

**İBRÂHİM HANÎF'İN MENHECÜ'L-EDÎB FÎ ŞERHİ
ENMÛZECÜ'L-LEBÎB'İ**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Programı**

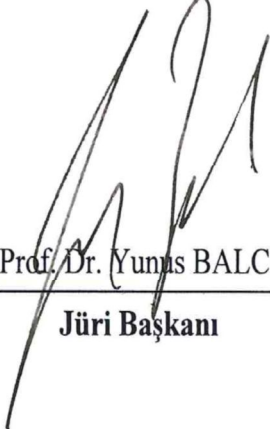
Bilâl ERKOÇ

Danışman: Doç. Dr. Süleyman SOLMAZ

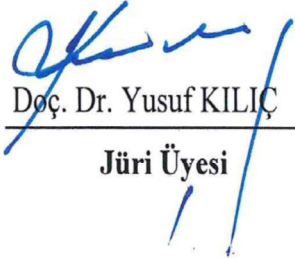
**Temmuz 2013
DENİZLİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı öğrencisi Bilal ERKOÇ tarafından Doç. Dr. Süleyman SOLMAZ yönetiminde hazırlanan **İbrahim Hanif/ Menhecü'l-Edib fi Şerhi Enmuzecü'l-Lebib** başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 05.07.2013 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Yunus BALCI

Jüri Başkanı

Doç. Dr. Yusuf KILIÇ

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Süleyman SOLMAZ

Jüri Üyesi (Danışman)

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 12/07/2013 tarih ve ..12/11..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Turhan KAÇAR
Müdür

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

İmza

Bilâl Erkoç

ÖNSÖZ

Tarih, insanların geçmiş dönemlerde tanıklık ettikleri ya da yaşadıkları olayları, yer ve zamana bağlı olarak anlatan bilim dalıdır. Edebiyat da bu verileri insanlığa aktarmak üzere vazife almış bilim dallarından biridir. Yenisey Yazıtlarından Cumhuriyetin ilan edilmesine kadar geçen sürede birçok alfabe değiştirmiş bir milletin evlatlarıyız. Bu alfabe değişiklikleri, geçmişte yazılmış olan eserleri hepimizin okumasını zorlaştırıyor. Burada akademik çalışmalar yapan üniversitelerimiz devreye giriyor ve günümüz Türkçesine aktardığımız el yazması eser gibi nice eserlerin günümüz Türkçesine aktarılmasında yol gösterici oluyor.

Bütün dinlerin ve bilimlerin temelinde insan ve insanlığa faydalı olma düşüncesi vardır. İnsanı öldürmek ve yalan söylemek gibi davranışların bütün dinlerde yasak olması bundandır. Suyun kaldırma kuvveti bulunmasaydı insanlar denizlerden faydalanamayacaktı, insülin veya penisilin olmasaydı insanlar çeşitli hastalıklarla pençeleşecekti, yazı olmasaydı bizden önce yaşamış insanların duygu ve düşüncelerini, kederlerini, tecrübelerini, yaşayışlarını öğrenemeyecektik. Hele hele kâ'ınatın yaratılış sebebi olan insanlığın efendisinden ve onun yaşantısından habersiz olacaktık.

Müslümanlara yol gösterici olan iki temel kaynak vardır: Allah'ın emir ve yasaklarını insanlığa ileten Kur'an ve Peygamber efendimizin söylediği sözleri, yaptığı ya da sükûtle karşıladığı işleri karşılayan sünnet. Bu iki temel kaynak İslam ahlakıyla ahlaklanmamızı sağlar. 18. yüzyılda İbrâhim Hanîf adlı âlimin İmâm Süyûti'nin **Enmûzecü'l-Lebîb fî ha'sâisi'l-Habîb** adlı siyer türündeki eserini **Menhecü'l-edîb fî Şerhi Enmûzecü'l-Lebîb** adıyla şerh etmesi ve bunu Latin harfleriyle Türkçeye aktarmamız da bu hakikate dayanmaktadır. **Enmûzecü'l-Lebîb fî ha'sâisi'l-Habîb** siyer türünde yazılmış bir eserdir. **Menhecü'l-edîb fî Şerhi Enmûzecü'l-Lebîb**'in Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi koleksiyonunda, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde ve Tire (İzmir) Necip Paşa Kütüphanesinde bulunan üç nüshâsı tespit edilmiş ve metin bu nüshalara göre transkript edilmiştir. Necip Paşa Kütüphanesinde bulunan nüshanın isminin kayıtlarda Mecmua-i Letaif olarak geçmesi bu nüshanın tespit edilememesine sebep olmuştur. Teze Mecmua-i Letaif ismiyle başlanmış, daha sonra ismi düzeltilmiştir. Süyûti'nin Enmûzeci'l-Lebîb fî hâsâisi'l-Habîb adlı eserindeki Arapça ifadeler Necip Paşa Kütüphanesi nüshasından aynen aktarılmıştır. Nüsha

farklılıkları, Süyûfî'nin eserinden alınan Arapça ifadelerin karşılığı ve âyet me'âlleri dipnotta verilmiştir.

Eğitimimde ve bu çalışmanın her aşamasında yardımını ve desteğini esirgemeyen hocam Doç. Dr. Süleyman SOLMAZ'a, eğitimimde büyük katkısı olan hocam Doç. Dr. Saadet KARAKÖSE'ye ve bu yorucu çalışmaya tahammül gösteren başta eşim Ümmü Gülsüm'e ve kızım Zeynep Berra'ya sonra tüm aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Bilâl Erkoç

Temmuz 2013

ÖZET**İBRAHİM HANİF EFENDİ’NİN MENHECÜ’L-EDİB FÎ ŞERHİ
ENMÜZECÜ’L-LEBİB’İ VE TRANSKRİPSİYONLU METNİ**

Erkoç, Bilâl
Yüksek Lisans Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Programı
Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Süleyman SOLMAZ

Mayıs 2013, 294 Sayfa

Süyûtî’nin “Enmûzeci’l-Lebîb fî hâsâisi’l-Habîb” adlı eserinin şârihi Osmanlı âlimlerinden İbrâhim Hanîf Efendi’nin “Menhecü’l-edîb fî Şerhi Enmûzecü’l-Lebîb” adlı siyer türünde yazılmış eseri üzerinde çalışılmıştır. İki bölümden oluşan bir çalışmadır. İlk bölümde İbrâhim Hanîf Efendi’nin ve Ebü’l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân bin Ebî Bekr bin Muhammed el-Hudayrî es-Süyûtî eş-Şâfi’î’nin hayat hikâyeleri ve eserleri hakkında bilgi verilmiş, “Menhecü’l-edîb fî Şerhi Enmûzecü’l-Lebîb” adlı eser nüshalarıyla birlikte tanıtılmıştır. İkinci bölümde eserin transkripsiyonlu metni verilmiştir. Son olarak istifade edilen kaynaklar belirtilerek çalışma sonuca bağlanmış ve dizin eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Resûl, Mervî, Hâsâ’ıs, Hadîs

ABSTRACT

**THE TRANSCRIPTION AN ANALYSE OF MASTER İBRAHİM HANİF
MENHECÜ'L-EDİB Fİ ŞERHİ ENMÜZECÜ'L-LEBİB**

Erkoç Bilâl
Master Thesis
Literary Department
Old Turkish Literary Programme
Adviser of Thesis: Associate Professor, Süleyman SOLMAZ

May 2013, 294 Pages

Süyûtî “Enmûzeci'l-Lebîb fî hâsâisi'l-Habib” Hanîf's work explicit Ottoman scholar İbrâhim Efendi “Menhecü'l-edîb fî Şerhi Enmûzecü'l-Lebîb ” Siyer's work was written in the type studied. A study consisting of two parts. İbrâhim Hanîf Efendi and Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân bin Ebî Bekr bin Muhammed el-Hudayrî es-Süyûtî eş-Şâfi'î's life stories and works in the first part, the information about “Menhecü'l-edîb fî Şerhi Enmûzecü'l-Lebîb ”s with the copies of works presented. The second section of the work are transcribed text. Addet to the end of the thesis results bibliography and an index.

Keywords : Prophet, Has been handed down, Qualifications, The prophet Muhammad's sayings

İÇİNDEKİLER

TEZİ ONAY SAYFASI.....	I
BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	II
ÖNSÖZ.....	III
ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VI
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR.....	IX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YAZAR VE ESER TANITIMI

1.1. Hanîf İbrâhim Efendi.....	3
1.1.1. Hayatı.....	3
1.1.1.1. Eserleri.....	4
1.2. İmâm Celâlüddîn Süyûti.....	5
1.2.1. Hayatı.....	5
1.2.1.1. Eserlerinin Bazıları.....	7
1.3. Menhecü'l-Edîb fi Şerhi Enmûzecü'l-Lebîb.....	8
1.4. Nûshaların Tanıtılması.....	11
1.4.1. Tire (İzmir) Necip Paşa Kütüphanesi Nûshası.....	11
1.4.1.1. Süleymaniye Kütüphanesi Nûshası.....	11
1.4.1.1.1. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nûshası.....	12

İKİNCİ BÖLÜM

METİN

BÂB-I EVVEL.....	14
El-Faşlü'l-Evvel.....	14
El-Faşlü's-Sânî.....	67

El-Faşlü' s-Sâlis.....	114
El-Faşlü'r-Râbî'.....	130
BÂB-I -ŞÂNÎ.....	138
El-Faşlü'l-Evvel.....	138
El-Faşlü' s-Şânî.....	152
El-Faşlü' s-Sâlis.....	165
El-Faşlü'r-Râbî'.....	188
SONUÇ.....	281
KAYNAKLAR.....	284
DİZİN.....	286
ÖZGEÇMİŞ.....	294

KISALTMALAR

- a.g.e. : Adı geçen eser
a.g.m. : Adı geçen makale
a.g.t. : Adı geçen tez
AÜSBE : Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bkz. : Bakınız
C. : Cilt
DT : Doktora tezi
Haz. : Hazırlayan
Hz. : Hazreti
İÜ : İstanbul Üniversitesi Nüshası
MÜTAE : Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü
NP : Tire Necip Paşa Kütüphanesi Nüshası
ODÜ : Ordu Üniversitesi
Ö. : Ölüm
R.A. : Radıyallahu anh
S. : Sayı
s. : Sayfa
SDÜ : Süleyman Demirel Üniversitesi
SL : Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi Kataloğu Nüshası
SÜSBE : Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
TDVİA : Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
YLT : Yüksek lisans tezi

GİRİŞ

Sîret kelimesinin çoğulu olan siyer, sözlükte, bir kimsenin içi, durumu, tavrı, gidişi, ahlâkı, hâl tercümesi gibi anlamlara gelir. Hz. Peygamberin doğumundan vefatına kadar hayatını konu alan ilmin adı siyerdir. Bu doğrultuda yazılmış eserlere sîret ya da meğâzî de denir. Ancak Hz. Muhammed’in hayatını anlatan eserler için daha çok siyer ibaresi kullanılmıştır. Megâzî savaş yeri, savaş ve savaş hikâyeleri anlamlarına gelen mağzât kelimesinin çoğuludur ve başlangıçta Hz. Muhammed’in savaşlarını anlatmak üzere yazılan eserlerin adıdır. Sîret ismi ise tekil olması nedeniyle Hz. Peygamberin hayatı için kullanılması gereken en doğru terim olmasına karşın başka şahıslar için kullanılan bir terimdir: Sîret-i Meryem, Sîret-i İbn-i Hişam, Sîretü’l-Hüseyn... Siyer tarihten beslendiği için tarihle, Hz. Peygamberin hayatı etrafında şekillendiği için hadis ilmiyle, manzum olarak da yazıldığı için edebiyatla alâkalıdır.

Hangi isim kullanılırsa kullanılsın Peygamberin örnek hayatı sadece biz Müslümanlar için değil tüm insanlık için oldukça önemlidir. Bu önemi Tolstoy: “*Muhammed, hürmet ve saygıya fazlasıyla lâyıktır.*“ ifadesiyle ünlü İngiliz mütefekkeri Thomas Carlyle: “*Dünya’da taç ve ihtişam sahibi hiçbir imparatora, yamalı bir hırka içindeki bu insan kadar hürmet edilmemiştir. Yirmi üç yıllık dünya imtihanı, gerçek bir kahraman için lüzumlu bütün unsurları taşımaktadır.*” ifadesiyle George Bernard Shaw ise: “*Ben bu hayret uyandırıcı insanın hayatını inceledim. Benim görüşüme göre O’nu (sav), insanlığın kurtarıcısı olarak tanımamız lazımdır.*” sözleriyle ortaya koyuyor. Kâ’inatın yaratılış gayesinin hayatı Müslümanlar için de yadsınamayacak kadar önemlidir ki, Peygamberimizin vefatından sonra onun hayatını anlatan çok sayıda siyer, mevlit, sîret... yazılmıştır. Hz. Osman'ın oğlu Eban ve “*Teyzesi Hz. ‘Âişe başta olmak üzere bazı sahâbîlerden aldığı hadisleri rivayet etmesiyle bilinen Urve b. Zübeyr (öl. H. 94/713) bunların başında gelmektedirler.*”¹ Kastallânî, Tirmizî, İbn Hişâm da önemli siyer yazarlarındandır. “*Siyer kitaplarına günümüzde bilinen şeklini veren İbn İshak (öl. H. 151/768) olmuştur.*”² İslam tarihinde “*Siyer-i Erbaa*” adıyla anılan dört

¹ Mustafa Özkat, *Münîrî (öl. 1521?)’nin Manzum Siyer-i Nebîsi C. IV - V*, MÜTAE, (Basılmamış DT), İstanbul, 2011.

² M. Özkat, *a.g.t.*

meşhur siyer vardır: İbn Hişâm “es-Siretü'n-Nebeviye”, Ebü'l-Ferec Nûreddîn Alî b. Burhâneddin İbrâhîm b. Ahmed el-Halebî “İnsânül-Uyûn fî Sîreti'l-Emîni'l-Me'mûn”, Muhammed b. Yûsuf eş-Şâmî “Sübülü'l-Hüdâ ve'r-Reşâd fî Sîreti Hayri'l-İbâd” ve İbn Seyyidünnâs “Uyûnül-Eser fî Fünûni'l-Megâzi ve's-Siyer”³ Siyer kitapları öncelikle Arapça yazılmış daha sonra Türkçe ve Farsçaya çevrilmiştir.

Edebiyatımızda bilinen ilk siyer örneği Erzurumlu Kadı Mustafa Darîr'e⁴ aittir. Eser, “âmâ (kôr) olan müellifin Memlûk sultanlarının sohbet meclislerinde kendisine okunan Arapça siyer kitaplarını mecliste bulunanlara Türkçe anlatması suretiyle ortaya çıkmıştır.”⁵ Eserin içinde Türkçe yazılmış ilk manzum mevlid de bulunmaktadır. Dolayısıyla eser Süleyman Çelebi başta olmak üzere birçok mevlid yazarına kaynaklık etmiştir. Yazıcıoğlu Mehmed'in Arapça Megaribü'z-Zamân adlı mensur eseri, Muhammediye⁶ adlı manzum eseri ve Bâkî'nin Meâlimü'l-Yakîn fî Sîreti Seyyidi'l-Mürselîn⁷ adlı mensur eseri, İstanbullu İbrâhim Hânî Efendi'nin manzum Siyer-i Nebî'si siyer türünün önemli sayılabilecek eserlerindedir.

³ M. Özkat, a.g.t.

⁴ Yıldırım Kaplan, *Erzurumlu Kadı Mustafa Darîr'in Kitâb-ı Siyer-i Nebisi*, AÜSBE, (Basılmamış YLT), Ankara, 2006.

⁵ M. Özkat, a.g.t.

⁶ Yazıcıoğlu Mehmet, *Muhammediye*, Haz. Dr. Âmil Çelebioğlu, Tercüman Yayınları, İstanbul, 1980, (3 Cilt)

⁷ Yakup Poyraz- Ayhan Tergip “Bâkî'nin Me'âlimü'l-Yakîn Adlı Mensur Eseri” C. 1, ODÜ Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, Ordu, 2010, S. 1, s. 124-133.

BİRİNCİ BÖLÜM

YAZAR VE ESER TANITIMI

1.1. Hanîf İbrâhim Efendi (ö.1189/1775)

1.1.1. Hayatı:

İbrâhim Hanîf 18. yüzyılda İstanbul'da yaşayan Osmanlı âlimlerindedir. Hanîf mahlasını kullanmıştır. Bu yüzyılda Hanîf mahlasını kullanan ve bundan ötürü karıştırılan üç kişi vardır. “*Bunlardan birincisi Enderunlu Pazarbaşızade Osman bin Sâlih'tir. Bu kişi hayatının bir döneminde Hanîf, bir döneminde de Servet mahlasını kullanmıştır. İkincisi Bağdat defterdârı Üskübî Mustafa Efendi'nin oğlu ve meşhur Şifâ-i Şerîf şârihi İbrâhim Hanîf b. Mustafa el- İstanbuli'dir. Üçüncüsü de manzum siyer müellifi Seyyid İbrâhim Hanîf el- İstanbuli'dir. Kaynaklarda daha çok Şifâ-i Şerîf şârihi İbrâhim Hanîf b. Mustafa el- İstanbuli ile siyer müellifi Seyyid İbrâhim Hanîf el- İstanbuli'nin birbiriyle karıştırıldığı görülür.*”⁸ Eserimizin şârihi İbrâhim Hanîf b. Mustafa el-İstanbuli'dir. Sicill-i Osmânî'ye göre “*İbrâhim Paşa'nın torunu Ahmet Bey'in oğludur. 1190'da (1776) vefat etmiştir.*”⁹ Bu ifade diğer kaynaklardaki İbrâhim Hanîf'le alakalı bilgilerle uyuşmamaktadır. Osmanlı Müelliferi'nde ve İslam Ansiklopedisi'nde Bağdat defterdârlığı yaptığı haber verilen Üsküplü Mustafa Efendi'nin oğludur ve 1189'da (1775) vefat etmiştir.

Sanatçı İstanbul'da iyi bir tahsil almıştır. “*Devrin meşhur hattatlarından Kâtipzâde Mehmed Refî' Efendi'den sülüs, nesih ve ta'lik yazılarını meşketti.*”¹⁰ El-La'lü'l-musaffâ adlı esrinden İstanbul'un Balat semtinde yaşadığını öğreniyoruz. Kayınpederi Abacı Hüseyin Efendi'nin nüfuzu sayesinde Bostancı Ocağı kâtibi olmuştur. Zikr-i hafî tarikini Tatar Âhmed Efendi'den alan Hanîf Efendi gençliğinde hadis ve siyer konularında çalışmalar yapmıştır. Sırasıyla önce hâriç medresesi, sahn medresesi, Mimar Kasım Medresesi ve Süleymaniye Medresesi'nde müderrislik yapmıştır. 1180'de Galata ve 1185'de Bursa kadısı olan âlim Bursa kadılığı görevinden emekli olup İstanbul'a dönmüştür. “*Teftiş göreviyle gittiği Haremeyn'de tanınmış pek çok âlimle görüştü ve ilmî çalışmalarda bulundu. Mekke'de iken telif ettiği ed-Dürri's-şemîn adlı*

⁸ Nurgül Özcan “Seyyid İbrâhim Hanîf'in Siyer-i Nebisi” SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Isparta, Mayıs 2011, S. 23, s. 172.

⁹ Mehmed Süreyyâ, “İbrâhim Hanîf”, *Sicill-i Osmânî*, Haz. Nuri Akbayar, Eski Yazıdan Aktaran: Seyit Ali Kahraman, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1996, C. 2, s. 605.

¹⁰ Cemil Akpınar “Hanîf İbrâhim Efendi” *TDVİA*, İstanbul, 1997, C.16, s.39.

kırk hadis şerhini orada ikamet eden Mısırlı muhaddis Abdülvehhâb b. Ahmed Berekât el-Ahmedî et-Tantâvî'ye sundu. Eseri çok beğenen Tantâvî kitaba bir takriz yazdı ve Hanîf Efendi'ye Sahîh-i Buḥârî okutma icazeti verdi.”¹¹ İbrâhim Hanîf 1189'da (1775) vefat etmiştir. Kabri Daye Hatun Türbesi'ndedir. Arapça, Farsça terkiplerle ve sözcüklerle dolu ağır bir dili vardır.“Daha çok Hanîfzâde olarak tanınan ve çeşitli eserleri olduğu belirtilen Ahmet Tahir Efendi'nin Hanîf İbrâhim'in oğlu olduğu bilinmektedir. Hilyetü'l-evliyâ ve ravzatü'l-asfiyâ adlı Türkçe bir eserin müellifi olduğu kaydedilen Süleyman Vecdi b. İbrâhim Hanîf er-Rûmî'nin de onun oğlu olduğu anlaşılmaktadır. İyi bir hattat olan Hanîf Efendi birçok eserini bizzat yazmış, başka müelliflere ait çok sayıda kitap ve risâleyi de istinsah etmiştir.”¹²

1.1.1.1. Eserleri:

- 1- Hulâsatü'l-vefâ fî şerhi's-Şifâ
- 2- Gâyetü'l-merâm fî taḥrîci ehâdîsi Şir'ati'l-İslâm
- 3- Ed-Dürretü'l-asmâ' fî beyâni ebhe'l-esmâ'
- 4- El-La'lü'l-musaffâ fî ziyâreti'l-Mustafâ
- 5- Menhecü'l-edîb fî Şerhi Enmûzecü'l-Lebîb
- 6- Esmâ'ü Ehli Bedr
- 7- El-Asl ve'l-fer' fî şerhi hadîsi Ümmi Zer'
- 8- Ed-Dürrü's-semîn fî şerhi'l-erba'in
- 9- Erba'üne hadisen bi-lafza-teyn
- 10-El-A'dâd fî i'dâdi'z-zâd li'l-meâd
- 11-Dürrü's-sehâbe fî fezâ'ili'l-ḥat ve'l-kitâbe
- 12- Muhtaşaru Mu'arrebâti'l-Cevâlîki
- 13-Risaletü'l-gasb
- 14-Tercüme-i Mecâmi' fi'l-usûl
- 15-Sehmü'l-isâbe fî fezâili'r-remy ve's-sihâm

¹¹ C. Akpınar, “a.g.m.”, C.16, s.39.

¹² C. Akpınar, “a.g.m.”, C.16, s. 40.

1.2. İmâm Celâlüddîn Süyûtî (1445-1505)

1.2.1. Hayatı:

Adı “*Ebü’l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es- Süyûtî eş-Şâfiî*”¹³ olan âlim Kahire’de doğmuştur. Dedeleri Bağdat’ın Hudayrî mahallesinden gelip Mısır’daki Asyût’a yerleştikleri için Süyûtî ismiyle anılır. İsminde bulunan Hudayrî Bağdat’tan geldikleri şehrin ismi, Şâfi’î de mezhebinin ismidir. “*Süyûtî’nin babası, annesini bir kitabı araması için kütüphaneye gönderir ve annesi kütüphanedeyken doğum gerçekleşir. Bu olaydan sonra Süyûtî’ye İbnül-Kütüb künyesi verilir. Süyûtî’nin künyelerinden bir diğeri de babasının dostlarından Kadı’l-Kudat İzzeddîn Ahmed b. İbrahim’in vermiş olduğu Ebû’l-Fadl künyesidir.*”¹⁴ Ataları ilmi ve manevi yönüyle önde gelen şahsiyetlerdendir. “*Asyût’a ilk yerleşen büyük dedesi Hümâmüddin bir sufî olup buradaki kabri halen ziyaretgâhtır. Babası Kemâleddin Ebû Bekr Asyût ‘ta doğmuş, Kahire’de İbn Hacer el-Askalânî gibi âlimlerin talebesi olmuş, vâizlik yanında Mısır Abbâsî Halifesi Müstekfî-Billâh’ın hususi İmâmlığını yapmış, bir dönem Kahire kadılığına vekâlet etmiş, şerh, ta’lik ve hâşiye türünde eserler yazmıştır.*”¹⁵ Annesi Türk veya Çerkez asıllı bir cariye olan Süyûtî altı yaşındayken babasını kaybetmiştir. “*Eşi ve çocukları hakkında bilgi yoktur; sadece oğlu Ziyâeddin Muhammed’i Şümünnî’nin derslerine götürdüğü bilinmektedir.*”¹⁶

İlimle babasının onu İbn Hacer’in derslerine götürmesiyle tanışan sanatçı sekiz yaşındayken Kur’an-ı Kerimi ve birçok eseri ezberlemiştir. 195 civarında hocası olmuştur. Bunların en önemlileri fıkıh dersi aldığı, fetva verme ve ders okutma icâzeti aldığı Sâlih b. Ömer el-Bulkînî, Yahya b. Muhammed el-Münâvî, Arapça okutmak için icâzet aldığı Şemseddin es-Sîrâmî, ferâiz dersi aldığı Şeyh Şehâbeddin eş-Şârimîsâhî, nahiv dersi aldığı Muhammed b. Mûsâ el-Hanefî, İzzedin el-Kinânî, Abdülazîz b. Muhammed el-Mikâtî, Seyfeddin İbn Kutluboğa, Şümünnî ve Kâfiyecidir. “*İlk olarak Şeyhûniyye Medresesi’nden hadis hocalığına tayin edilen Süyûtî sonrasında Berkuk*

¹³ Cemil Akpınar, “Süyûtî”, *TDVİA*, İstanbul, 1997, C. 38, s. 188.

¹⁴ Emel Keleş, *Münâvî’nin Süyûtî’ye İtirazları*, (Basılmamış YLT), SÜSBE, Konya 2007.

¹⁵ C. Akpınar, “a.g.m.”, C. 38, s. 188.

¹⁶ C. Akpınar, “a.g.m.”, C. 38, s. 188.

türbesi şeyhliğine getirilmiştir. 1486 yıllarında dönemin en büyük hankahı olan Baybarsiyye Hankahı şeyhliğine getirilmiştir.”¹⁷ Rahat bir yaşam imkânına kavuşan sanatçı birçok eserini bu dönemde yazmıştır.

Bu denli meşhur bir âlim olması ve önemli bir göreve getirilmiş olması düşmanlarının çoğalmasına yol açmıştır. Süyûtî de düşmanlarının elini güçlendirecek davranışlar sergilemiştir. “Mesela 1495 yılında Sultan Kayıtbay’ın huzuruna teâmül hilâfına taylasân ile girmiş olması, sultanın kızmasına sebep olmuş, es-Süyûtî bunun üzerine el-Ehâdisü’l-Hisân fî Fazli’t-Taylasân adlı risalesini yazmıştır. Bu hâdiseden sonra Sultan Kayıtbay’ı ziyaretten imtina eden müellif, hâstalığı döneminde bile onu ziyarete gitmemiştir. Âlimlerin sultanları ziyarette bulunmamalarının sünnet olduğunu ileri sürmüş ve bu mevzuda Mâ Revâhü’l-Esâtin fî Ademi’l-Meci’i İle’s-Selâtin” ünvanlı bir risale de yazmıştır. Bununla beraber Sultan Kayıtbay’ın vefatına kadar Baybarsiyye’deki vazifesine devam etmiştir.”¹⁸ Baybarsiyye Hankahı şeyhliğine ait sûfîlerin görevlerini yerine getirmedikleri gerekçesiyle aldıkları ücretleri kesen Süyûtî mahkeme edilmiş ve görevinden azledilmiştir. “Süyûtî, Baybarsiyye’den uzaklaştırıldıktan ve Şeyhûniyye’deki hadis hocalığı vazifesinden istifa ettikten sonra Kahire’de Nil Nehri kıyısındaki Ravza adasındaki evine çekilmiştir.”¹⁹ İnzivaya çekilen Süyûtî sultan Kansu Gavri’nin vazife teklifini, gönderdiği hizmetkârı ve bin dinarı reddetmiştir. Eserlerinin büyük bölümünü burada yazan Süyûtî 1505’te Cuma günü vefat etmiştir. “Hicrî takvime göre altmış bir yıl, on ay ve on sekiz gün süren hayatı son bulmuştur. Babü’l-Kerâfe’nin dışında bulunan Kûsûn avlusuna defnedilmiştir. Süyûtî’nin annesi, Kerâfe’de daha önce eşi olmayan bir türbe inşa ettirmiştir.”²⁰ Altı yüz civarında eseri olan Süyûtî müceddid olduğunu iddia etmiştir. “Peygamberimizle rüyasında ve uyanık halde iken birçok defalar görüşüğünü söylemiştir. İlmin haysiyetini çok üstün tuttuğundan kimseden mükâfat, hediye gibi şeyleri kabul etmiyordu. Çok sıkıntı çektiği günlerde bile kütüphanesindeki kitapları satarak geçimini sağlamış, fakat sultandan veya başkalarından gelen hediyeleri kabul etmemiştir. Vefat ettiğinde terekesini kaydetmek üzere Sultan Kansu Gavri’den izin istenildiğinde Sultan:

¹⁷ C. Akpınar, “a.g.m.”, C. 38, s. 189.

¹⁸ Erkan Göksun, “Celâleddin es-Suyûtî ve Tarihçiliğı”, Nüsha, 2007, S. 25, s. 40-41.

¹⁹ Recep Aslan, *Suyûtî’nin Hadis İlmindeki Yeri*, (Basılmamış DT), AÜSBE, Ankara, 2007.

²⁰ R. Aslan, a.g.t.

*Süyûtî, hayatta iken bizden bir şey aldı mı ki, biz de onun terekesine el koyâlim, demiştir.*²¹

1.2.1.1. Eserlerinin Bazıları:

- 1- Cem‘u‘l-cevâmi‘
- 2- El-Câmi‘u‘ş-şagîr
- 3- Et-Tevşîh ‘ale‘l-Câmi‘i‘ş-şahîh
- 4- Ed-Dîbâc ‘alâ Şahîhi Müslim b. el-Haccâc
- 5- Mirkâtü‘ş-şu‘ûd ilâ Süneni Ebî Dâvud
- 6- Kûtü‘l-muğtezî ‘alâ Câmi‘i‘t-Tirmizî
- 7- Zehrü‘r-rübâ ‘ale‘l-Müctebâ
- 8- Mişbâhu‘z-zücâce ‘alâ Süneni İbn Mâce
- 9- Keşfü‘l-muğattâ fî şerhi‘l-Muvattâ
- 10- Tenvîrü‘l-havâlik ‘alâ Muvattâ‘i Mâlik
- 11- İsbâfu‘l-mübetta‘ bi-ricâli‘l-Muvattâ‘
- 12- El-Le‘âli‘l-maşnû‘a fi‘l-ahbâri ehadîsi‘l-mevzû‘a
- 13- En-Nüketü‘l-bedî‘ât ‘ale‘l-Mevzû‘ât
- 14- El-Ķavlü‘l-Ķasen fi‘z-zebbi ‘ani‘s-Sünen
- 15- El-Ezhârü‘l-mütenâsire fi‘l-ahbâri‘l-mütevâtire
- 16- Ed-Dürerü‘l-müntesire fi‘l ehadîsi‘l-müştehire
- 17- Menâhilü‘ş-şafâ‘ fî tahrici ehadîsi‘ş-Şifâ‘
- 18- Miftâhu‘l-cenne fi‘l-i‘tişâm bi‘s-sünne
- 19- Enmüzecü‘l-Lebîb fi ħa‘şâisi‘l-Ķabîb
- 20- Tahzîrü‘l-havâş min ekâzîbi‘l-Ķuşşâş
- 21- Et-Tenbîh bi-men yeb‘aşühullâhü ‘alâ re‘si külli mi‘e
- 22- Et-Ṭıbbü‘n-nebevî
- 23- Şerhu‘ş-şudûr bi-şerhi ħâli‘l-müteveffâ fi‘l-Ķubûr
- 24- Nazmü‘d-dürer fî ‘ilmi‘l-eşer
- 25- Şerhu Elfiyyeti‘l-‘Irâķî
- 26- Tedrîbü‘r-râvî fî şerhi Takrîbi‘n-Nebevî

²¹ Muammer Türk, *Gökteki En Parlak Yıldız Hz. Ebûbekir Sıddık (R.A.)*, Color Ofset Matbaacılık, Hatay 2011, s. 139.

- 27- Esbâbü vürûdi'l-ḥadîs
 28- El-Ḥâvî li'l-fetâvî
 29- El-Eşbâh ve'n-nezâ'ir
 30- Te'yîdü'l-ḥaḳîḳati'l-'Alîyye ve teşyîdü't-ṭarîḳati'ş-Şâzeliyye

1.3. Menhecü'l-Edib fi Şerhi Enmûzecü'l-Lebîb:

Eser 1180 Muharrem ayında 18. yüzyılın meşhur âlimlerinden ve devlet adamlarından biri olan İbrâhim Hanîf b. Mustafa el-İstanbulî tarafından tamamlanmıştır. İmâm Süyûtî'nin Enmûzecü'l-Lebîb fi ḥa'sâişi'l-Ḥabîb adlı kitabına şerh olarak yazılan eser iki bölümden, her bölüm kendi içinde dört kısımdan oluşmuştur. İlk bölüm Hz. Peygambere has olan, herhangi bir peygambere verilmeyen özellikler başlığı altında toplanmaktadır. Birinci bölümün ilk kısmında Hz. Peygamber'in yaratılış açısından ilk peygamber olması ve Hz. Âdem kendi çamurunda yoğrulduğunda onun peygamberlik vasfı alması, Allah'ın ruhlara: "Ben sizin rabbiniz değil miyim?" dediğinde ilk cevap verenin Hz. Peygamber olması, Hz Allah'ın Hz. Âdem'i ve bütün yaratıkları onun hatırı için yaratması²², 'arşın yedi gökyüzü tabakalarına, Cennete ve Cennetin içinde olan her şeye, yeryüzünde var olan her şeye onun ism-i şerifinin yazılması, meleklerin her saatte onun adını anmaları ve isminin Hz. Âdem'in ezanında ve ruhlar âleminde zikredilmesi, diğer peygamberlere mucizelerin bir bölümü verilmişken Hz. Muhammed'e bu mucizelerin hepsinin verilmesi gibi Hz. Peygamberin dünyadaki zatına has özellikler; ikinci kısımda diğer ümmetlerin sadece mabetlerde ibadet edebilmesine karşın Müslümanların yeryüzünde temiz olan her yerde namaz kılabilmesi, teyemmüm abdestinin alınabilmesi, cuma gününün ona ve ümmetine bayram olması, cuma gününün içinde duaların kabul edildiği bir saatin olması, Kur'an'ın yüzünden okunabilmesi, huff ve temiz ayakkabıyla namaz kılınabilmesi, Müslümanlarda bayanlar ibadethanelere girebilirken Yahudilerde bayanların girememesi, Allah'ın bu ümmete peygamberler dışında kimseye vermediği kendi isimlerinden müslimun ve muminun isimlerini, onların dinlerine de İslam ismini vermesi, Allah'ın Hz. Muhammed'in ümmetinin günahlarını âbdest almalarıyla silmesi, dağların ve taşların bu ümmetin geçişleri sırasında tesbih ve takdislerinin müjdelenmesi, bu ümmetin ömrü kısa olduğundan bu ümmetin en az amel sahibi en çok sevap sahibi olması bu ümmetin âlimlerinin Hz.

²² Levlâke levlâke lema halaktü'l-eflâk (Eğer sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım) Kudsi Hadis.

İsa'ya İmâmlık edecek olması, bu ümmetin âlimlerinin Beni İsrâ'îl'in peygamberleri gibi olması, onların her durumda hamd etmesi, bu ümmetin Kur'an'dan öğrendikleri sayesinde hiçbir ümmetin bu ümmeti geçemeyeceği, bu ümmetin günahkârlarına bile topyekün merhamet edilecek olunması gibi onun şeri'atına ve ümmetine has dünyadaki özellikler; üçüncü kısımda sûra üflenince üstündeki toprağın yarılarak şimşekten kurtulacak ilk insan olacağı, onun mahşere yetmiş bin meleklerle burak üstünde geleceği, onun adının hatırıyla haşra gelineceği, haşire cennetten getirilen en güzel giysilerle süslenerek geleceği, elinde hamd ve şükür sancağının bulunacağı ve Hz. Âdem'in onun biraz gerisinde bu sancağın altında bulunacağı, sırattan geçecek ilk kişi olacağı, ondan tebliği için şahit istenmeyeceği, ama o diğer peygamberlere şahâdet edeceği gibi onun zâtına has ahiretteki özellikler; dördüncü kısımda onun ümmetinin mahşerde yüksek bir yerde bulunacağı, diğer ümmetlerde tek nur olmasına karşın onlardan saçan nûrun peygamberlerden saçan nur gibi olacağı, onların kitapları sağ ellerinin üzerine alarak burak gibi sırattan geçecekleri, onların iyilerinin günahkârlara şefâ'atçi olacağı, cennete bütün ümmetlerden önce girecekleri, Cennet ehlinin yüz yirmi safından sekseninin Ümmet-i Muhammed'e, kırkının diğer ümmetlere verileceği Allah'ın cemalini Cennette sadece ümmet-i Muhammed'in göreceği gibi onun ümmetine has ahiretteki özellikler zikredilmiştir.

İkinci bölüm diğer peygamberlerin bazılarında bulunan, bazılarında bulunmayan, Hz. Peygambere ve Ümmet-i Muhammed'e has özellikler ana başlığı altında toplanmıştır. Bu bölümün ilk kısmında kuşluk ve gece namazları kılmak, kurban kesmek, danışmak, düşmana sabretmek, sayıları çok olsa bile öldürülünceye kadar onlarla mücadele etmek, vefalı olmak, verdiği sözü yerine getirmek, ölen fakirlerin borcunu ödemek, sinirlerine hâkim olmak, küfre ve kâfire acımasız olmak, kâfirlere karşı müslümanları savaşıma teşvik etmek, tevekkül etmek gibi derecesinin yükseltilmesi için gerekli olan Hz. Muhammed'e has vacipler; ikinci kısımda zekât almak, iğrenç kokulu yiyecekler yemek, yazı veya şiir yazmak, yazı veya şiir kitapta olsa bile okumak, tekbir getiren kâfirlere hücum etmek gibi ona has olan yasaklar; üçüncü kısımda vitir namazını binek üzerinde kılabilmek, oturarak namaz kılabilmek, başkasının sessiz kılabilceği namazı sesli kılabilmek, oturarak İmâmlık yapabilmek, namazın bir kısmını ayakta bir kısmını oturarak kıldırabilmek, diğer peygamberlerde olduğu gibi dört kadından fazlasıyla evlenebilmek, hibeyle mehirsiz ya da meçhul mehirle evlenebilmek, ona hakâret eden, hatalarını söyleyen, kusurlarını bulmaya

çalışan kimseyi öldürmek gibi ona has câizler; dördüncü kısımda savaşa gitmek istediğinde herkesin onunla savaşa gitmek istemesi, ona ait atıklarının hepsinin temiz olması, içilebilmesi ve şifa kaynağı olması, tükürüğünün tuzlu suyu tatlı yapması, terinin miskten daha hoş kokması, insanların içlerinden tiksiniş küfre girmemeleri için Allah'ın onun kıllarını beyazlatmaması, onun ve diğer peygamberlerin rüyalarının vahiy olması, onun koltuk altlarının beyaz olması ve koltuk altlarında kıl olmaması, onun sesinin gittiği yere hiç kimsenin sesinin gidememesi ve onun duyduğu kadar kimsenin duyamaması, onun gözlerinin uyumasına karşın kalbinin uyanık olması, onun gölgesinin hiç yere düşmemesi, ona cennetteki kırk kişinin kuvvetinin verilmiş olması, onun sünnetli ve göbeği kesilmiş şekilde doğması, onun beşiğini meleklerin sallaması, beşikteyken Ay'ın onunla sohbet etmesi ve hangi tarafı işaret etse Ay'ın o tarafa dönmesi, bulutun sıcak havalarda ona gölge yapması, ağaçlara yaklaştığında ağaçların ona doğru eğilmesi, onun aç yatıp tok kalkması, Allah'ın o hâstayken günde üç kez Cebrail'i ona gönderip halini hatırlamasını sorması, şeytanın onun şekline girememesi gibi ona has kerametler zikredilmiştir.

Eser Müslim, Tirmizî, Beyhaqî, Taberânî, Buḥârî, İbn-i Asâkir, Kâzî 'İyâz, Sübkî, Bulḳînî, Taberî, Cüveynî, İmâm Rezzîn gibi bir çok meşhur hadîs âliminin ve Hz. 'Âişe validemizin hadîslerinden, Hucurât, En'am, A'raf, Enfâl, Tevbe, Meryem v.b sûrelerde bulunan âyetlerden istifade edilerek oluşturulmuştur. Şarih'in kullandığı dil sadedir. Eserde mukeddimeyi asıl konunun işlendiği bölüm takip ediyor ve eser duayla son buluyor. İstanbul Üniversitesi nüshasında üç tane de beyit bulunmaktadır. Necip Paşa Kütüphanesi ve Süleymaniye Kütüphanesi nüshaları arasındaki fark çok fazla değildir. Ama İstanbul Üniversitesi nüshası bu iki nüshadan oldukça farklıdır. Bu nüshaların büyük bir bölümü İstanbul Üniversitesi nüshasında atlanmıştır.

1.4. Nüshaların Tanıtılması:

1.4.1. Tire (İzmir) Necip Paşa Kütüphanesi Nüshası:

Kenar boşluğunda Mecmua-i Letaif yazılı nüsha NP 370 numaralı el yazması eserdir. Eser 288 varaktan, her varak 21 satırdan oluşmuştur. Eserin ebatı dış ebatı 210 . 155 mm yazı ebatı 140 . 70 mm dir. Eser yeşil bezle ciltlenmiştir. Talik hattıyla yazılmıştır. Hicri 1185 yılında Hüseyin bin Ahmet adında biri tarafından yazılmıştır. Eserin müellifi Süyûtî şârihi İbrâhim Hanîf'dir. Eser filigramlı ve değişik renkli kağıtlar üzerine yazılmıştır. Eserde serlevha yoktur. Vakıf kaydı ve mühür vardır:

Vakafe hazâ'l-kitâbu vakfen şahihan şer'iiyen lâ yubâ'u velâ yeşterî velâ yerhunne Muhammede'n-Necîb ibtigâ'en li- merzât-illahi te'âlâ fe-men beddelehu ba'de mâ semi'ahu fe-innemâ işmihu 'alâ'd-dîn

Temellük kaydı (Mühür)

Ve hasbîyallâh yede

Mine'l-kutubi'l-leti vakafehâ el-fakîr ilâ âlâ'i rabbihi el-ħaħîbi'l-med'uvvi Muhammedi'n-necîb

1243 ve kefâ 'abdehu

Şerħ-i Ĥaşâşî Şuğrâli's-Süyûtî

Menhecü'l-edîb fî Şerħi Enmûzecü'l-Lebîb adlı eser, nüshanın 1-103 varakları arasında bulunmaktadır. Eserin geriye kalan kısmında müellifin diğer eserleri (El-A'dâd fî i'dâdi'z-zâd li'l-meâd, Dürrü's-sehâbe fî fezâ'ili'l-ħat ve'l-kitâbe, Ğâyetü'l-merâm fî taħrîci ehâdîsi Şir'ati'l-İslâm, Ed-Dürrü's-şemîn fî şerħi'l-erba'în, Ed-Dürretü'l-asmâ' fî beyâni ebhe'l-esmâ') bulunmaktadır. Mukaddimeyle başlayan eser duayla sonlanmıştır.

1.4.1.1. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası:

Eser Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi koleksiyonunda nr. 418/1 numarada kayıtlıdır. Nüsha 151 varaktan her varak 19 satırdan oluşmuştur. Eserin dış ebatı 210 . 130 yazı ebatı 143. 73 mm dir. Koyu kahverengi deriyle ciltlenmiştir. Hicri 1180 yılında

yazılmıştır. Şârihi İbrâhim Hanîf'dir. Nesih hattıyla yazılmıştır. Serlevhası vardır. Mukaddimeyle başlayan eser duayla sonlanmıştır.

1.4.1.1.1. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshası:

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde T 1662 numaralı el yazması eserdir. Nüsha 123 varaktan, her varak 15 satırdan oluşmuştur. Eserin dış ebatı 214 . 147 mm dir. Koyu kırmızı meşinle ciltlenmiştir. Hicri 1196 yılında yazılmıştır. Şârih öldükten sonra yazıldığı için şârih hattı olasılığı yoktur. Müellifi Süyûtî şârihi İbrâhim Hanîf'dir. Nesih hattıyla yazılmıştır. Serlevhası vardır. Diğer nüshaların bazı bölümleri bu nüshada yoktur. Necip Paşa Kütüphanesi nüshasının 101. ci sayfasından sonrası bu nüshada bulunmamaktadır. Mukaddimeyle başlayan eser duayla sonlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

METİN

6B [Vakıf kaydı]

Vaḳafe hazā'l-kitābu vaḳfen şahiḥan şer'iyyen lā yubā'u velā yeşterī velā yerhunne Muḥammede'n-Necīb ibtiḡā'en li- merzāt-illahi te'ālā fe-men beddelehu ba'de mā semi'ahu fe-innemā işmihu 'alā'd-dīn

Temellük kaydı (Mühür)

Ve ḥasbīyallāh yede

Mine'l-kutubi'l-leti vaḳafehā el-faḳīr ilā ālā'i rabbihi el-ḥaḫībi'l-med'uvvi Muḥammedi'n-necīb

1243 ve kefā 'abdehu

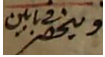
Şerḫ-i Ḥaşāīşi Şuḡrāli's-Suyūḫī

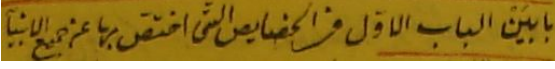
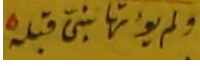
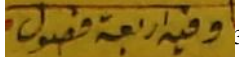
(2)Bismillāḫirrahmānirrahīm Elḫamdullahi'l-lezī ḫalaḫe'l-levḫe ve'l-ḫaleme. Ve'alleme'l-insāne mālem ya'lem. (3) Ve's-Şalātu ve's-Selāmü 'alā Seyyidinā Muḥammedi'l-meb'ūs rahmeten li-küllü'l ümem. (3) El-maḫşüş-ı bi-cevāmī'i'l-keḫim ve ḫavāşşe'l-ḫikemü'l-ḫitāri's-siyadet ḫable ḫalaḫe'l eşyā' ve Ādem²³ Ve 'alā ālihi ve aşḫābihi ve ezvācihi²⁴ mā inhellete'l-deyyim. (4) **Ve ba'dü** ḫātimetü'l-muḫaddisīn el-Ḥāfız²⁵ Celālü'd-dünyā ve'd-dīn 'Abdurrahman es-Süyūḫī(5) eş-Şāfi'ī ḫaddesallahu ruḫahu ve nevvere żariḫa ḫazretleriniñ **Ḥaşāyis-i kübrā** (6) nām mü'ellefinden mulaḫḫaş buyurduḫları **Enmüzecü'l-Lebib** ile müsem mā muḫtaşar (7) nūr-ı müşahḫaşı maḫz ve fetü'l-esānid irād ve inşād buyurmalarıyla ḫullān-ı bā-şāfadan (8) ol kitāb-ı ve'l-enşābiñ neḫül ve mesānīdi maḫallerinden ityān ve Türkī (9) zebān ile şerḫ ü beyān olunmaḫı bu

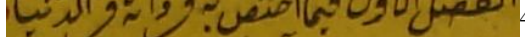
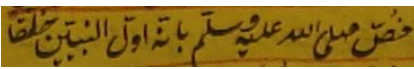
²³ Ḥitāri's-siyadet ḫable ḫalaḫe'l-eşyā' ve Ādem : SL, İÜ

²⁴ Ve 'alā ālihi ve aşḫābihi ve ezvācihi : -İÜ

²⁵ El-Ḥāfız : -İÜ

faķır-i kem bizā'a ve ƙalilü'l-istiġā'a (10) **İbrahim Ĥanif** 'āmelehullahu te'ālā bi-cūdihi'l-münif-i dā'īlerinden (11) iltimās ve müste'iyen bi-rabbi'n-nās ŧerhine āġāz ve **Menhecü'l-edīb fi ŧerhi Enmūzecü'l-Lebib** tesmiyesiyle²⁶ mūmtāz ƙılındı ve min mūmiddi'l-kevni (12) estemiddü'l-'avne cenāb-ı mü'ellif fezā'ilü elif 'aleyh-i raĥman rabbi'l-ġayf²⁷ ba'de'l-'ünvān buyurur(13) ve semmeytiĥu **Enmūzecü'l-Lebib fi ĥa'ŧāŧi'l-Ĥabīb** ya'ni ĥaŧā'iŧ-i (14) ĥāzret-i²⁸ ĥabīb-i rabb-i mucībde 'āķil ve edībe izĥār-ı numūnedür deyu ŧuġrā-yı yed-i nām nihāde eyledim.²⁹ 7A (1)

 (2) ³⁰ Ve iki bāba mūnĥāŧım olup **evvelki bāb** ĥāzret-i³¹ (3) faĥr-ı 'ālem ŧallallahu te'ālā³² 'aleyhi vesellem baĥŧāyīŧ-i ĥudā olup be-taĥŧiŧ³³ sā'ir (4) enbiyā-yı kirām³⁴ 'aleyhimü't-taĥāyā³⁵ ĥāzerātına baĥŧende olmayan ĥavāŧŧ ve mūkerremāt³⁶ (5) beyānındadır.³⁷ ³⁸

Anda daĥī dōrt³⁹ faŧl-ı mu'ciz-i aŧl ĥāŧıldur. ⁴⁰
 (6) **Faŧl-ı evvel** 'ālem-i dūnyāda zāt-ı ŧeref-me'ābına taĥŧiŧ olunan ĥavāŧŧ (7) ve mezāyā zikrindedür.⁴¹ (8)

²⁶ Tesmiyesiyle: İsmiyle İÜ

²⁷ 'Aleyh-i raĥman rabbi'l-ġayf: - İÜ

²⁸ Ĥāzret-i: - İÜ

²⁹ Deyu ŧuġrā-yı yed-i nām nihāde eyledim : İÜ

³⁰ Ve yenĥāŧiru fi bābeyn-i el-bābü'l-evvelu fi'l-ĥaŧā'iŧi'l-leti uĥtuŧŧa biĥā 'en cem'ī'l-enbiyā ve lem yū'tihā nebiyyun ƙablehu. (Birinci kapı Hz. peygambere has olan, herhangi bir peygambere verilmeyen özellikler)

³¹ Ĥāzret-i : Cenāb : İÜ

³² Te'ālā : İÜ

³³ Baĥŧāyīŧ-i ĥudā olup be-taĥŧiŧ : Ĥāzretlerine be-taĥŧiŧ baĥŧāyīŧ-i ĥudā olup : İÜ

³⁴ Kirām : İÜ

³⁵ 'Aleyhimü't-taĥāyā: 'Aleyhi'ŧ-ŧalātu ve's-selām : İÜ

³⁶ Mūkerremāt: Kerāmāt : İÜ

³⁷ Beyānındadır: Zikrindedür : İÜ

³⁸ Ve fihi erba'atu fuŧūlin. (Birinci kapı dōrt bōlūmden oluŧur.)

³⁹ Dōrt SL, İÜ

⁴⁰ El-faŧlū'l-evvel fi mā iĥtaŧŧe bihi fi zātihī fi'd-dūnyā. (Birinci bōlūm Hz. peygamberin dūnyadaki zatına has olan özellikler)

⁴¹ Zikrindedür : Beyānındadır : İÜ

وَبَقَدِّمَ نَبْوَةَ فَطَمَانَ نَبِيَّ وَأَدَمَ مُنْجِدًا وَمَلِيَّةً

⁴² Çün irâdet-i hâliki (9) bî-çün icâd ve halka ta'alluk eyledikde tarîhen fenn-i⁴³ haqîkat-ı Muhammediyyeyi envâr-ı (10) şamediyyesinden izhâr⁴⁴ eyleyüp ba'de zâ 'avâlimiñ küllisini kemâ sabâke fi (11) sâbîki irâdetihi ve 'ilmihî 'alâ şüreti hükmihi haqîkat-i Âhmediyyeden salah idüp (12) nübüvvetiyle i'lâm ve risâletiyle tebşîr-i a'lâm buyurdu. Henüz kâlîb-ı cenâb-ı hazret-i⁴⁵ (13) Âdem 'aleyhi's-selâm Allahü'l-etemm bî-rüh tıynışde matrûh idüğü rivâyet-i (14) İmâm Âhmed ve Buḥārî fî't-Tarîḥ ve Ebū Nu'aym Ḥilye'de⁴⁶ taşhîḥ ile imzâ- (15) kerde-i hâkim olan Meyseretü'z-Zabbî radiyallahu te'âlâ⁴⁷ anhu hadîsinin⁴⁸ maẓmûnidur ki (16) yâ Resûlullah ne vaqıt hil'at-ı nübüvvetle teşrîf buyrulduñuz⁴⁹ (17) deyu su'âlimde Âdem henüz ruḥla cesed miyânesinde idi ya'ni qable(18) nefhi'r-rûḥ zemînde mülaqqâ idi deyu cevâbdâde oldılar ve 'İrbâz (19) bin Sâriye'den raḍiyallahu te'âlâ⁵⁰ 'anhdan mervî eşerde kâle şallallahu 'aleyhi ve's-sellem⁵¹ innî (20) 'indallahi'l-hâtemü'n-nebiyyîne ve enne Âdeme el-müncedil-i fi tıynetihî revâh-i Âhmed ve'l- **7B** (1) Beyhaḳî ve'l-Ḥakim eğer su'âl olunursa nübüvvet bir vaşıfdur. Lâ-büd mevşûfî (2) mevcûd olmak lâzım gelür. Ma'hazâ sinîn-i erba'îne daḥî bulüğü icâb (3) ider. Pes ne vecihle qabl-i vücûda ve irsâle nübüvvetle mevşûf ola Ğazâlî (4) quddise sirrihu kitâb-ı tefeḥḥüm ve tesviyede cevâb buyurmuşlar ki ene evvelü'l- (5) enbiya-i halkan ve âḫirühüm ba'san haber-i şerîfde halk ile murâd-ı taḳdîrdür (6) icâd değıldür. Lâkin ğâyât ve kemâlât taḳdîrde sâbîka ve vücûdda lâhîkadur. (7) Nitekim evvelü'l-fikretü âḫirü'l-a'mel ve âḫirü'l-a'meli evvelü'l-fikret bu ma'nâyı muşaddaḳdur. (8) Meşelâ bir ḫâne binâsı murâd iden mühendis evvelâ nefsinde ol binânîñ (9) resm ve şüretini temşîl ider ve taḳdîrinde dâr-ı kâmile ḫuşûl-yâfte olup (10) âḫiren ol 'amelden dâr-ı

⁴² Ḥuşşa Şallallahu 'aleyhi vesellem bi-ennahu evvelü'n-nebiyyîne ḫuluḳân ve bi-teḳaddemu nübüvvetuhu fe-kâne nebiyyen ve Âdemü müncedilün fi tıynetihî. (Hz. peygamber yaratılış açısından ilk peygamber olup o peygamberlik vasfı alırken Hz Âdem hâlâ kendi çamurunda yoğruluyordu.)

⁴³ Tarîhen fenn-i : NP

⁴⁴ İzhâr : İbrâz : İÜ

⁴⁵ Hazret-i : İÜ

⁴⁶ Hilye'de : Hilye'sinde : İÜ

⁴⁷ Te'âlâ : İÜ

⁴⁸ Hadîsinin: Hadîs-i şerîfinin : İÜ

⁴⁹ Buyrulduñuz : Olunduñuz : İÜ

⁵⁰ Te'âlâ : İÜ

⁵¹ Şallallahu 'aleyhi ve's-sellem : - İÜ

mükemmel vücūd-pezīr olur.⁵² Pes kıabl-i tamām hilkāt-ı Ādem (11) hāzret-i nebiyyi muhterem⁵³ taqdīrde nübüvvetle şeref-yāb idi. Lillāhi derru men kıāle (12)

فذلک الرسول الابطح محمد له في العلاء محمد تليده وطارف (13) الا بابيه من ملكا وستدا . وادم بين الماء والطين واخفا

(14) وسيتقدم اخذ الميثاق عليه وانه اول من قال بلى يوم السبت برسك (15) Huşşa⁵⁵ tā be-āhir-i faşl-ı ‘atıfalar bālāda ve huşşa kelimesine ma‘tuflardur. Sehl bin Şālih (16) El-Hemedānī’den mervī eşerde buyurur ki Ebū Ca‘fer Muḥammed bin ‘Alī raḍīyallahu te‘ālā⁵⁶ ‘anh’dan (17) sū‘āl itdim. Cenāb-ı fātihā-yı kitābü’r-risāle hāzretleri ketūbe-i enbiyā hāzerātına (18) nice ḥalkān teḳaddüm eyledi. Ma‘ hazā āhiri men ba‘ş-ı cenāb-ı Muḥammed’dür. Şallahu ‘aleyhi (19) vesellem⁵⁷ cevāb-dāde oldılar ki hüdā-yı bi-hemtā celle ve ‘alā beni Ādem’den min (20) zuhūrihim zürriyātihim aḥz-ı ‘uhūd ve peymān eyledi. Ve elestü bi-rabbikum (21) ḥiṭābiyle anlaruñ nefisleri üzere işhād eyledi. Belā ile güyā olunan 8A (1) evveli cenāb-ı Muştafā’dur.⁵⁸ Ve li-zā enbiyā⁵⁹ üzre teḳaddüm-i rāciḥ⁶⁰ (2) ve işgādur dediler. Kezā fi’l-mevāhib min rivayeti Ebi_Sehl el Kıaṭān fi ḥaber-i āmāliye⁶¹

وخلق آدم وجميع المخلوقات (3) لاجلها (4) Revāhu El Beyhaḳī ve ğayre kezā fi’l-mevāhib⁶³ Şifā-i Kızāi ‘İyāz ‘aleyhi raḥme’l-feyyāzda mūnderic olan (4) mervī-i⁶⁴ āhiri üzere vaḳta cenāb-ı Ādem şallahu ‘aleyhi vesellem⁶⁵ ḥaḳḳa münācāt ve (5) mağfiret zellātını ‘arż-ı⁶⁶ kıādiyü’l-hācāt eyledikde⁶⁷ Allahümme bi-ḥaḳḳi Muḥammed iğfirlī (6) ḥaṭī’eti du‘āsıyla

⁵² Olur : SL, İÜ

⁵³ Hāzret-i nebiyyi muhterem : ‘Aleyhi’ş-şelavatü’s-selam ol hāzret : İÜ

⁵⁴ Ālā bāb-ı men kāne meliken ve seyyiden ve Ādem beyne’l-mā’ ve’t-ḫini vākıfün fe-zāke’r-resülü illā bi-taḥḥare Muḥammedun. Lehu fi’l-‘ulā mecd telīdun ve ṭarīfun ve yeteḳaddemu aḥzā’l-mīsāku ‘aleyhi ve innehu evvelu men kıāle belā yevme **elestü bi-rabbikum**. (Hz. Allah ruhlara: “**Ben sizin rabbiniz değıl miyim?**” dediğinde ilk cevap veren Hz. peygamberdir.) Araf suresi 172. Ayet

⁵⁵ Huşşa : NP

⁵⁶ Te‘ālā : İÜ

⁵⁷ Ba‘ş-ı Muḥammed şallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellemdür : İÜ

⁵⁸ Cenāb-ı Muştafā’dur : Hāzret-i Muştafā şallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellemdür : İÜ

⁵⁹ Enbiyā-yı kırām ‘aleyhümü’ş-şalātu ve’s-selām : İÜ

⁶⁰ Rāciḥ : Şāyān : İÜ

⁶¹ Min rivayeti Ebi_Sehl el Kıaṭān fi ḥaber-i āmāliye : İÜ

⁶² Ve ḥalk-ı ādem ve cemī’ü’l-maḥlūḳāt li-eclihı. (Hz Allah Ādem’i ve bütün yaratıkları onun hatırı için yaratmış.)

⁶³ Revāhu El Beyhaḳī ve ğayre kezā fi’l-mevāhib : İÜ

⁶⁴ Mervī-i : Rivāyet : İÜ

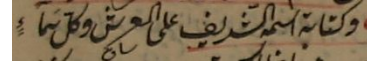
⁶⁵ Şallahu ‘aleyhi vesellem : ‘Aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām hāzret : İÜ

⁶⁶ ‘Arż-ı : - İÜ

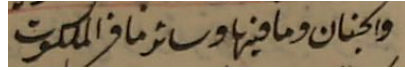
⁶⁷ Eyledikde : - İÜ

raṭbū'l-lisān olup kıbel-i raḥmāndan⁶⁸ ve 'izzeti (7) ve celāli innehu la-āḥirū'l-nebiyyine min zürriyetike ve levlāhu mā-ḥalaḳtüke (8) ḥiṭābıyla teşrīf-sāz⁶⁹ ve 'illet-i ma'lūl ḥilḳatı ser-cümle-i (9) enām-ı Muḥammed 'aleyhi efdalü'l-selām⁷⁰ oldığıñ ve ḥay ile

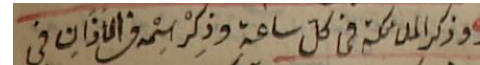
taltīf (10) ve mümtāz ittiler.⁷¹

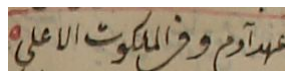
(11)

Revāhu İbn-i 'Asākir 'an (12) Ka'bü'l-Aḥbār kezā fi'l-mevāhib⁷³ yine Kitāb-ı Şifā ḥāvī olduğu ḥaber-i 'ayn-ı şafāda⁷⁴ (13) Ebi'l-Ḥamrā'dan mervīdür ki ḳāle resūlulahi şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem lemme usriye (14) bī-ilā's-semā'i iz ā'lā'l-'arş-i mektūbun lā ilāhe illāllah Muhammedün resūlullah āyette (15) bi-'allī ya'ni şām-ı 'anberīn fām-ı mi'rācda ol erīke-nişīn ḳurb-ı (16) yezdān reside-i pāye-i 'arşü'r-Raḥmān olduğda işbu kelimeteyn-i naḳş-ı (17) kitābet-i 'arş-ı mu'allā ve livā-yı te'yīdleri der-dest-i 'Alīyyü'l-Murtażā idüğüne (18) nezāre-pīrā olmuşdur. Ve 'an İbn-i 'Abbās raḳiyallahu te'ālā⁷⁵ 'anhumā 'alā bābi'l- (19) Cennet-i mektūb innī enallahu lā-ilāhe illā ene Muhammedü'r-Resūlullah lā u'azzibu (20) men ḳālehā kezā fi'ş-Şifā ve ḳable't-ṭulū'i şemsi'n-nübüvvet-i aḥcār-ı ḳadīmīnūñ (21) birinde Muḥammed Taḳī Muşliḥ ve Seyyid Emin maḳāl-i kilḳ-i ḳudret **8B** (1) ile mektūb idüğü meşhud-ı ba'z-ı erbāb-ı ḳulūb olup ḥattā ba'z-ı (2) riyāz-ı bilād-ı Hind'de berg-i gül-i ḥamrāda reng-i sefīd ile kelimeteyn-i (3) şahādetin mer'ī olduğu būy eşeri derc-i iḥbārda 'ıtır-şāh-i (4) aḥbārdur.

(5)

Āyet-i kerīme-i innallahe ve melā'iketuhu (6) yuşallüne 'ale'n-nebiyyi temimesi⁷⁷ ser ve şān-ı kirāmuñ her ān şalāt-ı 'alā seyyidi'l- (7) enām zikriyle

⁶⁸ Du'āsıyla raṭbū'l-lisān olup kıbel-i raḥmāndan : Recāsında olduklarında kıbel-i rabb-i müte'ālden : İÜ

⁶⁹ Sāz : - İÜ

⁷⁰ 'Aleyhi efdalü'l-selām : 'Aleyhi'ş-şalātu ve's-selām : İÜ

⁷¹ Ve mümtāz ittiler : Buyurdular : İÜ

⁷² Ve kitābet-i ismiḥü'ş-şerīf 'ale'l-'arş ve külli semā ve'l- cinān ve mā-fihā vesā'irtin mā fi'l-melekūt. (Arşın yedi gökyüzü tabakalarına, cennete ve cennetin içinde olan her şeye, yeryüzünde var olan her şeye onun ism-i şerifinin yazılması.)

⁷³ Kezā fi'l-mevāhib : İÜ

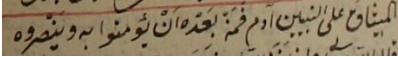
⁷⁴ Ḥaber-i 'ayn-ı şafāda : Ḥaberde : İÜ

⁷⁵ Te'ālā : İÜ

⁷⁶ Ve zekere'l-melā'iketu fi külli sā'ati ve zikr-i ismihi fi'l-ezāni fi 'ahdi Ādem ve fi'l-melekūti'l-ā'lā. (Meleklerin her saatte onun adını anmaları ve isminin Ādem'in ezanında ve ruhlar aleminde zikredilmesi.)

⁷⁷ Temimesi : Kerīmesi : İÜ

ratbü'l-lisân vürüd ve zebân eyledikleri⁷⁸ naşş-ı Qur'ân-ı (8) 'azîmü's-şândur. Hemçünân ezân-ı 'âlem-i melekût-i â'lâda ism-i kerîmi (9) zıkr ve yâd olunduğı rayigândur ve cenâb-ı⁷⁹ Hüdâ 'azze ve 'alâ ceyb-i (10) bî-hemtâya ta'lîm-i ezân hadîşinde Cibrîl 'aleyhi's-selâm⁸⁰ ile ma'a'l-Burağ mâ (11) yalı'r-rağman olan hicâba müntehâ olduklarında verâ'i hicabdan⁸¹ ber-i ferîşte-i⁸² (12) nûr-ı sirişte zuhûrı dağî⁸³ Allahu ekber deyü ezânuhu mübâderetde min verâ'i'l- (13) hicâb şadağa 'abdî ene ekberu hıtâbı ile⁸⁴ ilâ âhirü'l-ezân rivâyeti mezkûre⁸⁵ (14) 'Alî rağiyallahu 'anhu'⁸⁶-mennândan mervî eşer 'âlî-i beyândur. Ve 'an Ebi Hureyre (15) rağiyallahu 'anh⁸⁷ kâle resûlullah şallallahu 'aleyhi vesellem nezele Âdem bi'l Hind (16) ve estu Habeş fe-nezele Cibrîl fenâdâ bi'l-ezâni Allahu ekber Allahu ekber (17) eşhedü enlâ ilâhe illâllahu merreteyn eşhedü enne Muğammedü'r-resûlullah merreteyn kâle Âdemu (18) men Muğammed kâle 'âhiru veledike mine'l-enbiyâ kezâ fi ħaşâ'ışı'l-kübrâ⁸⁸

(19) ⁸⁹ (20) Kâlallahu te'âlâ ve izâ ağazallahu mîsâka'n-nebiyyîne limâ âteytekum min kitâbin (21) ve ħikmetin sümme câ'eküm resûlün muşaddıqun limâ ma'akum li-tü'minunne bihi ve le-tenşürünnehu el-âyete 9A (1) zât-ı ħâtemiyyet-i ihtîşâşlarına i'dâd olunan mevâhib-i senniyyeniñ (2) ħâşşü'l-ħâşşı olup ħâzret-i Âdem'den⁹⁰ bi'set-i ħayrû'l-enâma müntehî olunca (3) serîr-ârâ-yı nübüvvet olan zevât-ı 'âlî simâta i'tâ buyurılan mevâhibiñ (4) emsâlü'l-emşâli ol resûl-i bî-

⁷⁸ Vürüd ve zebân eyledikleri : Oldukları : İÜ

⁷⁹ Cenâb-ı : İÜ

⁸⁰ 'Aleyhi's-selâm : İÜ

⁸¹ Hicabdan SL- İÜ

⁸² Ferîşte-i : Melek : İÜ

⁸³ Dağî : Ve : İÜ

⁸⁴ İle: - İÜ

⁸⁵ Mezkûre : İÜ

⁸⁶ 'Alî rağiyallahu 'anhu'l : Rağiyallahu te'âlâ 'anhdan mervîdür kübrâ : İÜ

⁸⁷ 'Anh :SL

⁸⁸ Ali rağiyallahu 'anhu'l-mennândan mervî eşer 'âlî-i beyândur. Ve 'an Ebî Hüreyre rağiyallahu 'anh kâle resûlullah şallallahu 'aleyhi vesellem nezele Âdem bi'l Hind ve estu ħabeş fe-nezele Cibrîl fenâdâ bi'l-ezâni Allahu ekber Allahu ekber eşhedü enlâ ilâhe illâllahu merreteyn eşhedü enne Muğammedü'r-resûlullah merreteyn kâle Âdemu men Muğammed kâle 'âhiru veledike mine'l-enbiyâ kezâ fi ħaşâ'ışı'l-kübrâ : - İÜ

⁸⁹ Ve ağaza'l- mîsâke 'ale'n-nebiyyîne Âdem fe-men ba'dehu en yü'minu bihi ve yenşuruhu (Hz Âdem'den ve ondan sonraki peygamberlerden ona iman edip onu koruyup yücelteceklerine dair söz alınması.) Ali İmran suresi 81. ayet

⁹⁰ Âdem'den : 'Aleyhi's-şalâtu ve's-selâmdan : İÜ

hemāle⁹¹ āmāde ve ziyāde ile tafđil-i ifādedür. (5) Hattā her nebiyyi me‘āl-i intimā menşür-ı meserret mevfü-rı taqdīri nübüvvet ve risāleti (6) tuğrā-yı hātemü’n-nebiyyīn ile muţarraz ve her biri kavmine tahkīk-i risālet-i Muḥammediyyeyi (7) tebliğ ile mu‘azzezlerdür. İhtiyār-ı dīn-i cenāb-ı Āḥmed-i Muḥtār bābında (8) her biriniñ kerdn-i ta‘ahhüdü tavk-ı aḥz-ı ‘ahdāyla muţavvaḳ buyurulmağla (9) ī‘zāzı muḥaḳḳaḳdur.

والبشيرة من الكتب السابقة ولعمرة

(10)

فيها ولعمرة وخلفاء وائمة

⁹² Şifā’i Ḳazī ‘İyāz⁹³

muḥtevi (11) olduğı ‘Amr bin El-‘Āş rađiyallahu ‘anh⁹⁴ rivāyetiyle olan aḥbār-ı (12) ḥüccet-i āşārdandır ve Allahu innehu le-mevşūf fī’t-tevrāti bi-ba‘zī (13) şifatihi fī’l-Ḳur’āni yā eyyuhā’n-nebiyyu innā erselnāke şāhidin ve mübeşşiren (14) ve nezīren ve ḥırzen li’l ümmiyine ente ‘Abdī ve resūlī semmeytüke’l-mütevekkil (15) ilā āḥiri’l-hadīş ve zekere mişlehu ‘an ‘Abdulah bin Selām ve Ka‘bü’l-Aḥbār (16) şümme ec‘ale’s-sekīnete libāsehu ve’l-berri şī‘ārehu zekere fīhi⁹⁵ ve’l-İslāme milletehu (17) ve Āḥmedu ismehu ve ec‘ale ümmetehu ḥayra ümmetin uḥricet li’n-nasi ve fī hadīş (18) āḥir-i aḥbarına resūlullahı şallāllahu te‘ālā⁹⁶ ‘aleyhi vesellem ‘an şifatihi fī’t-Tevrāti (19) ‘abdī Āḥmede’l-muḥtār mevliduhu bi-Mekketi ve muḥāciruhu bi’l-Medīneti ümmetü’l-ḥammāddan (20) lillahi ‘alā külli ḥālın intehā muḥaşşal-ı mażmūn şeref-nümūn zīver-baḥş⁹⁷ (21) şaḥīfe-i Tevrāt olan semī’ü’l-mütevekkil ile mevsümmīnin mażharı **9B** (1) ve fezāzet ve ğilzetden berī ve ‘arüz-ı lecācedden mu‘arra ve ihtilātdan (2) müberrā istikāmet-i şī‘ār tevḥīd-i settāre iktidār ḥilḳatları libās-ı sekīnet (3) ve vaḳār olub ümmet-i ḥayrū’l-ümem idigi müselleḡ Āḥmedü’l-muḥtār-ı Mekke’ül-mevlid (4) Medīneyyü’l-mahtid ile mevşūfiyyetleri müşbet ve ümmeti be-her ḥāl ḥammādun (5) vaşfına maḳrūndur dimekle mürettebdür.⁹⁸ Ve vaḳa‘a fī evveli sifr-i mine’t-tevriyeti (6) ‘an İsmā’ıl ‘aleyhisselām vesselli ‘azīmen li-ümmetin ‘azīmetin fehū ‘azīmin⁹⁹ ve ‘alā

⁹¹ Bī-hemāle : - İÜ

⁹² Ve’t-tebşīru bihi fī’l-kütübi’s-sābiḳati ve luğatuhu fihā na‘at-ü aşḫābihi ve ḥulefā’ihi ve ümmetihī. (Önceki kitaplarda adını, aḫabını, halifelerini ve ümmetini yazarak onu müjdelemiştir.)

⁹³ ‘İyāz : İÜ

⁹⁴ Rağiyallahu ‘anh : - İÜ

⁹⁵ Zekere fīhi : İÜ

⁹⁶ Te‘ālā : İÜ

⁹⁷ Baḥş : İfāey : İÜ

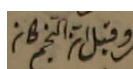
⁹⁸ Maḳrūndur dimekle mürettebdür : Maḳrūn āyeti’d-din ye’t-tebi‘une’r-resul el nebiyi’l-ümmī lezī yecidūne mektūban ‘indehum fī Tevrāt ve’l İncil el-āyeti zalike mişleḡüm fī’l Tevrāt ve mişleḡüm fī’l-İncil āyeti : İÜ

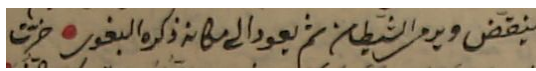
⁹⁹ Fehū ‘azīmin : İÜ

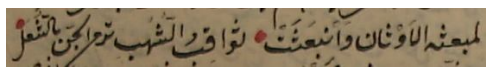
huluğun ‘azîmin. (7) Ve sümkiye’n-nebiyyu fî kitâb-ı Dâvud ‘aleyhi’s-selâm¹⁰⁰ bi-cebbâri fe-kâle¹⁰¹ tekkalled eyyuhâ’l- (8) cebbâru seyfike fe-inne nâmüseke ve şerâyi’ake maḳrûneti bi-heybeti yemînike (9) intehâ zikrû’l-ḳaşîri fî’t-taḥbîr fî-ismi’l-vehhâb inne Mûsâ ‘aleyhi’s-selâm¹⁰² (10) ḳâle yâ rabbi innî erayi fî’t-tevrâti ümmet-i ene cîluhum fî şudûrihim men hum ḳâle (11) tilke ümmet-i Muḫammed şallallahu te’âlâ ‘aleyhi vesellem¹⁰³ ḫatte iştâḳe Mûsâ ‘aleyhi’s-şalâtu ve’s-selâm¹⁰⁴ ilâ liḳâ’ihim fe-kâle lehu lâ-telḳâhüm velakin (12) in şî’te esma’tuke eşvâtehüm fenâdâ sübhânehu ümmet-ü Muḫammedin ve hum fî aşlâb-ı (13) âbâ’ihim fe-ḳâlû lebbeyke kezâ fî’l-mevâhib ve daḫi âyâti’l-lezîne ye’t-tebi’une’r- (14) resûle’l-ummiye’l- lezî yecidûnehu mektûbân ‘indehum fî’t-Tevrâti ve’l-İncîli’l-âyeti zâlike (15) mişlehum fî’t-Tevrâti ve’l-İncîli beyyinâtî kütubu sâlifede cenâb-ı beşîr ve (16) nezîriñ tebşîrini müş’ir delâlâtur.¹⁰⁵

¹⁰⁶ (17) Şifâ’i ‘Iyâz ve mevâhib-i Ḳaşlânî mazâmîn-i münîfeleri üzere İbn ‘Abbâs (18) raḫiyallahu te’âlâ¹⁰⁷ ‘anhumâ buyururlar¹⁰⁸ merede-i şeyâḫîn semavâta ‘urücdan maḫcûbe olmayup (19) duḫûl iderler¹⁰⁹ ve aḫbâr-ı semâvâtî kehene üzere ilkâ iderlerdi vaḳtâ ḫâzret-i (20) ‘İsâ ‘aleyhi’t-taḫâya tevellüd eyledi anlar semavât-ı selâse şâ’id olmaḳdan men’ (21) olunmuşlardı çün seyyid-i veled-i Âdem Muḫammed ‘aleyhi şalavâtullah el-etemm-i mehd-i vücûdı **10A** (1) teşrif eyledi külli semâtdan şeyâḫîn zecr ve men’ olundılar (2) onlardan biri istirâḳ-ı sem’ murâd eyledikde şihâb ile remî olunurdu ki (3) nârdan bir şu’ledür kimin ḳatlı ve kimin rüyını ḫarḳ ve kimi bî-

şu’ür-i gûl (4) olup berârîde izlâl-ı nâsa meşgûl olurdu. (5)

(6) ¹¹⁰

¹⁰⁰ ‘Aleyhi’s-selâm : ‘Aleyhi’s-şalâtu ve’s-selâm : İÜ

¹⁰¹ Bi-cebbâri fe-kâle : - İÜ

¹⁰² ‘Aleyhi’s-selâm : ‘Aleyhi’s-şalâtu ve’s-selâm İÜ

¹⁰³ Şallallahu te’âlâ ‘aleyhi vesellem : İÜ

¹⁰⁴ ‘Aleyhi’s-şalâtu ve’s-selâm : İÜ

¹⁰⁵ kezâ... delâlâtur: Zikre zâlik ḡayre’l-ḳaşîri kemâ fî’l-mevâhib : İÜ

¹⁰⁶ Ve ḫicab-ı iblîsi mine’s-semavâtî li-mevlidihi. (Ve dünyaya gelişi esnasında Allah gökyüzünü şeytana örtmüştür.)

¹⁰⁷ Te’âlâ : İÜ

¹⁰⁸ Buyururlar : Buyurur : İÜ

¹⁰⁹ Duḫûl iderler : Dâḫil olurlar : İÜ

¹¹⁰ Ve ḳîle inne’n-necme kâne yenḳazzu ve yermi’s-Şeytân şümme ye’üdu ilâ mekânihî zekerehu’l-Begvîyu ḫarrese li-meb’âsihi el-evşân venbe’aşet şevâḳibü’s-şühbi termî’l-cinnu bi’s-şu’le (Allah

(7) Ve şakka şadrehu fî ahadi'l-ķavleyn ve hüve'l-eşahhu şakka'ül şadr-ı 'ālī kadar huşuşi (8) rivāyete imām Müslim ile sübüt yafte-i ta'yındür. Kezā fî'l-mevāhib¹¹¹ emr-i mezkūr ihtilāf olup (9) lakin müşbit-i nāfi üzere muķaddem olması taşhīh-i kerde-i muhaddisındür. İbn 'Allān (10) es-Şiddīķi taḥķīķ üzere ḥazret bergüzīde-i perverdigārīñ vuķū' şukka-ı (11) seniyye-i pür sekineleri cehār-bār ola evvelā berā-yı ırzā' ķabīle-i beni sa'dī (12) ol seyyid lāzımü't-ta'zīm teşrīfiyle 'anber-i şemīm eylediği eşnālarda vuku'-yafte (13) olup şāniyen sinn-i şerīf-i zāt-ı münīf derece-i 'aşereye bulūg-ı(14) ḥīninde bi-taḥā-yi Mekke'de zuhūr ide. Sālīşen ġār-ı Hīrā'da vaḥy-i ḥūdā ile Cibrīl-i (15) emīn'aleyhi's-selām¹¹² nüzülünde vāķi' ola merre-i rābi'a-i mi'rāc bāhirü'l-ibtihācda ta'yīn (16) etmiş ola ammā merre-i ḥāmise şakka-ı şadriñ vuķū'ı rivāyet-i nādire ve dirāyetden (17) şāriededür.¹¹³

وَجَعَلَ خَاتَمَ النَّبُوَّةِ بَطْنَهُ بَأَزَاءِ قَلْبِهِ حَيْثُ الْبَطْنُ

(18)

الشَّيْطَانُ وَسَائِرَ الْأَنْبِيَاءِ كَمَا أَنَّ الْخَاتَمَ فِي يَمِينِهِ

¹¹⁴

Dū şāne-i pür mihnetde (19) mühr-i hümāyūna nübüvvet ķalb-i münīfeleri berāberinde icād ve vaz' olundu ki (20) dīv-i recīm¹¹⁵ bir vechle ķalbe meşul eylemeye ve bu mühr-i şerīf kendulerle (21) bile māder-i zād ola veyā delā'ilde Ebū Nu'aym rivāyeti üzere **10B** (1) mader-i mihrbān ḥazretten naķl olunur ki ḥīn-i vilādet-i ḥazretde¹¹⁶ bir melek (2) anı üç kerre şuya ġams idüb ba'de zā bir ḥarīr-i ebyazdan bir ḥātem (3) iḥrāc ve ketf-i laṭīf üzere kel-beyzati'l-meknūneti zārb idüp (4) zühre-i zehrā āsā şa'şā'a ve lem'ānı nūr efşān-ı zemīn-i 'anber ola (5) ve dār-ı sürūra rihletinde ref' olunduğu bā-rivāyet-i 'Āişe raḍiyallahu te'ālā¹¹⁷ (6) 'anhā maḥķī-i ḥāfız maġlāṭadur. Ve daḥī mühr-i nübüvvetin şekl ve timşālinde (7) rivāyāt-ı şettā pedīdārdur. Lakin ķad-ı yad kimisi ar'ar dedi gibi elf-i¹¹⁸ cümleñiñ maķşūdı bir ammā¹¹⁹

yıldızları şeytan ve Cinler gökyüzüne çıkmaya çalıştığında meleklerin onları yıldızların aleviyle kovalaması için yaratmıştır.)

¹¹¹ Kezā fî'l-mevāhib : İÜ

¹¹² 'Aleyhi's-selām : İÜ

¹¹³ Şāriededür : Şāride olduğu bādiredür : İÜ

¹¹⁴ Ve ca'ale ḥātemü'n-nübüvvet bi-zahrihi bi-izā-yi ķalbe ḥayṣu lā yedḥālu's- şeytān ve sā'irü'l-enbiyā ķāne'l-ḥātemü fī yemīnihim. (Allah peygamberlik mührünü şeytan ona ulaşmasın diye peygamber efendimizin kalp hizasında sırtına yerleştirmiştir. Diğer peygamberlerin mühürleri sağ parmaklarında yüzük gibiydi.)

¹¹⁵ Dīv-i recīm : Şeytān : İÜ

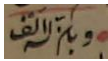
¹¹⁶ Vilādet-i ḥazretde : Vilādetde : İÜ

¹¹⁷ Te'ālā : İÜ

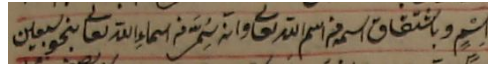
¹¹⁸ Ķad-ı yad kimisi ar'ar dedi gibi elf-i : İÜ

¹¹⁹ Ammā : Lakin : İÜ

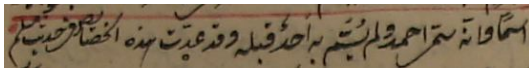
rivāyet-i (8) muhtelif vefkince¹²⁰ ol mühr-ü cemīli¹²¹ her müşāhede iden kimesne¹²² bir şey'i teşbih ile (9) mu'āyenelerinden nāşī muṭṭarid olmadı.¹²³ Ammā ma'nen mütteḥiddür. Meşelā rivāyete (10) Buḥārī üzre mişl-i zerre'ül-ḥacele ya'ni nāmūssiyye şeb-ḥāne¹²⁴ ve cibinlik tokuması (11) gibi veya ḥacele-i murğ-ı keklik ve zerre-i beyzası ola ve Müslim'de cem'-i (12) 'aleyh ḥıyelān ya'ni el yumruğı müşābesinde laḥm-ı pāre üzere ḥaller (13) ola ve yine Müslim'de ke-beyzatü'l-ḥamāmeti kebüter yumurtası gibi ve şaḥīḥ-i (14) ḥākimde şa'r-i müctemi' bir yere cem' olmuş müylar ola ve Beyḥaḳī'de mişlü's-selika (15) ve şemā'il-i Tirmizī'de¹²⁵ beza'at-i nāşizet güyā laḥmda nüşüz etmiş (16) bir kıṭ'a ve tāriḥ¹²⁶ İbn 'Asākir mişlü'l-Bündüka ve yine Tirmizī ve delā'il¹²⁷ Beyḥaḳī'de neffāḥe (17) āsā ve ravzada laḥm üzere ḳābız nişdet eseri gibi ve tāriḥ-i İbn (18) Ḥaysemmede laḥmda muḥtefi şāme-i ḥaḍrā veya şāme-i sevdā ki şufret-i mā'il (19) olub eṭrāfında şī'irān-ı müterākibāt ola Tāriḥ-i Ḳazā'ide (20) üç şī'ir-i müctemi'adır İbn 'Ā'iz kitāb-ı mevlide hemān nūr mütelālī (21) ve'l-ḥāşıl cümle elfāzıñ mü'eddāsı birdür ki kıṭ'a-i laḥmdür ve Kitāb-ı Tirmizī-i 11A (1) ḥakīm iḥtivā¹²⁸ eylediği beyzā-ı ḥamām bāṭınında Allah vaḥde lā şerike lehu (2) nüvişte olub zāhirinde teveccüh-i ḥayş-ı künte fe-inneke manşūr-ı (3) mektūbdur. Ve Tāriḥ-i Nisābūrda mişlü'l-Bündüka min laḥmin mektubu fihi Muḥammeden (4) Rasūlullah ve daḥī sā'ir enbiyā-yı kirāmıñ mühr-i nübüvvetleri şāgir elleri (5) üzerinde birer ḥāl ya'ni şāme idi. Kezā fi'l-mevāhib¹²⁹

(6)

(7)

¹³⁰

(8) Keşiret-i esmā 'uzmet-i müsemmayı

¹²⁰ Vefkince : İÜ

¹²¹ Cemīli : Hümāyını : İÜ

¹²² Kimesne : Zāt : İÜ

¹²³ Muṭṭarid olmadı : Muhtelif fehm olunur İÜ

¹²⁴ Şeb-ḥāne : İÜ

¹²⁵ Şemā'il-i Tirmizī'de : Şemā'ilde : İÜ

¹²⁶ Tāriḥ : İÜ

¹²⁷ Delā'il : İÜ

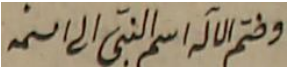
¹²⁸ İḥtivā : İktidā : İÜ

¹²⁹ Kezā fi'l-mevāhib : Fehaza küllihā men mażmūn el-mevāhib şehābü'l-Ḳaşālāni : İÜ

¹³⁰ Ve bi-enne lehu elfu ismin ve bi-iştikāki ismihi min ismullah-i te'ālā ve ennehü sümmiye min esmā'llahī te'ālā bi-neḥvi seba'ine ismān ve ennehu sümmiye Aḥmed ve lem yusemme bihi aḥadün ḳablehu ve ḳad 'addet ḥazīhi'l-ḥaşā'işu fi ḥadīşī Müslim. (Müslimin hadisine göre ona bin isim zahir olmuş ve onun ismi Allah'ın isminden alınmış ve esmāi'l-hüsnada yetmiş isimde paylaşılan Ahmed ismi konmuştur. Bu isim daha önce hiç kimseye verilmemiştir.)

delâlet etmegın¹³¹ ol Һazretiñ nām-ı nāmī ve ism-i sāmīlerini (9) hezāra peyveste olub ba‘z-ı Ƙur‘ān ve Һadıŝde ve ba‘zı kütüb-i (10) Ƙadīmede irād olundıĝın ‘ulemā-yı ā‘lām tī‘lām buyurmuşlardur.¹³² Ve esmā-yı esnāsından (11) otuz ‘adedi esmā’-yi Һüsnādan tesmiye olunmasını Ƙāzī ‘İyāz ‘aleyhi raĥmetü’l- (12) Feyyāz¹³³ ŝifāda serd ve beyān buyurub bu faĥır Һanīf pür taĥŝir¹³⁴ (13) dürrütü’l-‘aŝmā nām-ı mü’ellifimiz ŝerĥ ve ‘ayān¹³⁵ Ƙılmıŝdı. Ol esmā’-yi cemīli bunlardur ki (14) zıkr olunur evvel āĥir Ekrem, Cebbār, Һamīd, Һaĥü’l-mübīn, (15) Һabīr Zü’l-ĥuvve, Ra’uf, Raĥīm, ŝekūr, ŝehīd, ŝādık, (16) Taha, ‘Azīm, ‘Alīm, ‘Allām, ‘Afüvv, ‘Azīz, Fettāĥ, Ƙavīyun, Ƙuddūs, Kerīm, (17) Mevlā, Mü’mīn, Müheymin, Nūr, Velī, Hādī, Yasin¹³⁶ ammā (18) muŝanif Ƙuddise sirruhu¹³⁷ Һaŝā’is-i kübrāda ziyāde-i ‘alā zālīk kırĥ üç esmā-yı celīli (19) irādına sālīk olurlar.¹³⁸ Aĥad, Esdaĥ, Aĥsen, Ecved, (20) A‘lā, Āmir, Nāĥī, Bāĥın Berr, Burĥān Һaŝir, Һāfız, Һafız, (21) (el-mezküre fi’l-āyāti’l-Ƙur‘āniyyem)¹³⁹ Һabīb, Һakīm, Һalīm¹⁴⁰, Һayy, Һalīfe, Dā‘ī, Rāfī‘, Vāzī‘ refi‘ü’d-derecāt **11B** (1) Selām, Seyyid ŝākir, ŝābir ŝāĥib Tayyib Tāĥir ‘Adl (2) ‘Alī Ğalīb Ğafūr Ğanī Ƙā‘im Ƙarīb Mācid Mu‘tī (3)

الناسخ والنسخة من اسم الله عز وجل وهذا محمد (4) ناسخ ناس ومني حرم نون لله درست من رضی عنه

(5) ¹⁴¹ İza Ƙale fi’l ĥamsi el mü’ezzinu eşhedu¹⁴² ve Ƙur‘ān bāĥirü’l-burĥānda¹⁴³ ve mübeŝşiren (6) bi-resülin ye’tī min ba‘de ismihi Āĥmed temīmesiyle mevsūmiyyetleri yād kerde-i cihān-ı (7) āferīndür. Ve Ƙable mec-i vücūda el-mükerrem-i ‘umūm-ı enāmdan bir eĥad-ı nām-ı Āĥmed (8) ile benām kılınmadıĝı¹⁴⁴

¹³¹ Delâlet etmegın : Delil olmaĝla : İÜ

¹³² Buyurmuşlardur : Buyurdılar : İÜ

¹³³ ‘Aleyhi raĥmetü’l-Feyyāz : İÜ

¹³⁴ Pür taĥŝir : NP-SL

¹³⁵ ‘Ayān : İrād : İÜ

¹³⁶ Ol esmā’-yi cemīli bunlardur ki zıkr olunur evvel āĥir Ekrem, Cebbār, Һamīd, Һaĥü’l-mübīn, Һabīr Zü’l-ĥuvve, Ra’uf, Raĥīm, ŝekūr, ŝehīd, ŝādık, Taha, ‘Azīm, ‘Alīm, ‘Allām, ‘Afüvv, ‘Azīz, Fettāĥ, Ƙavīyun, Ƙuddūs, Kerīm, Mevlā, Mü’mīn, Müheymin, Nūr, Velī, Hādī, Yasin : - İÜ

¹³⁷ Ƙuddise sirruhu : ‘Aleyhi’r-raĥme : İÜ

¹³⁸ Kırĥ üç esmā-yı celīli irādına sālīk olurlar : Ta‘ad-ı ādābdır ki : İÜ

¹³⁹ (El-mezküre fi’l-āyāti’l-Ƙur‘āniyyem) NP

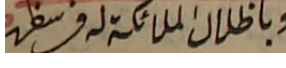

¹⁴⁰ Һalīm : İÜ

¹⁴¹ Nāsīĥ-i nās ve fi ham nūn lillahi dürr-u Һasan raĥiyallahu ‘anh el-Mennān ve ŝaĥĥun lehu min ismihi li-yeclihī fezü’l-‘arŝ-i Maĥmūd ve hazā Muhammed ve zamme illa lehu ismü’n-nebiyyi ilā ismihi. (Allah kendi ismini arŝ sahibi hamda layık Muhammed ismiyle birleŝtirdi.)

¹⁴² İza Ƙale fi’l ĥamsi el mü’ezzinu eşhedu : SL-İÜ

¹⁴³ Burĥānda : Mā‘ide : İÜ

¹⁴⁴ Kılınmadıĝı : Kılınmadı : İÜ

meşhur ve mu'lemdir.¹⁴⁵ İmām-ı Kūşeyrī kuddise sirrihu's-serī¹⁴⁶ ve İbni Dihye (9) 'aleyhima er-raḥmeden maḥkī¹⁴⁷ ism-i Hızır 'aleyhisselam Āḥmed olmak naqli mu'tenā bih (10) degildir. Ol ḥazretten soñra ibtidā ism-i Āḥmed ile teberrüken mevsüm olan peder-i (11) ḥalīl naḥvī Āḥmed bin Ömer'dür. ¹⁴⁸ Vaḳtā (12) sinīn-i ömr-ü girānmāye-i faḥrū'l-mürselīn¹⁴⁹ derece-i ḥamse ve 'iṣrīne bāliḡ olup (13) sefer-i Şāma berāy-ı ticāret-i ḡulām-ı Ḥadīce-i kübrā raḍiyallahu 'anhā meyser ile (14) rū be-rāḥ olduklarında Baṣrā nām maḥalle-i kudūm-i meymenet-i diṣār ve Nestūra (15) rāhib-i 'ārife dūḡār olmaları kıṣṣāsında ol eṣnāda meysere iki (16) meleḡiñ ol nūr-ı maḥzā ḥarr-ı şemsden izlāl ve aña sāyebān olduklarına (17) her bār müṣāhedesini ba'de'r-rucū' Ḥadīce'ye¹⁵⁰ naql ve beyān eyledikde anlar daḡī (18) ol ḥazretiñ nāqa üzerinde seyr ve sülüklerinde iki firişte-i nūr sirişte (19) ḥazrete sāye-endāz olundukların mu'āyene ve ḥuzūrunda bulunan nisvāna (20) erā'e eyledikleri meysereniñ iyāb ve zehābda bu ḥāriḳa vuḳū'unuñ (21) rū'yet ve temāşasını tekrār-i ḥikāye eylediḡin¹⁵¹ mü'ellif-i bi-ṭūlihā-i kübrāda İbn Sa'd 12A (1) ve Ebū Nu'aym ve İbn-i 'Asākir¹⁵² taḥrīcleri üzere Nefīse bint Münibbe'den¹⁵³ bu rivāyet-i (2) nefiseyi naql ve serd eyledi. ¹⁵⁴ Şifā'i (3) Kāzī 'İyāz ve Vehb b. Münebbih cenābları buyururlar¹⁵⁵ kütübü'l-heyveden (4) yetmiş bir kitaba çeşm-i düş ve müṭāla'asıyla pür cūş olup (5) küllisinde ḥazret-i server-i kā'inātı cemī'-i nāsdan min ciheti'l-'aql (6) ve'l-meyz-i evfer ve ercaḥ ve ekser buldum ve rivāyet-i uḡrāda bida'i dünyadan (7) ilā infişāliha ḥüdā-yı müte'āl cemī'-i nāsa baḡşāyiş olan 'aql (8) ve hoş cihetden 'atā-pāş olduḡı ol ḥazretiñ 'aql-ı canibinde (9) rimāl-ı dünyadan bir ḥabbe remel miḳdārīdür

¹⁴⁵ Maḥkī : Meşhur ve mu'lemdir : - İÜ

¹⁴⁶ Kuddise sirrihu's-serī : İÜ

¹⁴⁷ Mervi : İÜ

¹⁴⁸ Ve bi-izlālī'l-melā'ike lehu fī seferihi. (Meleklerin o küçükken ona gölge yapmaları ve ona saygı gösterip tevazuda bulunmaları.)

¹⁴⁹ Faḥrū'l-mürselīn : Ḥazret : İÜ

¹⁵⁰ Ḥadīce'ye : Ḥadīce-i kübrāya : İÜ

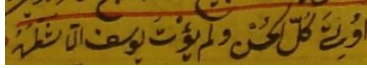
¹⁵¹ Eylediḡin : Eyledikde : İÜ

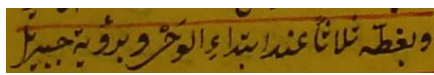
¹⁵² Ve İbn-i 'Asākir : İÜ

¹⁵³ Nefise bint Münibbe'den : Nefise binti Münibbe Aḡmed binti bin Münibbe'den : İÜ

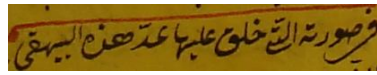
¹⁵⁴ Ve bi-enne ercaḡü'n-nāsi 'aqlen. (Ve soy açısından en seçkin nesebe mensuptur.)

¹⁵⁵ Buyururlar : Buyurur : İÜ

deyu¹⁵⁶ buyurmuşlar. Pes ruḥcān-ı ‘aql (10) ve şüküb-ı fehmd e cemī-i nāsdan rāciḥter olduğu lā-raybdür.¹⁵⁷ (11) ¹⁵⁸ Taḥrīc Ebū Nu‘aym üzere (12) i’tā Yūsuf mine’l-ḥüsn mā fāḩa bihi’l-enbiyā’i’l-mürselīn bel ve’l-ḩaḩḩ-i ecma‘īn (13) ve nebiyyinā ṣallallahu te‘ālā¹⁵⁹ ‘aleyhi vesellem ütiye mine’l-cemāli mā lem yu’tiḩi aḩad ve lem yu’t e (14) Yūsuf eṣ-ṣaṩrū’l ḩüsn ve ütiye nebiyyinā cemī’ahu keza fi’l¹⁶⁰ kübrā-i ḩüsn ve cemāld e (15) Yūsuf ṣıddıḩ-ı cemī’ peygamberāne fā’iḩ olduğu¹⁶¹ ve ṣaṩr-ı ḩüsn ḩıyāze ile sābiḩ (16) ve peygamberimiz ḩāzretlerine ḩüsnüñ küllīsi iḩsān olınmaḩla kemāl-i ḩüsn ḩıṩivāya (17) lā-ḩaḩ ve lāyıḩdur.¹⁶²

(18)

¹⁶³

El-Beyḩaḩī

Ebübekir Aḩmed bin el ḩüseyin el-ḩasr-ı vücdü el-Şāfi’ el-ḩafız ṣāḩib el-sāiḩ ve’z-zelā’il fi’ṣ-ṣu‘ab nufi senet-i ṣemān ve ḩamsīn ve erbāin bi-Niṣābur fi naḩl-ı ālā Beyḩaḩī men ḩurra’ bi-Niṣābur¹⁶⁴ İbtidā’i bi’ṣet-i¹⁶⁵ resul (19) eṣ-ṣeḩaleyni ṣallahu ‘aleyhi vesellem¹⁶⁶ Cebel-i ḩirā’da mākeṣ iken ḩıbel-i girdegārdan (20) ba’iṣ olunan melek ya’ni Cibri’l-i Emīn ‘aleyhi’s-selām¹⁶⁷ ol ḩāzrete iḩrā’ emrinde emāna bi-ḩārī ile cevābdāde olduḩlarında sīne-i mey ṣöyle füṣürde-i dest-i ihtimām **12B** (1) itdiler ki beyān ṣiddeti taḩṣīrinde ḩatta belaḩa minnī el-cühd buyurup el kıṣṣa (2) ol¹⁶⁸ nevbet-i vetīre resm-i sābiḩ üzere miyānlarında ḩüft ve ṣenīd (3) va’z-ı ṣedīd vukū’undan ṣoñra iḩrā’ bi-ismi rabbike ellezī ḩalaḩ ilā mā lem ya’lem (4) el-āyeti ba’de zā ḩirā’dan

¹⁵⁶ Deyu : İÜ

¹⁵⁷ Pes ruḥcān-ı ‘aql ve şüküb-ı fehmd e cemī-i nāsdan rāciḩter olduğu lā-raybdür : NP, SL

¹⁵⁸ Ve bi-ennehu üte-i külli’l-ḩüsn ve lem yu’t e Yūsuf illā ṣaṩreḩu. (Yusuḩ peygamber ḩüzeliḩiyle ṣöḩretliydi oysa Allah bütin ḩüzellikleri peygamberimize vermiṣtir.)

¹⁵⁹ Te‘ālā : İÜ

¹⁶⁰ Keza fi’l : NP, SL

¹⁶¹ Olduḩı : İÜ

¹⁶² Lā-ḩaḩ ve lāyıḩdur : Şādaḩ ve lā-ḩaḩdur : İÜ

¹⁶³ Ve bi-ḩaṩṩiḩi ṣelāṣen ‘inde ibtidā’i’l-veḩri ve bi-rü’yeti Cibri’l fi ṣüretiḩi elleti ḩalaḩa ‘aleyḩā ‘adde ḩazihī’l-Beyḩaḩī. (Vahyin baṣlamasıyla üç kez sıkılıp silkelenmesi ve Cebrail’i Allahın yaratṩıḩı ṣekilde ḩörmesi.)

¹⁶⁴ El-Beyḩaḩī Ebübekir Aḩmed bin el ḩüseyin el-ḩasr-ı vücdü el-Şāfi’ el-ḩafız ṣāḩib el-sāiḩ ve’z-zelā’il fi’ṣ-ṣu‘ab nufi senet-i ṣemān ve ḩamsīn ve erbāin bi-Niṣābur fi naḩl-ı ālā Beyḩaḩī men ḩurra’ bi-Niṣābur : İÜ

¹⁶⁵ Bi’ṣet-i : Bi’ṣetlerinde : İÜ

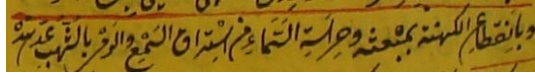
¹⁶⁶ Resul eṣ-ṣeḩaleyni ṣallahu ‘aleyhi vesellem : - İÜ

¹⁶⁷ ‘Aleyhi’s-selām : İÜ

¹⁶⁸ Ol : Evc : SL, İÜ

menzil-i Hādīce raḍiyallahu ‘anhayı teşrīfde zemmillūnī zemmillūnī¹⁶⁹ (5) buyurup ba‘de‘z-zeml rev‘ ve dehşet zā‘il olduğuna haber-i ‘Āişe (6) raḍiyallahu ‘anha¹⁷⁰ mazmūnı mevāhibü‘l-ledünniyye¹⁷¹ sā‘ir kütüb-i siyerde rivāyetkerde-i (7) Buḥārī fī‘t-ta‘bīrdür. Pes enbiyadan¹⁷² biri ḥīn-i bi‘şetlerinde bu ḥālet-i celileyi (8) mu‘āyene eylemedikleri¹⁷³ ḥaşışe-i ḥazrete delālet ider. Tahric İmām Aḥmed ve İbn-i Ebi Hātem ve Ebū Şeyḥ üzere İbn-i Mes‘ud raḍiyallahu ‘anh rivāyet ider. An resūlullāh şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem lem Cibrīl fī şūreti‘l-ālā merreteyn imā ve aḥde kâne sālād an merreye nefise gāra nefse na-istidā lā ḥaḳ ve imā el aḥiri fezāileti‘l-isrā ḥudā el sedūt kezā fīl kübrā ya‘nī¹⁷⁴ ve daḥī¹⁷⁵ emīn vaḥiy-i (9) ḥüdāyı resul-ı kibriyā şūret-i aşıyyesi üzere rü‘yetini istid‘ā eylediklerinde (10) zātı ‘azīmet simātını ḥazrete irā‘e eyleyüp sedd-i ufuk a‘lā eyledi. (11) Ve bir def‘a şeb-i isrā‘da ‘inde sidretü‘l-müntehā rü‘yeti

cilve nümā olmuşdur.¹⁷⁶ (12)

(13) ¹⁷⁷

Kāhin Umūri kevā‘in ve müstaḳbelden ḥaberber olanlardur ki kim vülādet-i (14) ḥazretde ve ba‘zı bi‘şete gelince merde-i cennike istirāk-ı sem‘inden kendülere ilḳā (15) olunan aḥbār ile āğāz-ı güftār iderlerdi. Ve kehene-i ‘Arab Şāfi‘ bin Küleyb (16) ve Şaḳḳ ve Saṭīḥ ve Sevād bin Ḳārib ve Ḥanāfir-i Vāfi‘ī Necran ve Cezl (17) bin Cezl el-Kindī ve İbn Ebi Ḥalaşā ed-Devsī ve Sa‘īd binti Küreyz ve Fāṭıma (18) binti en-Nu‘mān emşāli kāhinān-ı ‘acıbe güyāndur. Bi‘set-i ḥazretde inḳitā‘(19) kehānetle bürīde-i zebān ve istirāk-ı sem‘den merde-i cinniyān remī-i aḥterān (20) ile üftān ve ḥīzān kılınup ‘urūc ve şu‘dlarından ḥirāset-i semā meb‘aşe-ı (21) ḥazret ile revnümā oldı. Ḳāle te‘ālā fīmā uḥbire ‘ani‘l-cinn ve innā lemesnā’s-semā’e **13A** (1) fe-vecednāhā mulinet ḥaresen şedīden ve şuhuben ve innā künnā naḳ‘udu minhā meḳā‘ide (2) li’s-semi‘ fe men

¹⁶⁹ Zemmillūnī zemmillūnī : Zemmillūnī : NP

¹⁷⁰ Raḍiyallahu ‘anha : Şıddıḳa : İÜ

¹⁷¹ Ledünniyye : NP, SL

¹⁷² Enbiyadan : Enbiya-yı kirām ‘aleyhimü’ş-şalātu ve’s-selāmdan : İÜ

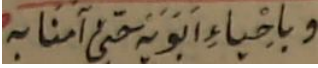
¹⁷³ Celileyi mu‘āyene eylemedikleri : Celīle vāḳa‘ olmadıḡı : İÜ

¹⁷⁴ Tahric imam Aḥmed ve İbn-i Ebi Hātem ve Ebū Şeyḥ üzere İbn-i Mes‘ud raḍiyallahu ‘anh rivāyet ider. An resūlullāh şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem lem Cibrīl fī şūreti‘l-ālā merreteyn imā ve aḥde kâne sālād an merreye nefise gāra nefse na-istidā lā ḥaḳ ve imā el aḥiri fezāileti‘l-isrā ḥudā el sedūt kezā fīl kübrā ya‘nī : İÜ

¹⁷⁵ Ve daḥī : NP, SL

¹⁷⁶ Olmuşdur : Oldı : İÜ

¹⁷⁷ Ve bi inḳitā‘ el-kühnete bi-meb‘aşe ve ḥirāseti’s-semā‘i min istirāki’s-sem‘ ve‘r-remzi bi‘ş-şühbi ‘iddehedde İbn Seb‘ (Gönderilmesiyle kahinliḡin kesilmesi, gökyüzünün onun nurunun doğuşundan heyecana kapılması, gelişine dair işaret ve delaletlerin artması.)

yestem‘i‘l-âne yecid lehu şihâben raşaden¹⁷⁸ Ve ahrâce‘l-Beyhaķı ‘an ez-Züheri ķâle inallahe (3) te‘âlâ¹⁷⁹ ĥacebe‘ş-şeyâfîne ‘ani‘s-sem‘i bi-hazihi‘n-nücûmi fe inķaķa‘at‘l-kuhnetu felâ kuhnete (4) min ĥaşâşî‘l-kübrâ mervîdür ki vaķtâ şeyâfîn-i istimâ‘i ve vaĥîden men‘ olundular. (5) İblîse şikâyet ve naķl ve ĥikâyet eylediklerinde ķarîben bir emr-i ‘acayib zâhir olmuşdur (6) deyu cebel Ebû Ķubeyse irtikâ eyleyüp imâmü‘l-enbiyâ ĥazretlerini ĥalefü‘l-maķâm-ı (7) şalavata ķıyâmda müşâhede eyleyüp rû-be-râh idbâr olmuşdı. İlä ĥaysî (8) elķat rahlehâ Ümmü Feş‘ami¹⁸⁰ ¹⁸¹ Ruy-ı et-Ṭaberî besende (9) ‘an ‘Āişe rağıyallahu te‘âlâ¹⁸² ‘anhâ inne‘n-nebiyyi şallahu te‘âlâ¹⁸³ ‘aleyhi vesellem nezele‘l-ĥacûnu keyben ĥazînen (10) fe-eķâme bih maşallah şümme reca‘ mesrûren ķâle se‘eletu rabbî ‘azze ve celle (11) fe-ĥayâlî ümmî fe-âmenet bî-şümme reddihâ ve kezâ rûy min ĥadîs-i ‘Āişe (12) rağıyallahu ‘anha¹⁸⁴ eyzan iĥyâ‘e ebeveyhi şallahu te‘âlâ¹⁸⁵ ‘aleyhi vesellem ĥattâ âmennâ bihi (13) evredehu es-Süheyli ve kezâ el-Ĥaṭîb ve le ķad aĥsene‘l-Ĥâfız Şemseddin Nâşır ed-Dımaşķî (14) ĥabâ Allahu en-nebiyyi mezîde faẓl ‘alâ faẓli ve kâne bihi ra‘ûfen (15) fe-aĥbâ ümmete ve kezâ ebâhu lâ yemâne bihi faẓlen laṭîfen (16) fesellim fe‘l-ķadîme bih ķadîre ve en kâne‘l-ĥadîse bihi za‘îfen (17) Bu bâbda mü‘ellif-i ĥaşâş-i Süyûṫî cenâblarınıñ¹⁸⁶ âlet-i ķıṫ‘a-i resâ‘il-i (18) münîfesi erbâb-ı iyķân ve ‘irfâna hediye-i behiyye ve tuĥaf-ı

¹⁷⁸ Ķâle te‘âlâ fimâ uĥbire ‘ani‘l-cinn ve innâ lemesnâ‘s-semâ‘e fe-vecednâhâ mulinet ĥaresen şedîden ve şuhuben ve innâ künnâ naķ‘udu minhâ meķâ‘ide li‘s-semi‘ fe men yestem‘i‘l-âne yecid lehu şihâben raşaden : - İÜ

¹⁷⁹ Ve ‘an İbn-i Abbas ķâle kânet eş-şeyâfîn lesnemuke‘l-vaĥiy ķullemâ ba‘s Allahu Muĥammeden şallahu te‘âlâ ‘aleyhi vesellem menu‘ eşukû zalike alâ ebrin ķale laķad ĥadîs emr-i firaķ Ebi Ķays ferâ‘i resûlallahî ‘amellallahî te‘âlâ ‘aleyhi vesellem işli ĥalefü‘l maķam enşahî ķale te‘âlâ fimâ aĥbar ‘an elĥan ve innemâ li-mesnâ esmâ‘i fücâd nâ-hamlet ĥarsen şediden ve şebâ ve innemâ kenâ niķad minhâ meķâ‘adü‘l-ismi‘ femen lesnemu‘ âlân yecidu lehu şahâben raşaden el-âyeti : İÜ

¹⁸⁰ Min ĥaşâşî‘l-kübrâ mervîdür ki vaķtâ şeyâfîn-i istimâ‘i ve vaĥîden men‘ olundular. İblîse şikâyet ve naķl ve ĥikâyet eylediklerinde ķarîben bir emr-i ‘acayib zâhir olmuşdur deyu cebel Ebû Ķubeyse irtikâ eyleyüp imâmü‘l-enbiyâ ĥazretlerini ĥalefü‘l-maķâm-ı şalavata ķıyâmda müşâhede eyleyüp rû-be-râh idbâr olmuşdı. İlä ĥaysî elķat rahlehâ Ümmü Feş‘ami : NP, SL

¹⁸¹ Ve bi-iĥyâ‘i ebeveyhi ĥattâ âmennâ bih. (Allah onun anne ve babasını diriltip ona iman etmelerini istedi.)

¹⁸² Te‘âlâ : İÜ

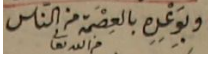
¹⁸³ Te‘âlâ : İÜ

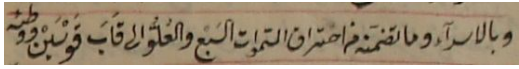
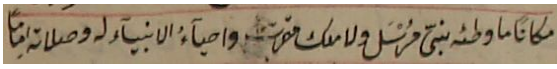
¹⁸⁴ Rağıyallahu ‘anha : NP, SL

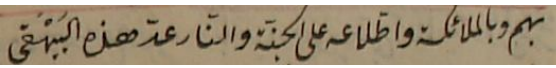
¹⁸⁵ Te‘âlâ : İÜ

¹⁸⁶ Süyûṫî cenâblarınıñ : Cenâb-ı celâl Süyûṫî‘niñ : İÜ

sünniyedir.¹⁸⁷ Kāle'l-Hāfız (19) İbn Hacer min ba'zı kütübihî ve'z-zanne be-âlihî şallahu 'aleyhi vesellem ya'ni ellezîne mātū (20) kable'l-bi'seti innehum yu'f'ûni 'inde'l-ımtihân ikramen lehu 'aleyhi's-selām¹⁸⁸ le-tekarri 'aynihi (21) ve kâle mine'l-işâbeti ve naħnu nercū en yedħule 'Abdü'l-Muṭṭalib fi cümleti men yedħulehâ fâyi'en feyencu **13B** (1)Velhâşıl cenâb-ı¹⁸⁹ Kird-gâri 'âlem nūr-i çeşm-i cihân olan ḥabîb-i ekreminiñ peder (2) ve mâderiniñ ihyâ ve aña imân etmekle qarîrî'l-'ayn buyurduğı bî-

raybe (3) ve şeyn¹⁹⁰ ḥaşşîşa-i ḥazretlendür. ¹⁹¹ (4) Ol ḥazrete bir vechle nâsîñ zarar ve gezende erişdür mesnedden maşûn (5) ve maḥfûz buyurduğı âyet vallahu yuşimuke mine'n-nâs temîmesiyle melḥûz ve melfûzdur.¹⁹² (6)

 (7)

(8) ¹⁹³ (9) Şâm-ı 'anberîn-fâm isrâda ve dâna-yı 'âlemi şallahu te'âlâ¹⁹⁴ 'aleyhi vesellem Mescidi'l-ḥarâmdan Mescidi'l-aşşâya (10) seyr ve şufûf-i enbiyâ' ve mürselîn ve emlâk-i¹⁹⁵ imâm ve evc-i âsmâna 'urûcu mu'allâ (11) vüluc olup menzil resîde-i sidreti'l-müntehâ ve rü'yeti âyâti kübrâ ve miḳdâr-ı (12) kâb-ı¹⁹⁶ kavseyn ve dünüvv ve ḳurbet ile ten'im-pîrâ¹⁹⁷ ve ber-mekân-ı 'âlîye ḳadem nihâd (13) oldılar kim ol maḥalle ne peygamber-i mürsel ve ne melek-i muḳarreb resîde ola ve behişt (14) ve dūzahı temâşâ ve seyrân ve 'âlem-i melekût-i a'lâyı müşâhede ve im'âna buyurduğı (15) ol ḥazretin rûḥ-ı enver ma'a cesedü'l-aḥar

¹⁸⁷ Erbâb-ı ... sünniyedir : Ḥuşûşâ şenc 'abdü'l aḥd el-nürî risâ'ilî imân Ebū bin Ḥamra kemâ malîn ve 'arîfine ba'd bih Yahya ve taḥfesinedür. Kâlallahu te'âlâ yeşîbihum el-cenneti 'alâ ḳaşîdhum el-cemîl maḥarreme el-nebiyi'l-celîl : İÜ

¹⁸⁸ 'Aleyhi's-selâm : 'Aleyhi's-şalâtu ve's-selâm : İÜ

¹⁸⁹ Cenâb-ı : Ḥazret-i : İÜ

¹⁹⁰ Şeyn : Min : İÜ

¹⁹¹ Ve bi-va'dihi bi'l-'işmeti mine'n-nâs (Allah onu insanlardan korunacağına dair söz verdi.)

¹⁹² Melḥûz ve melfûzdur : Müberhendür : İÜ

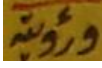
¹⁹³ Ve bi'l-isrâ'i ve mâ tazammine min ihtirâki's-semavâti's-seb'a ve'l-'uluvvi ilâ kâbe kavseyn ve veṭa'e mekânen mâ veta'e nebiyyun mürselun velâ meleke muḳarrib ve ihyâ'i'l-enbiyâ lehu ve şalâtihi imâmen bihim bi'l-melâ'iketi ve iṭṭilâ'ihî 'ale'l-cenneti ve'n-nârî 'adde ḥazihil-Beyhâkî (İsra hadîsesi ve içinde geçen hadîseler anlatılmaktadır. Peygamberimiz gökyüzünün yedi katından daha yüksek olan kab-ı kavseyne gitmiştir. Bastığı yere ne daha önce gönderilmiş peygamberler basmış ne de Allah'a çok yakın olan muḳarrebün melekleri yükselmiş. Peygamber efendimizin peygamberleri dirilterek onlara ve meleklerle imamlık etmiştir. Cennet ve cehennemi görmüştür.)

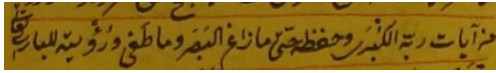
¹⁹⁴ Te'âlâ : İÜ

¹⁹⁵ Ve emlâk-i : İÜ

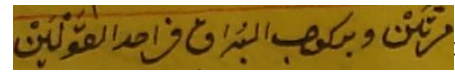
¹⁹⁶ Kâb-ı : - İÜ

¹⁹⁷ Pîrâ : - İÜ

isrā buyurulduğuna sübhāne'l-lezī esrā (16) bi-'abdihi leylen nuşş-ı celīli ile¹⁹⁸ mübeyyen ve sūre-i kerīme-i ve'n-necm ile müberhendür ve kışşa-i (17) isrā vuķū'-i mi'rāca muķaddime olup¹⁹⁹ emr-i isrāyı münker olan bilā şübhe kāfir ve mi'rāciñ (18) cāhid-i mübtedi'dür. Her dū vuķū'unda otuzdan ziyāde şāhābī ve şāhābiyyeniñ (19) müte'addiddür. Ve anılar ve resulü'l-mürselīn yād kerde-yi muħaddişīndür. Āmennā ve şaddaknā (20) ve maķūl-i ħukemā olan cevāhir-i ecrām-i eflāk-i ħaraķ ve's-siyām ķabūl etmez. Ķavl-ı (21) nādirestleri merdūd ve ğayr-ı maķbūldür.²⁰⁰ Ķaẓiyye-i marẓiyye-i isrā ve mi'rāc āyāt 14A (1) ve eħādīş ve mi'rāciye 'ulemā ve seyr²⁰¹ ile şühret yāb olmağın envā'i müfredātını taħrīr (2) ve beyāna ķalem-i 'Abbāsī cāmeye ruħşat-ı başt-ı kelām²⁰² verilmedi. Bu faķīriñ ħulāşatü'l-vefā (3) fī şerhi'ş-şifā²⁰³ eşerinde daħī istīfā-i merām kılnımsıdı. İmdi²⁰⁴ ħālet-i mi'rāciyyede ziyāde (4) ve noķşān ve taķdīm ve te'ħūr rivāyāt²⁰⁵-nümāyān ve yaķaza vuķū'i rāyigān ve müte'addid (5) olup tavṫi'eten li'l-isrā rü'yān ve menāmen daħī zühūr-ı şāyāndur mescid-i aķşāda (6) iki rek'at namāza taħrīme bend olmaları ve cemā'at-i ervāħ-ı enbiyā ve sürüşāna (7) anda imāmetleri ve yine 'ālem-i melā-i a'lāda²⁰⁶ cümle imāmet etmeleri nice eħādīş-i şerīfe (8) ile merviyedür. Ve şalavāt-ı mezkūre 'işā veya şubħ olmak muķarrerdür. (9)

(10)

207

Sulṫan-ı resul-i hādī-i (11) sübül şallahu te'ālā²⁰⁸ 'aleyhi vesellem seyr-i nuķūş-i ħālāt-ı ceberutiyye ve müşāhede-i sūr-ı 'acāyib (12) melekūtiyye ve şecere-i tūbā ve sidretü'l-müntehā ve serāperde-i bī-hemtā ile taħşīş buyurulub (13) mu'āyene eyledikleri ğarā'ib-i ħāletde başar ve başireti zeyğ ve tuğyāndan şavn (14) ve ħafzı daħī ħaşāiş ve āyāt-ı

¹⁹⁸ İle : NP, SL

¹⁹⁹ Muķaddime olup : Muķaddime : İÜ

²⁰⁰ Ve maķūl-i ħukemā olan cevāhir-i ecrām-i eflāk-i ħaraķ ve's-siyām ķabūl etmez. Ķavl-ı nādirestleri merdūd ve ğayr-ı maķbūldür : NP, SL

²⁰¹ Ve mi'rāciye 'ulemā ve seyr : İÜ

²⁰² Başt-ı kelām : - İÜ

²⁰³ Fī şerhi'ş-şifā : 'Alā'l-şifā-i şerħ ve : İÜ

²⁰⁴ İmdi : - İÜ

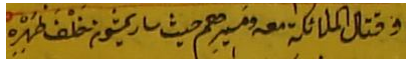
²⁰⁵ Rivāyāt : - İÜ

²⁰⁶ A'lāda : İÜ

²⁰⁷ Ve rü'yeti min āyāt-i rabbihi'l-kübā ve ħafazahu ħattā māzāğü'l-başara ve mā tağı ve rü'yetihi li'l-bārī te'āla merreteyn ve bi-rukūbi'l-burāķ fī aħadi'l-ķavleyn. (Allah'ın büyük ayetlerinde onun görünüşüne yer verilmesi. Ayetlerin korunmasının kıyamete dek süreceğı, peygamberimizin Allah'ı iki kez rüyasında görmesi ve bu rüyalardan birine göre buraka binmesi.)

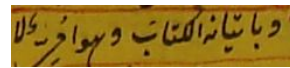
²⁰⁸ Te'ālā : İÜ

kübürdür. Ez-cümle Cibril emānet-i irtiyāh (15) sittimieti cenāhla ‘alā şūretihî’l-aşliyye manzūr-ı nazar tekrīm-i āverleridür. Ve mi‘rācda (16) mānend dürr ve yāķūt-i nūrāniyyet men‘ūt olan hicāblarıñ merfū‘iyyeti (17) h̄ninde ḥayṣ-ı māşā’allah evḥā ileyh mā evḥā olmağla vuşlat-i destegāh (18) oldukları ve şāhid-i aķşā el-me’arib-i rü’yanıñ biri ‘ayn-i re’s-i şerifi ile (19) ve biri fū’ād ile iki def‘a bedīdārlığı müyesser olduğı²⁰⁹ āşār-ı müte‘addide ile mübeyyin (20) ve ḥaşāşden ta‘dādı müberhendür.²¹⁰ Ve burāk berķ-i refṭāra süvār ile isrā (21) ḥuşuşunda sā’ir enbiyā-yı ‘aleyhimi’t-taḥāyā muķaddemā rekūb-i burāk ile pür tekrīm veya **14B** (1) ḥāşşa hemān seyyidü’l-mürselīn rükūbla ta‘zīm emrinde ihtilāf-ı ‘ulemā pedīdār (2) olduğı rüşenādur ni‘me rükūb-u enbiyā-i ‘uryanen vāķi‘ olup süvārī-i (3) ḥazret-i müserrecen müleccemen rükūbla taḥşiş buyriyle ve yek-süvārān-ı mizmār-ı fenn-i seyr (4) tedķik üzere burāk bād-peymā burāk maḥlūkāt-ı ‘ulviyeden bir merkeb ḥoşnümādur ki (5) dest u pāy-ı zümrüd kevn-i ḥardan büzürg ve bağldan dūn vechi mümāşil-i (6) çehre-i merdum ve kıl-i kuş ve üstür-i dum şadri yāķute-i ḥamrā ve zuhuri dürr-e-i beyzā (7) ne zeker ve ne ünsādur.²¹¹

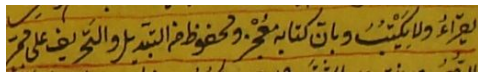

²¹² (8) Ğazve-i Bedr ve Ḥuneyn’de sürüşāne-i kirāmıñ müsevveyyn müreddefeyn a‘dā-yı dīn-i (9) mübeyyen üzere li-nuşret seyyidi’l-mürselīn muḥārebe ve muķāteleleri naşş-i Ķur‘ānla müstebin (10) buyurulduğı ve ol ḥazretiñ ne maḥalle seyr ve ḥirām buyurur ise ḥalef-i Zehra (11) şallahu ‘aleyhi vesellem²¹³ firiştegān-ı kirāmıñ seyr ve sülūkları āşār ve seyrde şıḥḥat (12) rehin olduğı

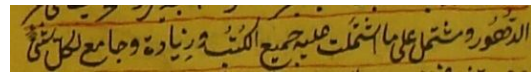
cümle-i ḥaşşişelerindendür.

(13)

(14)

(15)

²⁰⁹ İki def‘a bedīdārlığı müyesser olduğı : Merreteyn rüyet-i : İÜ

²¹⁰ Mübeyyin ve ḥaşāşden ta‘dādı müberhendür : Müberhendür. İki def‘a bedīdārlığı müyesser olmağla Zeynebde ḥaşāş ḥazret-i seyyidi’l-enamdır : İÜ

²¹¹ Ve yek-süvārān-ı mizmār-ı fenn-i seyr tedķik üzere burāk bād-peymā burāk maḥlūkāt-ı ‘ulviyeden bir merkeb ḥoşnümādur ki dest u pāy-ı zümrüd kevn-i ḥardan büzürg ve bağldan dūn vechi mümāşil-i çehre-i merdum ve kıl-i kuş ve üstür-i dum şadri yāķute-i ḥamrā ve zuhuri dürr-e-i beyzā ne zeker ve ne ünsādur : -İÜ

²¹² Ve kıtālī’l-melā’iketi ma‘a ve mesrihim ḥayṣu sāre yemşüne ḥalfe tührihi. (Ve melekler onun düşmanlarıyla savaşmış ve yürüdüğünde onun arkasından yürümüşlerdir.)

²¹³ Şallahu ‘aleyhi vesellem : -İÜ

و مستغنى عنهم ومستر للحفظ ومنزل منجما وعلى نسخة اخرى ومن لبعه

(16)

ابواب الجمل لغة عند همل ابن الفقيف

214 Mi'at İbn-i

el-Nakīb bi- Mıṣrı fī sene-i semān ve tis'in ve sit mi'e²¹⁵ ve ḥaṣṣise-i bāhirlerinden (17) biri ve cümleñ serāmed ve şerefmendi kitāb-ı celīli'n-niṣāb Qur'an-ı 'azīmi'ş- (18) şāne a'ṭā ve iḥsān buyurulduğıdur ki 'ünvān-ı şeref-i ṭarāza lā-ye'tiyetü'l-bāṭıl (19) min beyni yedeyhi ve lā min ḥalfihi tenzīlu min ḥakīmin ḥamīd ile mu'lem²¹⁶ ve mu'anvendür ma'a hazā (20) ol ḥazret-i māder-i zād-ı evlādın dirāset ve kitābet ve ta'allüm-i kırā'at ile (21) ülfetyāb değıl nebiyy-i ümmī idi. Mā kunte tetlü min kitābi velā taḥuṭṭuhu bi-yemīnike **15A** (1) ile mevşuf idi. Ve kitāb-ı celīlü'l-kader-i āḥiriñ ḳaşd ve tenzīr (2) ve bi-sūret-i min mişlihi ityānına²¹⁷ miknet-yāb olmamaḳ vechi üzere i'cāznümün (3) olup sār kütüb-ü ilāhiyyeye i'dā-yı dīn ve müşrikin-i bed-āyin (4) taşḥīf ve taḥrīfleri āsā tebdīl ve tağyīrden ve ta'yīrden innā naḥnu nezzelnā'z-zikre (5) ve inne lehu la-ḥāfiżüne ve fıḳınca mu'arrā ve mūrūr ezmine ve kürūr dühūr ile müberrā (6) olup kütüb-i ilāhiyye ve şuḥuf-ı semaviyye-i müştemile ve ḥāvīye oldukları²¹⁸ 'ulüm-ı (7) şamadāniye ki ma'a ziyāde muḥteveya ve her şey' kitāb-ı āḥire mürāca'atdan muğniyede²¹⁹ (8) velā ruṭeb velā yābise illā fī kitābin mubin müferresince şāmile ve cāmi'a (9) oldı ve ḥıfzı daḥī aḳall-i zamān ve endek iḥyānda şa'b ve dūşvār (10) olmayup yesīr ve āsān oldığı ḥattā fī'ş-şıbyān mu'ciz-nümādūr ve levḥ-i maḥfūzdan (11) semā'-yi dünyaya bi-vāşıṭati Cibrīl²²⁰ nüzul-i def'i olup 'aşr-ı risālet (12) penāhlarında müneccimen müferriḳan ḥaysü mā iḳtizāte el-evāmir ve'l-aḥkām-i inzāl (13) buyurulduğı ve yed-i ḥarf üzere şeref nüzul oldığı kırā'at-ı seb'a (14) ve yāḥud emr ve nehy ve ḳaşāş ve emşāl ve va'd ve va'īd ve mev'ize (15) ola ve yed-i

²¹⁴ Ve bi-etyānihi el-kitābu ve hüve umirrün lā yeḳrā'u velā yektubu ve bi-enne kitābihi mu'cizun ve maḥfūzun mine't-tebdīli ve't-taḥrīfi 'alā mumerri'd-duhūri ve müştemilü 'alā mā iştemelet-i aliyye cemī'ü'l-kütübi ve ziyādetün ve cāmi'ün li-küllü şey'in ve müsteğinne 'an ḡayre ve müyesseri'l-ḥıfz ve münezzilü müneccimen ve 'alā seb'ati aḥrufin ve min luğatin ebvābi ve bi-küllü luğatin 'adde hazīhi İbnü'n-Nakīb. (Ve okuma yazmazı olmadığı halde ona kitap gönderilmiştir. Ve onun kitabı mucizeli olup değıştirilmeye ve oynanmaya karşı korunan bir kitaptır. Tesiri asırlar boyu devam eden, inen bütün kitapları kapsayıp bütün alemi içine alan ve hiçbir şeye ihtiyacı olmayan, ezberlenmesi kolay, dizilişi muazzam ve muhteşem bir kitaptır. Yedi harf üzerine kuruludur ve her harf bir kapıya karşılık gelmektedir. Bu her dilde vardır ve İbn-i Nakīb bu kapıları sıralamıştır.)

²¹⁵ Mi'at İbn-i el-Nakīb bi- Mıṣrı fī sene-i semān ve tis'in ve sit mi'e : İÜ

²¹⁶ Ḥamīd ile mu'lem : Ḥabīr : İÜ

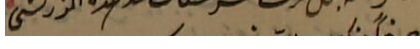
²¹⁷ İtyānına : İtyānından : İÜ

²¹⁸ Oldukları : Olduğı : İÜ

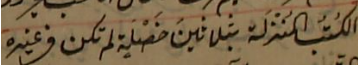
²¹⁹ Muğniyede : Muğniye : İÜ

²²⁰ Cibrīl : Cibrīl 'aleyhi's-selām : İÜ

bābdan vuşūli emr ve nehy ve helāl ve harām ve muhkem ve müteşābih (16) ve emsāl ola veya bi'l-feşāha meşhūd-i leha olan kabā'il-i Kureyş ve Şakif (17) ve tayy' ve hevāzin ve hüzeyl ve Yemen ve benu temim āsā luğāt-i 'Arab meczūm-i (18) e'imme-i edep olub²²¹ taşhīh kerde-i Beyhaķī ve İbn 'Aţıyye mühezzibdür (19) ve kıyle bi'l-aħrufi's-seb'ati illā kālīmi's-seb'ati²²² ya'ni hükümü'l-Ķur'āna āmm fi²²³ cemī'i'l-'alemi kezā (20) fi'l-mirķāti ve cümle luğāt elli 'adede peyveste oldığı menķül-i (21) rüvātdur. Kureyş Hüzeyl ve Kenāne ve kaş'am ve hazrec ve eş'ar ve nemīr **15B** (1) ve Kays-ı Ğaylān, ve Cürhüm ve Yemen, ve'z Deşneve, ve Kinde, ve Temīm, ve Ğımyer, (2) ve Medyen ve Laħm, ve Sa'dü'l-aşire, ve Ğazrimevt, ve Sedūs, (3) ve 'Amālķa, ve Enmār, ve Ğassān, ve Mezciħ, ve Ğuzā'a, ve Ğatafān, (4) ve Sebā, ve 'Ummān, ve Benī Ğanīfe, ve Tağlib, ve Tay, ve 'Āmr bin Şa'sa'a, (5) ve Evs, ve Mezniye, ve Şakif, ve Cüzām, ve Belā, ve 'Uzre, ve Hevāzin, (6) ve Nemr, ve Yemame, ve Fars, ve'r-Rüm, ve Nabţ, ve Ğabeş, ve Berber ve'l Süryaniye (7) ve'l-'İbrāniyye, ve Kıbţ, ve Hemdān, ve Şa'leb

kezā fi'l-itķāni li'l-muşannif²²⁴ (8) ²²⁵ Ve fi'l-Buħārī min ķarā'e (9) Ğarfen min kitābillahi felehu Ğaseneti ve'l-Ğasene bi-'aşere emsālihi lā

eķūlu elem Ğarf (10) ve lām Ğarfin ve mīm Ğarfin (11)

 ²²⁶ Ğarīr-i taħrīri²²⁷ şāħibi't- (12) taħrīri üzere Ķur'an-i bāhirü'l-burhāniñ sār kütüb-i semāviye üzerine otuz (13) Ğaşlet ile şeref ve şāni rāyigāndur ki Ğayrı kütübde nümāyān (14) degildür deyilür.²²⁸ Evvelā Ğüsn-i te'lif ve iltiyām-ı kelime ve feşāħat (15) ve icāz ve belāğat nazm-ı 'acīb ve uslūb-ı Ğarib iħbar bi'l-muğayyebāt (16) ve inbā-yı²²⁹ ķurūn-ı maziye aħbār-ı 'ani'z-zamā'ir terkü'l-mu'arıza ma' tevaffürü'd- (17) devā'i ve cem'uhu beyne şifat'ül-cezāle ve'l-'uzūbeti

²²¹ Olub: - İÜ

²²² İllā kālīmi's-seb'ati : SL, İÜ

²²³ Fī : Ve : İÜ

²²⁴ Li'l-muşannif : - İÜ

²²⁵ Ve kıra'atıhi bi-küllü Ğarfin 'aşere Ğasenāti 'adde Ğazıhi'z-Zerķeşi. (Zerķeşi'nin ifadesiyle Kur'an'ın okunuşunda her harfde on Ğasene vardır.)

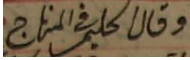
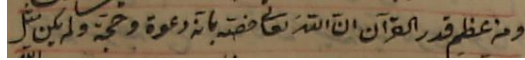
²²⁶ Ve ķale şāħibi't taħrīr fazlü'l Ķur'an alā sa'irü'l- kütübi'l-münzeleti şelāşine Ğaşletin lem tekun fi Ğayrihi. (Taħririn saħibi diyor ki: Kur'an diğeri semavi kitaplara göre otuz kat daha üstündür.)

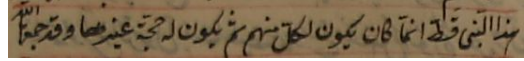
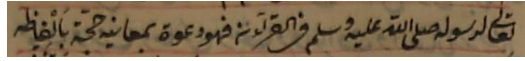
²²⁷ Ğarīr-i taħrīri : Ğamd-ı taħrīri : İÜ

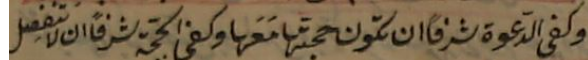
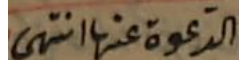
²²⁸ Deyilür : Dimişler : İÜ

²²⁹ İnba-yı : İĞba ve : İÜ

ve ca‘alehu āhiri’l-kütübi (18) ğaniyyen ‘an ğayrihi nezele ‘alā seb‘ati ahrufin ve nezele müneccimen müferrikan²³⁰ ta‘cīzu kavmin fī (19) każāyā ve‘r-rev‘atu bi-fethi’l-rā’i hey‘betun ve hirās ki²³¹ telhaķu ķulūbe sāmi‘yeti āyeten (20) bi-aķiyeti lā ta‘deme ve ķāri’i lā-yemellehü ve sāmi‘ahu lā-yumeccü cemi‘u li-‘ulūm ve (21) ma‘ārife cemmetin cem‘ihi fihi beyne‘d-delīli ve‘l-medlūli ve fī ħayyizi’l-manzūmi ve lem yekun **16A** (1) fī ħayyizi’l-menşūri teysīri ħıfza müşākiletün ba‘zı eczā’ihi ba‘zen (2) ve ħüsnü’l-taĥalluşu min ķışşati ilā āhiri ve‘l-ĥurūci min bābi ilā ğayre ve inķāmi’s- (3) sūreti’l-vāĥdeti ‘alā emrin nehyin ve ħaberin ve istiĥbārin ve va‘adin ve va‘idin (4) ve işbāti nübüvvetin ve tevĥīdin ve taķrīrin ve terġibin ve tenzihin²³² ve‘l-cümleti’l-keşīri elleti (5) enţüti ‘aleyhā’l-ķelimāti’l-ķalīleti ve cem‘ihi beyn şafiyi’l-cer ileyh ve‘l-‘izz bih ve ca‘alehu āhiri’l-ķesb şanıen ‘an ğayre bi-nüzül ‘alā seb‘atihi ihraf ve nüzül

müneccimen mefruķan²³³ (6)

(7) (8)

(9) (10) ²³⁴ Ve Ķur‘ān-ı

zī-şāniñ celāleti ķadr ve şanındandur ki ħüdā-yı müte‘āl (11) ānı hem da‘vet ve hem ħüccet-i pür behcet ķılıp bir peyġambere ħiĉ buña mānend (12) ķılınmadı beli anlardan her birine ķitāb-ı ümmetine da‘vet-i ba‘de zā āhir ħüccet (13) olurdı rabbü’l-‘ālemīn nebiyy-i emīne her dü şeref-i ferķān-ı mübeyyinde (14) cem‘ eyledi pes dürer-i ma‘ānī ile da‘vet ve ğurer-i elfāz ve mebānī ile ħüccet (15) buyurup ħabbezā²³⁵ ħüccetiyle ma‘iyyet-i da‘vetine ķesb-i şeref-i vāfi ve sened-i müstened (16) olan ħüccetine

²³⁰ Ve cem‘uhu beyne şıfat’ül-cezāle ve‘l-‘uzūbeti ve ca‘alehu āhiri’l-kütübi ğaniyyen ‘an ğayrihi nezele ‘alā seb‘ati ahrufin ve nezele müneccimen müferrikan : - İÜ

²³¹ Ve hirās ki : İÜ

²³² Ve tenzihin : İÜ

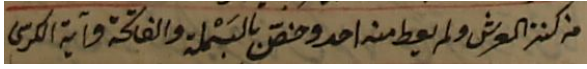
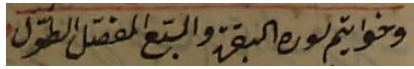
²³³ Ve cem‘ihi beyn şafiyi’l-cer ileyh ve‘l-‘izz bih ve ca‘alehu āhiri’l-ķesb şanıen ‘an ğayre bi-nüzül ‘alā seb‘atihi ihraf ve nüzül müneccimen mefruķan : İÜ

²³⁴ Ve ķāle’l-ĥalīmi fī’l-minĥāci ve min ‘azīmi ķadere el-Ķur‘āni innallahe te‘ālā ħaşşa bi-ennehu da‘vetu ve ħüccetün ve lem yekun mişli hazā’l-nebiyyi ķaţte innemā kāne yekūnu li-küllī minhum şümme yekūnu lehu ħücceten ğayrihā ve ķad cema‘aha Allahu te‘ālā li-resūlihi şallahu ‘aleyhi vesellem fī’l-Ķur‘ānihi fehüve da‘vetün bi-ma‘ānīhi ħüccetün bi-elfāzihi ve kefā’d-da‘veti şerefenn inne tekūnu ħüccetühā ma‘aha ve kefā’l-ħücceti şerefenn inne lā tenfişi’d-da‘veti ‘anhā intehā. (Hariri Minhac’da diyor ki: Allah’a ve doġruya çağırıcı mizanda yazılması Kur’an’ın üstünlüğüne delildir. Diġer peyġamberler peyġamberimiz gibi gelmediġi için onlara böyle bir kitap nasip olmamıştır. Kur’an’da diġer peyġamberlerin isimlerinin geĉmesi Kur’an’ın üstünlüğüne delildir. Bu diġer peyġamberlere şeref ve şandır.)

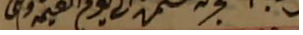
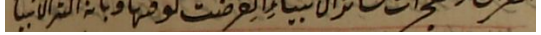
²³⁵ Ħabbezā : - İÜ

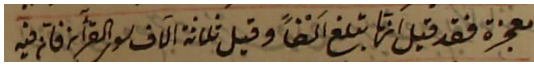
da'vetinden 'adem-i infişāl birle fazl ve şerefe kāfidür ve bu ḫalīmi (17) minḫācda yād

kerdesi olan ta'bīri-i dilpeẓiri menḫūl-ı mü'ellifdür. (18)

 (19) ²³⁶

Bi-vezni şurad-ı Mu'ḫil bin (20) Yesār raḫiyallahu 'anhū'l-ğaffārdan mervī ḫaber-i şihḫat eşerde u'ḫaytu fātihate'l-kitābi (21) ve ḫavātīmu sūreti'l-baḫara min taḫti'l-'arşı vürüdu ve mürselen 'ani'l-ḫüsni u'ḫiytu **16B** (1) āyete'l-kürsī min taḫti'l-'arşı ve yine²³⁷ u'ḫiytu mekāne't-Tevrāti's-seba't-ḫivāli ve faẓẓiletu (2) bi'l-mufaşşali ḫaber-i²³⁸ celīlī vāsıl bin el-eska'dan ve 'ibārātu uḫrā ile İbn 'Abbās'dan mervī-i (3) cemīldür ve'l-ḫāsıl Ḳur'an-ı ḫakīm ol ḫazrete ḫızāne-i ḫümāyün-i 'arş-ı 'azīmden (4) baḫşāyiş-i ḫüdāvend-i 'alīmdür ki enbiyā 'aleyhimü't-taḫāyādan²³⁹ birine genc-i 'arşdan (5) bu güne baḫş ve kerem ve 'aḫā²⁴⁰ olunmadı ve sulṫān-ı resul şallahu 'aleyhi vesellem²⁴¹ ḫazretleri²⁴² (6) besmele-i şerīfe ve seb'ü'l-meşānī fātīḫa-i münīfe ve āyete'l-kürsī ve sūre-i baḫara (7) ḫātimleri āmene'r-resūlu āyāt-ı laḫīfesi ve seb'a-i mufaşşal ki sūre-i baḫara ve āl-i (8) 'imrān ve nisā ve mā'ide ve en'ām ve a'rāf ve enfāldür. İclāl-i (9) taḫşīşi²⁴³ ile mufaẓẓal

buyuruldu. (10) (11)

 (12) ²⁴⁴ Daḫī ol ḫazretin

mu'cizesi tā-be rüz (13) ḫiyām bāḫiye ve ber-ḫüvamdur ki Ḳur'an-ı celīl el-burḫāndur.

²³⁶ Ve innehu aḡṫā min kenzi'l-'arşı ve lem ya'uḫ minhu aḫad ve ḫıss-i bi'l-besmele ve'l-fātīḫa ve āyete'l-kürsī ve ḫavātīmu sūreti'l-baḫara ve's-seb'a'l-mufaşşali't-tül. (Ve başka hiçbir kitapta olmayan arşın süsü Kur'an'a verilmiştir. Besmele, Fatiha, Ayete'l Kürsi, Bakara'nın son ayetleri ve ilk uzun yedi sure Kur'an'ın ayrı özellikleridir.)

²³⁷ Yine : İÜ

²³⁸ ḫaber-i : ḫadış : İÜ

²³⁹ Enbiyā 'aleyhimü't-taḫāyādan : Enbiyā-yı kirām 'aleyhumü's-şalātu ve's-selām : İÜ

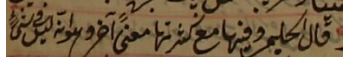
²⁴⁰ Ve 'aḫā : İÜ

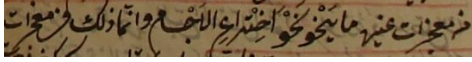
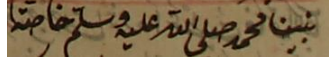
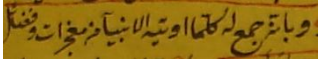
²⁴¹ Ve sulṫān-ı resul şallahu 'aleyhi vesellem : - İÜ

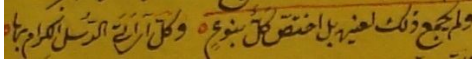
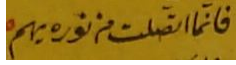
²⁴² ḫazretleri : Ol ḫazret : İÜ

²⁴³ İclāl-i taḫşīşi : Taḫşīş ve iclāl : İÜ

²⁴⁴ Ve bi'enne mu'cizati müstemirretün ilā yevmi'l-ḫiyāmeti ve hiye'l-Ḳur'ānu ve mu'cizātu sā'iri'l-enbiyā'yı inḫarżatu li-vaḫtiḫā ve bi-enne ekşeri'l-enbiyā mu'cizetün fe-ḫad kile innēḫā tebliḡa elfen ve kile selāşeti ālāfin sūreti'l-Ḳur'an fe-innehu fihi sittine elfe mu'cizetün taḫrīben. (Ve onun mucizesi kıyamete kadar devam edecek olan Kur'an'dır. Diğer peygamberlerin mucizeleri zamanla etkisini yitirmiştir. Bir görüşe göre peygamberlerin mucizeleri bin civarındadır. Diğer bir görüşe göre Kur'an dışında üç bin civarındadır ama Kur'an'ın mucizeleri atmış bin civarındadır.)

Ammā sā'ir enbiyā-yı 'azām 'aleyhümü'ş-şalātu ve's-selām²⁴⁵ (14) mu'cizeleri kendülerin vaqt-ı nübüvvet ve 'aşr-ı risāletlerinde inķirāzı (15) mā-lā kelāmdur. Ve daħı ol hāzret ilcā-yı i'cāz cihetinden peygamberānıñ ekşer (16) ve evferi ve mu'cizāt-ı zāhire ve bāhiresi hezāresi hezāre bālig belki Qur'an'dan ğayrı üç biñe peyveste olmağla eşheri idi denildi. Pes hemān²⁴⁶ Qur'an-ı (17) mübінде taħminen ve taķrībten altmış biñ mu'cize istinbāt olındığı (18) müstebindür. (19)

 (20) ²⁴⁷ Hālīmī üstād buyurur ki kesret-i mu'cizāt (21) hāzret ile bařka ma'nā-yı laťife-i diğer bedīdār-ı zuhūrdur ki sā'ir enbiyā-yı a'zām 17A (1) 'aleyhi's-selām²⁴⁸ ħavārıķ-ı 'ādāt ve mu'cizātlarında²⁴⁹ ibtidā' ve inşā'-i ecsām (2) āsā-ı nev icād emriñ izhārına ķarīb şey-i 'acīb şühūdī nümū-dār olmadı (3) meşelen kelīmüllahıñ destinde 'asā ħıyyeye inkılābı āsā ve mesīhullahıñ (4) mürdeyi ihyā etmeleri fi'l-aşl-ı 'aşānın şühūdī²⁵⁰ ve meyyitiñ vücūdı ile dūr. (5) Ammā hāzret-i faħrū'l-enbiyā²⁵¹ mu'cizātında ħāşşeten bedīheten inşā ve ihtirā'ı (6) nebe'a mā'min beyne'l-esābi' ve destine çupūñ seyf-i şārime tebeddūli ve buña (7) mānend-i bi't-tābi' umūrik müceddeden revnümün olması şāyi' ve ħāşşısa-i (8) maħşūsa nebiyy şāfi'dür. (9)

 (10) ²⁵² Ez cümle ādem 'aleyhisselām²⁵³ ħüdā-yı bī'illet-i celāl (11) ve 'azımet ve yed-i ķudretiyle ħalk eyledi

²⁴⁵ 'Aleyhümü'ş-şalātu ve's-selām : İÜ

²⁴⁶ Qur'an'dan ğayrı üç biñe peyveste olmağla eşheri idi denildi. Pes hemān : SL, İÜ

²⁴⁷ Kāle'l-ħalīm ve fiħā ma'a keşretheha ma'nen āħir ve hüve innehu leyse fi şey'in min mu'cizāti ğayre mā yeħve neħve ihtirā'ü'l-cesām ve innemā zalike fi mu'cizāti nebiyyinā Muħammed şallallahu 'aleyhi vesellem ħāşşeten. (Halimi diyor ki: Kur'an'ın mucizeleri çok olmakla birlikte hem zahiri hem batını manaya delalet eder. Hiçbir şey Kur'an dışında bir mucize değildir. Kur'an öyle bir mucizedir ki cisimlerin yaratılışları onun lafızlarından anlaşılır. Bu peygamberlerimizin mucizelerinin en önemlisidir.)

²⁴⁸ 'Aleyhi's-selām : 'Aleyhümü'ş-şalātu ve's-selām : İÜ

²⁴⁹ Ĥavārıķ-ı 'ādāt ve mu'cizātlarında : Mu'cizāt ve ħavārıķ-ı 'ādātlarında : İÜ

²⁵⁰ Şühūdī : - İÜ

²⁵¹ Hāzret-i faħrū'l-enbiyā : Faħrū'l-enbiyā şallahu te'ālā 'aleyhi vesellem hāzretleri : İÜ

²⁵² Ve bi-enne cem' lehu küllemā ütiyeü'l-enbiyā min mu'cizāti ve ķafā'ili ve lem yecma'a zalike lağire bel ihtāşşa külle benū'in ve külle āyāti'r-rusuli'l-kirāmi biħā fe-innemā ittaşalet min nūrihi bihim. (Ve diğer peygamberlere mucizelerin bir bölümü verilmişken peygamberimize bu mucizelerin hepsi verilmiştir.)

²⁵³ 'Aleyhisselām : 'Aleyhi'ş-şalāt-ı ve's-selāmı : İÜ

ve cenāb-ı Muḥammediñ şallallahu ‘aleyhi vesellem²⁵⁴ (12) şerḥ-i şadrına tecelli ile binefse tevellā eyledi. Ve Ādem ‘aleyhi’s-selāma²⁵⁵ ser ve şanın (13) secde ile memuriyyetleri faḥr-ı rāzī tefsīrinde nakli üzere melā’ike-i nūr-i Muḥammedi (14) cebhe-i ebü’l-beşerde muşāhedeleri eclinden idi ve dimişler. Tecelliyet-i cellallahu (15) fī vech-i Ādem fe-şallī lehu el-emlāke ḥīne tevaşşulu. Amma İdrīs ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām²⁵⁶ mekân-i ‘alīye (16) ref‘-i nefsi mānend-i ḥazret-i nebiyy melā’ik-i ḥalīse²⁵⁷ mi‘rāc-ı pür ibtihācla teşrīf (17) ve te’sīs kılındı.²⁵⁸ Ve Nūḥ-ı neciyiñ²⁵⁹ ğarḳ ve ḥasfden necātı mişli cenāb-ı (18) şefi‘ rüz-ı cezā şallallahu ‘aleyhi vesellemin²⁶⁰ ümmeti ‘azāb-ı semāyla ‘adem-i (19) helāki ve mekānullahu li-yu‘azzibehum ve ente fihim beşāretiyle işāret olundu. (20) Ve İbrāhīm ‘aleyhisselāma²⁶¹ nār-ı nemrūd berd ve selām kılınup faḥr-ı ‘āleme şallallahu ‘aleyhi (21) vesellem²⁶² nazīru zālīke bel a‘amme mā hunālike²⁶³ itfā’i nār-ı ḥarbe vukū‘ pedidārdur. **17B** (1) İbrāhīm Ḥalīl maḳām-ı ḥullet ile tebcili āsā ḥazret-i ḥabībullah şallī ‘aleyh illā lehu (2) maḳām-ı muḥabbet ile teclīl kılındı ve Mūsā el-keḷīm ‘aleyhi selām er-raḥīm destinde (3) ‘aşā mār-ı ğayr-ı naṭıqaya ḳalbī āsā ḥazrete ḥanīn-i ciz‘ mu‘cizesi rāiḳadur. (4) Ve Mūsā ‘aleyhisselāmiñ²⁶⁴ infirāḳ-ı baḥr mu‘cizesi muḳābili ḥazrete inşıḳāḳ-ı (5) ḳamer ve ḥicāreden tefcir-i mā i‘cāzına beyn-i aşābi‘a tefeccür-i miyāḥ velā inficār (6) me‘inü’l-mā’ min ḥacerin eşeddü min selsele min keffihī cārun. Ve kelīme-i kelām tekrīm (7) leyle’i isrāda ḥazrete ma‘a’l-keḷāmi ziyāde ki dennü ve maḳām ve Yūsuf ‘aleyhisselāma²⁶⁵ (8) şaṭr-ı ḥüsn i’tāsı gibi peygamber-i cemīl-i küll-i ḥüsn ve cemāl ‘aṭā buyuruldu. (9) Dāvud ‘aleyhisselām el-ma‘būda ilāne’i²⁶⁶ ḥadīd-i peygamber-i mevduda ‘ūd-i (10) yābis-i pür sebz ve varāḳ peydā oldı. Ve Süleymān ‘aleyhisselām el-mennāna rīḥin (11) rām oldığı

²⁵⁴ Cenāb-ı Muḥammediñ şallallahu ‘aleyhi vesellem : Cenāb-ı Muḥammedi şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellemin : İÜ

²⁵⁵ ‘Aleyhi’s-selāma : ‘Aleyhi’ş-şalātu ve’s-selāma : İÜ

²⁵⁶ ‘Aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām : İÜ

²⁵⁷ Nebiyy melā’ik-i ḥalīse : - İÜ

²⁵⁸ Ve te’sīs kılındı : Oldı : İÜ

²⁵⁹ Nūḥ-ı neciyiñ : Nūḥ-ı neciy ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selāmiñ : İÜ

²⁶⁰ Cenāb-ı şefi‘ rüz-ı cezā şallallahu ‘aleyhi vesellemin : Ol ḥazretiñ : İÜ

²⁶¹ ‘Aleyhisselāma : ‘Aleyhi’ş-şalātu ve’s-selāma : İÜ

²⁶² Faḥr-ı ‘āleme şallallahu ‘aleyhi vesellem : Ḥazrete : İÜ

²⁶³ Bel a‘amme mā hunālike : - İÜ

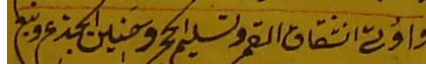
²⁶⁴ ‘Aleyhisselāmiñ : ‘Aleyhi’ş-şalātu ve’s-selāmiñ : İÜ

²⁶⁵ ‘Aleyhisselāma : ‘Aleyhi’ş-şalātu ve’s-selāma : İÜ

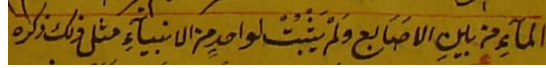
²⁶⁶ İlāne’i : Telyin : İÜ

gibi hazrete burāk-ı berķ-i ref̄tāra sūvār buyurulup ferşden (12) ‘arşa seb‘a-yi ālāf sene mesāfe aķall-i sā‘atda ıayy buyurulduğı ve ‘Īsā (13) ‘aleyhisselāma ibrā-yi ekeme ve ebrāş ve ihyā-yı mevtā mu‘cizeleri emsāl-ı redd-i (14) ‘ayn-i Kātāde ve ihyā-yı mürde-i fetāda cenāb-ı²⁶⁷ hazreti Muşţafā şallallahu te‘ālā²⁶⁸ ‘aleyhi veselleme (15) zuhūrī²⁶⁹

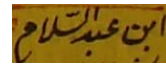
i‘cāz-nümādur.

(16)

(17)

²⁷⁰

Mihr-i ‘ālemtāb-ı

risāletin bünāni şeref-i ‘inānlarına (18) ķameriñ cebel-i Ħirā-yı Mekke’de müşār olmak şerefin iħrāz ile ider. Münir iki (19) şaķ oldığı iķtirabetü’s-sā‘at ve enşakķü’l-ķamer i‘cāz perver ile muķarrer dürr-i semā (20) rivayet-i ‘Āişe şıddıķa rağiyallahu ‘anha ile şıhķat-i müteħakķıķa haberde Cibrīl-i emīniñ²⁷¹ ityān-ı (21) vahy-ı rabbi’l-‘ālemīn ile ķuddum-i hīninde güzergāh-ı nebeviyede olan eşcār ve aħcār **18A** (1) Es-selām ‘aleyke yā resūlullah ile şenākār idikleri resīde-i sāmi‘a-i (2) nübüvvet penāh olmuşdur. Ve ħanīn-i ciz‘ kışşası şaķābī-i kiramdan miķdār-ı işnā ‘aşer (3) zevāt ‘ālī simāt rivāyetleriyle şıhķat perverdür. Pes rivāyet-i Cābir rağiyallahu ‘anh²⁷² üzere (4) cezū‘ naħlle mesķūf-i mescid-i şerīfde ol ħazret-i zīver eفزāyı minber-i²⁷³ ħiķābet (5) oldukda cezū‘den bir cez‘a itkā buyururlar idi. Ba‘de zā minber-i vaz‘²⁷⁴ (6) karārdāde oldukda ciz‘-i müttekā tābiş iftirākla girye ve bükā edüp (7) nebiyy-i mü‘eyyid aña tesliyeten vaz‘-ı yed buyurmağla hīnini ferāmūş-i birle²⁷⁵ (8) sākıt ve ħāmūş olmuşdur. Ve ğazve-i Ħudeybiye’de bīn beşyüz nefer (9) aşķāb-ı mu‘allā perver bīn yedi seyyidü’l-beşer rakve namıyla mu‘teber olan (10) zevraķceye vaz‘-ı yed mü‘eyyed buyurmağın eşābi‘-i mübārekelerinden inficār-ı (11) ‘uyūn i‘cāz nümüne ile cümleyi irvā eyledikleri enes-i

²⁶⁷ Cenāb-ı : İÜ

²⁶⁸ Te‘ālā : İÜ

²⁶⁹ Zuhūrī : -İÜ

²⁷⁰ Ve utā-i inşıķāķü’l-ķamer ve teslīmü’l-ħacer ve ħanīnü’l-ciz‘ ve nebe‘a’l-mā’i min beyni’l-eşābi‘ ve lem yeşbutu li-vāhidin mine’l-enbiyā-yi mişl-i zālīk zekerehu İbn ‘Abdüsselam. (İbn-i Abdüsselam’ın aktardığına göre kamerin yarılması, taşların ona selam vermesi, Mescid-i Nebevi’de hurma ağacının ağlaması, parmaklarının arasından su fişkırması sadece onda bulunan mucizelerdir.)

²⁷¹ Cibrīl-i emīniñ : Cibrīl-i emīn ‘aleyhisselāmiñ : İÜ

²⁷² Rağiyallahu ‘anh : İÜ

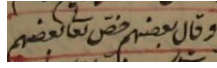
²⁷³ Minber-i : İÜ

²⁷⁴ Minber-i vaz‘ : Vaz‘-ı minber : İÜ

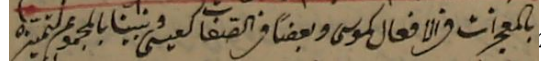
²⁷⁵ Birle : -İÜ

sa'adet res ve (12) Cābir efzāl-i me'āşirden²⁷⁶ şübüti muḳarrerdür. Mu'cize-yi neba' mā mevātın keşirde (13) cilve-nümā²⁷⁷ idiği teterruḳ-ı raybeden müberrādur fi'l-vāḳi' enbiyā-yi 'aleyhimü't-teḫāyāniñ²⁷⁸ (14) birinden bunlara mānend ve mümāşil-i zuhūr mu'cize ḫaşıl degildir deyü Şeyḫü'l-islām İbn (15) Abdüsselām irād-ı peyām-ı şihḫat

insicām²⁷⁹ eyledi.

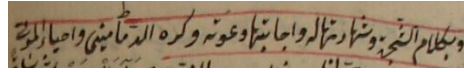

(16)

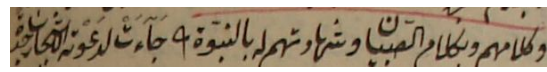

280

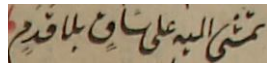
(17) Ya'nī ḫüdā-yı müte'āl ba'zı peygamberānına izḫār-ı mu'cizelerin āmāl-i ef'âlde a'mälle (18) taḫşiş buyurdu cenāb-ı Mūsā'nıñ 'aşası ḫayyeye inḳılābı ve baḫriñ (19) infilāk gibi ve rūḫullah cenābınıñ i'cāzı şıfātda mürdeyi iḫyā ve ekmeḫ (20) ve abrāsı ibrā ile zuhūr-pezīr buyurulup ḫazret-i nebiyy-i emīn peygamberimiz cenābına (21) her du ef'āl ve şıfātda izḫār-ı mu'cizātla li't-temyiz taḫşiş ve temyiz kılındı.²⁸¹ **18B** (1)

(2)

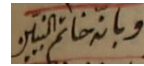
(3)

282

İmdi iḫyā-i mevtā ve kelām-ı ruḫā'a-ı mübārek (4) el-Yemāme kışşa gerçe ḫaşāişden şümārīde kılındı amma nuşş-ı firḳätle cenāb-ı ruḫullah (5) 'aleyhisselāma baḫşāyiş buyurulan iḫyā'-i 'āzer ve İbnü'l-'Acüz ve sām-ı asā ḫaşāişle

(6) taḫşisi ḫazretle ta'dāda cüsbān olmadıḡı bāhirdür.²⁸³

(7)

²⁷⁶ Me'āşirden : Me'āşir raḫiyallahu 'anhumadan : İÜ

²⁷⁷ Cilve-nümā : Muḫaḳkaḳ intimā : İÜ

²⁷⁸ 'Aleyhimü't-teḫāyāniñ : Enbiyā-yı kirām 'aleyhümü's-şalātu ve's-selāmıñ : İÜ

²⁷⁹ Şihḫat insicām : - İÜ

²⁸⁰ Ve ḳāle ba'zuhum ḫaşş te'ālā ba'zuhum bi'l-mu'cizāti fi'l-ef'āl ke-Mūsā ve ba'zen fi's-şıfāti ke'aysi ve nebiyyinā bi'l-mecmū' 'an li'temyizihı. (Bazıları diyor ki: Allah Musa gibi bazı peygamberlere filleri, İsa gibi bazı peygamberlere filleri mucize kılmıştır; ama peygamberimize belli olsun diye mucizelerin hepsini vermiştir.)

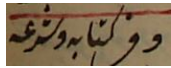
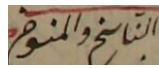
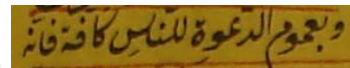
²⁸¹ Ya'nī ḫüdā-yı müte'āl ba'zı peygamberānına izḫār-ı mu'cizelerin āmāl-i ef'âlde a'mälle taḫşiş buyurdu cenāb-ı Mūsā'nıñ 'aşası ḫayyeye inḳılābı ve baḫriñ infilāk gibi ve rūḫullah cenābınıñ i'cāzı şıfātda mürdeyi iḫyā ve ekmeḫ ve abrāsı ibrā ile zuhūr-pezīr buyurulup ḫazret-i nebiyy-i emīn peygamberimiz cenābına her du ef'āl ve şıfātda izḫār-ı mu'cizātla li't-temyiz taḫşiş ve temyiz kılındı : - İÜ

²⁸² Ve be-kelemlü's-şecere şehādetḫā lehu ve icābethā da'vetehu ve kürrehü'd-demāmini ve iḫyā'i'l-mevtā ve kelemlühüm ve bi-kelemlü's-şıbyān ve şehādetühüm lehu bi'n-nübüvvet-i cā'et li-da'veti'l-eşcār-ı sâcide temşî ileyh 'alā sâkin bilā ḳademin. (Ve ağaçların onun peygamberliğini tasdik ederek ona şehadet edip onu ısrarlı bir şekilde sık sık ziyaret etmeleri ve ölüleri diriltip onlarla konuşması, sıbyan çocukların konuşup onun peygamber olduğuna şehadet etmeleri.)

²⁸³ İmdi iḫyā-i mevtā ve kelām-ı ruḫā'a-ı mübārek el-Yemāme kışşa gerçe ḫaşāişden şümārīde kılındı amma nuşş-ı firḳätle cenāb-ı ruḫullah 'aleyhisselāma baḫşāyiş buyurulan iḫyā'-i 'āzer ve İbnü'l-'Acüz ve sām-ı asā ḫaşāişle taḫşisi ḫazretle ta'dāda cüsbān olmadıḡı bāhirdür : - İÜ

(8) (8) ²⁸⁴

Ĥatem-i rüsul (9) ve hādī'-i sübüli ĥazretleriniñ şahīfe-i nebeviyye ĥatmiyyet ile teşrif-sāz (10) oldukları velākin resüllaḥ ve ĥātemü'n-nebiyyīn nuşş-ı şerīfiyle müberhen ve ene (11) evvelü'l-enbiyā'i ĥaleken āhiruhum ba'sen velā nebiyyi ba'd-ı ĥadīs-i şefī ile mübeyyen olup (12) şerī'at ġarrāsı tābe maḥşer-i mü'ebbed ve mü'eyyed ve nuşḥ ve fesihden mu'arrā ve müberrā (13) oldıktan mā'adā şerāyi'-i peşiniñ küllīsini nāsih olduğu rāsiḥdür. (14) Eđer enbiyā-yı kirām 'aleyhimüsselām²⁸⁵ ol ĥazretin 'aşr-ı hümayūnunu idrāk (15) ideler idi. Her biri üzerine ol ĥazrete ittibā' ve inķiyād vācib²⁸⁶ (16) vācib-i müteĥattim idi. Ĥattā lev kāne Mūsā²⁸⁷ ĥayyen mā vasa'ahu illā ittibā'i ĥaber-i cemili (17) bu ma'nāya delīldür. Ey faḥr-ı resul 'āleme ġülsün nola āhir-i (18)

'ādet budur āhirde gelür bezme ekābir. (19) ²⁸⁸ Mā nensaḥ min āyeti ev nunsihā ne'ti bi-ĥayri minhā ev (20) meselehā āyet-i²⁸⁹ kerimesiyle ümmet-i merḥūme-i raḥmeten li'l-'ālemīn ĥazretine kemāl-ı rāfet (21) ve nihāyet raḥmet için nice aḥkām ve evāmirde²⁹⁰ nesh vukū' yāfte 19A (1) buyurulduğı²⁹¹ cenāb-ı ĥaḥdan bir ni'metdür. Kezalik şer'-i şerīfide daḥī (2) eḥādīs-i münīfesinde berā-yı²⁹² taḥfif ve terḥiş-i ümmet nāsih ve mensūḥ (3) vürüdü delīl-i mekremetdür. Nāsih ve mensūḥda İbn Cevzī cüz-i bi'l-ĥayri'l- (4) vāfi te'līf-i münīfi²⁹³ ve itķān-ı Süyüḫī ve bu fakīriñ er-rāsiḥ fi'l-mensūḥ (5) ve'n-nāsih eşeri bu bābda vāfi ve kāfidir. (6)

²⁸⁴ Ve bi-ennahu ĥātemü'n-nebiyyīn ve āhiruhum ba'sen felā nebiyyu ba'dehu ve şer'a mü'ebbed ilā yevmi'l-ķiyāmeti lā yensaḥḥu ve nāsihu'l- cemī'i'ş-şerāi' ḳable ve livadur ki el-enbiyā le-vecebe 'aleyhim ittibā'ihī. (Ve son peygamber, peygamberlerin son halkasıdır. Ondan sonra peygamber yoktur. Onun şeriatı ebedi kalacaktır. Ondan önceki şeriatler iptal edilmiştir. Ondan önceki peygamberler onu görseler ona tabi olmaları vaciptir.)

²⁸⁵ 'Aleyhimüsselām : 'Aleyhümü'ş-şalātu ve's-selām : İÜ

²⁸⁶ Vācib : NP

²⁸⁷ Mūsā : SL, İÜ

²⁸⁸ Ve fī kitabihī ve şer'ahu en-nāsih ve'l-mensūḥ. (Onun kitabında ve şeriatında hem iptal eden hem de iptal edilen.)

²⁸⁹ Āyet-i : İÜ

²⁹⁰ Evāmirde : Evāmir-i 'Aliyede : İÜ

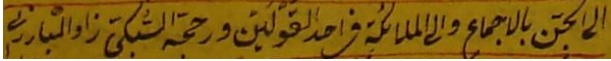
²⁹¹ Buyurulduğı : - İÜ

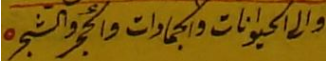
²⁹² Berā-yı : - İÜ

²⁹³ Münīfi : - İÜ

الكثير الانبياء تابعا قال النبي وارسل الخلق كافة من لدن آدم و... (7) نواب له بعثوا شرايعا مغيبا ونونى الانبياء...²⁹⁴

Tebāreke ellezī nezzele'l- (8) furqāni 'alā 'abdihi li-yekūne li'l-'ālemīne nezīren kerīme-i kerāmet-i şümūli üzere (9) da'vet-i nebiyyü's-şakāleyni cemī' ins ve periye 'ämme ve şāmīle olmak haşşīse-i bāhire (10) ve kāmilesindendür. Rivāyetkerde-i şeyheyn 'an Ebū Hureyre raḍiyallahu 'anh olan (11) fāricūn ekūne ekşerehum tābi'en yevmü'l-kıyāmeti haber-i şihhat eşeri rüz-i kıyāmetde (12) ümmet ve tevābī' cihetinden cemī'-i peygamberāndan evfer ve ekşer olmağı recāmendem (13) buyurdıkları muşaddık haberdür. Hattā Taḳkī ed-dīn²⁹⁵ Sübkībuyurur ki ḥazret-i seyyidi'l-beşer (14) cenāb-ı Ebū'l-beşerden beru kāffe-i enāmü'l²⁹⁶-çün meb'ūs ve mürsel firistāde-i ḥaḳ (15) peygamber oldığı muḥaḳḳdur. Qāzi-i maḥkeme-i kübrā-yı risālet ḥazretine enbiyā-yı 'aleyhimü't- (16) taḥāyā²⁹⁷ nā'ib-i münāb olup ğıyābında nice şerāyi ile ba'ış buyurdıkları²⁹⁸ (17) mu'āşırları olan millet ve ümmetlerine bimā ūhiye ileyhim iḥkām-ı aḥkāma bi'l-vekāle (18) ve bi'n-niyābe²⁹⁹ istiḥkām ve iḳdām buyurdıklarıdır. Pes sulṭān-ı enbiyā nebiyyü'l-enbiyā (19) oldukları ḳavl-i rast evvel-i inbā' kelām-ı şıdḳ

encām olur. (20) (21)

³⁰⁰ Tebāreke'l-lezī nezzele'l-furqāne 'alā 'abdihi li-yekūne li'l-'ālemīne nezīren³⁰¹ **19B** (1) Naşş-ı şarīḥi ile āyet-i şerīfede cinniñ duḡūli üzere³⁰² erbāb-ı tefsīr icmā' ve ittifāḳ (2) eylediler kezalik aḥkāfda vürūd-yāfte ecībū dāiye Allah ile pür beyāniñ (3) ve fevrīnde yek diğere icābet-i da'vetle emr-i ol ḥazretin anlara

²⁹⁴ Ve be-'umūmi'd-da'veti li'n-nās-ı kāffete fe-ennehu ekşerü'l-enbiyā-i tābi'en kāle es-Sübkī ve ürsile li'l-ḥalki kāffeten min ledun Ādem ve'l-enbiyā' nüvvābu lehu ba'sū ebşerāyi' lehu muğeyyebāti ve nebiyyü'l-enbiyā'. (Sübkī: Ve o genel davetçidir. Bütün insanlar yani Hz. Adem ve ondan türeyen herkes ona tabidir. Diğer peygamberler ise geçicidir. Şeriatleri onun şeriatinin müjdecisi ve habercisidir ve o peygamberlerin en üstünüdür.)

²⁹⁵ Ed-dīn : İÜ

²⁹⁶ Enāmü'l : Halk : İÜ

²⁹⁷ Enbiyā-yı 'aleyhimü't-taḥāyā : Enbiyā-yı kirām 'aleyhimü's-şalātu ve's-selāmīn : İÜ

²⁹⁸ Buyurdıkları : Olunup : İÜ

²⁹⁹ Ve bi'n-niyābe : - İÜ

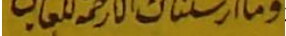
³⁰⁰ Ve ürsile ile'l-cinni bi'l-icmā' ve ilā'l-melā'iketi fi aḥadi'l-ḳavleyn ve ḥüccetü's-Sübkī zeval-bāzarı ve ile'l-ḥayvanāt ve'l-cemādāt ve'l-ḥacer ve's-şecer. (Sübkī: Cinler ve melekler onun muteber bir zad olduğu hususunda ittifak etmişlerdir. Peygamber efendimiz hayvanlara, cansızlara, taş ve ağaçlara gönderilmiştir.)

³⁰¹ Tebāreke'l-lezī nezzele'l-furqāne 'alā 'abdihi li-yekūne li'l-'ālemīne nezīren (Ālemlere bir uyarıcı olsun diye kuluna Furkān'ı indiren Allah'ın şanı yücedir.) Furkān suresi 1. āyet

³⁰² Üzere : İÜ

meb‘üşiyesine (4) delıldür. Ve melâ‘ikeye irsâli ve ‘adem-i irsâlinde ‘ulemânîñ ihtilâfi pedîdâr (5) olmağın Taqqî Sübkî melâ‘ikeye daği irsâl buyurulduğı kavlı-i râst³⁰³ ola (6) tercîh ittiler. Zîrâ furqân-ı ‘azîmde tebâreke’l-lezî nezzele’l-furqâne ‘alâ ‘abdihi³⁰⁴ li-yeküne li’l-‘âlemine nezîren naşş-ı kerîminde (7) ‘abd ile murâd-ı cenâb-ı Muḥammed ‘aleyhisselâm rabbü’l-‘ibâddur. Ve ‘âlem ile mâ sivellallah (8) murâd³⁰⁵ olındığı³⁰⁶ ins ve cinn ve melekden cemî‘ mükellifeyn tenâvül-i mu‘tâddur (9) çün melâ‘ike-i kirâm Ḥâzret-i³⁰⁷ Muḥammed ‘aleyhisselâmîñ³⁰⁸ risâletine bilâ şek mü‘minîn ve muşaddıķındırlar. (10) Fe bi-hâza’l- i‘tibâr-ı mürsel-i ileyhim oldukları³⁰⁹ âşikârdur. Ve lev tekâlîf-i şerî’iyle (11) me’mürîn ve mükellefîn olmasunlar. İmâm Bâzarî ‘aleyhi’r-rahme bi’set-i sultân-ı (12) resulde zâdehullahu ta‘zîmen ve şerefen³¹⁰ terekkî ve tezâyüd kaçdıyla ḥayvânât ve cemâdât (13) ve ḥacer ve şecere risâletlerin na‘îm buyurur fî’l-vâki‘ bi-iznillah-i te‘âlâ ve ikrâmen (14) li-ḥabîbihi³¹¹ emr-i vâcibü’l-ımtisâl-i ḥâzret ile zî‘b ve zîbâ ve zâbb ve cemel ve feres (15) ve ḥamîr emşâliniñ resül-i bî-mişâl risâletine ta‘zîmen ve şerefen irsâline³¹² şahâdetleri ve in min şey’in (16) illâ yusebbihu bi-ḥamdihi kerimesi³¹³ delâletiyile eşçâr ve aḥcâr ve cemâdadan şudür-yâfte ḥâlât-ı (17) mu‘cizât-ı ‘umûm-ı maḥlûkâta irsâline berâhîn vâziḥât oldığı ber-ḥaḥk-ı kelimât (18)

beyyînâddur. (19) ³¹⁴ kemâ ḳâle

te‘âlâ ³¹⁵ (20) İmdî mü‘mine bi’l-ḥidâye ve münâfıķa katlden amânla rahmet ve şefḳat ve re’fetle (21) bi’set-i ‘âlimiyâna ni‘metdür. Ḥattâ küffârîñ

³⁰³ Râst : Şihhat : İÜ

³⁰⁴ Tebâreke’l-lezî nezzele’l-furqâne ‘alâ ‘abdihi : İÜ

³⁰⁵ Murâd : - İÜ

³⁰⁶ Olındığı : Olmağla : İÜ

³⁰⁷ Ḥâzret-i : İÜ

³⁰⁸ ‘Aleyhisselâmîñ : ‘Aleyhi’ş-şalâtu ve’s-selâmîñ : İÜ

³⁰⁹ Oldukları . Olduğı : İÜ

³¹⁰ Zâdehullahu ta‘zîmen ve şerefen : - İÜ

³¹¹ Li-ḥabîbihi : - İÜ

³¹² Ta‘zîmen ve şerefen irsâline : İÜ

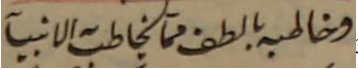
³¹³ Kerimesi : İÜ

³¹⁴ Ve bi’s-e rahmeten li’l-‘âlemîn ḥattâ li’l-kuffâr bi-ta’zîri’l-‘azâb ve lem yu‘âcelü bi’l-‘uḳûbeti kesâ’iri’l-‘ümemi’l-mükezzibeti. (Allah onu âlemlere rahmet olarak göndermiştir. Hatta kâfirlerin ve onu yalanlayan ümmetlerin cezalarını erteleyebilmek ve cezalandırmada aceleci olmamak üzere gönderilmiştir.)

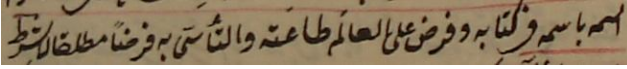
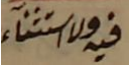
³¹⁵ Ve mâ erselnâke illâ rahmeten li’l-‘âlemîn. (Biz, seni (Habîbim) âlemlere (başka bir şey için değil) ancak rahmet için gönderdik.) Enbiya suresi 107. ayet

‘azābı rüz-i kıyāmete te’h̄ir ve tevķīf olunup 20A (1) s̄a’ir ümem Nūḥ ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām ve ‘Ād ve Şemūd dūrūġ-ı gūyān ve bed-nümūd āsā ḥarķ (2) ve ġark ve bād-ı ‘aķīm ve envā’-i ‘azāb-ı elīm ile istişāl ve helāk ve berbād kılınmadı. (3) Rūy-ı el-Beyḥakī ‘an Ebi Hureyre raḍiyallahu te‘ālā³¹⁶ ‘anh ķāle Resūlullah aleyhisselām³¹⁷

innemā ene raḥmeten muhdātün (4) (5)

³¹⁸ Āyetün le-‘ömrike āsā ‘ömr ve risāletihi bel ‘aşr (6) ve beledine cenāb-ı Bārī en-nesem-i yād sevkend ve ḳasem eyledi.³¹⁹ ‘Ömr ve bi-fethü’l-‘ayn ‘ömr (7) bi-zammi’l-‘ayn ma’nāsına ve keşreti isti‘mali lehu fethiyeti tebdil kılındı. ve daḥī ol ḥazreti (8) a‘dāsı³²⁰ üzerine tevellā bi’r-red ile düşmenānıñ³²¹ keyd ve mekrlerin redd ve şadd³²² eyledi. (9) Ve peygamberān-ı zīşān ḥazretine Ḳur’an-ı bāhirü’l-burhānında nām-ı nāmī ve ism-i sāmīleriyle³²³ (10) yād buyurub yā Ādem yā Nūḥ yā İbrāhīm yā Dāvud yā Zekeriya yā Yaḥyā yā Mūsā (11) yā ‘İsā ḥiṭabından elṭaf ve a‘lā ḥiṭābla yā eyyuhā’r-resülü yā eyyühe’n-nebiyyu yā eyyuhā’l- (12) müddeşiru yā

eyyuhā’l-müzzemmilu nidāsiyle mücāmile ve mu‘āmele-i³²⁴ ilṭaf eyledi. (13)

 (14) ³²⁵ Kitāb-ı celīlinde mevāzı’-i semāniyye-i³²⁶ müte‘addede nām-ı³²⁷ nebiyy-i cemīl-i ism-i pākine (15) ḳarīn buyurmaġla taḥşiş-i bi’d-delīl eyledi ki ve aṭī‘üllāhe ve aṭī‘ü’r-resüle (16) ve aṭī‘üllāhe ve resülehu ve yuṭī‘ünallahe ve resülehu berā’etün minallahi ve resülühi ve ezānun (17)

³¹⁶ Te‘ālā : İÜ

³¹⁷ Aleyhisselām : Şallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem : İÜ

³¹⁸ Ve bi-ennellahu te‘ālā aksame bi-ḥayati ve aḳseme ‘alā risāletihi ve tevelli er-reddü ‘alā a‘dā’ihi ‘anhu ve ḥāṭibihi bi’t-teffi mim mā yuḥāṭibü’l-enbiyā. (Allah onun adıyla ve kitabıyla ona düşmanlık edenleri cezalandıracağına dair yemin eder. Diğer peygamberler onu lütuf ve tevazuyla anarlardı.)

³¹⁹ ‘Ömr ve risāletihi bel ‘aşr ve beledine cenāb-ı Bārī en-nesem-i yād sevkend ve ḳasem eyledi : - İÜ

³²⁰ Tebdil ... a‘dāsı : Tebdildür. ‘ömr ve risāletihi bel ‘aşr ve beledine cenāb-ı Bārī en-nesem-i yād sevkend ve ḳasem eyleyüp düşmenānı : İÜ

³²¹ Düşmenānıñ : - İÜ

³²² Mekrlerin redd ve şadd : Mokr-i-şadd : İÜ

³²³ Sāmīleriyle : Sāmīlerin : İÜ

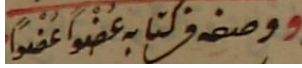
³²⁴ Mücāmile ve mu‘āmele-i : - İÜ

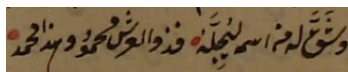
³²⁵ Ve Ḳur’an ismuhu bi-ismihī fi kitābihī ve farz ‘ale’l-ālem tā’atuhu ve’t-te’ssā bihi farzen muṭallaķā lā şarte fihi velā istisnā’e. (Ve Allah onun adını kendi adıyla anmış ve Allah ona itaat edilmesini mutlak, şartsız ve istinasız kılmıştır.)

³²⁶ Semāniyye-i : - İÜ

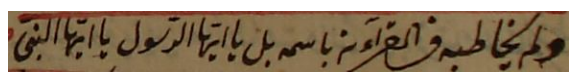
³²⁷ Nām-ı : İÜ

minellahi ve resūlihi ve min yuṭī‘u’r-resūli fe-ḳad iṭā‘allah³²⁸ ve men ya‘şillahe ve resūlehu (18) ve āminū billahi ve resūlihi āyāti ‘azāmi mānend daḥī cemī‘ ‘ālem üzre nebiyy-i muḥteremine (19) ṭā‘at ve inkiyād-ı muṭlaḳa farz-ı mütteḥtemi ve muḥaḳḳaḳ ve lāzım buyurup ḳavlen ve fi‘len (20) muṭlaḳa bir şartla meşrūt ve istisnaya menūt ve merbūt buyurmadı.³²⁹ Nitekim ve mā etākumu’r (21) -resūlu faḥuzūhu ve mā nehākum ‘anhu fentehū ve ḳāle ve men yeti‘i’r-resule fe-ḳad atā‘e allāhe şānuhu **20B** (1) risāletu mā bende le-ḳad kāne lekum fī resūlillahi üsvetün ḥāsenetün nişāniyle te‘essī (2) buyurulup cenāb-ı İbrāhīm Ḥalīl³³⁰ ḥaḳkında istisnā ile ḥikāyet buyurdu.³³¹ Nitekim (3) le-ḳad kāne lekum üsvetün ḥāsenetün fi İbrāhim temīmesinde illā ḳavle İbrāhīme li-

Ebiyhi ile yād-ı istisnā (4) eyledi. ³³² Rūḥ-ı cesedi’l-kevneyn nebiyyi’l-şāḳaleyn³³³ ḥāzretleriniñ ḳalb-i (5) şerīfini mā kezibe’l-fū‘ād ve mā re’y ve nezele bihi’r-rūḥi el-emīnu ‘alā kalbiñ (6) naşş-ı münīfi ile lisān-ı mu‘cize beyanın ve mā-yentiḳu ‘ani’l-hevā fe-innemā yesernehu bi-lisānike (7) ḳavl-i laṭifi ile hüvebeyādur.³³⁴ Ve başar-ı ḥaḳāyıḳ-ı beyyinini mā zāḡe’l-başar ve mā taḡā velā temuddenne (8) ‘ayneyke kelām-ı şerīfi ile imā³³⁵ ve vech-i münevverine kad nerā taḳallūbe vechike fi’r-s- (9) semā’i āyeti mu‘ciz-nümāsı ile ve yed ve inaḳını velā tec‘al yedeke maḡlūleten ilā ‘unukike (10) temīmesiyle ve zahr ve şadr-ı sa‘ādetini elem neşraḥ leke şadreke ve veḍa‘ine ‘anke (11) vizreke ellezi enḳaza zahreke³³⁶ āyet-i ‘azīmesiyle ve ism-i mübārekin kendü ism-i ‘ālīsinden (12) iştikāḳla zıkr ve yād eyledi.

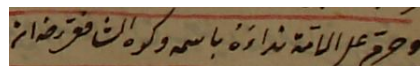
(13)

³³⁷

Ānifen

(14) beyāni sebaḳ eyledi.

(15)

³²⁸ Ve min yuṭī‘u’r-resūli fe-ḳad iṭā‘allah : NP

³²⁹ Buyurmadı : İtmedi: İÜ

³³⁰ Cenāb-ı İbrāhīm Ḥalīl : Cenāb-ı Ḥalīlī : İÜ

³³¹ Ḥikāyet buyurdu : Ḥikāye eyledi : İÜ

³³² Ve şuffe fi kitābihi ‘uzven ‘uzven (Ve onu kitabında organ organ zikretmiştir.)

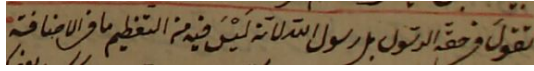
³³³ Nebiyyi’l-şāḳaleyn : İÜ

³³⁴ Hüvebeyādur : -İÜ

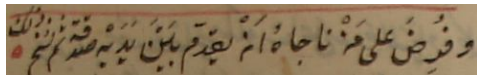
³³⁵ İmā : İÜ

³³⁶ Elem neşraḥ leke şadreke ve veḍa‘ine ‘anke vizreke ellezi enḳaza zahreke (Ey Muhammed!) Senin göğsünü açıp genişletmedik mi? Belini büken yükünü üzerinden kaldırmadık mı? İnşirāh suresi 1, 2, 3.āyet

³³⁷ Ve şaḳḳe lehu min ismihi li-yücillegu fe-zū’l-‘arşi maḥmūdun ve hazā muḥammedun ve lem yuhāṭibe fi’l-Ḳur‘āni bi-ismihi bel yā eyyuhā’r-resūle yā eyyuhā’n-nebiyye. (Allah Kur’an-ı Kerim’de onu ismiyle anmamış ya resul ya nebi diye çağırmıştır.)

³³⁸ (16) Emr-i vācibe'l-ımtiṣāl hüdā-yi müte'al ile lā-tec'alū du'a er-resūli beynekum ke-du'a'i ba'dekum (17) ba'zen ya'ni cenāb-ı resūlullah 'aleyhi vesellem³³⁹ nidā ve tesmiyyede yekdigere ismiyle nidāsı gibi (18) ve ref'i şavt ve vera'e hücürātdan nidā etmeyiñiz velākin yā resūlullah veyā³⁴⁰ nebiyyullah tevķiriyle (19) ma' hafzi'ş-şavte ve't-tevāzu' murā'āt-ı edeb bi'l-ḥiṭāb idiñiz buyurmağın ümmete (20) taḥrīmi ile taḥşş kılındı. Ḥattā İmām Şāfi'i merḥūm-ı³⁴¹ cenāb-ı resūlullah³⁴² yālñız resul (21) lafzıyla itlāk-ı mekruh-ı 'add eylediler. Zīrā izāfetde olan³⁴³ ta'zīm-i efrād ile ityānda **21A** (1) nā-yābdur.

³⁴⁴ (2) İbn 'Abbas fezā'il-i istīnāsdan mervī haberde ol ḥazrete müslimīn sū'āl-i³⁴⁵ mesā'ili iksār ile (3) vücūd-ı nāzenīne şikal āver olmalarıyle hüdāvend-i³⁴⁶ ḥaķīm nebiyy-i kerīmine işfāken taḥfifi murād (4) buyurup yā eyyühellezīne āmenū izā nāceytümü'r-resūle fe-ḳaddimū beyne yedey necvakum şadakatān emr-i (5) celīli ile tebcil-i 'alā men necāhu min ümmetihi taḳdīm şadaķa farz kılınmışdı. En-necvāü's-sırrı beyne isneyni (6) ekşer-i nās takdīm şadaķada zīnnetü ve keşretün³⁴⁷ su'āl-i mesā'ilden keff-i yed etmeleriyle bā'ış-i (7) ḥiffet pedīdār zuhūr³⁴⁸ olmağın e'eşfaķtum en teḳaddemū cemilesiyle tevsī' eyledi. Nās her (8) münācātlarında bir dünya taşadduķdur. Kār idüp evvel-i min fen'-i zalike 'Alī bin Ebi Ṭālib keremullah vecihe³⁴⁹ ḥoş (9) mesālik idi. Raḳiyallahu anh³⁵⁰ ba'de zā fāiz lem tef'alū ve tabellahu 'aleyküm āyetün pür bereketi ile nesh ve nüzul-ı (10) ruḥşat-i birle fesh olındı.

³³⁸ Ve harreme 'ale'l-ümmeti nedā'ehu bi-ismihi digere eş-şāfeķa rızan teķüle fi ḥaķķe'r-resūli bel resūlullahe li-ennahu leyse fihi mine't-ta'zīmi mā fi 'l-izāfeti. (Ve ümmetine adıyla çağrılmasını haram kılmıştır. Allah'ın peygamberliği onun adıyla ilişkilendirmesinde ta'zim ve yükseklik aşıkardır.)

³³⁹ Cenāb-ı resūlullah 'aleyhi vesellem : Cenāb-ı ḥazret-i resul-i ekrem şallahu te'ālā 'aleyhi vesellem : İÜ

³⁴⁰ Veyā : Yā : SL, İÜ

³⁴¹ Merḥūm-ı : İÜ

³⁴² Cenāb-ı resūlullah : Cenāb-ı resūlullah 'aleyhi şalvātu'l-aleyh ḥazretlerine : İÜ

³⁴³ Olan : - İÜ

³⁴⁴ Ve furize 'alā men nācā'ehu en yuḳaddemu beyne yedeyh şadaķatün şümme nuseha zalike. (Ve onu adıyla çağırmanın önce sadaka vermesi gerekir.)

³⁴⁵ Sū'āl-i : - İÜ

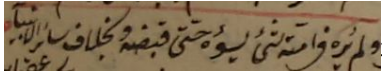
³⁴⁶ Hüdāvend-i : Hüdā-i raḥīm : İÜ

³⁴⁷ Ve keşretün : - İÜ

³⁴⁸ Zuhūr : İÜ

³⁴⁹ Keremullah vecihe : İÜ

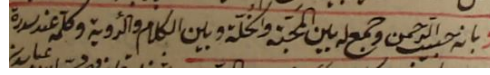
³⁵⁰ Raḳiyallahu anh : - İÜ

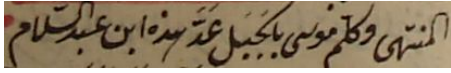
³⁵¹ (11) Ve ol h zrete  mmeti içre is 'eten  aml olunur meş  ve  asf emşali bir Şeyi ir 'e olunmadı t  ki d r-ı 'uĳb ya (12) naĳl-ı raĳat-i sa'adet idinceye dek ma'a haz  emr-i mezk r s 'ir_ peyĳamber n  il fina olduĳu

meşhurdur.³⁵²

(13)

(14)

³⁵³ Őif 'i K zi'da³⁵⁴ muĳarrer İbn 'Abb s'dan (15) rağiallahu 'anhuma³⁵⁵ merv  ve muĳarrer  bare t vili'z-zeylde el  ve ene hab bullah vel  faĳr kel m-i mu'teberiyle  atm-i³⁵⁶ eşer (16) buyurdıkları meştehid r. Ve elsine'i m slim nde  abibullah ile p r iĳtiŐ şdur. Abdullan bin 'Amr'dan (17) rağiallahu anhuma³⁵⁷ mervi-i  aber-i Őiĳĳat eşerde innallahe itteĳazeni  alilen kem  itteĳaze İbr h m  alilen ve yine Ka'b bin M lik rağiallahu te' l  anh³⁵⁸ (18) riv yetiyle Ő b t-y fte  aberde ennallahe ittaĳaza Ő hibekum  alilen ve yine İbn Mes' d rağiallahu te' l  anh³⁵⁹ riv yet-i (19) behb dunda lev k nt  m ttaĳizen  alilen ĳayre rabb  li-ittah ztu Eb  Bekrin  alilen vel kin Ő hibukum  alilullah-ı (20) aĳb r-ı mu'ciz-i  s r-ı  ullet ile muĳabbet ve ma'allahu bil  v Őita kel m ve mi'r cd  cem l-i b -kem l (21)  aĳĳ-ı r 'yet-i Ő n-ı cen b-ı  azret-i³⁶⁰ faĳr-ı ris letde cem' olunmaĳla kesb-i taĳŐŐŐ-i p r ni'met buyuruldu. **21B** (1) Ve cen b-ı MuŐtaf y  melek t-i a'l ³⁶¹ sidret 'l-m nteh da kel miyle bi'z-z t teşrif (2) eyledi. Ve M s  el-kel me 'aleyhissel m ' lem-i s fl  t r-ı

³⁵¹ Ve lem yurehu fi  mmeti Şey'en yes 'ahu  atta  abzet n ve neclaf n s 'ir 'l-enbiy . (Ve emanetini teslim edinceye kadar onun yanlış ve n hoŐ davrandıĳı g r lmemiŐtir. Diĳer peyĳamberlerde b yle bir  zellik yoktur.)

³⁵² Ve ol h zrete  mmeti içre is 'eten  aml olunur meş  ve  asf emşali bir Şeyi ir 'e olunmadı t  ki d r-ı 'uĳb ya naĳl-ı raĳat-i sa'adet idinceye dek ma'a haz  emr-i mezk r s 'ir peyĳamber n  il fina olduĳu meşhurdur : - İ 

³⁵³ Ve bi-ennahu  abib 'r-raĳm ni ve cem' lehu beyne'l-muĳabbete ve'l- ulleti ve beyne'l-kel m ve'r-r 'yet ve ve k llem  'inde sidreti'l-m nteh  ve kelleme M s  bi'l cebel 'adde hazihi İbn Abd ssel m. (İbn Abd ssel m: Ve kedisi rahmanın habibidir. Allah habiblik ve halillikleri onda topladı. Kelam ve r yayı ona aĳıkladı ve Hz. Musa ile Tur Daĳın'da g r Őt ĳ  gibi onunla Sidret 'l M nteha'da g r Őt .)

³⁵⁴ K da : K d  'İy z'da : İ 

³⁵⁵ İbn 'Abb sdan rağiallahu 'anhuma : İbn 'Abb s rağiallahu te' l  'anhumadan : İ 

³⁵⁶  atm-ı : - İ 

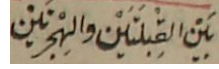
³⁵⁷ Abdullan bin 'Amr'dan rağiallahu anhuma : Abdullan bin 'Amr rağiallahu te' l  anhumadan : İ 

³⁵⁸ Rağiallahu te' l  anh : İ 

³⁵⁹ Rağiallahu te' l  anh : İ 

³⁶⁰  azret-i : İ 

³⁶¹ MuŐtaf y  melek t-i a'l  :  ud -y  aleyh efz l 'l-taĳ yay  : İ 

Sînâ'da tekellüm eyledi. Fe-eyne's-serâ ve's-süreyyâ³⁶² (3) ve hullet şafâ-i müddetdür ki taḥallül esrâr ile ihtîşâşî mûcibe ni'metdür. Ba'zılar aşl-ı (4) hullet-i muḥabbetdür ma'nâsı is'âf ve ilṭâf-i elṭâf ve terfî' ve teşfî' oldığı (5) bilâ ḥilâfdur dediler felâ yekûne'l-ḥabîbu illâ ḥalîlen vele'l-ḥalîlu illâ ḥabîban (6) ³⁶³ Ḥâzret-i imâmü'l-enbiyâ 'aleyhi innemâ't-taḥâyâ ḥâzretleri³⁶⁴ Medîne-i (7) ṭayyibede on altı ay cihet-i ḳuds-i muḳaddese teveccüh ve ba'de zâ fevelli vecheke şatre'l-Mescidi'l-ḥarâm³⁶⁵ (8) fele nûvelliyenneke ḳibleten terzâhâ fevelli vecheke şatre'l-Mescidi'l-ḥarâm³⁶⁶ evâmir-i³⁶⁷ vâcibi'l-iḳtidâsıyla şalât-ı zuhurda cānib-i (9) beyti'l-ḥarâma tevcîh veche-i şerâfet intimâ eyledi. Ve daḥî³⁶⁸ hicret-i ehl-i islâmîñ diyâr-ı (10) küfürden³⁶⁹ maḥall-i aḫere şedd-i raḥl itmeleridür. Ve hicret-i ulâ evâ'il-i bi'setde diyâr-ı Ḥabeşîye (11) çend nefer müslimîn ve müslümât-ı celâ-yı vaṭan ve iḳlîm-i aḫeri mencâ ve me'men-i ittiḥâz (12) eyleyüp ba'dehâ hicret-i şâniye Medîne-i münevvereye irḫâ-i 'inân ve ḳâdime-i cenbân (13) oldıklarıdır. Ḳîle le'alle'l-murâde ennehu hâcîre evvelen li't-ṭâ'if li-yanşurahu ehlehâ şümme hâcîr ile'l-Medîneti (14) iz lem yuhâcîre ile'l-Ḥabeşeti aşlen ve fî nuşḫatin mine'l-metni ve'l-hicreteyni beyne'l-muḳaddesi ve'l-Medîneti kâlehu (15) İbn 'Allân ve mine'l-Ḥayḍarî ve cem'a lehu beyne'l-ḥükmi bi'z-zâḫîr ve'l-bâṭın ma'en ve fî ḥaşâişî'l-kübrâ (16) ve cümü'at lehu eş-şerî'ati ve'l ḫaḳîḳati ve lem yekun li'l-enbiyâ'i illâ ihdâhumâ bi-delîli ḳışşati Mûsâ ma'a'l- (17) ḫızır ve ḳavlihi inni 'alâ 'ilmin lâ yenbaḡî leke ân ta'lemuhu ve ente 'alâ 'ilmin lâ yenbaḡî lî enne a'lemehu intehâ³⁷⁰ (18) Enbiyâ-i 'aleyhimi't-taḥâyâniñ³⁷¹ ba'zısı şerî'ati zâhire ile

³⁶² Ve Mûsâ el-kelîme 'aleyhisselâm 'âlem-i süflî tûr-ı Sînâ'da tekellüm eyledi. Fe-eyne's-serâ ve's-süreyyâ : İÜ

³⁶³ Ve cumi'a lehu beyne'l-ḳibleteyn ve'l-hicreteyn. (Ve iki kibleyi ve iki hicreti ona has kılmıştır.)

³⁶⁴ Ḥâzretleri : İÜ

³⁶⁵ Fevelli vecheke şatre'l-mescidi'l-ḥarâm : - İÜ

³⁶⁶ Fevelli vecheke şatre'l-mescidi'l-ḥarâm : İÜ

³⁶⁷ Evâmir-i : Emr : İÜ

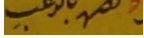
³⁶⁸ Daḥî : - İÜ

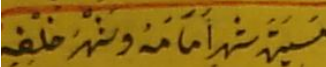
³⁶⁹ Küfürden : Āher : İÜ

³⁷⁰ Ḳîle le'alle'l-murâde ennehu hâcîre evvelen li't-ṭâ'if li-yanşurahu ehlehâ şümme hâcîr ile'l-Medîneti iz lem yuhâcîre ile'l-Ḥabeşeti aşlen ve fî nuşḫatin mine'l-metni ve'l-hicreteyni beyne'l-muḳaddesi ve'l-Medîneti kâlehu İbn 'Allân ve mine'l-Ḥayḍarî ve cem'a lehu beyne'l-ḥükmi bi'z-zâḫîr ve'l-bâṭın ma'en ve fî ḥaşâişî'l-kübrâ ve cümü'at lehu eş-şerî'ati ve'l ḫaḳîḳati ve lem yekun li'l-enbiyâ'i illâ ihdâhumâ bi-delîli ḳışşati Mûsâ ma'a'l- ḫızır ve ḳavlihi inni 'alâ 'ilmin lâ yenbaḡî leke ân ta'lemuhu ve ente 'alâ 'ilmin lâ yenbaḡî lî enne a'lemehu intehâ : - İÜ

³⁷¹ 'Aleyhimi't-taḥâyâniñ : 'Aleyhimi't-taḥâyâ ḥâzretiniñ : İÜ

hükme me'mür ve ba'zılar haqıkat-i bātına ile (19) mümtāz ve meşhūrlardur.³⁷² Gerçe kellā himāye dānā³⁷³ iselerde hüküm ve 'amele me'mür³⁷⁴ degillerdür. İllā aḥad-ı hümānīñ (20) biriyle hükümrān olurlar. Fī kübrā ve cema'at lehu eş-şerī'ati ve'l haqıqati ve lem yekun li'l-enbiyā'i illā ihdāhumā bi-delīli kışşati Mūsā ma'a'l-Ḥızır 'aleyhi'ş-şalātu ve's-selām intehā ḥazret-i³⁷⁵ Mūsā bin 'İmrānla ḥazret-i³⁷⁶ Ḥızır 'aleyhümā selāmü'l-mennān gibi ammā cenāb-ı nebiyyi (21) āḥirü'z-zamān 'aleyh-i şalavātü'r-rahmāna³⁷⁷ hem zāhir-i şerī'at ve hem bātın-ı haqıkat ile hüküm 22A (1) ve 'amel miyānesi cem' olundu. Ḥattā āşārda kışşā-i decl³⁷⁸ muşalli ve sārık ve vaşab-ī māddelele (2) cenāb-ı seyyidü'l-mürselīn 'aleyhi şalvāt el-mülkü'l-mu'in ḥazretinde³⁷⁹ hükümü bi'l-haqıka vuḳū' erbāb-ı dānişe ve 'irfāna³⁸⁰ vāzı' ve müstebindür. (3) Ammā ümmeti ve levkāne veliyyen ḥakeme³⁸¹ bātın ve haqıkat ile ğayr-i me'müründür. İmām Süyüṫī (4) fazilet ārā ḥaşāş-i kübrāda irād buyurur ki her mevt fücā'eh ile vefāt (5) idenler cenāb-ı Ḥızırıñ³⁸² maḳtūlidür. İne şaḥḥü'l-ḥaber-i ḥızır 'aleyhisselām cānib-i seyyidi'l- (6) beşerden bu ümmet içre³⁸³ daḥī niyābeten hükümü bi'l-bātın ile 'amele me'mür ola deyu

(7) 'ulemā'-i selefden menḳül-i maḳbūl oldığıñ zıkr eyledi. (8)

 ³⁸⁴ Sā'ib bin Yezīd raḍiyallahu te'ālā³⁸⁵ 'anh'dan (9) mervī ve nuşirtu bi'l-ru'bi şehren emāmi ve şehren ḥalfi ve yine Ebū Emāme rivāyetinde (10) ve nuşirtu bi'r-ru'bi min mesīreti şehreyni vurūdiyle āşār-ı mu'tebere mükerreredür. (11) İmdi şehir-i derecāt-ı felek maḥiyeti kameriñ ḳat'ı miḳdāridür. Ḳulüb-ı a'dāda (12) 'umūmu ru'bile esrā'-i ḳāti'dür ve şehir ile ğāyet buyurulmak miyāne-i belde-i

³⁷² Meşhūrlardur : Me'mūrlardur : İÜ

³⁷³ Dānā : Dānişveran : İÜ

³⁷⁴ Me'mür : Me'mürun : İÜ

³⁷⁵ Fī kübrā ve cema'at lehu eş-şerī'ati ve'l haqıqati ve lem yekun li'l-enbiyā'i illā ihdāhumā bi-delīli kışşati Mūsā ma'a'l-Ḥızır 'aleyhi'ş-şalātu ve's-selām intehā ḥazret-i : İÜ

³⁷⁶ Ḥazret-i : İÜ

³⁷⁷ Şalavātü'r-rahmāna : Şalavātü'r-rahmān ḥazretlerine : İÜ

³⁷⁸ Decl : İÜ

³⁷⁹ 'Aleyhi şalvāt el-mülkü'l-mu'in ḥazretinde : İÜ

³⁸⁰ Ve 'irfāna : - İÜ

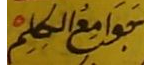
³⁸¹ Ḥakeme : SL, İÜ

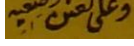
³⁸² Ḥızır 'aleyhisselāmīñ : İÜ

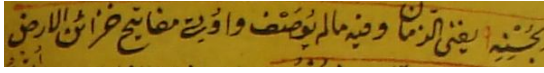
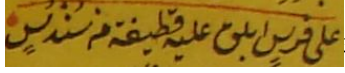
³⁸³ Ümmet içre : Ümmetde : İÜ

³⁸⁴ Naşru bi'l-rū'bi mesiyeretü şehrin emāmeḥu ve şehre ḥalfihi. (Ve onun zafere ulaşması Allah düşmanlarının içine bir ay önce ve bir ay sonra korku düşürmüştür.)

³⁸⁵ Te'ālā : İÜ

münîfesiyle (13) düşmanândan biriniñ beyni bir aylık mesafeden ekşer değil idi. Ve bu huşûşiyet (14) ‘ale’l-ıtlāk zāt-ı muhtereminde hâşıludur ve lev bi-ğayri ‘askerin yalnız nefs-i nefîsleri (15) seferber olsa da³⁸⁶ ru‘b ve hirās-ı düşman muqarrer idi. Bu haşşa-i kāmile min (16) ba‘dihî şallallahu ‘aleyhi vesellem mucāhidān-ı³⁸⁷ ümmetine daḥī şāmile olmakda ihtimāl pedīdardur. (17) ³⁸⁸ U‘ṭiytu cevāmi’l-kelimi ve ihtişarlı el-kelām-ı ihtişāren revāhu ‘Ömer raḍiyallahu anh (18) kezā fi’l-cāmi³⁸⁹ cenāb-ı risālet me‘ābe-i ḥazretine³⁹⁰ bahşında³⁹¹ ḥudā olan penc fazīletin (19) biri ve u‘ṭiytu cevāmi’e’l-kelīmi oldığı nice eḥādîş pür şihḥat ile müşbetdür. Ve kelim-i cem‘ kelimter ve kelimāt Allahü’l-esfad olmağla fimā lī keliminine kelimāt cevāmi’-i kelim³⁹² ma‘lūm ‘ilm-i³⁹³ ‘alem-ārāları oldukda Qur‘ān ile (20) i‘cāz-ı bahşāyiş bī-enbāz buyuruldu.³⁹⁴ Ve innemā el-i‘cāzi rabṭ hazīhi’l-me‘ānī bi-şūveri’l- (21) kelimi’l-kā’im min nazmi’l-ḥurūf fe-hüve lisānū’l-ḥaḳḳi kezā fi’l-mevāhib. U‘ṭiytu cevāmi’l-kelimi ve ihtişarlı el-kelām-ı

ihtişāren ‘Ömer raḍiyallahu te‘ālā anh (18) kezā fi’l-cāmi’ş-şağīr³⁹⁵ 22B (1)

 (2) ³⁹⁶ Cābir raḍiyallahu ‘anh el-gāfir rivāyetinde u‘ṭiytu (3) bi-meḳālīdū’l-dünyā ‘alā faris eblaka cā’eni bihi Cibrīl’e ‘aleyhi ḳaṭīfetün min sündüsin ve mefātīhi ḥazāini (4) arzī ile İsrāfīl ‘aleyhisselām el-celīl nüzūli inbāres oldukları daḥī Cibrīl ‘aleyhi’s-selām³⁹⁷ ile vürüdü (5) mü’essesdür. Ba‘zılar dediler ki ḥazā’in-i ecnās-ı ‘ālemdür. Ve’l-ḥāşıl hızāne-i

³⁸⁶ Daḥī : İÜ

³⁸⁷ Şallallahu ‘aleyhi vesellem mucāhidān-ı : İÜ

³⁸⁸ Ve utā-i cevāmi’ül-kelimi. (Ve ona bütün ilimler kısaltılmış olarak verilmiştir.)

³⁸⁹ U‘ṭiytu cevāmi’l-kelimi ve ihtişarlı el-kelām-ı ihtişāren revāhu ‘Ömer raḍiyallahu anh kezā fi’l-cāmi’: -İÜ

³⁹⁰ Ḥazretine : İÜ

³⁹¹ Bahşında : Bahşāyiş : İÜ

³⁹² Nice eḥādîş pür şihḥat ile müşbetdür. Ve kelim-i cem‘ kelimter ve kelimāt Allahü’l-esfad olmağla fimā lī keliminine kelimāt cevāmi’-i kelim : İÜ

³⁹³ ‘İlm-i : İÜ

³⁹⁴ Bahşāyiş bī-enbāz buyuruldu : Bahşında kılındı : İÜ

³⁹⁵ U‘ṭiytu cevāmi’l-kelimi ve ihtişarlı el-kelām-ı ihtişāren ‘Ömer raḍiyallahu te‘ālā anh kezā fi’l-cāmi’ş-şağīr : İÜ

³⁹⁶ Ve ‘alā tefennüs ve işgiya bi-ḥüsnihi yefnī ez-zamāni ve fihi mālem yūşefu ve ütī mefātīhi ḥazā’ani’l-arzī ‘alā farisin eblaka ‘aleyhi ḳaṭīfetin min sündüsin. (Ve zaman onun güzelliğine değişik makam ve namelerle şarkı söylerdi. Ve ona yerin anahtarları hızlı bir atın üstünde ipekten bir kumaşla getirildi. Ve hālā zikredilmeyen güzellikleri var.)

³⁹⁷ ‘Aleyhi’s-selām : İÜ

zemîn (6) miftâhları sevād ve sipîd ile mümtezic bir esb-i mübtehic üzere dibâc-ı raķîkden bir ķatîfe-i (7) laţîfe pûşîde kılınmış. Hâlet-i zîbâ birle³⁹⁸ ve melâ'ik pesend ile³⁹⁹ huzur-ı hâzrete⁴⁰⁰ ithâf (8) ve i'tâ olundu. Mefâtîh-i ğayb-ı bî-'illet ve 'ayb cenâb-ı mevlânın⁴⁰¹ zât-ı (9) kibriyâsına muhtaşsa olduĝı âsâ cenâb-ı⁴⁰² nebiyyi'l-enbiyâya

mefâtîh-i hazâ'in-i zemîn bilâ raybe⁴⁰³ taşşîş (10) buyurıldı.

⁴⁰⁴ Envâ'i vahyin selâse (11) rü'yâ-yı şadıķa ve kelâm-ı bi-ĝayri vâşiya ve tekellüm bi-vâşiya-i Cibrîl 'aleyhi's-selâm el-celîl ve kemâ⁴⁰⁵ fî'l-mevâhib vahy-i ilâhî (12) seb'u merâtibdür. Er-rü'yâ eş-şadıķa ve mâ yulķîhi'l-meleke fi rev'îhi 'aleyhisselâm ve (13) kalbihi min ĝayri ân yerâhu ve tûmesselü'l-meleke reculen ve muĝâtabati kadhiyyetin rağiyallahu anh⁴⁰⁶ ve mişl-i şalşalatü'l- (14) bahresi ve yürvâ el-meleke fî şureti elletî ħulîķa 'aleyhâ vaķa' lehu merreteyni ve mâ evĥâhu (15) Allahu ileyhi ve hüve ķavķü's-semâvât ve kelâmullahi lehu minhu ileyhi bilâ vâşiya-tin melekin intehâ (16) bâ'ise icâdu zemînu ve zamânu ħabîbun hâzret-i⁴⁰⁷ yezdân-ı envâi' vahy-i ilâhî ve eşnâf-ı (17) elţaf nâ mütenâhî ile tekellüme şâyân ve mübâhi oldukların şeyĥü'l-islâm İbn-i (18)

'Abdüsselâm ħaşşîşe-i seyyidü'l-enâmdan ta'dâd eyledi.

(19)

⁴⁰⁸ İbn 'Ömer rağiyallahu te'âlâ⁴⁰⁹ 'anhumâ ħaber-i mu'teber (20) mefâdnca⁴¹⁰ muķarrerdür ki be-taĥķîķ-i cânib-i semâdan bir firişte-i nür-ı sirişte nüzul ve (21) ħuzûruma meşul eyledi ki benden akdâm-ı kevni teşrîf iden bir nebiyyi bihbüd üzere **23A** (1) ħübûţî vürüd itmedi ve bundan şoñra daĥîl itmez ol ki İsrâfîl 'aleyhisselâm (2) Allahu'l-celîldür. Baña dedi kim ben firistâde-i rabb-i kerîmem bana

³⁹⁸ Birle : İÜ

³⁹⁹ Ve melâ'ik pesend ile : - İÜ

⁴⁰⁰ Hâzrete : Hâzret-i ħabîb-i ħudâya : İÜ

⁴⁰¹ Bî-'illet ve 'ayb cenâb-ı mevlânın : İÜ

⁴⁰² Cenâb-ı : İÜ

⁴⁰³ Zemîn bilâ raybe : - İÜ

⁴⁰⁴ Küllime'l-cemî' eşnâfî'l-vahy 'adde ħazîhi İbn Abdüsselâm. (İbn Abdüsselâm: Ve bütün vahiyler sınıfları muĥatab almıştır.)

⁴⁰⁵ 'Aleyhi's-selâm el-celîl ve kemâ : İÜ

⁴⁰⁶ Rağiyallahu anh : İÜ

⁴⁰⁷ Hâzret-i : İzzed : İÜ

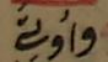
⁴⁰⁸ Ve heyet-i İsrâfîl 'aleyh ve lem yuhbiķe 'alâ nebiyyi ķablihi 'adde ħazîhi İbn Seb'. (İsrafîl yanına misafirliğe gitmiştir. Ondan önceki peygamberlere uğramamıştır.)

⁴⁰⁹ Te'âlâ : İÜ

⁴¹⁰ Mefâdnca : Mefâd ve mażmûnınca : İÜ

emr ve fermān (3) eyledi.⁴¹¹ cenāb-ı hāzretiñ dilerse nebiyy-i ‘abd olmağı ve⁴¹² dilersen nebiyy-i melik (4) olmaklık muhtārīñ ola⁴¹³ sizi muhayyer⁴¹⁴ kılām dedikde Cibrīl-i emīne nigāh eyledüm. Baña (5) tevāzu‘ birle ya‘ni nebiyy-i ‘abd olmağı ihtiyār ile imā ve işāret eyledi. Ben dahī (6) mūcib-i işāretiyle⁴¹⁵ ‘amel eyledım. Eger ben⁴¹⁶ nebiyy-i melik olmamı iltimās ideydim benimle (7) evdiye ve cibāl-i zeheble mā-lā-māl ve ma‘iyyetimde seyr ve baña iqbāl edeydi buyurdılar. (8)

وَصَجَّحَ لَهُ بَيْنَ النَّبُوَّةِ وَالسَّلْطَنَةِ عَمْدَهُ الْعَزَائِمَ وَالْأَخْيَارَ

⁴¹⁷ Rüy-i Ebū Nu‘aym (9) inne Cibrīl atānī fe-beşşerenī inallahe ameddenī bi’l-melā’iketi ve atānī’n-naşr ve atānī’s- (10) sulţān ve’l-mülk ve⁴¹⁸ İmām Gazālī kıddese sırrahu’l-‘ālī ol hāzretin nübüvvet ve salţanat (11) miyānesin cem‘ini cümle-i haşāşinden şümār eylediği Qatāde’den mervī haberde ve kul (12) rabbi idhīlnī mudhēle şıdkın ve āhricnī muhrece şıdkın vec‘al lī min ledünke sulţānen (13) naşiren kerīmesinde Mekke’den⁴¹⁹ ihrācı mahrec-i şıdk ve Medīne’ye⁴²⁰ idhālī medhāl-i şıdk (14) oldığı ma‘lūm nebevī oldukda bu emre tākāt-yāb olmak sulţanlık ile (15) huşūlini ikāmet-i hūdūd-ı kitābi’l-ilaha vuşul için istid‘ā nuşret eylemiş ola. (16) Amma bu huşūş hāzret-i⁴²¹ Dāvud ve Süleymān ‘aleyhisselāmīñ⁴²² cem‘-i hilāfet ve nübüvvet ve milket (17) ve salţanatları ile mutlakā hāzrete⁴²³ taḥşīşi kavlı-i mercūh ‘add olunur⁴²⁴ ve ānifen (18) zıkr olunan haber-i mu‘teber⁴²⁵ ‘Abdullah bin ‘Ömer raḍiyallahu te‘ālā anhā⁴²⁶ bu huşūşa münāfī olduğu muḳarrerdür.

⁴¹¹ Eyledi : Ettiği : İÜ

⁴¹² Olmağı ve : - İÜ

⁴¹³ Muhtārīñ ola : İle : İÜ

⁴¹⁴ Muhayyer : Muhtār : İÜ

⁴¹⁵ İşāretiyle : Rayiyle : İÜ

⁴¹⁶ ben : - İÜ

⁴¹⁷ Ve cem‘ lehu beyne’n-nübüvve ve’s-sulţān-ı ‘adde hazīhi’l-Gazālī fi’l-iḥyā’i. (Gazālī İhya’da sulţanlığın da peygamberliğin de ona verildiğini dile getirmiştir.)

⁴¹⁸ Rüy-i Ebū Nu‘aym inne Cibrīl atānī fe-beşşerenī inallahe ameddenī bi’l-melā’iketi ve atānī’n-naşr ve atānī’s-sulţān ve’l-mülk ve : - İÜ

⁴¹⁹ Mekke’den : Mekke-i mūkerremeden : İÜ

⁴²⁰ Medīne’ye : Medīne-i menevvereye : İÜ

⁴²¹ Hāzret-i : İÜ

⁴²² ‘Aleyhisselāmīñ : ‘Aleyhümā eş-şalātu ve’s-selāmīñ : İÜ

⁴²³ Hāzrete : Hāzret-i sulţān enbiyāya : İÜ

⁴²⁴ Olunur : Olundı : İÜ

⁴²⁵ Mu‘teber : İÜ

⁴²⁶ Raḍiyallahu te‘ālā anhā : İÜ

(19) (20) ⁴²⁷ Ve

her şey'in 'ilmi ol hâzrete (21) bahşende-i⁴²⁸ hâzret-i mennândur hemân muğayyebât-ı hams i'lâm olunmıya belki ol dağî **23B** (1) kemâ-kâne i'lâm ve beyân olup⁴²⁹ 'adem-i izhâr ve ketmânla fermân buyurıyla ve hâkîkât-ı rûhdan (2) dağî 'ilm-i hâkâyık fütûhları bu vetîre üzere cârî olmak rayb ve şekden berî ve 'ârîdür. (3)

⁴³⁰ Âhir zamanda eşrât-ı sâ'atdan ma'dûd-ı (4) hurûc Mesîh ve Deccâl bî-su'd ki aqtâr arzda sûy-ı Mekke ve'l-Medîneti duhûl ve vülûc (5) ve âhir-i kâr küşte-i Mesîha 'aleyhi innemâ et-tahâyâ⁴³¹ olacak hâlet-i dehşet âsâr-ı gayre beyân olunmadığı vech ile ol (6) gevhergân-ı risâlete⁴³² 'ayân ve nümâyân kılındı. Nitekim Ebi Sa'îd Hûdrî râdiyallahu te'âlâ⁴³³ anhdan mervî eşerde (7) mâ bu'ise nebiyyi illâ hazzare ümmetü'd-Deccâl ve innî kad beyyine lî fî emri mâlem beyyine li-aḥadin (8) innehu a'vere ve inne rabbekum leyse bi-a'vere ve dağî mâ beyne halk-ı âdem ilâ kıyâmi's-

sâ'ati (9) emr-i ekber mine'd-Deccâl haber-i beyyine mâkâldür. (10)

(11)

(12) ⁴³⁴ (13) ⁴³⁵ Âyet-i 'amîmi'l-

⁴²⁷ Ve utâ 'ilmü külle şey'in illâ'l-hamse elleti fî âyeti innallahe 'indehu 'ilmü's-sâ'ati ve kîle ennehu üteyhâ İzân ve emre bi-ketmihâ ve'l-hilâfu cârin fi'r-rûhi İzân. (Allah her şeyi bildirmiştir. **Kıyametin ne zaman kopacağı bilgisi şüphesiz yalnızca Allah katındadır.** Bir görüşe göre bunu da öğretmiş ama örtmesini istemiştir. Ruhun hakkında da bu ihtilaf mevcuttur.) Lokman suresi 34. ayet

⁴²⁸ Bahşende-i : İhsân kerde : İÜ

⁴²⁹ Olup : Olunup : İÜ

⁴³⁰ Ve beyyine lehu fî emri'd-Deccâlî mâlem beyyine li-aḥadin. (Ve Deccal hakkında ona bilgi verilmiş başka kimseye bilgi verilmemiştir.)

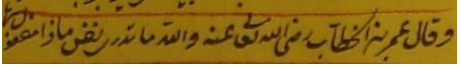
⁴³¹ 'Aleyhi innemâ et-tahâyâ : İÜ

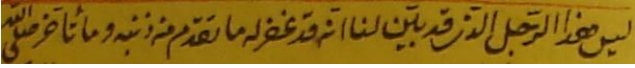
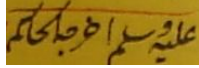
⁴³² Risâlete : Risâlet hâzretlerine : İÜ

⁴³³ Te'âlâ : İÜ

⁴³⁴ Ve va'd bi'l-mağfîret ve hüve yemşî ḥayyen şaḥîhan kâle İbn 'Abbâs râdiyallahu anhumâ mâ âmene Allahu aḥaden min halkin illâ Muḥammeden kâle li-yağfere leke Allahu mâ teḳaddeme min zenbike ve mâ te'aḥḥare ve kâle li'l-melâ'iketü ve men yeḳul minhüm innî ilâhun min dünühi fe-zâlike neczihi cehennem. (Ve hayattayken onun af edildiği açıklanmıştır. İbn-i 'Abbâs'ın rivayet ettiği hadise göre peygamber efendimiz dışındaki hiç kimse kurtuluştan emin olamaz. Ayette Allah bütün geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamıştır. Ve meleklerle şöyle seslenir: **İçlerinden her kim, "Allah'tan başka ben de şüphesiz bir ilâhım" derse, böylesini cehennemle cezalandırırız.**) Enbiya suresi 29. ayet

⁴³⁵ İnnâ feteḥnâ leke fethen mübînen li-yağfere leke Allahu mâ teḳaddemu min zenbike ve mâ te'aḥḥare âyeten 'amîmeten. (Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik. Ta ki Allah, senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlasın.) Fetih suresi 1-2. ayet

berekâtiyla seyyidü'l-eşfiyâ' ve senedü'l-etkıyâ 'aleyhi't-tahâyâ⁴³⁶ hazretleri 'afv ve (14) mağfireti mübeşşir ve va'd-ı rabbü'l-izze ile mu'arrar ma' hazâ şihhat ve selâmetle mu'azzez ve (15) muvaqqar olduğu hâlde ta'haqquq-ı müştehidür. İbn 'Abbâs hazretleri⁴³⁷ eseriyle⁴³⁸ menkûl haber-i⁴³⁹ (16) mu'teber ve ma'kbûldür ki buyurur.⁴⁴⁰ Hüdâ-yı mümecced ehl-i semâ ve enbiyâ-ı kirâm⁴⁴¹ üzere cenâb-ı hazret-i Muhammedü'l-muştafâ⁴⁴² aleyhisselâmi⁴⁴³ (17) tafdîl eyledi deyü sitayiş eyledikte yâ ehl-i semâ üzere fazlı nedür su'âlinde (18) ehl-i semâ hakkında hâlik-i bî-hemtâ ve men yekul minhum innî ilâhun min dūnihi fezâlike neczihi (19) cehenneme tahziriyle ve 'abd-ı anhâ eyleyüp hazret-i Muştafâ⁴⁴⁴ şân-i şeref-me'âbında innâ (20) fetehnâ leke fetthen mübînen li-yağfira lekellahu mâ te'addeme min zenbike ve mâ te'ahhare⁴⁴⁵ tuğrâ-yı (21) gurrâsıyla zât-ı ma'hamdet arasına berâ'at âmene⁴⁴⁶ 'âlîşân ihsân olundu. Yâ enbiyâ-yı kirâm hazerâti⁴⁴⁷ üzere **24A** (1) fazlı ne vecihle hüveydâdur dediklerinde cenâb-ı hüdâ-i muta'al cebel-i şânehu ve amm neva lehu⁴⁴⁸ ve mâ erselnâ min (2) resûlin illâ bi-lisâni kavmihi kelâm 'izzetiyle mu'âmele ve seyyidü'l-'âlemîn hakkında ve mâ erselnâke (3) illâ kâffeten lin-nâsi hitâb-ı pür istînâsıyla mücâmele buyurdı deyü cevâb-dâde oldular. (4) Allah derruhu (5)

 (6) ⁴⁴⁹ İbn Hattâb radîyallahu 'anh es-sevâbu sitâyiş-i nEbi rabbi'l-erbâb (7) kaşdıyla yâd-ı kaşem buyurup

⁴³⁶ 'Aleyhi't-tahâyâ : 'Aleyhi efdalü's-şalavât ve ekmelü't-tahâyâ : İÜ

⁴³⁷ Hazretleri : Hazretlerinden : İÜ

⁴³⁸ Eseriyle : - İÜ

⁴³⁹ Haber-i : Eser-i : İÜ

⁴⁴⁰ Buyurur : İÜ

⁴⁴¹ Kirâm : İÜ

⁴⁴² Muştafâ : İÜ

⁴⁴³ 'Aleyhisselâmi : Şallallahu te'âlâ 'aleyhi vesellemi : İÜ

⁴⁴⁴ Hazret-i Muştafâ : Fağr-ı 'alem : İÜ

⁴⁴⁵ İnnâ fetehnâ leke fetthen mübînen li-yağfira lekellahu mâ te'addeme min zenbike ve mâ te'ahhare (Biz sana doğrusu apaçık bir fetih ihsan ettik. Böylece Allah, senin geçmiş ve gelecek günahını bağışlar. Sana olan nimetini tamamlar ve seni doğru bir yola iletir.) Fetih suresi 1-2. âyet

⁴⁴⁶ Âmene : - İÜ

⁴⁴⁷ Kirâm hazerâti : İÜ

⁴⁴⁸ Muta'al cebel-i şânehu ve amm neva lehu : İÜ

⁴⁴⁹ Ve kâle 'Ömer bin El-Hattâb radîyallahu te'âlâ 'anhu vallahu mâ tedrî nefis mâ-zâ mef'ülün bihâ leyse hazâ'r-recl ellezî kad beyyine lenâ innehu kad gafere lehu mâ te'addeme min zenbihi ve mâ te'ahhere şallallahu 'aleyhi vesellem ahrece'l-hâkim. (Hz. Ömer buyurur ki, Peygamber efendimizin dışında hiçbir nefis başına ne geleceğini bilmez. Peygamberimizin bize aktardığına göre Allah onun geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamıştır.)

hiçbir nefis kendüye ne fi'il ile mu'āmele ve mücāzāt (8) olana cefne vākıf ve āgāh degildir, Meğer ol zāt-ı me'ālī simāt ki kendünüñ peşin (9) ve besin ülüm-i lahm ve haṭā ve töhemden mağfurla olduğun bizlere beyān iden (10) nefis-i nefīs muhterem şallallahu 'aleyhi vesellem cenāblarıdır deyü dürüd-yāfte-i haber-i müselleme (11)

taḥrīc-ı ḥākim ile mu'lemdür.⁴⁵⁰

و ارفع ذكره فلما يذكر الله جل جلاله و انان

(12)

ولا فطنة ولا تشهد الا ذكره

⁴⁵¹ Ve refe'anā leke zikreke naşş-ı 'azizinden (13) terfi' zikr-i refi'leri tibyan-ı 'ayāndur ki ezan ve elsine-i⁴⁵² huṭebā-yı ehl-i (14) imān ve teşehhüd-i zümre-i ikānda zikr-i nam-i⁴⁵³ nebiyy-i güzīn müstelzim-i zikr ism-i rabbü'l-'alemındür. (15) Ve'l-hāşıl zikr-i nebiyy şerāfet-i qarīn ism-i ilāhiye muḳārenetle celālet rehin olduğu (16) müstebindür. Ve zamm ilā lehu ismü'n-nebiyyi ilā ismihi izā ḳāle fi'l-hamsi'l-mü'ezzini eşhedu (17) Ve 'an Ebi Sa'īd raḍiyallahu te'ālā⁴⁵⁴ 'anh ḳāle aleyhisselatu vesellem⁴⁵⁵ ḳāle lī Cibrīlu ḳāle Allahu te'ālā⁴⁵⁶ izā (18) zikurtu zekerte

ma'ıye

وعرض عليه امنه بالدم حتى يرم

(19)

وعرض عليه ما يوطئ من فرامة حتى تقوم له قال الكوفة

(20)

وعرض عليه خلق لطمهم من آدم من بعدة كما علم آدم سما، كل نبي

⁴⁵⁷

(21) Ve 'an Huzeyfe bin Esīd

raḍiyallahu te'ālā⁴⁵⁸ 'anh ḳāle resūlullah 'aleyhi vesellem⁴⁵⁹ 'urizet 'aleyye ümmetī **24B**

(1) el-bāriḥate lede hazīhi'l ḥücretün evveluhā ve āḥirhā fe ḳālū yā resulullah 'urz-ı 'aleyke (2) men ḥuliḳa fekeyfe men lem yuḥlaḳ feḳāle şuvvirü ilā fi't-ṭīni ḥatta inni le-

⁴⁵⁰ İbn Ḥaṭṭāb raḍiyallahu 'anh eş-sevābu sitāyiş-i nebi rabbi'l-erbāb ḳaşdıyla yād-ı ḳasem buyurup hiçbir nefis kendüye ne fi'il ile mu'āmele ve mücāzāt olana cefne vākıf ve āgāh degildir, Meğer ol zāt-ı me'ālī simāt ki kendünüñ peşin ve besin ülüm-i lahm ve haṭā ve töhemden mağfurla olduğun bizlere beyān iden nefis-i nefīs muhterem şallallahu 'aleyhi vesellem cenāblarıdır deyü dürüd-yāfte-i haber-i müselleme taḥrīc-ı ḥākim ile mu'lemdür : -İÜ

⁴⁵¹ Ve ref'i zikre felā yezkurallah celle celālüh fi ezānin velā huṭbe velā teşehhed ilā zekere ma'ahu. (Allah onun adını ezanda, hutbede ve teşehhüdde zikrederek onun şanını yükseltmiştir. Bu peygamber efendizin dışında kimseye nasip olmamıştır.)

⁴⁵² Elsine-i : Efvāh : SL, İÜ

⁴⁵³ Nam-ı : İÜ

⁴⁵⁴ Te'ālā : İÜ

⁴⁵⁵ Ḳāle aleyhisselatu vesellem : -İÜ

⁴⁵⁶ Te'ālā : İÜ

⁴⁵⁷ Ve 'arz-ı 'aleyh ümmetihi bi-esedihiḥ ḥattā re'āhum ve arz-ı 'aleyh mā hüve kā'ını fi ümmetihi ḥattā teḳümü's-sā'ati ḳāle el-İsferāyni ve 'arz-ı 'aleyhi'l-ḥalki küllehum min ādeme fe-min ba'dihi kemā 'ilm-i ādem esmā'e külli şey'in. (Ve bütün ümmetin baştan sona kadar, kıyametin kopuşuna kadar, akibeti ona zahir olmuştur. İsferāyni diyor ki: Allah Adem'e isimleri ve her şeyi öğrettiği gibi peygamberimizin de bütün her şeye mazhar olmasını sağlamıştır.)

⁴⁵⁸ Te'ālā : İÜ

⁴⁵⁹ 'Aleyhi vesellem : Şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem : İÜ

a'rifu (3) bi'l-insāni minhum men aḥadekum yuṣāhibuhu kezā fi'l-ḥaṣāiṣi'l-⁴⁶⁰ kübrā ve fi haber-i āḥiri⁴⁶¹ ve 'urzi 'aleyye (4) ümmetī fe lem yehfe 'aleyye't-tābi' ve'l-metbū' minhum kübrā⁴⁶² maẓmūn eṣer-i muḥarrerdür ki cenāb-ı⁴⁶³ seyyidü'l-beşer 'aleyhisselam⁴⁶⁴ ḥazretleri (5) bi's-sa'ādeti emr-i⁴⁶⁵ mā-seyekūndan ḥaberber olup ve dün gece ümmetim⁴⁶⁶ şu hücre-i pīşkāhında (6) pīşin ve pesin baña 'arz ve irā'e olundu buyurdıklarında sāmi'in yā resulullah⁴⁶⁷ (7) ile'l-ān āferide olanlarıñ 'arz olunması bī iştibāh ammā henüz mehd-i vücuda ḳadem- (8) nihād⁴⁶⁸ olmayan ümmetiñ ne vechle 'arz ve nigāh buyuruldu dediklerinde tin içre taşvīr olundılar. (9) Ta kim anlardan insān olanları sizlerden biri şāhibini bildiği gibi ben anları yaḳīnen⁴⁶⁹ bildim (10) buyurdular. Muḥaşşal-ı kelām ḥazret-i gevhergān imkāna mā-kān ve mā-seyekūn fi ümmetihi fi'l-kevn⁴⁷⁰ (11) 'arz ve i'lām ve tābe rüz-i ḳıyām-ı ta'rīf ve beyān olundu. Esmā-yı küll-i şey'in ḥazret-i⁴⁷¹ Ādem 'aleyhisselāma⁴⁷² (12) ta'līm āsā men ledün-i⁴⁷³ Ādem fe-men ba'dehu cemī'-i ḥalḳ ilā ḥazreti'l-ḥāteme⁴⁷⁴ 'arz olundu. (13)

وهم سيد ولد آدم واكرم الخلق على الله صوابا فضل نبي المرسلين وجميع الملائكة

(14)

المعربون وكان افرس العالمين عند هذه ابن سراقه

⁴⁷⁵ Ene seyyid-i veled-i (15) Ādem yevme'l-ḳıyameti⁴⁷⁶ revāhu Müslim min ḥādīši Ebi Hureyre raḳiyallahu 'anh⁴⁷⁷ ḥazret-i faḥr-ı kā'ināt 'aleyhi'l-kemāl (16) eṣ-şalavāt⁴⁷⁸ ser cümle nebi-i Ādem'iñ seyyid ve senedi ve ḥüdā-yı bī-hemtāya cemī'-i maḥlūḳatīñ (17)

⁴⁶⁰ Kezā fi'l-ḥaṣāiṣi'l : - İÜ

⁴⁶¹ Āḥiri : - İÜ

⁴⁶² Kübrā : İÜ

⁴⁶³ Cenāb-ı : İÜ

⁴⁶⁴ 'Aleyhisselam : - İÜ

⁴⁶⁵ Emr-i : - İÜ

⁴⁶⁶ Dün gece ümmetim : Ümmetim dün gece : İÜ

⁴⁶⁷ Resulullah : Resul-ı rabbü'l 'alemin : İÜ

⁴⁶⁸ mehd-i vücuda ḳadem-nihād : Ḥilḳat-yāb : İÜ

⁴⁶⁹ Yaḳīnen : - İÜ

⁴⁷⁰ Fi'l-kevn : - İÜ

⁴⁷¹ Ḥazret-i : - İÜ

⁴⁷² 'Aleyhisselāma : 'Aleyhi'ş-şalātu ve's-selāma : İÜ

⁴⁷³ Ledün-i : - İÜ

⁴⁷⁴ İlā ḥazreti'l-ḥāteme : - İÜ

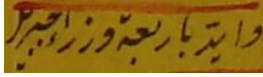
⁴⁷⁵ Ve hüve seyyid-i veled-i Ādem ve ekremü'l-ḥalḳ 'alellahi fe hüve efzalu min sā'iri'l-müslimīn ve cemī'ü'l-melā'iketi'l-muḳarrebīn ve kāne efrasu'l-'ālemīn 'adde hazīhi İbni Sürāḳa (İbni Sürāḳa: Ve o ruhen Ādem'den önce ama cismen sonradır. Allah'ın kullarının en değerlisi ve peygamberlerin, meleklerin ve ālemlerin en akıllısıdır.)

⁴⁷⁶ Yevme'l-ḳıyameti : NP

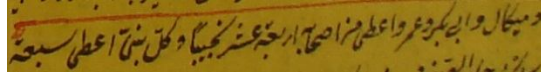
⁴⁷⁷ Raḳiyallahu 'anh : - İÜ

⁴⁷⁸ 'Aleyhi'l-kemāl eṣ-şalavāt : Ve mefḥarī mevcūdāt 'aleyh-i efḳalü'ş-şalavāt ve ekmeli'l-taḥıyyāt : İÜ

ekremidir. O sultān-ı dīn⁴⁷⁹ sā'ir-i mürselīn ve ser ve şān-ı muḳarrebiniñ efdāl ve ecmeli (18) ve min ciheti'l-furūsiyyeti ve şecā'at-i⁴⁸⁰ 'ālemleriñ efres ve eşca' ve eḳvā ve⁴⁸¹ ekmelī oldukların (19) İbn-i Sürāka a'dāddında ḥaşāişden ta'dād⁴⁸² eyledi.

(20)

483

(21) Silk-i⁴⁸⁴

cām'ı's-sağırde münselik-i mervārīd-i ḥaberdendir. Ḳāle 'aleyhisselām⁴⁸⁵ innehu lī vezireyn **25A** (1) min ehli's-semā' ve vezireyn min ehli'l-arz fe-vezirāy min ehli's-semā (2) Cibrīl ve Mīkā'il ve vezirāy min ehli'l-arz Ebū Bekr ve 'Ömer imdī vezir-i a'bā-yı (3) milket⁴⁸⁶ ve devleti taḥammül idüp āniñ re'y ve tedbirine hükkām ve ümenā⁴⁸⁷ ilticā ve inḳiyād (4) etmelerinden⁴⁸⁸ mu'bberdür. Cibrīl-i 'abdullah ve Mīkā'il-i 'ubeydullah ve Ebū Bekr-i 'Abdullahdur. (5) Ḥaḳḳā ki a'yān-ı vüzerā-yı ḥazret-i sultān-i 'ālem aleyhisselām⁴⁸⁹ evvel ism-i sāmīleri ser cümle-i (6) ḥarf-i⁴⁹⁰ 'ayn ile musaddar oldığı⁴⁹¹ 'ayn-ı 'ināyet-i rabb-i 'izzetdür. Ve aḣḣāb-ı bā şafādan (7) ol ḥazrete on dört nücebā ve re'fiḳā ve ta'yīn ve⁴⁹² i'tā buyuruldu. 'Alīyy-i murtażādan (8) kerremallahu vechi⁴⁹³ kimler oldukları istiḳşā olundukda ene ve Ḥamza ve enbā yā'ni (9) er-reyḥaneteyni el-Ḥasan ve'l-Ḥüseyn ve Ca'fer ve 'Akīl ve Ebū Bekr ve 'Ömer ve 'Osmān (10) ve'l-Miḳdād ve Selmān ve 'Ammār ve Ṭalḥa ve'z-Zübeyr kelām-ı muşaffāsıyla ta'dād (11) buyurdular.⁴⁹⁴ Ve her peygamber 'ālī kadre kendü ümmetlerinden⁴⁹⁵ yedi necīb ve refiḳ (12) baḣşāyişi ḥaḳiḳ kılındı. Nürü'n-nür ve

⁴⁷⁹ Dīn : - İÜ

⁴⁸⁰ Ve min ciheti'l-furūsiyyeti ve şecā'at-i : - İÜ

⁴⁸¹ Eşca' ve eḳvā ve : - İÜ

⁴⁸² Ta'dād : Add : İÜ

⁴⁸³ Ve eyyid bār-ı bi'at vüzera-i Cibrīl ve Mīkāil ve Ebī Bekr ve 'Ömer ve a'tā min aḣḣābihi erba'ati 'aşere'l ḥabīben ve küllu nebiyyi a'tā sab'ati. (Ve onu dört vezirle korurdu. Cebrail, Mikail, Ebübekir ve Ömer'le korurdu. Her peygambere yedi seçilmiş sahabi bahşederken ona on dört sahabi hediye etmiştir.)

⁴⁸⁴ Silk-i : - İÜ

⁴⁸⁵ 'Aleyhisselām : Şallallahu 'aleyhi vesellem : İÜ

⁴⁸⁶ Milket : Mülk : İÜ

⁴⁸⁷ Ve ümenā : - İÜ

⁴⁸⁸ İnḳiyād etmelerinden : İnḳiyāddan : İÜ

⁴⁸⁹ Sultān-i 'ālem aleyhisselām : - İÜ

⁴⁹⁰ Ser cümle-i (6) ḥarf-i : - İÜ

⁴⁹¹ Musaddar oldığı : Şudūrı : İÜ

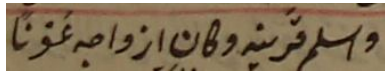
⁴⁹² Ve ta'yīn ve : - İÜ

⁴⁹³ Vechi : Vechden : İÜ

⁴⁹⁴ Ta'dād buyurdular : A'dād eyledi : İÜ

⁴⁹⁵ Kendü ümmetlerinden : - İÜ

bedrü'l-büdür hazretlerine za'fıyla (13) 'atâ tevfiķ-i ni'me'r-refiķdür.⁴⁹⁶

⁴⁹⁷ (14) İbn 'Ömer rağiyallahu te'ālā⁴⁹⁸ 'anhumādan mervī

haber-i mu'teber fużzilet 'alā Ādeme (rāy mine'l-cinni) bi-ħaşleteyni (15) kâne Şeytāni

kāfiren fe-i'aneni Allahu 'aleyh ħatta esleme ve kunne ezvācī 'avnen li ve kâne (16)

Şeytānu Ādeme kāfiren ve kānet zevcetuhu 'avnen 'alā ħaġietihī⁴⁹⁹ mażmūni 'ibrete

meşhūnī bu vechle (17) rū-nümündür ki ben iki ħaşlet-i pür behcet ile Ādem

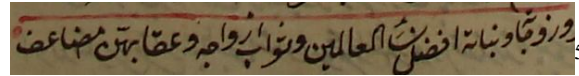
'aleyhisslām üzere⁵⁰⁰ tafzīl olundum ki (18) benim ħarīnem olan dīv kāfir iken⁵⁰¹ 'avn-ı

ħūdā naşirim olup cinn-i ħarīn şeref-i islāmıla ğanimet (19) rehīn oldı ve ħalā'il-i

ġahirātım her ħâlde baña münāşara ve müzāheretleri bāhirāt idi deyu buyurdular.⁵⁰² (20)

Ve Şeytān-ı Ādem ise kāfir-i mutlak ve zevceleri Ĥavva zulle ve günāh-ı Ādeme iġrāsı

muħaġķaķ idi (21) buyurmuşlar.⁵⁰³

⁵⁰⁴ 25B

(1) 'İmrān bin Ĥuşayn radiyyallahu te'ālā⁵⁰⁵ anħ ħadıṣ-i cümlesindendür ki nebiyy-i

müfahĥam 'aleyhhiselām⁵⁰⁶ kerīme-i muħteremeleri zehrā'-yı mükerremeye⁵⁰⁷ (2) yā

büneyyete ema teraẓīn innehu tekvini seyyidetü nişā'ü'l-'ālemīn ħiġābiyla taltif

buyurdaklarında (3) fe-eyn Meryem sū'āl-ı münifi ile istinbā eyledi. Tilke seyyidetü

nisā'i 'ālemihā ve enti seyyidetü (4) nisā'i 'ālemiñ cevābına mażhariyet ile dilşād

buyurdular.⁵⁰⁸ Ve ħaber vārid-i erba'a ye'utüne (5) ecrehum müzeyyenu beşāretiyle

⁴⁹⁶ Nürü'n-nür ve bedrü'l-büdür hazretlerine za'fıyla 'atâ tevfiķ-i ni'me'r-refiķdür : - İÜ

⁴⁹⁷ Ve eslem-i ħarīne ve kâne ezvācī 'avnen. (Ve onun memleketini koruyup eşlerini ona yardımcı kılmıştır.)

⁴⁹⁸ Te'ālā : İÜ

⁴⁹⁹ Fużzilet 'alā Ādeme (rāy mine'l-cinni) bi-ħaşleteyni kâne Şeytāni kāfiren fe-i'aneni Allahu 'aleyh ħatta esleme ve kunne ezvācī 'avnen li ve kâne Şeytānu Ādeme kāfiren ve kānet zevcetuhu 'avnen 'alā ħaġietihī : - İÜ

⁵⁰⁰ Ādem 'aleyhisslām üzere : - İÜ

⁵⁰¹ İken : İdi : İÜ

⁵⁰² Deyu buyurdular : İÜ

⁵⁰³ Ve Şeytān-ı Ādem ise kāfir-i mutlak ve zevceleri Ĥavva zulle ve günāh-ı Ādeme iġrāsı muħaġķaķ idi buyurmuşlar : - İÜ

⁵⁰⁴ Ve zevceāta ve nebāta efdāl-ı nisa'ü'l-'ālemīn ve şevāb-ı ezvāca ve 'ikābuhunne muzā'af. (Peygamber efendimizin eşleri ve kızları insanların en hayırlılarıdır. Eşlerinin sevaplarının mükāfatı ve hatalarının cezası insanların mükafatlarının ve cezalarının iki katıdır.)

⁵⁰⁵ Te'ālā : İÜ

⁵⁰⁶ Nebiyy-i müfahĥam 'aleyhhiselām : Ol ħazret : İÜ

⁵⁰⁷ Mükerremeye : Mükerreme-i radiyyallahu anħāya : İÜ

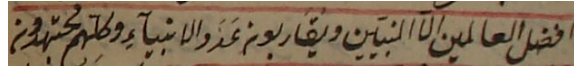
⁵⁰⁸ Buyurdular : Oldılar : İÜ

çehârdane yedi remz-i⁵⁰⁹ ezvâc-ı fâhirât⁵¹⁰ olduğına işâret (6) olmağın ümmehât-ı mü'minîñ⁵¹¹ şevâb-ı â'mâlleri sâ'irden berter ve haseneleri (7) muzâ'efe ve⁵¹² evfer olub erba'a ye'utüne ecrehum müzeyyenu ezvâc-ı resulullah şallallahu te'âlâ 'aleyhi vesellem⁵¹³ furkân-ı mübînde yâ nisâ'e'n-nebi men ye'ti minnekunne (8) bi-fâhişeten mübenniyyeten yuzâ'efa lehâ'l-'azâbu za'feyn va'îdün şedîdi ile onlar haqqında (9) 'ikâb ve 'azâbın mezâ'if olmasına delâlet-i hüveydâdır⁵¹⁴ ve ihtilâfu fi muzâ'afetin (10) el-'azâbu fe-kîle 'azâbun fi'd-dünyâ ve 'azâbun fi'l-âhîre ve gayrihunne izâ 'ükabe fi'l-dünyâ (11) lem yu'âkeb fi'l-âhîreti li-ennehu hudûd-i küffârâti kezâ fi'l-şaşâyîşî'l-

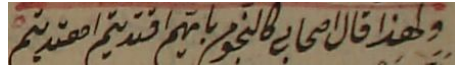
kübrâ⁵¹⁵

(12)

(13)

⁵¹⁶

Ve fi'l-ğaberi⁵¹⁷ lâ-tesubbû aşhâbî (14) fevellezî

nefsî biyedihî lev enfağa aħadekum misle uħudin zehebân mâ belega müdde aħadihim ve lâ (15) naşîfehu revâhu⁵¹⁸ Ebû Sa'îd el-Ĥudrî radiyallahu anhu⁵¹⁹ ve fi ħadişî⁵²⁰ âħîr-i⁵²¹ ħayrû'n-nâsi ħarnî sümme (16) ellezîne yelûnehum revâhu İbn-i Mes'ûd 'İbâret-i mü'ellifde vürüd-ı yâfte aşhâbî (17) ke'n-nücûmi ħaberi mervî beyħağdur velakin cidden za'f-ı menğul-i maħveldür.⁵²² Aşhâb-ı kirâm (18) Nebiyy-i⁵²³ 'âlî makâm 'aleyhi'ş-şalâtu ve's-selâm⁵²⁴ ile bir ħağğ-ı ictimâ' eyleyen zevât-ı pür ihtirâmdur ki

⁵⁰⁹ Ve ħaber vârid-i erba'a ye'utüne ecrehum müzeyyenu beşâretiyle çehârdane yedi remz-i : - İÜ

⁵¹⁰ Tâhirât : Tâhirâtda : İÜ

⁵¹¹ Oldığına işâret olmağın ümmehât-ı mü'minîñ : - İÜ

⁵¹² Muzâ'efe ve : - İÜ

⁵¹³ Erba'a ye'utüne ecrehum müzeyyenu ezvâc-ı resulullah şallallahu te'âlâ 'aleyhi vesellem : İÜ

⁵¹⁴ Hüveydâdır : Mübeyyendür : İÜ

⁵¹⁵ Kezâ fi'l-şaşâyîşî'l-kübrâ : - İÜ

⁵¹⁶ Ve aşhâbihi efzâlü'l-'âlemîn illâ el-münebbîne ve yukâribüne 'adevü'l-enbiyâ'i ve küllehum müctehidüne ve li-hâzâ ħâle aşhâbî ke'n-nücûmi bi-eyyihum iğtedeytum ihdedeytum. (Ve saħabeleri peygamberler dışındaki mahlukatın en ħayırlılarıdır. Neredeyse peygamberlerin mertebelerine yaklaşmışlardır. Hepsî de mücdehiddir. Bundan dolayı Peygamberimiz aşabım birer yıldız gibidir. Hangisine tabî olursanız iflah olursunuz buyurmuştur.)

⁵¹⁷ Ve fi'l-ğaberi : - İÜ

⁵¹⁸ Ve lâ naşîfehu revâhu : 'An : İÜ

⁵¹⁹ Radiyallahu anhu : - İÜ

⁵²⁰ Fi ħadişî : Fi'l-ğaber : İÜ

⁵²¹ Âħîr-i : - İÜ

⁵²² Revâhu İbn-i Mes'ûd 'İbâret-i mü'ellifde vürüd-ı yâfte aşhâbî ke'n-nücûmi ħaberi mervî beyħağdur velakin cidden za'f-ı menğul-i maħveldür : - İÜ

⁵²³ Nebiyy-i : Peyğamber-i : İÜ

⁵²⁴ 'Aleyhi'ş-şalâtu ve's-selâm : İÜ

enbiyā ‘aleyhisselāmdan⁵²⁵ (19) mā‘adā efzāl-i ‘ālemīn oldukları āyāt ve aḥādīs ile şihḥat qarīndür. (20) Ve anlar ‘aded-i peygamberāna müteḳārib yüz on dört bin zāt ḥüccete simāt oldukları (21) daḥi erbāb-ı ṭabakāt ve Ebū ‘Ömer ve şehri rūzi ‘inde peyveste-yi derece-i **26A** (1) şihḥatdur. Ve cümlesi aṣḥāb-ı ced ve ictihād ve erbāb-ı⁵²⁶

‘adālet imtiyāzdur.⁵²⁷ (2)

ومسجد افضل من حبس الصلاة فيه تنصت في بلد افضل البلاد بالجماعة

(3)

فيما امرتكم ومعاذ القوتين فيها وهو المنارة ورتبتها مؤتمنة

(4)

وغيرها مما يظن انما

⁵²⁸ Dokuz nefer

ṣaḥābī seyyidü’l-beşerden mervī mu‘teberdür ki (5) ṣalātun fī mescid-i hazā efzalu min elfi salātin⁵²⁹ fīmā sevāhu mine’l-mesācidi illel-mescidü’l-ḥarāmi (6) kezā fi’l-⁵³⁰ cāmi‘i’s-ṣaḡīr mescid-i nebevīde ikāmet olunan bir rek‘at⁵³¹ namāz sā’ir mescidlerde (7) kılınan bin rek‘at ṣalātdan⁵³² efdal ve mümtāzdur ve Medīne-i Münevvere bi-icmā’i’l (8) ümmet mā‘ada Mekke efdāl-i bilād oldığı bi-lā ḡummedür ‘ulemā-yı selefden Medīne-i (9) muḥtereme Mekke-yi mükerrermeden min ciheti’t-tefāzil-i⁵³³ mufaẓzala ve zī şeref oldığı ḳavl-i rāst-ı (10) evlā daḥi⁵³⁴ muḥtār-ı ḥalefdür. Ḥāk-ı ‘anber-nākı⁵³⁵ ‘ilel ve emrāza dārū-yi büre’s-sā‘at⁵³⁶ (11) emān ve şifā ve ḡubār-ı ‘anber⁵³⁷ pāk-i ālām ve eskām ve cüzām itfāda⁵³⁸ maḥz-i devā-yı pür şafā (12) idiği naql-i esfādır.⁵³⁹ Fezā’il-i mescid-i şerīf ve şehri Medīne-yi münif şānında bu faḳir-i (13) ḥayfiñ⁵⁴⁰ la’l-i musaffā-nām eseri baṣṭ-ı kelāmda⁵⁴¹ istifā-i merām ider ve İmām Mālik (14) Medīne-yi

⁵²⁵ ‘Aleyhisselāmdan : ‘Aleyhümü’t-taḥāya ḥazretlerinden : İÜ

⁵²⁶ Ve erbāb-ı : - İÜ

⁵²⁷ İmtiyāzdur : Mu‘tāddur : İÜ

⁵²⁸ Ve mescid-i efdali’l-mesācid ve’s-salāt fihi teẓā’uf ve belde-yi efzālü’l-bilād bi’l-icmā’ fi mā‘ada mekke ve ‘alā aḥadi’l-kavleyni fihā ve hüve’l-muḥtār ve türbetuhā mü’minetün ve ḡubāruhā yetfi’l-cüzāme. (İki görüşten birine göre, ki bu görüş doğrudur: Onun mescidü mescidlerin, memleketi Mekke’nin dışındaki memleketlerin en hayırlısıdır. Türbesi emniyettedir ve türbesinin toprağı cüzam ḥāstalıḡını iyileştirir.)

⁵²⁹ Salātin : Şalavatın : İÜ

⁵³⁰ Kezā fi’l- : - İÜ

⁵³¹ Bir rek‘at : Yektā : İÜ

⁵³² Şalātdan : Şalavatdan : İÜ

⁵³³ Min ciheti’t-tefāzil-i : - İÜ

⁵³⁴ ḳavl-i rāst-ı evlā daḥi : - İÜ

⁵³⁵ ‘Anber-nākı : Pāy-i : İÜ

⁵³⁶ Dārū-yi büre’s-sā‘at : - İÜ

⁵³⁷ ‘Anber : İÜ

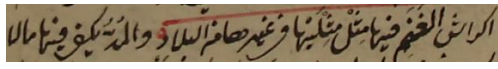
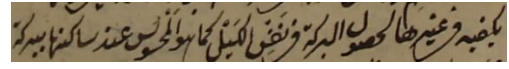
⁵³⁸ Ālām ve eskām ve cüzām itfāda : İtfā-i ālām cüzāma : İÜ

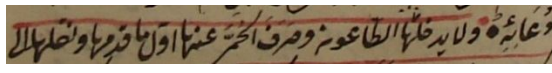
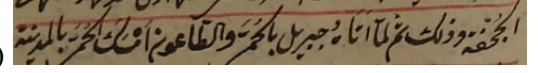
⁵³⁹ Şafā idiği naql-i esfādır : Şafādur : İÜ

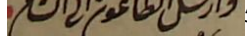
⁵⁴⁰ Şānında bu faḳir-i ḥayfiñ : - İÜ

⁵⁴¹ Kelāmda : Merām : İÜ

mükerremeyi Mekke-yi müşerrefe üzere efzaliyetine sâlik olmuşlardır.⁵⁴² (15)

 (16) (17)

 (18)

(19) ⁵⁴³ Cühfe mevzu‘-ı beyn Mekke ve‘l-Medîneti mîkât-ı ehli‘l-Şām ism-i mühimedür.⁵⁴⁴ Dahi Medîne-yi tayyibeye ne deccâl ve ne tã‘ün (20) rahyâb-ı duhul olmazlar. Hazret-i şehriyâr-ı ‘âlem şallallahu ‘aleyhi vesellem⁵⁴⁵ Medîne‘ye⁵⁴⁶ ibtidâ-i kudüm-i şeref-i lüzumlarında (21) Ümmü Müldem daği revnümüne olmayub cühfe-yi bi-zammi‘l-cîm ve sukûni‘l-hâ‘i beyne Mekke ve‘l-Medîneti **26B** (1) Mîkât-ı ihrâm-ı ehli‘⁵⁴⁷ şâm olan⁵⁴⁸ mahalle şarf olunmuşdı. Ba‘de zā hummā ve tã‘ünla (2) rûhü‘l-emîn müstebin oldukda hummā Medîne‘ye⁵⁴⁹ ibkâ ve tã‘una şame tard ve iclā

olundu. (3) (4)

 (5) ⁵⁵⁰ Ya‘ni ve fetā hummā ruḥṣat

dāde-yi resûl-i kibriyâ ile Medîne-yi tayyibeye (6) şîkal nihâde-yi ‘avdet eyledi ahâlî-yi Medîneden birine bār āver-i ta‘b olmağa (7) kudret-yâb olmayub tã kim dergâh-ı nebiyy ve‘l-icâhda vaqfegîr olub kangâ cānibe (8) ba‘ş ve irsâlini istîzân eyledikde fahr-ı cihân ‘aleyhisselâm el-mennân ol zayıf-i bî-ḥayf-ı enşâr (9) ūlu‘l ebşâra mihmân

⁵⁴² İstîfâ-i ... olmuşlardır : Müstevfidür : İÜ

⁵⁴³ Ve nişfe-i ikrâşü‘l ğanemi fi hâ mişl-i mişleyhâ fi ğayri hâminü‘l-bilâd ve‘l-müddü yekfuru fi hâ mâ lâ yekfihi fi ğayrihâ li ḥusûli‘l-bereketi fi nefsi‘l-keyli kemâ hüve‘l-maḥsûsu ‘inde sâkinhâ bi-bereketi du‘â‘ihi ve lâ yedhul‘ihâ et-tã‘ünü ve şarafel-ḥummâ ‘anhâ evvelu mâ kâdmehâ ve naḳlehâ ilâ‘l-cühfeti ve zalik sümme lemmâ atâhu cibril bi‘l-hummâ ve‘t-tã‘üne emsel hummâ bi‘l-Medîneti ve ursile‘l-tã‘üne ile‘l-şâm. (Memleketinde koyunların yarı yarıya artması onun bereketindedir. Memleketine taun ve sıtma girmez. Çünkü Cuhfe‘ye yetişince Cebrail sıtma ve taun hâstalığını getirdi. Sıtma ve taunu alıp Şam‘a gönderdi.)

⁵⁴⁴ Cühfe mevzu‘-ı beyn Mekke ve‘l-Medîneti mîkât-ı ehli‘l-Şâm ism-i mühimedür : İÜ

⁵⁴⁵ Hazret-i şehriyâr-ı ‘âlem şallallahu ‘aleyhi vesellem : Ol hazretin : İÜ

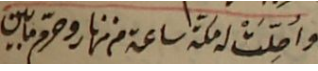
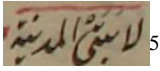
⁵⁴⁶ Medîne‘ye : Medîne-i münevvereye : İÜ

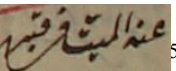
⁵⁴⁷ Beyne Mekke ve‘l-Medîneti Mîkât-ı ihrâm-ı ehli‘ : -İÜ

⁵⁴⁸ Şâm olan : Nâm : İÜ

⁵⁴⁹ Medîne‘ye : Medîne-i münevvere nürhâ el- mevali alâ yevmü‘l aḫeri : İÜ

⁵⁵⁰ Ve lemmâ ‘âdet el-ḥummâ ile‘l Medîneti bi-ihtiyârih-i eyyâhâ lem testeti‘a innehu te‘tî aḫaden min ehlihâ hattâ cã‘et ve vaqafet bi-bâbihi vestâzenethu fimen yeb‘aşhâ ileyhi fe-erselehâ ile‘l-enşâri. (Yüksek ateş onun izniyle Medine‘ye geri dönünce kimseye bulaşmadan onun kapısında bekledi. Kime gideyim diye sordu. Peygamberimiz de onu ensara gönderdi.)

buyurdılar.⁵⁵¹ (10) ⁵⁵² Beytullahü'l-harāmu harem emn ve selām oldığı ve ce'alnā el-beyte'l-(11) harāme kıyamen li'n nāsi ve emnen ve men daḥlehu kāne āminen nuşūş-ı 'ibret ḥuşūşiyle ḥarb (12) ve kıtālī ve seyf ve ḥayf ve cidālden şavn ile maḥşūş iken fethü'l- fütüh-i (13) Mekke'de bilā ihrām-ı nehāren ve ḥarb ve kıtal⁵⁵³ bir sā'ati cehāren sulṭānū'l-mücāhidin 'aleyhissilām rabbü'l-(14)'ālemīn⁵⁵⁴ ḥazretlerine helāl kılındığı ve Ebū Sa'īd radyallahu 'anhudan mervī ḥarem mā beyne lā betā'il (15)-Medīneti 'alā lisānī ḥaber-i şerifinde mā beyne cebel-i 'ayr ve şevr-i lisān nübüvvet üzere ḥāvişen (16) muharrem buyrılması ḥaşişeseleründendir ve kıle el-māzerri ve'l-Ḳāzī 'İyāz lā teḳtulī ḥayātü'l (17) Medīnetü'n-nebeviyeti illā bi'l-inzār ve'l-hadīşü'l vārid fi izāni'l ḥayāt-i hāşşun bihā⁵⁵⁵

 (18) ⁵⁵⁶ Müteffeḳun şeyḥayn olan ḥadīş-i ṭavīl Enes radyallahu te'ālā⁵⁵⁷ 'anhda (19) inne'l-ābde izā vuzu'fi ḳabrihi ve tevellā 'anhu aşḥābuhu ḥattā ennehu yesme'u fez'a ni'ālihim atāhül (20) melekani fe-yeḳülān-i lehu mā kunte teḳülü fi hazā'r reculi li-Muḥammedin fe-emme'l (21) -mu'minu fe-yeḳülü eşhedu ennehu 'Abdullah ve resūluhu ilā āhiri'l-ḥadīş-i dīne⁵⁵⁸ ve 'an⁵⁵⁹ 'Āişe-yi şiddīḳa⁵⁶⁰ 27A (1) raḍiyallahu te'ālā⁵⁶¹ 'anhādan⁵⁶² mervī⁵⁶³ ḳale resūlullah-i şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem ama fitnete'l ḡabri fe bī-yefteñün ve 'aniy yes'elün fe- izā kane er-recul eş-şāliḥ uclise fe yeḳālu lehu mā hazā er-recul ellezi kane feyakum feyaḳül Muḥammed

⁵⁵¹ Ya'ni ve fetā hummā ruḥşat dāde-yi resūl-i kibriyā ile Medīne-yi ṭayyibeye şıḳal nihāde-yi 'avdet eyledi ahālī-yi Medīneden birine bār āver-i ta'b olmağa ḳudret-yāb olmayub tā kim dergāh-ı nebīyy ve'l-icāhda vaḳfegīr olub ḳangā cānibe ba's ve irsālini istīzān eyledikde faḥr-ı cihān 'aleyhisselām el-mennān ol zayıf-i bī-ḥayf-ı enşār ūlu'l ebşāra mihmān buyurdılar : - İÜ

⁵⁵² Ve uḥillet lehu Mekketün sa'eten min nehār ve hürrime mā-beyne li-ebte'l-Medīneti. (Mekke ona helal kılınmış haremdir. Medīne'de Ravza-i Mutahhara'nın dışında kudsīyetlik yoktur.)

⁵⁵³ Kıtal : Muḳatele : İÜ

⁵⁵⁴ 'Aleyhissilām rabbü'l-'ālemīn : - İÜ

⁵⁵⁵ Ve Ebū Sa'īd ... hāşşun bihā: Ḥaşişe bī-mişaldür : İÜ

⁵⁵⁶ Ve sāle 'anhü'l meytü fi ḳabrihi. (Ve melekler ölüyü kabirde sorgulamadan ona sorarlar.)

⁵⁵⁷ Te'ālā : İÜ

⁵⁵⁸ Dīne : Cami'i'ş-şaḡir : İÜ

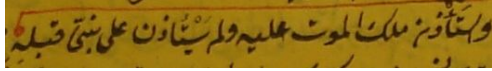
⁵⁵⁹ Ve 'an : - İÜ

⁵⁶⁰ Şiddīḳa : - İÜ

⁵⁶¹ Te'ālā : İÜ

⁵⁶² 'Anhādan : 'Anhā : İÜ

⁵⁶³ Mervī : - İÜ

resüllullah el- hadîs-i mevâhib ve kübrâ⁵⁶⁴ mazmûn-i haber-i mu'ciz eşerdür-ki ümmetim kabirlerinde benîmle (2) iftitân ve benden su'al ile imtiḥân olunurlar ve vaktâ meyyit-i recül şâliḥun (3) oldukda kabrinde iclâs olunub sizde ba's olunan kimesne⁵⁶⁵ kimdür didiklerinde (4) Resüllullah Muḥammed'dür⁵⁶⁶ deyü su'al-i münkîrin ki beşîr ve mübeşşir ile benâmlardur cevâb-dâde (5) ve rehâyâb olurlar deyü buyurmuşlardır.⁵⁶⁷ İmdi⁵⁶⁸ mevtânîñ kabrinde resül-i muḥibbi cenâb-ı ḥâzret-i⁵⁶⁹ Muḥammed Muştafâ (6) şallallahu te'âlâ⁵⁷⁰ 'aleyhi vesellemden su'al ile imtiḥân olundıkları ḥâşşa-i ümmet ḥaşâyîş-i nübüvvedendür. (7) ⁵⁷¹ Mevâhib-i (8) Kaşalânî ve ḥaşâyîş-i kübrâ-yi Süyüfî ḥâviyân oldukları⁵⁷² haber-i diḳḳat-i eşer-i tavîl-i (9) mazmûna 'azîmet nümûni oldur ki seyyidü'd-dünyâ ve'l-âḥire ḥâzretlerinin⁵⁷³ 'âlem-i 'uḳbâya (10) teveccühleri eşnâsında üç def'a Cibrîl-i emîn 'aleyh-i selâmü'l-mu'in⁵⁷⁴ taraf-i kibriyâdan ḥâtır-ı 'âtırlırın (11) persiş ve iblâḡı selâmla talṭif ve perverişde melekü'l-mevtin bi'l-istizânı ḥuzûre sa'âdet-i mevfûre⁵⁷⁵ (12) mesûlî ve teblîḡ-i selâm ve peyâm-ı min ḳibeli'l-meleki'l-'allâm ile duḡûli eşnâsında Cibrîl-i emîn⁵⁷⁶ (13) 'aleyhisselâmîñ ḥâzret-i Muştafâ şalavâtullah-i 'aleyhi vessâlâma⁵⁷⁷ ḥiṭâben⁵⁷⁸ yâ Âḫmed cenâbından (14) mâ'adâ bir peyḡamberden istizânı ma'hûde degüldür ve bundan böyle bir aḫadden istizân (15) itmez didikleri ḥaberde mevcûddur

⁵⁶⁴ Ḳale resüllullah-i şallallahu te'âlâ 'aleyhi vesellem ama fitnete'l ḡabri fe bî-yeftenün ve 'aniy yes'elün fe- izâ kane er-recul eş-şâliḥ uclise fe yeḳâlu lehu mâ hazâ er-recul ellezi kane feyakum feyakül Muḥammed resüllullah el- hadîs-i mevâhib ve kübrâ : İÜ

⁵⁶⁵ Kimesne : Zât-ı muḥterem : İÜ

⁵⁶⁶ Muḥammed'dür : Muḥammed şallallahu te'âlâ 'aleyhi vesellemdür : İÜ

⁵⁶⁷ Deyü buyurmuşlardır : - İÜ

⁵⁶⁸ İmdi : Ve daḡı : İÜ

⁵⁶⁹ Cenâb-ı ḥâzret-i : İÜ

⁵⁷⁰ Te'âlâ : İÜ

⁵⁷¹ Ve este'zin melekü'l-mevt-i 'aleyhi ve lem yestezen 'alâ nebiyyi ḳablehu. (Ölüm meleḡi, Azrail, onun dışında kimseden izin almamıştır.)

⁵⁷² Oldukları : Olduḡı : İÜ

⁵⁷³ Seyyidü'd-dünyâ ve'l-âḥire ḥâzretlerinin : Ol ḥâzretin : İÜ

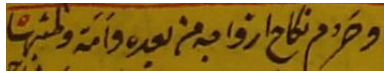
⁵⁷⁴ 'Aleyh-i selâmü'l- mu'in : - İÜ

⁵⁷⁵ Sa'âdet-i mevfûre : - İÜ

⁵⁷⁶ Emin : İÜ

⁵⁷⁷ Ḥâzret-i Muştafâ şalavâtullah-i 'aleyhi vessâlâma : Cenâb-ı resüllullah şallallahu te'âlâ 'aleyhi vesellem ḥâzretine : İÜ

⁵⁷⁸ Ḥiṭâben : İÜ

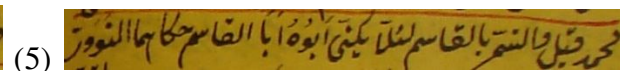
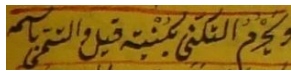

⁵⁷⁹ (16) Mefḥar-ı ‘ālem sallallahu te‘ālā⁵⁸⁰ ‘aleyhi

vesellem ḥazretlerinin ezvāc-ı t̄ahirātı kendülerden ōñra āḥir-i zevce-i nikāḥı ebeden (17) ğayr-i ḥaram olduğı ol ḥazretin ḥayāt-ı ebedī ile ḥayy olduklarından müddet-i ‘iddet (18) vefāt-ı nā yābdur. Veyāḥūd canān-ı ‘āliyetde zevcātın āḥir-i nikāḥında olan zevciyle (19) ma‘iyyeti olduđı⁵⁸¹ eclinden āḥiretde dağı anlar ezvāc-ı ḥazretdür. Ve anlar ümmehāt-ı mü‘minīn (20) oldukları ve ezvāca ümmehātühüm fermān-ı beşāret ‘ünvāniyle ōrefmend olmaları (21) cihatündendür kezalik vuḳu‘-i ḳirbān ile ōref-i iḳtirān⁵⁸² iden sürriye-i celīleleri **27B** (1) dağı ḥalīleleri⁵⁸³ asāin fāreḳahā bi’l-mevt

ḥürmete yeksāndur. (2) ⁵⁸⁴ Fi’l-ḥaḳīḳa cesed rūḥ

cesedü’l kevneyn zamm iden buḳ‘a-ı (3) menīfe semāvāt ve arz ve⁵⁸⁵ ka‘be-yi ōrīfe ve ‘arş ve kürsiden bi’t-tūl ve’l-‘arz-i⁵⁸⁶ (4) a‘lā ve efdāl ve ekmel ve ecell⁵⁸⁷ ve ecmeldür.

Na‘m-ı Ebü’l-Ḳaṣım künyesiyle tekennī ḥarām ve nām-ı ōrefdār⁵⁸⁹ Muḥammed ve Ḳaṣım ile tüsem mā (7) ğayr-i cā‘iz olduđıñ ‘ulemā’-yi fezā’il bünyād yād etdiler. Ādem-i cevāz bā‘is-i⁵⁹⁰ (8) hemnām olana istihfāf ve istihāne ile ḥiṭāb ve iṭāb eclinden ḥadıṣ ola⁵⁹¹ (9) ve Ḳaṣım ile müsemmanıñ⁵⁹² babasına kā‘ide-i ‘Arab üzere Ebü’l-Ḳaṣım telḳīb ve (10) tekniyesi sebebinden memnun⁵⁹³ ḳılındıđıñ İmām Yaḥyā⁵⁹⁴ en-nevevī

⁵⁷⁹ Ve ḥerdem nikāḥ ezvāca min ba’dihi ve vati’ha. (Onun eşleri ve ilişkiye girdiği cariyeleri başkasına haram kılınmıştır.)

⁵⁸⁰ Te‘ālā : İÜ

⁵⁸¹ Oldığı : Olmak : İÜ

⁵⁸² İḳtirān : Ḳur‘ān : İÜ

⁵⁸³ Dağı ḥalīleleri : İÜ

⁵⁸⁴ Ve’l-buḳ‘atü’l-letī düfine fihā efzale min’l-ka‘beti ve mine’l-‘arşı. (Defnedildiği yer Kabe’den ve arşdan daha efdaldır.)

⁵⁸⁵ Semāvāt ve arz ve : - İÜ

⁵⁸⁶ Bi’t-tūl ve’l-‘arz-i : - İÜ

⁵⁸⁷ Ve ecell : İÜ

⁵⁸⁸ Ve seyhremu’t-tekanā bi-künyetihi kīle ve’ş ōsemi bi-ismihi Muḥammed kīle ve’n-nüsem mā bi’l-ḳaṣım-i ḥükāhimān nur fi ōrḥ-i Müslim. (Müslim ōrḥinin rivayetine göre onun künyesiyle ve ismiyle isim koymak haramdır. Bazı görüşlere göre künyesi Ebü’l-Kaṣım olmazsa Kaṣım ismi verilebilir.)

⁵⁸⁹ ōrefdār : İÜ

⁵⁹⁰ Bā‘is-i : - İÜ

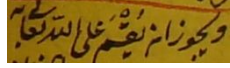
⁵⁹¹ Ḳadıṣ ola : - İÜ

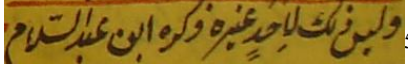
⁵⁹² Müsemmanıñ : Müsemma olanın : İÜ

⁵⁹³ Memnun : Memnu’ : SL, İÜ

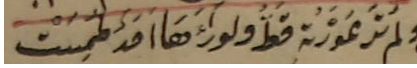

⁵⁹⁴ Yaḥyā : - İÜ

şerh-i Müslimde irşād-i (11) edeb kaçdıyla hikāye ider İmām Mālik hayāt-ı hazretde münha ve ba'de'l-ḥazra cevāze (12) tekenni sālīk olmuşdur. Ve ism-i Muḥammed ile tesmiyede ḥayr ve bereket olduğu nice āsār-ı (13) pür beşāre ile işāret olunmuşdur. Velākin 'Alī murtazā keremullah veche⁵⁹⁵ ḥazretlerinin tevellüd (14) idecek⁵⁹⁶ veledine Muḥammed el-ḥanifiyyedir.⁵⁹⁷ İsm-i sāmi ve künye-i nāmiyelerin tesmiye ve tekniye

(15) ile ruḥşat dāde oldukları beyān olunur. (16)

⁵⁹⁸ Nürü'l-müşriḳīn ve ziyā'ü'l-muḡribīn (17)

ḥazretleriyle ḥālīkū'l-kevneyn celle celāluhu⁵⁹⁹ üzerine yād-ı ḳasem cā'iz olduğu (18) Tārīḥ-i Buḥārī'de 'Osmān bin Huneyf raḍiyalahu 'anhu rivāyetiyle⁶⁰⁰ ma'lūm-i ḥaber (19) münīfin maẓmūnı mefhūmdur ki bir ḍarīr kimesne meclis-i münīr ḥazret-i beşīr ve nezīhe⁶⁰¹ (20) meşūl idüb ḥüdādan 'āfiyetine ya'ni ā'mā iken bīnā olmasını istid'ā (21) eyledikde ābdest alup dū rek'at namāza emriyle işāret ve bu du'ā 28A (1) ile tevessüle beşāret buyurdılar ki Allahümme innī es'elūke ve etevaccehu ileyke (2) nebiyyuke Muḥammedin nebiyyi'r-raḥmeti yā Muḥammed innī etevaccehu bike ilā rabbī fī ḥacetī ḥazihi (3) fetakẓihā li Allahümme şefi'ehu fiyye ba'de'd-du'ā'i ve't-tevessülü başīrun ve binā ḥāleti (4) ra'nā ile⁶⁰² ric'at eyledi. Ve bu ḥālet-i ḳasem celālet-i peygamber-i 'ālī hemtadan (5) mā'ada bir āḥad için şāyān-ı mükerrermet olmadığın Şeyḫü'l-İslām Enām

b. (6) Abdüsselām zıkr eyledi. (7) ⁶⁰³ Hattā cesed-i münevveri ḡasl olunurken ḥādīmīn ve ḥāzırımıñ (8) 'uyūnı ma'sūbe idi. Zīrā bir ferdiñ çeşmi cāy-ı sev'esine⁶⁰⁴ ḥayyen ve meytan düş (9) olsa nā-bünyā olmaḳ mukarner

⁵⁹⁵ Veche : İÜ

⁵⁹⁶ İdecek : İde : İÜ

⁵⁹⁷ Veledine Muḥammed el-ḥanifiyyedir : Veled-i muḥteremine : İÜ

⁵⁹⁸ Ve yecūzu inne yüḳseme 'alellahi te'ālā ve leyse zalike li-aḥadīn ḡayrehu zekerehu İbn 'Abdüsselam. (İbn 'Abdüsselam: Allah'a onun adıyla yemin etmek cāizdir. Diğer peygamberlerde böyle bir özellik yoktur.)

⁵⁹⁹ Celle celāluhu : - İÜ

⁶⁰⁰ 'Anhu rivāyetiyle : - İÜ

⁶⁰¹ Ve nezīhe : - İÜ

⁶⁰² Ḥāleti ra'nā ile : - İÜ

⁶⁰³ Ve lem tere 'avretuhu kaḫṫu ve lev re'ehā āḥadūn ṫumiset 'aynāhu. (Kimse onun avret yerlerini görmemiştir. Görselerdi gözlerini kaybederlerdi.)

⁶⁰⁴ Sev'esine : Mestürelere : İÜ

idi. Rihletleri ‘aleminde vücūd ve bihbud ve nebiyyi ma‘budı (10) ğasle mübāşir olan⁶⁰⁵ İmām ‘Alī kerāmet-i menziletin çeşm-i ma‘sube⁶⁰⁶ ve pūşīde olub (11) ḥademe-i sâ’ireniñ ‘uyūni mesture idi. Ve lā yecūzu ‘aleyhi’l-ḥaṭa’ā ‘adde hazīhi (12) İbn-i Ebi Hureyre ve’l-māverdī kāle kavmun ve-lā en-nisyānu ḥakāhu’n nevevī fī şerḥ-i Müslim⁶⁰⁷ (13) mażmun-i ḥadīs-i İbn-i Ömer raḍyallahu te‘ālā⁶⁰⁸ anhumā der ki yā resulullah cenāb-ı şerifinden⁶⁰⁹ muṭlaқан (14) her istimā’ etdiğim şey’ kitābete kayd ideyim didüm eyle deyu⁶¹⁰ cevāb dāde olduklarında (15) yine⁶¹¹ su’ālī tekrār idüb ḥālet-i rizā ve ğazabda⁶¹² zuhūr yāfte ise⁶¹³ de didim niye ne’am (16) deyu⁶¹⁴ fe-inni lā-akulü fī zalike kullihī⁶¹⁵ ile ḥaken kelāmdurur bārīyle⁶¹⁶ ḥatem-i peyām buyurdılar⁶¹⁷ Pes (17) ‘amden ve sehven ḥaṭā ve ğalaṭ-i i’tirāsından ḥāl rızā ve seniḥaṭde münezzeh ve müberrā (18) oldukların ā’lām-ı ‘ulemādan İbn-i Ebi Hureyre ve İmām Māverdī kilāb-ı efşān (19) maḥfel-i rivāyet ve ‘idde-yi ḥaşāyiş-ı ḥazret buyurdılar⁶¹⁸ ve mezheb-i erbāb⁶¹⁹ kılub ve maḳāmātında (20) cümleten sehv ve nisyān ve ğaflet ve fitrātdan maşūn ve mu‘arrā⁶²⁰ oldukların İmām (21) Ebū Zekeriyā en-nevevī kuddise sirruhu’s-seriyyi-

⁶⁰⁵ Rihletleri ... olan : Ğasl-ı ḥazret : İÜ

⁶⁰⁶ Ma‘sube : Ma‘sube-i küll idi : İÜ

⁶⁰⁷ Ve pūşīde ... Müslim : Derc-i mevāhibde münderic cevāhir rivāyāt Taḳḳī Sübkī’ dendür ki eza aḥazallahu mişāḳi’ n-nebiyyin āyat-ı celīlesinde ḥazret-i seyyidü’l enbiyāyi tenvih ve ḥadrına ta’zīm malā bi-ḥafīdür. Zaman enbiyada muḥibbi-i taḳdiri üzere cümleye mürsel ve nübüvvet ve risālet-i ḥazret-i Ādem ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selāmdan alā yevmü’l kıyameti cemi’ halk üzere āmmeten şaml ve ekmel ve enbiyā-yı kirām ḥazerātı ve ümmetleri küllehum ümmet-i Muḥammed şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellemden oldığı malum olmağla nebiyyü’l enbiyā oldukları ḳavl-i ecmel ve fī’l āḫir cemi’i enbiyā-i ‘azām ‘aleyhümü’ş-şalātu ve’s-selām taḥt lehü ey sa’ādet ihtivasında iḳtifā ve fī’l-dünyā leyle-i isrāda ḥazrete iḳtidā ile taḥşiş-i icṭibā ve ıştifāsı taḥḳiḳ-i mükemmeldür. Fī tūşebıḳ ‘ar’aye’l- imān min ḥasāşe innehu cāmi’ nehvā mine’l enbiyā ve āyet-i nebiyyi’l enbiya ve innehu mā min nebiyy lehu ḥaşşeti’ n-nübüvvet fī ümmetihi el urfī haza el-ümmet-i ‘alem min ‘ulemāhā bi-ḳavm fī ḳavmihi maḳām zalik el-nebi fī-ümmetihi ve yenḥū minḥāhu fī zamane ve bi haza vürud ‘ulemā-i ümmet ke enbiyā-i beni İsrā’il : İÜ

⁶⁰⁸ Te‘ālā : İÜ

⁶⁰⁹ Şerifinden : Şerāfet me’abkerden : İÜ

⁶¹⁰ Eyle deyu : Ne’am ile : İÜ

⁶¹¹ Yine : İÜ

⁶¹² Ğazabda : Ğayride : İÜ

⁶¹³ İse : Olursa : İÜ

⁶¹⁴ Deyüb : Buyurup : İÜ

⁶¹⁵ Fī zalike kullihī : SL

⁶¹⁶ Ḥaken kelāmdurur bārīyle : -İÜ

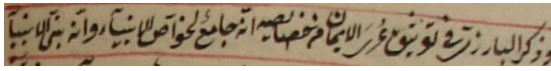
⁶¹⁷ Peyām buyurdılar : Kelām buyurdu : İÜ

⁶¹⁸ Oldukların ā’lām-ı ‘ulemādan İbn-i Ebī Hureyre ve imām Māverdī kilāb-ı efşān maḥfel-i rivāyet ve ‘idde-yi ḥaşāyiş-ı ḥazret buyurdılar : -İÜ

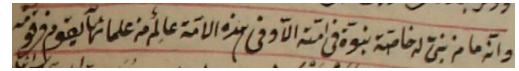
⁶¹⁹ Erbāb : Aşḫāb : İÜ

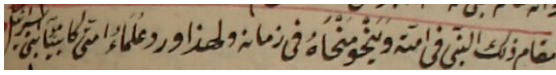
⁶²⁰ Mu‘arrā : Mu‘arrādır : İÜ

şahih-i Müslim şerhinde nakl ve yād eyledi.⁶²¹ **28B** (1)

(2)

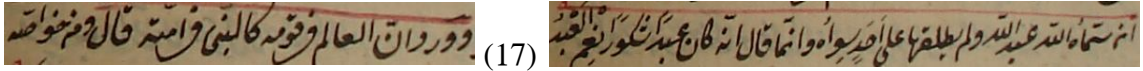

(3) (4) Hüdā-i mu‘in-i celle celālühü ve izā aḥazallahu mīşāke el-nebiyyīn āyeti celīlesinde seyyidü’l-enbiyāyı (5) tenviye ve ḳadrine ta’zīm mā lā yeḥfe ve kāne fazlullahi ‘aleyke ‘azīmen sitāyişi ḥaḳḳında delālet-i (6) āsfādur. Zamān-ı enbiyāda teşrifî farz ve taḳdiri üzere cümleye mürsel ve nübüvvet (7) ve risāleti min ledünni ādem ile yevmi’l-ḳiyāmeti cemī’i ḥalk üzere ‘ämme-i şāmile ve kāmile ve enbiyā ve (8) ümmetleri küllehüm ümmeti Muḥammed’den oldığı ma‘lüm olmağla nebiyyü’l-enbiyā oldukları kavlı-i ecmel (9) ve fî’l-āḫireti cemī’i enbiyā taḥt-i livāsına iḳtifā ve fî’l-dünyā leyle-i isrāda ḥazrete iḳtidā (10) ile taḥşisi ictibā ve iştifāsı taḥaḳḳuḳ-ı mükemmeldür ve enbiyādan bir peygamberiñ ümmeti üçün (11) ḥāşşa-yi nübüvvetden behrever oldukları müyesser olmadı illā ümmetü merḥüme-i Muhammediyede ‘ulemā’-i (12) ümmetinden bir ḥālim-i kāmil miyāne-yi ḳavminde ‘ālimu’l zālīke’n nebiyyi maḳāmu ve menḥāsına sālīk ve mā’il (13) bir zāt-ı ḥüccete simāt zu’l-fezā’ili zuhürdan ḥālî ve zā’il degüldür. Lillehi’l-ḥamd ve’l-minne ve lizā (14) ‘ulemā-i ümmetim ḳavminde nebiyyi benî İsrā’îl mānendürler deyu eşer varid olmuştur. Ammā bu ḥadīşin (15) za’if ve vaz’ında muḥaddişin ḳîl ve ḳāl idüb cenāb-ı mü’ellif süyüṭî sükütla (16) def’-i meḳāl buyurmuşlar.⁶²³

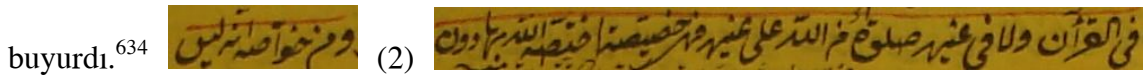
⁶²¹ Oldukların İmām Ebū Zekeriyā en-nevevî kuddise sirruhu’s-seriyy-i şahih-i Müslim şerhinde nakl ve yād eyledi : - İÜ

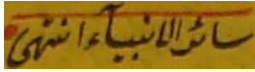
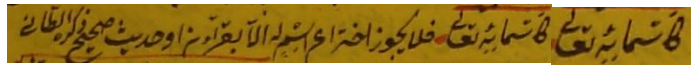
⁶²² Ve zekere el-bārizî fî tevşiki ‘ureri’l-îmān min ḥaşāişe innehu câmi’ül ḥavvāşî’l-enbiyā-i ve innehu nebiyyü’l enbiyā ve innehu mā min nebiyyin lehü ḥāşşetün nübüvvetün fî ümmetihi illā ve fî hazihî’l-ümmeti ‘ālim’ün min ‘ulemā’iha yeḳūmu fî ḳavmihi maḳāmu zalik en-nebiyyi fî ümmetihi ve yeḥev menḥāhu fî zamānihi ve li-hazā vürudu ‘ulemā-i ümmeti ke enbiyāyi benî İsrā’îl. (Bārizî Tevşiki ‘Urerî’l-İmān kitabında: Hz. peygamber bütün peygamberlerdeki özelliklere şamildir ve peygamberlerin peygamberidir. Her peygamberin kendi ümmetinden farklı bir özelliği vardır. O da peygamberliktir. Ama bu ümmetteki âlimler başka ümmetlerin peygamberlerin makamında ve değerindedirler. Bundan dolayı peygamber efendimiz buyurur ki: Ümmetimin âlimleri ben-i İsrail’in peygamberleri gibidir.)

⁶²³ Hüdā-i mu‘in-i celle celālühü ve izā aḥazallahu mīşāke el-nebiyyīn āyeti celīlesinde seyyidü’l-enbiyāyı tenviye ve ḳadrine ta’zīm mā lā yeḥfe ve kāne fazlullahi ‘aleyke ‘azīmen sitāyişi ḥaḳḳında delālet-i āsfādur. Zamān-ı enbiyāda teşrifî farz ve taḳdiri üzere cümleye mürsel ve nübüvvet ve risāleti min ledünni ādem ile yevmi’l-ḳiyāmeti cemī’i ḥalk üzere ‘ämme-i şāmile ve kāmile ve enbiyā ve ümmetleri küllehüm ümmeti Muḥammed’den oldığı ma‘lüm olmağla nebiyyü’l-enbiyā oldukları kavlı-i ecmel ve fî’l-āḫireti cemī’i enbiyā taḥt-i livāsına iḳtifā ve fî’l-dünyā leyle-i isrāda ḥazrete iḳtidā ile taḥşisi ictibā ve iştifāsı taḥaḳḳuḳ-ı mükemmeldür ve enbiyādan bir peygamberiñ ümmeti üçün ḥāşşa-yi nübüvvetden behrever oldukları müyesser olmadı illā ümmetü merḥüme-i Muhammediyede ‘ulemā’-i ümmetinden bir ḥālim-i kāmil miyāne-yi ḳavminde ‘ālimu’l zālīke’n nebiyyi maḳāmu ve menḥāsına sālīk ve mā’il bir zāt-

⁶²⁴ (18) Cümle-yi havāşş-ı pür ihtişās-ı resūlullah şalli ‘aleyhil-ālihi⁶²⁵ ḥazretlerindendir ki cenāb-ı⁶²⁶ Allah celle şānehu⁶²⁷ (19) ‘amme nevāluhu ḥabīb-i cemilini⁶²⁸ Qur’ān-i celilinde⁶²⁹ ‘Abdullah ile yād buyurduğı lemma kāme Abdullah (20) ve tebāreke’l lezī nezzele’l-furqāne ‘alā ‘abdihi⁶³⁰ kerimesiyle fazlı ve ihtişāşı muberhen (21) ve andan mā‘adāya bu sitāyişle ḥiṭāb ve⁶³¹ itlākı mübeyyen degildir. Ḥazret-i Nūh ‘aleyhisselama⁶³² ‘abd-ı şekūr 29A (1) ve ḥalil-i celiline⁶³³ ni‘me’l-‘abdu ile mezkūr

buyurdi.⁶³⁴ (2) ⁶³⁵ İnnallahe ve melā’iketühü yuşallune ‘ale’n-nebiyyi⁶³⁶ āyet-i nürü’t temā’ī ḥazret-i (4) sulṭān-ı enbiyā ‘aleyhişşalat ve’s-selām⁶³⁷ ve’t-taḥāyāya bi-taḥşşi cenāb-ı rabbü’l-‘ālemīn (5) furkān-ı mübīnde zikr-i şalāt ile tanşiş buyurup sā’ir üzerine yād-ı şalavat (6) buyırılmadığı ḥaşişe-i maḥşūşalarındandır ki dūn-ı sā’iri’l-enbiyā-i ḥudā-yı müte‘āl celle (7) ‘ani’ş şebihî ve’l-mişālî⁶³⁸ ol ḥazretî bu ḥaşşeyle pür şeref ve iclāl eyledi. (8)

1 hüccete simāt zu’l-fezā’ili zühürdan ḥalî ve zā’il degıldür. Lillehi’l-ḥamd ve’l-minne ve lizā ‘ulemā-i ümmetim kavminde nebiyyi beni isrā’il mānendürler deyu eşer varid olmuştur. Ammā bu ḥadışin za’if ve vaz’ında muḥaddişin kıl ve kāl idüb cenāb-ı mü’ellif süyüti sükütla def’-i mekāl buyurmuşlar : - İÜ

⁶²⁴ Ve varid inne’l-‘āleme fi kavmihi ke’n-nebiyyi fi ümmetihi käle ve min havāşşi innehu semāhu Allahu ‘abdullah ve lem yetlekhā ‘alā aḥadīn sivāhu ve ennemā käle innehu kâne ‘abden şeküren ni‘me’l-abdu. (Rivayet edilir ki ālim toplumda ümmette peygamber gibidir. Allah onun adını çok şükreden bir kul oduğı için Abdullah koymuştur. Bu ismi peygamberimizin dışında hiç kimseye vermemiştir.)

⁶²⁵ Şalli ‘aleyhil-ālihi : Şallallahu te‘alā ‘aleyhi vesellem : İÜ

⁶²⁶ Cenāb-ı : Ḥazret : İÜ

⁶²⁷ Celle şānehu : İÜ

⁶²⁸ Ḥabīb-i cemilini : - İÜ

⁶²⁹ Qur’ān-i celilinde : Qur’ān-ı ‘azīm ve Qur’ān-ı ḥakīminde : İÜ

⁶³⁰ Tebāreke’l lezī nezzele’l-furqāne ‘alā ‘abdihi (Kuluna Furkan’ı indiren (Allah), mübarek’tir.) Furkān suresi 1. Āyet

⁶³¹ Ḥiṭāb ve : - İÜ

⁶³² ‘Aleyhisselama : ‘Aleyhi’ş-şalātu ve’s-selāma : İÜ

⁶³³ Celiline : ‘Aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām ḥazretlerine : İÜ

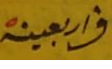
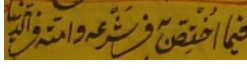
⁶³⁴ Buyurdi : Buyurulduğı cümleye ma’lumdur. : İÜ

⁶³⁵ Ve min havāşşi innehu leyse fi’l-kur’āni ve lā fi ‘gayrihi şalātu minallahi ‘alā ‘gayrihi fe hiye ḥaşişetün iḥteşahullahi biḥādune sā’irü’l-enbiyā’ intihā. (Ve özelliklerinden biri de Kur’anda Allah’ın salatu ona hastır. Başka peygamberlere ihsan etmemiştir.)

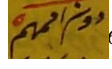
⁶³⁶ İnnallahe ve melā’iketühü yuşallune ‘ale’n-nebiyyi (Muhakkak ki Allah ve melekleri, Nebi’ye (Peygamber’e) salat ederler.) Ahzāp suresi 56. āyet

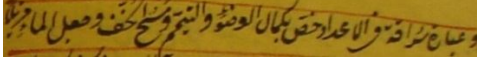
⁶³⁷ ‘Aleyhişşalat ve’s-selām : ‘Aleyhisselam : İÜ

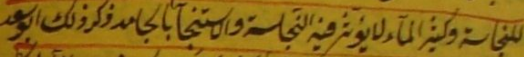
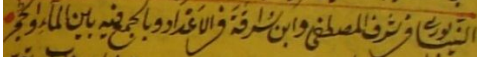
⁶³⁸ Celle ‘ani’ş şebihî ve’l-mişālî : - İÜ

(9) ⁶³⁹ El-faşlü's-s-şānī ⁶⁴⁰ (10) Bāb-ı evvelliñ ikinci faşlı-ı mu'ciz-i aşlı cenāb-ı risālet-i penāhīñ⁶⁴¹ şer'-i şerifinde ve 'ālem-i (11) dünyā-i ümmet-i merhūmesi miyānında taḥşiş buyurulduğı ḥāşaīş-i beyānındadır. (12)

 (13)

(14) ⁶⁴² Evvelen māl-i ğanīmet bu ümmete ḥelāl kılınmağ bir⁶⁴³ ecell-i ni'metdür ki ümem-i pīşīne māl-i⁶⁴⁴ (15) ğanīmet ḥelāl⁶⁴⁵ kılınmadı ve cemī'-i rüy-ı zemīn bu⁶⁴⁶ ümmete secdegāh ve maḥall-i namāz ve (16) cāy-ı niyāz kılındığı fazl-ı mübīn ve⁶⁴⁷ ümem-i sālīfe hemān⁶⁴⁸ şavāmi' ve kenīse ve simālarında (17) 'ibādet-i ğüzīn idiler. Ve ḥāk-i pāk-i arz naḳḳī ve ṭahūr-i farz buyurulub⁶⁴⁹ (18) 'inde 'ademil-mā'i teyemmüm-i⁶⁵⁰ 'arz olundu ve emr-i⁶⁵¹ vuzu ile taḥşiş kılındı ki enbiyā 'aleyhimü't-taḥāyā (19) mübāderīn olub ümmetleri ğayr-i me'mūrīn idiler. Ammā kışşa-yı sā'ire 'aleyhā (20) es-selām ve Cüreyh rāhib abdeste derkār olmaları ile taḥşīşe medār olmazsa da bu ümmetiñ (21) rüz-i vābesīn āşār ve vuzū' ile ğurren muḥaccelīn-i da'vet olunmaları ziyādesi

ḥaşşe-i ümmetden ta'dada revā buyurıla **29B** (1)

(2) (3) ⁶⁵²

⁶³⁹ Ve esmā'üne tevfikeyeti ke-esmā'ihī te'ālā fe-lā yecūzu ihtirā'i ismin lehu illā bi-ḳur'āni ev hadīş-i şaḥīḥ-i zikreḥū't-ṭāni fī erba'īne. (Hem ayette ve hadiste sabittir ki, adları Allah'tan olup Allah'ın adları ğibidir.)

⁶⁴⁰ Fi-mā uḥtişşa bihi fi şer'ihī ve ümmetihī fi'd-dünyā. (Şeri'atına ve ümmetine has dünyadaki özellikler.)

⁶⁴¹ Cenāb-ı risālet-i penāhīñ : Cenāb-ı risālet-i penāh 'aleyhi'-ş-şalāvātullah ḥazretleriniñ : İÜ

⁶⁴² Uḥtaşşa bil-iḥlālī'l ğanāyimi ve ca'ale'l-arz küllehā mesciden ve lem tekuni'l-ümem tuşallī illā fī'l bey'i vel-kenāyisi ve ş-şarāb-i ṭuhurun ve hüve't teyemmümü ve bi'l-vuzū fi aḥadī'l ḳavleyn ve hüve'l-aşāḥhu fe-lem yekun illā lil-enbiyā'i düne ümemihim. (Özelliklerinde koyun ve keçinin helal olması, Diğere ümmetler sadece mabetlerde ibadet edebilmesine karşın bizim ümmetimizin yeryüzünde temiz her yerde namaz kılınabilmesi, teyemmüm abdestinin alınması.)

⁶⁴³ Bir : İÜ

⁶⁴⁴ Māl-i : Ḥelāl ve : İÜ

⁶⁴⁵ Ḥelāl : Mal ve menāl : İÜ

⁶⁴⁶ Bu : - İÜ

⁶⁴⁷ Mübīn ve : Mübīndür : İÜ

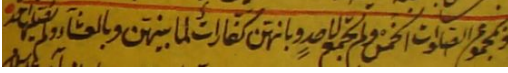
⁶⁴⁸ Hemān : Ancak : İÜ

⁶⁴⁹ Buyurulub : Olunduğı : İÜ

⁶⁵⁰ 'İnde 'ademil-mā'i teyemmüm-i : Teyemmüm 'inde 'ademil-mā'i : İÜ

⁶⁵¹ Emr-i : - İÜ

⁶⁵² Ve 'ibādetün sūrākatün fi'l 'ādādi uḥtuşşa bi-kemālī'l-vuz'i ve't-teyemmümi ve meşḥū'l-ḥaff-i ve ca'alü'l-mā'i müzilen li'n-necāsetihī ve keşīrū'l-mā'i lā yū'eşşerü fihi'n-necāsetü ve'l-istincā'i bi'l-

(4) Ya'ni ümmetiñ hâşsise-i kemâl-i vuzû iledür. Ümem-i sâlifede bu vetre-i üzere⁶⁵³ kemâl nâ-yâb ve teyemmüm (5) ve mesh 'ale'l-ħuffeyni ve âb-ı pāk necâseti izâle ile nâbnâk ve vefret-i âbda (6) nicâset-i te'sîri nâ-peydâ⁶⁵⁴ olub meşelâ şâfi'ye-i âbîñ kullateyne bulûğı (7) ve Ĥanîfiyyede 'aşrin fi 'aşrin ile furûğı ve istincâ bi'l cāmîd ve senkle âbîñ istincâda (8) cem'î daħi bi'l-cümle taħşîşe 'â'id olduğun Nisâbüre ve İbn Sürâka yâd buyurdılar.⁶⁵⁵ (9) ⁶⁵⁶ (10) ve peñç vaķit namâz cem'iyile taħşîş buyuruldı. Muķaddemâ bir nebi-i zî-şân⁶⁵⁷ cem' olunmadı. Ĥazret-i⁶⁵⁸ Âdem 'aleyhisselâm (11) Allahu'l-etemm maķbüle't-tövbe ba'de'n-nedem⁶⁵⁹ vaķt-i fecrde dū⁶⁶⁰ rek'at namâz-ı şalât-ı⁶⁶¹ şubha kıyâm-ı birle (12) mükrem ve fidâ-yı İşhak 'aleyhisselâm⁶⁶² 'inde'z-zuhûr-ı mevhibet-i mesâķ oldukda⁶⁶³ çâr⁶⁶⁴ rik'at (13) namâz-ı şalât-ı⁶⁶⁵ zühür tesmiyesiyle nâm âver olduğı bi'l-ittifâķdur. Ve 'Ureyz 'aleyhi's-şalâtu ve's-selâm⁶⁶⁶ mürde iken⁶⁶⁷ (14) ihyâ buyuruldukda dört rek'at şalât-ı⁶⁶⁸ 'aşr ve kıyâm ve Dâvud 'aleyhisselâmü'l-vedüd⁶⁶⁹ (15) mağfîret-i ma'bûd ile bühbûd olduklarında⁶⁷⁰ şalât-ı⁶⁷¹ mağrib edâsıyla mes'ûd kılınub (16) evvel 'işâ'i âħire ile⁶⁷²

cāmîdi zekere zâlike Ebū Sa'd en-Nisâbüri fi şerefi'l-Muştafâ ve İbn Sürâka fi'l 'Adâd ve bi'l-cemi' fihi beyne'l-mâ'i ve'l-ħaceri. (Sürâka'nın ibaresine göre, abdest, teyemmüm, huffe ile mesh etmek, suyun temizleyiciliğı, suyun çoğunu necasetin etkileyememesi, sert cisimlerle necaseti temizleme onun özelliklerindedir. Ebū Sa'd'ın en-Nisâbüri fi şerefi'l-Muştafâ adlı kitabında, İbn Sürâka'nın 'Adâd adlı kitabında belirttiğine göre adet da taşla veya suyla yapılabilir.)

⁶⁵³ Üzere : İÜ

⁶⁵⁴ Nâ-peydâ : Na-yâb : İÜ

⁶⁵⁵ 'Â'id ... buyurdılar : 'Â'iddür : İÜ

⁶⁵⁶ Ve bi-mecmu'ü's-şalavâtü'l ĥam,s ve lem tecma' li-aħadin ve bi-ennehunne küffârâtün li-mâ beynehunne ve bi'l-'işâ'i lem yuşallihâ aħadin. (Beş vakit namaz onun dışında hiç kimseye ihsan edilmemiştir. Beş vakit namaz günahlara kefarettir. Ayrıca yatsı namazı da bu ümmete has mühim bir namazdır.)

⁶⁵⁷ Zî-şân : İÜ

⁶⁵⁸ Ĥazret-i : İÜ

⁶⁵⁹ Maķbüle't-tövbe ba'de'n-nedem : Ĥurb-ı ĥaķla muğtenim olduklarında : İÜ

⁶⁶⁰ Dū : İki : İÜ

⁶⁶¹ Şalât-ı : Şalavat-ı : İÜ

⁶⁶² 'Aleyhisselâm : 'Aleyhi's-şalavatu ve's-selâm : İÜ

⁶⁶³ Oldukda : Olduklarında : İÜ

⁶⁶⁴ Çâr : Dört : İÜ

⁶⁶⁵ Şalât-ı : Şalavat-ı : İÜ

⁶⁶⁶ 'Aleyhi's-şalâtu ve's-selâm : İÜ

⁶⁶⁷ Mürde iken : - İÜ

⁶⁶⁸ Şalât-ı : Şalavat-ı : İÜ

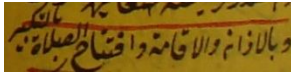
⁶⁶⁹ 'Aleyhisselâmü'l-vedüd : 'Aleyhi's-şalâtu ve's-selâm : İÜ

⁶⁷⁰ Olduklarında : Oldukda : İÜ

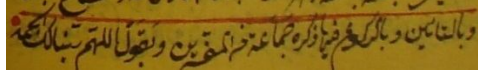
⁶⁷¹ Şalât-ı : Şalavat-ı : İÜ

⁶⁷² İle : İÜ

namāz güzār olan seyyidü'l-ebrār 'aleyhisselāmü'l-aḥyār⁶⁷³ ḥazretleridir ve (17) eṣerde etemmü bi-hazihi's-şalāti⁶⁷⁴ fe'innukum ḳad⁶⁷⁵ faẓziltum bihā 'alā sâ'iri'l-ümem ve lem tuşallihā ümmetün (18) ḳablekum vurüdi taḥşîşa ḥaberberdür.⁶⁷⁶ Kezâ fi'l-ḥaşâyîş-i ve'l-mevâhib ve daḥi⁶⁷⁷ her şalât-ı⁶⁷⁸ (19) mubârekât meyânesi mâ beynede ümmetden sudür-ı⁶⁷⁹ yâfte-yi şağâyire keffârât (20) olduğı bir başğa ḥâşşe-i bâhiredür.⁶⁸⁰

(21)

681 30A (1) Ezân ve

ikâmet ki İslâmıda rü'yâ-yı aşḥâb-ı kirâm⁶⁸² bâ istikâmet ile meşru'iyet (2) ve i'lânı ve leyle-i mi'râcda verâ'i ḥicâbdan bir firişte-yi nür-ı sirişteniñ zuhûrı (3) birle⁶⁸³ ta'lîm-i ezânı mâdesi faşl-ı evvelde güzār etmişidi. Ve namaza şürü' ve teveccühde (4) Allahu ekber ile iftitâḥ-ı şalât⁶⁸⁴ ve izhâr-ı ḥuşû dâḥi ḥâşşa-i ümmetden behcet-i lemü'dur. Ḥuşûşâ-i (5) ḥâtıme-yi fâtiḥada âmin ile güyâ olmaları ḥaberde mâ ḥasede şenâ el-yahüd 'alâ şey'in mâ ḥasednenâ (6) 'aleyhisselam ve te'mîn-i 'ibâretiyile şıḥḥat-ı rehındür.⁶⁸⁵ Gerçe âşâr-ı ḥazret-i Mûsâ bin (7) 'İmrân⁶⁸⁶ du'aḥân olup⁶⁸⁷ cenâb-ı Hârûn 'aleyhi's-şalavatu ve's-selâm⁶⁸⁸ âmin güy oldukları ḥaberde vârid mâ ḥasedenâ el Yehüd 'alâ şey-i mâ ḥasedenâ 'alâ İslâm ve't-te'mîn ile⁶⁸⁹ şübut-i ḳarinedür.⁶⁹⁰ (8) Ve namâzda rükü ile maḥşüşiyet-i 'Alîyy-i 'âlî menkıbet-i⁶⁹¹ keremullahi veche ḥaberinde⁶⁹² evvelu şalatin⁶⁹³

⁶⁷³ Ebrâr 'aleyhisselāmü'l-aḥyār : Enbiyâ ve senedü'l-aşfiyâ 'aleyh-i efdâlü'l-taḥâya : İÜ

⁶⁷⁴ Şalâti : Şalavati : İÜ

⁶⁷⁵ Ḳad : NP

⁶⁷⁶ Ḥaberberdür : Ḥaberber olur : İÜ

⁶⁷⁷ Kezâ fi'l-ḥaşâyîş-i ve'l-mevâhib ve daḥi : -İÜ

⁶⁷⁸ Şalât-ı : Şalavat-ı : İÜ

⁶⁷⁹ Sudür-ı : Cü : İÜ

⁶⁸⁰ Keffârât ... bâhiredür : Keffârâtıdur : İÜ

⁶⁸¹ Ve bi'l-ezânı ve'l-ikâmeti ve iftitâḥi's-şalâti bi'l-tekbîri ve bi't-tâ'yini ve bi'r-rükü'i fiḥâ zekerehu cemâ'atün mine'l-müfessirîne ve bi-ḳavli allahümme rabbenâ leke'l-ḥamdü. (Bazı tefsircilerin ve alimlerin görüşüne göre, subhaneke, veccehtu duaları amin ifadesi, ezan ve kamet ve namazda rukuda Allah'ım sana hamdediyoruz sözleri ona ait özelliklerdir.)

⁶⁸² Kirâm : İÜ

⁶⁸³ Birle : -İÜ

⁶⁸⁴ Şalât : Şalavat-ı : İÜ

⁶⁸⁵ Ḥaberde mâ ḥasede şenâ el-yahüd 'alâ şey'in mâ ḥasednenâ 'aleyhisselam ve te'mîn-i 'ibâretiyile şıḥḥat-ı rehındür : -İÜ

⁶⁸⁶ Bin 'imrân : 'Aleyhi's-şalavatu ve's-selâm : İÜ

⁶⁸⁷ Olup : -İÜ

⁶⁸⁸ 'Aleyhi's-şalavatu ve's-selâm : İÜ

⁶⁸⁹ Ḥaberde vârid mâ ḥasedenâ el Yehüd 'alâ şey-i mâ ḥasedenâ 'alâ İslâm ve't-te'mîn ile : İÜ

⁶⁹⁰ Ḳarinedür : Rehındür : İÜ

⁶⁹¹ 'Alîy-yi 'âlî menkıbet-i : Eserde vürüd yâfte 'an alâ : İÜ

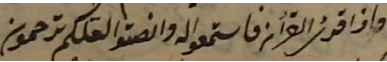
⁶⁹² Ḥaberinde : Ḳâle : İÜ

(9) rek‘atā fihā’l-‘aşre feḫultu yā resüllallah mā hazā ḳāle bi-hazā umirtu intehā⁶⁹⁴ İmām-ı⁶⁹⁵ (10) Bezzār ve Ṭaberānī’den menḳul ḫaber-i maḳbuldür ki ümem-i sālîfe ve şalāt-ı⁶⁹⁶ benî İsrā’îl namāzlarında rükū’dan (11) ḫālîye ve peygamberimiz⁶⁹⁷ ḫazretleriniñ bundan aḳdem-i şalāt-ı⁶⁹⁸ zuhuru ve kıyām-ı leyl-i salāvāt-ı bi-ğayri (12) rükū’in olmak mesmū‘ ve müstefād olmağın⁶⁹⁹ ḫavāşş-ı milletden oldığı kerem-i rabbi’l-‘ibāddur. (13) Ve cenāb-ı Meryem ‘aleyhisselāma ve verka’i ma’a’r-rāiki’tin emr-i rükū’n teḫaddümünü (14) icāb ider su’ālinde umirtu bi’s-şalāti⁷⁰⁰ ile müfesser olmak üzere cevāb verilür ve bi-taḫşîş (15) rabbenāleke’l-ḫamd ile maḫmidet fermā olmaları ḫavvāş-ı ḫazretten⁷⁰¹ ta’dād kerde-yi ‘ulemādır. (16)

وَبِحَيْرَةِ الْكَلَامِ وَالْقِيَامَةِ وَبِاسْتِقْبَالِ الْكَعْبَةِ وَبِالِصَّغْرِ وَالْقِيَامَةِ

(17)

كُصِفَتْ الْمَلَائِكَةُ وَبِحَيْرَةِ السَّلَامِ وَبِحَيْرَةِ الْمَلَائِكَةِ وَبِأَصْلِ الْخَبْرِ

702 (18) 703 Birliği beliginde şalāt⁷⁰⁴ (19) içre istimā‘-i Ḳur’ān ve inşat ve sükūtlā emr-i müş‘ir ve kelāmın ḫürmetini müfessir olur. (20) Ve şalāt⁷⁰⁵ ve du‘āda mescidü’l-ḫarāma teveccüh ve iḳbāl ve şufūf-i şanūf⁷⁰⁶ melā’ike āsā namāzda (21) cemā‘at-ı ümmet şaf ber şaf kıyām ve iḳtidā ile ḫaşşa-ı iclāl buyurulmaları ve ḫadīs **30B** (1) ‘Āişe raḫiyallahu te‘ālā⁷⁰⁷ ‘anhāda güzāriş-i ḫarīn olan⁷⁰⁸ mā ḫaseddenā’l-yehüde ‘alā şey’in mā ḫaseddenā (2) ‘alesselām-i ve’t-te’mīni selāmu⁷⁰⁹ taḫyā-yı melā’ike-yi muḫarrEbin (mükerremīn)⁷¹⁰ ehl-i behiştü rüsüm ve⁷¹¹

⁶⁹³ Şalatin : Şalavatın : İÜ

⁶⁹⁴ İntehā : NP

⁶⁹⁵ İmām-ı : - İÜ

⁶⁹⁶ Şalāt-ı : Şalavat : İÜ

⁶⁹⁷ Peygamberimiz : Cenāb-ı faḫr-ı ālem ve nebıyyi muḫterem şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem : İÜ

⁶⁹⁸ Şalāt-ı : Şalavat : İÜ

⁶⁹⁹ Olmağın : Bu daḫi : İÜ

⁷⁰⁰ Şalāti : Şalavati : İÜ

⁷⁰¹ Ḫazretten : Ümmetden : İÜ

⁷⁰² Ve bi-taḫrīmi’l-keḫām fi’ş şalāt-i ve bi’l-istiḳbālī’l ka’be ve bi’s-saffi fi’s şalāti ke-şufūfi’l-melā’iketi ve bi-taḫıyyeti’s-selām ve hiye taḫıyyeti’s-melā’iketi ve ehlü’l-cenneti [Meleklerin ve cennet ehlinin özelliklerinden olan namazda konuşmamak (haram kılınmasından ötürü), kibleye yönelmek, namazda melekler gibi saf tutmak ve selam vermek de ona has özelliklerdendir.]

⁷⁰³ Ve izā kuri’e’l-Ḳur’ānu festemi’ü lehu ve enşitü le’alleküm turhamün. (Kur’an okunduğu zaman ona kulak verip dinleyin ve susun ki size merhamet edilsin.) A’raf suresi 204. ayet.

⁷⁰⁴ Şalāt : Şalavat : İÜ

⁷⁰⁵ Şalāt : Şalavat : İÜ

⁷⁰⁶ Şanūf : - İÜ

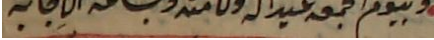
⁷⁰⁷ Te‘ālā : İÜ

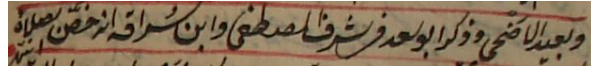
⁷⁰⁸ Güzāriş-i ḫarīn olan : - İÜ

⁷⁰⁹ Selāmu : Güzāreşindür : İÜ

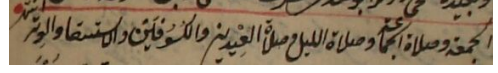
⁷¹⁰ Mükerrremīn : SL

āyini havaşdan⁷¹² (3) olduđu müstebindir. Ve fi'l-ḥadīs⁷¹³ ū'ṭitu selāse ḥiṣāli-i ū'ṭitu's-
(4) salāte fi'ş sufūfi kemā tuşaffū'l-melā'iketü ve ū'ṭitu's-selāme ve hüve taḥiyyatu

ehlü'l-cenneti (5) ve ū'ṭitu āmīn el-ḥadīs⁷¹⁴ (6)

(7)

⁷¹⁵ (8) 'An İbn 'Abbās rađiyallahu 'anhuma k̄āle k̄āle resūlullah şallallah 'aleyhi vesellem inne hāze'l-yevmi (9) 'İydun ce'alehullahu li'l-müslimīne fe men cā'e yevme'l-cum'ati fe'l-yağtesil ve in kāne lehu ṭibun fe-leyemesse (10) minhu ve 'aleyküm bi's-sivāki kezā fi ḥuşūşiyāti'l cum'ati li'l-mü'ellif-i rüz-i cum'a sā'ati (11) icābet ta'yīninde aqvāl-i 'ulemā vucūh-i şelāsīne ve peyveste ta'dādı levāmī'ü'l envār-ı (12) K̄aştalānī ve ḥuşūşiyāt-i Süyūṭī'ye vābestedür.⁷¹⁶ 'An İbn 'Ömer rađiyallahu te'ālā⁷¹⁷ 'anhumā k̄āle resūlullah⁷¹⁸ (13) şallallahu te'ālā⁷¹⁹ 'aleyhi vesellem umirtu bi'īdi'l azḥā ce'alehu Allahu li ḥāzihi'l-ümmeṭi kezā fi'l ḥaşāyişi'l-⁷²⁰ kübradır.⁷²¹ (14) Ve zikr-i Ebū Sa'īd fi şerefi'l-muştafā ve İbn-i Sürāka inne ḥiṣṣi bī-şalātü'l-cüm'at ve şalavatu'l-cemā'at⁷²² ve fi şerḥi'l-mecmu fi kavlihi 'aleyhisselām⁷²³ men şallā şalāte'nā erāde's şalāte⁷²⁴ bi'l cemā'ati li-enne's-şalāte⁷²⁵ (15) münferiden mevcūdatün fi-men

⁷¹¹ Rüsüm ve : - İÜ

⁷¹² Havaşdan : Havaş ümmetden : İÜ

⁷¹³ Ve fi'l-ḥadīs : - İÜ

⁷¹⁴ El-ḥadīs : İÜ

⁷¹⁵ Ve bi-yevmi'l-cum'a 'İyden lehu ve li ümmetihi sā'ete'l-icābet ve ba'īdi'l-azḥā ve zekere Ebū Sa'd fi Şerefi'l Muştafā ve İbni Sürāka innehu ḥaşşun bi-şalati'l- cuma'ti ve şalāti'l-cem'ati ve şalātü'l-leyl ve şalātü'l-İydmı vel-küsüfeyni ve'l-istiskā-i ve'l-vitr-ı intehā. (Ebū Sa'd'ın Fī Şerefi'l Muştafā adlı eserine göre, cuma gününün ona ve ümmetine bayram olması, cuma gününün içinde duaların kabul edildiği bir saatin olması ve Kurban Bayramı ona has özelliklerdendir. İbni Sürāka'nın belirttiğine göre cuma, cemaat, gece namazı, iki bayram namazı, ay ve güneş namazı, yağmur ve vitir namazları ona ve ümmetine hastır.)

⁷¹⁶ 'An İbn 'Abbās rađiyallahu 'anhuma k̄āle k̄āle resūlullah şallallah 'aleyhi vesellem inne hāze'l-yevmi 'İydun ce'alehullahu li'l-müslimīne fe men cā'e yevme'l-cum'ati fe'l-yağtesil ve in kāne lehu ṭibun fe-leyemesse minhu ve 'aleyküm bi's-sivāki kezā fi ḥuşūşiyāti'l cum'ati li'l-mü'ellif-i rüz-i cum'a sā'ati icābet ta'yīninde aqvāl-i 'ulemā vucūh-i şelāsīne ve peyveste ta'dādı levāmī'ü'l envār-ı K̄aştalānī ve ḥuşūşiyāt-i Süyūṭī'ye vābestedür : - İÜ

⁷¹⁷ Te'ālā : İÜ

⁷¹⁸ Resūlullah : - İÜ

⁷¹⁹ Te'ālā : İÜ

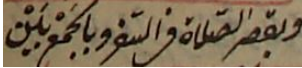
⁷²⁰ Kezā fi'l ḥaşāyişi'l- : - İÜ

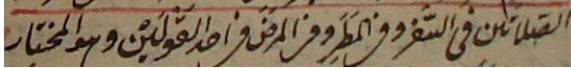
⁷²¹ Kübradır : Kübrā : İÜ

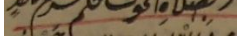
⁷²² Ve zikr-i Ebū Sa'īd fi şerefi'l-muştafā ve İbn-i Sürāka inne ḥiṣṣi bī-şalātü'l-cüm'at ve şalavatu'l-cemā'at : İÜ

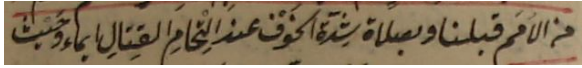

⁷²³ 'Aleyhisselām : 'Aleyhi'ş-şalātu ve's-selām : İÜ

⁷²⁴ Şalāte : Şalavat : İÜ

qablenā ve'l-hāşıl şalavatun cüm'atin ve cemā'āt ve⁷²⁶ şalāt-ı leyl ki ve mine'l-leyl (16) fetehecced bihi nāfileten leke ey farizeten zāyideten leke 'ale's-şalavāti'l mafrūzati ve şalah-ı⁷²⁷ ıydı (17) fitr'ın ve 'ıyd-ı azhā ve namāz kūsūf şems ve kamer istiskā fi'l cedebi ve'l ğalā ve şalāti vitr ki⁷²⁸ (18) 'An⁷²⁹ 'İbn 'Abbās rağiyallahu te'ālā⁷³⁰ 'anhumādan mervī aşerde şelāşehunne aleyye fezā'iziün ve hünne lekum (19) tetevviu'n-nehri ve'l-vitri ve rik'atā'l-fecri intehā ve⁷³¹ (20)

 ⁷³² (21) Rehvān-ı sefer-i Hacc ve cihād ve sār müsāfirāne içün namāz-ı zevāt-i erba'ıñ kaşri ve şalāt-ı mağrib 31A (1) ile 'işā ve zuhr ile 'aşrı 'arafāt ve müzdelife ve mağarı⁷³³ bir vaqte cemi'(2) ve haşrı ve kavli-ri ruçhān üzere⁷³⁴ bu ümmete maşşūşa-ı in'ām-ı haşret-i mennāndur. (3) Emdi ebhāş-ı kaşri-şalāt ve cem'-i şalāteyn⁷³⁵ kütubu fiçhiyete bi-tefāşlihā başş-ı⁷³⁶(4) 'ayān ve bu

muhtaşar-ı müstağın⁷³⁷ 'ani'l-beyāndur. (5)

 (6) ⁷³⁸ Ve şalāt-ı⁷³⁹ havfiñ

⁷²⁵ Şalāte : Şalavat : İÜ

⁷²⁶ Ve'l-hāşıl ... cemā'āt ve : Kübrā : İÜ

⁷²⁷ Şalavat-ı : SL

⁷²⁸ Şalāt-ı ... vitr ki : Şalavat-ı leyl ve şalavat-ı ıydın ve'l-kūsūfın ve'l-istiskā-i vitr intehā : İÜ

⁷²⁹ 'An : İÜ

⁷³⁰ Te'ālā : İÜ

⁷³¹ 'Anhumādan ... intehā ve : 'Anhuma kāle kāle resülullah şallallah te'ālā 'aleyhi vesellem inne haze'l-yevmi 'ıydun ce'alehullahu li'l-müslimīne fe men cā'e yevme'l-cum'ati fe'l-yağtesil ve in kāne lehu tıbun fe-leyemesse minhu ve 'aleyküm bi's-sivāki Suyūfi huşuşıyyeti'l-cüm'at rüz-i cum'ada sār'at-i icābet ta'yīninde aqvāl-i 'ulemā vucūh-i şelāşine peyveste ve ta'dadı levāmi'ü'l envār-ı Kaştalāni ve huşuşıyāt-i Suyūfi'ye vābestedür. Ve'l-hāşıl şalavatun cüm'atin ve cemā'āt ve şalavat-ı leyl ki ve mine'l-leyl fetehecced bihi nāfileten leke ey farizeten zāyideten leke 'ale's-şalavāti'l mafrūzati ve şalāt-ı ıyd-ı fitr'ın ve 'ıyd-ı azhā ve namāz kūsūf ve huşūf şems ve kamer istiskā vitr ki 'İbn 'Abbās rağiyallahu 'anhumādan mervī aşerde şelāşehunne aleyye fezā'iziün ve hünne lekum tetevviu'n-nehri ve'l-vitri ve rek'ate'l-fecr : İÜ

⁷³² Bi-kaşri's şalāti fi's-seferi ve bi'lu cem'i beyne's-şalāteyni fi'l-seferi ve fi'l-mağarı ve fi'l-marazi fi'l-ağadi'l kavleyni ve hüve'l-muhtar. (İki görüşten tercih edilene göre, namazın kısaltılması, namazların seferde, yağmur, çamur ve hastalıklarda üst üste kılınması ona ait özelliklerdendir.)

⁷³³ Rehvān-ı ... mağarı : Kaşrı şalavat ve zuhr ile 'aşrı ve mağrib ile 'işāni sefer ve maraz ve mağarda : İÜ

⁷³⁴ Ve kavli-ri ruçhān üzere : - İÜ

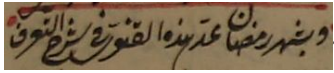
⁷³⁵ Maşşūşa-ı ... şalāteyn : Maşşūşa olup : İÜ

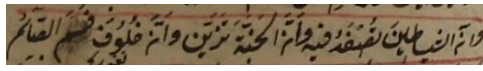
⁷³⁶ Başş-ı : İÜ

⁷³⁷ Ve bu muhtaşar-ı müstağın : Müstağni : İÜ

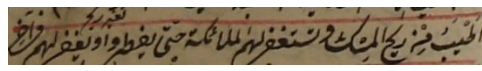
⁷³⁸ Ve bi-şalāti'l havf-ı fe-lem teşri'ul aħadin minel ümeme kablenā ve bi-şalāti şiddeti'l havfi inde'l iltihāmi'l kitāli imā' ve haysu mā teveccüh. (O özelliklerden savaş namazı başka hiçbir ümmete

meşrū'iyyeti bu ümmetiñ huşūşiyātından olub (7) ümem-i sālifeye teşrī'i vukū' yāfte olmadıǵı ve şiddet-i hirās-ı düşmānan ile iħtilāṭ (8) ve hücūm esnāsında⁷⁴⁰ imā ve işāret ve ḥayṣı mā teveccühü 'ibādet⁷⁴¹ ile cevāz-ı ḥāşşa-ı⁷⁴² (9) ümmetden olmak üzere

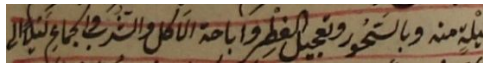
rivāyetdür.⁷⁴³ ⁷⁴⁴ (10) Ve şehr-i ramazān-i zīşān ki şehr-i ramazānū'l lezi ünzile fihi'l Qur'an ile pür ünvan ve kütibe (11) 'aleykümü's-şiyāmu birle celālet-i nişāndur ḥāşşa-ı ümmet-i nebi-i ḥāzret-i⁷⁴⁵ mennān oldıǵın (12) sadr-ı Konevi Kitābü't-ta'rīf fi't taşavufi şerhinde beyān buyurmuşlardır.⁷⁴⁶ (13) Qadrini bilen görse hilāl-ı ramazānı mihrāb dinür secde-yi şükretmeǵe ānı.⁷⁴⁷ (14)

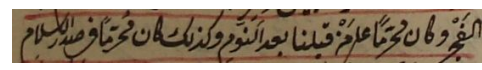
(15)

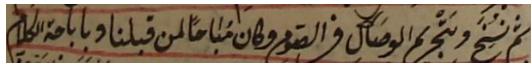
(16)

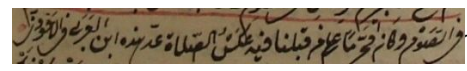
(17)

(18)

(19)

748

(20) Ve bi-taḥḫīki⁷⁴⁹ ol māh-ı ramazān-ı⁷⁵⁰ mübārekde mürde-i şeyāṭin eşfād ve aǵlāle giriftār (21) ve behşet-i berīn-i zīb⁷⁵¹ ve zīnet birle der kār olub ru'za dārāniñ buy-ı

verilmemiştir. O namaza göre savaşın kızıştıǵı esnada eğilme ve yönelme yoktur, kişinin hangi tarafa yöneldiǵinin önemi yoktur.)

⁷³⁹ Şalāt-ı : Şalavat : İÜ

⁷⁴⁰ Hücūm esnāsında : Hücūmda : İÜ

⁷⁴¹ 'İbādet : - İÜ

⁷⁴² Ḥāşşa-ı : Ḥavāş : İÜ

⁷⁴³ Olmak üzere rivāyetdür : Olmaktır : İÜ

⁷⁴⁴ Ve bi-şehr-i ramazān 'udde hazīhi'l Konevi fi şerhi'l-ta'arruf. (Ve ramazan ayı Konevi'nin Ta'arruf şerhinde onun özelliklerinden sayılmıştır.)

⁷⁴⁵ Ḥāzret-i : - İÜ

⁷⁴⁶ Buyurmuşlardır : İder : İÜ

⁷⁴⁷ Qadrini bilen görse hilāl-ı ramazānı mihrāb dinür secde-yi şükretmeǵe ānı : - İÜ

⁷⁴⁸ Ve inne's-şeyāṭine tuşfedu fihi ve enne'l-cenneti tezeyyene ve enne hulūfe ḳaseme's şā'im aṭeybu min riḫi'l-misk-i ve's taǵfere lehūm'ül melā'iketü ḥattā yuṫṫiru ve ev yeǵfire lehum āḫiri leyletin minhu ve bi-s-sahūri ve ta'cili'l fiṫri ve ibāḫeti'l ekli ve's şūrbi ve'l cimā'i leylen ile'l-fecri ve kāne muḫarremen 'ālā men ḳablenā ba'de'n-nevmi ve kezālike kāne muḫarremen fi şadri's-selāmi şümme nusiḫe ve bi-taḫrīmi'l-vişāli fi's-şavmi ve kāne mübāḫan li-men ḳablenā ve bābāḫati'l-kelāmi fi's-şavmi ve kāne muḫarremen 'ālā men ḳablenā fihi 'aksü's şalāti 'adde hazīhi İbnü'l-'Arabī fi'l-aḫvezi. (İbnü'l-'Arabī'nin Aḫvezi'de kaydettiǵine göre, şeytanlar ramazanda zincire vurulur, cennet süslenir, oruçlunun aǵız kokusu misk kokusuna benzer ve melekler orucu bozuncaya kadar onlara istiǵfar eder, ramazanın son gecesinde Allah onları baǵışlar. İftara acele edilir, gece yeme, içme, ilişkiye girme fecre kadar helal kılınmıştır. Ama bizden öncekilerde, İslamın ilk yıllarında, gece yeme, içme yattıktan sonra haramdı, nesh edildi. Ramazanın gündüzünde ilişkiye girmek bize haram, bizden öncekilere helaldi. Oruçluyken konuşmak bizden öncekilere haram bizlere helaldir. Namazda konuşmak haramdır.)

⁷⁴⁹ Ve bi-taḥḫīki : Ḥavāş-ı şehr-i münīfeden ez-cümle : İÜ

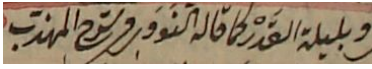
⁷⁵⁰ Ramazān-ı : - İÜ

⁷⁵¹ Zīb : - İÜ

dehen-i rāyihā-i **31B** (1) misk ez ferden ‘indallahi’l ekber zībāter ve evfer ve ser ve şān-ı kirām tābe-i vaqt-ı iftār-ı (2) şā’imine du‘ā ve istiğfār ile ihtirām ve āhir-i leyle-i ramazanda ber mūcib-i āsārınca yüzbiñ günahgār-ı (3) mustağrak⁷⁵² mağfired-ı⁷⁵³ ḥāzret-i kirdigār⁷⁵⁴ ile istibşārları

Ġark ider ālemleri bir қаtre-i ab-ı mağfired

Var kıyas it vüs‘at-ı deryā-ı rahmet neydügin⁷⁵⁵

Ve maḥz-ı⁷⁵⁶ bereket olan (4) saḥūr ile pūr ni‘met ve vakt-ı gürūbda te‘cīl-i iftār pūr meymenet ve tūlū‘(5) fecre varınca ekl ve şürb ve kırbāna ibāhat buyurulmağla taḥşış olundılar ma‘a (6) haḫa ba‘de’n nevm-i bu ef‘ālīñ ḥürmet-i ümem-i pīşinde muḫarrer ve şadr-ı İslāmda daḫi meşrū⁷⁵⁷ (7) ve mu‘teber idi. Ba‘de zā neshle ruḫşat-yāb kılındı ve şavmı bilā iftār⁷⁵⁸ şavme-i (8) ‘İsāl ḫarām kılınmağla ḫaşīşa-i ümmet⁷⁵⁹ iclāl ve ikmāl buyuruldu. Vişāl-i şiyām limen (9) ḫablenā ibāhatle bi-nām idi. Ḥuşūşān esnā-yı rūze-i ibāhet-i kelām ehl-i islām (10) ḫaşşā-ı mālā kelāmdur. Zīrā ‘alā men ḫablenāya⁷⁶⁰ muḫarrem olması ümmetüñ namāz içre⁷⁶¹ şumt (11) ve sükūtla māmūriyetleri ḫāziyyesiniñ ‘aksi olur. İmdi ḫavvāş-i ‘aşere-i⁷⁶² mezkūreyi⁷⁶³ (12) Ebū Bekr bin El-‘Arabī el-Mālikī Kitāb-ı aḫvāzide yād eyledüğün⁷⁶⁴ cenāb-ı muşannif ta‘dād (13) eyledi.⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ İmām Yaḫyā⁷⁶⁷ en-nevevi yād (14) kerdeleri

⁷⁵² Günahgār-ı mustağrak : Kimesne : İÜ

⁷⁵³ Mağfired-ı : Ġufrān : İÜ

⁷⁵⁴ Kirdigār : Rismān : İÜ

⁷⁵⁵ Ġark ider ālemleri bir қаtre-i ab-ı mağfired / Var kıyas it vüs‘at-ı deryā-ı rahmet neydügin : İÜ

⁷⁵⁶ Maḥz-ı : ‘Ayn : İÜ

⁷⁵⁷ Meşrū : - İÜ

⁷⁵⁸ Bilā iftār : - İÜ

⁷⁵⁹ Ümmet : İÜ

⁷⁶⁰ ḫablenāya : ḫablenā üzere : İÜ

⁷⁶¹ Namāz içre : Namāzda : İÜ

⁷⁶² ‘Aşere-i : SL, İÜ

⁷⁶³ Mezkūreyi : - İÜ

⁷⁶⁴ Eyledüğün : Buyurdığın : İÜ

⁷⁶⁵ Eyledi : İder : İÜ

⁷⁶⁶ Ve bi-leyteti’l ḫadri kemā ḫāle’n-nevevi fī şerhi’l-mühezzeb. (Nevevi’nin Mühezzeb şerhinde kaydettiğine göre Kadir gecesi de ona has özelliklerdendir.)

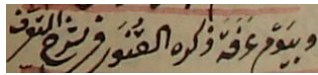
⁷⁶⁷ Yaḫyā : - İÜ

üzere şeb-i kadri dahî hâşşa-yı ümmetden olduğu şerh-i mühezzebden müstefâddur.⁷⁶⁸
 (15) İnnâ enzelnehu fî leyleti'l-ıqadr⁷⁶⁹ kerîme-i celâlet temîmesiyle şeref-i şî'âr ve kadri ve i'tibarî (16) olan leyle-i⁷⁷⁰ kadr-i 'âlî tebârdur ki 'aşrı ahîr-i şehri ramazânîñ leyâli-i evtârında pedîdâr-ı (17) envâr⁷⁷¹ olduğu nice âşâr-ı şîhhat medâr ile şübüt yafte-i qarârdur.⁷⁷²

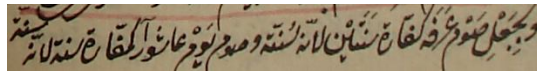
Kadrini bilen görse hilâl-i ramazanı

Mihrab edinir secde-i şükr etmeğe anı⁷⁷³

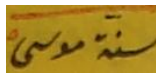
Ba'zıları her sene-i (18) kâmileniñ laletayin bir gicesinde olmak⁷⁷⁴ rivâyeteyn-i ihtiyâre⁷⁷⁵ idüp erbâb-ı⁷⁷⁶ (19) şî'anîñ hemân⁷⁷⁷ sâbıkan nüzül-i Qur'ânla şerefmend olan giceye tahşîş ve ihzârı (20) kavli şenî'a ve kelâm-ı⁷⁷⁸ merdûd ve nâ-huncârdur.⁷⁷⁹

(21)

32A (1)

⁷⁸⁰

Ve fazlu ve şerefu yevm-i'arafe ile ihtişâşî şerh-i ta'arrufda Konevi⁷⁸¹ (2) yâd⁷⁸² ve ta'rîf ider ba-ħuşuş 'arefe günü şavmiñ fazîleti keffâreti seneteyn (3) olduğu tahric-i kerde-yi İmâm Müslim olan Ebû Qatâde radıyallahu 'anhdan⁷⁸³ mervî haber-i Müslim'de (4) şavm-ı yevm-i 'arefe yukeffiru seneteyni mâziyyetü ve müstaķbeletin ve

⁷⁶⁸ Yâd ... müstefâddur : Yâd buyurdıkları üzere leyle-i kadr dahî hâşşa-i ümmetden olduğu müstefâddur : İÜ

⁷⁶⁹ İnnâ enzelnehu fî leyleti'l-ıqadr (Doğrusu Biz, onu Kadr gecesinde indirdik.) Kadir suresi 1. âyet

⁷⁷⁰ Leyle-i : Şeb : İÜ

⁷⁷¹ Envâr : - İÜ

⁷⁷² Yafte-i qarârdur : Yaftedür : İÜ

⁷⁷³ Kadrini bilen görse hilâl-i ramazanı / Mihrab edinir secde-i şükr etmeğe anı İÜ

⁷⁷⁴ Olmak : Olmağın : İÜ

⁷⁷⁵ Rivâyeteyn-i ihtiyâre : Rivâyet : İÜ

⁷⁷⁶ Erbâb-ı : Aşhâb : İÜ

⁷⁷⁷ Hemân : Ancak : İÜ

⁷⁷⁸ Kelâm-ı : İÜ

⁷⁷⁹ Merdûd ve nâ-huncârdur : Merdûdadur : İÜ

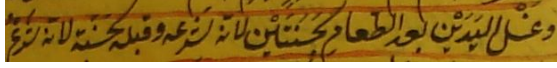
⁷⁸⁰ Ve bi-yevmi 'arafe zekerehü'l Konevi fî şerhil'-ta'arrufi ve bi-ca'Alî şavmi 'arafe keffâretun senetin li-ennehu sünnetün ve şavmu yevmi 'aşura el-keffâretün seneten li-ennehu sünnetün Musâ. (Konevi Ta'arrufi şerhinde kaydettigine göre, arefe günü oruç tutmak peygamber efendimizin sünneti olduğundan iki yıla, aşure günü oruç tutmak Musa peygamberin sünneti olduğundan bir yıla kefarettir.)

⁷⁸¹ Şerh-i ta'arrufda Konevi : Şadr-ı Konevi Şerh-i ta'arrufda : İÜ

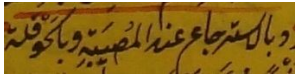
⁷⁸² Yâd : Zikr : İÜ

⁷⁸³ Radıyallahu 'anhdan : - İÜ

şavm-ı ‘aşurā-yı yukefferu senete māzīyetin (5) intehā⁷⁸⁴ zīrā şavm-ı yevm-i ‘arefe sünnetü hāzret⁷⁸⁵ nebiyy-i kerīmin ve şavm-i rüz-i ‘aşūra sünnetü Musā el-kelīmdür.⁷⁸⁶

(6) (7) ⁷⁸⁷

‘An ‘Āişe rağiyallahu ‘anha (8) el-vuzū’u қable’ṭ-ta‘āmi⁷⁸⁸ ḥasetün ve ba‘de’ṭ ṭa‘āmi ḥasetāni kezā fi’l⁷⁸⁹ cāmi‘ ve’l-ḥaşāyişi⁷⁹⁰ (9) fi’l-vāki‘i şer‘i şerīf-i Muhammediyede ba‘de’ṭ ṭa‘āmi du⁷⁹¹ desti şest ve şüy itmek (10) iki şevābi cā‘iz ve қable’t-ta‘āmi gāslü yedeyni şüru‘i Tevrāt olmağla ḥasene-i (11) vāhīde-yi fā‘iz olduğı eşer-i mezkürde muқarrerdür.⁷⁹² Ve işābet-i ‘ayn ki çeşm-i beddeñ (12) düçarı⁷⁹³ vakū‘unda gūsl-ı bedeni zarar-ı nazarı def‘le müberrehendür. Eḥrāce’l İmām Müslim (13) ‘anh İbn ‘Abbāsın rağiyallahu ‘anhumā⁷⁹⁴ Zira⁷⁹⁵ el-‘aynu ḥaққun ve lev kāne şey‘ün sābiқül қadr (14) sabaқathü’l ‘aynu ve izā istağsiltüm fağtesilu müslim⁷⁹⁶ ḥaber-i şihḥat eşer-i

muşaddıқun mā sabaқ (15) olduğı muḥaққақdur.⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ Ve ‘anh İbn ‘Abbās’ın rađiyallahu ‘anhuma⁷⁹⁹ (16) ‘ūtiyet ümmeti şey‘en lem yu‘ṭahu aḥaden minel ümem ‘an yeқülü ‘inde’l-müşibeti innā lillahi (17) ve innā ileyhi rāci‘ün ve ‘an Ebi Hureyre rađiyallahu ‘anhu⁸⁰⁰ ekserü min kavli lā ḥavle ve lā қuvvete illa billahi (18) fe-innehā min kunūzi’l-cenneti ve⁸⁰¹ ḥavқalehu terkībün min ḥubbihi işārātün lā

⁷⁸⁴ İntehā : - İÜ

⁷⁸⁵ Hāzret : İÜ

⁷⁸⁶ Nebiyy-i ... el-kelīmdür : Nebiyy-i kerīmindür : İÜ

⁷⁸⁷ Ve gāslü’l yedeyni ba‘de’ṭ ṭa‘āmi’l-i ḥaseteyni li-ennehu şer‘ahu ve қablehu’l ḥasetün li-ennehu şer‘u’t-tevriyeti ve bi’l-istiğāl-i mine’l-‘ayni ve innehu yedfe zararhā. (Yemekten sonra elleri yıkamak peygamberimizin sünneti olduğundan iki ḥasenedir ve onun şeri’atidir. Ama yemekten önce elleri yıkamak bir ḥasenedir. Çünkü Tevrāt’ın şeri’atidir. Gözlerin ḥastalığına abdest ve teyemmüm şifadır.)

⁷⁸⁸ ‘An ‘Āişe rađiyallahu ‘anha el-vuzū’u қable’ṭ-ta‘āmi : - İÜ

⁷⁸⁹ Kezā fi’l : ‘An ‘Āişe rağiyallahu te‘ālā ‘anha : İÜ

⁷⁹⁰ Cāmi‘ ve’l-ḥaşāyişi : Cāmi‘ü’l-şāğır ve kübrā : İÜ

⁷⁹¹ Du : İki : İÜ

⁷⁹² Eşer-i mezkürde muқarrerdür : Eşerde mezkürdur : İÜ

⁷⁹³ Düçarı : - İÜ

⁷⁹⁴ Eḥrāce’l İmām Müslim ‘anh İbn ‘Abbāsın rağiyallahu ‘anhumā : - İÜ

⁷⁹⁵ Zira : İÜ

⁷⁹⁶ Müslim : İÜ

⁷⁹⁷ Ḥaber-i ... muḥaққақdur : ‘An ‘Āişe rağiyallahu te‘ālā ‘anha ḥaber-i şihḥat eşer-i muşaddıқun mā sabaқdur İÜ

⁷⁹⁸ Ve bi’l-istircā’ ‘inde’l müşibeti bi’l-ḥavқaleti. (Musibet anında yanlıştan dönmek ve Allah’a yalvarıp ricada bulunmak.)

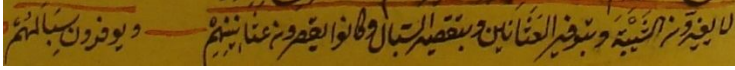
⁷⁹⁹ Ve ‘anh İbn ‘Abbāsın rağiyallahu ‘anhuma : - İÜ

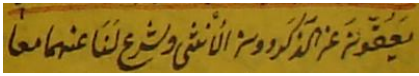
⁸⁰⁰ ‘An Ebī Hureyre rağiyallahu ‘anhu : İbn ‘Abbās cāmi‘ ve kübrā : İÜ

⁸⁰¹ Ve : ‘An Ebī Hureyre : İÜ

havle velā kuvvete illā billāhdan ‘ibāretdür. (19) Ḥamdele ve şalvele ve sabḥale ve

ḥasbele⁸⁰² gibi (20)

(21) ⁸⁰³ 32B (1) Laḥd-i fetiḥ-i

lām ve sükün-i ḥā ile ve zamm-ı lām daḥi cā’izu mā yuṣaqqā fi ‘arzi’l-ḳabri ve şakkün-müstaṭilen (2) zemīni yarmak vel-ḥar ḥulkūm ‘ālā-yı şadrđan zacdur. Ke ḳavlihi te‘ālā feşalli li-rabbike ve’n-ḥar (3) ve zac ḥulkūmdan ḳaṭ’dür. Ḳāle te‘ālā fi ḳıṣati’l baḳara li-benī İsrā’ıl fe-zebehūhā ve’l-⁸⁰⁴ḥāşıl (4) kelām-ı ḥaşāis-i encām⁸⁰⁵ defn-i mevtā-yı Müslimīnde kabriñ ber cānibine defn ile fermān (5) el laḥd-i lenā ve’ş-şakḳu li-ğayrinā ḥaber-i şıḥḥat eşer ile beyān buyırıldıḡı müfessirān-ı mücāhid ‘ikrimeden (6) kesbi taḥşīşi menḳülāndur. Ve fark-ı şa’r-i bölük-i şaç ya’ni keysu bilā irsāl (7) ve sedli irḥā ve irsāl ya’ni müy-ı ferḥāl ve müy-ı sürürīşī ḥinnā ve ketm (8) ile şeybi setr ve⁸⁰⁶ ketm-ı ḥaşāişden şumārīde sima ve resm olub milel-i sālīfe (9) şeyb-i taḡyīr etmezlerdi. Ve ‘aşāneyn-i⁸⁰⁷ cemi‘ ‘uşnūn-ı rīş liḡye ve sibāl-ı cem‘-i sebele (10) bi’t taḥrīk vasaṭ-ı şifa-i ‘ulyā dā’iresinde olan şevārib ve burūtdur ki ehl-i kitāb (11) şakalların ḳırkub bıyıkların uzadırlardı. Pes tevfir luḥā vakār ve tevkīr (12) ve taḳşīr-i şārib sālīb-i tenfir olmaḡın taḥşīşi taḳrīr olur. (13) ⁸⁰⁸ Milel-i

sā’ire esnā-yı velādet-i (14) mevlüdde evlād zükür için ḳurbān idüb berā-yı inās itmezlerdi. Ehl-i islāma (15) meşrū’iyyeti’l-‘aḳīkati hakk-ı ‘ani’l-ğulām şātān-ı mükāfā’atān ve ‘an’il cāriyeti (16) şātūn ḥaber-i mu‘teberi Esmā binti Yezid raḡiyallahu te‘ālā⁸⁰⁹ ‘anhumādan mervī⁸¹⁰ muḳarredür ki zikre (17) ve üñşāda daḡı ta’yīn kerde-i

⁸⁰² Ve ḥasbele : - İÜ

⁸⁰³ Ve bi’l-laḥiddi ve lā ehli’l-kitābi eş-şakḳu ve bi’l-naḥare ve lehum ez-zebḥu kāle Mücāhidūn ve ‘İkrimet ve yafrikū’ş-şari lehumū’s-sedlu ve bi-şebḡi’ş-şari ve kånū lā yaḡīrūne’ş şeybe ve bi-tevfiril ‘aşāneyni ve bi-teḳşīri’s-sebāli ve kånū yaḡşirūne ‘aşāninihim ve yevfirūne sibālehum. (Ötülere laht ve kabir bizlere ait özellikler, kurban kesmek onlara ait özelliklerdendir. Mücāhidūn ve ‘İkrimet buyurmuşlardır ki bizde saç, sakal, bıyıklar taranırken onlarda taranmaz. Bizde boyamak varken onlarda yok. Bizde sakal bırakılır bıyık kesilir. Onlarda sakal kesilir bıyık daḡımık bir şekilde bırakılır.)

⁸⁰⁴ Ve’l- : İÜ

⁸⁰⁵ Kelām-ı ḥaşāis-i encām : - İÜ

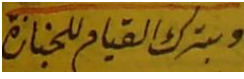
⁸⁰⁶ Setr ve : - İÜ

⁸⁰⁷ Ve ‘aşāneyn-i : - İÜ

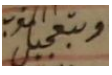
⁸⁰⁸ Ve kånū ye’uffūrone ‘ani’z-zikridüne üñşā ve şerun lenā ‘anhumā ma’en. (Diğer ümmetlerde kurban sadece erkekler içindi. Bizde hem kadınlar hem erkekler içindir.)

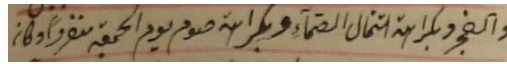
⁸⁰⁹ Te‘ālā : İÜ

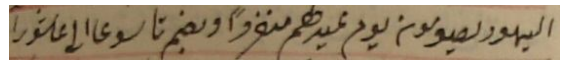
hazret-i⁸¹¹ seyyidü'l-beşerdür. Ol daği velâdetin yedisinde veyâ (18) ondördünde veya yigirmi birinde olmak üzere 'inde'l-hanefiyye müstaḥab ve şâfi'îye de (19) sünnet ve ḥanbeliye de vücûbla muḳayyeddür. Hatta şefâ'atu eḫfâl ve mevlüd-ı 'aḳıka ile (20)

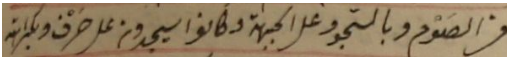
meşrûḫ ve mev'üddur dimişler. ⁸¹² Cenāze-i ehl-i (21) islām bir maḥalden⁸¹³ mürür eyledikde⁸¹⁴ cālīsın olanlara kıyām eylemeleri⁸¹⁵ kâ'ide-i mesnūna.

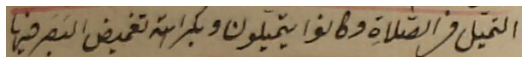
33A (1) Ve⁸¹⁶ muḳkarrere izā re eytümü'l-cenāzete fe ḳümü emr-i şerīf teḳaddüm

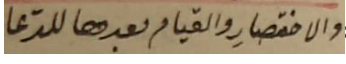
etmiş⁸¹⁷ iken (2) terk ve men'le terḫīs-i cümle-yi taḫşīş ile mu'teberdür. ⁸¹⁸ (3)

 (4)

(5)

(6)

(7) ⁸¹⁹ Evḳāt-i⁸²⁰ namāz bām ve şām (8) müteḳāribetü'l avāne

olmağla irāde-i ta'cīl emr-i⁸²¹ ḫuşūşiyyeti ile⁸²² ümmetü tebcildür. (9) Ve ellerin iḫrāca ḳudretyāb olmak birle kişī cāmesine taḫallül ve (10) iştimālden tenzīhen nehy olındı. Ve zammā ile vech-i tesmiye-yi küll-i münāfez-i sedden (11) nāşī evveli ke's şehrati'z-zammā⁸²³ ve eşerde vārid ve nehy şallallahu aleyhi vesellem⁸²⁴ 'an şavm-ı yevmi

⁸¹⁰ Mervī : - İÜ

⁸¹¹ Hazret-i : İÜ

⁸¹² Ve bi-terkü'l-ḳiyām li'l-cenāze. (Ve cenazenin önünde kalkma diğēr ümmetlerde yoktu, bizde var.)

⁸¹³ Ehl-i islām bir maḥalden : - İÜ

⁸¹⁴ Mürür eyledikde : Mürürında : İÜ

⁸¹⁵ Eylemeleri : Etmek : İÜ

⁸¹⁶ Mesnūna. Ve : - İÜ

⁸¹⁷ İzā re eytümü'l-cenāzete fe ḳümü emr-i şerīf teḳaddüm etmiş : - İÜ

⁸¹⁸ Terḫīs-i cümle-yi taḫşīş ile mu'teberdür : Ḥaşīşe-i mu'tebere buyurıldı : İÜ

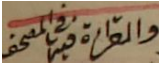
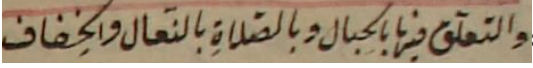
⁸¹⁹ Ve bi-te'cīli'l mağrib ve'l-fecr-i ve bi-kerāheti's şimāli's şemā-i ve bi-kerāheti şavmi yevmi'l cum'ati münferiden ve kāne el-yehūde yeşümüne yevme 'ıydhim münferiden ve zammī tā'sū'ā ilā 'āşūrā fi's-şavmi ve bi's-sucūdi 'ale'l-ḳiheti ve kānū yescudūne 'alā ḫarfin ve bi-kerāhati't-temeyuli fi's-şalāti ve kānū yetemeyyelüne ve bi-kerāheti tağmīzi'l başari fiḫā ve'l-iḫtişāri ve'l-ḳiyāmi ba'dehā li'd du'a (Akşam ve sabah namazında acele etmek, cuma günü oruç tutmak, Aşure günü Yahudilere ve Hristiyanlaraya benzemek için dokuzuncu ya da onuncu günüyle birlikte oruç tutmak, kenar üzerine secde eden diğēr ümmetlere karşın ümmetimizin cephe üzerine secde etmesi, namazda yamulan diğēr ümmetlere karşın ümmetimizin namazda yamulmaması, diğēr ümmetlerin namazda gözlerini kapamasına karşın ümmetimizin kapatmaması, namazın kısa tutulması ardından dua edilmesi bu ümmetin özelliklerindedir.)

⁸²⁰ Evḳāt-ı : Vaḳt : İÜ

⁸²¹ Emr-i : - İÜ

⁸²² İle : İÜ

⁸²³ Ve ellerin iḫrāca ḳudretyāb olmak birle kişī cāmesine taḫallül ve iştimālden tenzīhen nehy olındı. Ve zammā ile vech-i tesmiye-yi küll-i münāfez-i sedden nāşī evveli ke's şehrati'z-zammā : - İÜ

cum‘ati (12) muhtaşşeten mine’l eyyāmi haber-i münferiden kerāhet-i şavm-ı yevm-i⁸²⁵ cum‘aya şāhiddür. (13) Ve şerr-i zemme-i yahūd kendüye bayrām günlerin şavmla münferiden ma‘hūd idiler. Ve şavmu (14) yevme ‘āşūra’ ve hālifü fihi’l-yehüde şavmū kablehu yevmen ve ba‘dehu yevmen rivāyet-i İbn (15) ‘Abbās rağiyallahu ‘anha ile mervī işbu⁸²⁶ haber-i mu‘teberde⁸²⁷ şavm-ı ‘āşir-i muharreme tāsū‘a zammıyle taşşīşi muharrerdür. (16) Ve tāsū‘ā ve ‘āşūrā memdūdān dokuzuncu ve onuncu ya’ni şehir-i muharrem harāmın şavmla (17) taşşīş olunan eyyām-ı mübārekesidir. Kāle fī muhtāri’ş-şihāh ve’t-tāsū‘ā bi’l-maddi kable yevmi’l- (18) ‘āşūrā ve ezunnuhu müvelleden ve daği⁸²⁸ temām-ı cebhe üzere secde ile maşşūş buyurıldı.⁸²⁹ (19) Ümem-i sâbıka⁸³⁰ taraf-ı cebhe ile iktifā iderler idi. Ve şalātda teskīn-i etrāf-ı tamam-ı hey’atdan (20) olmağla⁸³¹ yemīn ve yesāre i‘vicāc ve meyelān kerāhatiyle intac buyurulup ve namazda iğmazu ‘ayn yani gözü kapamak keraheti⁸³² taşşīşi ile pür zeyn (21) kerāhet ihtişār ki ellerin miyānına ya’ni bu gezi ve belā üzerine istāde kılmak ve ba‘de’ş-şalat du‘āya kıyāmla inhişarımı **33B** (1) havaşş-ı ümmete yādigār kılındıktan mā‘adā⁸³³ namazda yemīn ve yesāra iltifāt ve temāyül itmek üzere (2) teḥāmül ve ehl-i kitāb temeyyül birle huşu‘dan tekāsül iderlerdi. Şalvatda iğmazu ‘ayn yani gözü kapamak keraheti taşşīşi ile pür zeyn kerāhet-i ihtişār ba‘de’ş-şalavat du‘āya kıyāmla inhişar-ı (1) havaşş-ı ümmete yādigār kılındı.⁸³⁴ (3) ⁸³⁵ Ve kezālike ḥavāşş mā (4) hünālike ‘idādındandır ki şalātü’l cehr rüy-ı muşhafdan tilāvet-i māni‘ namāz ve ‘ibādet (5) olmak ve ḥibāl ve resimāne tevessül ve ta‘alluḳ itmek

⁸²⁴ Şallallahu aleyhi vesellem : - İÜ

⁸²⁵ Yevm-i : Rüz : İÜ

⁸²⁶ İşbu : - İÜ

⁸²⁷ Haber-i mu‘teberde : Haberde : İÜ

⁸²⁸ Ve tāsū‘ā ve ‘āşūrā memdūdān dokuzuncu ve onuncu ya’ni şehir-i muharrem harāmın şavmla taşşīş olunan eyyām-ı mübārekesidir. Kāle fī muhtāri’ş-şihāh ve’t-tāsū‘ā bi’l-maddi kable yevmi’l-‘āşūrā ve ezunnuhu müvelleden ve daği : - İÜ

⁸²⁹ Buyurıldı : Kılındılar : İÜ

⁸³⁰ Ümem-i sâbıka : Sâ’irler : İÜ

⁸³¹ Şalātda teskīn-i etrāf-ı tamam-ı hey’atdan olmağla : - İÜ

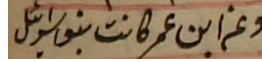
⁸³² Şalātda ... keraheti : Ve namazda iğmazu ‘ayn yani gözü kapamak keraheti : SL

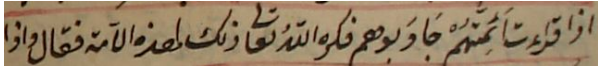
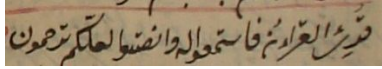
⁸³³ Taşşīşi ile pür zeyn kerāhet ihtişār ki ellerin miyānına ya’ni bu gezi ve belā üzerine istāde kılmak ve ba‘de’ş-şalat du‘āya kıyāmla inhişarımı havaşş-ı ümmete yādigār kılındıktan mā‘adā : - İÜ

⁸³⁴ Şalvatda iğmazu ‘ayn yani gözü kapamak keraheti taşşīşi ile pür zeyn kerāhet-i ihtişār ba‘de’ş-şalavat du‘āya kıyāmla inhişar-ı havaşş-ı ümmete yādigār kılındı : İÜ

⁸³⁵ Ve’l-kırā‘tu fiḥā fi’l-muşhafı ve’t-ta‘alluki fiḥā bi’l-ḥibāl ve bi’l-şalāti bi’n-ni‘āl ve’l-ḥifāf. (Kur’an’ı yüzünden okumak, onun iplerine sarılmak, huff ve temiz ayakkabıyla namaz kılmak onun özelliklerindedir.)

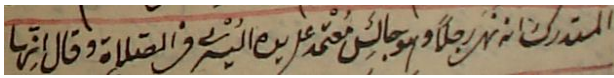
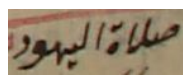
kerāhet-i taḥaḫḫuḫ itmesi ile taḥṣiṣ (6) buyurulub ve namāz-ı ni‘āl ve cirmūk ve ḥifāf ve pāpūṣ-ı pāk emsāl ile avāre (7) cevāz ve ruḥṣat dāde buyurulmak Şeddād b. Evs raḍiyallahu ‘anhudan mervī ḥaber-i seyyidü’l-beşer (8) maẓmūn-ı muḥarreridür ki şerzime-i zenīme-i yahūd-i le’ime muḥālefet idüb ḥifāf-ı ni‘āl (9) hāl-ı ṭahāret-i meşcūnker ile namāza mübāderet idiñ zirā ol kavm-ı pür levn ni‘āl ve ḥifāfla (10)

namāz kılmaktan ictināb iderlerdi dimekdür.⁸³⁶ (11)

 (12) ⁸³⁷

‘Abdullah b. ‘Ömer raḍiyallahu (13) ‘anhumādan rivāyet olunan eşer-i mu‘teberde menḫüldür ki benī İsrā’ıl namāzlarında (14) muḫtedāları tilāvetine muḫtedīleri muḫtezā-yı kırā’ātincede cevābdāde ve kelām-ı āḥir (15) ile zebānların idāre iderlerdi ḥudā-yı müte‘āl celle ve ‘ālā bu ümmete ol ḥāleti (16) revā buyurmayub e’imme-yi İslām namāzda kıār’atları ḥālince cemā‘atdan nehyī kelām (17) ile vücūben hemān istimā’ ve

sükūtlā emr-i humāyūn iḥdārı mā-lā kelāmdur.⁸³⁸ (18)

 (19) ⁸³⁹ Müstedrek-i

ḥākim-i ḥādī oldığı ḥaber-i şihḥat eşerde ḥazret-i seyyidü’l- (20) beşer ‘aleyhisselāt-ı vesselām bir kimesneye çeşm-i ḥüdābīnleri düş olduki ol ricl-i şalātta cālīs (21) olup yed-i yüsrası üzerine ṭapandığı ḥâlde anı nehy idüb bu vaż’-i nā pesend namāz-ı 34A (1)

⁸³⁶ Ve kezālike ḥavāşş mā hünālike ‘idādındandur ki şalātü’l cehr rüy-ı muşḥafdan tilāvet-i māni’ namāz ve ‘ibādet olmak ve ḥibāl ve resimāne tevessül ve ta’alluḫ itmek kerāhet-i taḥaḫḫuḫ itmesi ile taḥṣiṣ buyurulub ve namāz-ı ni‘āl ve cirmūk ve ḥifāf ve pāpūṣ-ı pāk emsāl ile avāre cevāz ve ruḥṣat dāde buyurulmak Şeddād b. Evs raḍiyallahu ‘anhudan mervī ḥaber-i seyyidü’l-beşer maẓmūn-ı muḥarreridür ki şerzime-i zenīme-i yahūd-i le’ime muḥālefet idüb ḥifāf-ı ni‘āl hāl-ı ṭahāret-i meşcūnker ile namāza mübāderet idiñ zirā ol kavm-ı pür levn ni‘āl ve ḥifāfla namāz kılmaktan ictināb iderlerdi dimekdür : - İÜ
⁸³⁷ Ve ‘an İbn Ömer kānet beni İsrā’ıl izā kerā’et e’immetihum cāvebühum fekerehullahu te‘ālā zalike li-hazihil ümmeti fe-kāle ve izā kuri’e’l-Ḳur’ānu festemi’ü lehu ve enşitü la’allekum turḥamūn. (İbn Ömer rivayet eder ki Beni İsraililer kitapları okunurken ona karşılık verirlerdi, bizlerde ise sükut farzdır. **Kur’an okunduğu zaman ona kulak verip dinleyin ve susun ki size merhamet edilsin.**) A’raf suresi 204. ayet

⁸³⁸ ‘Abdullah b. ‘Ömer raḍiyallahu ‘anhumādan rivāyet olunan eşer-i mu‘teberde menḫüldür ki benī İsrā’ıl namāzlarında muḫtedāları tilāvetine muḫtedīleri muḫtezā-yı kırā’ātincede cevābdāde ve kelām-ı āḥir ile zebānların idāre iderlerdi ḥudā-yı müte‘āl celle ve ‘ālā bu ümmete ol ḥāleti revā buyurmayub e’imme-yi islām namāzda kıār’atları ḥālince cemā‘atdan nehyī kelām ile vücūben hemān istimā’ ve sükūtlā emr-i humāyūn iḥdārı mā-lā kelāmdur : - İÜ

⁸³⁹ Ve fi’l-Müstedrik-i innehu neha raculen ve hüve cālīsün mu’temidun ‘ālā yedihi’l yüsra fi’ş-şalāt ve ḳāle inneḥā şalātü’l-yahūda. (Müstedrek’de rivayet eder: Hz. peygamber adamım birinin namazda ağırlığını sol ele verdiğini görünce onu ikaz etti, bu Yahudilerin namazıdır, buyurdu.)

Yahūd-ı ‘ādetidür deyü buyurdılar.⁸⁴⁰

واذم للشاؤم الى صيد ومنعتك بنين

(2)

اسرائيل مخلصا

⁸⁴¹

Ve mescidlerde cemā‘at-i nisvān huzūrları⁸⁴² için eyezinü (3) li’n-nisā‘i ile’l-mesācid-i haberi ile izn-i ‘ālī zuhūr yäfte oldığın cāmi‘-i Süyüti’de⁸⁴³ İbn (4) ‘Ömer rađıyyallahu ‘anhumadan mervī-yi muqarrerdür⁸⁴⁴ zenān-ı benī İsrā‘il ise huzūr-ı Sevāmi‘den

muṭlakā (5) memnū‘a idiler.

ولكنه في شرعهم منكم اذا رفعه خصم الحكمه فخره بر حلافه

⁸⁴⁵

(6) Ya‘ni şer‘-i benī

İsrā‘il teqarrür etmişidi ki bir hākimiñ faşl ve hāsm-ı kazāsı muqarrer iken (7) hāşm-ı ol müdde‘anın hilāfına hüküm ider bir āhır-i hākime ref‘i davā ile hukm-i evveli nesh iderdi. (8) bi hāmidullah-ı te‘ālā şer‘imizde şurūtuyla faşl ve imzā olunan kazā-yı āhır

hākime ref‘le (9) nağz itmeyüb şer‘le tenfizi icāb ider.⁸⁴⁶

وبالعذبة والجماعة وسبها

(10)

الملائكة وبالأبنان والأوطى وبكراهة الله له القيت المعوية

(11)

الوطى على القيص والقيز

⁸⁴⁷

Halkı baže‘r-rāsih

düne ba‘zın verā-yı⁸⁴⁸ ‘imāme ve destārdan isbāl ve irsāl-i (12) ‘azbe ‘alāmet-i melā‘ike ve miyān-ı bedenden izārī-i isti‘māl-i hāşāyiş-i ümmetden ma‘dūda (13) hāmīd-i hīşāl oldığı⁸⁴⁹ itirazu kema rāyetü’l-melā‘ikete te‘tezeru ‘inde rabbihā (14) ilā inşāfi sākīhā hadīs-i şerīfi mücib-i imtişāldür. Ve⁸⁵⁰ ehl-i islāma şedd-i⁸⁵¹ (15) izār-ı hüccet-i⁸⁵² dişār

⁸⁴⁰ Müstedrek-i hākim-i hādī oldığı haber-i şihhat eşerde hāzret-i seyyidi’l-beşer ‘aleyhisselāt-ı vesselām bir kimesneye çeşm-i hüdābīnleri dūş olduki ol ricl-i şalātda cālis olup yed-i yüsrāsı üzerine tapandığı hālde anı nehy idüb bu vaz‘-i nā pesend namāzı Yahūd’i ‘ādetidür deyü buyurdılar : - İÜ

⁸⁴¹ Ve ezine li’n-nisā fi’l-mesācid-i ve münī‘at nisā-yı benī İsrā‘il muṭlaқан. (Bizde bayanlar ibadethanelere girebilirken Yahudilerde yasaktır.)

⁸⁴² Huzūrları : - İÜ

⁸⁴³ Haberi ... Süyüti’de : Mu‘teber ile : İÜ

⁸⁴⁴ Rađıyyallahu ‘anhumadan mervī-yi muqarrerdür : Cāmi‘ ezel-i ālī zuhūr yäfte olup : İÜ

⁸⁴⁵ Ve kāne fi şer‘ihim nashü’l-hükemi izā refa‘ahü’l-hāşm-u ilā hākimi’n āhiri bur-i hilāfe. (Beni İsrailde bir dava hısım tarafından hakime çıkarsa o dava düşer ve onun tersine hükmedilir.)

⁸⁴⁶ Ya‘ni şer‘-i benī İsrā‘il teqarrür etmişidi ki bir hākimiñ faşl ve hāsm-ı kazāsı muqarrer iken hāşm-ı ol müdde‘anın hilāfına hüküm ider bir āhır-i hākime ref‘i davā ile hukm-i evveli nesh iderdi. Bi hāmidullah-ı te‘ālā şer‘imizde şurūtuyla faşl ve imzā olunan kazā-yı āhır hākime ref‘le nağz itmeyüb şer‘le tenfizi icāb ider : - İÜ

⁸⁴⁷ Ve bi’l-‘azebetü fi’l-‘imāmeti ve hiye simyā‘ül-melā‘iketi ve bi’l-itirāz-ı fi’l-‘evsāt-i ve bi-kerāhati’s-sadli ve’ṭ-ṭaysānū’l-muqavviri ve şaddü’l-vasaṭi ‘alā’l-ḳamīş-i ve’l-kiz‘a. (Ve sarık sarıp meleklerin süsleyişi üzere arkadan biraz uzatmayı, giysilerimizin mutedil olup aşırı uzun ya da kısa olmasını buyurmuştur.)

⁸⁴⁸ Baže‘r-rāsih dünē ba‘zın verā-yı : - İÜ

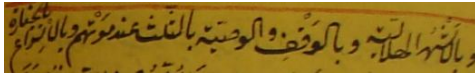
⁸⁴⁹ Oldığı : - İÜ

⁸⁵⁰ Şerīfi ... Ve : Cāmi‘ : İÜ

⁸⁵¹ Şedd-i : Bend : İÜ

⁸⁵² Hüccet-i : - İÜ

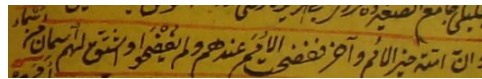
ve melā'ike-i mükerreremîne⁸⁵³ şî'ardur. Ve mūy-i re's-i irhā ve isbāl ki (16) ferhāl-i kevn-i irsālin isti'mālī nā⁸⁵⁴ cüsbān ve muḳavvir-i ṭaylasān ki ḥavvace müdevveru sâc (17) ile mu'teberdür.⁸⁵⁵ Ve pīrāhen üzre zünnā ravş miyān bend ve şedd-i veseṭ ile peyvend ve bāş-ı tirāşında (18) mūy-i seriñ ekşerīn tırāşide ve ba'zı şa'rātını müferriḳan terkle ḥirāşide kerāhetleriyle (19) taḥşış kılındılar.⁸⁵⁶ Ve lafz-ı ṭaylasān-ı fārisiyyi mu'arreb tā lisān-ı vāhidü't-ṭayāliseti velheu (20) fi'l-cem' li'l-'ucmeti serd dūşe pūşide kılınān şevbdür isti'māl-i cevāzi ve ğayri cevazinde (21) ḳāl ve kīl hüveydādur ammā muḳavver-i mudavver muṭlaḳ memnū'dur merḥūm Nureddīn⁸⁵⁷ 'Alī el-Ḳari risaletü azebiyyeti ve'l āmamede ve muşanīf-i 'aleyhi'r-raḥme ṭayyü'd-dībāin 'an zamm-ı ṭaylasān risalesinde⁸⁵⁸ istiḳāyi kelam muhtemme buyurmuşlardır. **34B** (1)

⁸⁵⁹ (2) Hilāl-ı evvel ğurrede görinen āydur. İñne 'iddete's-şuhūri 'indallahi işnā 'aşere (3) şehren fī kitābillahi ve ḳavlihu te'ālā⁸⁶⁰ ve yes'elūneke 'ani'l-ehilleti āyāt-ı beyyinātıyla (4) şuhūr-ı hilāle-i 'arabiyye⁸⁶¹ daḫi hāşşai ümmet-i Muḥammediye⁸⁶² oldığı ecell-i edilledendür. İstimā (5) şadaḳa-i cāriye-i vakf-ı ḥayr ve berr⁸⁶³ tesbīl ve ešnā-yı mevtlerinde sülüs-i mālını (6) ḥayrāt ve müberrāta vaşiiyet ile 'İsā tevkīl ve asri'ü bi'l-cenāzeti fe-intekü (7) şāliḫaten fe-ḥayrun teḳaddümünehā ileyhi fe-inteku sivā zālīke fe-şerrun taḫaunehu 'an riḳābikum ḥaber-i (8) celīli cāmi'ü's şaġirde mervī⁸⁶⁴ Ebū Hureyre raḫiyyalahu te'ālā⁸⁶⁵ 'anh ḫoş āyende-i

delīldür.⁸⁶⁶

(9)

(10)

⁸⁵³ Melā'ike-i mükerreremîne : Melā'ikeye : İÜ

⁸⁵⁴ Nā : - İÜ

⁸⁵⁵ Ḥavvace ... mu'teberdür : Mutallā bi'l ḳatrān : İÜ

⁸⁵⁶ Kılındılar : Olundılar : İÜ

⁸⁵⁷ Serd dūşe pūşide kılınān şevbdür isti'māl-i cevāzi ve ğayri cevazinde ḳāl ve kīl hüveydādur ammā muḳavver-i mudavver muṭlaḳ memnū'dur merḥūm Nureddīn : - İÜ

⁸⁵⁸ Ve muşanīf-i 'aleyhi'r-raḥme ṭayyü'd-dībāin 'an zamm-ı ṭaylasān risalesinde : İÜ

⁸⁵⁹ Ve bi'l'eşhuri'l-hilāliyyeti ve bi'l-vakfi ve'l vaşiiyeti bi's-sülüsü 'inde mevtihim ve bi'l-inzā'i bi'l-cenāzeti. (Kameri ayların verilmesi, vakfın olması, insanın hayattayken malının üçte birini vasiyet etmesi, cenaze ile mezarlığa gidilmesi bu ümmete has özelliklerdendir.)

⁸⁶⁰ Fī kitābillahi ve ḳavlihu te'ālā : - İÜ

⁸⁶¹ Hilāle-i 'arabiyye : Hilāliye : İÜ

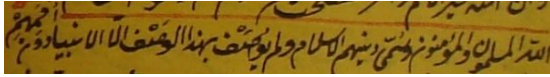
⁸⁶² Ümmet-i Muḥammediye : Ümmetden : İÜ

⁸⁶³ Ḥayr ve berr : - İÜ

⁸⁶⁴ Ḥaber-i celīli cāmi'ü's şaġirde mervī : - İÜ

⁸⁶⁵ Te'ālā : İÜ

⁸⁶⁶ Ḥoş āyende-i delīldür : Cāmi' : İÜ

(11) Kerīme-i küntüm hayra ümmetin uhricet li'n-nāsi temīmesi şahādetiyle ümmet-i merhūme-i hāzret-i⁸⁶⁸ nebiyyü'l enbiyā (12) 'aleyhisselām⁸⁶⁹ ve't-tahāyā ümem-i sālifenin⁸⁷⁰ bihterini ve āhir-i 'ālem kevn-i teşrīfiyle fāzilet (13) ve⁸⁷¹ şeref qarīni olup bunların 'indeinde anlar nice habātıyla tefzīh ve kabāhetle teşni' olunub (14) ümmet-i Āhmediyye 'adem-i fezāhet⁸⁷² tefsīh ve teşnī' buyurıldı⁸⁷³ Bu ümmet-i merhūme 'adem-i fezāhetiyle tefsīh ve teşnī' kılındı.⁸⁷⁴ Esmā-i hüsnā-yı⁸⁷⁵ kibriyādan ism-i⁸⁷⁶ selām (15) ve nām-ı⁸⁷⁷ mū'minīn isimleri iştikākıyla müslimīn ve mü'minīn ile müsem mā buyurulmaları elṭāf-ı⁸⁷⁸ (16) bī-hemtāsına şāyān kılındı.⁸⁷⁹ Ve dīn-i mubīn-i şerāfet⁸⁸⁰ rehīnleri dīn-i islām ve şaf-ı haşşayla (17) be-nām buyurılıb⁸⁸¹ ğayrıñ şirketi bu vasfa şāyān kılınmadı.⁸⁸² Meger peygamberān-ı 'ālişāna⁸⁸³ dūne (18) ümemihim şāyeste ve cesbān buyurıyla⁸⁸⁴ li-ķavlihi te'ālā hüve⁸⁸⁵ semmākümü'l-müslimīne min kablu ve fī hazā ve ķavlihi (19) te'ālā⁸⁸⁶ ve rażiytu lekümü'l islāme dīnen. İmdi islām tesmiyesi ve⁸⁸⁷ telķīni ümmete⁸⁸⁸ hāş olmasa āyāt-ı

⁸⁶⁷ Ve inne ümmetehu hayrū'l ümeme ve āhiru fe-fezāhati'l-ümemu 'indehum ve lemyüfzaḥū ve's tuḳka lehum āsmān-i min esmāhullahe el-müslimūne ve'l-mū'minūne ve sümmiye ve dīnehümü'l islām ve lem yūsaf bi-haze'l vaşfi illā'l enbiyā devan ümemihim. (Peygamber efendimizin ümmeti ümmetlerin en hayırlısı ve sonucusudur. Bu ümmet aşıkardı ama diğer ümmetlere bildirilmedi. Allah bu ümmete kendi isimlerinden müslimün ve muminun isimlerini verdi ve onların dinine İslam adını verdi. Bu isimlerle peygamberler dışında kimse anılmamıştır.)

⁸⁶⁸ Merhūme-i hāzret-i : - İÜ

⁸⁶⁹ 'Aleyhisselām : 'Aleyhi ve 'aleyhimü's-şalāt : İÜ

⁸⁷⁰ Ümem-i sālifenin : Ümmetleriñ : İÜ

⁸⁷¹ Fāzilet ve : - İÜ

⁸⁷² Anlar ... fezāhet : Sā'ir-i ümem : İÜ

⁸⁷³ Buyurıldı : Olunup : İÜ

⁸⁷⁴ Bu ümmet-i merhūme 'adem-i fezāhetiyle tefsīh ve teşnī' kılındı : İÜ

⁸⁷⁵ Hüsnā-yı : - İÜ

⁸⁷⁶ İsm-i : - İÜ

⁸⁷⁷ Nām-ı : - İÜ

⁸⁷⁸ Müslimīn ... elṭāf-ı : Şāyān-ı elṭāf : İÜ

⁸⁷⁹ Bī-hemtāsına şāyān kılındı : Bī-hemtā buyurulup : İÜ

⁸⁸⁰ Şerāfet : Şerefterinleri : İÜ

⁸⁸¹ Buyurılıb : Kılmup : İÜ

⁸⁸² Kılınmadı : Olunmadı : İÜ

⁸⁸³ Peygamberān-ı 'ālişāna : Enbiyā-yı kirām 'aleyhimü's-şalātu ve's-selām hāzerātına : İÜ

⁸⁸⁴ Buyurıyla : Buyurıldı : İÜ

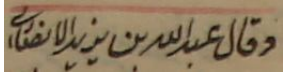
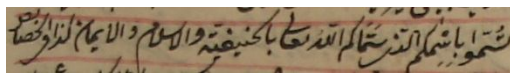
⁸⁸⁵ Hüve : SL, İÜ

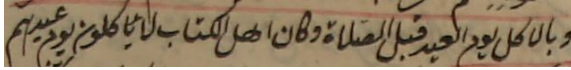
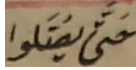
⁸⁸⁶ Ve ķavlihi te'ālā : - İÜ

⁸⁸⁷ Tesmiyesi ve : - İÜ

⁸⁸⁸ Ümmete : Onlara : İÜ

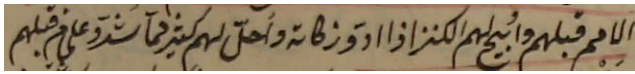
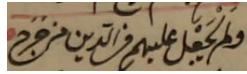
(20) kerîmede⁸⁸⁹ onlar üzerine imtinânîñ lutf ve⁸⁹⁰ fâ'idesi pedîdâr olmazdı. Mu'âviye bin Haydet (21) rağıyyallahu 'anh⁸⁹¹ rivâyetiyle⁸⁹² innekum tettemüne seb'îne ümmeten entüm hayruhâ ve ekremehâ 'alâllahi hadîs-i cemîli.⁸⁹³ 35A (1) Hayriyet-i ümmete ol

delîldür. (2) (3)

 (4) ⁸⁹⁴ Bayrâm günü edâ-yı şalât-

i⁸⁹⁵ 'İyd-i fıtırđan⁸⁹⁶ evvel ekl-i ta'am ile taşşış (5) kılındılar. Ehl-i kitâb yahüd ve naşârâ⁸⁹⁷ ise bayrâm namâzların kılmadıkca ekl (6) ve şürbde⁸⁹⁸ mübâderet ve

mübâşeret⁸⁹⁹ itmezlerdi. (7)

 (8) ⁹⁰⁰ Aşl-ı ısrı

şol⁹⁰¹ şakıl ve girândur ki şakılıninden (9) nâşî⁹⁰² şâhibini hareketden⁹⁰³ habs ve furümânde ider.⁹⁰⁴ Furkân-ı hakîmde ve yaza'u 'anhum (10) işrâhum ve'l-eğlâl elletî kânet 'aleyhim nuşş-ı 'amîmi bu ümmetden vaz'ı şakıl ve ref'-i gull (11) ve zeled ile tebşîr-i azim-i ifade ider. Ve aşfâd ve eğlâl's-isti'âre tarîkiyle (12) hadd-ı beden⁹⁰⁵

⁸⁸⁹ Âyât-ı kerîmede : - İÜ

⁸⁹⁰ Lutf ve : - İÜ

⁸⁹¹ Rağıyyallahu 'anh : - İÜ

⁸⁹² Rivâyetiyle : Rivâyetinde : İÜ

⁸⁹³ Cemîli : Şerîf-i bî-bedîl : İÜ

⁸⁹⁴ Ve kâle 'Abdullah bin Yezîd el Enşârî tusemmü bi-ismikumü'l lezî semmâkumullahu te'âlâ bi'l-hanifiyyeti ve'l-islâmi ve'l imâni keza ve'l-şaşâyışı ve bi'l ekli yevme'l 'İydi kable's şalati ve kâne ehlü'l kitâbi lâ ye'kulüne yevme 'İydhim hattâ yusellu. (Yezidoğlu Abdulah ensarlara diyor ki: Siz Hanif dönemindeki isimleri kullanıyorsunuz; ama İslam ve iman sadece bu ümmete has olan isimlerdir. Ve diğer ümmetler bayram günleri namazdan önce bir şey yiyip içemezlerdi; ama bu ümmet yiyip içebilir.)

⁸⁹⁵ Şalât-ı : Şalavat : İÜ

⁸⁹⁶ 'İyd-i fıtırđan : 'İyddin : İÜ

⁸⁹⁷ Yahüd ve naşârâ : - İÜ

⁸⁹⁸ Ekl ve şürbde : Ekle : İÜ

⁸⁹⁹ Ve mübâşeret : - İÜ

⁹⁰⁰ Ve rufi'a 'anhumü'l aşrî'l lezî kâne 'ale'l ümeme şablehum ve übîha lehümü'l kenzu izâ edduzekâten ve uşille lehum keşîrun mimmâ şüddide 'âlâ men şablehüm ve lem yec'al 'aleyhim fi'd dñi min harecin. (Ve diğer ümmetlerin meşakkatleri onlardan kaldırılmış, defineyi zekâtını vermek şartıyla helal kılmıştır ve onları güçlerinin yetmediği ve yapamadıkları şeylerden sorumlu tutmamıştır.)

⁹⁰¹ Şol : - İÜ

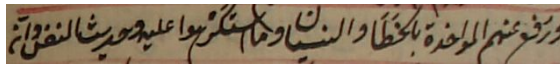
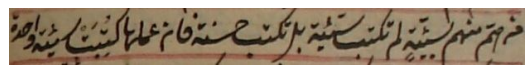
⁹⁰² Şakıl ... nâşî : Eş-şakili'd-deni yâ'şir : İÜ

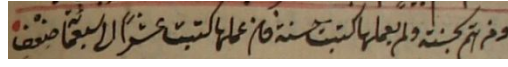
⁹⁰³ Hareketden : - İÜ

⁹⁰⁴ Ve furümânde ider : - İÜ

⁹⁰⁵ Hadd-ı beden : Timürdan : İÜ

boyunduruk benī İsrā'ilden ez cümle biri bir⁹⁰⁶ günāha taşaddī itse (13) kâpūsı üsküffesinde günāhı ve keffāreti tahrīr olunub keffāreti mübāderet ile (14) dünyāda hızır ve hızlālını bā bāhir ve keffāret itnese āhıretde 'azāb ve nikāl-i hāzır (15) ve zāhir idi. Ve cesed-i benī İsrā'ile bevl-i işābet itse ol maḥallī miḳrāz ile (16) ḳarż eyledikleri āşār-ı evzārı⁹⁰⁷ nice aḥbārda⁹⁰⁸ iḥbār olunmuşdur. Ve zekātı edasıyla (17) tezkiye olunān māl-ı medfūn ve maḥzūn iddeḫārı bu ümmete ibāḥa ile merhūndur. Ve şerāyi' (18) ümem-i müteḳaddimedede olān āşār ve şiddet ki şūḫūm ve lūḫūm ve zevāt-ı zūfur ve aḫz-ı ḡanāim ḥarām (19) kılındığı zālīke cezeynāhum bi-baḡyihim naşşıyla serzeniş ve şeri'atları tekālīf-i şāḳḳaya (20) maḥmūle celāl ve ḳahr ile dādūdur. Hoş bulmuş iken ṭayyibāt kesir ve ni'me vefīre bu⁹⁰⁹ ümmete (21) helāl kılınmaḡla taḫşiş ve helāl olundılar. Āyet-i pūr beşāret yuridullahu bi-kümü'l yūsre velā yurīdu **35B** (1) bi-kümü'l 'usre maşad ve ḳunce⁹¹⁰ meşelen ḳā'imen namāza ḳudreyāb olmayan ḳā'idan edā ve şā'im (2) olan⁹¹¹ müfrede fiṭri revā⁹¹² ve şalātı⁹¹³ ḳaşr ile istifāya ruḫşat buldılar. Āmedi bu ümmet (3) bilā ḥarec aşḫāb-ı ictibā ve erbāb-ı ferc oldıkları hüve ictebekum ve mā ca'ale 'aleyküm (4) fi'd dīnimin ḥarecin naẓm-ı cemīli ile mübāhī ve mübtehic buyurulmuşlardır. Felillahi'l hamdu ve'l minne⁹¹⁴ (5)

(6) (6)

(7) (8) Ve ḥaṭā ve nisyān ve cebren ve kerhen ityān eyledikleri şey'le mu'aḥḫazeden merfū' ve mu'ākabeden (9) medfū' kılındılar

⁹⁰⁶ Bir : - İÜ

⁹⁰⁷ Evzārı : - İÜ

⁹⁰⁸ Aḥbārda : Aşārda : İÜ

⁹⁰⁹ Bu : - İÜ

⁹¹⁰ Āyet-i pūr beşāret yuridullahu bi-kümü'l yūsre velā yurīdu bi-kümü'l 'usre maşad ve ḳunce : - İÜ

⁹¹¹ Olan : - İÜ

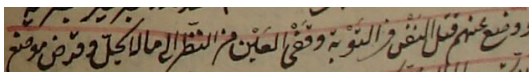
⁹¹² Fiṭri revā : Fiṭriyle : İÜ

⁹¹³ Şalātı : Namāzı : İÜ

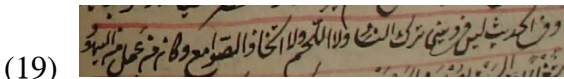
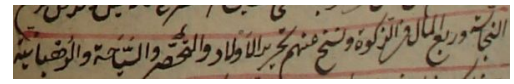
⁹¹⁴ İstifāya ruḫşat buldılar. Āmedi bu ümmet bilā ḥarec aşḫāb-ı ictibā ve erbāb-ı ferc oldıkları hüve ictebekum ve mā ca'ale 'aleyküm fi'd dīnimin ḥarecin naẓm-ı cemīli ile mübāhī ve mübtehic buyurulmuşlardır. Felillahi'l hamdu ve'l minne : - İÜ

⁹¹⁵ Ve ref'anhumü'l muvāḫedetü bi'l ḥaṭā ve'n nisyān ve mestekrehu 'aleyhi ve ḥadīsü'n nefsi ve innehu min sammin minhüm seyyi'etin lem tektüb seyyi'etin bi'l tektübü ḥasenetün fe-inne 'amelehā kutibet seyyi'eten vāḫideten ve min hüm bi ḥasenetü ve lem ya'melhā kütibet ḥaseneten fe-inne 'amelehā kütibet 'aşeren ilā seb' mi'etin zi'fin. (Hata, unutkanlık ve zorla yaptırılanlardan sorumlu tutulmaması, hayal edip fiile dönüştürmediği günahlar için sevap kazanması, fiile dönüştürdüğünde günah kazanması, iyi bir şey hayal edip fiile dönüştürmezse bir hāsene, fiile dönüştürürse on hāsene kazanması ve bunun yetmiş bin hāseneye kadar çıkması bu ümmete ait özelliklerdir.)

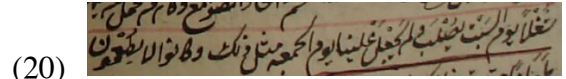
kemā ḳāle ‘aleyhisselātu vessalām⁹¹⁶ innallahe veza‘a ‘an ümmetī el-ḫaṭā’ ve’n-nisyān ve mestekrahu (10) ‘aleyhi revāhu Āḫmed ve’l-ḫākim⁹¹⁷ ve İbn Ḥabbān ve’l-ḫākim⁹¹⁸ ‘aleyhim raḫmetü’l-melikü’l-mennān⁹¹⁹ ve bi-hāsabi’l-ḡaflāt ve’l-fetrāt (11) ḳalbe⁹²⁰ sunūḫ iden ḫevāṭır-ı ḫaṭırāt bī ṣebāt ile ḫadīs-i nefsdan ma‘affü’l-‘aṣrāt⁹²¹ (12) olmaları ve bir kimesne bir günaha hemm ve ‘azimle seyyi’e yazılmayup defter-i kirāmen kātībінде (13) bir hāsene-i kitābet olunup eḡer bir⁹²² nā-revāḡaredür. Kār olursa defter-i a‘māline hemān (14) bir günāh nüvişte⁹²³ ve eḡer⁹²⁴ bir ‘amel ḫayra hemm ve ‘azim⁹²⁵ idüp henüz a‘māl itnese bir ḫasene (15) ve cezm⁹²⁶ ve ‘amel ile on ṣevāb ve seb‘ mi’e derece ve⁹²⁷ zi‘fine peyveste olunca (16) ḫasenāt-ı muzā‘afa oldığı ḫāṣṣa-i ümmetden ma‘dūd ve ḫaber-i ḫazret-i⁹²⁸ ḫayrū’l-beṣer ile mev‘üddür. (17)

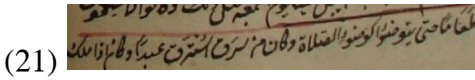
(18)

(19)

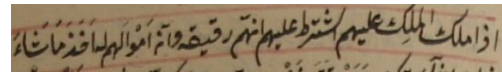

(20)

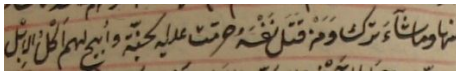

(21)

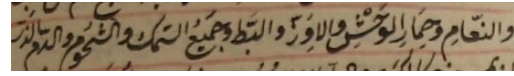
36A (1)

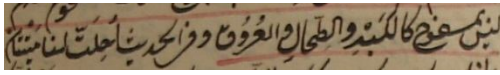
(2)

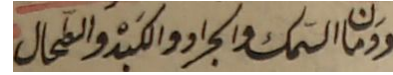
(3)

(4)

(5)

929

Zikir

⁹¹⁶ ‘Aleyhisselātu vessalām : Nebiyy-i ṣallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem : İÜ

⁹¹⁷ Ve’l-ḫākim : - İÜ

⁹¹⁸ Ve’l-ḫākim : İÜ

⁹¹⁹ Mennān : ‘Alām : İÜ

⁹²⁰ Ve’l-fetrāt ḳalbe : - İÜ

⁹²¹ Ma‘affü’l-‘aṣrāt : Ma‘affü min ‘aṣrāt : İÜ

⁹²² Eḡer bir : - İÜ

⁹²³ Defter-i ... nüvişte : Bir günāh defter-i a‘māline nüvişte : İÜ

⁹²⁴ Ve eḡer : - İÜ

⁹²⁵ Ve ‘azim : - İÜ

⁹²⁶ Ve cezm : - İÜ

⁹²⁷ Derece ve : - İÜ

⁹²⁸ Ḥazret-i İÜ

⁹²⁹ Ve vaż‘ ‘anhum ḳatlü’n-nefsi fi’t-tevbeti vaḳfe’l-‘ayn mine’n-nazari ilā mālā yaḫilu ve ḳaraze mevzi’un necāti ve rub‘ü’l mālī fi’z-zekāti nesīḫa ‘anhum taḫrīrū’l-evlādı ve’t-taḫaṣṣuri ve’s-seyaḫati ve’l-ruhbanıyyeti ve fi’l-ḫadīsı leyse fi dīmı terkü’n-nisā’i velel laḫmi velā velā ittiḫāzi’ ş şavāmı’i ve kāne min ‘ameli mine’l-yahūda şuḡulen yevme’s-sebti yuslebū ve lem yec‘al ‘aleynā yevmi’l-cum‘ati misle zalike ve kānū lā yuṭ‘imüne ṭa‘āmen ḫatta yetevazza‘ū ke-vuzū’i’s-şalāti ve kāne min sirāḳın ustırrika ‘abden ve kāne izā melikü’l-mülki ‘aleyhim isteraṭe ‘aleyhim innehum raḳıkuhu ve inne emvāleḫüm lehu aḫazā mā şā’e minhā ve mā şā’e tereke ve men ḳatele nefsehu ve ḫırrımet ‘adlehu’l cenneti ve ubiḫa lehum eklü’l-ıbili ve’n-ni‘āmi ve ḫimāri’l-vaḫşı ve’l-evvızı ve’l-baṭṭı ve cemi‘u’s-semeki ve’ş-şuḫūmi

olunan çardeh hişāl şākka ki (6) benī İsrā'īl ānınlā mübtelā ve bī-ṭāka idiler. Ez cümle tevbe ve enābetlerinde ḳatlı (7) nefsi taḳdīm ve mālā yaḥillehu nazar ve nigāh itmeleriyle cezā'en vifāken⁹³⁰ çeşm-i cihānbīnlerin (8) çıkardup⁹³¹ uymak⁹³² ile tecrīm olunub necāset mess etdiği maḥall-i ḳarż ve (9) zekātda rub'-ı malların virmek farz kılınmışdı.⁹³³ Ve bu ümmetden ḥāşıla (10) evlādı ḥizmet-i keniseye vaḳfiyyet ile ibḳā kılmak birle muṭlakan⁹³⁴ taḥrīr ve āzādīden⁹³⁵ (11) ve meyl-i nisvān ve nikāḥdan ḥaşūriyyet ve ḡazūbiyyet⁹³⁶ bīkār ve cimā'⁹³⁷ ve cellā-yı vaṭan (12) idüp seyāḥat ve terk-i lezzāt ve şehevātla ḳaşd-ı ta'abbud ve tekellūf⁹³⁸ ve ḡarībete derḳār (13) olmak ve irtiyāz ve ruḥbāniyyet ile inzivā ve ḳarār nesh ve ref' ve fesh ve def'⁹³⁹ (14) buyurıldı. Ve ḥaberde vārid oldı ki benim dīn ve şer'imde terk-i nikāḥ-ı nisā ve men' (15) tenāvül-i lühūm ve ittiḥāz-ı bey'a ve şavma'a-yı nā revā rūsūm-ı nāyāb ve menhi 'ani'l 'umūm (16) buyurmuşlar. Ve dahi yehūd 'anūddan yevm-i sebte mirā'āt etmeyin āvīḥte-yi çöb (17) ḥaḳāret-i birle şalb olunur idi. Bu ümmetde rüz-ı cum'aya 'adem-i ri'āyet ile (18) bu fezāḥat-i şāyān cināyet olmaz.⁹⁴⁰ Ve benī İsrā'īl ekl-i ṭā'ama mübāderetde (19) bir ḳā'ide-i nāmaza şürū'larında alınān ābdest āsā vuzūya ibtidā iderlerdi. Bu (20) ümmetde

ve'd-demi ez-zerri leyse bi-mesfūhin ke'l-kebdı ve't-ṭiḥāli ve'l-'urūki ve fi'l-ḥadīşi uḥillet lena meytetān ve demāni's semeki ve'l-cirād ve'l-kebdı ve'l-ṭiḥāli. (Tövbe edildiği takdirde kişinin öldürülmekten kurtulması, haram yerlere bakılmaması, ticaret malında borç verilmesi ve malın kırkta birinin zekāt olarak verilmesi, çocukların özgür bırakılması, ibadetlerde sıkıştırma ve ruḥbanlıkların nesh edilmesi bu ümmete ait özelliklerdendir. Hadiste, benim dinimde leşlerin etlerini yeme ve satma yoktur. Ve ümmetim en yüksek makamların sahabeleridir buyruluyordu. Yahudilerde cumartesi günü kim çalışırsa ceza alıyordu. Bizde cuma günü çalışmanın herhangi bir cezası yoktur. Yahudiler abdest almadan kimseye bir şey veremezlerdi, biri çalmaya kalkıştığında dükkan sahibine ceza olsun diye o kişiyi serbest bırakırlardı. Hakimın yanına gittiklerinde onlara şart koşar, siz benim kölelersiniz, malınızın hepsi de benim istediğimi alırım, istediğimi veririm derdi. İntihar edenlere cennet bizde haramken onlar da helaldir. Deve, koyun, yabani eşek, kaz, yaban ördeği, bütün balıklar ve kanı akıcı halde olmayan dalak, ciğer ve damarların hepsi onlara helal kılınmıştır. Hadiste bize iki ölü ve iki kan helal kılınmıştır: dalak ve ciğer, balık ve çekirge.)

⁹³⁰ Cezā'en vifāken : - İÜ

⁹³¹ Çıkardup : Çıkarmak : İÜ

⁹³² Uymak : - İÜ

⁹³³ Kılınmışdı : Olunmuşdı : İÜ

⁹³⁴ Ḥāşıla evlādı ḥizmet-i keniseye vaḳfiyyet ile ibḳā kılmak birle muṭlakan : - İÜ

⁹³⁵ Ve āzādīden : Evlād : İÜ

⁹³⁶ Ḥaşūriyyet ve ḡazūbiyyet : Ḥaşūr : İÜ

⁹³⁷ Ve cimā' : Kalmak : İÜ

⁹³⁸ Ve terk-i lezzāt ve şehevātla ḳaşd-ı ta'abbud ve tekellūf : - İÜ

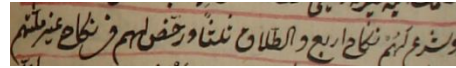
⁹³⁹ Ve fesh ve def' : - İÜ

⁹⁴⁰ Ve ḥaberde vārid oldı ki benim dīn ve şer'imde terk-i nikāḥ-ı nisā ve men' tenāvül-i lühūm ve ittiḥāz-ı bey'a ve şavma'a-yı nā revā rūsūm-ı nāyāb ve menhi 'ani'l 'umūm buyurmuşlar. Ve dahi yehūd 'anūddan yevm-i sebte mirā'āt etmeyin āvīḥte-yi çöb ḥaḳāret-i birle şalb olunur idi bu ümmetde rüz-ı cum'aya 'adem-i ri'āyet ile bu fezāḥat-i şāyān cināyet olmaz : - İÜ

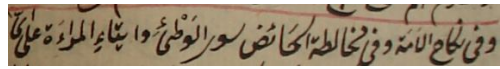
vuzū luğavi ki ğasl yedeynden kināyedür ānıñla iktifā olundu.⁹⁴¹ Ve her kim (21) serika ile müttehem olsa ve kul gibi ānıñ⁹⁴² istirākākı mültezem idi.⁹⁴³ Ve anlar üzerine **36B** (1) bir melik naşb olundukda taht-ı hikmetde olan ri‘āyānın bendegānı olmaklığıla (2) meşrūtı ve emvālī ra‘iyyet-i melik māl⁹⁴⁴ milkine merbūṭ⁹⁴⁵ olup emvālden⁹⁴⁶ dilediğini (3) aḥz ve müşādere⁹⁴⁷ ve dilediğini şāhibine terkle mu‘āmele iderdi.⁹⁴⁸ Ve anlardan⁹⁴⁹ (4) biri kendü nefsinı ıktıl ve ihlāk eylese cennet añā ḥarām olurdu. Ammā⁹⁵⁰ bu ümmet-i (5) merḥūmeye⁹⁵¹ ekl-i lühūm⁹⁵² şutur ve murğ-ı şütür ki⁹⁵³ na‘āmdur.⁹⁵⁴ Ve ḥımār-ı vahş ve ördek (6) ve kāz ekli ve tenāvüli⁹⁵⁵ ibāḥa ve in‘ām buyurulub cemī‘-i envā‘-i⁹⁵⁶ māhi ve şehmi ve dem (7) ğayri mesfūḥ ki⁹⁵⁷ kebd ve teşāl ve ‘urūḡdur kemāhi ḥilāl ve mübāḥ kılındı. (8) Nitekim İbn ‘Ömer raḡıyyallahu ‘anhumādan mervī haber-i Beyḥakī vürüd etmişdür. İki meyte ki (9) semek ile çekirge ki ve iki ḥūn ki dalāk ile cigerdür ekli

ḥelāl kılındı.⁹⁵⁸

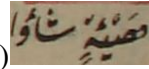
(10)

(11)

(12)

⁹⁵⁹

Fenkiḥū mā ṭābe lekum

mine’n-nisā’i meşnā ve şülāse ve rubā’ emr-i celīli’s- (13) şānī ile nikāḥ-ı erba’a bu ümmete⁹⁶⁰ meşrū’ buyurulup şer‘-i Mūsā ‘aleyhisselāmda (14) bi-ğayri ḥaşr-i nikāḥ

⁹⁴¹ Bu ümmetde vuzū luğavi ki ğasl yedeynden kināyedür ānıñla iktifā olundu : - İÜ

⁹⁴² Ānıñ : - İÜ

⁹⁴³ İdi : Olup : İÜ

⁹⁴⁴ Māl : - İÜ

⁹⁴⁵ Merbūṭ : - İÜ

⁹⁴⁶ Emvālden : Māldan : İÜ

⁹⁴⁷ Ve müşādere : - İÜ

⁹⁴⁸ Terkle mu‘āmele iderdi : Terk iderdi : İÜ

⁹⁴⁹ Anlardan : - İÜ

⁹⁵⁰ Ammā : Ve’l ḥaşıl : İÜ

⁹⁵¹ Merḥūmeye : - İÜ

⁹⁵² Lühūm : - İÜ

⁹⁵³ Murğ-ı şütür ki : - İÜ

⁹⁵⁴ Na‘āmdur : Na‘ām : İÜ

⁹⁵⁵ Ve tenāvüli İÜ

⁹⁵⁶ Envā‘-i : En‘ām : İÜ

⁹⁵⁷ Ki : Ola : İÜ

⁹⁵⁸ Nitekim İbn ‘Ömer raḡıyyallahu ‘anhumādan mervī haber-i Beyḥakī vürüd etmişdür. İki meyte ki semek ile çekirge ki ve iki ḥūn ki dalāk ile cigerdür ekli ḥelāl kılındı : - İÜ

⁹⁵⁹ Ve şere’a lehüm nikāḥ-ı erba’in ve ‘t-ṭalāk şülūşen ve raḡḡaşe lehum fī nikāḥ-ı ğayr-ı milleltihim ve fī nikāḥü’l-ümmeti ve fī’l muḥāleṭāti’l ḥā’iz sive’l vaṭ’i ve itā’i’l mir’at-ı ālā eyyi ḥaşiy’etin şā’ü (Beni İsraililerde dört kadınla nikāḥ, üç talak, diğeri milletlerle ve kölelerle evlenebilme vardır. Kadın aybaşındayken onunla oynaşılabilir; ama ilişkiye girilemez. Aybaşı olmasa kadınla istenen şekilde ilişkiye girilebilir.)

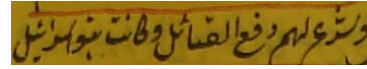
⁹⁶⁰ Bu ümmete : - İÜ

helâl ve ‘İsâ ‘aleyhisselâm şer‘inde mâ zâde ‘alâ vâhidetin hürmeti mâ lâ kelâmdur.⁹⁶¹
 (15) Ṭalāk-ı li’l-hürri⁹⁶² evcden ziyâde şeri‘de memnû‘ kılındı. Ve millet-i islâmiyyenin
 ğayr-i (16) zenân-i⁹⁶³ Yehūd ve Naşārâyı tezevvüc ve inkâhda ve inkâh-ı emede terhîş
 ile taḥşîş (17) buyuruldu. Ve ḥâ’iz-i ‘avrat⁹⁶⁴ ile sive’l-vaṭ’i muḥâleṭe ve âmeniriş revâ
 ve cā’iz görüldü.⁹⁶⁵ (18) Yehūd ise⁹⁶⁶ ḥâ’iz olan nisve⁹⁶⁷ ile muvākale ve muḥâleṭeden
 ictinâb idüp⁹⁶⁸ naşârı ise⁹⁶⁹ (19) ḥâlet-i eşna-yı⁹⁷⁰ hayz-ı nisvânda ḳurbân⁹⁷¹ ve iḳtirâb
 iderlerdi. Ve daḥi⁹⁷² mer‘eye muḳallât (20) ve müdebberât ve müstelziyât-i ‘alâ eyyi
 şıḳḳin şâ’e mücâme‘a ve ityân-ı nisâ’ukum ḥarşün (21) lekum fa’tû ḥarşekum enna
 şî’tum izn-i⁹⁷³ cemîli ile⁹⁷⁴ ruḥşat ve burhân buyurulduğı ‘ayândur.⁹⁷⁵ 37A (1)

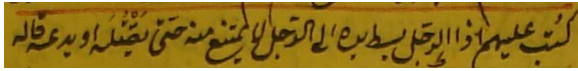

⁹⁷⁶ Kutibe ‘aleykümü’l ḳışâşu (2) fi’l-ḳatli âyet-i şerifisinde
 münderic ve muḥarreri⁹⁷⁷ fe men ‘ufiye lehu min aḥl-i şey’ün temîmesi⁹⁷⁸ (3) zımnında
 ‘afva ḳabûl diyet fi’l-‘amd ile müfessir buyurulmağla muḥayyer kılınmaları (4) meşrû‘

ve mu‘teber buyuruldu.⁹⁷⁹

(5)

(6) ⁹⁸⁰ Daḥi nefis ve mâl-ı

⁹⁶¹ Şer‘-i Musâ ‘aleyhisselâmda bi-ğayri ḥaşr-i nikâh helâl ve ‘İsâ ‘aleyhisselâm şer‘inde mâ zâde ‘alâ vâhidetin hürmeti mâ lâ kelâmdur : - İÜ

⁹⁶² Li’l-hürri : - İÜ

⁹⁶³ Zenân-i : - İÜ

⁹⁶⁴ ‘Avrat : - İÜ

⁹⁶⁵ Sive’l-vaṭ’i ... görüldü : Muḥâleṭede sive’l-vaṭ’i ve’l-ḳubân ihtilâṭ âmeniriş şâyân kılınup : İÜ

⁹⁶⁶ İse : ‘Anûd : İÜ

⁹⁶⁷ Olan nisve : - İÜ

⁹⁶⁸ İdüp : - İÜ

⁹⁶⁹ İse : İÜ

⁹⁷⁰ Eşna-yı : - İÜ

⁹⁷¹ ḳurbân : Cimâ‘yla iḳtirân : İÜ

⁹⁷² Ve daḥi : - İÜ

⁹⁷³ İzn-i : Tenbîh : İÜ

⁹⁷⁴ İle : İÜ

⁹⁷⁵ Buyurulduğı ‘ayândur : Vürüd idi : İÜ

⁹⁷⁶ Ve şer‘a lehum et-taḥyîru beyne’l-ḳışâşu fi’l ve diyeti. (İsrail Oğulları kısas ve diyet hususunda serbesttiler.)

⁹⁷⁷ Muḥarreri : Müstetir : İÜ

⁹⁷⁸ Temîmesi : - İÜ

⁹⁷⁹ Mu‘teber buyuruldu : Mu‘teberdür : İÜ

⁹⁸⁰ Ve şera‘ lehum defa‘ü’l zâ’ili ve kânet beni isrâ’il kütibe ‘aleyhim izâ’r-raculu baş-ı bire ile’r-reculi lâ yemteni’u hattâ yaktulehu ev yed’ehu kalehu Mücâhid ve İbn Cüreyh (Mücâhid ve İbn Cüreyh’in rivayetine göre, Beni İsrail’de elini uzatıp sadaka isteyen birinin eli geri çevrilmezdi; ama bizde geri çevrilebilir.)

aḫzına şavlet ve hücüm idene bilā ḥaf (7) felā aḫaf def‘ ve men‘ ümmete emr-i şer‘u buyurulup beni İsrā’îl ise bir kimesne (8) āḫir üzerine başt-i yedā eylese ānı katl yā terkle me’mūr olmaları mücāhid ve İbn Cüreyh‘den (9) menküldür.⁹⁸¹

وحرر عليكم شف العون والنوع على الميت والنهوب ورتب

(10)

التكروا بالملأى ونظام الاخت واوان الذب والغضنة واوحر

(11) وحلى الذب على جالهم والتمو لعن الله ان كحة ثم قبلنا فاعطيتهم

(12)

السلام⁹⁸²

Cāy-ı ‘avret ricālin mine’s

sureti ilā’r rukbeti ve ‘avreteyni vechi ve yedeyni ve (13) ḫademeneyniden mā‘adā ‘avret olmağla icābına keşf-i ḫarām kılındığı ve mevtā (14) içün niyāḫa ref‘i şavt ve mātem ve cüz‘i feza mā’sim ve zī rūḫ olan eşyānın taşvīri ve müskiri tahir ve ğayr-i tahir şurbi ve isti‘malı ki nehāssallahu aleyhi vesellem ān kulli muskirin(15) ḫaber-i zecr-i iştimalı ve lehv ve la‘b-ı ālāt ve bisaṭı istimā‘i cenk ve ṭanbūr⁹⁸³ emşāli (16) ve nikāh-ı hemşiregān ve ḫāliş-i sīm ve zerden ma’mül ve maşnū‘ kāblar ve ḫārīr (17) eşvāblar ve altūn hullī ve zīnet-i ricāl üzere telebbüsü töhmet-i bā ḫürmet (18) ve Cenāb-ı Hudā’dan mā‘adāya perestiş ve secde-yi taḫiyyet-i ümem-i sālifeye ve aña serde (19) cevāzı bī minnet iken şer‘-ı Muḫammedide bunlar memnū‘ ve bu ümmete muḫarrem kılındığı āsar-ı (20) mu‘teberden mesmū‘dur ve secde-i taḫiyyat-i maḫāmına selām ‘aleykum tekrīmi bu ümmete maḫz-ı (21) ikrām ve raḫmet buyurulmuşdur. Fe

lillehi’l ḫamdu ve’l-minne⁹⁸⁴

وكرهت لهم الحارث

⁹⁸⁵

mesācidde 37B (1) itteḫāz ve muḫārib

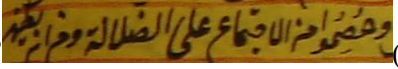
⁹⁸¹ Daḫī nefis ve māl-ı aḫzına şavlet ve hücüm idene bilā ḫaf felā aḫaf def‘ ve men‘ ümmete emr-i şer‘u buyurulup beni İsrā’îl ise bir kimesne āḫir üzerine başt-i yedā eylese ānı katl yā terkle me’mūr olmaları mücāhid ve ibn Cüreyh‘den menküldür : - İÜ

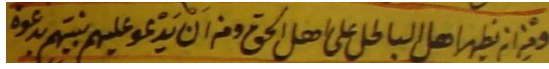
⁹⁸² Ve ḫaramu ‘aleyhim keşfū’l-‘avreti ve’l Nüh-ı ‘ale’l-meyyiti ve’t taşvīri ve şurbi’l-müskiri ve’l ābü’l melāḫī ve nikāḫü’l uḫti ve avānī’z zeheb ve’l fiżzeti ve’l cerīr ve ḫallā’z zehebū ‘alā ricālihim ve’s-sücüdu li-ğayrillahi kāne taḫiyyetün min kablenā fe-u’tinā mekāni’s salami. (Beni İsrail’de vücudu açmak, ölünün arkasından aşırı ağlamak, ressamlık, haramı içmek, nefi arzulara göre oyun oynamak, kız kardeşini nikāhlamak, altın ve gümüş bulaşıkları kullanmak, ipek elbise giymek haramdı; ama süs altını erkeklere cāizdi. Allah’a secde etmek bizden öncekilere lutuftu bize de onun yerine salamı bahşetti.)

⁹⁸³ Ṭanbūr ve cenk : SL

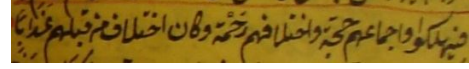
⁹⁸⁴ Cāy-ı ‘avret ricālin mine’s sureti ilā’r rukbeti ve ‘avreteyni vechi ve yedeyni ve ḫademeneyniden mā‘adā ‘avret olmağla icābına keşf-i ḫarām kılındığı ve mevtā içün niyāḫa ref‘i şavt ve mātem ve cüz‘i feza mā’sim ve zī rūḫ olan eşyānın taşvīri ve müskiri tahir ve ğayr-i tahir şurbi ve isti‘malı ki nehāssallahu aleyhi vesellem ān kulli muskirin ḫaber-i zecr-i iştimalı ve lehv ve la‘b-ı ālāt ve bisaṭı istimā‘i cenk ve ṭanbūr emşāli ve nikāh-ı hemşiregān ve ḫāliş-i sīm ve zerden ma’mül ve maşnū‘ kāblar ve ḫārīr eşvāblar ve altūn hullī ve zīnet-i ricāl üzere telebbüsü töhmet-i bā ḫürmet ve Cenāb-ı Hudā’dan mā‘adāya perestiş ve secde-yi taḫiyyet-i ümem-i sālifeye ve aña serde cevāzı bī minnet iken şer‘-ı Muḫammedide bunlar memnū‘ ve bu ümmete muḫarrem kılındığı āsar-ı mu‘teberden mesmū‘dur ve secde-i taḫiyyat-i maḫāmına selām ‘aleykum tekrīmi bu ümmete maḫz-ı ikrām ve raḫmet buyurulmuşdur. Fe lillehi’l ḫamdu ve’l-minne : - İÜ

olmak veyâ İbn Eşîr kavli üzere şudûr-i mecâlis murâd olunmak ve'l-hâşıl (2) ğurfe ve sadr-ı beyte ve eşref-i muhâl ve mevzu' ve mezâbiḥ ma'nâlarına vurûdu şây'idür ki (3)

ittihâz-ı ümmete mekrûh kılındı.⁹⁸⁶ (4)

(5)

⁹⁸⁷

(6) Lâ tectemi'u ümmetî 'âle'd delâleti haberin menfi⁹⁸⁸ vifaḫınca yedullahi 'ale'l-cemâ'ati eşeri (7) mişdâkıncâ⁹⁸⁹ ümmet-i cenâb-ı⁹⁹⁰ nebiyy-i ma'sûm delâlet üzere ictimâ'dan me'mûn (8) ve masûn⁹⁹¹ ve ehl-i ḫaḫ ve ikân üzerlerine erbâb-ı baġi⁹⁹² ve buḫlân ġalebe zuhûrundan⁹⁹³ (9) emîn ve⁹⁹⁴ me'mûn kılındıkları⁹⁹⁵ İbn 'Ömer rağiyyallahu 'anhumâ mervî-i⁹⁹⁶ ḫaber-i mu'teberde⁹⁹⁷ lâ tezâlu ṭâ'ifetün (10) min ümmetî zâhirîn-i 'alâ'l ḫaḫki ḫattâ tekûme's sâ'atu ile mu'teberdür.⁹⁹⁸ Ve ümem-i sâlifede vuḫû' (11) bulan⁹⁹⁹ enbiyâ 'aleyhimi't-teḫâyâdan¹⁰⁰⁰ şudûr yâfte-i du'â-yı 'aleyh ile ümmetleriniñ¹⁰⁰¹ (12) helâk olmaları emşâli¹⁰⁰² ḫâletden daḫi bi-rey'ü's sâḫa olmaları ve 'ulemâ-yı ümmet-i merhûme (13) icmâ'ları çâr-ı erkân esâs-ı¹⁰⁰³ uşûl-i dînde kitâb ve sünnet ve icmâ'-i ümmet (14) ile vâbeste-i ḫüccet ve sened-i müstenede

⁹⁸⁵ Ve kerhet lehümü'l muḫârribu (Onlarla savaşmak)

⁹⁸⁶ Mesâcidde itteḫâz ve muḫârib olmak veyâ İbn Eşîr kavli üzere şudûr-i mecâlis murâd olunmak ve'l-hâşıl ğurfe ve sadr-ı beyte ve eşref-i muhâl ve mevzu' ve mezâbiḥ ma'nâlarına vurûdu şây'idür ki itteḫâz-ı ümmete mekrûh kılınd : - İÜ

⁹⁸⁷ Ve ḫusimû mine'l-ictimâ'-i 'ale'l delâleti ve min en yezhere ve min en yezhereḫ'l-bâṭili 'alâ ehl-i ḫaḫki ve min en yed'û 'aleyhim nebiyyühüm bi-da'vetin feyyuhlikû icmâ'uhum ḫüccetün veḫtilâ fuhüm raḫmetün ve kâne ihtilâfu men ḫablehüm 'azâben. (Ve ümmetim delaletle toplanmalardan kurtulmuş. Kimisi bir şey söyler doğru çıkar kimisi de yanlış çıkar. Ve batılın dış görünüşü hakka galip gelir. Hakka tabi olanlar batıla tabi olanlara beddua ederek helak olurlar. Müminlerin ittifakı delil, ihtilafı rahmet ama önceki ümmetlerin ihtilafı azaptı.)

⁹⁸⁸ Haberın menfi : - İÜ

⁹⁸⁹ Eşeri mişdâkıncâ : - İÜ

⁹⁹⁰ Cenâb-ı : - İÜ

⁹⁹¹ Me'mûn ve masûn : Masûnlardur : İÜ

⁹⁹² Baġi : Tuġyân : İÜ

⁹⁹³ ġalebe zuhûrundan : Zuhûr-ı ġalebesinden : İÜ

⁹⁹⁴ Emîn ve : - İÜ

⁹⁹⁵ Kılındıkları : Kılındı : İÜ

⁹⁹⁶ Mervî-i : - İÜ

⁹⁹⁷ Mu'teberde : Mu'teberde ma'berdür ki : İÜ

⁹⁹⁸ İle mu'teberdür : - İÜ

⁹⁹⁹ Bulan : Yâfte : İÜ

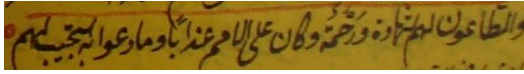
¹⁰⁰⁰ Enbiyâ 'aleyhimi't-teḫâyâdan : Enbiyâ-yı kirâm 'aleyhimü's-şalâtu ve's-selâm ḫazerâtından : İÜ

¹⁰⁰¹ Şudûr yâfte-i du'â-yı 'aleyh ile ümmetleriniñ : Ümmetlerine du'â-yı 'aleyh ile : İÜ

¹⁰⁰² Emşâli : Asâ : İÜ

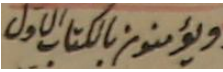
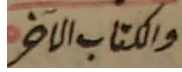
¹⁰⁰³ Esâs-ı : - İÜ

ve ihtilāfları mahz-ı ni‘met ve sebeb-i¹⁰⁰⁴ rahmetdür. (15) Hāl-i ān ki ümmet-i sābiķanıñ ihtilāfları¹⁰⁰⁵ kendülere¹⁰⁰⁶ ‘azāb ve bā‘iṣ-i serzeniş (16) ve ‘itāb idi. Hattā kütüb-i huffāz ḥadiṣden¹⁰⁰⁷ müstaḥriç¹⁰⁰⁸ ḥalīmī ve imāmü’l ḥaremeyn (17) olan eṣerde ihtilāf-ı ümmet-i rahmet vürüdu cāmi‘ü’ş-ṣağīr-i muṣannefde muḳarrerdür.¹⁰⁰⁹ (18)

¹⁰¹⁰ (19) Ebū ‘Useyb raḍiyyallahu ‘anhu¹⁰¹¹

rivayetiyle eṭ-ṭā‘ūnu ṣahādetün li-ümmetī ve rahmetün lehum ve riczun¹⁰¹² ‘alā’l (20) kāfiri lafzıyla¹⁰¹³ vürüd yāfte¹⁰¹⁴ ḥaber-i tebṣīr-i¹⁰¹⁵ mütekāṣir mevāhibü’l dīniyede¹⁰¹⁶ bāhirdür. (21) Ve her ne ki cenāb-ı każī ül ḥacātdandür yüze ve¹⁰¹⁷ istida‘ā iderler ed‘uni estecib lekum. **38A** (1) Ve ḳavlehu te‘ālā¹⁰¹⁸ ucıbu da‘vete’d dā‘i izā de‘ānī va‘adı cemilī ile istifā ve ḳabüle (2) ḳarīn olmağla va‘de vefā ve bu ümmet-i kesb-i ṣafā

eylerler.¹⁰¹⁹ (3) ¹⁰²⁰ Münācāt-ı mevsuviyyeyi ḥāvī

ḥaberde ve yu‘minüne bi’l kitābi’l evvel (4) ve’l kitābi’l-āḫiri ve fi ḥaberi āḫer kāle Mūsā yā rabbi innī ecdu fi’l elvāḫi ümmeten yū’tune’l (5) ilme’l evvele ve’l ilme’l āḫire el-ḥadiṣ ve’l ḥāşıl¹⁰²¹ kütüb-i menzile-i pīşīn ve āḫir (6) şerefyāfteye nüzül olan furkân-ı mübīniñ ḥaḳāyık ve ḥaḳḳāniyetlerine imān ve iz‘ān¹⁰²² (7) iderler.

¹⁰⁰⁴ Sebeb-i : - İÜ

¹⁰⁰⁵ Ümmet-i sābiķanıñ ihtilāfları : İhtilāf-ı ümmet-i sābiķanlara : İÜ

¹⁰⁰⁶ Kendülere : - İÜ

¹⁰⁰⁷ Ḥadiṣden : Ḥadiṣ-şerīfden : İÜ

¹⁰⁰⁸ Müstaḥriç : Taḫriç kerde : İÜ

¹⁰⁰⁹ Cāmi‘ü’ş-ṣağīr-i muṣannefde muḳarrerdür : Cāmi‘ü’ş-ṣağīrde muḫarrerdür : İÜ

¹⁰¹⁰ Ve’ṭ-ṭā‘ūne lehum ṣahādetün rahmetün ve kāne ‘ale’l-ümemi ‘azāben ve mā da‘va bihi tecıbu lehum. (Veba ḥāstalığı benim ümmetime ṣahadet ve rahmettir; ama diğeri ümmetlere azaptı. Onunla kim duada bulunursa duaları kabul olur.)

¹⁰¹¹ Raḍiyyallahu ‘anhu : - İÜ

¹⁰¹² Riczun : - İÜ

¹⁰¹³ Lafzıyla : - İÜ

¹⁰¹⁴ Yāfte : İden : İÜ

¹⁰¹⁵ Tebṣīr-i : Beşāret : İÜ

¹⁰¹⁶ Dīniyede : Ḳastālāniyede : İÜ

¹⁰¹⁷ Każī ül ḥacātdandür yüze ve : Ḥaḳdan : İÜ

¹⁰¹⁸ Ed‘uni ... te‘ālā : İcābet birle istifā olunurlar : İÜ

¹⁰¹⁹ Va‘adı ... eylerler : Feleyestecıbbu ālā va‘d-i celilī ile rica ve niyāzları karın kabul bī-enbāz olur : İÜ

¹⁰²⁰ Ve yu‘minüne bi’l-kitābi’l evveli ve’l-kitābi’l āḫiri. (Ve Hz. Muhammed’in ümmeti ilk ve son kitaba iman eder.)

¹⁰²¹ Münācāt-ı mevsuviyyeyi ḥāvī ḥaberde ve yu‘minüne bi’l kitābi’l evvel ve’l kitābi’l-āḫiri ve fi ḥaberi āḫer kāle Mūsā yā rabbi innī ecdu fi’l elvāḫi ümmeten yū’tune’l ilme’l evvele ve’l ilme’l āḫire el-ḥadiṣ ve’l ḥāşıl : - İÜ

¹⁰²² Ve iz‘ān : - İÜ

وَيُحِبُّونَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ يَتَّوْنُ عَنْهُ أَبَدًا

¹⁰²³ Münācāt-ı mevsuviyyeyi hāvī haberde ve yu'minüne

bi'l kitābi'l evvel (4) ve'l kitābi'l-āhiri ve fī haberi āher kāle Mūsā 'aleyhi'ş-şalātu ve's-selām yā rabbi innī ecdu fi'l elvāhi ümmeten yū'tune'l (5) ilme'l evvele ve'l ilme'l āhire el-ḥadīs¹⁰²⁴ ve şerā'it-i islāmiyeden (8) olan beytullah-ı muḥarreme ḥacc ve ziyāretle nebed iḳbāl olub ebedi'l ābidin (9) ve dehrü'l dāhirin¹⁰²⁵ kendülere melāl ve şaḳḳ-ı nefsiyle kilāl gelmez ve terk (10) ve tebā'id eylerler.¹⁰²⁶

وَيُغْفِرُ لَهُمُ الذَّنْبَ بِالْوُضُوءِ وَيُغْفِرُ لَهُمُ الصَّلَاةَ نَافِلَةً

(11)

وَمَا دَرَقُوا قُلُوبَهُمْ لِكُرِّ اللَّهِ وَيَا كَلِمَةَ صَدَقَاتِهِمْ فِي بَطُونِهِمْ وَيَتَابَعُوا عَلَيْهِ

¹⁰²⁷

(12) Ebū Ümāme raḍiyyallahu 'anhudan¹⁰²⁸ mervī el vazū' yukeffiru mā ḳablehu sümme yeşirü's şalate nāfileten¹⁰²⁹ (13) haber-i şihḫat eşer-i ümmet-i seyyidü'l beşer şallallahu 'aleyhi vesellem¹⁰³⁰ meserret āver olur ve murād-ı ğufrān (14) günāh-ı şaġāyir ola ve dil-i āgehān-ı ümmet-i zikr-i ḥudā ile rükün ve iṭminān (15) ve üns ve istikānet taḫşil ve peydā idiler¹⁰³¹ ve fi'l ḥadīş'i't ṭavīli 'an Ebi Hureyre (16) raḍiyyallahu 'anhu¹⁰³² ḳāle Mūsā 'aleyhi'ş-şalātu ve's-selām¹⁰³³ yā rāb innī ecidü fi'l-elvāhi ümmeten yec'alüne's- şadaḳate mişlü'l-uzḫiyyeti¹⁰³⁴ (17) fī buṭūnihim yu'cerüne 'aleyhā fāce'alehā ümmetü ḳāle tilke ümmetün Āḫmedü'l ḥadīs şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem¹⁰³⁵ (18) kezā fi'l mevāhibi ya'ni bu ümmet kendu şadaḳāt ve kurbānların ḥuşuşan (19) fuḳārā-yı ümmet ekl iderler ve muşāb olurlar ümem-i sābıḳa kurābanı maḳbül (20) olduĝı hālde cānib-i semādan āteş nüzül idüp ekl iderdi. (21) ve illā bi-

¹⁰²³ Ve yuhiccüne'l beyte'l ḫarāme lā yen'avne 'anhu ebeden. (Müminler Beytü'l Haram'ı çok sever ve ondan uzaklaşmak istemezler.)

¹⁰²⁴ Münācāt-ı mevsuviyyeyi hāvī haberde ve yu'minüne bi'l kitābi'l evvel ve'l kitābi'l-āhiri ve fī haberi āher kāle Mūsā 'aleyhi'ş-şalātu ve's-selām yā rabbi innī ecdu fi'l elvāhi ümmeten yū'tune'l ilme'l evvele ve'l ilme'l āhire el-ḥadīs : İÜ

¹⁰²⁵ Ḥacc ... dāhirin : Ḥaccle iḳān iderler ve dehrü'l dāhirin ebedi'l ābidin : İÜ

¹⁰²⁶ Ve terk ve tebā'id eylerler : - İÜ

¹⁰²⁷ Ve yaĝfiru hehümü'z zenbu bi'l vuzū'i ve tabekar lehum eş-şalātu 'ünāfiletün ve müedda ḳulūbuhum li zikrillahi ve ye'kulüne şadaḳātihim fī buṭūnihim ve şiyābüne 'aleyhā. (Allah Hz. Muhammed'in ümmetinin günahlarını abdest almalarıyla siler ve onlar nafile namazlarıyla Allah'a yaklaşırlar.)

¹⁰²⁸ Raḍiyyallahu 'anhudan : - İÜ

¹⁰²⁹ El vazū' yukeffiru mā ḳablehu sümme yeşirü's şalate nāfileten : - İÜ

¹⁰³⁰ Seyyidü'l beşer şallallahu 'aleyhi vesellem : - İÜ

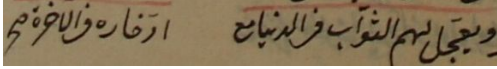
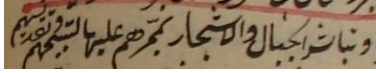
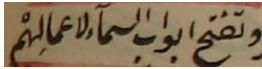
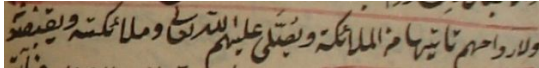
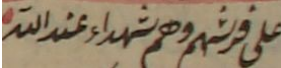
¹⁰³¹ Āver ... idiler : Averdür ki el-vuzū' yekfifu mā ḳible sümme yuşir eş-şalavatu naḳle kezā fi'l cāmi : İÜ

¹⁰³² Raḍiyyallahu 'anhu : - İÜ

¹⁰³³ 'Aleyhi'ş-şalātu ve's-selām : İÜ

¹⁰³⁴ Mişlü'l-uzḫiyyeti : - İÜ

¹⁰³⁵ Şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem : İÜ

hālīhā bākiyet kālūr idi.¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ 38B (1) Ḥayr-ı a‘māl-i ümmet-i merḥūmeniñ¹⁰³⁸ sevāb ve mücāzātı ‘ālem-i dünyāda in hayren fe-ḥayrūn¹⁰³⁹ ta‘cīl (2) olunup¹⁰⁴⁰ yine her ‘amel-i ḥayriyye¹⁰⁴¹ ecr ve mükāfātı mükerreren¹⁰⁴² rüz-ı cezāda müstevfiyen¹⁰⁴³ iddiḥār (3) ve iḥsāniyle bi-te‘cīl olunurlar.¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ (4) Ve ümmet-i Muhammed ‘aleyhisselām¹⁰⁴⁶ cibāl ve tilāl ve evrāk ve eṣcār üzere¹⁰⁴⁷ tesbīḥ ve tehlīl (5) ḥān olarak mervī ve ‘ubūr eylediklerinde ve inne min şey’in illā yusebbihu bi-hamdihi velākin (6) lā-tefḥahūne tesbīḥehüm āyet-i ḥikmet fermānı delāletiyle lisān-ı bedle bi’t-tebāşürü (7) ve’l-iḳbāl dilṣād ve istībşār-ı mu‘tād olurlar.¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁸ (8) ¹⁰⁴⁹ (9) ¹⁰⁴⁹ İleyhi yeş‘adü’l kelāmu’t tayyibu ve’l-‘amelü’s şāliḥu bi-ref‘ihi āyet-i (10) kerīmesi¹⁰⁵⁰ mişdāḳınca ā‘māl ve ervāḥ-ı ümmet-i mü‘minin ki ber āverde-i¹⁰⁵¹ şürüşān-ı (11) mükerrēmīn olanlar semāvāta ‘urūc ve ityānda ebvāb-ı semavāt¹⁰⁵² feth ve küşāyiş-i ümmete (12) bahşāyiş ve ervāḥ-ı laṭife-i ümmet üzere rabb-i celīl ve firiştegān-ı cemīl (13) şalāt-ı

¹⁰³⁶ Ya‘ni ... kālūr idi : Kavlehu te‘ālā hüvellezi yuşalli ‘aleyküm ve melā’iketi : İÜ

¹⁰³⁷ Ve yu‘accilü lehüm’es şevābu fi’d-dünyā ma‘a er-ḥāre fi’l-aḥireti şahr. (Allah bu ümmete dünyada acele ettirir; ama onları ahirette gevşetip yavaşlatır.)

¹⁰³⁸ Merḥūmeniñ : - İÜ

¹⁰³⁹ İn hayren fe-ḥayrūn : - İÜ

¹⁰⁴⁰ Olunup : Olunur : İÜ

¹⁰⁴¹ Her ‘amel-i ḥayriyye : Ol ‘amelin : İÜ

¹⁰⁴² Mükerreren : - İÜ

¹⁰⁴³ Müstevfiyen : - İÜ

¹⁰⁴⁴ Olunur : İÜ

¹⁰⁴⁵ Ve tebāşürü’l cibāl ve’l-eṣcār bi-memurhum ‘aleyhā tesbīḥihim ve taḳdīsihim. (Dağların ve taşların bu ümmetin geçişleri sırasında tesbih ve takdisleri müjdelendiştir.)

¹⁰⁴⁶ Ve ümmet-i Muhammed ‘aleyhisselām : - İÜ

¹⁰⁴⁷ Üzere : - İÜ

¹⁰⁴⁸ Ḥān ... olurlar : İle mübāşeret iderler mā-dām Muḥammed şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem anlar üzere mürür ‘ubude mübāderet eylediği : İÜ

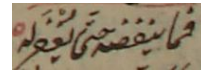
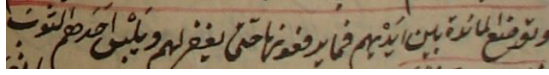
¹⁰⁴⁹ Ve teftaḥu ebvābü’s semā-i li ‘amāli-him er es-şāliḥeti ve li ervāhihim te’tihā mine’l-melā’iketi yuşalli ‘aleyhimullahu te‘ālā ve melā’iketi ve yaḳbizüne-i ‘alā fūruşihim ve hum şihedā’u ‘indellahi. (Gökyüzünün kapıları bu ümmete amellerinden dolayı açılır, ruhları da meleklerden gelir. Allah ve melekler onlara salavat ederler ve onlar döşeklerinde oturur Allah’ın yanında şahit olurlar.)

¹⁰⁵⁰ Kerīmesi : Cemīlesi : İÜ

¹⁰⁵¹ Ber āverde-i : Dest āver : İÜ

¹⁰⁵² Semavāt : Semā : İÜ

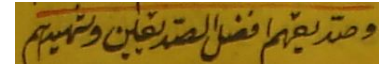
rahmeti ve salāt ve du‘ā ve şefkati¹⁰⁵³ nihāyet-i tebcīldür. Le-ķavlihi te‘ālā hüvellezī (14) yuşallī ‘aleyküm ve melā’iketühü¹⁰⁵⁴ ve cümle-i haşāişden şümārīdedür ki anlar ferāşende-i hatfa-ı (15) enfihim¹⁰⁵⁵ ķabz-i rūḥ olunurlar ma‘a haza ‘inde’l-meliki’l mevlā zümre-i¹⁰⁵⁶ şühedāya¹⁰⁵⁷ lühūķ (16) ile resīde-yi makāmı ve’l-ekseb iderler mebtūn ve meṭ‘ūn ve nufesā ve ğarīķ dīm āsā¹⁰⁵⁸ (17)

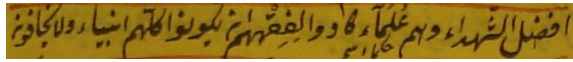
(18) Ve pīşgāh-ı ümmet-i

suffe ta‘ām vaz‘ olunub tā kim ni‘me (19) ve ālā-yı mennāndan pür seyr-i ğufrān şaġāyir¹⁰⁶⁰ olunca meyānelerinden ref‘i mā’ide itmezler kezalik (20) onlardan biri libās pūş¹⁰⁶¹ oldukda pūşīde ve nezḥ¹⁰⁶² ve naķz itmez. İllā ḥil‘at-ı (21) faḥire-i maġfīret ile fā’iz olurlar ‘an ‘Āişe rađıyyallahu ‘anhā¹⁰⁶³ inne’l-melā’ikete lā 39A (1) tezālu tuşallī ‘alā aḥadeķum mā-dāmet mā’idetühü mevzū‘atūn kezā fi’l¹⁰⁶⁴ cāmi‘-i ya’nī şirk (2) üzeriñe sirr u şān-ı kirām istiġfār ve du‘ā źevān olmakda dā’imlerdür mā dame (3)

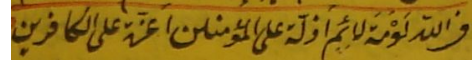
ḥivān-ı ta‘ām ḥuzūrda ķā’imdür.¹⁰⁶⁵

(4)

(5)

1066

Diyānetle rāst-ı (6) rev-ṭarīķ sedād ve¹⁰⁶⁷ müstakīm olanlar sā’ir şādıkān-ı ümemden¹⁰⁶⁸

¹⁰⁵³ Ve salāt ve du‘ā ve şefkati : - İÜ

¹⁰⁵⁴ Le-ķavlihi te‘ālā hüvellezī (14) yuşallī ‘aleyküm ve melā’iketühü : - İÜ

¹⁰⁵⁵ Hatfa-ı enfihim : - İÜ

¹⁰⁵⁶ ‘İnde’l-meliki’l mevlā zümre-i : ‘İndallahe : İÜ

¹⁰⁵⁷ Şühedāya : Şühedā zümresine : İÜ

¹⁰⁵⁸ Resīde-yi ... āsā : Pür fütuhdur : İÜ

¹⁰⁵⁹ Ve tevzī’l mā’ideti beyne eydihim femā yerfa‘ūnehā hattā yaġfire lehüm ve yelbise aḥaduhümü’s seḅab femā yenķizuhu hattā yuġfere lehu (Ellerindeki tepsiyi affedilinceye kadar bırakmaz, biri elbiseleri giyer ve affedilinceye kadar çıkarmaz.)

¹⁰⁶⁰ Şaġāyir : - İÜ

¹⁰⁶¹ Libās pūş : Pūşan libās : İÜ

¹⁰⁶² Ve nezḥ : - İÜ

¹⁰⁶³ ‘An ‘Āişe rağıyyallahu ‘anhā : - İÜ

¹⁰⁶⁴ Kezā fi’l : - İÜ

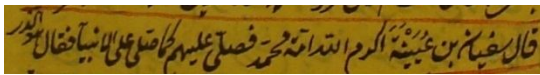
¹⁰⁶⁵ Cāmi‘-i ... ķā’imdür : ‘An ‘Āişe rağıyyallahu te‘ālā ‘anhā ve nefa’nāllahu te‘ālā bī-şifā ‘anhā : İÜ

¹⁰⁶⁶ Ve şadđıkūhum efzālū’s şadıkeyni ve şehīdühüm efzālū’ş şühedā’i ve hum ‘ulemā’ü kādū li fıķhihim en yekünū küllehüm enbiyā’ü ve lā yaḥāfūne fillahi levmete la’im **ezilleten ‘alā’l mü’minine e’izzeten ‘ale’l-kāfirin** (Bu ümmetin sadıkları en değerli sadık, şehidler en değerli şehidlerdir. Alimleri ve fakihleri öbür ümmetlerin peygamberleri seviyesindedir. Ve onlar korkutucu hiçbir şeyden korkmazlar. **Mü’minlere karşı daha alçak gönüllü, kâfirlere karşı daha izzetlidirler.**) Maide suresi 54. āyet

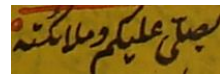
¹⁰⁶⁷ Sedād ve : - İÜ

¹⁰⁶⁸ Şadđıkān-ı ümemden : Şadđıklardan : İÜ

fāziletlerin (7) bendegān-ı ḥāzret-i kerīmdür¹⁰⁶⁹ ki ānlar ‘alīm ve ḥalīmlerdür¹⁰⁷⁰ bā ḥūr ser levha-yı kitāb-ı şıddıkān-ı (8) ümmet Ebū Bekr Şıddık ve server-i şühedā Hamza raḍıyyallahu ‘anhumā ve ‘ulemā-i hukemā meşelā Salmān (9) ve ‘Abdullah bin ‘Ömer ve İbn Sellām āsā iḥbār-ı zü’l ebrār ola¹⁰⁷¹ ‘irfān-ı fikh ve dīn ile (10) her biri bir peygamber-i zī-şān¹⁰⁷² olmaklığa ḡarīb ve şāyān oldılar.¹⁰⁷³ ‘An Enes raḍıyyallahu ‘anh¹⁰⁷⁴ (11) kāde’l ḥalīm en yekūne nebiyyen ‘An Enes raḍıyyallahu te’ālā ‘anh¹⁰⁷⁵ ve fī ḥadīşin āḥir enhe’l ‘ulemā’u veresetü’l enbiyā (12) gerçe enbiyā-yi ‘aleyhümü’t taḥāyā en-nebiyyu lā-yūreşu ḥükümünce terekeleri ḡayrihi mīrāş olmadığı metā’ ve ziyā’ ve naḡd (13) envā’i vaḡf ve şadaḡadur ‘ulemā’-yı ümmetiñ verāşetleri ‘ulüm ve aḡkāmda cāriyedür (14) ve ‘ulemā’-yı millet-i mü’minīn şānlarında ma’a celāletihim ḡafz-ı cenāḡ ra’fet ve kāfirīn ḡaḡlarında (15) mūrīş-i şıddet ve fezāzat birle men’ ve def’lerinde melāmet kārāniñ levh ve serzenişlerinden (16) berā-yı ilāhü’n-nās ḡavf ve hirās itmezler ve nuşret-i ḡaḡda şıddık ve ḡamīme müdahene kılmazlar.¹⁰⁷⁶ (17)

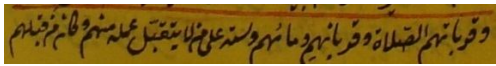
(18)

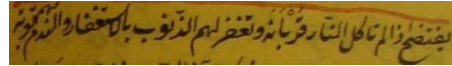
1077

Ḥudā-yı lā yezāl

ümmet-i Aḡmediyye üzerine kemā şalli ‘ale’l-enbiyā şalāt (19) ile ikrām ve iclāl buyurub zāt-ı bī mişāl ve şüruşān bi-kemālik tekrīmen li’l ümmeti şalāten (20) ḡān oldukların furḡān-ı tıbyānda ‘ayānen beyān eyledigin Süfyān naḡl eyledi.¹⁰⁷⁸ (21)

39B (1)

1079

¹⁰⁶⁹ Fāziletlerin ... kerīmdür : Efzāldür : İÜ

¹⁰⁷⁰ ‘Alīm ve ḡalīmlerdür : ‘Ulemā ve ḡulemādurlar : İÜ

¹⁰⁷¹ Bā ḥūr ser levha-yı kitāb-ı şıddıkān-ı ümmet Ebū Bekir Şıddık ve server-i şühedā Hamza raḍıyyallahu ‘anhumā ve ‘ulemā-i hukemā meşelā Salmān ve ‘Abdullah bin ‘Ömer ve İbn Sellām āsā iḥbār-ı zü’l ebrār ola : - İÜ

¹⁰⁷² Peyḡamber-i zī-şān : Enbiyā : İÜ

¹⁰⁷³ Oldılar : Ola yazdılar : İÜ

¹⁰⁷⁴ ‘An Enes raḍıyyallahu ‘anh : - İÜ

¹⁰⁷⁵ ‘An Enes raḍıyyallahu te’ālā ‘anh : İÜ

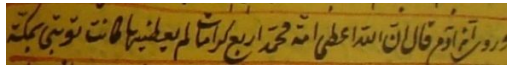
¹⁰⁷⁶ Ve fī ḡadīşin ... kılmazlar : Cāmi’l-‘ulemā-i veresetü’l enbiyā-i ins : İÜ

¹⁰⁷⁷ Ḳāle Süfyān bin ‘Uyeyne ekremullahu ümmete Muhammedīn fe şalli ‘aleyhim kemā şalli ‘ale’l-enbiyā fe-ḡāle ḡüvellezi yusalli ‘aleyküm ve melā’iketuhu. [Süfyān bin ‘Uyeyne diyor ki, Allah Hz. Muhammed’in ümmetine salavatla onlara ikramda bulunmuş. Tıpkı diğēr ümmetlerinin peygamberlerine salavat ettiği gibi. **Ki o kendisi ve melekleri size salavat (rahmet) eder.**] Ahzab suresi 43. ayet

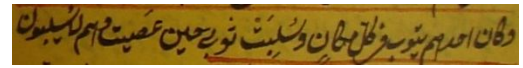
¹⁰⁷⁸ Ḥudā-yı lā yezāl ümmet-i aḡmediyye üzerine kemā şalli ‘ale’l-enbiyā şalāt ile ikrām ve iclāl buyurub zāt-ı bī mişāl ve şüruşān bi-kemālik tekrīmen li’l ümmeti şalāten ḡān oldukların furḡān-ı tıbyānda ‘ayānen beyān eyledigin Süfyān naḡl eyledi : - İÜ

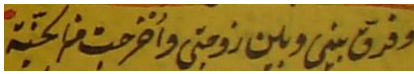
¹⁰⁷⁹ Ve ḡurbānihümü’s-şalātu ve ḡurbānihim ve mā’uhum ve sitte ‘alā men lā yeteḡabbel ‘amelehu minhum ve kāne min kablihim yefteziḡu izā lem te’küli’n nāre ḡurbanehu ve taḡferü lehüm ez-zünübe bi

(2) ‘An Enes rağiyallahu anhu es-şalātu nürü’l mü’mini ve fi’l-hāberi’l āheri es-şalātu¹⁰⁸⁰ hizmetullahi revāhu¹⁰⁸¹ An İbn (3) ‘Abbās rağiyallahu te‘ālā ‘anhumā el-āleti¹⁰⁸² ve bu ümmet-i merhūmeniñ¹⁰⁸³ mevlā-yı müte‘āl celle ‘ani’ş-şebihî ve’l mişālihi¹⁰⁸⁴ kesebe (4) takriblerine vesīle-i anīka-yı¹⁰⁸⁵ celīle şalavāt-ı cemīledür. Ve anlarıñ rāh-ı haqda kurbānlarını (5) irāqe’i dimā’i karābīndür. Ve anlarıñ ‘adem-i kabülle maṭrūd ve¹⁰⁸⁶ mehcūr olan ‘amelleri mestūr kılınup¹⁰⁸⁷ (6) ümem-i sālīfe ise kurbānların nār-ı¹⁰⁸⁸ ekl itnese zāhir-i efzāhat yāb ve şenā’et ile pür tāb olurlardı. (7) Ve ümmet-i Muḥammediye ‘aleyhi’t taḥiyye¹⁰⁸⁹ istiğfār ile günāhları ‘afv cenāb-ı ḥazret-i¹⁰⁹⁰ gāffāra qarīn oldığı nice āsar (8) ile¹⁰⁹¹ şıḥhat rehīndür. Ve bi-ta‘āt ‘uşretlerinden inābe ve tevbeleri¹⁰⁹² el-nedme tövbetü (9) ve’t-ta’ibu mine’z zenbi kemen lā zenbe lehu ḥadīs-i şerīfi¹⁰⁹³ bi-nehyi birle¹⁰⁹⁴ beşāret qarīndür. (10)

(11)

(12) ¹⁰⁹⁵ Ya’nī Ādem-i şafī şān-ı ümmetde (13) sitāyiş-i vefā buyurup ḥüdā-yı aḥad ümmet-i Muḥammed’e çihār kerāmet ile pāş-ı sa‘āadet oldu ki (14) baña iḥsān olunmadı. Evvelā tevbe ve inābetim kabūliyyeti Mekke’de ḥuşūle

lā istiğfāre ve’n-nedmi bi-hemtemūtihi. (Ameli kabul edilmeyenler için o ümmetin namazları, kurbanları, suları ve sünnetleri delil olarak yazılır. Onlardan önceki ümmetlerde ateş bir kurban almayınca üzülüyordu. Onların günahları istiğfar, tövbe ve pişmanlıkla affediliyordu.)

¹⁰⁸⁰ ‘An Enes ... es-şalātu : Es-şalātu nürü’l mü’mini ‘An Enes rağiyallahu te‘ālā anhu eş-şalavat : İÜ

¹⁰⁸¹ Revāhu : - İÜ

¹⁰⁸² El-āleti : - İÜ

¹⁰⁸³ Ümmet-i merhūmeniñ : Ümmetiñ : İÜ

¹⁰⁸⁴ Müte‘āl celle ‘ani’ş-şebihî ve’l mişālihi : Müte‘āle : İÜ

¹⁰⁸⁵ Anīka-yı : - İÜ

¹⁰⁸⁶ Maṭrūd ve : - İÜ

¹⁰⁸⁷ Kılınup : Kılındı : İÜ

¹⁰⁸⁸ Nār-ı : İÜ

¹⁰⁸⁹ Ümmet-i Muḥammediye ‘aleyhi’t taḥiyye : Ümmet-i merhūme : İÜ

¹⁰⁹⁰ Ḥazret-i : İÜ

¹⁰⁹¹ Nice āsar ile : - İÜ

¹⁰⁹² Bi-ta‘āt ... tevbeleri : Kenāheden tövbe ve pişmanı ile rücu’dan istinfarları : İÜ

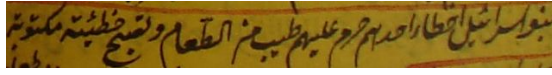
¹⁰⁹³ Şerīfi : İÜ

¹⁰⁹⁴ Bi-nehyi birle : - İÜ

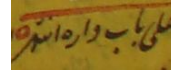
¹⁰⁹⁵ Kāle Rezin ve revā inne Ādeme kāle innallahe a’ṭi ümmete Muḥammedin erba’a kerāmeti lem yu’ṭihā kānet tevbetü bi-mekketi ve kāne aḥaduhum yetūbu fi külli mekānin ve sulibet şevbi hīne ‘aşıyetü ve hum yeslubüne ve farkun beynī beyne zevcetü ve uḥricet mine’l cenneti. (Rezin’in aktardığına göre, Hz. Ādem şöyle buyurmuştur: Allah Hz. Muhammed’in ümmetine kimseye nasip olmayan dört keramet vermiştir. Benim tövbem Mekke’de kabul oldu; ama onların tövbesi her yerde kabul oluyor. Hatamdan dolayı eşimle Cennet’ten kovulduk; ama bu ümmette böyle bir şey yok.)

menūṭ olup anlardan (15) her biri fi eyyi mekânin kâne maḳbūliyyet-i imkân buyuruldu ve benden zelle şudûrunda libâsım (16) selb ve ta'arriye mazhâr oldum anlar selb ile muğabber kılınmadı. Ve firḳat-i zevc ile iz'âc ve cennetden (17) iḥrâc olundum deyü

buyurukları İmâm-ı Rezzân'den menḳül-i rezîndür.¹⁰⁹⁶ (18)

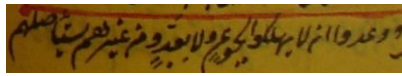
(19)

¹⁰⁹⁷

Ya'ni şerr-i zimme-i

benî İsrâ'ılden biri günâhkâr olsa nefîs-i ta'âm (20) kendüye ḥarâm olub derkâr oldığı günâhü'l ḥamâhi bâb-ı dârı üzere nüvişte olmağla (21) serzeniş kılınurdu.¹⁰⁹⁸

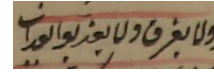

¹⁰⁹⁹

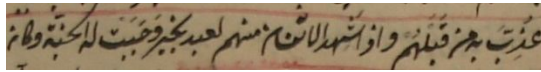
40A (1) Ve kendülerden mâ'adâ istîşâl kaşdiyle bir

düşman bunlara¹¹⁰⁰ zaferyâb ve şiddet-i (2) cu'le helâk ve bitâb¹¹⁰¹ olmamalarıyla

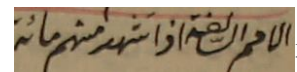
mev'üd ve mübeşşerlerdür.¹¹⁰²

(3)

(4)

¹¹⁰³

Sa'd-ı

sa'âdetmentden mervî haberde se'eltu rabbi (5) en lâ yuhlike ümmetî bi's-sünneti fe-âṭānîhâ ve se'eltuhu en lâ yuhlike ümmetî bi'l-ğarḳi fe'âtānîhâ¹¹⁰⁴ ve sevbân (6) rağiyallahu 'anhü'r rahmenü ḥadîşinde¹¹⁰⁵ se'eltü rabbî li-ümmetî en lâ yehlikehâ li-sünnetin 'âmmetin ve lâ yusallîtu(7) 'aleyhim 'aduvven min sivâ enfusihim fe-yestebîhu

¹⁰⁹⁶ Ya'nî Âdem-i şafî şân-ı ümmetde sitâyiş-i vefâ buyurup ḥüdâ-yı âḫad ümmet-i Muḥammed'e çihâr kerâmet ile pâş-ı sa'âdet oldı ki baña iḥsân olunmadı. Evvelâ tevbe ve inâbetim ḳabūliyyeti Mekke'de ḥuşūle menūṭ olup anlardan her biri fi eyyi mekânin kâne maḳbūliyyet-i imkân buyuruldu ve benden zelle şudûrunda libâsım selb ve ta'arriye mazhâr oldum anlar selb ile muğabber kılınmadı. Ve firḳat-i zevc ile iz'âc ve cennetden iḥrâc olundum deyü buyurukları İmâm-ı Rezînden menḳül-i rezîndür : - İÜ

¹⁰⁹⁷ Ḳâle ve kâne benü isrâ'ıl iḥtâre âḫadühüm ḥarem-i 'aleyhim ṭayyibün mine't-ta'âmi ve teşbih-i ḫaṭi'etin mektubetin 'âlâ bâb-ı dâre intehâ. (İsrail Oğullarından biri hata yaptı ve onlara tatlı yiyecekler yasak oldu ve yaptıkları yanlış kapılarına yazıldı.)

¹⁰⁹⁸ Ya'ni şerr-i zimme-i benî isrâ'ılden biri günâhkâr olsa nefîs-i ta'âm kendüye ḥarâm olub derkâr oldığı günâhü'l ḥamâhi bâb-ı dârı üzere nüvişte olmağla serzeniş kılınurdu : - İÜ

¹⁰⁹⁹ Ve va'adü innehu lâ-yehlikü li cü 'in ve la bi-'addin ve min ğayrihim seteye' şalihum. (Onlara aḫlıktan ya da kusurlarından ötürü helak olmayacakları va'd edilmişti. Diğeri ümmetlerde böyle bir şey yoktu.)

¹¹⁰⁰ Bunlara : - İÜ

¹¹⁰¹ Ve şiddet-i cu'le helâk ve bitâb : - İÜ

¹¹⁰² Mev'üd ve mübeşşerlerdür : Va'd olındılar : İÜ

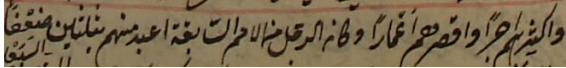
¹¹⁰³ Ve lâ yağriḳu ve lâ ya'izibu'l 'udbâne 'uzzibe bihi min ḳablehüm ve izâ şehide'l-insânü minhum li'abdin bi-ḫayrin vecebet lehü'l-cennetu ve kâne'l ümemü's sâlifetu izâ şehide minhum mi'ete. (Diğeri ümmetler dünyadayken cezalandırılmalarına karşın bu ümmet batmayacak ve cezalandırılmayacak. Bu ümmetden biri birinin hayır işlediğine şehadet ederse Cennete girmesi vacib olur.)

¹¹⁰⁴ Fe'âtānîhâ : SL, İÜ

¹¹⁰⁵ Ve sevbân ... ḫadîşinde : Ve eşer-i diğerde : İÜ

bīzetuhum¹¹⁰⁶ fe-āṭānī ya'ni ümmetim haḳlarında rabbim te'ālādan(8) recāmend oldum ki anları ḳaḫṫ ve ğalā ve ūiddet-i elemi ğüresneği ve belā ile helāk etmiye ve anlar üzerine (9) kendü nefislerinden ma'dā dūūmanı müsallaṫ etmiye ki anların cem'iyetlerin periūān ider (10) ḫāleti def' ve ref' eyleye pes kemāl-i kerem ve faẓl ve ni'amıyla dergāh-ı 'izzetinde kabūl ve iḫsān (11) eyledi dimek olur.¹¹⁰⁷ Ve daḫī ümem-i sālifede kahramān-ı ğaẓab ve zū'l-celāl ile rīḫ-i (12) ūarūar ve ğark ve ḫark ve maṫar ile ihlāk ve ta'zīb olundukları ğibi kahr ve te'dīb (13) olunmadılar. Ve Buḫārī ve Tirmizī taḫrīcleri ile ḫazret-i¹¹⁰⁸ 'Ömer bin El-Ḥaṫṫāb raḫıyyallahu 'anhu et-tevvāb revāyeti olan¹¹⁰⁹ eyyemā Müslim ūehide lehu (14) erba'atin bi-ḫayrin edḫalahullahu'l cennete fe-ḫulnā ve ūelāūetün ḳāle ve ūelāūetün ḳulnā ve eūnān-ı ḳāle ūallallahu 'aleyhi vesellem¹¹¹⁰ (15) ve iūnān ūümme lem nes'elhu 'ani'l-vāḫidi ḫaber-i beūāret eūeriyle ümmetden iki kimesne bir kiūi ḫaḳḳında ḫayr (16) ile ūahādet etseler ol kimesne iḫün ve duḫūl-i cennet icāb ider ma'a hazā ümem-i sābıḳada (17) bir kimesne ūānında yüz nefer ūühūd ğudūv lek ūahādeti ancak maḳbere olurdu. İmdi bu (18) ḫaūāū-i vafiye ümmet-i Muūtafāviyye

'aleyhi't-taḫıyyede daḫi feẓā'il-i kāfiyedür.¹¹¹¹ (19)

 ¹¹¹² (20) Ḥāl-i ānki 'amel-i ceḫetinden aḳall ve ecr ḳablinden¹¹¹³ evfer ve ekmel ve ekūer āmār ümmeti beyne's seneteyn ve's seb'iyn-i (21) ḫaber-i ūerifi muūdaḳınca¹¹¹⁴ 'ömr ve zindigānī cihetinden¹¹¹⁵ endek ve aḳūar iken ücūr-i cezile ve mükāfātı **40B** (1) celīledür. Ümem-i piūinden biri bu ümmetden otuz ḳāt 'ibādetde evfer idi. Ma'māfih¹¹¹⁶ (2) bu ümmet-i cemīle¹¹¹⁷ anlardan

¹¹⁰⁶ Bīzetuhum : NP, İÜ

¹¹⁰⁷ Ya'ni ... dimek olur : Müslim-i ūevbān : İÜ

¹¹⁰⁸ Buḫārī ve Tirmizī taḫrīcleri ile ḫazret-i : İÜ

¹¹⁰⁹ Olan : İÜ

¹¹¹⁰ ūallallahu 'aleyhi vesellem : - İÜ

¹¹¹¹ Eūeriyle ... kāfiyedür : Eūeri bu bābda ḳāfiyedür. Zira ümem-i sālifeden yüz nefer kimesnenin ūehādeti mu'tebere idi İÜ

¹¹¹² Ve hem aḳallü'l ümem 'amelen ve ekūiruhum ecren ve aḳūarahum iğmāren ve kāne'r reculu mine'l ümemi's sābıḳati a'budu minhum bi-ūelāūsin za'fen. (Bu ümmet'in ömrü kısa olduğundan bu ümmet en az amel sahibi en ḫok sevap sahibidir. Diğer ümmetler bu ümmetin yaptığının üç katını yaparmıū.)

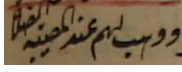
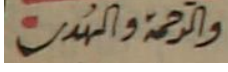
¹¹¹³ Ecr ḳablinden : Men ciheti'l ecr : İÜ

¹¹¹⁴ Muūdaḳınca : Üzere : İÜ

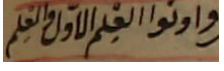
¹¹¹⁵ Cihetinden : Ḳablinden : İÜ

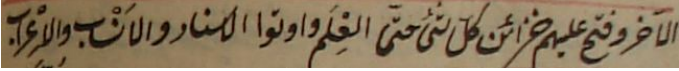
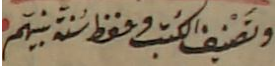
¹¹¹⁶ Ma'a hazā : İÜ

¹¹¹⁷ Bu ümmet-i cemīle : Bunlar : İÜ

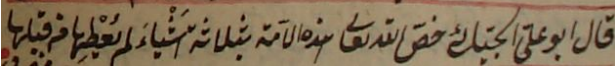
hayriyyet cihetinden otuz kât ekser idi. (3) ¹¹¹⁸ Kerîme-i

izâ eşâbehum müşibetün kâlū innâ lillahi âyeti temîmesinde ve ulâ'ike (4) 'aleyhim şalavâtun min rabbihim ve raḥmetun ve ulâ'ike hüümü'l muhtedün beşâret ve işâretiyle

hibât-ı (5) seniât-ı raḥmet ve mağfîret şalavât-ı baḥş ve 'atâ olundu. ¹¹¹⁹

(6) (7) ¹¹²⁰

Ve 'ulüm-ı pîşîn ve ma'ârif pesîn bu ümmete (8) 'aṭâ ve in'âm olunup her şü'ün ve ma'ârifîñ ḥatta el-'ilme ḥazîneleri güşâryişiyle dâniş ve (9) verziş-i birle ikrâm-ı 'âm olundu. Ve ḥaşîşe-i fâzıla sünnet-i bâliğa olan fenn-i isnâd-ı ḥadîs (10) şerâfet-i me'al ve ¹¹²¹ ensâb-ı ricâl-i leṭâfet menâl ¹¹²² ve mebanî-i kelâm feşâhat-ı encâm olan (11) i'râb-ı belâğât fercâm baḥşende-i ümmeti seyyidü'l enâm ¹¹²³ buyurulup ḥuşûşa mervî şeyḥân (12) olan lâ tezâl tã'ifetün min ümmetî zâhirîne 'alâ'l ḥaḳḳi ḥattâ ye'tüye emrullahi ḥaber-i 'azîzi mefâdıncâ ¹¹²⁴ (13) zamânı â'mâr-ı ḳalilede taşnîf-i kütüb-i nefise-i celîleye ve nice ¹¹²⁵ a'mâl-ı ḥayr ve berri imâle refâkat-ı (14) tevfiḳ ḥaḳḳıyla ¹¹²⁶ muvaffaḳ olmalarıyla ḥıfz-ı sünnet-i seniyye-yi nübüvveye iḳdâm ve miknetleri ¹¹²⁷

muḥaḳḳakdur. ¹¹²⁸ (15) (16)

¹¹¹⁸ Ve vehebe lehüm 'inde'l müşibeti's şalâti ve'r raḥmeti ve'l hudâ. (Bu ümmete musibet anında salavat, rahmet ve hidayet bahşedilmiştir.)

¹¹¹⁹ Kerîme-i izâ eşâbehum müşibetün kâlū innâ lillahi âyeti temîmesinde ve ulâ'ike 'aleyhim şalavâtun min rabbihim ve raḥmetun ve ulâ'ike hüümü'l muhtedün beşâret ve işâretiyle hibât-ı seniât-ı raḥmet ve mağfîret şalavât-ı baḥş ve 'atâ olundu : - İÜ

¹¹²⁰ Ve üt-ı 'ilme'l evvele ve'l 'ilme'l âhir ve fetâḥa 'aleyhim ḥazâ'ınu küllü şey'in ḥattâ el-'ilme ve üt-ı isnâd ve'l ensâbu veli 'irâbu ve taşnîf-ü'l kütübü ve ḥafeze sünnetün nebîhim. (İlk ilmi ve son ilmi de almış, ilimlerin ve her şeyin hazineleri onlara açılmıştır. Ve bunlar peygamberimizin sünnetlerini ezberlemişler.)

¹¹²¹ Şerâfet-i me'al ve : - İÜ

¹¹²² Leṭâfet menâl : Ā'lâ nişâb : İÜ

¹¹²³ Seyyidü'l enâm : - İÜ

¹¹²⁴ 'Azîzi mefâdıncâ : Nefisi misdaḳıncâ : İÜ

¹¹²⁵ Nefise-i celîleye ve nice : Nefiseye i'mâl : İÜ

¹¹²⁶ Ḥayr ... ḥaḳḳıyla : Keşîreye : İÜ

¹¹²⁷ Muvaffaḳ ... miknetleri : İtmeleri : İÜ

¹¹²⁸ Muḥaḳḳakdur : Muḥaḳḳak olur : İÜ

السناد والانسب والاغراب

¹¹²⁹ Sitāyiş-i Ebū ‘Alī ve taḥşîş-i vefā zıkr-i sebağ-ı ānifen

müncelidur.¹¹³⁰

(17)

وقال ابن العربي وشيخ البندري لم يكن قط والامم من انهار احد هذه الامة

(18)

التصرف والتصنيف والتحقيق ولا جازها فمداهما في التفرقة والتدقيق

¹¹³¹ (19) Muḥaşşal-ı kelāmu imām-ı

Ebū Bekr mālīkīdür ki taşnīf-i ‘ulūm ve taḥkīk-i fūnūn ve fehūm-i taḥyīr ve (20)

tasrīfide bu ümmet-i merhūme ḥaddine müntehā olmuş ve meydān-ı tedkīkde ‘ulemā-i

ümmet ile mücārāt (21) ider Ümemden bir ümmetde kaṭ‘ān be-dīdār-ı zuhūr olmadı.¹¹³²

وقال القرظي في شرح المحصول

41A (1)

المحصول في تصانيف الامة في العلوم والفنون والحرف والمصنوعات

(2)

الائمة التي اشتهرت بالعلم والادب والارادة والارادة والارادة والارادة

(3)

والعارف ما تقصه عنه انما هو علم

¹¹³³ Maḥşül-i

merāmı İmām Bedreddin el-Ḳarafī mażmūn-ı (4) mā sebağa müstevfādur.¹¹³⁴

وقال قتادة اعطى الله هذه الامة من الحفظ شيئا لم يعط احد

(5)

الامة قبلها خاصة عصم الله سبحانه وكرامة الروم بها والاشغال طائفة منهم على

حتى ياتي امر الله تعالى ولا تخلوا الارض من محمد فيهم قائم الله تعالى بالحق

(6)

(7)

بدا الزمان سبزال القواعد وتلك اشراط الساعة الكبر وسبغ الله

(8)

شأنهم على رأس كل مائة سنة من حجة ولهم من نبيهم حتى يكون في اخر ما

(9)

مسلم

¹¹³⁵ İmām Ḳatāde-i müfessir irād

¹¹²⁹ Kāle Ebū ‘Alīyyi’l Ceyyālī ḥaşşellahu te‘ālā ḥazīhi’l ümmete bi-şelāseti eşyā’e lem yu’tihā min ḳablihā’l isnād-i ve’l ensābi ve’l ārāb. (Ebū ‘Alīyyi’l Ceyyālī: Nisbet ilmi ve gramer onların özelliklerindedir.)

¹¹³⁰ Sitāyiş-i Ebū ‘Alī ve taḥşîş-i vefā zıkr-i sebağ-ı ānifen müncelidur : - İÜ

¹¹³¹ Ve kâle İbnü’l-‘Arabî fi şerhi’t-Tirmizî lem yekun kaṭṭ fi’l-ümemi men intehā ilā ḥaddi ḥazīhi’l ümmeti mine’t taşarrufi fi’t taşnīfi ve’t taḥkīki ve lā cārāhā fi müdāhā mine’t tefrî’ ve’t tedkiki. (İbnü’l-‘Arabî Şerhi’t-Tirmizî adlı eserinde bu ümmete has olan taşnīf, taḥkīk, tefrî’ ve tedkik özelliklerinin başka hiç bir ümmete verilmediğini belirtmiştir.)

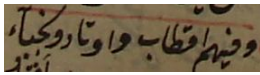
¹¹³² Muḥaşşal-ı kelāmu imām-ı Ebū Bekr mālīkīdür ki taşnīf-i ‘ulūm ve taḥkīk-i fūnūn ve fehūm-i taḥyīr ve tasrīfide bu ümmet-i merhūme ḥaddine müntehā olmuş ve meydān-ı tedkīkde ‘ulemā-i ümmet ile mücārāt ider Ümemden bir ümmetde kaṭ‘ān be-dīdār-ı zuhūr olmadı : - İÜ

¹¹³³ Ve kâle’l-Ḳirāfi fi şerhi’l maḥşül min ḥaşyāyişi enne’l vāhīde min ümmetin yuḥaşşilu fi’l ‘ömri’l ḳaşiri mine’l ‘ulūm ve’l-fehūmi mā lem yaḥşilu li aḥadin mine’l ümemi’s sābıkatı fi’l ömri’t tavīli kâle ve li haza taḥyiyā-e li’l müctehidīne min ḥazīhi’l ümmeti mine’l ‘ulūmi istinbātāt-ı ve’l ma‘ārifi mā taḳşiru ‘anhu a‘māruhum intehā. (Ḳirāfi Şerhi’l Maḥşül adlı eserinde buyuruyor ki, bu ümmetten bir kişi kısa ömrüyle diğer ümetlerde bulunmayan bilgiye ve irfana sahip oluyor. Bilgi ve istinbatlar bu ümmetin müctehitlerinin ömürlerinden eskiltmez.)

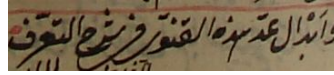
¹¹³⁴ Maḥşül-i merāmı İmām Bedreddin el-Ḳarafī mażmūn-ı mā sebağa müstevfādur : - İÜ

¹¹³⁵ Ve kâle Ḳatāde ā’tallahu ḥazīhi’l ümmete minel ḥıfzi şey’en lem yu’tihī aḥaden mine’l ümemi ḳablehā ḥaşşeten ḥaşşehumullahu te‘ālā bihā ve kerāmetün ekremehum bihā velā tezālū tā’ifetün minhüm ‘ale’l ḥakki ḥatta ye’tīye emrullahi te‘ālā ve lā teḥalū’l arze min müctehidin fiḥim ḳā’imün lillahi te‘ālā bi’l ḥücceti ḥattā yetedā‘ā’z zamāne bi tezālī’l ḳavā’idi ve te’tī eşrāti’s sā’ati’l kübrā ve yeb’aşullahu te‘ālā lehüm ‘alā re’si külli mi’eti senetin men yüceddidu lehüm emre dīnihim ḥattā tekūne fi āḫiri mi’etin

buyurdıkları cenāb-ı şeyhen rivāyetleri (10) olan haber-i mesbūkun ‘aynī olduğu bahirdür. Ve bu ümmet hücçete nihād içre erbāb-ı ced ve (11) ictihāddan bir müctehid-i kemāl-i i’tiyād ruy-ı zemīnde hālī olmayup hücçet-i ğayr-ı vāziha (12) ile kâ'im bi emrullah bir vücūd-i kāmīl yekdigere-tālī olur tā kim erkān vukū'da ve tenezzül (13) ve eṣrāṭ-ı sâ'at-i kübrā-yı kıyāmet taḥallül ve tezelzül-i bedīdār zuhūr olunca infikāk (14) ve ḥalveti terettüb itmez.¹¹³⁶ Ve her re's-i mā'isinde emr-i¹¹³⁷ dīn-i ümmeti¹¹³⁸ tecdīd ve temṣīt¹¹³⁹ (15) ider. Bir zāt-ı ümmet-i Muḥammediyye meyānında¹¹⁴⁰ ba's ider. Tā kim cenāb-i Mesīhullah ‘aleyhisselām (16) el-ālihi āḥirisinin ma'ide şerefnüzül buyurunca meydān-ı müceddūdīn devlet-i dīn (17) hālī olmaz ḥatta bi'set ḥazretten dokuz yüz sene-i hicriyyesinde cenāb-ı muṣannef (18) ḥaṣāyiş-i Celālī'd-dīni es-Süyūṭī ḳuddise sırruhu mücedded re'is mi'e oldukların taḥaddüsen bi-ni'metullah (19) ve şükren muṣannefātından ba'zen irād buyurdıkları cāmi'ü'ş-ṣağīr-i müşārūn ileyhde innallahe (20) yeb'aşu ilā āḥir-i ḥadīs-i şerīfi şerḥinde Şemseddin el-Münāwī zıkr ve yād ve her müceddid-i (21) ‘alā ihtilāf-ı ‘ulemā'i mezāhib-i ta'dād itmişlerdür.¹¹⁴¹

(22)

¹¹⁴²

Lafz-ı¹¹⁴³ ḳuṭb seyyid-i ḳavm ma'nāsına¹¹⁴⁴ ve evtād-ı **41B** (1) cem' ve tedmic ve ḳāziken ve nücebā¹¹⁴⁵ cem' necīb-i kerīm ve muḥtār ve muṣtafā ma'nāsına (2) ve ibdāl-ı cem'-i bedel ve bedīldür merfūen mervī-i Enes raḳıyyallahu te'ālā¹¹⁴⁶ ‘anh olan eṣer-i mü'seddisde¹¹⁴⁷ inne'l- (3) ebdāle

‘İsā bin Meryem. (Allah diğer ümmetlerden farklı olarak onları ebediyete kadar daima hakkı savunan ve Allah'ı seven bir zümre olarak keramet ve ikramla yaratmıştır. Onlar yeryüzünde daima bulunarak din üzerine delil olacaklar. Allah kıyamete kadar her yüzyılda bir onların dinini yenileyecek birini gönderecek, son yüzyılda da Meryem oğlu ‘İsa'yı gönderecektir.)

¹¹³⁶ İmām Ḳatāde-i ... terettüb itmez : ‘Aleyhi'ş-şalātu ve's-selām cāmi'ş-ṣağīr ḥāvī olduğu cevāhir-i āṣārdan Ebi Hureyre raḳıyyallahu te'ālā ‘anh iḥbārı olan ān Allahu te'ālā ba'sü'l-haza el-ümmeti 'alā re's-i küll-i mā'isinde men bi-ced velhā dīnihā bu ma'naya şāhiddür. Yani ḥaḳ te'ālā : İÜ

¹¹³⁷ Emr-i : - İÜ

¹¹³⁸ Ümmeti : İslām taḳvīd : İÜ

¹¹³⁹ Ve temṣīt : İÜ

¹¹⁴⁰ Ümmet-i Muḥammediyye meyānında : Ümmet içre : İÜ

¹¹⁴¹ Cenāb-i Mesīhullah ... ta'dād itmişlerdür : Aḥir ma'ide cenāb ḥazret-i Mesīhullah ‘aleyhi'ş-şalātu ve's-selām ol ḥidmet ile teşrif-saz āḥir ālem olur : İÜ

¹¹⁴² Ve fihim iḳṭāb ve evtād ve necbā' ve ebdāl udde ḥazīhi'l Konevī fi şerḥi't ta'rif. (Konevī'nin Şerḥi't Ta'rif'inde kutup olanların, kazık çakılı görünmeyenlerin sayısının tamamı vardır.)

¹¹⁴³ Lafz-ı : - İÜ

¹¹⁴⁴ Ma'nāsına : - İÜ

¹¹⁴⁵ Ve ḳāziken ve nücebā : - İÜ

¹¹⁴⁶ Te'ālā : İÜ

¹¹⁴⁷ Eṣer-i mü'seddisde : Ḥaberde : İÜ

erba'üne raculen ve erba'üne imre'eten külle māmāte raculün ebdel Allahu (4) raculen mekānehu ve izā mātet imre'etün ebdelallah mekānehā imre'eten kezā fī'l-mevāhib vilāyet (5) ve ibdāliyyet menzilet ve mertebeti kešt-i¹¹⁴⁸ şavm ve şalāt ve şadaqāt ile dest āver¹¹⁴⁹ olmayup (6) ancak şehā ve naşihāt-i müslimīn ve müslümātla yāver olduğu kitab-ı hilyede taḥkīk-i kerde-i (7) Ḥāfız Ebi Nu'aym'dur.¹¹⁵⁰ Ve ma'rūf-ı kerḥi¹¹⁵¹ kuddise sırruhü'l Süruri'den¹¹⁵² mervīdür ki¹¹⁵³ bir kimesne her gün (8) allahümme erḥam ümmet-i Muḥammedün diye¹¹⁵⁴ ḥüdā-yı müte'āl celle 'ani'ş şebihī ve'l mişāl¹¹⁵⁵ ānı defter-i ebdāla (9) idḥāl buyurur.¹¹⁵⁶ Ve kıle min 'alāmeti'l ibdāl en lā yuledu lehum kezāfi'l-mevāhibü'l-lediyyeti (10) ve yurvī fī ḥadīs¹¹⁵⁷ merfū' 'alāmetu ebdāl ümmetī innehum lā yel'inune şey'en ebeden (11) İmdi nücebā yetmiş nefer ve¹¹⁵⁸ budalā kırk 'aded zevāt nām āver olub¹¹⁵⁹ miskin nücebā (12) mışır zātü'l-ihram ve mukarrer¹¹⁶⁰ budalā şām-ı¹¹⁶¹ cennet meşām olduğu muḥakkī Şehābüddini'l- (13) Kaştallānī'dür. Ve daḥi nücebā semāniye ve budala seb'a olmak rivāyeti tevķif-i (14) Münāvī ve ta'rīf Seyyid Cürċānī'de muḥarrerdür. İmdi dā'ire-yi ümmet-i Ahmedīyyede ṭabaqat-ı (15) vilāyet üzere merkez-i kuṭbiyyetde kā'im ve mākām-ı evtād ve nücebā ve büdelādan (16) rāsih ve dā'im-i zevāt-ı vālā simāt-ı 'amīmetü'l füyüz ve'l berekāt-ı mevcüda ve beyne'l- (17) ümmet-i meşhüre oldukları ḥaşāyiş-ı ümmetden ma'düda olduğın şadr-ı (18) Konevī şerḥ ta'rīfde 'add ve ta'rīf ider.¹¹⁶² Bu bābda celāl-i Süyüfī cenāblarınıñ (19) te'lif-i laṭifi mā yeşfi'l 'alil ve yervī'l galil olduğu nazar-ı evveli el-ebşāra (20)

¹¹⁴⁸ Vilāyet ... kešt-i : Menzilet vilāyet bedeliyyet-i şalavat ve : İÜ

¹¹⁴⁹ Dest āver : Ḥa'iz : İÜ

¹¹⁵⁰ Müslimīn ... Nu'aym'dur : Müslimīn ile fā'iz oldukları kemā fī'l hilye muḥarrerdür : İÜ

¹¹⁵¹ Kerḥi : Kerḥiden : İÜ

¹¹⁵² Kuddise sırruhü'l Süruri'den : - İÜ

¹¹⁵³ Mervīdür ki : Mervī : İÜ

¹¹⁵⁴ Diye : Dese : İÜ

¹¹⁵⁵ Celle 'ani'ş şebihī ve'l mişāl : - İÜ

¹¹⁵⁶ Defter-i ... buyurur : Ebdālden ider : İÜ

¹¹⁵⁷ Ḥadīs : - İÜ

¹¹⁵⁸ Nefer ve : - İÜ

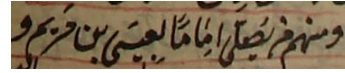
¹¹⁵⁹ Kırk 'aded zevāt nām āver olub : Erba'ün : İÜ

¹¹⁶⁰ Zātü'l-ihram ve mukarrer : - İÜ

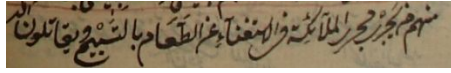
¹¹⁶¹ Budalā şām-ı : İbdal-i Şamda : İÜ

¹¹⁶² Cennet meşām olduğu muḥakkī Şehābüddini'l-Kaştallānī'dür. Ve daḥi nücebā semāniye ve budala seb'a olmak rivāyeti tevķif-i Münāvī ve ta'rīf Seyyid Cürċānī'de muḥarrerdür. İmdi dā'ire-yi ümmet-i Ahmedīyyede ṭabaqat-ı vilāyet üzere merkez-i kuṭbiyyetde kā'im ve mākām-ı evtād ve nücebā ve büdelādan rāsih ve dā'im-i zevāt-ı vālā simāt-ı 'amīmetü'l füyüz ve'l berekāt-ı mevcüda ve beyne'l-ümmet-i meşhüre oldukları ḥaşāyiş-ı ümmetden ma'düda olduğın şadr-ı Konevī şerḥ ta'rīfde 'add ve ta'rīf ider : - İÜ

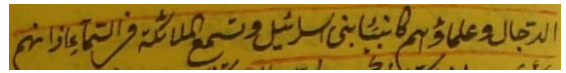
şāyān idigi rūşenādur.¹¹⁶³

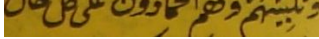

(21)

42A (1)

(2) ¹¹⁶⁴ Taḥrīc-i Buḥārī ‘an Ebi Hureyre raḍiyallahu ‘anh¹¹⁶⁵ (3) olan haber-i şihhat eşerde¹¹⁶⁶ keyfe entum izā nezele İbn Meryem fiküm ve imāmüküm minküm (4) vurūduyla cenāb-ı mesīhullah¹¹⁶⁷ ‘aleyhisselām ilāle¹¹⁶⁸ şerefnüzül buyurdıklarında bu ümmetden (5) halife-i Kureyşī veyā āḥād-ı ümmetden biri imāmet eylediği ḥālde ḥazret-i¹¹⁶⁹ (6) ruḥullah ‘aleyhisselām el-ilah ḥazretleri¹¹⁷⁰ ve rā’i imām-ı ümmetde edā-yı şalāt¹¹⁷¹ buyuralar.¹¹⁷² Ve daḥī Deccāl ile muḥārebe eşnāsında¹¹⁷³ (7) istilā-yı cühd ve şiddetden¹¹⁷⁴ nāşī bu ümmet-i mücāhidīn-i¹¹⁷⁵ bī-tāb ve ṭāḳat (8) olduklarında ḡazā ve¹¹⁷⁶ ta‘āmları hemān¹¹⁷⁷ tesbīḥ ve tekbīr ve tehlīl olmağın¹¹⁷⁸ ve fihi (9) bi-cezārhüm mā yuczī ehlü’s-semā’i mine’t-tesbīḥ ve’t-taḳdīs-i ḥadīs-i nefisi mişdaḳınca (10) ümmetiñ ol ḥāl-ı pür melālde ve ta‘āmı ve şarābdan¹¹⁷⁹ müstağnī olmaları emri¹¹⁸⁰ (11) mecrū’l-melā’iketi cārī ve taḥşīş-i bi’z zikre¹¹⁸¹ sārīdür. Ve her ‘ulemā’-i ümmet ve emnā-yı (12) millet iḳāme-yi ḥudūd ve şeri‘atda enbiyā-ı benī

¹¹⁶³ Bu bābda ... rūşenādur : Mevāhib-i Celāledin Süyüṭī ḥazretiniñ bu bābda te’lif-i müstaḳili vāfi ve kāfidür. Ve nücebā-yı şemāniye ve budala seb’a olmak Münāvi tevķifinde ve seyyid ta’rifinde yād iderler : İÜ

¹¹⁶⁴ Ve minhum min yuşallī imāmen bi-‘İsā bin Meryem ve minhum men yecrību muḥarrirü’l melā’iketi fi’l-istiḡnā-i ‘ani’t-ṭa‘āmi bi’t-tesbīḥi ve yukātīlüne ed-deccal er-ricālu ve ‘ulemā’uhüm ke enbiyā-i benī isrā’īl ve tesma’ul melā’iketu fi’s-semā-ı ezānehüm ve telbiyetehüm ve hümü’l ḥammādüne li ‘alā külli ḥālīn. (Bu ümmetin alimleri Hz. ‘İsa’ya imamlık edecek ve bazıları tıbkı melekler gibi tesbihlerle yemekten kesilerek Deccal’la mücadele edecekler. Bu ümmetin alimleri Beni İsrail’in peygamberleri gibidir. Melekler gökyüzünde onların ezanını ve telbiyelerini duyar. Onlar her durumda hamd edenlerdir.)

¹¹⁶⁵ Raḍiyallahu ‘anh : - İÜ

¹¹⁶⁶ Haber-i şihhat eşerde : Haberde : İÜ

¹¹⁶⁷ Cenāb-ı mesīhullah : Ḥazret-i ‘İsā : İÜ

¹¹⁶⁸ İlāle : - İÜ

¹¹⁶⁹ Ḥazret-i : - İÜ

¹¹⁷⁰ ‘Aleyhisselām el-ilah ḥazretleri : - İÜ

¹¹⁷¹ Şalāt : Şalavat : İÜ

¹¹⁷² Buyuralar : Eyleseler : İÜ

¹¹⁷³ Eşnāsında : Vaktinde : İÜ

¹¹⁷⁴ İstilā-yı cühd ve şiddetden : Cühd ve şiddet istilāsiyla : İÜ

¹¹⁷⁵ Nāşī bu ümmet-i mücāhidīn-i : - İÜ

¹¹⁷⁶ Ḡazā ve : - İÜ

¹¹⁷⁷ Hemān : - İÜ

¹¹⁷⁸ Olmağın : Olup : İÜ

¹¹⁷⁹ Ümmetiñ ... şarābdan : Ṭa‘āmdan ol halde ümmetiñ : İÜ

¹¹⁸⁰ Emri : - İÜ

¹¹⁸¹ Ve taḥşīş-i bi’z zikre : Olmağla : İÜ

İsrā'ıl mānend oldukları (13) bir dürlü ni'metdür. Haber-i mezkūr-i 'ulemā'-i ümmeti ke-enbiyā-i benī İsrā'ıl şahīhü'l-ma'nā (14) ve mevzū'ü'l-menbā olduğun beyne'l-muhaddiṣīn meşhūrdur ve ser u şān¹¹⁸² kirām ehl-i islāmīñ (15) rüy-i zemīnde¹¹⁸³ ezān ve lebbeyk hān oldukların¹¹⁸⁴ cevvi semāda kuşinā olmaları (16) daḥi bir ḥaṣīṣe-i belādur.¹¹⁸⁵ Keyfe lā bu ümmet-i cemīle¹¹⁸⁶ Tevrāt ve İncīl'de yād¹¹⁸⁷ ve tavṣīf (17) olundukları üzere şiddet ve rehā ve saḥt ve rızā ve su'üb ve hebūṭ ve sirren ve żarren (18) ve'l-ḥāşıl¹¹⁸⁸ her ḥālde cenāb-ı¹¹⁸⁹ ḥüdā-yı müte'āla bi'l-mübālağa ḥamd ve şenā-hān oldukları (19) ber-vech-i kemāldür.¹¹⁹⁰

وکیون علی شرف و بیخون عند کل بیوط و لیل

(20)

عند ارقه الاخر افعلاک نشاء الله تعالی و اذا غصوا فقلوا و اذا ساءوا فقلوا

(21)

و اذا اردوا اخرجوا الله تعالی ثم کبوه و اذا ساءوا فقلوا و اذا غصوا فقلوا

1191

42B (1) Her cāy-ı¹¹⁹² bālā ve firāz ve a'laya¹¹⁹³ su'ūd eylediklerinde¹¹⁹⁴ allahu ekber ile taḥrīki zebān¹¹⁹⁵ ve her neşībe (2) ve esfele¹¹⁹⁶ nüzül ve hübūṭ¹¹⁹⁷ ettiklerinde¹¹⁹⁸ sübhānallah tesbīhi ile¹¹⁹⁹ raḥbu'l lisānan olurlar¹²⁰⁰ bir (3) emre mübāşeretlerinde meşīyyetullaha mübādiret ile inşa'allah kelime-i cemīlesin¹²⁰¹ zebānzede (4) kılup velā teküllunne li-şey'in innī fā'ilün zalike ğaden illā inyeşe'allah emr-i cihān itā'ına (5)

¹¹⁸² Ve her ... ser u şān : Ve emlak-ı : İÜ

¹¹⁸³ Rüy-i zemīnde : - İÜ

¹¹⁸⁴ Ezān ve lebbeyk hān oldukların : Dinleyenlerin : İÜ

¹¹⁸⁵ Kuşinā ... belādur : İşidirler : İÜ

¹¹⁸⁶ Cemīle : Celīle : İÜ

¹¹⁸⁷ Yād : - İÜ

¹¹⁸⁸ Şiddet ve rehā ve saḥt ve rızā ve su'üb ve hebūṭ ve sirren ve żarren ve'l-ḥāşıl : - İÜ

¹¹⁸⁹ Cenāb-ı : - İÜ

¹¹⁹⁰ Şenā-hān ... kemāldür : Şenā-hānlardur : İÜ

¹¹⁹¹ Ve yukebbirüne 'ālā külli şerefin ve yusabbihüne 'inde kulli hubūṭin ve yeķülüne 'inde irādeti'l emri ef'alehu inşe'allahu te'ālā ve izā ğazībū chellelū ve izā tenāze'ū tüsebbihū ve izā erādū emren istihārüllaha te'ālā şümme rakibühū ve izā iştevā 'alā zahri devābetihim ḥammidullahe. (Bu ümmetin ālimleri her şerefe nail olup her kalktıklarında tesbih ederler ve bir işi yapmak istedikleri zaman inşaallah derler, kızdıkları zaman kelime-i tevhid getirir, kızdıkları zaman utanırlar. Bir işi yapmak istedikleri zaman işi yapar, olumluysa onu icra ederler. Bineklere bindiklerinde Allah'a ḥamd ederler.)

¹¹⁹² Cāy-ı : - İÜ

¹¹⁹³ Ve a'laya : - İÜ

¹¹⁹⁴ Eylediklerinde : Eyledikçe : İÜ

¹¹⁹⁵ İle taḥrīki zebān : - İÜ

¹¹⁹⁶ Ve esfele : - İÜ

¹¹⁹⁷ Hübūṭ : Hübūṭlarında : İÜ

¹¹⁹⁸ Ettiklerinde : - İÜ

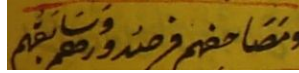
¹¹⁹⁹ Tesbīhi ile : Küllümātıyla : İÜ

¹²⁰⁰ Lisānan olurlar : Lisān olup : İÜ

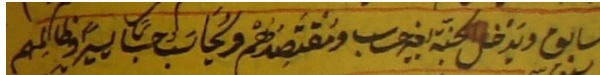
¹²⁰¹ Kelime-i cemīlesin : Kelimesin : İÜ

fermāber olurlar vaqtā kendülere hiddet ve ‘azāb țareyān¹²⁰² eylese lā ilāhe illallah (6) vird-i tefrīdi ve tevħīdi¹²⁰³ deħānlarına cereyān itmekle ve¹²⁰⁴ münāzā‘ ve mücādeleye¹²⁰⁵ (7) ikđāmlarında sübhanallah tesbihi¹²⁰⁶ ile taħrīk-i lisān iderler¹²⁰⁷ ve bir emr-i ‘azm ve řurū‘atlarında¹²⁰⁸ (8) māħāb men istihār pendiyile¹²⁰⁹ ‘āmilīn-i ba‘de zā ol tertīb ve terkīb ve rukūb iderler.¹²¹⁰ (9) Ve zūhur-i devāya¹²¹¹ istivā yāfte olduklarında ĥamd-ı hüdā ile řākīrīn ve ĥāmidīn olmaları (10) cümle-i ĥařāyīřlerinden

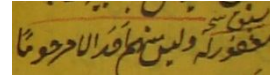
ma‘dūdīndür.¹²¹²

(11)

(12)

¹²¹³

Ya‘nī

Ķur‘ān-ı řerīf bu ümmetiñ ĳalb-ı (13) laťif ve münīflerinde mevcūd ve mahfūzdür.¹²¹⁴ Tevrāt-ı celīl ve İncīl-i cemīlde¹²¹⁵ (14) ene cīlāhüm ve muřāħafuhüm fī řudūrihim evřāfun münīfesiyle bu¹²¹⁶ ümmetiñ mevřūfiyyetleri (15) řeref-ı řān¹²¹⁷ ve ‘uluvve mekānlarına¹²¹⁸ delīl ve burħāndur. Feminhum zālīmun li-nefsihi ve minhum muĳtařidun (16) ve minhum sābīkun bil ĥayrāti āyet-i ‘amīmetü’l¹²¹⁹ berekātıyla sābīĳlarıñ cennete duħūlleri (17) bilā ‘azābin¹²²⁰ ve na‘īm-i muĳīmetü vuřūlleri¹²²¹

¹²⁰² Ȥareyān : Sereyān : İÜ

¹²⁰³ Tefrīdi ve tevħīdi : - İÜ

¹²⁰⁴ İtmekle ve : Edüp : İÜ

¹²⁰⁵ Mücādeleye : Muĳāřamaya : İÜ

¹²⁰⁶ Tesbihi : - İÜ

¹²⁰⁷ Lisān iderler : Zebān : İÜ

¹²⁰⁸ Emr-i ‘azm ve řurū‘atlarında : Emre ‘azīmetlerinde : İÜ

¹²⁰⁹ Pendiyile : Naşıyile : İÜ

¹²¹⁰ ‘Āmilīn-i ba‘de zā ol tertīb ve terkīb ve rukūb iderler : NP

¹²¹¹ ‘Āmilīn-i ... devāya : ‘Āmilīn ve dāyeleri zūhurında : İÜ

¹²¹² Olmaları ... ma‘dūdīndür : Olmalarıñ cümlesi ĥavāř-ı ümmetden řümārīdedür : İÜ

¹²¹³ Ve metāħifūhüm fī řudūrihim ve sābekuhum sābīkun ve yedħulü’l cennete bi-ĳayri ĳisāben ve mukteřiduhum ve yuĳāsEbū ĳisāben yesīren ve zālīmihim maĳfūrun lehu ve leyse minhum aĳaden illā merħūmen. (Bu ümmetin Ķur‘ān’dan öĳrendikleri sayesinde ĳıĳbir ümmet bu ümmeti geĳemez. Bu ümmetin bir kısmı cennete hesapsız bir kısmı da az hesapla girecektir. Bu ümmetin ĳünahkarlarına bile topyekün merħamet edilecektir.)

¹²¹⁴ Ya‘nī Ķur‘ān-ı řerīf bu ümmetiñ ĳalb-ı laťif ve münīflerinde mevcūd ve mahfūzdür : - İÜ

¹²¹⁵ Tevrāt-ı celīl ve incīl-i cemīlde : Tevrāt ve İncīlde : İÜ

¹²¹⁶ Evřāfun münīfesiyle bu : Vaşıtyla : İÜ

¹²¹⁷ şeref-ı řān : şeref ve řānlarına : İÜ

¹²¹⁸ Ve ‘uluvve mekānlarına : - İÜ

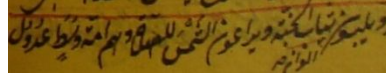
¹²¹⁹ ‘Amīmetü’l : Pür : İÜ

¹²²⁰ Sābīĳlarıñ ... ‘azābin : Sābīĳları bilā ‘azāb cennete duħūlleri : İÜ

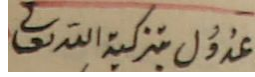
¹²²¹ Ve na‘īm-i muĳīmetü vuřūlleri : - İÜ

bilā hisāb oldığı¹²²² bi- irtiyāb¹²²³ ve iktisād fi'l a'māli¹²²⁴ (18) üzere olanlar hisāb-ı yesir bilā¹²²⁵ 'asir ile muhāsebe ve rehāyāb¹²²⁶ olmaları fazl-ı hīṭāb¹²²⁷ (19) ve zulm-i nefse meyyāl¹²²⁸ bulunanları daḥi¹²²⁹ maḡfiret-i ḥāzret-i raḥmānla rāḥat-yāb (20) olup¹²³⁰ anlardan biri raḥmet-i ḥaḡ ve fevz-i ve felek-i feyyāz-ı muṭlaḡdan¹²³¹ 'ārī ve

beri (21) olmaları muḡaḡaḡdur.¹²³²

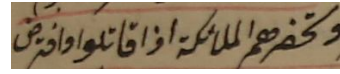

43A (1)

Ve libās-ı behiṣt envā'mıñ reng-i āmīzi beyāz ve surḡ ve sebzi (2) pūṣān ve fi'l-¹²³⁴ cihād-ı ma'a'l küffārda telebbüs-i¹²³⁵ ḡarīr cāme endāmlarına¹²³⁶ cüsban olub evḡāt-ı (3) ṣalātlarında ṭulū ' ve ḡurüb ve zevāl-i āfitāba mürā'āt ve ta'yīn-i vaḡt ve dekāyīḡ-i (4) ezmāyiṣ-i sā'at ve derecātladur.¹²³⁷ Kār-ı ṣavāb ve ṣevāb¹²³⁸ olurlar ve 'ināyet-i bī ḡāye-i¹²³⁹ ḡaḡḡla (5) ṣānlarından vürüd iden tenmiye-i muḡaḡḡaḡ ki¹²⁴⁰ ve ce'alekum ümmeten vesāṭen li-tekünū ṣühedā'e (6) 'ale'n nāsi tezkiyesiyle bunlar¹²⁴¹ muṣaddıḡ buyuruldılar. Ve 'an Ebi'l Evfā raḡiyallahu 'anh (7) el-mevlā inne¹²⁴² ḡıyāre 'ibādallahi'l-lezīne yurā'üne'ṣ ṣemse ve'l ḡamere ve'l nücūme ve'l-ezille

(8) li-zikrillahi te'ālā kezā fi'l cāmi'i's ṣaḡīr¹²⁴³

(9)

¹²²² Oldığı : - İÜ

¹²²³ Bi- irtiyāb : Bi- irtiyābdur : İÜ

¹²²⁴ Fi'l a'māli : - İÜ

¹²²⁵ Bilā : ḡayri : İÜ

¹²²⁶ Rehāyāb : Necāt-yāfte : İÜ

¹²²⁷ Fazl-ı hīṭāb : Fazlü'l-hīṭābdur : İÜ

¹²²⁸ Meyyāl : Meyyelān : İÜ

¹²²⁹ Bulunanları daḡi : Edenleri : İÜ

¹²³⁰ Rāḡat-yāb olup : Rāḡat-yābdur. Ḥāşılı : İÜ

¹²³¹ Raḡmet-i ... muṭlaḡdan : Raḡmet ve ni'metden : İÜ

¹²³² Olmaları muḡaḡḡdur : Deḡillerdür : İÜ

¹²³³ Ve yelbisüne ṣiyābe'l-cenneti ve yurā'üne'ṣ ṣemse li'ṣ ṣalāti ve hum ümmetin vesāṭin 'udülü bi-tezkiyetullah-i te'ālā. (Ve cennetin elbiselerini giyer, namaz için güneşi takip eder, Allah'ın yükselişiyle ve onlara bahşettiḡi terbiyeyle yükselirler.)

¹²³⁴ Fi'l- : - İÜ

¹²³⁵ Ma'a'l küffārda telebbüs-i : - İÜ

¹²³⁶ Cāme endāmlarına : Telbisi : İÜ

¹²³⁷ Mürā'āt ... derecātladur : Mürā'ātladur : İÜ

¹²³⁸ Ve ṣevāb : - İÜ

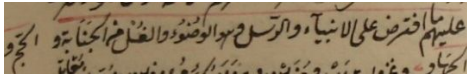
¹²³⁹ Bī ḡāye-i : - İÜ

¹²⁴⁰ Ki : İÜ

¹²⁴¹ Bunlar : - İÜ

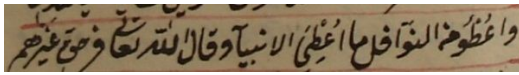
¹²⁴² 'An Ebi'l-Evfā ... inne : Ve fi'l ḡaberān : İÜ

¹²⁴³ Kezā fi'l cāmi'i's ṣaḡīr : Ṭaberāni Ebi'l Evfā cāmi' : İÜ

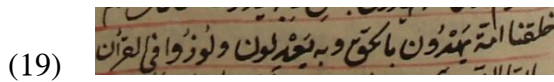
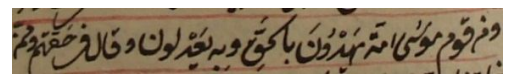

(10) ¹²⁴⁴ Ve ğazadāt-ı Bedr ve Hüneyn'de ve

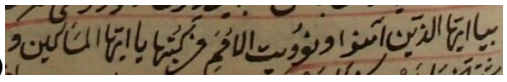
melā'iket-i mürdifin ve müsevmin muķatele (11) ma'a'l-füccār lā imdādi'l ahyār¹²⁴⁵ ve'l-ebrāre vuķū'u yāfte olduğı yād kerde ğazret-i kerdegārdür. (12) Ve ile'l ān nuşret ve 'avn perverd-i ğār ile¹²⁴⁶ sürüşān-i kirām habiş-i ümmet (13) seyyidü'l enāme āmāde ve ķital-i¹²⁴⁷ ma'a'l küffār ğuşūşī meşhūd ve¹²⁴⁸ ber devāmdur.¹²⁴⁹ (14) Ve dađı¹²⁵⁰ enbiyā ve mürselīn-i¹²⁵¹ 'aleyhim şalavatullahü'l mu'in¹²⁵² üzere farz olunan (15) ābdest ve ğusül-i cenābet¹²⁵³ ve Hacc-ı beytü'l-haram ve cihād-ı ma'a'l-küffāri'l li'ami kemā (16) kāne bu ümmete āhir zamān üzere farz ve teşri'i şāyān kılındı.¹²⁵⁴ (17)

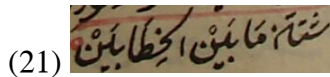
(18)

(19)

(20)

(21)

¹²⁵⁵ Ve enbiyā'i 'aleyhimi't taĥāyāya¹²⁵⁶ i'tā buyurulan nevāfil-

i 43B (1) 'ibādāt ve fevāzil-i tāt-ı ümmet-i seyyidü's-sādāta i'tā olundu. Ve ğudā-yı celil (2) tenzīl-ı cemilinde benī İsrā'ıl ğakkında buyurmuşdur ki¹²⁵⁷ kavm-

¹²⁴⁴ Ve taĥzarahümü'l melā'iketu izā kätilü ve iftarāza 'aleyhim mā iftarāza 'alā'l enbiyā-i ve'r-rusuli ve hüve'l vuzū'u ve'l ğuslu mine'l cenābeti ve'l ğacci ve'l cihādi. (Bu ümmet savaşıırken melekler onlara yardım ederler. Nebi ve resullere farz olan gusul abdesti ve muharebe onlara da farz kılınmıştır.)

¹²⁴⁵ İmdādi'l ahyār : İmdād-i ğakla : İÜ

¹²⁴⁶ Ve'l-ebrāre vuķū'u yāfte olduğı yād kerde ğazret-i kerdegārdür. Ve ile'l ān nuşret ve 'avn perverd-i ğār ile : - İÜ

¹²⁴⁷ Sürüşān-i ... ķital-i : Sürüşānıñ muĥarebe : İÜ

¹²⁴⁸ Ħuşūşī meşhūd ve : Emri : İÜ

¹²⁴⁹ Ber devāmdur : Ber devāmdur ve ber karardur : İÜ

¹²⁵⁰ Ve dağı : - İÜ

¹²⁵¹ Mürselīn-i : Resul : İÜ

¹²⁵² 'Aleyhim şalavatullahü'l mu'in : 'Aleyhimü'ş-şalātu ve's-selām : İÜ

¹²⁵³ Ħusül-i cenābet : Cenābetden ğasl : İÜ

¹²⁵⁴ Cihād-ı ... kılındı : Cihād bu ümmet üzere teşri'i ve farz kılındı : İÜ

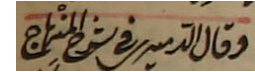
¹²⁵⁵ Ve u'tü mine'n nevāfilü mā u'tiye'l enbiyā ve kālellahu te'ālā fi ğakķ-ı ğayruhum ve min kavm-i Musā ümmetün yehdüne bi'l ğakķ-ı ve bihi ya'dilüne ve ğāle fi ğakķihim ve mimmen ğalaķnā ümmeten yehdüne bi'l ğakķ-ı ve bihi ya'dilüne ve lüzü fi'l-Ħur'āni biyā eyyühellezīne āmenü ve nüdiyeti'l ümemi fi kütübihā yā eyyuhā'l mesākīne ve şettānu mā beyne'l ğitābeyn. (Allah diğer ümmetlerden Hz. Mūsā'nın ümmeti için Mūsā'nın kavminden (insanları) hak ile doğru yola ileten ve onunla adaletli davranan bir topluluk da vardı, buyuruyor. Bu ümmet için de hakka ve adalete riayet eden bir ümmet yarattık buyuruyor ve diğer ümmetlere kitaplarında zavallı, fakir, gariban gibi isimlerle hitap ederken bu ümmete ey iman edenler şeklinde hitap ediyor. Bu iki hitap arasındaki fark apaçık görünmektedir.) Araf suresi 159. ayet

¹²⁵⁶ Ve enbiyā'i 'aleyhimi't taĥāyāya : Enbiyā-yı kirām 'aleyhimü'ş-şalātu ve's-selām ğazerātına : İÜ

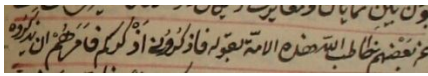
¹²⁵⁷ Buyurmuşdur ki : - İÜ

Mūsā'dan¹²⁵⁸ ba'zı t̄a'ife-i (3) t̄arīk-i¹²⁵⁹ ḥaḳka rehyāb-ı hidāyet ve ḥaḳkā 'udūl ve mūcibiyle 'adālet iderler.¹²⁶⁰ Ammā¹²⁶¹ ümmet-i (4) şehriyār-ı risālet şānlarında bin 'azımuşān ḥalk ve inşā eyledigim ümmetden dimek¹²⁶² (5) vaşf-ı a'lāsıyla teşifsāz-ı ümmet-i bī enbāz eyleyüp bilā tab'izin menn ve (6) ta'vīz¹²⁶³ eyledi. Ve Ḳur'ān-ı mübīnde bu ümmete müslimīn¹²⁶⁴ ve mü'minīn ḥiṭāb-ı şeref (7) nişābıyla¹²⁶⁵ nidā ve is'ād buyurulub Tevrāt ve İncil'de ümem-i sālīfe ise¹²⁶⁶ yā (8) eyyühe'l mesākīn ḥiṭābıyla¹²⁶⁷ yād olundu.¹²⁶⁸ İmdi¹²⁶⁹ ḥiṭābeyn-i miyānesinde min ciheti'ş şeref¹²⁷⁰ (9)

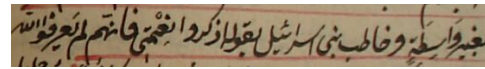
bān-ı beyyin nümāyān ve muğāyeret-i rāyikāndur.

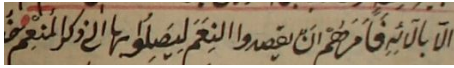
(10)

(11)

(12)

¹²⁷¹ Ḥudā-yı celīl (13) bu ümmete ḥiṭāb-ı cemīlinde

beni vaḳt-ı reḥāda t̄a'atla yād idiñ ben sizi mağfiret (14) ile zıkr iderim deyu bi-ğayr-ı vāsīta zıkr ile emreyledi. Ammā benī İsrā'ile in'āmım olan (15) ni'meti zıkr ideler deyu buyurub pes anlar ḥaḳḳ ancak āla ve ni'amıyla 'irfāna ḳudret-yāb ammā (16) bu ümmet esmā-yı hüsnā ve şifāt-ı 'ulyā ve 'acāyib-i mülk ve melekūta naẓar ve āsār-ı ḳudret (17) ve raḥamūt ve ceberūta nigāhla müşāhede etdiler. İmdi onlar ni'met ḳaşdiyle me'mürīn (18) oldular ki zıkr-ı mün'ime vuşūl-i kesb ideler deyu kemāl-ı demīrī şerḥ-i minhācda

¹²⁵⁸ Mūsā'dan : Mūsā 'aleyhi'ş-şalātu ve's-selāmdan : İÜ

¹²⁵⁹ T̄a'ife-i t̄arīk-i : Ümmet : İÜ

¹²⁶⁰ İderler : İderler deyu buyurup : İÜ

¹²⁶¹ Ammā : - İÜ

¹²⁶² Dimek : - İÜ

¹²⁶³ Vaşf-ı ... ta'vīz : Vaşfıyla şeref-yāb : İÜ

¹²⁶⁴ Bu ümmete müslimīn : Ümmet-i müslimīn : İÜ

¹²⁶⁵ Ḥiṭāb-ı şeref nişābıyla : Ḥiṭābıyla : İÜ

¹²⁶⁶ Tevrat ve incilde ümem-i sālīfe ise : Ümem-i sālīfe Tevrat ve İncilde : İÜ

¹²⁶⁷ Ḥiṭābıyla : İle : İÜ

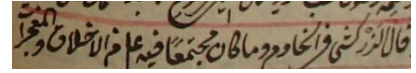
¹²⁶⁸ Olundu : Olındular : İÜ

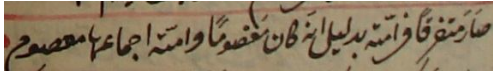
¹²⁶⁹ İmdi : - İÜ

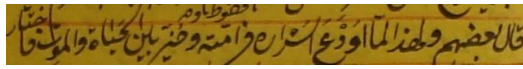
¹²⁷⁰ Min ciheti'ş şeref : - İÜ

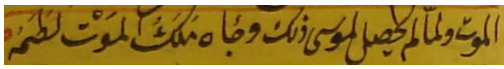
¹²⁷¹ Ve ḳāle'd-Demīri fi şerḥi'l minhāc 'an ba'zihim ḥātibullah hazīhi'l ümmetü bi-ḳavlihi **fezkurünī ezkurküm** fe-emerehum en yezkurūhu bi-ğayri vāsītetin ve ḥātib-i benī isrā'ıl bi-ḳavlihi üzkurü ni'meti fe-innehum lem ya'rifullāhe illā bālāihi fe-emerehum en yaḳşudū'n-ni'eme li-yeşilū bihā inni zıkrü'l mün'imi. (Demīri Minhāc şerḥinde bazılarında şöyle nakleder: Allah bu ümmete, **öyle ise beni zikredin ki ben de sizi zikredeyim**, diye hitap eder ve ona vasıtasız zikretmelerini emreder. Beni İsrail'e ise nimeti verene vasıtalı ulaşabilsinler diye nimetime zikredin derdi; çünkü onlar Allah'ı tanımazlardı.) Bakara suresi 152. ayet

ikmāl-i kemāl-i ümmet-i merhūme (19) buyurdılar.¹²⁷²

(20) ¹²⁷³ (21) İmām Zerkeşî hādmede¹²⁷⁴ naql-ı dilkeşî üzere¹²⁷⁵ her ne ahlāk-ı hasene ve hevāriq-ı müstaḥsene¹²⁷⁶ sulṭān-ı 44A (1) iklīm-i risāletde¹²⁷⁷ mevcūda ve¹²⁷⁸ müctemi‘ ise ümmet-i merhūmesi meyānında¹²⁷⁹ daḡi (2) ol ḡalāt-ı behiyyāt-ı şāmla ve müteferriqa oldı¹²⁸⁰ çüñkü¹²⁸¹ ol ḡazret ‘işmet-i rabb-ı (3) ‘izzet ile¹²⁸² ma‘şüm oldıḡı delil ve haysiyyeti¹²⁸³ ile icmā‘ ümmeti daḡi ‘aleykum bi’l cemā‘ati (4) ḡaberiyle zīg ve zeel ve ḡaṡer ve ḡalelden maḡfuḡ ve¹²⁸⁴ maşūn ve ‘işmet-i rabbānī birle¹²⁸⁵ memnūn oldılar.¹²⁸⁶ (5)

(6) ¹²⁸⁷

Ba‘zı erbāb-ı (7) ḡaḡāyık irşād-ı deḡāyık idüb buyurmuşlar. Benāberin esrār-ı ḡazret-i Muhammedīye (8) ‘aleyhi’t-taḡiyye ümmetine emānet ve deri‘at kılındıḡından zāt-ı biḡbudları ‘ālem-i (9) dūnyāda ibḡā ve mevcūd olmalarıyla veyā vuşlata liḡā-yı ma‘būd ile rāh-ı āḡirete (10) rıḡletleri miyānesinde muḡayyer buyurıldıkda naql-ı riḡat ‘ālem-i

¹²⁷² Ḥudā-yı celil bu ümmete ḡiṡāb-ı cemilinde beni vaḡt-ı rehāda ṡā‘atla yād idiñ ben sizi maḡfired ile zıkr iderim deyu bi-ḡayr-ı vāsıṡa zıkr ile emreyledi. Ammā benī İsrā‘ile in‘āmım olan ni‘meti zıkr ideler deyu buyurub pes anlar ḡaḡḡ ancak āla ve ni‘amıyla ‘irfāna ḡudret-yāb ammā bu ümmet esmā-yı ḡüsnā ve şıfāt-ı ‘ulyā ve ‘acāyib-i mülk ve melekūta naḡar ve āşār-ı ḡudret ve raḡamūt ve ceberūta niḡāhla müşāhede etdiler imdi onlar ni‘met ḡaşıdiyle me‘mürin oldular ki zıkr-ı mün‘ime vuşul-i kesb ideler deyu kemāl-i demürî şerḡ-i minhācdā ikmāl-i kemāl-i ümmet-i merhūme buyurdılar : - İÜ

¹²⁷³ Ḳāle ez Zerkeşî fi’l ḡādimi ve mā kāne müctemi‘en fihi ‘aleyhissalatu vesselam mine’l aḡlāk ve ‘l-mu‘cizāt şār-ı müteferriken fi ümmet-i bi-delilin innehu kāne ma‘şūmen ve ümmetühü icmā‘uhā ma‘şūmun. (Zerkeşî Ḥādım’de der ki, “Bu ümmetin dışında mucize ve ḡüzel ahlak sahibi olan ayrıcaklı ve sorumlu başka ḡiçbir ümmet yoktur. Bu mucize ve ḡüzelliklere sahip olan masumdur.”)

¹²⁷⁴ Ḥādmede : İÜ

¹²⁷⁵ Üzere : Buyurup : İÜ

¹²⁷⁶ Ḥasene ve hevāriq-ı müstaḡsene : Mu‘cizatdan : İÜ

¹²⁷⁷ Sulṡān-ı iklīm-i risāletde : Sulṡān-ı risālet ḡazretlerinde : İÜ

¹²⁷⁸ Mevcūda ve : - İÜ

¹²⁷⁹ Merhūmesi meyānında : İçre : İÜ

¹²⁸⁰ Şāmla ve müteferriqa oldı : Müteferriqa ve şāmladır : İÜ

¹²⁸¹ Çüñkü : - İÜ

¹²⁸² ‘İşmet-i rabb-ı ‘izzet ile : - İÜ

¹²⁸³ Delil ve haysiyyeti : Delāletiyile : İÜ

¹²⁸⁴ ‘Aleykum ... maḡfuḡ ve : Ḥaṡerden : İÜ

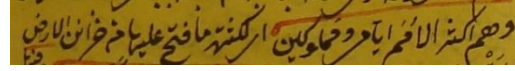
¹²⁸⁵ Birle : İle : İÜ

¹²⁸⁶ Oldılar : Kılındı : İÜ

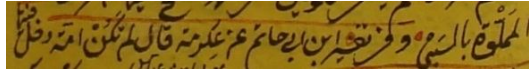
¹²⁸⁷ Ḳāle ba‘zihum ve li-haḡa lemmā evda‘e esrārehu fi ümmetihi ve ḡayrun beyne’l ḡayāti ve’l-mevti iḡṡiyāri’l-mevt ve lemmā lem yuḡaşşilü’ li Musā zalike ve cā‘ahu melekü’l mevt-i letemehu. (Bazıları diyor ki, “Peygamber efendimiz ümmetini sırlarla donatırken ölüm ile kalım arasında serbest bırakıldı. O ölümü isteyince ölüm meleḡi gelip onun emanetini aldı.” Musa’ya böyle bir şans tanınmamıştı.)

‘uḳbā buyurulmağı (11) li-ikmāl-i umürü’d-dīn li-ümmetihil ahyār vedi‘atü’l esrār riḫleti ihtiyār eyledi. (12) Hüs-nı rızā ile teslīm-i cenāb-ı Mūsā el-kelīm hāşıl olmadı. Melekü’l mevt vürūdında (13) ‘adem-i rızā-yı kuvvetle rüy-i meleke ṭabāncazen belki

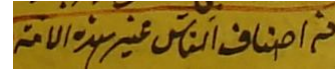
sebeb-i ḳafer-i ‘ayn oldılar.¹²⁸⁸ (14)

(15)

(16)

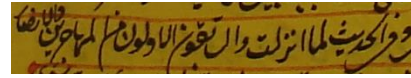

¹²⁸⁹

Tefsiri-i

rāzide ḫarīr-i taḫrīr-i ‘İkrime’dür ki (17) ecnās ve eşnāf-ı ḫalāyık ‘Arab ve ‘Acem ve Berber ve deylemenden bu ümmet içre duḫūl iden (18) bisyār-i rüy-i milel ümem-i ümmet-i sâ’ireye meşūl itmedi meşelen ḳavm-ı ‘Ād ve Semüyedür millet-i bi- (19) sūd ve benī İsrā’īl kavm-i Mūsā ve şāhibü’n-cinn gibi zīrā da‘vet-i ḫazret-i ‘ammeti ve (20)

da‘vet-i enbiyā-i ḫāşşe idi.¹²⁹⁰

(21)

¹²⁹¹

44B (1) Ya’ni āyet-i cemīle-yi

merziyye ki bu ümmet-i rażiyyeniñ sâbikīn evvelīn ve enşār ve muḫācirīn (2) ve bi’l-iḫşān melik-i sālifine tābi’in şānlarında in‘ām-ı ‘ām-ı rızvān ḫazret-i rabb-i (3) mennāni beyāndur şerefnüzūl-i nebiiyi raḫmān buyuruldukda bu va’d ve sitāyiş ve rızā ve istirzā (4) bi’l-cümle ümmetim ḫaḳḳında şāyān ve ba‘de’n-nizā ḡaḫab ve suḫṭ nümāyān

¹²⁸⁸ Ba’zı erbāb-ı ḫaḳāyık irşād-ı deḳāyık idüb buyurmuşlar. Benāberīn esrār-ı ḫazret-i Muhammediyye ‘aleyhi’t-tahiyye ümmetine emānet ve deri‘at kılındığından zāt-ı biḫbudları ‘ālem-i dünyāda ibḳā ve mevcūd olmalarıyla veyā vuşlata liḳā-yı ma‘būd ile rāh-ı āhirete riḫletleri miyānesinde muḫayyer buyurıldıkda naḳl-ı riḫat ‘ālem-ı ‘uḳbā buyurulmağı li-ikmāl-i umürü’d-dīn li-ümmetihil ahyār vedi‘atü’l esrār riḫleti ihtiyār eyledi. Hüs-nı rızā ile teslīm-i cenāb-ı Mūsā el-kelīm hāşıl olmadı. Melekü’l mevt vürūdında ‘adem-i rızā-yı kuvvetle rüy-i meleke ṭabāncazen belki sebeb-i ḳafer-i ‘ayn oldılar : - İÜ

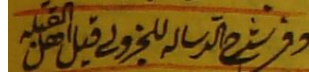
¹²⁸⁹ Ve hüm ekşerü’l ümemi eyyāmı ve memlūkīn ey li keşreti mā fetaḫa ‘aleyhā min ḫazā’ini’l arzi’l-mülevveti bi’s sebyi ve fi tefsīr-i İbn-i Ebī Ḥatim ‘an ‘İkrimete ḳāle lem tekun ümmetün deḫale fiḫā min eşnāfi’n nāsi ḡayre ḫazihi’l ümmeti. (Bu ümmet yerin hazinelerinin en çok bağışlandığı ümmettir. ‘İkrimete İbn-i Ebī Ḥatim tefsirinde hiçbir ümmete o kadar insan sınıfı katılmamıştır, demiştir.)

¹²⁹⁰ Tefsiri-i rāzide ḫarīr-i taḫrīr-i ‘İkrimedür ki ecnās ve eşnāf-ı ḫalāyık ‘arab ve ‘acem ve berber ve deylemenden bu ümmet içre duḫūl iden bisyār-i rüy-i milel ümem-i ümmet-i sâ’ireye meşūl itmedi meşelen ḳavm-ı ‘ād ve semüyedür millet-i bi- sūd ve benī İsrā’īl kavm-i Mūsā ve şāhibü’n-cinn gibi zīrā da‘vet-i ḫazret-i ‘ammeti ve da‘vet-i enbiyā-i ḫāşşe idi : - İÜ

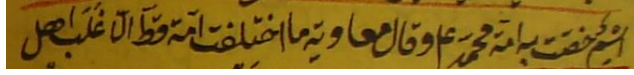
¹²⁹¹ Ve fi’l-ḫadıṣ lemmā enzelet velā tekünü’l evvelüne mine’l muḫācirīne ve’l-enşāri vellezīne teba’ühüm bi-iḫşānin raḫiyallahu ‘anhum ve rażū ‘anhu ḳāle ‘aleyhisselatu vesselām ḫāze’l-ümmetī küllühā ve leyse ba’derrızā bi-saḫṭi. (Hadise göre, bu ayet inince öncekiler affedilmiştir. Onlar muḫacirler, ensarlar ve ondan sonra doğru yolu takip edenlerdir. Allah onlardan, onlar da Allah’ın verdiği nimetlerden razı olurlar. Peygamber efendimiz buyuruyor ki, bu ümmetten hiçkimseye rızadan sonra ceza yoktur.)

değildir deyu tefsir (5) ve ‘ayān ve şükri yezdān buyurulduğu haber-i mu‘teber¹²⁹²

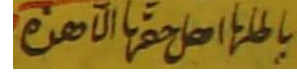
rāyigāndur.¹²⁹³

(6)

(7)

¹²⁹⁴

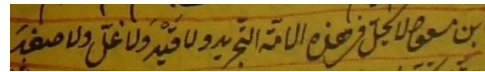
Bu

ümme-i ehl-i kıble telkibi hāşşe-yi haşāyışdendir.¹²⁹⁵(8) Ve ümemden bir ümmet kaṭ‘an girive-i ihtilāfa rāhī olmadı.¹²⁹⁶ İllā ehl-i bāṭılı ehl-i (9) haḳḳı üzerine galebe ve rüchānları nümāyān olurdu.¹²⁹⁷ Hemān bu ümmet-i bāṭılı izhāk (10) ve haḳḳı ihḳāk ile kesb-i ihtişāş ve imtiyāz eyledikleri¹²⁹⁸ daḳı havāşdan şümārīde (11) mervī-yi Mu‘āviye bin Ebi¹²⁹⁹ Süfyān raḳiyallahu ‘anhdur ammā mermer kavm-i fī ciheti’l-galebeti (12) ve vukū‘ yāfte zīrā nice mevālīdde küffār ehl-i imān üzere gālib ola gelmişdür. Mu‘āviye (13) kendünün haḳ üzere olub hāşā ‘Alī murtażā bāṭıl üzere olmağı kināye ve (14) ta‘rīze delālet ve mesāğ-ı nā bercā oldığı hüveydādur.¹³⁰⁰ Ve fī süneni’t Tirmizī (15) hadīş-i len yecme Allahu ālā hazīhi’l ümmeti seyfeyni seyfen māḳablinden bedeldür. (16) Minhā ey hazīhi’l ümmetü fī kıtāl-i ba‘zihim ba‘zen eyyāmü’l fiten ve seyfen (17) min ‘addühā mine’l kuffāri ya‘nī inne’s seyfeyni lā yectemi‘āni ilā istişā lehüm lākin izā (18) ca’lūbi ennehüm¹³⁰¹ beynehüm salaṭullahu’l ‘āduvv ve keffe be-

sehüm ‘an enfüsihim

(19)

(20)

¹²⁹² Haber-i mu‘teber : İÜ

¹²⁹³ Ya‘nī āyet-i cemīle-yi merziyye ki bu ümmet-i rażiyyeniñ sābikīn evvelīn ve enşār ve muhācīrīn ve bi’l-iḥsān melik-i sālīfīne tābī’in şānlarında in‘ām-ı ‘ām-ı rızvān hażret-i rabb-i mennānı beyāndur şerefnüzül-i nebiyyi rahmān buyuruldukda bu va‘d ve sitāyiş ve rızā ve istirzā bi’l-cümle ümmetim haḳḳında şāyān ve ba‘de’n-nizā gāżab ve suḳṭ nümāyān değıldür deyu tefsir ve ‘ayān ve şükri yezdān buyurulduğu haber-i mu‘teber rāyigāndur : - İÜ

¹²⁹⁴ Ve fī şerḫi’r-risāleti li’l ḫayri’e veli kiyle ehlü’l-kıbleti ismü’n ḫuşşet bihi ümmetü Muhammedün ‘aleyhisselātu vesselām ve kāle Mu‘āviyye mā haṭtelefet ümmetün kaṭṭ illā galebe ehlü bāṭulaha ehlü haḳḳiha illa hazīhi. (Risale şerhinde derler ki kıbble sahipleri ifadesi Hz. Muhammed’e has isimlerdendir. Mu‘āviyye buyurur ki, ümmet-i Muhammed dışındaki ümmetler ihtaya düşünce illaki düşmanları galip gelir.)

¹²⁹⁵ Bu ümmet-i ehl-i kıble telkibi hāşşe-yi haşāyışdendir : - İÜ

¹²⁹⁶ Kaṭ‘an girive-i ihtilāfa rāhī olmadı : Kaṭ‘an ihtilāf etdi : İÜ

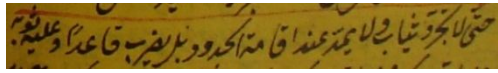
¹²⁹⁷ Ve rüchānları nümāyān olurdu : İderdi : İÜ

¹²⁹⁸ Eyledikleri : Eyledi : İÜ

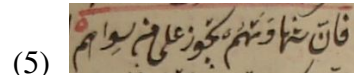
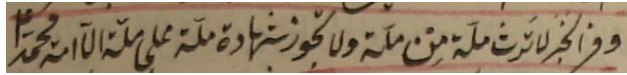
¹²⁹⁹ Daḳı havāşdan şümārīde mervī-yi Mu‘āviye bin Ebi : NP

¹³⁰⁰ Daḳı ... hüveydādur : İmam Cezūlī şerḫ-i risālede buyurmuş ki ehl-i kıble telkībī ümmet-i Muhammed şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem taḫşiş kılınān bir ism-i sāmīdir : İÜ

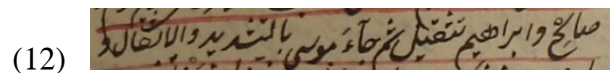
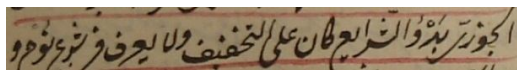
¹³⁰¹ Ennehüm : Be-sehüm : İÜ

¹³⁰² (21) İbn Mes'ud rađiyallahu 'anh el-ma'būd buyurur ki¹³⁰³ Ve bu ümmet içre 'inde ikāmeti ĥudūd tecrīd-i şiyāb mücrim¹³⁰⁴ ve kayd ve bend ve ĥadīd-i 45A (1) gülügīr ve selāsel¹³⁰⁵ ve eşfād ve zencīr¹³⁰⁶ imsāl-ı tağdīb¹³⁰⁷ helāl olmaz belki mücrim (2) ve cān-ı melbūsi olan şiyābıyla bi ġayr-ı nez'in ve keşfin¹³⁰⁸ kâ'iden ħarb ve te'dīb olundıkları¹³⁰⁹ (3) dađı ĥavāşdan 'add olunduđı İbn Mes'ud'den rađiyallahu 'anhu el-ma'būd-ı mervīdür.¹³¹⁰ (4)

¹³¹¹ Eşerde vürūd yaftedür ki bir millet (6) millet-i diđerden tevārüş itmez. Meşelā Yahūdi ve Naşārā Mecūs ve şābīden ve lev min (7) zedyü'l ħurbā ve'l-'asūba mi mīrās ĥivār olmazlar lakin yahūd ile naşārī'l- küfr-i (8) milletün vaĥidetün min ehli'l-kitābeyn ħarābet hesabıyla velāen ve ħurbeten tevārüş (9) ide.¹³¹² Ve bir millet yek diđer üzere şahādetleri mesmū' degil.¹³¹³ İllā ümmet-i Muhammediñ¹³¹⁴ (10) cemī'-i milel muĥtalife üzerlerine¹³¹⁵ şahādetleri mesmū'a ve maĥbūledür.¹³¹⁶ (11)

¹³⁰² Ve kāle İbn-i Mes'ud lā yaĥillu fi ĥazīhi'l ümmeti et-tecrīdu lā kayde ve lā ġulle ve lā şafde ĥattā lā tücceridu şiyābe ve lā yemuddü inde ikāmeti'l ĥudūdi bel yeğribe kâ'iden ve 'aleyhi şevbehu. (İbn-i Mesud diyor ki, bu ümmete kin gütmek, sınırlandırma yapmak ya da yakınlarının yanında bile çıplak dolaşmak helal değildir.)

¹³⁰³ İbn Mes'ud rađiyallahu 'anh el-ma'būd buyurur ki : İÜ

¹³⁰⁴ Mücrim : - İÜ

¹³⁰⁵ Bend ... selāsel : Ğull : İÜ

¹³⁰⁶ Ve zencīr : - İÜ

¹³⁰⁷ Tağdīb : 'Azāb : İÜ

¹³⁰⁸ Bi ġayr-ı nez'in ve keşfin : - İÜ

¹³⁰⁹ Ve te'dīb olundıkları : Olunur : İÜ

¹³¹⁰ Dağı ĥavāşdan 'add olunduğı İbn Mes'udden rağiyallahu 'anhu el-ma'būd-ı mervīdür : - İÜ

¹³¹¹ Ve fi'l-ĥaberi lā terişu milletün min melletin ve lā tecüz-i şehādetu milletün 'alā milletin illā ümmetin Muhammed 'aleyhisselātu vesselām fe-inne şehādetehüm tecüz-ı 'alā men sıvāhim. (Haberden anlaşılır ki bu ümmetin dışında hiçbir millet başka millet varis olamaz ve hiçbir millet başka bir millete şahitlik edemez. Sadece ümmeti Muhammed'in ümmeti varis ve şahid olabilir ve varisliği, şahitliği kabul edilir.)

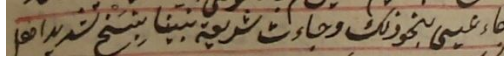
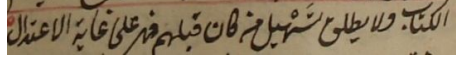
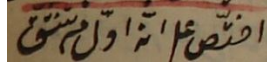
¹³¹² Meşelā yahūdi ve naşārā mecūs ve şābīden ve lev min zedyü'l ħurbā ve'l-'asūba mi mīrās ĥivār olmazlar lakin yahūd ile naşārī'l- küfr-i milletün vaĥidetün min ehli'l-kitābeyn ħarābet hesabıyla velāen ve ħurbeten tevārüş ide : - İÜ

¹³¹³ Şehādet itmez : İÜ

¹³¹⁴ Muhammediñ : Merĥūme : İÜ

¹³¹⁵ Cemī'-i milel muĥtalife üzerlerine : Pes anların kendülere mā'adā : İÜ

¹³¹⁶ Mesmū'a ve maĥbūledür : Cā'ize ve mesmū'adur : İÜ

- (13) (14) ¹³¹⁷
- (15) Menkūl-i maḳbūl İbn Cevzī ve şihāb-ı ¹³¹⁸ Ḳaṣṭalānī'dür ki bed'i ve ibtidā'i (16) şerāyi'-i enbiyā-i müteḳaddimīn ḥaffet ve sühület üzere idi şer'i (17) neccāllah ve şāliḥ ve ḥalīlullah şerāyi'ī asā şiddet ve şıḳlet bunlar (18) şer'inde ma'rūf verāy-ı kâne ve küll idi ba'dehum Mūsā bin 'İmrān (19) benī İsrā'ile teşrīfsāz-ı risālet nebiyyān edildi ¹³¹⁹ şeri'atı ḳahr (20) ve celāl ve zāt-ı şerīf ¹³²⁰ heybet ve vakār cihetinden a'zam-ı ḥalḳ-ı zü'l (21) celāl ve şeri'inde ḥicret ve şiddet resīde-i ¹³²¹ kemāl idi. Ve ruḥullah-ı **45B** (1) şeri'ati daḥi nahve zālik ¹³²² ammā peygamberimiz ḥazretleriniñ şeri'atı teşdīd-i (2) ehl-i kitābı neshle şerefsāz vürūd olub mākabliñ taḥfif (3) ve teshīli haza itlāk olunmaksızın ¹³²³ maẓhar-ı kemāl ve şeri'atı gāye-i (4) i'tidāl ve ¹³²⁴ ikmāl şerāyi'-i pür cemāl olub ¹³²⁵ ümmet-i ecmele ümem ve 'adālet-i ¹³²⁶ (5) birle şarf-ı hemem eylediler. **El-Faşlü's Şālişü Fīmā Uḥtuşşe Fi Zatihi Fi'l Ahireti** (6) Bāb-ı evveliñ üçüncü faşl-ı zibinde ¹³²⁷ ve aşl-ı şehriyār-ı milket ¹³²⁸ risālet-i 'aleyhisselām (7) ve't-taḥiyye ḥazretleriniñ 'ālem-i 'ukbāda ¹³²⁹ zāt-ı bī-hemāl ve bī-hemtāsına taḥşış (8) buyurılan ¹³³⁰ ḥavaş-ı 'illiye ¹³³¹ beyānındadır. (9)

¹³¹⁷ Ve ḳāle İbnü'l Cevzī bed'ü'ş şerāyi' kâne 'alāt taḥfifi velā yu'rifu fi şer'i Nūḥ ve Şāliḥ ve İbrahim taşḳilun sümme cā'e Musā bi't-teşdīdi ve'l-işḳāl ve cā'e 'İsā bi-naḥvi zālik ve cā'et şeri'etü nebiyyinā binashi teşdīdi ehl-i'l-kitābi ve lā yaḥluku teshīlu men kâne ḳablehüm fehiye 'alā gāyeti'l i'tidāli. (İbnü'l Cevzī diyor ki, şeriatların dolunayı kolay yolu seçer. Nūḥ ve Şāliḥ ve İbrahim'in ümmetlerine zorluk yoktu. Musa'ya gelince zorlaştı ve o zorluk 'İsa'da da devam etti. Bizim peygamberimizin şeriatında o zorluk kaldırıldı. Ama daha kolaydır söylenmez daha uygundur denir.)

¹³¹⁸ Şihāb-ı : - İÜ

¹³¹⁹ Bed'i ... edildi : Şeri'at-ı ḥazreti Mūsā şalavatullah-ı 'ale'n-nebiyyinā ve 'aleyh : İÜ

¹³²⁰ Ve zāt-ı şerīf : Ve cenāb-ı Mūsā 'aleyhi's-şalātu ve's-selām : İÜ

¹³²¹ Resīde-i : Peyveste : İÜ

¹³²² Ve ruḥullah-ı ... zālik : Ḥazret-i İsā 'aleyhi selām maẓhar-ı cemāl üzere ve şeri'ati şeri'at-i fazl ve iḥsān olup muḥabere ve ḳital ve meşāḳḳat ve aşār ve iḡlāl ber taraf idi. Ma'a ḥazā naşāri aña 'işyāndan ḥalī deḡiller idi : İÜ

¹³²³ Ḥazretleriniñ ... olunmaksızın : Sürūr-ı enbiyā sertāc etkīya ve sened aşfiyā ve ḥabīb-i ḥudā ve şerī'rüz-ı cezā seyyidi'l ālem Muhammedü'l muşṭafā şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem ḥazretleri : İÜ

¹³²⁴ Ve şeri'atı gāye-i i'tidāl ve : Olmağın şeri'atı : İÜ

¹³²⁵ Pür cemāl olub : - İÜ

¹³²⁶ Ve 'adālet-i : Ve gāyet 'itidāl : İÜ

¹³²⁷ Zibinde : Mu'ciz : İÜ

¹³²⁸ Şehriyār-ı milket : Rüz-ı ḳiyametde ḥazret-i şehriyār : İÜ

¹³²⁹ Risālet-i ... 'ukbāda : Risāleteyn-i zāt-ı sa'ādet āyet-i : İÜ

¹³³⁰ Taḥşış buyurılan : Taḥaşşüş kılınan : İÜ

¹³³¹ 'İlliye : - İÜ

عنه الأرض وأول خم ينفق ثم الصعقة

¹³³² Şa'ka muğaşşi 'aleyh (10) olmakdur.¹³³³

Rivāyet-i Müslim'de inna evvelu men tenşakku 'anhu'l-arz rivāyet Buḥārī üzere inna evvelu men bürka'i re'se ba'dü'l nefhati el-ḥadīs Şa'ka muğaşşi 'aleyh olmakdır.¹³³⁴

Ya'ni ba'de'n (11) nefhati¹³³⁵ kabri güşāde ve münşak¹³³⁶ olub¹³³⁷ ḥaşr ve neşre āmāde kılınānlarıñ (12) pīşrev-i¹³³⁸ evveli ve nefhi sūr-ı dehşet fermā ile¹³³⁹ Mağaşşi 'aleyh olmakdan (13) ifākat-i bāb olanların aḳdemiyim¹³⁴⁰ buyurmaları ihtişaşlarına (14) delil-i

و ما نه كثر في سبعين الف ملك

ḳāvi ve burhān-ı celīdür.¹³⁴¹ (15) Ve Ka'ab el- Aḥbār

raḳıyyallahu 'anhu'l ḡaffār iḥbārında ve hebṭ seb'üne elfe (16) melekin ḥātta izā'n şakḳat 'anhu'l arzu ḥarece fi seb'ine elfe mine'l melā'iketi (17) yuvakkarüne'l ḥadīs¹³⁴²

و كثر عبد البراق

¹³⁴³ (18) Revāhu'l-ḥāfızu's selefī kemā zekerehü't-Ṭaberī maḥşere kıyāmı

enām-ı eşnāsında enbiyā-yı 'azām dabelere (19) rükūbla ikrām olunub¹³⁴⁴ faḥr-ı 'ālem ve nebiyy-i muḥterem¹³⁴⁵ şallallahu te'ālā¹³⁴⁶ 'aleyhi vesellem ḥazretleri burāka süvāre ve şāliḥ-i peygamber¹³⁴⁷ (20) nāḳasına rākiben seyre güzār ve¹³⁴⁸ reyḥāneteyn muḥteremeyn ā'ni'l Ḥāsen ve'l-Ḥüseyn¹³⁴⁹ (21) nāḳa-ı 'azbā ve ḳaşvāya rākibeyn ve¹³⁵⁰

¹³³² İhtişaş 'aleyhisselātu vesselām ennehu evvelun men tenşakke 'anhu el-arzu ve evvelu men yufika mine'l şa'kati. (Sura üfürülünce üstündeki toprağın yarılaçağı ilk insan ve şimşekten ilk kurtulacak insan olması ona has özelliklerindedir.)

¹³³³ Şa'ka muğaşşi 'aleyh olmakdur : - İÜ

¹³³⁴ Rivāyet Buḥārī üzere inna evvelu men bürka'i re'se ba'dü'l nefhati el-ḥadīs Şa'ka muğaşşi 'aleyh olmakdır : İÜ

¹³³⁵ Ba'de'n nefhati : - İÜ

¹³³⁶ Kabri güşāde ve münşak : Kabr-i şerīfi münşak ve güşāde : İÜ

¹³³⁷ Olub : Olunup : İÜ

¹³³⁸ Pīşrev-i : - İÜ

¹³³⁹ Nefhi sūr-ı dehşet fermā ile : Ba'de'n-nefhü'l şūr : İÜ

¹³⁴⁰ Aḳdemiyim : Evveliyim : İÜ

¹³⁴¹ Bi-ennahu yaḥşeru fi seb'ine elfe melekin. (Ve o maḥşere yetmiş bin meleklerle gelir.)

¹³⁴² Ve Ka'ab el- Aḥbār raḳıyyallahu 'anhu'l ḡaffār iḥbārında ve hebṭ seb'üne elfe melekin ḥātta izā'n şakḳat 'anhu'l arzu ḥarece fi seb'ine elfe mine'l melā'iketi yuvakkarüne'l ḥadīs : - İÜ

¹³⁴³ Ve yuhşaru 'alā'l burāki (Ve burak üstünde gelecek.)

¹³⁴⁴ Maḥşere kıyāmı enām-ı eşnāsında enbiyā-yı 'azām dabelere rükūbla ikrām olunub : - İÜ

¹³⁴⁵ Ve nebiyy-i muḥterem : İÜ

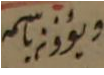
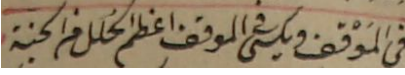
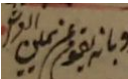
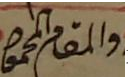
¹³⁴⁶ Te'ālā : İÜ

¹³⁴⁷ Süvāre ve şāliḥ-i peygamber : Şālah 'aleyhi's-şalātu ve's-selām : İÜ

¹³⁴⁸ Rākiben seyre güzār ve : Ve enbiyā-yı kirām 'aleyhi't-tevvāb : İÜ

¹³⁴⁹ Muḥteremeyn ā'ni'l Ḥāsen ve'l-Ḥüseyn : - İÜ

¹³⁵⁰ Rākibeyn ve : - İÜ

Bilāl-i Hābeşî'yi¹³⁵¹ mü'ezzin-i niyâkı **46A** (1) cennetden bir nâkaya süvâr oldukları hâlde maḥşûr olurlar.¹³⁵² (2) ¹³⁵³ Ve fî't-Tirmizî 'an Ebi Hureyre raḍiyallahu anh¹³⁵⁴ (3) ene evvelü men tenşakku 'anhu'l-arzu fe-eksâ ḥulletün min ḥuleli'l cenneti şümme ekümü min yemîni'l 'arşı (4) ve revâ Ka'b bin Mâlik raḍiyallahu 'anhu¹³⁵⁵ yuḥşeru'n nâsu yevme'l-kiyâmeti fe eküne ene ve ümmetî 'alâ tellin (5) ve yekünî rabbî ḥulleten ḥazrâ'e revâhüt Ṭaberânî ya'nî ḥazret-i peygamber ins ve melek 'aleyhisselâm (6) mâ dâre'l feleke yetmiş biñ melek ile hayşu ma selek istiḳbâl ve burâk-ı berḳ (7) reftâre süvâr olduğu hâlde ehl-i maḥşere 'arz-ı cemâl buyurub ve nâm-ı nâmî ve ism-i (8) sāmîleriyle cenâb ve'l inşâblarına ḳable rabbü'l erbâbdan nidâ ve îzân ve ilân (9) buyrulup vakfeğâh maḥşerde tevḳîf ve ḥuleli cenândan zibâterîn ḥil'at (10) olan hulle-i ḥaḍra ile iksâ kılınmağla talṭîf buyurıyla ve iktisâ-i hullede cenâb-ı ḥalîlullah (11) ḥazret-i ḥabîbullah 'aleyhümesselâm müşâreketi mervî-i ve münâvî hüccet-i kelâmdur.¹³⁵⁶ ¹³⁵⁷ (12) Revâhu İbn Mes'ûd raḍiyallahu 'anhü'l ma'bûd 'anhu şallâllahu aleyhi vesellem¹³⁵⁸ ve fihî lâ yekümühu ğayruhu yağbiḥuhu fihi'l evvelüne (13) ve'l âḥirüne el ḥādîşi ve 'arşın yerin cânib-i yemîninde ḳadem nihâd ve bir kürsî üzere celse-i mu'tâd (14) buyurmağla mağbûṭ-ı evvelîn ve âḥirîn olub ol maḳâm-ı a'lâ ve vâlâ zât-ı şeref (15) simâtlarından mâ'adâ bir ferde şâyân olmya¹³⁵⁹ ¹³⁶⁰ Âyet-i 'asâ en yeb'aseke (16) rabbuke meḳâmen maḥmûden kerîmesiyle teşrif-sâz buyrıldığı bir ḥaşşîşe-i bî-enbâzdur.¹³⁶¹ (17)

¹³⁵¹ Hābeşî'yi : - İÜ

¹³⁵² Maḥşûr olurlar : Maḥşûrlardır : İÜ

¹³⁵³ Ve yü'ezzinehu bi-ismihî fi'l mevḳifî ve yeksî fi'l-mevḳifî a'zeme'l-ḥuleli mine'l-cenneti. (Adının hatırıyla ḥaşra gelinir. Ḥaşirde en güzel elbiselerle, cennetten getirilen giysilerle süslenir.)

¹³⁵⁴ Ve fî't-Tirmizî 'an Ebi Hüreyre raḍiyallahu anh : - İÜ

¹³⁵⁵ Ve revâ Ka'b bin Mâlik raḍiyallahu 'anhu : Tirmizî 'an Ebi Hüreyre : İÜ

¹³⁵⁶ Yuḥşeru'n ... kelâmdur : Ve yeşâuke fi zâlike'l ḥalîl Münâvî : İÜ

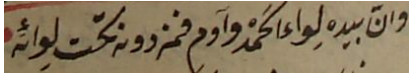
¹³⁵⁷ Ve bi-ennehü yekümü 'an yemîni'l 'arşı (Arşın sağ tarafında durur)

¹³⁵⁸ 'Anhü'l ... vesellem : 'Anh : İÜ

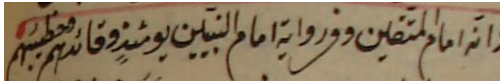
¹³⁵⁹ El ḥādîşi ve 'arşın yerin cânib-i yemîninde ḳadem nihâd ve bir kürsî üzere celse-i mu'tâd buyurmağla mağbûṭ-ı evvelîn ve âḥirîn olub ol maḳâm-ı a'lâ ve vâlâ zât-ı şeref simâtlarından mâ'adâ bir ferde şâyân olmya : - İÜ

¹³⁶⁰ Ve'l-maḳâmü'l maḥmûd (Ve makamul mahmutta)

¹³⁶¹ Âyet-i 'asâ en yeb'aseke rabbuke meḳâmen maḥmûden kerîmesiyle teşrif-sâz buyrıldığı bir ḥaşşîşe-i bî-enbâzdur : - İÜ

¹³⁶² Haze'l livā'u ma'neviyyun kemā k̄āle'l mü'ellefu (18) raḥmetullahi¹³⁶³ ve 'an Ebi Sa'īd raḍiyyalahu 'anh el-mecīdu¹³⁶⁴ ene seyyidü veledin Ādeme yevme'l kıyāmeti velā faḥre ve bi-yedī livā'ü'l ḥamdi ve mā min (19) nebiyyin yevme izin Ādeme fe-min sivāhu illā taḥte livā-i ḥāşıl-ı suḥen dest-i cihan peyvest nebiyyi's̄ (20) şakaleynde livā'i ḥamd¹³⁶⁵ ve 'alem-i kerem berdāşte vāreste kılınub cenāb-ı ādem ve men dūnehu (21) livā'-i ḥamdin ve hükminde şaf beste buyurıy¹³⁶⁶ ve daḥī¹³⁶⁷ makām-ı maḥmūd kavlı-i mücāhid üzere 'alā 'arşü'r-raḥman **46B** (1) ol hümāy üç risāleteyn-i āşiyān ve cülüsa imkânlarıdır.¹³⁶⁸ 'Alā rivāyet-i kürsi üzere cālis olalar¹³⁶⁹ (2) zekere hemā el-Begavvi. Ḥāşıl-ı saḥn ḥazret-i nebiyyi Enes ve Melik 'aleyhi's̄-şalātu ve's-selām mā-dame el-felek yetmiş biñ melek hayş mā-silk tevkīr ve ihtirāmıy¹³⁷⁰ ve burāḳ burāka süvār oldığı ḥalde ḥaşre kıyām ve nām-ı nāmī ve ism-i sāmisi ile nidā ve i'lan ve i'lam buyurulup vakfe-gāh maḥşerde tevķif ḥulel-i cenāndan bihterin na'at olan ḥulle-i ḥadrā-yı Aksā ve i'tā kılınmağla talḥif ve 'arş-ı berīn ḥarif yemininde ḳadem nihād ve kürsī üzere calise-i mu'tad buyurup dest-i cihān peyvestene liva-i ḥamd ve kerem ber daşte-i verāsete ve cenāb-ı ḥazreti Ādem 'aleyhi's̄-şalātu ve's-selām ve men dūnehu zebr-i livā-i ḥamd ve ḥilminde şafbeste buyurıla¹³⁷⁰

¹³⁷¹ (3) Revā ed-dārimī 'an Cābir raḍiyallahu

¹³⁶² Ve inne bi-yedihī livā'ü'l ḥamd ve Ādem femin dūnehu taḥti levā'ihī. (Ve gelirken elinde ḥamd ve şükür bayrağı bulunur. Hz. Ādem onun biraz gerisinde sancağın altında bulunur.)

¹³⁶³ Haze'l livā'u ma'neviyyun kemā k̄āle'l mü'ellefu raḥmetullahi : - İÜ

¹³⁶⁴ Raḍiyyalahu 'anh el-mecīdu : - İÜ

¹³⁶⁵ Ḥāşıl-ı suḥen dest-i cihan peyvest nebiyyi's̄ şakaleynde livā'i ḥamd : SL

¹³⁶⁶ Ḥāşıl-ı suḥen dest-i cihan peyvest nebiyyi's̄-şakaleynde livā'i ḥamd ve 'alem-i kerem berdāşte vāreste kılınub cenāb-ı ādem ve men dūnehu livā'-i ḥamdin ve hükminde şaf beste buyurıy¹³⁶⁶ : - İÜ

¹³⁶⁷ Ve daḥī : - İÜ

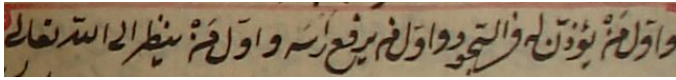
¹³⁶⁸ Kavlı-i ... imkânlarıdır : 'Alā kavlı-i mücāhid-i 'arş üzere cülüsleridir : İÜ

¹³⁶⁹ Olalar : Buyrıla : İÜ

¹³⁷⁰ Ḥāşıl-ı saḥn ḥazret-i nebiyyi Enes ve Melik 'aleyhi's̄-şalātu ve's-selām mā-dame el-felek yetmiş biñ melek hayş mā-silk tevkīr ve ihtirāmıy¹³⁷⁰ ve burāḳ burāka süvār oldığı ḥalde ḥaşre kıyām ve nām-ı nāmī ve ism-i sāmisi ile nidā ve i'lan ve i'lam buyurulup vakfe-gāh maḥşerde tevķif ḥulel-i cenāndan bihterin na'at olan ḥulle-i ḥadrā-yı Aksā ve i'tā kılınmağla talḥif ve 'arş-ı berīn ḥarif yemininde ḳadem nihād ve kürsī üzere calise-i mu'tad buyurup dest-i cihān peyvestene liva-i ḥamd ve kerem ber daşte-i verāsete ve cenāb-ı ḥazreti Ādem 'aleyhi's̄-şalātu ve's-selām ve men dūnehu zebr-i livā-i ḥamd ve ḥilminde şafbeste buyurıla : İÜ

¹³⁷¹ Ve innehu imāmü'l muttakīn ve fī rivāyeti imāmü'n nebiyyīn yevme'izin ve ḳā'iduhum ve ḥatībuhum. (O takva sahiplerinin önderidir. Bir rivayete göre peygamberlerin önderi ve başıdır. Onların yerine konuşmacıdır.)

‘anh ve¹³⁷² ene kā’idü’l mürselin ve ‘an Enes rağiyallahu ‘anh¹³⁷³ ene hağı̄buhum izā vefadū (4) ve fī rivāyetin izā enşitū ve vefdü¹³⁷⁴ sabaķat ve teķaddemdür ve huğbe-i bi’z-zam-ı va‘aẓ ve iblāğı (5) mütezammine kelām ve muđlaķān nidā ma‘nāsına hażret-i¹³⁷⁵ hağı̄b-i ilā ve ķā’ilün ene ittı̄ķākum lillahi şebbu (6) ‘anbereyni fām-ı isrāda gāfi-i dürrī en-nizāmī teşrifşāz olduklarında a‘taytu (7) selāseten ķıle lı inneke seyyidü’l-mürselin ve imāmüm’l-muttaķın ve ķā’idü’l-gurre el-muħaccilın hağber-i şerafet (8) perveriyle nātıķa perdāz oldukları İmām Bezzār’dan mervīdür. Ya’ni cemā’ati¹³⁷⁶ muttaķın (9) ve kirde-i¹³⁷⁷ mürselīne fi’d-dünyā ve’l ‘uķbā¹³⁷⁸ pışvā ve muķtedā¹³⁷⁹ olmağla taħşış buyrıdı. (10) Ma’lüm-ı izzet buyuriyle ki merātib-i taķvānın¹³⁸⁰ mertebe-i şālīşesi kişiniñ¹³⁸¹ sırrını Cenāb-ı¹³⁸² (11) haķ’dan işğāl iden şeyden tenezzüh ve tecennüb¹³⁸³ ve büşrāşire-i haķķa tebettül ve tevekküldür.¹³⁸⁴ (12)

1385 (13) Cenāb-ı mihr-i tāb-ı āsumān risālet-i¹³⁸⁶ yemīn-i ‘arş-ı raħmānda¹³⁸⁷ kıyām ve şān perverdegāra¹³⁸⁸ şāyeste (14) ve şāyān-ı taħāyā ve sitāyişle huğbe-ħān olup¹³⁸⁹ bargāh-ı muķaddesde cebhe sāy-ı secde-i taħıyyāt¹³⁹⁰ (15) olmağa me’zūn buyurulub¹³⁹¹ yā Muħammed irfa’ re’seke ve kul tusma’ ve sel tu’te ve eşfa’ (16) teşeffa’a hiđāb-ı ‘izzetiyle ref-ı ser-i sa’ādetmend buyurmağla memnūn olduğı imtiyazıyla¹³⁹² ve ser cümle secde¹³⁹³ nihādān ve ser (17)

¹³⁷² Revā ed-dārimī ‘an Cābir rağiyallahu ‘anh ve : - İÜ

¹³⁷³ Velā faħrı’l-Dārimī ‘an Cābir : İÜ

¹³⁷⁴ Ve fī rivāyetin izā enşitū ve vefdü : - İÜ

¹³⁷⁵ Teķaddemdür ... hażret-i : Teķaddem ve fī rivāyeti izā enşitū Tirmizi ‘an Enes : İÜ

¹³⁷⁶ Cemā’ati : - İÜ

¹³⁷⁷ Kirde-i : - İÜ

¹³⁷⁸ ‘Uķbā : Āħirī : İÜ

¹³⁷⁹ Pışvā ve muķtedā : Muķtedā ve pışvā : İÜ

¹³⁸⁰ Ma’lüm-ı izzet buyuriyle ki merātib-i taķvānın : - İÜ

¹³⁸¹ Kişiniñ : Taķvā : İÜ

¹³⁸² Cenāb-ı : - İÜ

¹³⁸³ Ve tecennüb : - İÜ

¹³⁸⁴ Tebettül ve tevekküldür : Tebettüldür : İÜ

¹³⁸⁵ Ve evvelün men yu’zzinu lehu fi’s-süćüdi ve evvelün men yerfa’u re’sehu ve evvelün men yenzuru ilāllahi te’ālā. (Ve ilk secdeye giden, secdeden kalkan ve Allah’a ilk bakan odur.)

¹³⁸⁶ Cenāb-ı mihr-i tāb-ı āsumān risālet-i : Ol hażret : İÜ

¹³⁸⁷ Raħmānda : A’lāda : İÜ

¹³⁸⁸ Perverdegāra : Bārīye : İÜ

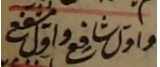
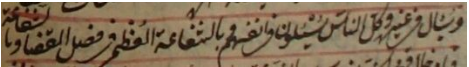
¹³⁸⁹ Olup : Olmağla ikrām-ı haşşa-i nebiyy ālī maķāmıdır : İÜ

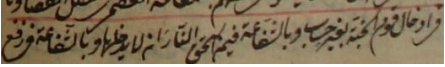
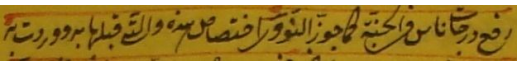
¹³⁹⁰ Secde-i taħıyyāt : - İÜ

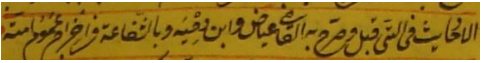
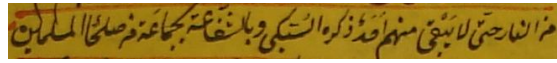
¹³⁹¹ Buyurulub : - İÜ

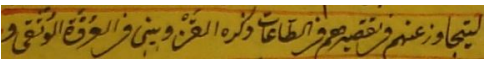
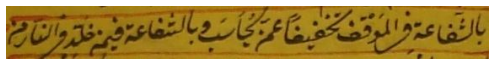
¹³⁹² Olduğı imtiyazıyla : İÜ

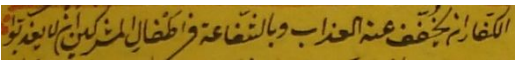
bir evranın evveli olmaları imtiyâzıyla maḳrûn olduklarından mā‘adâ¹³⁹⁴ bi-lâ kemîn ve lâ keyfin (18) cemâl-i bâ-kemâl-i zü‘l-celâli bi-aynî re’sihî¹³⁹⁵ müşâhede ve rü‘yetiyle tena‘üm yâfte kânen evveli ve (19) pîşvâsı olmaları ḥâşşa-yı bâhire ve ḥâşise-i

zâhiresindendir.¹³⁹⁶ (20) (21)

 47A (1) (2)

 (3) (4)

 (5) (6)

 ¹³⁹⁷ (7) İmdi¹³⁹⁸ enbiyâ-yı kirâm ‘aleyhümü’ş-şalâtu ve’s-selâm¹³⁹⁹ ḥâzeratınıñ ümmetlerine şefâ‘atları ḥâş ve server-i enbiyâ şallallahu te‘âlâ ‘aleyhi vesellem¹⁴⁰⁰ ḥâzetlerinin ümem-i sâlifeye (8) ve kendü ümmetlerine şefâ‘ati ‘âmdur. Dergâh-ı kibriyâda ol şâfi‘ ve maḳbûlü’ş-şefâ‘at olan (9) cenâb-ı ḥâzret¹⁴⁰¹ nebiyyü’l-enbiyâ ‘aleyhi efdâlü’ş-şalavât¹⁴⁰² ‘aleyhi’t-¹⁴⁰³ taḥâyâdur.

¹³⁹³ Secde : İÜ

¹³⁹⁴ Olmaları ... mā‘adâ : Ḥuşûşa : İÜ

¹³⁹⁵ Bi-aynî re’sihî : - İÜ

¹³⁹⁶ Ve pîşvâsı ... zâhiresindendir : Olmak ile taḥşîş oldu : İÜ

¹³⁹⁷ Ve evvel-i şâfi‘ ve evvel-i müşeffa‘ ve yüs‘elu fi ğayrihi ve küllü’n-nâsi yus‘elüne fi enfusihim ve bi’ş-şefâ‘ati’l ‘uzmâ fi faşli’l każâ ve biş-şefâ‘ati fi idḥâli kavmü’l-cenneti bi-ğayri ḥisâbin ve biş-şefâ‘ati fi-men istiḥâkḳe’n nâre innehu lâ yedḥuluhâ ve bi’ş-şefâ‘ati fi ref‘i derecât-ı nâsin fi’l-cenneti kemâ cevveze’n-nûri ihtîşâşu hazîhi velleti kablehâ bihi ve veredet bihi el-ehâdîş fi elletî kable ve şarraḥa bihi’l Kâzı ‘İyâz ve İbn Dihye ve bi’ş-şefâ‘ati fi iḥrâci ‘umûmî ümmetihi mine’n-nâri ḥattâ lâ yebkâ minhum aḥadun zekerehu es-Sübki ve bi’ş-şefâ‘ati bi-cemâ‘atin min şuleḥâ’i’l-müslimîn li-yetecâveze ‘anhum fi taḳşirihim fi’ṭ ṭâ‘ati zekerehül każvîni fi’l ‘urveti’l vuşkâ ve bi’ş-şefâ‘ati fi’l mevkiî taḥfifen ‘ammen yuhesEbû ve bi’ş-şefâ‘ati fîmen ḥullide fi’n-nâri mine’l kuffâri innehu yuḥaffefu ‘anhu’l-‘azâbu ve bi’ş-şefâ‘ati fi etfâli’l-müşrikîne innehu lâ yu‘azzibû. (Ve ilk şefâ‘at eden ve büyük şefâ‘atin sahibi odur. Herkes burnuyla sorulurken o gözüyle sorulur. Hesabın başlamasıyla insanların cennete girmeleri için şefâ‘at eder. Cehennemî hak edenleri kurtarmak ve insanların cennetteki derecelerinin artırılması için şefâ‘atçidir. Bu özelliklerin sadece peygamberimize ait olduğunu Kâzı ‘İyâz ve İbn Dihye teyit ve tastik etmiştir. Sübki’nin söylediğine göre, ümmetindeki günahkarların tamamı cehennemden kurtuluncaya kadar onlara şefâ‘at edecektir. Ümmetinin ibadetlerinde yaptıkları eksikliklerin affedilmesi için, cennette her şeyin yazılı olduğu ağacın okunması için, hesabın kolay olması için, cehennemle kalacakların azaplarının azalması için ve kafirlerin çocuklarının cennete girmesi için şefâ‘atçi olur.)

¹³⁹⁸ İmdi :- İÜ

¹³⁹⁹ Kirâm ‘aleyhümü’ş-şalâtu ve’s-selâm : İÜ

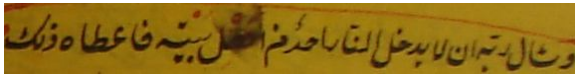
¹⁴⁰⁰ Şallallahu te‘âlâ ‘aleyhi vesellem : İÜ

¹⁴⁰¹ Cenâb-ı ḥâzret : İÜ

¹⁴⁰² ‘Aleyhi efdâlü’ş-şalavât : İÜ

¹⁴⁰³ ‘Aleyhi’t : Ekmelü’t : İÜ

Ve gayriler hakkında kendüden persiş-i ahvâl ve¹⁴⁰⁴ su'al olunup sâ'ir (10) kimesne her biri kendü nefsinde su'al olunurlar ve faşl-ı kazâda şefâ'at-ı 'uzmâ ile ihtişâş (11) yâfte pes¹⁴⁰⁵ şefâ'at-ı 'âlî¹⁴⁰⁶ hazret-i nigâşte yerâ'a-yı kırtubî ve nevenî üzere dört 'aded (12) olup ve nice ehadîs-i şahîhatü'l isnâd¹⁴⁰⁷ ile seb'aya resîde ve peyveste ve harîr-i tahrîr müellif (13) İmâm Süyûfî ve¹⁴⁰⁸ Kaşalânî üzere tis'aya vâbeste kılındı.¹⁴⁰⁹ Evvelen hevl-i mevkiîden nâsî (14) halâş için şefa'at-ı 'uzemâ-i bâ ihtişâşdur. Sâniyen ümmetini bi-gayri hisâb cennete idhâl¹⁴¹⁰ (15) şâlisen müsteħak-ı dūzah olanları 'adem duhûl ile¹⁴¹¹ bihişte 'İsâl râbi'an derecât-ı nâsî cennet-i 'alâ hâmisen¹⁴¹² (16) irtizâ kerde-yi İmâm Sübkî üzere ehl-i tevḥîd olan¹⁴¹³ ümmetini nâr-ı caḥimden¹⁴¹⁴ iḥrâcla şefâ'at (17) ve âlâ sâdisen tã'ât ve 'ibâdetlerinde¹⁴¹⁵ kusûrı olân şulehâ-yı müslimîn cemâ'atın istiğfâr (18) ve 'afv¹⁴¹⁶ ve mücâvezet ile şefâ'atün bâlâları¹⁴¹⁷ 'urve-i vuşkâda yâd kerde-i kazvîni-i şâhib-i¹⁴¹⁸ fazîletdür. (19) Sâbi'an ehl-i mevḥufdan muḥâsebe olanlarıñ taḥfîf-i ḥesâblarında mebzûl buyurula¹⁴¹⁹ (20) ve sâminen muḥalled fi'n-nâr olan dūzâḥ qarârîñ şikence ve 'azâbları taḥfîfi ile mevşûl buyurula¹⁴²⁰ (21) tâsi'an eḥfâl-ı müşrikîn-i mu'azzebin olmaları için¹⁴²¹ şefâ'atları kable qarîn¹⁴²² buyurula. **47B** (1)

¹⁴²³ Cami'ü'l-Şağîr mü'ellifde¹⁴²⁴ Ebü'l-

¹⁴⁰⁴ Persiş-i ahvâl ve : - İÜ

¹⁴⁰⁵ Yâfte pes : Yâftetedür. İmdi : İÜ

¹⁴⁰⁶ Âlî : - İÜ

¹⁴⁰⁷ Şahîhatü'l isnâd : Vârîde : İÜ

¹⁴⁰⁸ Peyveste ... Suyûfî ve : Mevâhib-i : İÜ

¹⁴⁰⁹ Üzere tis'aya vâbeste kılındı : Tokuz ile şümârîde kılınmıştır : İÜ

¹⁴¹⁰ Ümmetini bi-gayri hisâb cennete idhâl : Bi-gayri hisâb ümmetini cennete idhâl : İÜ

¹⁴¹¹ Âdem duhûl ile : İÜ

¹⁴¹² Cennet-i 'alâ hâmisen : Cennetde 'alâ hâmisen min : İÜ

¹⁴¹³ İrtizâ ... olan : Ehli'l-tevḥîd irtizâ-yı râh Sübkî üzere 'umûm : İÜ

¹⁴¹⁴ Caḥimden : Cehennem : İÜ

¹⁴¹⁵ Tã'ât ve 'ibâdetlerinde : 'İbâdet ve tã'âtlarında : İÜ

¹⁴¹⁶ İstiğfâr ve 'afv : - İÜ

¹⁴¹⁷ Bâlâları : - İÜ

¹⁴¹⁸ Şâhib-i : Bir : İÜ

¹⁴¹⁹ Buyurula : Buyurulup : İÜ

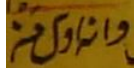
¹⁴²⁰ Buyurula : İÜ

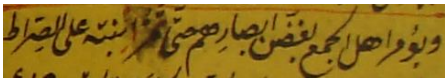
¹⁴²¹ İçün : İle : İÜ

¹⁴²² Kable qarîn : Erzanı : İÜ

¹⁴²³ Se'ele rabbehu in lâ yedhule'n-nâre aḥadün min ehl-i beytihi sabiyyeti fi-a'tâhu zalik. (Ve Allah'tan ailesinden kimsenin cehenneme girmemesi için şefâ'atçı olur ve şefâ'ati kabul edilir.)

¹⁴²⁴ Cami'ü'l-Şağîr mü'ellifde : İÜ

Kaşım (2) bin Bişrân emālîsinde ‘İmrân bin Huşayn rağiyallahu ‘anhudan¹⁴²⁵ mervî habere beşâret (3) eşerde¹⁴²⁶ se’eltü rabbî en lâ yudhile aḥaden min ehli beytî en-nâre fâ‘aṭānîhâ vürüdü (4) tebşîr-i mu‘teberdür ve¹⁴²⁷ ehl-i beyt mâh-i tâbân risâlete ‘aleyhim elfe taḥiyyetin¹⁴²⁸ Fâḫimatü’z-zehrâ (5) ve ‘Alîyyü’l-Murtażâ ve sıbḫîni muḥarremîn¹⁴²⁹ Ḥasan ve Hüseyn ve fî rivâyeti zevcât-ı¹⁴³⁰ tâhirâtı (6) daḫî ‘idād-ı ehl-i beytden ma‘dudât oldu¹⁴³¹ kezâ fî’l-Münâvî (7)

 (8) ¹⁴³²

Şirât-ı metn-i ceḫîm (9) üzere istâde¹⁴³³ kılınan haber-i mu‘allâdur ki ser tâ bi-ḳadem-i cümle-i ümem andan mürür (10) ve ‘ubür¹⁴³⁴ iderler. Andan¹⁴³⁵ güzērân idenleriñ evveli seyyid-i kâ’inât ve meḫar-ı mevcüdâtdur ve (11) server ve bende¹⁴³⁶ olan her muyı ser tâ pâ nür ‘alâ nurdur. Ve peygamberân¹⁴³⁷ ḫazerâtına ise hemân iki (12) nür zuhûrından ğayr-i meşhûr degildir ve¹⁴³⁸ kerîme-i vâlâ şiyemi¹⁴³⁹ Zehrâ’yı Betül’i¹⁴⁴⁰ şirât üzere meşûl (13) idüp¹⁴⁴¹ güzâriş ve mürür¹⁴⁴² buyurunca ehl-i cem‘ ve mevḳıf ğazz-ı başar ve ğamz-ı naẓar ile âhali¹⁴⁴³ (14) me’mûr kılındıkları¹⁴⁴⁴ izâ kâne yevme’l-ḳiyâmeti nâdâ münâdin min verâi’l hucubi yâ ehle’l-cemi‘ (15) ğazzû ebsârekum ‘an

¹⁴²⁵ Rağiyallahu ‘anhudan : Rağiyallahu ‘anhü’l-menândan : İÜ

¹⁴²⁶ Habere beşâret eşerde : Haber-i mübeşşirde : İÜ

¹⁴²⁷ Vürüdü tebşîr-i mu‘teberdür ve : - İÜ

¹⁴²⁸ Ehl-i ... taḥiyyetin : Ehl-i beytden murâd : İÜ

¹⁴²⁹ Muḫarremîn : Mükerremîn : İÜ

¹⁴³⁰ Ḥasan ve Hüseyn ve fî rivâyeti zevcât-ı : Veyâ ezvâc-ı : İÜ

¹⁴³¹ Daḫî ... oldu : Ola : İÜ

¹⁴³² Ve innehu evvelu men yucîzu ‘ale’ş-şirâti ve inne lehu fi külli şe‘ati min re’sihi ve vechihi nüren veleyse li’l-enbiyâ’il envârin ve bu merâhilü’l-cem‘ bi-ğazze ebsârihim hattâ temurru nebiyyi ‘alâ’ş-şirâti. (Ve sırttan ilk geçecek olan odur. Sırttan geçerken başındaki her kıl ve yüzünün her tarafı öyle bir nur saçar ki diğer peygamberler peygamberimiz sıratı kızıyla geçinceye kadar gözlerini kapatmak zorunda kalır.)

¹⁴³³ İstâde : Pür dâhte : İÜ

¹⁴³⁴ Ve ‘ubür : - İÜ

¹⁴³⁵ Andan : - İÜ

¹⁴³⁶ Seyyid-i ... bende : Sulṫân-ı âlemiyân ḫazretleridir. Ve mübârek ser sa‘âdetlerinde ve ruy-ı şerîf rahmet-i elyaklarında olan her muy-ı izzet buy-ı : İÜ

¹⁴³⁷ Ve peygamberân : Enbiyâ-yı kiram ‘aleyhümü’ş-şalâtu ve’s-selâm : İÜ

¹⁴³⁸ İse hemân iki nür zuhûrından ğayr-i meşhûr degildir ve : - İÜ

¹⁴³⁹ Şiyemi : Güherleri : İÜ

¹⁴⁴⁰ Betül’i : Rağiyallahu te‘âlâ anhâ : İÜ

¹⁴⁴¹ Meşûl idüp : - İÜ

¹⁴⁴² Güzâriş ve mürür : Mürür ve güzâriş : İÜ

¹⁴⁴³ Âhali : - İÜ

¹⁴⁴⁴ Me’mûr kılındıkları : Emr olunurlar : İÜ

Fâtıma binti Muḥammed ṣallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem¹⁴⁴⁵ ḥattā temurru ḥadīs-i menīfi ile ta‘yīn-yäfte (16) olduğu hālāt-ı ḥaṣāiṣ-i bāḥirātdandır.¹⁴⁴⁶

وَأَنَّ أَوَّلَ مَنْ تَجَرَّعَ بَابَ الْجَنَّةِ وَأَوَّلَ مَنْ

(17)

بِخَطِّهَا وَلَعِبَ وَأَسْتَب

1447

Tahrīcu Müslim ‘an Enes

raḍiyallahu te‘ālā¹⁴⁴⁸ ‘anhu olan ḥaberde etā bābu’l-cenneti¹⁴⁴⁹ (18) yevme’l-ḳıyameti fe istiftah fe yeḳülü’n-hāzinu bi-ke umirtu lā eftahu li-aḥadin ḳableke (19) ve fī¹⁴⁵⁰ rivāyetin la aḳūme li-aḥadin baḡdeke maẓmūnu ḥadīṣün¹⁴⁵¹ seyyidü’l-beşerdür ki¹⁴⁵² ben bāb-ı (20) behište¹⁴⁵³ gelüp rızvāndan istiftāḥ eyledikde cenāb-ı ḥazretine bāb-ı cenānı (21) küşāde kılmaḡa me’mūrum senden¹⁴⁵⁴ evvel bir ferde fetḥ etmem diye ‘ibāret-i uḫrāda olan **48A** (1) ma’nā zımnında¹⁴⁵⁵ ḡāṣṣa-i diğeri¹⁴⁵⁶ ḡuṣūli muḳarrerdür¹⁴⁵⁷ ki ne sizden muḳaddem ‘ayn-ı bāb-ı (2) bihişti¹⁴⁵⁸ fetḥ iderim ve ne ḳıyām iderim ya’ni cenāb-ı¹⁴⁵⁹ sulṭān-ı enbiyā ‘aleyhi’t-taḥāyāya¹⁴⁶⁰ (3) ḳıyām ve ḡizmetine revāne-i iḳdām itmek rızvāndan bi’z-zāt şudür idüp¹⁴⁶¹ (4) ba’de zā ḡayr-ı melīḥ fetḥ-i¹⁴⁶² bābda ḳıyām ve istiḳbāle revānla me’mūr olmaya belki¹⁴⁶³ ḡazine-i (5) cinān olan ser u şān ḡizmet ḡuzerān olalar¹⁴⁶⁴ ve duḡūl-ı ḡazret-i resūlden (6) soñra duḡter vālā zerre-i Zehrā-yı¹⁴⁶⁵ Betül’dür ḳafā-yı peder meşul ider. Ve fī rivāyet-i (7) ene evvelun men yuḡarrıku ḡalaḳa’l-cenneti el-ḡadīs ve ḳar’ı bāb daḳḳ-ı bāb

¹⁴⁴⁵ Ṣallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem : İÜ

¹⁴⁴⁶ Ḥadīs-i ... bāḥirātdandır : ‘An muy-ı cāmi’ : İÜ

¹⁴⁴⁷ Ve innehu evvelü men yaḳra’u babe’l-cenneti ve evvelü men yedḡuluhā ve ba’dehu enbetehu. (Cennetin kapısını ilk çalacak olan ve cennete ilk girecek olan odur. Sonra da onun ümmetidir.)

¹⁴⁴⁸ Te‘ālā : İÜ

¹⁴⁴⁹ Bābu’l-cenneti : Cenneti : SL

¹⁴⁵⁰ Fī : Min : İÜ

¹⁴⁵¹ Ḥadīsün : Ḥaber-i ḡazret-i : İÜ

¹⁴⁵² Beşerdür ki : Beşer : İÜ

¹⁴⁵³ Behište : Cennete : İÜ

¹⁴⁵⁴ Cenāb-ı ... senden : Size der behişt-i küşayışle me’mūrum cenāb-ı raḡmet-i mā ikizden : İÜ

¹⁴⁵⁵ Ma’nā zımnında : Ma’nāda : İÜ

¹⁴⁵⁶ Diğeri : Āḡiri : İÜ

¹⁴⁵⁷ Muḳarrerdür : Yektā olur : İÜ

¹⁴⁵⁸ Muḳaddem ‘ayn-ı bāb-ı bihişti : Evvel ḡayre : İÜ

¹⁴⁵⁹ Cenāb-ı : Ḥazret : İÜ

¹⁴⁶⁰ ‘Aleyhi’t-taḡāyāya : ‘Aleyhi’t-efḡalü’ş-şalavat ve ekmelü’-taḡāyāya : İÜ

¹⁴⁶¹ İtmek rızvāndan bi’z-zāt şudür idüp : Bi’z-zāt rızvāndan şudür idüp : İÜ

¹⁴⁶² ḡayr-ı melīḥ fetḥ-i : ḡayre fetḥ-i : İÜ

¹⁴⁶³ Ḳıyām ve istiḳbāle revānla me’mūr olmaya belki : - İÜ

¹⁴⁶⁴ Olalar : Ola : İÜ

¹⁴⁶⁵ Ḥazret-i ... Zehrā-yı : Server-i ka’ināt ve meḡḡar-ı mevcudāt ḡazretlerinden sonra binti muḡtereme-i mükerrmeleri Fātımātü’z-Zehrā raḍiyallahu te‘ālā anḡa : İÜ

dimekdür.¹⁴⁶⁶

(8)

بالكوش زاد ابن سعد وابن سراقه بالكوش قلت كمن مروا

(9)

لكل نبي حوضا واولا نبي حوضا بيه حوضنا عن ابي حنيفة والاشجار

¹⁴⁶⁷ (10) Nehr-i Kevşer cümle-i haşāş

hazret-i seyyidü'l-beşerdendir ve ol bir nehr-i 'ālī cereyāndur ki havz-ı sükker¹⁴⁶⁸ (11) feşānına¹⁴⁶⁹ rīzān ve¹⁴⁷⁰ seylān ider. Ve mecrā ve ma'beri¹⁴⁷¹ dürr ve yāḳūt ve āb-ı zülālī 'aselden (12) şīrīn-ter ve ervāḩa¹⁴⁷² kuvvetdür. Mü'ellif-i 'aleyhi'r-rahme buyurur ki ammā eşerde vürud (13) iden haber-i mu'teberde¹⁴⁷³ inne li-küllü nebiyyin havzen ve innehum yetebāhevne eyyuhum ekşeru vāridetin (14) ve inni ercūen eküne ekşerühüm vārideten revāhu¹⁴⁷⁴ Semüre raḁiyallahu 'anh gerçi¹⁴⁷⁵ her peygamber ālišān¹⁴⁷⁶ (15) için birer havz-ı dilkeş cenāb-ı hazret-i¹⁴⁷⁷ mevlādan 'atā ve¹⁴⁷⁸ pīşkeşdür. Eşer-i diğēr (16) haşāişde mükarrerdür ki havz-ı pür feyz hazret-i cümle-i hıyāz-ı enbiyādan¹⁴⁷⁹ 'arīz-ter (17) ve vāridīn ve şādrın cihetinden ekşer ve evferdür. Ve¹⁴⁸⁰ fī'l-ḩaberi'l-mu'teber¹⁴⁸¹ inne havzī min 'Aden (18) ilā 'ummāni'l-belḩā ve fī rivāyeti¹⁴⁸² ve havzī mesīretu şehrīn revāhu¹⁴⁸³ İbn 'Ömer raḁiyallahu 'anh (19) ve fī uḩrā¹⁴⁸⁴ ve havz-ı kemā beyne Şan'ā ve'l-Medīneti fīhī'l-āniyetü mişlü'l-kevākibi revāhu ḩārişe (20) raḁiyallahu 'anh ve Şan'ā ve 'Aden diyār-ı Yemen'den ve 'ummān-ı bi't-taḩfīf belde-i

¹⁴⁶⁶ Ve fī ... dimekdür : Ve ḩar'ı bāb daḩḩ-ı bābdur. Ve fī rivāyet-i evvelun men yuḩarrıku ḩalaḩa'l-cenneti : İÜ

¹⁴⁶⁷ Ve bi'l-kevşer zad İbn Sa'dın ve İbn Sürāka ve bi'l-havz ḩultu lakındır ve inne li-küllü nebiyyin havzen ve fī eşerin fī haşāişü ve havzuhu a'rāzū'l-ḩiyāz ve ekşeru hāvāriden. (Kevşer havzuna ilk ulaşacak kişi peygamberimizdir. İbn Sa'dın ve İbn Sürāka eklemiştir: Ama ben diyorum ki her peygamberin bir havuzu vardır; ama onun havuzu en büyük olan ve bolluğın en çok olanıdır.)

¹⁴⁶⁸ Sükker : Nür : İÜ

¹⁴⁶⁹ Feşānına : Efşānına : İÜ

¹⁴⁷⁰ Rīzān ve : - İÜ

¹⁴⁷¹ Megrā ve ma'beri : Megrāsı : İÜ

¹⁴⁷² Ervāḩa : Rūha : İÜ

¹⁴⁷³ ḩaber-i mu'teberde : ḩaber üzere : İÜ

¹⁴⁷⁴ Revāhu : Tırmızı 'an : İÜ

¹⁴⁷⁵ Raḁiyallahu 'anh gerçi : Cāmi' : İÜ

¹⁴⁷⁶ Ālišān : İÜ

¹⁴⁷⁷ ḩazret-i : İÜ

¹⁴⁷⁸ 'Atā ve : - İÜ

¹⁴⁷⁹ ḩiyāz-ı enbiyādan : ḩiyāzdan : İÜ

¹⁴⁸⁰ Ve : Kemā : İÜ

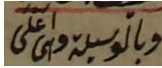
¹⁴⁸¹ Mu'teber : İÜ

¹⁴⁸² Ve fī rivāyeti : El-ḩadıḩ : İÜ

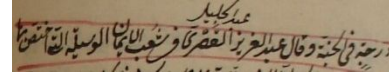
¹⁴⁸³ Revāhu : El-ḩadıḩ : İÜ

¹⁴⁸⁴ Raḁiyallahu 'anh ve fī uḩrā : - İÜ

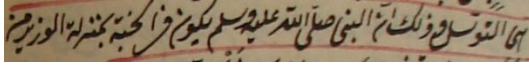
lütde (21) ve fetḥi ‘ayn ve şedd-i mīmle Şām’da ve murād bu‘ud mesāfedür.¹⁴⁸⁵

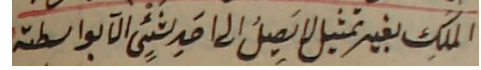
48B (1)

(2)

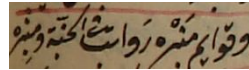
(3)

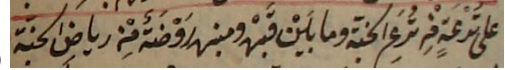
1486

Rivāyet-i Tirmizī (4) ‘an Ebi Hureyre raḍiyallahu ‘anh ḥaberu resūlulah¹⁴⁸⁷ lī el-vesīletü a‘lā derecetin fi’l-cenneti lā yenāluhā illā raculün (5) vāḥidün ve ercū en ekūne ene hüve Tirmizī ‘an Ebi Hureyre raḍiyallahu te‘ālā ‘anh¹⁴⁸⁸ ve’l-ḥāşıl biḥişt-i berrīnde a‘lā’l-derecat olan (6) maḳām-ı cemīle¹⁴⁸⁹ vesīle olduğu şıḥḥat ḳarīndür.¹⁴⁹⁰ Şu‘ab-ı imānda nümāyāndur ki (7) ol¹⁴⁹¹ ḥazretin iḥtişāş-yāfte olduğu vesīle-i tevessül ve tavaşşuldür. Zīrā faḥr-ı ‘ālem sallahu ‘aleyhi vesellem¹⁴⁹² (8) cennāt-ı ‘ālīyānda bilā teşbīhin ve temşil-i pādişāhiñ vezīri¹⁴⁹³ menzilesinde olup (9) bir ferde emr ve nehyiñ vurūdu¹⁴⁹⁴ ve vuşülü ḥuşul pezīr¹⁴⁹⁵ olmāz. İllā ol vezīr ve müşīriñ (10) vāsıtasıyla ḥāşıl ve resīde-i

itmāma vāşıl olur.¹⁴⁹⁶

(11)

1497

Minber-i şey’e (12) izā rafe‘ahu ve minhü’l-minberu ve tur‘a bi-ma’nā’r-ravzeti ‘alā’l-mekāni’l-mürtefi’ ḥāşşeten ya’nī ḳavāyim-i minber-i (13) ‘ālileri revātib-i cennetde pāy endāz ḳarār ve riyāz-i behiştten bir tur‘a üzere pāyidār (14) olduğu ḥaḳḳ-ı maḥşūs

¹⁴⁸⁵ Raḍiyallahu ‘anh ve Şan‘ā ve ‘Aden diyār-ı Yemenden ve ‘ummān-ı bi’t-taḥfif belde-i lütde ve fetḥi ‘ayn ve şedd-i mīmle Şāmda ve murād bu‘ud mesāfedür : - İÜ

¹⁴⁸⁶ Ve bi’l-vesīle ve hiye a‘lā (‘Abdülcelīl) derecetin fi’l-cenneti ve ḳāle ‘Abdül‘azīz el-Ḳaşrī fi Şu‘bi’l-İmān el-vesīletu elletü iḥteşşe bihā hiye’t-tevessülü ve zalike inne’n-nebiyye şallallahu ‘aleyhi vesellem yekūnu fi’l-cenneti bi-menzileti’l-vezīri mine’l-meliki bi-ğayri temşilin lā-yeşilu ilā aḥadi şey’in illā bi-vāsıtatın (Vesilede şefā’atçidir ve o da cenneteki en yüksek mertebedir. ‘Abdül‘azīz el-Ḳaşrī Şu‘bi’l-İmānda peygamberimizin cenneteki en yüksek makamda oturduğunu ve cenneteki her şeye onun aracılığıyla ulaşılabileceğini aktarmıştır.)

¹⁴⁸⁷ Rivāyet-i ... resūlulah : Salvallahu : İÜ

¹⁴⁸⁸ Tirmizī ‘an Ebi Hureyre raḍiyallahu te‘ālā ‘anh : İÜ

¹⁴⁸⁹ Maḳām-ı cemīle : - İÜ

¹⁴⁹⁰ Ḳarīndür : Rehīndür : İÜ

¹⁴⁹¹ Ol : İÜ

¹⁴⁹² Faḥr-ı ‘ālem sallahu ‘aleyhi vesellem : Ḥazret-i mefḥar-ı mevcudat ve şefi’i yevm-i ‘araşat : İÜ

¹⁴⁹³ Vezīri : Vezir-i a‘zāmı : İÜ

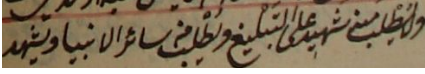
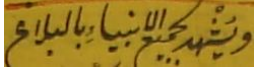
¹⁴⁹⁴ Vurūdu : - İÜ

¹⁴⁹⁵ Pezīr : - İÜ

¹⁴⁹⁶ Ḥāşıl ve resīde-i itmāma vāşıl olur : - İÜ

¹⁴⁹⁷ Ve ḳavāyim-i menbere revā’tib fi’l-cenneti ve minberihı ‘alā tur‘atın min tura’i’l-cenneti ve mā-beyne kabrin ve minberin ravzetün min riyāzi’l-cenneti. (Minberinin kenarları cenneteki en yüksek makamdır. Minberi cenneteki kapının üst tarafındadır. Kabristanının ve minberinin arası cennet bahçelerinden bir bahçedir.)

mevcūd olub zāhiri üzere olmakda¹⁴⁹⁸ ihtilāf nā-yābdur. (15) Rivāyet kerde-i Buḥārī üzere mā beyne beytī ve minber-i ḥaḳīka ve mecāza ihtimāli olup¹⁴⁹⁹ (16) ḥaḳīkata ḥaml oldığı ḥalde¹⁵⁰⁰ ol mekāna hümā-yı evc risālete-i ṣallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem ḥazretine¹⁵⁰¹ āşiyān olmağla hemān (17) cennetden bir kıta‘-i muḳtaṭi‘a olması bi-rayb ve kemāndur.¹⁵⁰² Amma mecaza şarf (18) üzere ıtlāk müsebbeb ‘alā’s-sebeb ḳā‘idesince ol mekān-ı ‘ālīde¹⁵⁰³ şalāt ve (19) ‘ibādete mülāzimet neyl duḫūl-i¹⁵⁰⁴ cennete sebebiyet-i rāyikān veyā¹⁵⁰⁵ ol emkine-i şerife¹⁵⁰⁶ (20) ve buḳ‘a-ı münīfe¹⁵⁰⁷ bi-‘aynihā behište¹⁵⁰⁸ naḳl ile ravzātun min riyāzi‘l-cenneti olduğı ma‘nāya¹⁵⁰⁹ (21) ḥamlı

şahīḥ ola. 49A (1) ¹⁵¹⁰ Şehīdün bi-ma‘nā’l-ḥuzūri mine’ş-şāhidi innā erselnāke şāhīden¹⁵¹¹ (2) ve yekūnu’r-resūlü ‘aleyküm şehiden¹⁵¹² āyāt-ı mübārekātiyla mevāhibü’l-ledünniyeti ḥāviye olduğı dürer-i (3) rivāyāt-ı maẓmūn-ı ‘ibret nümūnīdür ki rüz vābesīn-i ḳiyāmetde¹⁵¹³ enbiyā ve mürselīne¹⁵¹⁴ ümmetleriñize (4) teblīğ-i aḥkām eylediniz mi deyu ḥiṭāb-ı celālet¹⁵¹⁵ nişāb vürūdunda fermān-ı ‘ālīşāniñ (5) üzere gümāhı¹⁵¹⁶ evāmīr ve nevāhī-i kemāhiye¹⁵¹⁷ teblīğ olundı didüklerinde ümem peygamberan inkāra taşaddiler (6) ide. Kerye¹⁵¹⁸ emr-i teblīğde sizlere kimler şāhiddür¹⁵¹⁹ deyu enbiyā kirām ‘aleyhümü’ş-

¹⁴⁹⁸ Olmakda : Olmasında : İÜ

¹⁴⁹⁹ Olup : Vardur : İÜ

¹⁵⁰⁰ Ḥalde : İÜ

¹⁵⁰¹ Şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem ḥazretine : İÜ

¹⁵⁰² Bi-rayb ve kemāndur : Rāyigāndur : İÜ

¹⁵⁰³ Mekān-ı ‘ālīde : Mekānda : İÜ

¹⁵⁰⁴ Duḫūl-i : - İÜ

¹⁵⁰⁵ Sebebiyet-i rāyikān veyā : Sebeb ola : İÜ

¹⁵⁰⁶ Şerife : Āliye : İÜ

¹⁵⁰⁷ Münīfe : Münīfe : SL- müteālīde : İÜ

¹⁵⁰⁸ Behište : Cennete : İÜ

¹⁵⁰⁹ Olduğı ma‘nāya : Ola : İÜ

¹⁵¹⁰ Velā yuṭlebū minhu şehīdün ‘alā’t-teblīği ve yuṭlebū min sā’iri’l-enbiyā ve yeşhedū bi-cemī’i’l-enbiyā’i bi’l-belāğı. (Ve ondan teblīği için şahit istenmeyecektir; ama o diğeri peygamberlere şahadet edecektir.)

¹⁵¹¹ İnnā erselnāke şāhīden (Şüphesiz biz seni şahit gönderdik.) Ahzāp suresi 45. āyet

¹⁵¹² Şehiden : SL, İÜ

¹⁵¹³ Vābesīn-i ḳiyāmetde : Vābesīnde : İÜ

¹⁵¹⁴ Mürselīne : Mürselīn ‘aleyhümü’ş-şalātu ve’s-selām ḥazretlerine : İÜ

¹⁵¹⁵ Celālet : ‘İzzet : İÜ

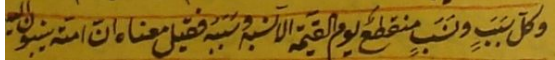
¹⁵¹⁶ Fermān-ı ‘ālīşāniñ üzere gümāhı : - İÜ

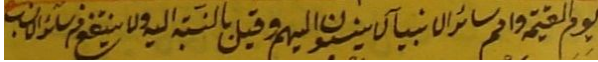
¹⁵¹⁷ Kemāhiye : İÜ

¹⁵¹⁸ Kerye : Küllerine : İÜ

¹⁵¹⁹ Kimler şāhiddür : Şāhid kimlerdür : İÜ

şalātu ve's-selām hāzerātına¹⁵²⁰ istişhād olunduklarında (7) cenāb-ı Āhmed-i muhtār¹⁵²¹ ile ümmete ahyārı bizlere şahidlerdür deyu cevābdāde olalar pes¹⁵²² ümem-i enbiyā¹⁵²³ (8) ümmet-i Muḥammede¹⁵²⁴ sizler emr-ı iblāğı neden dānā ve āşınasız¹⁵²⁵ diyeler. Bu¹⁵²⁶ ümmet-i merḥūme daḥi lisān-ı (9) ḥāzret-i¹⁵²⁷ nebiyyi şādık üzere şeref-yāfte-i nüzül olan kitāb-ı celīl-i ḥāzret-i ḥālīk (10) bu ḥuşūşa¹⁵²⁸ nāṭık olmağla bizim¹⁵²⁹ şahādetimiz vākı'a-yı muṭābıkdur dediklerinde cenāb-ı destgīr-i ümmet (11) āleyhi'n-nebiyi't-taḥiyyeden¹⁵³⁰ ḥāl ve şān ümmetī ma'a 'ilmihı te'ālā pūr-sān olup ümmetiniñ şıdk (12) ve 'iddetlerine bi'z-zāt şahādet itmeleri ḥāşşa-ı hümāyūnlarına maḥşūşadur.¹⁵³¹

(13) (14)

 (15) Esbāb ve ensāb rüz-ı cezāda felā ensābe beynehüm yevme'izin ve lā yetesā'elune¹⁵³³ sūdmendi-nişāb¹⁵³⁴ (16) olmaz. İllā ol ḥāzrete intisābla olur dimek¹⁵³⁵ ümmet-i Muḥammed şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem¹⁵³⁶ velīyy-i ni'metleri olan şāhibü'r-risālet 'aleyhi efdālü'ş-şalavat ve ekmelü't-taḥiyyāt¹⁵³⁷ (17) ḥāzretlerine mensūb olmağladur.¹⁵³⁸ Ümem-i sālīfe ise¹⁵³⁹ peygamberlerine nisbetleri nā-yābdur ve yāḥūd¹⁵⁴⁰ (18) ol ḥāzrete ilticā ve intisābla

¹⁵²⁰ Kirām 'aleyhümü'ş-şalātu ve's-selām hāzerātına : İÜ

¹⁵²¹ Āhmed-i muhtār : Faḥr-ı ālem ve nebiyy-i muhterem şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem ḥāzretleri : İÜ

¹⁵²² Deyu cevābdāde olalar pes : Cevāblarında : İÜ

¹⁵²³ Enbiyā : Sālīfe daḥi : İÜ

¹⁵²⁴ Ümmet-i Muḥammede : Ümmet-i Muḥammed şallallahu te'ālā 'aleyhi veselleme : İÜ

¹⁵²⁵ Dānā ve āşınasız : Bildiñiz : İÜ

¹⁵²⁶ Bu : - İÜ

¹⁵²⁷ Ḥāzret-i : İÜ

¹⁵²⁸ Ḥuşūşa : Emre : İÜ

¹⁵²⁹ Bizim : İÜ

¹⁵³⁰ Ümmet āleyhi'n-nebiyi't-taḥiyyeden : Ümmetden : İÜ

¹⁵³¹ İmeleri ḥāşşa-ı hümāyūnlarına maḥşūşadur : Buyuralar : İÜ

¹⁵³² Ve küllü sebebin ve nesebin munkaṭı'ı yevme'l-kıyāmeti illā nesebūhu ve sebebūhu fe-kīle ma'nāhu inne ümmeten yenbūne ilā yevmi'l-kıyāmeti ve ümemu sā'iri'l-enbiyā lā yensibūne ileyhim ve kīle bi'n-nisbeti ileyhi ve lā yentefi'u min sā'iri'l-ensāb. (Kıyamette bütün nesil ve evlilik bağı kesilir. Derler ki, Peygamberimizin ümmeti ona nisbet edilir. Bu durum diğer peygamberlerde bağıllık yoktur. Diğer bir görüş nisbetten kasıt onun bütün insanlığa faydalı olmasıdır.)

¹⁵³³ Felā ensābe beynehüm yevme'izin ve lā yetesā'elune : - İÜ

¹⁵³⁴ Nişāb : Ḥişāb : İÜ

¹⁵³⁵ Dimek : Dimeniñ ma'nāsı : İÜ

¹⁵³⁶ Şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem : İÜ

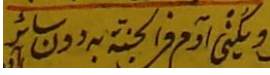

¹⁵³⁷ 'Aleyhi efdālü'ş-şalavat ve ekmelü't-taḥiyyāt : İÜ

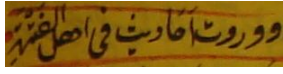
¹⁵³⁸ Mensūb olmağladur : Mensūblardur : İÜ

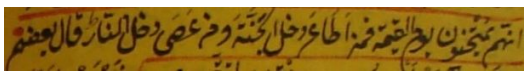
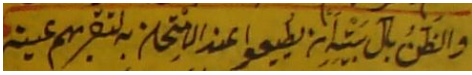
¹⁵³⁹ İse : - İÜ

¹⁵⁴⁰ Nā-yābdur ve yāḥūd : Nā-yāb veyā : İÜ

intifā‘ olunup sâ’ir neseb ve sebep ve izhâr-ı ḥaseb ile (19) fâ’ide-mend olmazlar demek

ola denildi. (20) ¹⁵⁴¹ Ebū Muḥammed ṣallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem¹⁵⁴² ve Ādem ṣafiyullah ṣalli ‘aleyhi’l-ilāh¹⁵⁴³ cennetde cenāb-ı seyyīd-i veledi Ādem (21) ṣallallahu ‘aleyhi vesellem ile künyelenüp¹⁵⁴⁴ sâ’ir evlād-ı emcādından biriniñ ismiyle tesmiye ve tekniye olunmaz¹⁵⁴⁵ ta’zīmen **49B** (1) li’n-nebiyyi emced-i¹⁵⁴⁶ Ādem-i ṣafīye¹⁵⁴⁷ Ebū Muḥammed ṣallallahu

te‘ālā ‘aleyhi vesellem¹⁵⁴⁸ denilir. (2)

 (3) ¹⁵⁴⁹

Fetret mā-beyne’r- (4) resūleyni min resulallahi ve elsine’i fuḫahāda cenāb-ı¹⁵⁵⁰ ruḫullah ile ḥazret-i habībū’l-āla (5) miyāneleri olan¹⁵⁵¹ altıyüz sene zamāndur. Ve imtiḥān-ı iḥtibār ya’nī şınamaḳ¹⁵⁵² ve ḳarīri-i ‘ayn-i (6) serverden kināye¹⁵⁵³ burūdet ma’nāsına zīrā dem‘a-ı sürūr ve şād-ı¹⁵⁵⁴ bārīde ve eşk-i¹⁵⁵⁵ (7) ḥüzūñ-ḥārre olmağla eḳarrullahu ‘ayneh ile du‘ā olunur. Ya’nī ehl-i fetret şānlarında (8) nice āsār-ı beşāret şī‘ār¹⁵⁵⁶ vurūd yāfte-i ta’yindür ki anlar rüz-ı ḳıyāmetde (9) tevḥīd-i ḥak ve itā‘at-ı nebiyyi muşaddıḳ ile imtiḥān ve iḥtiyār olunup ḫāyi‘an inḳıyād (10) ve itā‘at¹⁵⁵⁷ idenler

¹⁵⁴¹ Ve yükni Ādemu fi’l-cenneti bihi dūne sâ’ir-i velidihî tekrîmen lehu fe-ḳāle lehu Ebū Muḥammed. (Cennette Hz. Ādem’e Ebū Muḥammed ismiyle künye takılacak diğeri peygamberlere künye takılmayacaktır.)

¹⁵⁴² Ṣallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem : İÜ

¹⁵⁴³ Ṣafiyullah ṣalli ‘aleyhi’l-ilāh : Ṣafiy ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām ḥazretleri : İÜ

¹⁵⁴⁴ Cenāb-ı ... künyelenüp : Ḥazret-i nebiyy-i Ḳureşî ile tekniye buyurulur : İÜ

¹⁵⁴⁵ Emcādından ... olunmaz : Emcād ile künyelenmeyüp : İÜ

¹⁵⁴⁶ Li’n-nebiyyi emced-i : Li’r-resūli’l- emced ḥazret-i : İÜ

¹⁵⁴⁷ Ādem-i ṣafīye : Ādem ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selāma : İÜ

¹⁵⁴⁸ Ṣallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem : İÜ

¹⁵⁴⁹ Ve veredet eḥādīsü fi-ehli’l-fetreti ninnehum yumteḥunūne yevme’l-ḳıyāmeti fe-men aḫā’e daḫale’l-cennete ve men ‘aṣā daḫale’n-nār ḳāle ba’zūhum ve’z-zannü bi-āli beytihi en yuḫī‘ü ‘inde’l-imtiḥāni bihi le-taḳarrebhum ‘aynuhu. (Hadiste fetret ehli için şöyle buyurulmuştur: Onlar imtahana tabi tutulacak, kim ita’at ederse cennete kim ita’at etmezse cehenneme gidecek. Bazılarının görüşüne göre Allah’a yakın oldukları için ita’at edeceklerdir.)

¹⁵⁵⁰ Cenāb-ı : - İÜ

¹⁵⁵¹ Ḥazret-i habībū’l-āla miyāneleri olan : Ḥabībullāh-ı ‘aleyhā eş-şalātu ve’s-selām miyanesi olan : İÜ

¹⁵⁵² Ya’nī şınamaḳ : - İÜ

¹⁵⁵³ Kināye : Kināyedür : İÜ

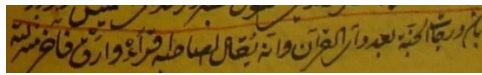
¹⁵⁵⁴ Ve şād-ı : - İÜ

¹⁵⁵⁵ Eşk-i : Dem‘a : İÜ

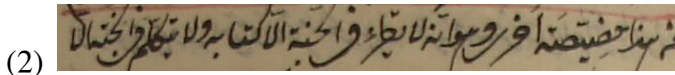
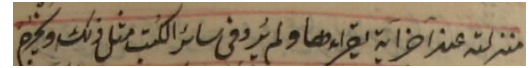
¹⁵⁵⁶ Şī‘ār : Dişār : İÜ

¹⁵⁵⁷ İnḳıyād ve itā‘at : İtā‘at ve inḳıyād : İÜ

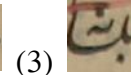
cināna¹⁵⁵⁸ duḥūl ve itmeyenler ceḥīme¹⁵⁵⁹ vuṣūl ile maḥzūl olurlar ‘ulemā-yı (11) ümmetden ba‘zıları ez cümle Ḥāfız Şehābeddīn İbn Ḥacer dediler ki ehl-i beyt (12) ḥāzretin cümlesi ‘inde’l-ımtihān itā‘at ve inḳıyāda revān olmaları (13) ümmīd olunur ki anlarıñ reh-yāb selāmet¹⁵⁶⁰ olmalarıyla cenāb-ı nūrçeşm eşfiyā Muḥammed (14) muştafā ‘aleyhi inneme’t-taḥāyā¹⁵⁶¹ ḳarīrū’l-‘ayn ya‘nī beşāşetle rūşenā-yı çeşm (15) ḥāşıl¹⁵⁶² ola ve ḳāle İbn Ḥacer¹⁵⁶³ fi’l-işābe ve naḥnu nercū en yedḥule ‘Abdü’l-Muṭṭalib (16) fi cümleti men yedḥuluhā ṭāyi‘en fe-yencū kezā fi’l-mevāhibi ve’l-ḥāşıl ḳable’l-bi‘şeti (17) fevt olan ābā’ ve ecdād-ı ḥāzret¹⁵⁶⁴ eşnā-yı¹⁵⁶⁵ imtiḥānda necāt ve rehā birle¹⁵⁶⁶ fā’izin (18) olmaları tefsīru İbn Cerīr’de ‘Abdullah¹⁵⁶⁷ bin¹⁵⁶⁸ ‘Abbās fezā’il-i istīnāsıdan¹⁵⁶⁹ ve lesevfe (19) yu‘ṭike rabbuke fe-terzā tefsirinde rāḍi Muḥammed şallallahu ‘aleyhi vesellem¹⁵⁷⁰ en lā yedḥule aḥadūn min ehl-i (20) beytihi en-nārā ile mufessir olduḡu meḳūl-i mu‘teberdür. Kezā fi’l-ḥamīs (21)

50A (1)

(2)

(3)

1571

Revet¹⁵⁷² ḥāzret¹⁵⁷³

¹⁵⁵⁸ Cināna : Cennete : İÜ

¹⁵⁵⁹ Ceḥīme : Nāra : İÜ

¹⁵⁶⁰ Selāmet : - İÜ

¹⁵⁶¹ Nūrçeşm ... inneme’t-taḥāyā : Ḥāzret-i faḥr-ı ālem ve resul-ı muḥterem şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem : İÜ

¹⁵⁶² Ya‘nī beşāşetle rūşenā-yı çeşm ḥāşıl : - İÜ

¹⁵⁶³ İbn Ḥacer : - İÜ

¹⁵⁶⁴ Ḥāzret : ‘Azāmı : İÜ

¹⁵⁶⁵ Eşnā-yı : Ḥāl-i : İÜ

¹⁵⁶⁶ Necāt ve rehā birle : Necātla : İÜ

¹⁵⁶⁷ ‘Abdullah : - İÜ

¹⁵⁶⁸ Bin : İbn-i : İÜ

¹⁵⁶⁹ Fezā’il-i istīnāsıdan : Fazilet istīnās raḍiyallahu te‘ālā ‘anhumādan : İÜ

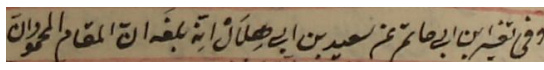
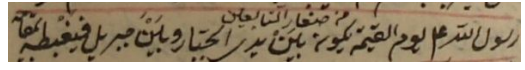
¹⁵⁷⁰ Muḥammed şallallahu ‘aleyhi vesellem : Ḥāzret-i resul-i müctebā ya‘nī cenāb-ı Muḥammedü’l-muştafā şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem : İÜ

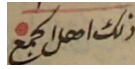
¹⁵⁷¹ Ve verede bi-ennehu derecāte’l-cenneti bi‘adedāyi’l-Ḳur‘ān ve innehu yukālu li-şāḥibihi ikrā’ ve erḳi fe-āḥiri menzileti ‘inde uḥrā āyet-i yakra’uhā ve lem yurid fi sā’iri’l-kütübi mişle zalik ve yaḥricu min haza ḥaşişati āḥiri ve huve innehu lā yekrā’u fi’l-cenneti illā kitābehu ve lā yetekellemu fi’l-cenneti illā bi-lisānihi. (Buyrulmuş ki, cennetin dereceleri Kur’an’ın ayetleri kadardır. Kur’an sayfasını okuyunca harabe saraya döner. Diğerkitaplarda böyle bir şey yoktur. Ve onun kitabının okunması ve onun konuştuğudilin kullanılması ona has özelliklerdendir.)

¹⁵⁷² Revet : Rivāyet-i : İÜ

¹⁵⁷³ Ḥāzret : ‘Azāmı : İÜ

‘Āiše şıddıka¹⁵⁷⁴ rađiyallahu te‘ālā¹⁵⁷⁵ anha inne ‘adede derece’l-cenneti ‘adedu ayi’l-
 ur‘ān ya nī (4) derece ve abaa-i cinān-ı āyet-i ur‘ān adedince ea-ı avāl üzere
 altı biñ (5) altıyüz on altı ‘adeddür daı ehl-i cināndan arı-i ur‘ān’a yād ve tezkır¹⁵⁷⁶
 (6) olunur ki her āyeti tilāvet etdike¹⁵⁷⁷ bir derece-i behište¹⁵⁷⁸ adem-nihād ve irtikā
 ile¹⁵⁷⁹ (7) edinur.¹⁵⁸⁰ Pes āhıret¹⁵⁸¹ ve menzileti ırā’at eylediđi¹⁵⁸² āhır-i āyet-ı evvele
 bu kerāmet āsā (8) sā’ir kütüb-i ilāhıde şeref¹⁵⁸³ nā-peydādur. İmdi bu hāşşadan zā’ide
 bir (9) hāşıa nümāyān olur¹⁵⁸⁴ ki cennet-i a’lāda hemān menzil ‘alā Muammed ‘aleyhi
 şalavāt el-mümecced¹⁵⁸⁵ (10) olan kitāb-ı kerīm ki ur‘ān-ı ‘azımdür tilāvet olunur ve
 lisān-ı ‘arabī ile tekellüm kılınur. (11) İmdi¹⁵⁸⁶ lisān-ı ehli’l-cenneti’l-‘arabiye ve’l-
 fārisiyyeti’ d-dürriye haber-i esānıdi reddiyedür. (12)

 (13)

(14) ¹⁵⁸⁷ Ve le-sevfe yu’ıke rabbuke maāmen mamüden āyet-i pür¹⁵⁸⁸
 beşāreti ıyāmet (15) günü ol hāzret far-ı kā’ināt ve şafı’i yevm-i ‘araşāt ‘aleyhi
 efali’ş-şalavāt ve ekmelü’t-taıyyāt¹⁵⁸⁹ mekāndan müezzeh hāzret-i¹⁵⁹⁰ rabbü’l-‘izzet
 ile emīn-i vahy ve risālet-i Cibrıl (16) ‘aleyhi’s-selām¹⁵⁹¹ beyninde ā’im olmasıdır ki
 ol maāmda cenāb-ı far-ı risāletın ıyāmına ehl-i maşer¹⁵⁹² (17) ve mevıf-ı¹⁵⁹³ ğıba-

¹⁵⁷⁴ Şıddıka : İÜ

¹⁵⁷⁵ Te‘ālā : İÜ

¹⁵⁷⁶ Yād ve tezkır : Tezkır ve yād : İÜ

¹⁵⁷⁷ Tilāvet etdike : Okuduka : İÜ

¹⁵⁷⁸ Derece-i behište : Dereceye : İÜ

¹⁵⁷⁹ adem-nihād ve irtikā ile : İrtikā ve adem-nihād : İÜ

¹⁵⁸⁰ Edinur : - İÜ

¹⁵⁸¹ Āhıret : Āhır-i maām : İÜ

¹⁵⁸² ırā’at eylediği : Okuduğu : İÜ

¹⁵⁸³ Şeref : - İÜ

¹⁵⁸⁴ Nümāyān olur : Zuhır pezırdür : İÜ

¹⁵⁸⁵ Muammed ‘aleyhi şalavāt el-mümecced : - İÜ

¹⁵⁸⁶ İmdi : - İÜ

¹⁵⁸⁷ Ve fı tefsiri İbn Ebı Hātem ‘an Sa’ıd bin Ebı Hilāl innehu belāđahu inne’l-maāme’l-mamüde inne resülullah ‘aleyhisselātu vesselām yevme’l-ıyāmeti yekünü beyne yedeyi’l-cebbāri ve beyne Cibrılı feyeğbeıhu li-meāmihi zalike ehli’l-cem‘(Sa’ıd bin Ebı Hilāl, İbn Ebı Hātem tefsirinden bana ulaştı ki, Resulullah kıyamet gününde Makamu’l-mahmut’ta Allah’la Cebrail’in elleri arasına oturacaktır.)

¹⁵⁸⁸ Pür : Bā : İÜ

¹⁵⁸⁹ Far-ı kā’ināt ve şafı’i yevm-i ‘araşāt ‘aleyhi efali’ş-şalavāt ve ekmelü’t-taıyyāt : İÜ

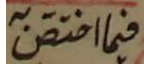
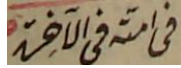
¹⁵⁹⁰ Hāzret-i : - İÜ

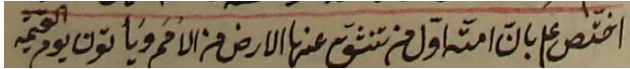
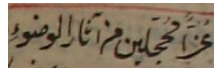
¹⁵⁹¹ ‘Aleyhi’s-selām : İÜ

¹⁵⁹² Maşer : Mevıf : İÜ

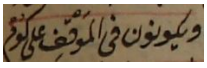
¹⁵⁹³ ve mevıf-ı : Hāşr-ı : İÜ

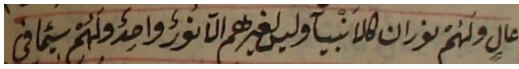
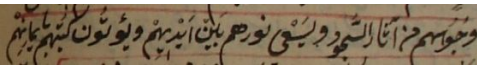
ı iclâl ideler deyü İbn Ebi Hâtem er-Râzî tefsîrinde irâdı¹⁵⁹⁴ (18) mervî-yi Sa'îd olan

ķavl-i sedîddür. El-faşlü'r-râbî'u (19) ¹⁵⁹⁵ Fuşûl-ı ebvâb-ı kitâbın¹⁵⁹⁶ dördüncü faşlı ümmet-i merhūmeniñ (20) yevm-i âhîretde sâ'irden mümtâz ve kendülere¹⁵⁹⁷ muhtaşşa olan¹⁵⁹⁸ haşâiş-i ser-efrâz¹⁵⁹⁹ beyânındadır. (21)

 50B (1) ¹⁶⁰⁰ Ravî Ebū

Nu'aym¹⁶⁰¹ 'An İbn 'Abbas rağiyallahu te'âlâ¹⁶⁰² 'anh merfū'en bi-lafz¹⁶⁰³ ve ene evvelü men tenşakķu'l- (2) arđu 'annî ve 'an ümmetî ve lâ fahre'l-ħadîs¹⁶⁰⁴ ğurre-i vechi feresde olan beyâzđur. (3) Ve taħcîl kıvâmında olandır. Rûz-i cezâda a'zâ'-yı vuzûda olan nûrı (4) ol ħazretin¹⁶⁰⁵ ğurre ve taħcîle ol cenâb-ı risâlet penâh 'aleyh-i şalavâtü'l ilah ħazretlerinin¹⁶⁰⁶ teşbihi a'zâ'-yı insânda olan beyâzlık hüsn ve ân¹⁶⁰⁷ (5) ve cemâl ile zeyn olup¹⁶⁰⁸ 'adem-i reyn ve¹⁶⁰⁹ şeyni ifhâm ve beyân içündür. Ya'nî sâ'ir (6) ümemden aķdem şakķ-ı arzla ķubûrdan kıyâm ve¹⁶¹⁰ maħşûr olmaları ve âşâr-ı vuzû ile (7) rûy-ı münevverleri¹⁶¹¹ âķ ve pür-nûr¹⁶¹² oldukları ħâlde ecdâsdan ba's ve¹⁶¹³ 'alâ

rü'üs (8) el-eşhâd da'vet-i istihķâķları cümle-i ħaşşeleründür.¹⁶¹⁴ (9)

 (10) (11)

¹⁵⁹⁴ İrâdı : - İÜ

¹⁵⁹⁵ Fi-mâ uhtuşşe bihi fi ümmetihi fi'l-âhîreti. (Ahirette ümmetine has özellikler.)

¹⁵⁹⁶ Kitâbın : Kitâb ve'l nişâb : İÜ

¹⁵⁹⁷ Sâ'irden mümtâz ve kendülere : - İÜ

¹⁵⁹⁸ Olan : Oldukları : İÜ

¹⁵⁹⁹ Ser-efrâz : Fâĥir : İÜ

¹⁶⁰⁰ İhtaşşe 'aleyhissilelâtu vesselâm bi-enne ümmetehu evvelü men tenşakķu 'anhe'l-arzu mine'l-ümemi ve ye'tüne yevme'l-kıyâmeti ğurren muħacceleyni min âşâri'l-vuzû. (Yer ilk onun ümmetine yarılacak ve kıyâmet gününde onun ümmeti abdestten dolayı benekli olacak. Abdesttin eserinde benekli ve parlak olacaklar.)

¹⁶⁰¹ Ravî Ebū Nu'aym : İÜ

¹⁶⁰² Te'âlâ : İÜ

¹⁶⁰³ Bi-lafz : İÜ

¹⁶⁰⁴ Ĥadîs : - İÜ

¹⁶⁰⁵ Ol ħazretin : - İÜ

¹⁶⁰⁶ Ol cenâb-ı risâlet penâh 'aleyh-i şalavâtü'l ilah ħazretlerinin : İÜ

¹⁶⁰⁷ Ve ân : - İÜ

¹⁶⁰⁸ Olup : - İÜ

¹⁶⁰⁹ Reyn ve : - İÜ

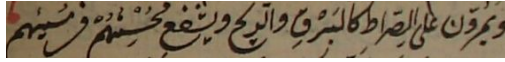
¹⁶¹⁰ Kıyâm ve : - İÜ

¹⁶¹¹ Vuzû ile rûy-ı münevverleri : Vuzûdan yüzleri : İÜ

¹⁶¹² Âķ ve pür-nûr : Pür-nûr ve âķ : İÜ

¹⁶¹³ Ecdâsdan ba's ve : - İÜ

¹⁶¹⁴ Ĥaşşeleründür : Ĥavâşşdandır : İÜ

1615 Ravī Cābir (12) raḍiyallahu ‘anh merfū‘en¹⁶¹⁶ ene ve ümmetī ‘alā kevmi müşrifine ‘alā’l-ḥalāyiki mā min-nāsin aḥadün (13) illā veddā ennehu minne el-ḥadīṣ ve fi¹⁶¹⁷ ḥadīṣi Cābir raḍiyallahu te‘ālā¹⁶¹⁸ ‘anh fe-ekūnu ene ve ümmetī ‘alā tellin (14) küm ḥākdan bıyığın ve tell depe maḥall-i¹⁶¹⁹ refī‘ ve cāy-ı menī‘¹⁶²⁰ bālādan kineyedür. (15) Ya’nī vaḳfegāh-ı maḥşerde¹⁶²¹ bu ümmet refī‘ü’l-ḳadr¹⁶²² bir ‘alī tepe üzerinde (16) nāsa¹⁶²³ müşrifin oldukları ḥâlde seyr ve¹⁶²⁴ temāşaları ve peygamberān ‘aleyhümü’ş-şalātu ve’s-selām ḥazerātı¹⁶²⁵ gibi her biriniñ (17) cebininde¹⁶²⁶ iki nūr leme‘ān eyleyüp¹⁶²⁷ ümem-i sâ’irede faḳaṭ bir nūr-i pertev (18) endāz zuhūr ve¹⁶²⁸ cevelān itmesi ve bunlarıñ āşār-ı sücüdlerinden neş’e-yāb (19) rüylerinde¹⁶²⁹ ke’l-ḳameri leyletü’l bedr ‘alāmet-i behcet ve surūr nümāyān olması ve anlarıñ (20) nūrī nūruhum yes‘ā beyne eydiyhim kerīmesi müfādınca veya¹⁶³⁰ zürriyetleri yesār ve yemīn ve (21) besīn ve pīşinlerinde revān ve devān etmeleri ve defāter-i ‘amelleri sāğ cāniblerinden **51A** (1) neden¹⁶³¹ verilmesi ve evveḳa mine’ş-şa‘ri¹⁶³² ve aḥaddu mine’s-seyfi ve adak mine’ş-şa‘r¹⁶³³ olan şıraṭdan berḳ-i (2) ḥāṭif ve rīḥ-i ‘āşif gibi güzār¹⁶³⁴ etmeleri ve erbāb-ı ḥasenāt-ı aşḥāb-ı seyyi’ātlarına şefā‘at (3)

1615 Ve yekūnüne fi’l-mevḳıfı ‘alā küm ‘ālin ve lehüm nūrani inne kel enbiyā ve leyse li-ğayrihim illā nūrūn vāhidun ve lehum si’mā fi vucūhihim min aşāre’s-sücūd ve yes‘ā nūruhum beyne eydihim ve ye’tüne kütübuhum bi-īmānihim ve yemurrüne ‘alā’ş-şıraṭi ke’l-berḳi ve’r-rīhi ve yeşfa’u muḥsinuhum fi musī’ihim. (Onun ümmeti maḥşerde yüksek bir yerde bulunacak ve onlardan saçan nurlar peygamberlerden saçan nurlar gibi olacak. Diğer ümmetlerde tek nur olacak. Onlar kitapları sağ ellerinin üzerine alarak burak gibi sırttan geçecekler, onların iyileri günahkârlara şefā‘atçı olacak.)

1616 Ravī Cābir raḍiyallahu ‘anh merfū‘en : Merfū‘en Cābir raḍiyallahu te‘ālā ‘anh : İÜ

1617 Fi : Min : İÜ

1618 Te‘ālā : İÜ

1619 Maḥall-i : Cāy-ı : İÜ

1620 Cāy-ı menī‘ : - İÜ

1621 Maḥşerde : Ḥaşirde : İÜ

1622 Refī‘ü’l-ḳadr : - İÜ

1623 Üzerinde nāsa : Üzere ḥalāyika : İÜ

1624 Seyr ve : - İÜ

1625 ‘Aleyhümü’ş-şalātu ve’s-selām ḥazerātı : İÜ

1626 Cebininde : - İÜ

1627 Eyleyüp : İdüp : İÜ

1628 Pertev endāz zuhūr ve : - İÜ

1629 Neş’e-yāb rüylerinde : Rüy-ı nūr-ı siriştelinde : İÜ

1630 Surūr ... müfādınca veya : Nūrāniyyet zāhir ve bāhir olması ve nūr : İÜ

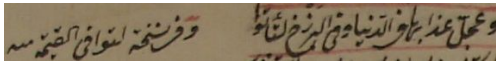
1631 Neden : - İÜ

1632 Ve evveḳa mine’ş-şa‘ri : - İÜ

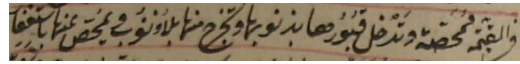
1633 Ve adak mine’ş-şa‘r İÜ

1634 Güzār : Güzārān : İÜ

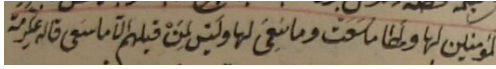
etmeleri bi'l-cümle¹⁶³⁵ havāşş-ı¹⁶³⁶ ümmetden şümārīdedür.

(4)

(5)

1637

(6) Ve ammā kavluhu te'ālā ve en leyse li'l-

insāni illā mā se'ā innehā mensühetün bi-ķavlihi sübhānehu ve't-tebba'nāhum (7) zürriyetehum bi-īmānin el-ħaķnābihim zürriyātihim ve 'ālem-i berzaħ daħī dünyādan ma'düddur (8) Lakin ħāletın vefātıda olmağla tefrīķ olundu. İmdi bu ümmetiñ 'azābı 'ālem-i dünyāda (9) 'illet ve ķillet ve zelāzil ve fiten cihetinden ve 'ālem-i berzaħda rūħ ve cesede (10) țareyān iden meşakķat ve zillet ķabilinden taķdīm ve ta'cıl olundu ki rüz-ı cezāda (11) sevb-i günāhdan 'ārī ve ħālīş ve berī oldukları ħālde ħaşra ķudüm ideler (12) ve ķabirlerine günāhlarıyla bile duħül idüp ħaķlarında istiğfār-ı müslimīn ve du'ā-yı (13) mü'minīn ile mümaħħaşaten mine'z-zünūbi ğufrane 'allāmi'l-ğuyūba vuşül ideler ve¹⁶³⁸ 'an¹⁶³⁹ (14) Enes rađiyallahu te'ālā¹⁶⁴⁰ 'anh ümmetī ümmetün merħümetün tedhulu ķubūriha bi-zunūbihā ve taħrucu min ķubūrihā lā-zünūbe (15) 'aleyhā yemeħģişu 'anhā bi-istiğfāri'l-mü'minīne lehā kezā fı'l-¹⁶⁴¹mevāhibi Ve ammā kavluhu te'ālā ve en leyse li'l-insāni illā mā se'ā innehā mensühetün bi-ķavlihi te'ālā ve't-tebba'nāhum zürriyetehum bi-īmānin el-ħaķnābihim zürriyātihim ve 'ālem-i berzaħ daħī dünyādan ma'düddur. Lakin ħāletın vefātıda olmağla tefrīķ olundu. Ya'nī bu ümmetiñ 'azābı 'ālem-i dünyāda 'illet ve ķillet cihetinden ve berzaħda rūħ ve cesede zuhūr iden

¹⁶³⁵ Bi'l-cümle : - İÜ

¹⁶³⁶ Ĥavāşş-ı : Ĥāşşā : İÜ

¹⁶³⁷ Ve 'acelle 'azābeha fı'd-dünyā ve fı'l-berzaħi li-te'tü (ve fı taħt letu fıkıyāmetihi) fı'l-ķıyāmeti mumāħħaşatün ve tedhulu ķubūreha bi-zunūbihā ve taħrucu minhā bila zunūbi ve yümeħģişu 'anhā bi-istiğfāri'l- mü'minīne lehā ve lehümā mā sa'at ve mā sü'ā-yı lehā ve leyse li men ķablehüm illā mā se'ā ķālehu 'İkrime. ('İkrime buyuruyor: Dünyada ve berzahta acele edin ki kıyamete çabuk gelesiniz. Bu özellik sadece onun ümmetine hastır. Onlar kabirlere günahlı girerler, kabirlerden günahsız çıkarlar ve hem kendileri hem de başkaları için istiğfarda bulunurlar. Diğer ümmetler sadece kendileri için istiğfarda bulunabilirler.)

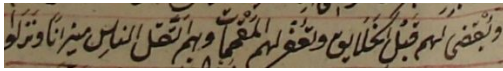
¹⁶³⁸ Ve ammā kavluhu te'ālā ve en leyse li'l-insāni illā mā se'ā innehā mensühetün bi-ķavlihi sübhānehu ve't-tebba'nāhum zürriyetehum bi-īmānin el-ħaķnābihim zürriyātihim ve 'ālem-i berzaħ daħī dünyādan ma'düddur. Lakin ħāletın vefātıda olmağla tefrīķ olundu. İmdi bu ümmetiñ 'azābı 'ālem-i dünyāda 'illet ve ķillet ve zelāzil ve fiten cihetinden ve 'ālem-i berzaħda rūħ ve cesede țareyān iden meşakķat ve zillet ķabilinden taķdīm ve ta'cıl olundu ki rüz-ı cezāda sevb-i günāhdan 'ārī ve ħālīş ve berī oldukları ħālde ħaşra ķudüm ideler ve ķabirlerine günāhlarıyla bile duħül idüp ħaķlarında istiğfār-ı müslimīn ve du'ā-yı mü'minīn ile mümaħħaşaten mine'z-zünūbi ğufrane 'allāmi'l-ğuyūba vuşül ideler ve : - İÜ

¹⁶³⁹ 'An : Ravī : İÜ

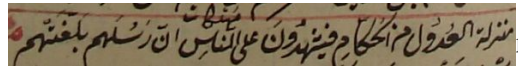
¹⁶⁴⁰ Te'ālā : İÜ

¹⁶⁴¹ Kezā fı'l- : - İÜ

meşakkat ve zillet kabîlinden taqdim ve ta'cîl olundığı rûz-ı cezâda şevb-i günâhdan 'ârî ve hâliş ve berî oldukları hâlde güleler ve kabirlerine günâhlarıyla bile duhûl idüp haklarında istiğfâr ve du'â-yı müslimîn ile mümahhaşaten mine'z-zünûbi mağfîret 'allâmi'l-guyûba vuşûl ideler.¹⁶⁴² Ve bu ümmetiñ kendüler (16) için¹⁶⁴³ râh-ı hâkaða hasenât ve¹⁶⁴⁴ hayr ve sa'y ve âhiriñ anlar için¹⁶⁴⁵ şadaqât ve biri be-her hâl¹⁶⁴⁶ (17) câriye ve sâriyye olup ümem-i sâbıkada ancak kendülerin bi'n-nefs hâşıl itdikleri¹⁶⁴⁷ (18) hayr ve birriñ cezâ ve sezâsını¹⁶⁴⁸ istifâ ederleridi¹⁶⁴⁹ deyu havâş-ı menkûre mefessir-i ümmeti İmâm 'İkrime'den menkûldür.¹⁶⁵⁰ (19)

(20)

1651

(21) Muqhemât mine'l-kaḥmi min ğayri raviyyetin nefsi umûr-ı raviyyeye remy ve'l-kaḍır. Ya'nî¹⁶⁵² bu¹⁶⁵³ ümmet-i ḥayrî'l-beşer 'aleyhisselât vesselâm **51B** (1) rûz-i maḥşerde cemî'-i ḥalkdan¹⁶⁵⁴ evvel-i faşl-ı kaḍa ile ḥucec-ı müdde'âları imzâ¹⁶⁵⁵ olunup (2) zellât ve tabi'atları ğufrân-ı ḥazret-i deyyân ile irtizâ yâfte kılınur.¹⁶⁵⁶ (3) Ve bu ümmet-i merḥûmeniñ keffe-i mîzânda ḥasenâtları¹⁶⁵⁷ ruḥcân ve terâzû-yı a'mâlde (4)

¹⁶⁴² Ve ammâ kavluhu te'âlâ ve en leyse li'l-insâni illâ mâ se'â innehâ mensühetün bi-kavlihi te'âlâ ve't-tebba'nâhum zürriyetehum bi-îmânin el-ḥaknâbihim zürriyâtihim ve 'âlem-i berzaḥ daḥî dünyâdan ma'düddur. Lakin hâletin vefâtda olmağla tefriḳ olundu. Ya'nî bu ümmetiñ 'azâbı 'âlem-i dünyâda 'illet ve kılet cihetinden ve berzaḥda rûḥ ve cesede zühür iden meşakkat ve zillet kabîlinden taqdim ve ta'cîl olundığı rûz-ı cezâda şevb-i günâhdan 'ârî ve hâliş ve berî oldukları hâlde güleler ve kabirlerine günâhlarıyla bile duhûl idüp haklarında istiğfâr ve du'â-yı müslimîn ile mümahhaşaten mine'z-zünûbi mağfîret 'allâmi'l-guyûba vuşûl ideler : İÜ

¹⁶⁴³ Kendüler için : - İÜ

¹⁶⁴⁴ Hasenât ve : - İÜ

¹⁶⁴⁵ Âhiriñ anlar için : Anlar için âhirin : İÜ

¹⁶⁴⁶ Be-her hâl : - İÜ

¹⁶⁴⁷ Hâşıl itdikeri : Eyledikleri : İÜ

¹⁶⁴⁸ Hayr ve birriñ cezâ ve sezâsını : Hayriñ cezâ ve sezâsını : İÜ

¹⁶⁴⁹ Ederidiler : İÜ

¹⁶⁵⁰ Deyu havâş-ı menkûre mefessir-i ümmeti İmâm 'Ekreme'den menkûldür : - İÜ

¹⁶⁵¹ Ve yukzâ lehum qable'l-ḥalâyıki ve tu'feru lehümü'l-muqḥimât ve hüm ittîkâle'n-nâsu mîzânen ve nezeli menziletin el-'udüli mine'l-ḥukkâmi fe-yeşhedüne 'alâ'n-nâsi inne resulehum belâğathum. (Onların hesabı herkesten sorulur, günahları bağışlanır ve onlardan sonra diğeri ümmetler için mizan gelir, onlar hakemler gibi onlara şehadet eder. Ve o ümmetler peygamberleri tarafından onlara tebliğ edilecektir.)

¹⁶⁵² Ya'nî : - İÜ

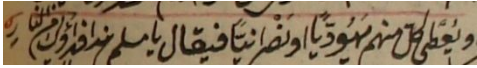
¹⁶⁵³ Bu : İÜ

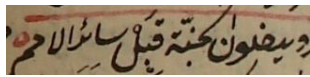
¹⁶⁵⁴ Hayrî'l-beşer ... halkdan : Ḥalâyıkdan : İÜ

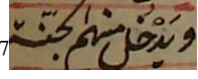
¹⁶⁵⁵ İle ḥucec-ı müdde'âları imzâ : - İÜ

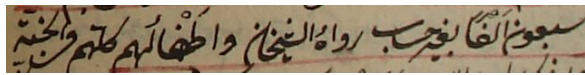
¹⁶⁵⁶ Zellât ... kılınur : Tabi'at ve zellâtı mağfîret olunur : İÜ

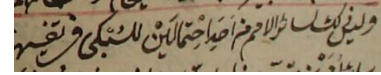
¹⁶⁵⁷ Keffe-i mîzânda ḥasenâtları : Mîzânda keffe-i ḥasenâtları : İÜ

metā'-ı müreberrātı girān-ı kelamıñ ile vezn olunup anlar ümenā¹⁶⁵⁸ ve hükkanndan (5) şühüd 'udül-i menzilesinde nüzül ve mu'id¹⁶⁵⁹ ve müzekki mertebesine mevşül kılınmağla (6) peygamberān-ı celilü'l-'ünvān ümem-ı 'aşr ve zamānlarına teblīğ-i evāmir cenāb-ı yezdān (7) eylediklerine şahādet resān olmaları dahī havāşdan ta'dāde şāyān (8) kılındı.¹⁶⁶⁰ ¹⁶⁶¹ (9) 'An Enes rağiyallahu te'ālā¹⁶⁶² 'anh ķāle şallallahu 'aleyhisselātu vesselām¹⁶⁶³ inne hazīhi ümmetun merhümetun 'azābuhā bi-eydihā fe-izā kāne yevme'l-ķiyāmeti (10) def'a ilā külli reculin mine'l-müslimīne reculun mine'l-müşrikīne fe-yuķālu hazā fidā'uke mine'n-nāri (11) kezā fi'l-ħaşāişi'l-¹⁶⁶⁴kübrā li'l-mü'ellifi ya'nī rüz-ı cezāda her bir mü'mine Yehūd ve Naşārā'dan (12) biri verilüp ķible-i Kird-gārdan ol müslime ħiṭāb olunur ki bu yahūdi veyā naşrānī (13) saña nār-ı caħimden fidā ve bedeldür deyu 'aṭāsı mev'ūd buyurılan ħuşuş-ı tağdiye (14) ħavāşş-ı ümmetden ma'düdedür.¹⁶⁶⁵

¹⁶⁶⁶ Merfū'an (15) 'An Ömer rađiyallahu 'anh mervī-i mübeşerdür ħürrimeti'l-cenneti 'alā'l-enbiyā'i ħattā edħulehā ve ħürrimet (16) 'alā'l-ümemi ħattā tedħulehā ümmeti kezā fi'l-mevāhibi li'd-dīni¹⁶⁶⁷ (17)

(18) ¹⁶⁶⁸ Ve bu ümmet-i mükerremeniñ (19) sā'ir ümemden muķaddem duħül-ı evveli ile dāħil-i

¹⁶⁵⁸ A'mälde ... ümenā : A'mäl-i ħayrı girāndur : İÜ

¹⁶⁵⁹ Ve mu'id : - İÜ

¹⁶⁶⁰ Mertebesine ... kılındı : Olup nāsa peygamberleri teblīğ evāmir-i ilahiye eylediklerine şehādet iderler : İÜ

¹⁶⁶¹ Ve yu'tā küllün minhum yahūdiyen ev naşrāniyyen fe-yuķālu yā Müslim haza fedāuke mine'n-nāri. (Ümmet-i Muhammed'in her birine bir Hristiyan ve bir Yahudi verilecek ve bunlar cehennemde senin bedellerindir, denilecek.)

¹⁶⁶² Te'ālā : İÜ

¹⁶⁶³ Şallallahu 'aleyhisselātu vesselām : - İÜ

¹⁶⁶⁴ Kezā fi'l-ħaşāişi'l- : - İÜ

¹⁶⁶⁵ Li'l-mü'ellifi ... ma'düdedür : Ĥadış-i ħürrimeti'l cennete 'alā'l enbiyā. Ĥattā edħaluhā ve ħürmet-i 'alā'l-ümem : İÜ

¹⁶⁶⁶ Ve yedħulüne'l-cennete ķable sā'iri'l-ümemi. (Ve cennete bütün ümmetlerden önce girecekler.)

¹⁶⁶⁷ Merfū'an ... li'd-dīni : Ĥattā tedħulehā ümmeti Ömer rađiyallahu te'ālā 'anh mervū'an : İÜ

¹⁶⁶⁸ Ve yedħülü minhum el-cenneti seb'üne elfen bi-ğayri ħisābi revāhu eş-şeyħān ve eṭfāluhum küllehum fi'l-cenneti ve leyse zalike li-sā'iri'l-ümemi min aħadi ihtimāleyni li's-Sübkī fi tefsiri. (Sübkī'nin tefsirine göre onlardan yetmiş bin kişi hesapsız cennete girecek. Onların çocuklarının tamamı cennete girebilir. Bu diğeri ümmetlerde yoktur.)

bihişt-i pür ni'am ve vâşl-ı fevz (20) ve luţuf ve kerem olmaları ve bu ümmetden yetmiş biñ kimesne bilâ hisâb ve lâ iftidâh (21) ve 'azâb dâhil cinân ve fâ'iz-i hüsn-i me'âb olmaları Buḡārî ve Müslim ḡaber-i şihḡat eşeriyle mervî 52A (1) ḡadîş ve'l inşâbdur. Ve eţfâl ve şıbyân-ı ümmet ḡatta el-cenîn bihişte (2) duḡülleri şihḡat-ı ḡarîn olup bu ḡâlet sâ'ir-ı ümmet için vukû' vâbeste-i (3) dirâyet degildir. Hüve tefsîr-i Taḡiyyüddin Sübkî'de ihtimâlin duḡül-i eţfâl-i müşrikîn (4) ve 'adem duḡülleri ihtilâfdan ḡâli olmayup¹⁶⁶⁹ lakin eţfâl-ı müşrikîn ḡadem-i ehl-i bihişt (5) berîn olmaları şihḡat-ı rehîndür.¹⁶⁷⁰ Veyâ ehl-i a'rafdan oldukları kenzü'l-esrâr (6) ve tefâsîr ve aḡyârda müstebindür.¹⁶⁷¹

وذكر الامام في الدين الدرر ان من

كانت معجزة اظهره يوم نواب الله اقل قال النبي الا هو لا اله الا الله

(7) معجزة نبينا اظهره ولما بنا كثر ضرب الله الامم¹⁶⁷² Meḡûl-ı faḡr-ı râzîdür ki (9) be-dürüstî¹⁶⁷³ ḡanḡı peyḡamberiñ¹⁶⁷⁴ mu'cizesi evfer ve izhar olduysa âniñ ümmeti eḡall ve ender (10) olagelmişdür.¹⁶⁷⁵ Taḡî¹⁶⁷⁶ Sübkî naḡl ve sebki¹⁶⁷⁷ üzere hemân¹⁶⁷⁸ bu ümmet ḡâlet-i müzküre mazhariyeti olmayup (11) ḡaḡḡan¹⁶⁷⁹ peyḡamberimiz faḡr-ı âlem ve nebiyy-i muḡterem şallallahu te'âlâ 'aleyhi vesellem¹⁶⁸⁰ ḡazretleriniñ mu'cizâtı ki ez cümle Ḳur'an bâ her el-burhân i'câzı¹⁶⁸¹ ve fert (12) ve keşret cihetinden izḡâr ve ekmel ve üçür ve meşübâtımız¹⁶⁸² sâ'ir-i milel ve ümemden ekşer (13) eczeldür¹⁶⁸³ dediler.

¹⁶⁶⁹ Ve bu ümmet-i mükerremaniñ sâ'ir ümemden muḡaddem duḡül-ı evveli ile dâhil-i bihişt-i pür ni'am ve vâşl-ı fevz ve luţuf ve kerem olmaları ve bu ümmetden yetmiş biñ kimesne bilâ hisâb ve lâ iftidâh ve 'azâb dâhil cinân ve fâ'iz-i hüsn-i me'âb olmaları Buḡārî ve müslim ḡaber-i şihḡat eşeriyle mervî ḡadîş ve'l inşâbdur. Ve eţfâl ve şıbyân-ı ümmet ḡatta el-cenîn bihişte duḡülleri şihḡat-ı ḡarîn olup bu ḡâlet sâ'ir-ı ümmet için vukû' vâbeste-i dirâyet degildir. Hüve tefsîr-i Taḡiyyüddin Sübkî'de ihtimâlin duḡül-i eţfâl-i müşrikîn ve 'adem duḡülleri ihtilâfdan ḡâli olmayup : - İÜ

¹⁶⁷⁰ Şihḡat-ı rehîndür : Şübüt yâftedür : İÜ

¹⁶⁷¹ Oldukları ... müstebindür : Olmaları kenzü'l-esrârda mukarrerdür : İÜ

¹⁶⁷² Ve zekere'l-imâm Faḡrüddin er-Râzî inne men kânet mu'cizetün ezhere yekûnu şevâb-ı ümmete eḡall ḡale's-Sübkî illâ hazîhi'l-ümmete fe-inne mu'cizâtin nebiyyinâ ezhere ve şevâbuna ekşeru min sâ'iri'l-ümem. (Faḡrüddin er-Râzî şöyle der: Hangi peyḡamberin mucizeleri daha açık olursa ümmetinin sevabı da mucizelerine oranla az olur. Sübkî de buyurur ki: Bu ümmet müstesna bir ümmettir. Peyḡamberimizin mucizeleri daha açık olmasına ḡarşın sevabımız diḡer ümmetlerden çoktur.)

¹⁶⁷³ Be-dürüstî : Be-taḡḡik : İÜ

¹⁶⁷⁴ Peyḡamberiñ : Peyḡamber-i âlişân ḡazretleriniñ : İÜ

¹⁶⁷⁵ Ender olagelmişdür : Enderdür : İÜ

¹⁶⁷⁶ Taḡî : İmam : İÜ

¹⁶⁷⁷ Şüretde : Naḡl ve sebki : Naḡl-ı maḡbûli : İÜ

¹⁶⁷⁸ Hemân : - İÜ

¹⁶⁷⁹ ḡâlet-i müzküre mazhariyeti olmayup ḡaḡḡan : O ḡâlet üzere degildir.Be-dürüstî bizim : İÜ

¹⁶⁸⁰ Faḡr-ı âlem ve nebiyy-i muḡterem şallallahu te'âlâ 'aleyhi vesellem : İÜ

¹⁶⁸¹ El-burhân i'câzı : El-beyinâtdur : İÜ

¹⁶⁸² Meşübâtımız : Şevâbımız : İÜ

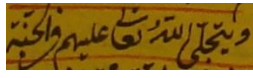

(14)

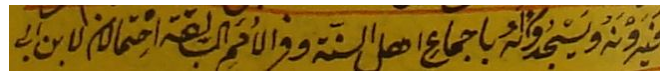

1684

Ve ehl-i cinān yūzyirmi şaf olup şülüşānı ‘adedi ki¹⁶⁸⁵ sekseni bu (15) ümmet-i fāhirden¹⁶⁸⁶ olduğu şüretde¹⁶⁸⁷ ümem-i sâ’ire¹⁶⁸⁸ miqdār-ı şülüş¹⁶⁸⁹ kırk şaf (16) ile vaşf¹⁶⁹⁰ olmaları rivāyeti zahirdür.¹⁶⁹¹

(17)

(18)

¹⁶⁹² Bā¹⁶⁹³ huşuş bu ümmet-i celile tecellî-i cemāl bā-kemāl hazret-i rabb-i müte‘āl (19) celle ‘ani’ş-şebbîhi ve’l-mişāl¹⁶⁹⁴ ile müstağrağ-ı ni‘am-ı zî’l-celāl¹⁶⁹⁵ olup bilā keyfin velā eyne (20) liqā-yı cemāl-i¹⁶⁹⁶ zāt-ı kibriyāyı rü’yetle qarîrî’l-‘ayn olup ve hevlet-i sermediyye (21) müşāhede ve mu‘āyenesinde bi’l-cümle¹⁶⁹⁷ serfer ve kerde-i secde-i taḥiyyeti birle pür behcet¹⁶⁹⁸ olalar. **52B** (1) Ammā ‘ārif billah Abdullah¹⁶⁹⁹ İbn Ebi Cemre-i dil-i āgāh¹⁷⁰⁰ kavlince ümem-i sālifenin rü’yetullah (2) huşuşî¹⁷⁰¹ ve ‘adem-i rü’yetleri nuşuş-i ihtilāf ve ihtimālî¹⁷⁰² pedidārdur. Ez ekşerü’l-ihtimāl (3) ve şikaṭü’l-istidlāl¹⁷⁰³ vallahu a‘lemu ‘alā külli ḥāl¹⁷⁰⁴ ve fî fevā’idi’l-ḳāzî Ebü’l-Hüseyn bin (4) El-Mühtedi billah¹⁷⁰⁵ min ḥadîşi İbn Ömer raḍiyallahu te‘ālā ‘anhuma¹⁷⁰⁶ merfū‘en külli

¹⁶⁸³ Milet ve ümemden ekşer eczeldür : Ümmetlerden eczel ve ekşerdür : İÜ

¹⁶⁸⁴ Ve ehli’l-cennet mi’et ve işrüne şaffen hazîhi’l-ümmeṭi şemānūn ve sâ’irü’l-ümem erba‘üne. (Cennet ehli yüz yirmi saftır. Ümmet-i Muhammed seksen diğeri ümmetler kırk saftır.)

¹⁶⁸⁵ Şülüşānı ‘adedi ki : - İÜ

¹⁶⁸⁶ Fāhirden : Celileden : İÜ

¹⁶⁸⁷ Halde : İÜ

¹⁶⁸⁸ Ümem-i sâ’ire : Sâ’ir ümmetler : İÜ

¹⁶⁸⁹ Miqdār-ı şülüş : - İÜ

¹⁶⁹⁰ İle vaşf : - İÜ

¹⁶⁹¹ Rivāyeti zahirdür : Meşhürdür : İÜ

¹⁶⁹² Ve yetecellî allahu ve te‘ālā ‘aleyhim fî’l-cenneti fe-yerevnehu ve yescudune ve lehu bi-icmā’-i ehli’s-sünneti ve fî’l-ümemi’s-sābıḳati ihtimālani li-İbn Ebî Cemre. (İbn Ebî Cemre’nin ihtimale dayanan görüşüne göre Allah cemalini cennette sadece ümmet-i Muhammed’e gösterecek, onlar da Allah’a secde edecekler.)

¹⁶⁹³ Bā : - İÜ

¹⁶⁹⁴ Hazret-i ... ve’l-mişāl : Zî’l-celāl ve cemāl : İÜ

¹⁶⁹⁵ Ni‘am-ı zî’l-celāl : Ni‘met-i cemile : İÜ

¹⁶⁹⁶ Keyfin velā eyne liqā-yı cemāl-i : Keyf velā kem-i zaman ve mekan münezzeh ve müberrā : İÜ

¹⁶⁹⁷ Rü’yetle ... bi’l-cümle : Rü’yet ve bā cümme‘ ehl-i senet cenāb-ı hazret rabbi’l-‘izzete : İÜ

¹⁶⁹⁸ Birle pür behcet : - İÜ

¹⁶⁹⁹ Abdullah : İÜ

¹⁷⁰⁰ İbn Ebî Cemre-i dil-i āgāh : İbn Ebî Cemre el Endülisi : İÜ

¹⁷⁰¹ Rü’yetullah huşuşî : Rü’yet : İÜ

¹⁷⁰² Nuşuş-i ihtilāf ve ihtimālî : İhtilāfı : İÜ

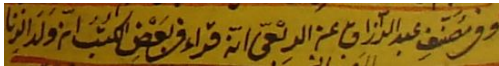
¹⁷⁰³ Ez ekşerü’l-ihtimāl ve şikaṭü’l-istidlāl : - İÜ

¹⁷⁰⁴ ‘Alā külli ḥāl : - İÜ

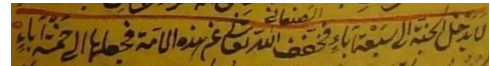
¹⁷⁰⁵ Billah : - İÜ

¹⁷⁰⁶ Raḍiyallahu te‘ālā ‘anhuma : İÜ

ümmetin ba'zuhā fi'l-cenneti ve ba'zuhā (5) fi'n-nāri illā hazīhi'l-ümmeti fe-innehā külluhā fi'l-Cenneti. Gerçe Tefsīr-i Sa'ālibī'de lā yerzā Muḥammed ṣallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem¹⁷⁰⁷ (6) en yedḥule vāhidūn min ümmetin fi'l-nāri haber-i meşṭūr ve kerīme-i ve lesevfe yu'ṭike (7) rabbuke feterdā¹⁷⁰⁸ Āyeti tefsīrinde bu ma'nā-ı mezkūr ve ḥilyede daḥī¹⁷⁰⁹ İbn 'Abbās'dan (8) raḍiyallahu te'ālā¹⁷¹⁰ 'anh sened-i za'īfle meşhurdur.¹⁷¹¹ Ammā Şihāb Kaştalānī mevāhibde¹⁷¹² ve ammā mā yugterrebihi'l- (9) cühhalu min ennehu lā yerzā en yedḥule vāhidun min ümmetihi fi'n-nāri fe-hüve min ğurūri'ş-şeyṭāni lehüm (10) kelāmün¹⁷¹³ ta'nu ve teşnī'i gerçe¹⁷¹⁴ muḥarrerdür.¹⁷¹⁵ Lakin¹⁷¹⁶ Seyyid 'İsā eş-Şafevī ve Şihābüddin el-Ḥafacī¹⁷¹⁷ (11) ḳavl-ı mezkūr¹⁷¹⁸ şāhib-i mevāhib-i ḳavli¹⁷¹⁹ tevehhüm ve tehekkümdür lā yultefetu¹⁷²⁰ ileyhi redd ve i'tirāzıyla¹⁷²¹ (12) tekellüm itmişlerdür. Ma'nā-yı 'ibāret İbnü'l-Muhtedī ki İbn 'Ömer raḍiyallahu 'anhdan merfū'an mu'abberdür (13) ümem-i sābiḳa ve milel-i sālifenin kimisi cennetde ve ba'zısı nārdadur illā ümmet-i Aḥmediyye (14) merḥūmeniñ cümlesi cennetdedür dinmekle ḥaşıṣa-i cismiyeyi ḥāviye olur rızḳınā (15) Allahu te'ālā¹⁷²²

(16)

1723

(17) Künüz-i Münāvī'de taḥrīc-i İmām Nesā'ī olan lā yedḥulü'l-cennete veledü'z-zinā ve lā şey'en min neslihi (18) ilā ḥamseti ābā'in haberī vürüd yafte-i ta'yīndür kezālik

¹⁷⁰⁷ Ṣallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem : İÜ

¹⁷⁰⁸ Elbette rabbın sana verecek ve sen de razı olacaksın. Duha suresi 5.āyet

¹⁷⁰⁹ Ve kerīme-i ve lesevfe yu'ṭike rabbuke feterdā āyeti tefsīrinde bu ma'nā-ı mezkūr ve ḥilyede daḥī : - İÜ

¹⁷¹⁰ Te'ālā İÜ

¹⁷¹¹ Meşhurdur : Hilyede mezkurdur : İÜ

¹⁷¹² Şihāb Kaştalānī mevāhibde : Mevāhibde şihāb Kaştalānī : İÜ

¹⁷¹³ Kelāmün : Deyu : İÜ

¹⁷¹⁴ Gerçe : - İÜ

¹⁷¹⁵ Muḥarrerdür : Muḥarrerdür : İÜ

¹⁷¹⁶ Lakin : - İÜ

¹⁷¹⁷ Şihābüddin el-Ḥafacī : Şihāb Ḥafacī : İÜ

¹⁷¹⁸ Ḳavl-ı mezkūr : - İÜ

¹⁷¹⁹ Ḳavli : İÜ

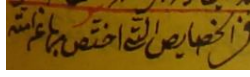
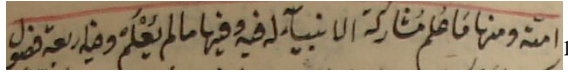
¹⁷²⁰ Tehekkümdür lā yultefetu : Tehekküm velā yultefetu : İÜ

¹⁷²¹ Redd ve i'tirāzıyla : Ḳavliyle : İÜ

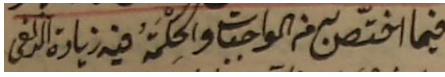
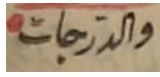
¹⁷²² Ma'nā-yı 'ibāret İbnü'l-Muhtedī ki İbn 'Ömer raḍiyallahu 'anhdan merfū'an mu'abberdür ümem-i sābiḳa ve milel-i sālifenin kimisi cennetde ve ba'zısı nārdadur illā ümmet-i aḥmediyye merḥūmeniñ cümlesi cennetdedür dinmekle ḥaşıṣa-i cismiyeyi ḥāviye olur rızḳınā Allahu te'ālā : - İÜ

¹⁷²³ Fi-muşannifi 'Abdürrezzak 'an er-raba'ī innehu ḳarā'e fī ba'zi'l-kütübi inne veledü'z-zinā lā yedḥule'l-cenneti ilā seb'ati ābā'in feḥaffefe Allahu te'ālā 'an hazīhi'l-ümmeti fe-ce'alaha ilā ḥamseti ābā'in. ('Abdürrezzak'ın tasnifine göre bazı kitaplarda zina çocuğu yedi babaya kadar cennete giremez. Allah bu ümmete merhamet ederek bunu beş babaya indirmiştir.)

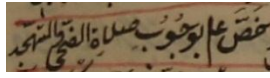
veledü'z-zīnā' lā yedhulü'l-cennete (19) lafzıyla āsar ve elsinede tebyīn etmişdür lakin mevzū'atda yedūru ale'l-elsineti (20) ve lem yesbüt fī's-sünneti bel kâle'l-Ḳāzī Mecdüddinü'l Şirazi fī seferi's-sa'ādeti hüve bātılün kezā (21) li'Alīyyi'l-ḳārib¹⁷²⁴ El-

bābü's-sānī 53A (1) 1725

(2) İkinci bāb-ı kitāb velā nişābu¹⁷²⁶ ol haşışalar beyānındadır ki ümmetine (3) taḥşīşden ğayri cenāb-ı bende-i hāşşe ile¹⁷²⁷ iḥtişāş-yäfte buyurulup daḥī (4) ol hāşşada sâ'ir enbiyā-yı 'izāmīn¹⁷²⁸ müşāreketi ma'lūm olan ve şirketi ve ma'iyetlerini (5) ğayr-ı mefhūm¹⁷²⁹ hālāt-ı beyān ve bu daḥī dört faşl-ı ra'nā aşl¹⁷³⁰ ile 'ayān kılınur. (6) El-

faşlü'l-evvel (7) 1731 Vācib-i şeri'de delīl-i zannī ile vuḳū' bulan¹⁷³² levāzım-ı aḥkāmdu. (8) Ve zülfā kesb-i taḳarrübdu.¹⁷³³

Faşl-ı evvel ḥazret-i faḥr-ı mevcūdāt 'aleyh ezḳī'ş-şalavāt (9) cenābına¹⁷³⁴ vacibātdan kendülerine¹⁷³⁵ taḥşīş buyurılan mükerrēmāt beyānında ma'ḳūddur.¹⁷³⁶ Ve (10) bunda merkūz¹⁷³⁷ olan hikmet ve sırr-ı ḥafī-i rıf'at-ı¹⁷³⁸ maḳāmāt ve kesb-i¹⁷³⁹ taḳarrüb-i celī

teraḳḳī (11) ve tezāyidine bādī olduĝu ğayr-i maḥfīdu.¹⁷⁴⁰ (12)

¹⁷²⁴ Künüt-z-i Münāvī'de taḥrīc-i imām nesā'ī olan lā yedhulü'l-cennete veledü'z-zīnā ve lā şey'en min neslihi ilā ḥamseti ābā'in ḥaberī vürüd yäfte-i ta'yındır kezālik veledü'z-zīnā' lā yedhulü'l-cennete lafzıyla āsar ve elsinede tebyīn etmişdür lakin mevzū'atda yedūru ale'l-elsineti ve lem yesbüt fī's-sünneti bel kâle'l-Ḳāzī Mecdüddinü'l Şirazi fī seferi's-sa'ādeti hüve bātılün kezā li'Alīyyi'l-ḳārib : - İÜ

¹⁷²⁵ Fī'l-hāsāisi elleti iḥtaşşa bihā 'an ümmeti ve minhā ma'ulime müşāriketü'l-enbiyā'i lehu fihi ve fihā mâlem yu'lem ve fihi erba'ti fuşūlin. (Ümmet-i Muhammed'e has olan özellikler dört bölümden oluşur. Bu özellikler diĝer peygamberlerin bazılarında vardır, bazılarında yoktur.)

¹⁷²⁶ Bāb-ı kitāb velā nişābu : Bāb : İÜ

¹⁷²⁷ Cenāb-ı bende-i hāşşe ile : Ol mefḥar-ı mevcūdāt 'aleyhi efdālī'ş-şalavāt ve ekmeli't-taḥiyyāt ḥazretleri : İÜ

¹⁷²⁸ Enbiyā-yı 'izāmīn : Peygamberān 'aleyhümü'ş-şalavātü'r-raḥman ḥazerātımīn : İÜ

¹⁷²⁹ Ma'iyetlerini ğayr-ı mefhūm : Ma'iyeti ma'lūm olmayan : İÜ

¹⁷³⁰ Ra'nā aşl : - İÜ

¹⁷³¹ Fīmā iḥtaşşe bihi mine'l-vācibāt ve'l-hikmeti fihi ziyādetü'z-zülfā ve'd-derecāt. (Birinci bölüm ona has olan vaciplerden oluşmaktadır. Bu vacipler derecenin yükseltilmesi için gerekli olanlardır.)

¹⁷³² Bulan : Yäfte : İÜ

¹⁷³³ Taḳarrübdu : Taḳarrüb ya'nī yakīnlık : İÜ

¹⁷³⁴ Ḥazret-i ... cenābına : Ol server-i enbiyā ve sened-i aşfiyā 'aleyhi efdālī'ş-şalavāt ve ekmeli't-taḥyāḥ ḥazretlerine : İÜ

¹⁷³⁵ Kendülerine : İÜ

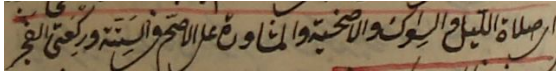
¹⁷³⁶ Beyānında ma'ḳūddur : Beyānındadır : İÜ

¹⁷³⁷ Merkūz : - İÜ

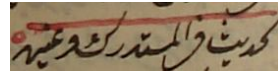
¹⁷³⁸ Rıf'at-ı : - İÜ

¹⁷³⁹ Kesb-i : - İÜ

¹⁷⁴⁰ Teraḳḳī ... maḥfīdu : Ziyade leki içündür : İÜ

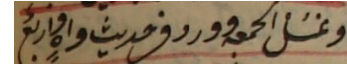
(13)

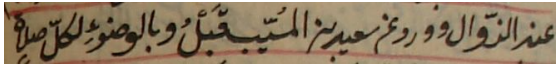
1741

Fī Mūsned-i

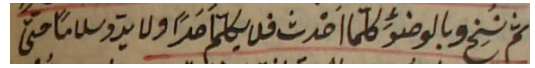
Āḥmed ‘an İbn ‘Abbās raḍiyallahu te‘ālā¹⁷⁴² ‘anhumā umirtu (14) bi’l-vitri ve rik‘ateyi’z-zühā ve lem tu’meru bihā ve fi rivāyetin¹⁷⁴³ ve lem tükteb kezā fi’l-cāmi‘ (15) ve¹⁷⁴⁴ salat-ı leyl teheccüddür. Kāle te‘ālā ve mine’l-leyli fe-tehecced bihi nāfileten leke ey ferizeten (16) zā’ideten leke ev faẓileten leke li-iḥtişāşi vucubihi bike ve teheccüd nevm ve seher (17) ma’nalarına¹⁷⁴⁵ ezdādündür. Muṭlaқа şalāt-ı¹⁷⁴⁶ leyle taḥşiş olundu.¹⁷⁴⁷ Ve min ḥadīsi (18) Vāşilet bin El-Eşķā’ k̄ale k̄ale resūlullah şallallahu te‘ālā¹⁷⁴⁸ ‘aleyhi vesellem umirtu bi’s-sivāki ḥattā ḥaşeytu (19) en yaktube ‘aleyye ve isnāduhu ḥasenun k̄ale el-‘Irāki ve’l-ḥaşāiş lā yesbūtu illā bi-delīlin (20) şaḥīhin ve’l-uzihiyeti k̄alellahu te‘ālā faşalli li-rabbike venḥar ve ‘an İbn ‘Abbas raḍiyallahu te‘ālā¹⁷⁴⁹ ‘anhuma (21) innehu şallallahu ‘aleyhi vesellem¹⁷⁵⁰ k̄ale şelāsūn hunne ‘aleyye ferā’izūn ve hunne lekum tetevvu‘un en-naḥru ve’l-vitrū ve rik‘ate’l fecrū’l ḥadīş **53B** (1) ve emme’l-müşāveretü¹⁷⁵¹ k̄ale te‘ālā¹⁷⁵² ve şāvırhum fi’l-emri fe-zāḥirü’l-ashābi¹⁷⁵³ ve yukālu innehu (2) istiḥibāb-ı istimāleten li’l-ḳulūbi zıkr olunan altı mādde ki zühā ve vitr ve (3) teheccüd ve sivāk ve uḫḫiyye ve müşāveredür taḥşiş-i vücūbiyyeti derece-i

(4) şihḫat üzere peyvestedür.¹⁷⁵⁴

(5)

(6)

¹⁷⁴¹ Ḥaşsa-ı ‘aleyhi vesellem bi-vücūbi salāti’z-zuḥa ve’t-teheccüd ey şalāti’l-leyl ve’s-sivāk ve’l-ezḫiyeti ve’l-müşāvereti ‘ale’l-eşāḫhi fi’s-sitteti ve rek‘ati’l-fecr li-ḥadīsi fi’l-müstedrek ve ğayrihi. (Sahih görüşe göre ona has özellikler: Kuşluk ve gece namazları kılmak, kurban kesmek ve danışmak ona vaciptir. Müstedrek’in ve başkalarının rivayet ettikleri hadislere göre sabah iki rekat namaz kılmak sünnettir.)

¹⁷⁴² Te‘ālā : İÜ

¹⁷⁴³ Ve fi rivāyetin : Mevāhib ve fi’l-cāmi‘ : İÜ

¹⁷⁴⁴ Kezā fi’l-cāmi‘ ve : - İÜ

¹⁷⁴⁵ Ma’nalarına : Ma’nā gerçe : İÜ

¹⁷⁴⁶ Şalāt-ı : Şalavāt : İÜ

¹⁷⁴⁷ Olundu : Olunur : İÜ

¹⁷⁴⁸ Te‘ālā : İÜ

¹⁷⁴⁹ Te‘ālā : İÜ

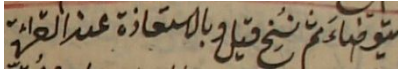
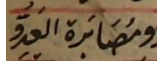
¹⁷⁵⁰ Şallallahu ‘aleyhi vesellem : - İÜ

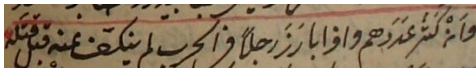
¹⁷⁵¹ Fecrū’l ... müşāveretü : Fecr ve’l-müşāveretü : İÜ

¹⁷⁵² K̄ale te‘ālā : - İÜ

¹⁷⁵³ Ashābi : İcāb : İÜ

¹⁷⁵⁴ Zıkr olunan altı mādde ki zühā ve vitr ve teheccüd ve sivāk ve uḫḫiyye ve müşāveredür taḥşiş-i vücūbiyyeti derece-i şihḫat üzere peyvestedür : - İÜ

(7) ¹⁷⁵⁵ Her rüz-ı cum‘a gıslü (8) a‘zā‘i şerife cenāb-ı seyyidi‘l-mürselīne ¹⁷⁵⁶ vācib ve mütehettem idi. Revāhü‘s-senede (9) bel kīle bi-vaż‘ihi ¹⁷⁵⁷ bir hadīşde vaqt-ı zevāl-i āfitābda ¹⁷⁵⁸ ve İbnü‘l-Müseyyeb rivāyetinde (10) kıble‘z-zevāli dört rek‘at namāz ol hāzrete ¹⁷⁵⁹ vācib ola ve her şalāta ¹⁷⁶⁰ kıyāmda (11) ve in kāne fāhiren vukū‘ hadisde tecdīd-i vuzū‘ itmedikce ne kelām ve ne (13) redd-i selām vācib iken li-mā fihi mine‘l-meşakkaṭi nesh olundu. Tecdīd-i vuzū‘ ¹⁷⁶¹ farz kılınup ba‘de zā nesh bedeli misvāk (12) ile emr buyuriyle ve hāl-i kırā‘at ve tilāvet-i (14) Qur‘ān‘da ¹⁷⁶² isti‘āze farziyyetle taḥşiş olundılar denildi ümmeti ise fe-izā kara‘te‘l- (15) Qur‘ān‘a feste‘iz billah emr-i ta‘vīzi ¹⁷⁶³ istiḥbābidur. (16)

 ¹⁷⁶⁴ (17) Ve hücum-ı a‘dāya ¹⁷⁶⁵ şabr ve şekīb itmek ile taḥşiş buyuruldu. Ve lev düşman-ı ¹⁷⁶⁶ (18) ‘aded ve ‘uded cihetinden keşir ¹⁷⁶⁷ ve mehīb ise de ve bir kimesne ile kıtālde mübāreze (19) eyledikde tā kim ¹⁷⁶⁸ ānı katl itmeden keff-i yed itmiye. Nitekim gāzve-i Bedr‘de (20) Ubeyy bin Hālef nā hālef ile vukū‘ yāftedir. Zīra ¹⁷⁶⁹ düşmanān kıllü (21) ve keşirā ol hāzret vallahu ya‘şimuke mine‘n-nāsi āyeti ‘işmet nişāniyle **54A** (1) ma‘şüm oldukları menşüş ve zat-ı münīfine

¹⁷⁵⁵ Ve gıslü‘l-cum‘a ve vird fi hadīş-i vāhin ve erba‘un ‘inde‘z-zevāli ve verede ‘an Sa‘īd bin el-Müseyyeb kablu ve bi‘l-vuzū‘i li-küllü şalātin şümme nusiḥa ve bi‘l-vuzū‘i küllēmā aḥdeşe fe-lā yūkellimu aḥaden ve lā yurru selāmen ḥattā yeteveḥḥe‘u şümme nusiḥa kīle ve bi‘l-isti‘āzeti ‘inde‘l-kırā‘ati. (Sa‘īd bin el-Müseyyeb‘in aktardığı hadise göre peygamberimize (SAV) cuma günü zeval vaktinden önce yıkanmak, her namaz için abdest almak önce vacipti sonra nesh edildi. Abdest alırken konuşmamak, hatta selam almamak, okumaya başlamadan besmele çekmek önce vacipti sonra nesh edildi.)

¹⁷⁵⁶ Cenāb-ı seyyidi‘l-mürselīne : - İÜ

¹⁷⁵⁷ Bel kīle bi-vaż‘ihi : - İÜ

¹⁷⁵⁸ Āfitābda : Şemsde : İÜ

¹⁷⁵⁹ Ol hāzrete : - İÜ

¹⁷⁶⁰ Şalāta : Namāza : İÜ

¹⁷⁶¹ Ve in kāne ... vuzū‘ : Abdest almak : İÜ

¹⁷⁶² Tilāvet-i Qur‘ānda : Tilāvetde : İÜ

¹⁷⁶³ Ta‘vīzi : - İÜ

¹⁷⁶⁴ Ve muşāberetü‘l-‘adivv ve an keşura ‘adeduhum ve ev ebāreze raculen fi‘l ḥarbi lem yenkeffe ‘anhu kıble katlehu. (Peygamberimize (SAV) düşmana sabretmek, sayıları çok olsa bile öldürülünceye kadar onlarla mücadele etmek vacipti.)

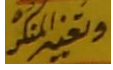

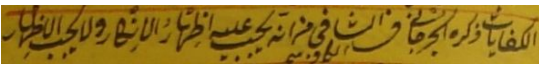
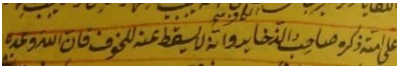
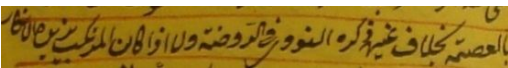
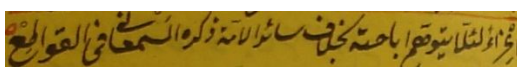
¹⁷⁶⁵ A‘dāya : Düşmanāna : İÜ

¹⁷⁶⁶ Düşman-ı : - İÜ

¹⁷⁶⁷ cihetinden keşir : Cihetiyle ‘adū-yı keşir : İÜ

¹⁷⁶⁸ Tā kim : - İÜ

¹⁷⁶⁹ Zīra : Çün : İÜ

- maḥşūşdur.¹⁷⁷⁰ (2) (3)
- (4) (5)
- (6) 1771

(7) Zecr ve¹⁷⁷² nehy ve tağyir-i münkerde vech-i¹⁷⁷³ ḥuşūşiyet çend¹⁷⁷⁴ vücūhla revnümā olur¹⁷⁷⁵ ki cenab-ı¹⁷⁷⁶ ḥāzret-i (8) şehriyār-ı iklīm-i risālet ‘aleyhi’s-selām ve’t-taḥiyeti şānında¹⁷⁷⁷ farz-ı ‘ayn olan (9) mevāddan olup¹⁷⁷⁸ sā’ir ḥaḳḳında¹⁷⁷⁹ farz-ı kifāyeden ma’dūdiyetini kitāb-ı şāfide (10) menkūl Cürcānī oldığı¹⁷⁸⁰ şol ḥayşiyet iledür ki¹⁷⁸¹ ḥāzret-i nebiyy-i¹⁷⁸² muḥterem şallallahu te‘ālā¹⁷⁸³ ‘aleyhi vesellem üzerine (11) inkārı izhār eylemek¹⁷⁸⁴ vācid olup ümmeti üzere izhār inkār icāb etmiye.¹⁷⁸⁵ (12) Nitekim Zehāir-ül‘uqbā kitābınıñ¹⁷⁸⁶ şāhibi böyle naql ve yād eyledi.¹⁷⁸⁷ Daḥī ol ḥāzretten¹⁷⁸⁸ (13) münker-i ‘aleyh ḥavfından nāsī¹⁷⁸⁹ inkār-ı münker¹⁷⁹⁰ sākıṭ olmaz.

¹⁷⁷⁰ Menşūş ... maḥşūşdur : Bi-gümāndur : İÜ

¹⁷⁷¹ Ve tağyirü’l-münker ve vechi’l-ḥuşūşiyete fihi min vücūh innehu fi ḥaḳḳihi min ferā’izü’l-a’yān ve fi ‘aynihi min ferā’izi’l-kifāyeti zekerehu el-Cürcānī fi’ş-şāfī min ennehu yecibu ‘aleyhi izhārü’l-inkāri ve lā yecibu’l-izhāru ‘alā ümmetihi zekerehu şāhibü’z-zaḥāyir ve innehu lā yeskuṭu ‘anhu li’l-ḥavfi fe-innallahe ve‘dehu bi’l-‘işmeti bi-ḥilāfi ‘aynihi zekerehu en-nevevī fi’r-ravzati ve lā izā kāne el-mürtekibu yezīdehu el-inkāru i’zā’en li ella yetevehemme ibāḥatun bi-ḥilāfi sā’iri’l-ümmeti zekerehu es-Sem‘ānī fi’l-ḳavāṭi’i. (Cürcani’nin Şāfī adlı kitabında söylediğine göre yanlışları düzeltmek peygamberimize (SAV) vaciptir ve ona has bazı özellikler birkaç yönlüdür. Bazı farzlar onun için farz-ı ayn başkası için ise farz-ı kifayedir. Kesin küfrü yok etmek ona farz-ı ayn ümmetine farz-ı kifayedir. Zaḥāyir’in sahibi böyle kaydetmiştir. Nevevī fi’r-ravzati kitabının aktardığına göre ondan korkulmazdı çünkü onun masumiyeti açıklanmıştı. Bu özellik başka insanlarda yoktu. Sem‘ānī’nin Ḳavāṭi’i adlı kitabına göre peygamberimiz (SAV) insanlar mubah sanıp yapmasınlar diye hiçbir hataya göz yummazdı. Bu diğer ümmetlerde olmayan bir özelliktir.)

¹⁷⁷² Zecr ve : - İÜ

¹⁷⁷³ Vech-i : Cihhet : İÜ

¹⁷⁷⁴ Çend : Nice : İÜ

¹⁷⁷⁵ Revnümā olur : Revnümādur : İÜ

¹⁷⁷⁶ Cenab-ı : - İÜ

¹⁷⁷⁷ Şehriyār-ı ... şānında : Risālet penāh ‘aleyhi şalavāt el-ilah ḥaḳḳında : İÜ

¹⁷⁷⁸ Olup : - İÜ

¹⁷⁷⁹ Sā’ir ḥaḳḳında : Sā’ir-i şān sa‘ādet nişānlarında : İÜ

¹⁷⁸⁰ Kitāb-ı ... oldığı : Cürcānī kitāb-ı şāfide zikr eder : İÜ

¹⁷⁸¹ Ḥayşiyet iledür ki : Ḥayşiyetendür ki : İÜ

¹⁷⁸² Nebiyy-i : Faḥr-ı ālem ve resul-i : İÜ

¹⁷⁸³ Te‘ālā : İÜ

¹⁷⁸⁴ Eylemek : - İÜ

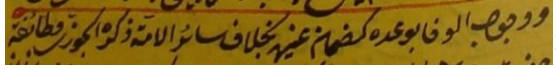
¹⁷⁸⁵ Etmiye : Etmez : İÜ

¹⁷⁸⁶ Kitābınıñ : - İÜ

¹⁷⁸⁷ Naql ve yād eyledi : Yād eder : İÜ

¹⁷⁸⁸ Ḥāzretten : Ḥāzret-i server-i kai’nāt ve nūr-ı dīne cemī’i mü’miñin ve mü’miñāt ‘aleyh-i efḍalü’ş-şalavāt ekmelü’t-taḥiyatdan : İÜ

Zīrā resūlullaha şallallahu ‘aleyhi vesellem¹⁷⁹¹ hıfz (14) ve ‘işmetle va‘d-ı hüdā-yı müte‘āl pertev-endāz ve nümāyān olup ğayriyle şāyān (15) olmadığı kemā fi‘r-ravza rāyigāndur.¹⁷⁹² Ğayre şāyān deĝildir kemā fi‘r-ravzati.¹⁷⁹³ Daĝı mürtekib-i kabāyih gerekse¹⁷⁹⁴ i‘zā‘en inkārı (16) ber¹⁷⁹⁵ ziyāde itsün. Yine ol ğazretin izhārı¹⁷⁹⁶ kemākān zāĝir ve¹⁷⁹⁷ nümāyān olmak gerekdür.¹⁷⁹⁸ (17) İzĝār-ı terkle emr-i mezkūruñ¹⁷⁹⁹ ibāĝatı tevehhüm ve gümān¹⁸⁰⁰ olunmıya. Amma sâ‘ir ümmete bu mertebe-i (18) tedĝik ve ihtimām icāb itmez¹⁸⁰¹ Zīrā men re‘y minkum münkeren fe-liyuĝayyirhu bi-yedihi fe-innehu lem (19) yesteĝi‘ fe bi-lisānihi fe-in lem yesteĝi‘ fe bi-ĝalbihi emr-i celīli¹⁸⁰² bu

bābda kāfi delīldür.¹⁸⁰³ (20) ¹⁸⁰⁴ (21) Ğazret-i sulţān-ı resul şallallahu ‘aleyhi vesellemin¹⁸⁰⁵ va‘dehu vefālarımñ vüçübī ĝayriler üzerine **54B** (1) zamān ve edāsı icāb itdiĝi āsādur.¹⁸⁰⁶ Sâ‘ir ümmeti ise bunuñ ĝilāfidur. Ya‘nī ol ğazret¹⁸⁰⁷ (2) va‘d-ı cemīli ile her kim yād ve dilşād ile vefā ve ‘aĝā-yı mī‘ād¹⁸⁰⁸ buyurmaları vüçüben (3) ĝāşsa-ı kerem i‘tiyādlarındandur.¹⁸⁰⁹

 (4) ¹⁸¹⁰ Ve faĝr-ı vifāka ve bī-nevāyi ile¹⁸¹¹ rü-be-

¹⁷⁸⁹ Nāşī : - İÜ

¹⁷⁹⁰ İnkār-ı münker : İnkār etmesi : İÜ

¹⁷⁹¹ Şallallahu ‘aleyhi vesellem : - İÜ

¹⁷⁹² Ğüdā-yı müte‘āl pertev-endāz ve nümāyān olup ĝayriyle şāyān olmadığı kemā fi‘r-ravza rāyigāndur : Ğüdā rāyigāndur : İÜ

¹⁷⁹³ Ğayre şāyān deĝildir kemā fi‘r-ravzati : İÜ

¹⁷⁹⁴ Mürtekib-i kabāyih gerekse : Mürtekib isterse : İÜ

¹⁷⁹⁵ Ber : - İÜ

¹⁷⁹⁶ Ol ğazretin izhārı : İzĝār-ı ğazret ĝātemi’n-nebiyyin ‘aleyhi şalavātullahu’l mülk el-mu‘īn : İÜ

¹⁷⁹⁷ Zāĝir ve : - İÜ

¹⁷⁹⁸ Olmak gerekdür : Gerekdür ki : İÜ

¹⁷⁹⁹ İzĝār-ı terkle emr-i mezkūruñ : Terkle ol emriñ : İÜ

¹⁸⁰⁰ Ve gümān : - İÜ

¹⁸⁰¹ Mertebe-i ... icāb itmez : Rütbe vācip olmaz : İÜ

¹⁸⁰² Celīli : Ālā : İÜ

¹⁸⁰³ Kāfi delīldür : Vāfidür : İÜ

¹⁸⁰⁴ Ve vüçüb el-vefā bi-va‘dihi ke-zamāni ‘aynihi bi-ĝilāfi sa‘iri’l-ümmeti zekerehu el-cevzi ve tã‘ifetun. (Vefalı olması ve verdiĝi sözü yerine getirmesi peygamberimize (SAV) vacipti. Bu özellik başka ümmetlerde yoktu.)

¹⁸⁰⁵ Ğazret-i sulţān-ı resul şallallahu ‘aleyhi vesellemin : - İÜ

¹⁸⁰⁶ Ğayriler ... āsādur : Ğayriñ zamānı gibidir : İÜ

¹⁸⁰⁷ Ya‘nī ol ğazret : Ğāşılı : İÜ

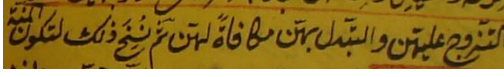

¹⁸⁰⁸ Ve dilşād ile vefā ve ‘aĝā-yı mī‘ād : Buyursa vefā ve ‘iĝā ile dilşād : İÜ

¹⁸⁰⁹ Ğāşsa-ı kerem i‘tiyādlarındandur : Ğāşşalarındandur : İÜ

¹⁸¹⁰ Ve ĝazā-yı dīn men māte mine’l-müslimīn mu’siren ‘ale’ş-şāĝih. (Sahih görüşe göre ölen fakirlerin borcunu ödemesi ona vacipti.)

rāh uḥrevī iden müslimīniñ¹⁸¹² (5) deynini edā ve қаzā buyurmaları dahī vech-i şihhat üzere ḥaşışe-i ‘ālī ḥazretdür (6) ve fī’l-¹⁸¹³ ḥadīs ene evlā bil mü’minīne min enfusihim fe-men teveffā ve ‘aleyhi dīn fe-‘aleyye (7) қаzā’uhu ve men terk mālen fe-lev reşitih

kezā fī’l-¹⁸¹⁴ mevāhibi (8)

(9) (10) ¹⁸¹⁵ Ḥazret-i seyyidi’l-beşer nisāneleri¹⁸¹⁶ ḥaḳḳında muḥayyer buyurulduḡuna (11) iki ḳavl pedīdārdur.¹⁸¹⁷ Biri anlarıñ dünyāyı iḥtiyār idenlerine müfāraḳat ve (12) iḥtiyār-ı āḫiret idenlerin imsāk ve ülfet olup bi-ḳavl-i ḥasen vaḳtāda (13) ṭalāḳla muḥayyer kılınmıya ikinci anlar ṭalāḳ veya maḳāmla taḫyīr olunalar ki¹⁸¹⁸ ḳavli (14) ‘Āişe ve mücāhid ve şa’bīdür¹⁸¹⁹ ve taḫyīr nisā¹⁸²⁰ buyurulmaḡla¹⁸²¹ sebep bir nice aḳvāli cālib olup¹⁸²² (15) ez-cümle zevcāt-ı ḥazret¹⁸²³ ba’zı eşyā pür menfa’at-ı¹⁸²⁴ müṭalebesiyle nefis-ı nefir (16) melā’ik-i enīşelerine¹⁸²⁵ şikāl ve zahmet virüp anlarıñ merāmına¹⁸²⁶ müsā’ade (17) ve temşiyet-i nā-mülāyim olmaḡla taḫyīr ile ruḥşat buyurulmuş ola āyet-i¹⁸²⁷ lā yeḫillu leken (18) nisā’u min ba’du ve lā en tebeddele bihinne min ezvācin¹⁸²⁸ kerīmesiyle¹⁸²⁹ zevcāt-ı¹⁸³⁰

¹⁸¹¹ Vifāka ve bī-nevāyi ile : Gedāyī hālinde : İÜ

¹⁸¹² Uḥrevī iden müslimīniñ : Uḳbā idenin : İÜ

¹⁸¹³ Buyurmaları ... ve fī’l : Dahī ḥaşışa ḥazretlerindendir ravī Müslim : İÜ

¹⁸¹⁴ Kezā fī’l- : - İÜ

¹⁸¹⁵ Ve bi-taḫyīri nisā’un fī firāḳihi ve iḥtiyārihi ve imsākihinne ba’de en iḥteranehu fi eḫadı’l-vecheyni ve terk et-tezevvüce ‘aleyhinne ve’t-tebeddülü bihinne mukāfaten lehunne şümme nusiḫe zalike li-tekūni’l-minneti lehu şallahu ‘aleyhi vesellem. (Eşlerinin ondan ayrılma konusunda serbest olması ve peygamberimizi arzuladıklarında arzularına karşılık verilmesi vacipti. İki görüşten birine göre önce onların üstüne kuma getirmek ve onları keyfi olarak deḡiştirmek vacipti sonra peygamberimize minnet olsun diye bunlar nesh edildi.)

¹⁸¹⁶ Ḥazret-i seyyidi’l-beşer nisāneleri : Ḥazretleriniñ nisāları : İÜ

¹⁸¹⁷ Pedīdārdur : Vardur : İÜ

¹⁸¹⁸ Ve hazā : İÜ

¹⁸¹⁹ Ve Şa’bīdür : Ve’ş-Şa’bī raḫiyallahu te’ālā ‘anhum : İÜ

¹⁸²⁰ Nisā : Nisāya : SL, İÜ

¹⁸²¹ Buyurulmaḡla : - İÜ

¹⁸²² Oup : Olmaḡın : İÜ

¹⁸²³ Zevcāt-ı ḥazret : Ezvāc-ı ḥazret seyyid-i kā’ināt ve meḫar-ı mevcūdāt ‘aleyh-i eḫdālū’ş-şalavāt ve ekmelü’t-taḫiyat : İÜ

¹⁸²⁴ Pür menfa’at-ı : - İÜ

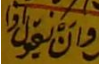
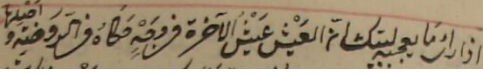
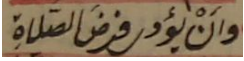
¹⁸²⁵ Nefis-ı nefir melā’ik-i enīşelerine : Cenāb-ı ālilerine : İÜ

¹⁸²⁶ Ve zahmet virüp anlarıñ merāmına : Dāde olduklarında merāmlarına : İÜ

¹⁸²⁷ Ve temşiyet-i ... āyet-i : Nā-yāb olmaḡladur : İÜ

¹⁸²⁸ Lā yeḫillu leken nisā’u min ba’du ve lā en tebeddele bihinne min ezvācin (Bundan sonra kadın almak ve onlardan birini, deḡiştirmek, hatta güzellikleri seni hayretlere salsa bile, helal deḡildir sana, ancak malınla temellük ettiḡin cariyeler müstesna ve Allah, her şeyi görür, gözetir.) Ahzāb suresi 52. āyet

şabr ve ihtiyār-ı (19) āhirete şekībi¹⁸³¹ birle tavīz ve mükāfāt buyurulmuş idi. Ba‘de zā ene aḥlelnā leke (20) ezvāceke ḥitāb-ı ‘ālī nişābı¹⁸³² ile evveli emirden¹⁸³³ neşh olundu ki her ḥayyiz¹⁸³⁴ minnet (21) cānibi faḥr-ı risālete menūṭ olsun için taḥşişa-ı merbūṭ

kılındı.¹⁸³⁵ 55A (1) ¹⁸³⁶ (2) Lafz-ı¹⁸³⁷ lebbeyke icābet ve tā‘ata lüzüm ve kıyāmdan kināyedür. Ve ‘ayş bi-ma‘nā ü-¹⁸³⁸ ḥayāt (3) ve daḥī server-i kā’ināt ‘aleyhi atyabü’t-taḥiyyāt¹⁸³⁹ kendüleriñ istihsān kerde ve pesendīdeleri¹⁸⁴⁰ (4) olan şey’ mu‘āyene ve¹⁸⁴¹ müşāhede eylediklerinde ḥüdāyā rızā ve tā‘atiñe icābetim mükerrer (5) ve berdevām¹⁸⁴² ḥayāt ve zindegānī ancak ‘ayş-ı ‘uḳbādur deyu¹⁸⁴³ buyurulmaları bi-vechi mā (6) ḥaşāislerinden¹⁸⁴⁴ ta‘dādı ravza ve aşl-ı ravzada maḳūl-i mu‘teberdür cenāb-ı (7) faḥrū’l-mürselīn ‘aleyhi selāmullahü’l-mu‘īn¹⁸⁴⁵ Ḥacc-ı şerifleri eşnāsında yevmü’l-‘arafe-i¹⁸⁴⁶ in‘am (8) ḥallerinde bu güftār¹⁸⁴⁷ ile leb-i cünbān olup yevmü’l-Ḥendeḳ¹⁸⁴⁸ eşedd ḥālinde (9) daḥī bu reftār üzere¹⁸⁴⁹ raṭbü’l-lisān olmuşlardır. (10)

¹⁸²⁹ Kerīmesiyle : Āyetiyle : İÜ

¹⁸³⁰ Zevcāt-ı : Zevcāt-ı muṭaḥhirān raḍiyallahu ‘anhun ecma‘in-i ḥazerātı : İÜ

¹⁸³¹ Şekībi : Sekībleri : İÜ

¹⁸³² Kerīmi : İÜ

¹⁸³³ Evveli emirden : - İÜ

¹⁸³⁴ Her ḥayyiz : - İÜ

¹⁸³⁵ Cānibi ... kılındı : Faḥr-ı risālet olsun için : İÜ

¹⁸³⁶ Ve en yeḳūle izā re’y mā yu‘cibuhu lebbeyke inne’l-‘ayş ‘ayşü’l-āhireti fi vechin ḥakāhu fi’r-ravzati ve āşlihā. (Peygamberimiz (SAV) ilginç bir şey gördüğü zaman telbiye getirir ve şöyle derdi:Yaşayış ahiretin yaşayışıdır. Bir görüşe göre onun aslı ravzada anlatılmış.)

¹⁸³⁷ Lafz-ı : - İÜ

¹⁸³⁸ Bi-ma‘nā ü- : - İÜ

¹⁸³⁹ ‘Aleyhi atyabü’t-taḥiyyāt : Ve şāfi‘i yevm-i araşāt şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem ḥazretleri : İÜ

¹⁸⁴⁰ İstihsān kerde ve pesendīdeleri : Pesendīdesi : İÜ

¹⁸⁴¹ Mu‘āyene ve : - İÜ

¹⁸⁴² Ḥüdāyā rızā ve tā‘atiñe icābetim mükerrer ve berdevām : NP

¹⁸⁴³ Deyu : - İÜ

¹⁸⁴⁴ Ḥaşāislerinden : Ḥaşşalarından : İÜ

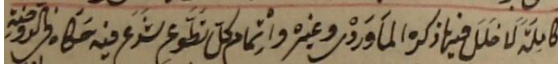
¹⁸⁴⁵ Aşl-ı ... selāmullahü’l-mu‘īn : Aşlında maḥkidür. Ol ḥazret-i ḥudā ‘aleyh-i efdalü’s-salavāt ve ekmeli’t-taḥāyā yevm-i ‘arefede : İÜ

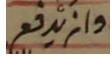
¹⁸⁴⁶ Yevmü’l-‘arafe-i : - İÜ

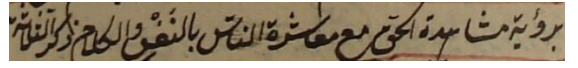
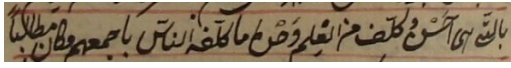
¹⁸⁴⁷ Ḥallerinde bu güftār : Ḥālinde bu güftār-ı sa‘ādet şī‘ār : İÜ

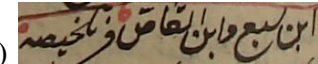
¹⁸⁴⁸ Yevmü’l-Ḥendeḳ : - İÜ

¹⁸⁴⁹ Daḥī bu reftār üzere : Yevmü’l-Ḥendeḳ daḥī : İÜ

(11) ¹⁸⁵⁰ Belā naqāṣe farzdan ma‘šūm

idükleri qavlı-ı mühezzeb ‘ırākīdür. Hemān (12) ḥalal namāzı ibtāl itmeyen mertebe-i ‘amelden ictināb ile edā olup vechü’l- (13) ḥaml üzere kıyām-ı¹⁸⁵¹ farızaları ḥavāṣṣ-ı ‘Alīyyelerundendür.¹⁸⁵² Ve her nevāfile¹⁸⁵³ ki şurū‘ (14) ve mubāşiret ideler ānı itmām ve ikmāle mübāderetleri kemā fi’r-ravzati ḥuşūşātlarındandır. (15) Ammā bu ma‘nā bi-qavli nevevī za‘fī isnād-ı mevāhibde muqarrerdür. (16)

(17)

(18) ¹⁸⁵⁴ Ve daḥī¹⁸⁵⁵ in defā’i lāzımgelen şey’ qavlu (19) leyyin ve hüsnü kelām-ı beyyin ve heyyine ile idfa’ billeti hiye¹⁸⁵⁶ aḥsen emri celili üzere def‘(20) buyurulmaları daḥī cümle-i nāsa¹⁸⁵⁷ emr ve teklif olunan ‘ulūm ve me‘ārifīñ ‘irfān (21) ve¹⁸⁵⁸ dānişī ile yālñız kendüleri ḥiyāze ve ihtivā-yı birle me’mūr ve mükellef buyurulmaları **55B** (1) ve¹⁸⁵⁹ bi’n-nefsi ve’l-kelāmi ḥalikle ma‘a’l-mu‘āşir¹⁸⁶⁰ cenāb-ı ḥaqqıñ rü’yet ve müşāhedesi¹⁸⁶¹ (2) meṭālibe buyurulduḡu ḥaşāiṣ-i mezkūre-i¹⁸⁶² şelāşi İbn Seb’e ile ve İbnü’l-Kāş’dan (3) telḥīş-ı muḥakkī-i¹⁸⁶³ ḥaşdur.

¹⁸⁵⁰ Ve en yü’eddā farze’ş-şalāti kāmiletan lā ḥalele fihā zekerehu el-māverdi ve ḡayrihi ve itmāmu külli teṭevvu’ şere’a fihā ḥakāhu fi’r-ravzati ve aşluhā. (Ve farz namazları eksiksiz eda etmek bütün başlattığı sünnetleri tamamlamak ona has özelliklerdendir.)

¹⁸⁵¹ Edā olup vechü’l-ḥaml üzere kıyām-ı : Vech-i ekmel birle edā-yı : İÜ

¹⁸⁵² ‘Alīyyelerundendür : Ḥazretlendür : İÜ

¹⁸⁵³ Nevāfile : Nāfileye : İÜ

¹⁸⁵⁴ Ve en yedfe’a billeti hiye aḥsenu kellefe mine’l-‘ilmi ve vaḥdehu mā-kellefehü’n-nāsu bi-ecmā’ihim ve kāne meṭāliben bi-rü’yeti müşāhedetü’l-ḥaqqā ma’ mu‘āşereti’n-nāsi bi’n-nefsi ve’l-kelāmi zikrū’ş-şelāseti İbn Seb’e ve İbnü’l-Kāş fi telḥīşihī (İbn Seb’e ve İbnü’l-Kāş Telḥīşihī kitabıda aktardığına göre bir şeye karşılık vereceğinde en mükemmelini yapardı. Onun ilim açısından sorumluluḡu bütün insanlarınki kadardı. İnsanlarla iyi geçinmesi ve hakkı kendi gözleriyle müşāhede etmesi ondan isteniyordu.)

¹⁸⁵⁵ Ve daḥī : - İÜ

¹⁸⁵⁶ Ve hüsnü kelām-ı beyyin ve heyyine ile idfa’ billeti hiye : - İÜ

¹⁸⁵⁷ Aḥsen ... cümle-i nāsa : Aḥsen-i beyyin ile def‘ ve nāsiñ küllisine : İÜ

¹⁸⁵⁸ ‘İrfān ve : - İÜ

¹⁸⁵⁹ Ḥiyāze ... ve : Teklif ve me’mūr buyurulmak daḥī : İÜ

¹⁸⁶⁰ Ma‘a’l-mu‘āşir : Mu‘āşiretiyle : İÜ

¹⁸⁶¹ Rü’yet ve müşāhedesi : Müşāhedeti rü’yet-i : İÜ

¹⁸⁶² Mezkūre-i : - İÜ

¹⁸⁶³ Telḥīş-ı muḥakkī-i : Mervī : İÜ

وقال ابو عبد رزق المصطفى وكلفه العمل

(4)

ما كلف به الناس اجمعين وبين الامرين فرق

1864

Cemī'i

nāsiñ (5) mükellef kılındıkları a'māl-i hayriñ i'mālī ile benī mümtāz mükellef ve imtiyāz (6) kılındı. Emrin meyānasinde fark-ı celī ğayr-ı hafī ve taḥṣiṣe-i delīli

kāfidür.¹⁸⁶⁵

(7)

وكان يؤخذ من الدنيا طالة الوتر ولا يقط عنه الصوم والصلاة والبر

(8)

وكرو في رواية الروضة عن ابن القاص والقائل وجوز به ابن سريج

1866

(9) Ve ḥāleti vahiyde daḥī 'ālem-ı

dünyāda olan ṣavm ve ṣalāt ve sā'ir aḥkām-ı 'ibādāt (10) cenāb-i seyyidü's-sādātın¹⁸⁶⁷

sākıṭ olmayup ol ḥālide bile icrā ve i'mālīyle¹⁸⁶⁸ (11) me'mūr buyurdukları ḥāṣṣa-ı pür

ihtişāş¹⁸⁶⁹

'ulemādan

menḳül-i

maḳbūldür

(12)

وكان يغان على قلبه ويستغفر الله سبعين مرة ذكره ابن القاص

(13)

تقدمه بن الملصق في الخصائص واقفه

1870

Ve kalb-

i enverlerine¹⁸⁷¹ innehu leyuġānu 'alā ḳalbī festagfirullahu (14) mi'āt-ı merretin ev

seb'ine ḥadīs-i şerīfiyle dil-i āġāh seyyidü's-şakāleyn (15) şallallahu 'aleyhi vesellem

ḥāzretlerine¹⁸⁷² zerre-i mā ğiṣā ve ğiṭā lāyihāsıyla¹⁸⁷³ yetmiş kerre veya yüz (16)

kerre¹⁸⁷⁴ istiġfār buyurdukları mervī-i şaḥīḥdür.¹⁸⁷⁵ Ve ğayn-ı ğaym ğiṭā ma'nāsına (17)

nev'i ğiṣādur. Ya'nī perde ve sütre¹⁸⁷⁶ imdi ḥaberde¹⁸⁷⁷ yetmiş veyā yüz 'aded ta'bīr

¹⁸⁶⁴ Ve ḳāle Ebū Sa'd fī şerēfi'l-muştafā ve küllife mine'l-'ameli mā küllife bihi'n-nāsu ecma'in ve beyne'l-emreyn ferḳan. (Ebū Sa'd Şerēfi'l-muştafā gelen emirlerle ilgili şöyle demiştir: İnsanlara peygamberimize gelen emirler kadar emir gelmemiştir. İnsanlara gelen emirlerden farklı olanlar hakkı batıldan ayıranlardır.)

¹⁸⁶⁵ Cemī'i nāsiñ mükellef kılındıkları a'māl-i hayriñ i'mālī ile benī mümtāz mükellef ve imtiyāz kılındı. Emrin meyānasinde fark-ı celī ğayr-ı hafī ve taḥṣiṣe-i delīli kāfidür : - İÜ

¹⁸⁶⁶ Ve kāne yū'ḥāzu 'ani'd-dünyā ḥāletü'l-vahiy ve lā yesḳuṭu 'ani's-ṣavmi ve's-ṣalāt ve sā'iri'l-aḥkām zekerehu fi zevā'idi'r-ravza an İbnü'l-Ḳāşş ve'l-Kuffāl ve cezm bihi İbn Seb'e. (İbnü'l-Ḳāşş ve Kuffāl'ın görüşüne İbn Seb'e'nin kesin görüşüne göre vahiy esnasında dünyadan kopardı; ama yine de oruç, namaz ve bütün hükümlerden ravzanın fazlalıkları içinde muafiyet yoktu.)

¹⁸⁶⁷ Şavm ... sādātın : Aḥkām : İÜ

¹⁸⁶⁸ İcrā ve i'mālīyle : İ'māl ve icrāsıyla : İÜ

¹⁸⁶⁹ Pür ihtişāş : Eslāf : İÜ

¹⁸⁷⁰ Ve kāne yuġānu 'alā ḳalbihi fe-yesteġfirullahu bi-'ayni merreten zekerehu İbnü'l-Ḳāşş ve naḳalehu İbnü'l-Mülakḳin fī'l-ḥāşāş ve eḳrāhu. (İbnü'l-Ḳāşş ve İbnü'l-Mülakḳin'in Ḥāşāş adlı kitapta naklettiğine göre kalbinden korktuğu için günde yetmiş kere Allah'a istiġfār ederdı.)

¹⁸⁷¹ Ve kalb-i enverlerine : İÜ

¹⁸⁷² Dil-i āġāh seyyidü's-şakāleyn şallallahu 'aleyhi vesellem ḥāzretlerine : - İÜ

¹⁸⁷³ Lāyihāsıyla : Tefehhümüyle : İÜ

¹⁸⁷⁴ Veya yüz kerre : - İÜ

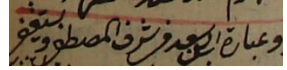
¹⁸⁷⁵ Buyurdukları mervī-i şaḥīḥdür : Buyururlar idi : İÜ

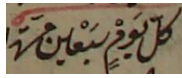
¹⁸⁷⁶ Ya'nī perde ve sütre : - İÜ

¹⁸⁷⁷ Ḥaberde : - İÜ

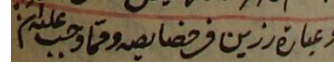
(18) ve ıtlākı¹⁸⁷⁸ tekeşşüre ħaml olunur. ZİRÄ¹⁸⁷⁹ mefhüm-ı ‘aded ‘inde’l-fukahâ-i

mu‘tedeye (19) olmayup¹⁸⁸⁰ ğayr-ı mu‘teber olmak muķarrerdür.

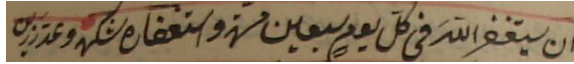

(20) ¹⁸⁸¹ İbn Sa‘d ‘ibâreti her rüz merre yetmiş kerre ol ħazretin istiġfâra

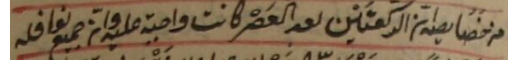
(21) derkâr buyurdıkların tezkârdur.¹⁸⁸²

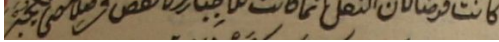

56A (1)

(2)

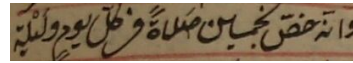

(3) ¹⁸⁸³ (4) Ve farz-ı şalât-ı ‘aşrdan şoñra iki

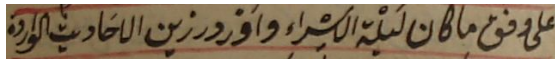
rek‘at namâz kılmak zât-ı ‘alîķadr ħazrete¹⁸⁸⁴ (5) vâcib buyurulduġu ħaşîşe-i şerefnümâlarından¹⁸⁸⁵ şümârîdedür.¹⁸⁸⁶ Ve cemî‘i şalavât-ı nâfileleri (6) ferâ‘iz-i

a‘yândan¹⁸⁸⁷ idi. ZİRÄ ğayrilere nâfile namâz cebri-kesr içün olup İmâmü’l- (7) Müttakîn¹⁸⁸⁸ ħazretleriniñ şalâtında noķşâniyeti taşavvur¹⁸⁸⁹ olunmaz ki cebr (8) ve

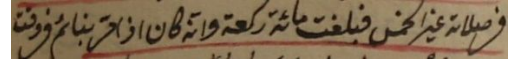
tekmîle muhtâc ola.

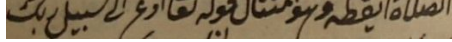

(9)

(10)

(11) ¹⁸⁹⁰ Ve daġi (12) leyle-i isrâda evvelen farz

¹⁸⁷⁸ Ve ıtlākı : İle : İÜ

¹⁸⁷⁹ ZİRÄ : - İÜ

¹⁸⁸⁰ Mu‘tedeye olmayup : - İÜ

¹⁸⁸¹ Ve ‘ibâretün İbn Sa‘d fi şerefi’l-muştafa ve yestaġfiru külli yevmin seb‘ine merreten. (İbn Sa‘d’ın Şerefi’l-muştafa adlı eserine göre her gün yetmiş defa Allah’a tövbe ederdi.)

¹⁸⁸² İbn Sa‘d ‘ibâreti her rüz merre yetmiş kerre ol ħazretin istiġfâra derkâr buyurdıkların tezkârdur : - İÜ

¹⁸⁸³ Ve ‘ibâret-i Rezîn fi ħaşâişî ve mimmâ vecebe ‘aleyhi ennehu en yesteġfirullahe fi külli yevmin seb‘ine merreten ve istaġfâruhu şükürün ve ‘adde Rezîne min ħaşâişî innehu er-rek‘ateyni ba‘de’l-‘aşr kânet vâcibeten ‘aleyhi ve inne cemî‘e nevâfilihî kânet farzen li-enne’-nefle innemâ kânet li’l-icbâri ve lâ naķşe fi şalâti hattâ yecrude. (Rezîn’in Ĥaşâiş’deki ibaresine göre Allah’a şükür olsun diye günde yetmiş defa istiġfar ona vacip kılınmıştı. Rezîn’in aktardığına göre ikinci namazından sonra iki rekât namaz ona vacipti. Haber gelinceye kadar bu vacibi yerine getirdi.)

¹⁸⁸⁴ Kılmak zât-ı ‘alîķadr ħazrete : Kendülere edâsı : İÜ

¹⁸⁸⁵ Ĥaşîşe-i şerefnümâlarından : Ĥaşîşelerinden : İÜ

¹⁸⁸⁶ Şümârîdedür : Şümârîde kıldmı : İÜ

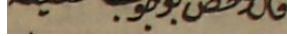
¹⁸⁸⁷ Ferâ‘iz-i a‘yândan : Farz : İÜ

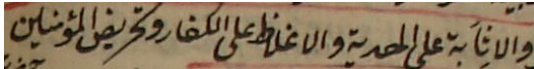
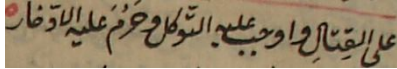
¹⁸⁸⁸ İçün ... müttakîn : İçündür. Cenâb-ı resül-i ekrem ve nebiyy-i muhterem şallallahu te‘âlâ ‘aleyhi vesellem : İÜ

¹⁸⁸⁹ Şalâtında noķşâniyeti taşavvur : Şalâtlarında noķşân taşavvur : İÜ

¹⁸⁹⁰ Ve innehu ħaşşe ħamsîne şalâten fi külli yevmin ve leyletin ‘alâ vafķi mâ kâne leyletî’l-isrâ’ ve evrede Rezînü’l-aġâdişü’l-vâride fi’ş-şalâti ğayri’l ħamsi fe-beleġat mi‘âte rek‘atin ve innehu kâne izâ merre binâ‘imin fi vaķti’ş-şalâti eyaķzahu ve hüve imtişâli ķavlihi te‘âlâ **ud‘u ilâ sebîli rabbike.** (İsra

kılınan¹⁸⁹¹ elli vakit namāz vefkince her rüz ve şeb (13) edā-yı şalāt-ı¹⁸⁹² hamsin ile zāt-ı şeref semātları¹⁸⁹³ taḥşış buyuruldu. Şalāt-ı¹⁸⁹⁴ (14) mefrūza-i ma'hūde-i hamseden mā'adā bi'l-cümle yüz rek'atı bāliğa olduğına nice āsar (15) vürüdiyle şihhat dişārdur. Lakin mü'ellif-i aleyhi rahme¹⁸⁹⁵ ruḥ-ı kısım ve icbātda İmām Rezzīn'e iktidā ve (16) ittibā' eyledi şāyeste-i maḳām-ı mevād mensuḥāda irād idi. Zīrā ḥadīs-i (17) Neccār'ı ve gayri mi'rācda farziyyet-i hamsin ki ol ḥazrete ve ümmetine taşriḥ (18) olunup mā'adā el-ḥamsete kendülerden ve ümmetinden nesh olındı.¹⁸⁹⁶ Ve daḥī (19) vaqt-ı şalāt¹⁸⁹⁷ içre ḥābālūd kimesne¹⁸⁹⁸ üzerine mürür etseler ud'u ila sebili (20) rabbike fermāncihān meṭā'ına¹⁸⁹⁹ imtişālen ol nā'imi iḳāz ve bi-dār iderlerdi. (21) Ve revbānū'l-ḥaşāiş lā teşbitu illā bi-ḥādīs-i şāḥihin ve lā delile fimā ḳālehu ve iḳāzu'n-nā'imi fi ḥaḳḳına

sünnetün sehr¹⁹⁰⁰ 56B (1) ¹⁹⁰¹ Daḥī mevlüdüñ ḥin-i velādetinde¹⁹⁰² 'aḳīḳa (2) ḳurbānı vücbuyla maḥşuş buyuruldu.¹⁹⁰³ Ve 'aḳīḳa beyān-ı bāb-ı evvel faşl-ı şānīsinde (3) güzār edildi.¹⁹⁰⁴

 (4) ¹⁹⁰⁵ Ve daḥī¹⁹⁰⁶ hediyye ile ḥuzūr-ı ḥazrete (5) duḥūl idenleri¹⁹⁰⁷ işābe ve cevā'iziyle mevşūl

gecesinin muvafakatı için bir günde ve gecede elli adet namaz olması ona has özelliklerdendir. Rezzīn'in onun namazıyla ilgili aktardığı hadislere göre onun namazı beş vakit değil yüz rekattı namaz vakitlerinde uyuduğunda Allah onu namaza kaldırırdı. Çünkü o örnekti. **Rabbinin yoluna çağır.**) Nahl suresi 125. ayet

¹⁸⁹¹ Kılınan : Olunan : İÜ

¹⁸⁹² Rüz ... şalāt-ı : Şeb ve rüz-ı şalavāt : İÜ

¹⁸⁹³ Zāt-ı şeref semātları : Kendüler : İÜ

¹⁸⁹⁴ Şalāt-ı : Şalavāt-ı : İÜ

¹⁸⁹⁵ Lakin mü'ellif-i aleyhi rahme : SL

¹⁸⁹⁶ Lakin mü'ellif-i aleyhi rahme ruḥ-ı kısım ve icbātda İmām-ı Rezīne iktidā ve ittibā' eyledi şāyeste-i maḳām-ı mevād mensuḥāda irād idi. Zīrā ḥadīs-i Neccārı ve gayri mi'rācda farziyyet-i hamsin ki ol ḥazrete ve ümmetine taşriḥ olunup mā'adā el-ḥamsete kendülerden ve ümmetinden nesh olındı : - İÜ

¹⁸⁹⁷ Şalāt : Şalavāt : İÜ

¹⁸⁹⁸ Ḥābālūd kimesne : Nā'im : İÜ

¹⁸⁹⁹ Fermāncihān meṭā'ına : Fermānına : İÜ

¹⁹⁰⁰ Ve revbānū'l-ḥaşāiş lā teşbitu illā bi-ḥādīs-i şāḥihin ve lā delile fimā ḳālehu ve iḳāzu'n-nā'imi fi ḥaḳḳına sünnetün sehr : - İÜ

¹⁹⁰¹ Ḳāle ve ḥuşşe bi-vücbi'l-'aḳīḳati. (Akikanın özel vaciplerden olduğu söylendi.)

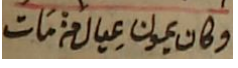
¹⁹⁰² Mevlüdüñ ḥin-i velādetinde : Mevlüde : İÜ

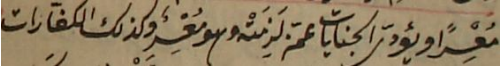
¹⁹⁰³ Buyuruldu : Kılındı : İÜ

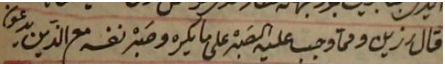
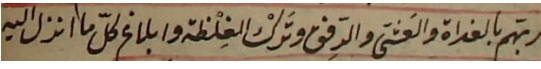
¹⁹⁰⁴ Ve 'aḳīḳa beyān-ı bāb-ı evvel faşl-ı şānīsinde güzār edildi : - İÜ

¹⁹⁰⁵ Ve'l-işābetü 'ale'l-ḥediyyeti ve'l-iḡlāzu 'alā'l-küffāri ve taḥriḳu'l-mü'minine 'alā'l-ḳitāli ve evcebe 'aleyhi't-tevekkelu ve ḥarume 'aleyhi'l-iddihār. (Sinirlerine hakim olması, küfre ve kafire acımasız olması, kafirlere karşı müslümanları savaşımaya teşvik etmesi ve tevekkül etmesi ona vacipti; ama mal biriktirmek ona haramdı.)

¹⁹⁰⁶ Daḥī : - İÜ

buyurup ve iğlat ‘aleyhim emr-i celālet (6) fermāsiyla¹⁹⁰⁸ küffāra izhār-ı¹⁹⁰⁹ şiddet ve ‘arz-ı¹⁹¹⁰ gılzet ve ehl-i İslām harrazi’l-mü’minin (7) ‘ale’l-ķitāl fermān-ı rabb-i müte’āl ile¹⁹¹¹ harb ve ķitāl ve dūşmānan-ı dīn-i birle cenk (8) ve cidāle sevķ ve taħrīz ol hāzrete taħşiş kılınup¹⁹¹² ve zāt-ı bīhimālī¹⁹¹³ (9) üzere ‘alā külli hālīn¹⁹¹⁴ cenāb-ı ma‘būd-ı zū’l-celāle nevkül-i¹⁹¹⁵ tevekkül-i birle teslīm ve tevekkül (10) ‘alā’l-hayyü’l¹⁹¹⁶-lezī lā yemüt-ü emr-i ‘ālīsine ve tevessül icāb ve berdevām ve¹⁹¹⁷ iddihār-ı māl (11) ve kuvvet harām kılındığı hāşşa-ı mā lā kelāmdur.¹⁹¹⁸ (12)

¹⁹¹⁹ Ve daħī (13) şāh-ı kevneyn ve nebiyyi’s-şakāleyn şallallahu ‘aleyhi vesellem aşhabından¹⁹²⁰ faķr ve fāķa ve gedā ve bī-tāķat (14) olanlarıñ vefātları hālīnde anlarıñ evlādı ve ‘iyāllerine¹⁹²¹ iṣār-ı mü’ennet (15) ve nişār-ı ‘atūfet ve ma‘ūnet¹⁹²² buyurup gedā ve¹⁹²³ mu’sir olanın lāzım gelen (16) bedel-i¹⁹²⁴ cürm ve¹⁹²⁵ cināyetlerin ve hemķünān kefāretlerin maħalline bezl ve edā buyurur (17) idi.¹⁹²⁶ Benāberīn bu vecihle ‘atā ve neda havāş-ı resül-i hüdā ‘aleyhi’t-taħāyādur.¹⁹²⁷

(18) (19)

¹⁹⁰⁷ İle ... idenleri : Üzere : İÜ

¹⁹⁰⁸ Celālet fermāsiyla : Ālā tebariyle : İÜ

¹⁹⁰⁹ İzhār-ı : - İÜ

¹⁹¹⁰ ‘Arz-ı : - İÜ

¹⁹¹¹ Harrazi’l-mü’minin ‘ale’l-ķitāl fermān-ı rabb-i müte’āl ile : - İÜ

¹⁹¹² Taħrīz ol hāzrete taħşiş kılınup : Taħrīşe semī ve himmet ile taħşiş kılındı : İÜ

¹⁹¹³ Bīhimālī : Bīhbūdı : İÜ

¹⁹¹⁴ ‘Alā külli hālīn : Her hālde : İÜ

¹⁹¹⁵ Cenāb-ı ma‘būd-ı zū’l-celāle nevkül-i : Cenāb-ı hāzret-i ma‘būda : İÜ

¹⁹¹⁶ ‘Alā’l-hayyü’l : Hāķķi’l : NP

¹⁹¹⁷ Tevekkül-i ... ve : Tevekkül icāb kılınup : NP

¹⁹¹⁸ Kılındığı ... kelāmdur Kılındı : İÜ

¹⁹¹⁹ Ve kāne yemūne ‘iyāle men māte mu’siren ev yu’eddi’l-cināyet ‘ammene lezimete ve hüve mu’sirun kezālike’l-keffārātü. (Ve o fakir ailelerin cenazeleri olduğunda onlara yardım eder, fidye ve kefarelerini öderdi.)

¹⁹²⁰ Şāh-ı kevneyn ve nebiyyi’s-şakāleyn şallallahu ‘aleyhi vesellem aşhabından : - İÜ

¹⁹²¹ Olanlarıñ ... ‘iyāllerine : Oldığı halde fevt olanlarıñ ‘iyāline ol hāzret-i resul-i ekrem şallallahu te’ālā ‘aleyhi vesellem : İÜ

¹⁹²² Ve ma‘ūnet : - İÜ

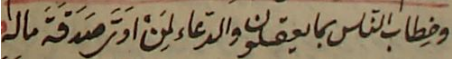
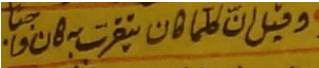
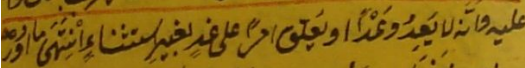
¹⁹²³ Gedā ve : - İÜ

¹⁹²⁴ Bedel-i : - İÜ

¹⁹²⁵ Cürm ve : NP, İÜ

¹⁹²⁶ Cināyetlerin ... idi : Cināyeti ve hemķünān kefāreti maħalline edā ederdi : İÜ

¹⁹²⁷ Benāberīn bu vecihle ‘atā ve neda havāş-ı resül-i hüdā ‘aleyhi’t-taħāyādur : - İÜ

(20) ¹⁹²⁸ Ve daḥī vüçübla (21) muḥaşşiş buyurdıkları¹⁹²⁹ umürdandır. Zāt-ı ‘ālīşān-ı nebiyyi zī şāna¹⁹³⁰ nā hoş ve nā pesend 57A (1) görinen¹⁹³¹ şey’e şabr ve şekīb ile mu‘āmele ve āyet-i¹⁹³² vaşbir nefseke (2) me‘allezīne¹⁹³³ temīmesi¹⁹³⁴ mışdākınca nāsılsa mucāmele ve¹⁹³⁵ muḳtezā-yı nihād-ı kerīm¹⁹³⁶ ḥulḳ-ı (3) ‘azīm birle¹⁹³⁷ rıfḳ ve mülātefet ve terk-i ru‘ūnet ve şiddet buyurub ve lev künte (4) faẓzen ğalīza’l-ḳalbi lā’n-nefezzū min ḥavlike mā şadaḳa leyyene’l-cānibu faẓāzetden (5) mücānib-i afv-ı ‘aşeratıyla ḥalka¹⁹³⁸ müdārāt eyleyüp belleġa mā enzele ileyke fermān-ı (6) şerefnümünü¹⁹³⁹ maẓmūnını ḥāml ve kellem en-nāse ‘alā ḳaderi ‘ukūlihim ḳavl-ı şāmil-i birle¹⁹⁴⁰ nāsīñ (7) ‘aḳıl ve fehmi ve iz‘ān ve idrākda ḥazẓ ve sehm-i mertebeye¹⁹⁴¹ ḥiṭāb ve cevāb-ı müsteṭāb (8) ol ḥazrete icāb eyleyüp¹⁹⁴² şadaḳa ve zekātların¹⁹⁴³ edā idenlere ve şall-i ‘aleyhim (9) inne şalāteke sekenün lehüm emr-i şerīfine imtişālen¹⁹⁴⁴ du‘ā-yı ḥayrıyla yād buyurmaları (10) daḥī ḥāşşa-i nebiyyi şerefi-
i‘tiyāddur.¹⁹⁴⁵ (11)

¹⁹⁴⁶ (12) Ey Rezzīn fī ḥaşāişi¹⁹⁴⁷ ya’nī her ne emr-i ḥayr ve ‘amel-i birrike¹⁹⁴⁸ cenāb-ı

¹⁹²⁸ Ḳāle Rezzīn ve mim mā vecebe ‘aleyhi’ş-şabru ‘alā mā yekrahu ve şabr nefse ma‘allezīne yed‘üne rabbehum bi’l-ġadāti ve’l-‘aşıyi ve’r-rıfḳi ve terki’l-ġilzati ve iblāġ-ı külli mā ünzile ileyhi ve ḥiṭābū’n-nāsi bi-mā ya’kilūne ve’d-du‘ā-u limen eddā şadaḳate mālehu. (Rezzīn diyor ki, vaciplere sabretmek, iyi arkadaşlık etmek, kini terk etmek, ona vahy edilen her şeyi tebliġ etmek, insanlara anlayacakları şekilde hitap etmek ve zekātını verenlere dua etmek ona vacipti.)

¹⁹²⁹ Buyurdıkları : Oldukları : İÜ

¹⁹³⁰ Zāt-ı ... şāna Zāt-ı ‘ālīşānına : İÜ

¹⁹³¹ Görinen : Gördükleri : İÜ

¹⁹³² İle mu‘āmele ve āyet-i : Buyurub : İÜ

¹⁹³³ Vaşbir nefseke me‘allezīne : Sabah, akşam, rızasını dileyerek Rablerine dua edenlerle beraber sabret

Kehf sūresi 28.āyet

¹⁹³⁴ Temīmesi : Āyet-i cemīlesi : İÜ

¹⁹³⁵ Nāsılsa mucāmele ve : Āmil olup : İÜ

¹⁹³⁶ Nihād-ı kerīm : - İÜ

¹⁹³⁷ Birle : İle : İÜ

¹⁹³⁸ Buyurub ... ḥalka : İle : İÜ

¹⁹³⁹ Şerefnümünü : Celīle’ş-şāni : İÜ

¹⁹⁴⁰ Ḳavl-ı şāmil-i birle : Vefḳince : İÜ

¹⁹⁴¹ ‘Aḳıl ... mertebeye : Ta‘aḳḳul ve tefehhümleri birle : İÜ

¹⁹⁴² Ol ḥazrete icāb eyleyüp : Buyurmaları ve : İÜ

¹⁹⁴³ Zekātların : Zekāt mālını : İÜ

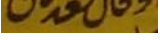
¹⁹⁴⁴ Ve şall-i ‘aleyhim inne şalāteke sekenün lehüm emr-i şerīfine imtişālen : - İÜ

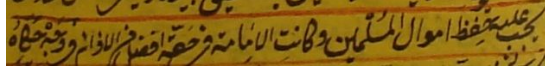
¹⁹⁴⁵ Buyurmaları ... i‘tiyāddur : Etmeleri ḥavāşş-ı ḥazret-i nebiyy-i şeref mu‘taddur : İÜ

¹⁹⁴⁶ Ve kıyle inne küllemā kāne yeteḳarrabe bihi kāne vāciben ‘aleyhi ve ennehu lā ya’idu va’den ev yu‘allıḳu emren ‘alā ġadin bi-ġayri istişnāin intehā mā evrade. (Bazılarının söylediğine göre hangi amelle Allah’a yakınlaşıyorsa o amel ona vacipti. Gelecek için ne söz verirdi ne de va’dda bulunurdu.)

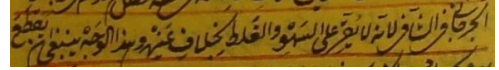
¹⁹⁴⁷ Ey Rezzīn fī ḥaşāişi : - İÜ

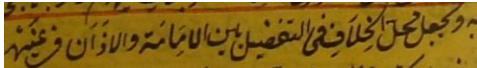
mevlāya¹⁹⁴⁹ ānīla teḳarrüb (13) kesb olunur ḫāzret-i resūl-i müctebāya¹⁹⁵⁰ vācib idi. Hem¹⁹⁵¹ daḫī bir va'd-i va'd veya bir (14) emr-i ta'lik-i bi'l-ḡad itmezdi.¹⁹⁵² İllā velā teḳūlenne bi-şey'in innī fā'ilun ḡalike ḡaden illā inyeşā'allahu (15) ḫükm-i

hümāyūnunca meşiyet-i ḫüdāya ta'lik-i birle¹⁹⁵³ taḫḫik buyururdu. (16)

(17)

(18) (19) Peyḡamber şāhib-i kitāb 'aleyhi selāmü't-tevvābu¹⁹⁵⁵ ḫāzretleri üzerine emvāl-ı müslimīni ḫıfz (20) ve ḫirāset ve şavn ve ḫimāyet-i cümle-i vücūbdan idi.¹⁹⁵⁶ Ve kendü haklarında mertebe-i¹⁹⁵⁷ (21) imāmet rütbe-i¹⁹⁵⁸ ezāndan fāziletter kılınmışdı.¹⁹⁵⁹ Zīrā cenāb-ı imāmü'l-müttaḫīn **57B** (1) 'aleyhi şalavātullahü'l-mu'in¹⁹⁶⁰ sehv ve ḡalaṭ üzere ḳarār-ı nā-yāb ve¹⁹⁶¹ sā'ir-i nās ise¹⁹⁶² (2) bu emriñ ḫilāfi üzere oldukları bī irtiyābdur. Ve bu¹⁹⁶³ vech-i vecih ve sebeb-i nebiyyi¹⁹⁶⁴ ile (3) şān-ı şerifinde¹⁹⁶⁵ ḫuşūşiyet-ı maḳtū' bih olduḡı naḳl-ı münifdür ve tafḫīl-i¹⁹⁶⁶ imāmet (4) ve ezān-ı tafzīlinde maḡall-i ḫilāf-ı ḡayre ḫaml ve şarfı hüveydā

¹⁹⁴⁸ Emr-i ḫayr ve 'amel-i birrike : - İÜ

¹⁹⁴⁹ Mevlāya : Ḥaḳḳa : İÜ

¹⁹⁵⁰ Kesb ... müctebāya : İder ordularına : İÜ

¹⁹⁵¹ Hem : - İÜ

¹⁹⁵² Ta'lik-i bi'l-ḡad itmezdi : İrtiya ta'lik itmez : İÜ

¹⁹⁵³ Ta'lik-i birle : Ta'lik ile : İÜ

¹⁹⁵⁴ Ve ḳāle sa'd kāne yecibu 'aleyhi ḫıfz-ı emvāl-i-müslimīne ve kāneti'l-imāmeti fi ḫaḳḳi efzāle mine'l-ezāni ve vechin hekāhu el-Cürċāni fi 'ş-şāfi li ennehu lā yukirru 'ale's-sehvi ve'l-ḡalaṭi bi-ḫilāfi 'aynihi ve haza'l-vechi yenbaḡi inne yaḳta'u bihi ve yec'ale maḡalle'l ḫilāfi fi't-tafzīli beyne'l-imāmeti ve'l-ezāni fi 'aynihi. (İbni Sa'd diyor ki, onun için Müslümanların malları ve emanete riayet etmek ezandan daha değerlidir. Cürċani'nin Şāfi kitabındaki görüşüne göre peygamberimiz yanlışlık ve unutkanlık üzerinde durmazdı; ama başkası öyle değildi.)

¹⁹⁵⁵ Peyḡamber ... tevvābu : Ol server-i ālem ve resul-ı ikram şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem : İÜ

¹⁹⁵⁶ Ve ... idi : Vācib oldu : İÜ

¹⁹⁵⁷ Mertebe-i : - İÜ

¹⁹⁵⁸ Rütbe-i : - İÜ

¹⁹⁵⁹ Fāziletter kılınmışdı : Fāziletterdir : İÜ

¹⁹⁶⁰ Cenāb-ı ... mu'in : Ol ḫāzret : İÜ

¹⁹⁶¹ Nā-yāb ve : Nā-yābdur : İÜ

¹⁹⁶² İse : - İÜ

¹⁹⁶³ Ve bu : Deyu : İÜ

¹⁹⁶⁴ Ve sebeb-i nebiyyi : - İÜ

¹⁹⁶⁵ Şān-ı şerifinde : Şānında : İÜ

¹⁹⁶⁶ Bih ... tafḫīl-i : Bihdür : İÜ

ve bī-ihtilāfdur.¹⁹⁶⁷ (5)

وذكر بعض الحنفية ان في عهد خلافة ابي جعفر الابطال في قول

(6)

الان صلاة الجنازة في حقه فرض عين وفي حق غيره فرض كفاية

¹⁹⁶⁸ (7) Ve ba'zı fuḡahā-yı¹⁹⁶⁹ ḡanefiyye yād

kerdeleridür ki 'aşr-ı risālet penāhlarında farziyyet-i şalātı¹⁹⁷⁰ (8) cenāze sākıta olmaz. İllā ol ḡazretin¹⁹⁷¹ şalāt-ı¹⁹⁷² cenāze bi'z-zāt¹⁹⁷³ kıyām (9) buyurmalarıyla itmām kılınur.¹⁹⁷⁴ Pes şalāt-ı cenāze cenāb-ı faḡr 'aleyhi selāmü't-etemm¹⁹⁷⁵ (10) şānında farz-ı 'ayn olmağa ā'id ve vābestedür.¹⁹⁷⁶ Ve ḡayriler hakkında kifāye oldığı bi rayb ve meyn

olur.¹⁹⁷⁷ (11) El-faşlü's-şānī

فيما اختص من المحرمات

¹⁹⁷⁸ Bāb-ı şānīden ikinci faşl-ı server-i kâ'ināt

ve mefḡar-ı mevcūdāt¹⁹⁷⁹ (12) ḡazretlerine muḡarremātdan taḡşiş olunan mevād

beyānındadır.

اختص من المحرمات

الزكاة والصدقة والكفارة والعتق والمنذورات

¹⁹⁸⁰ Evsāḡ-ı emvāl-ı

nāsdan (14) manşib-ı celīl-i nübüvveti şıyāneten zekāt ve şadaḡa ve keffārāt-ı şavm ve yemīn¹⁹⁸¹ ve zıḡar ve nezirāt¹⁹⁸² (15) ḡāşşa-i zāt-ı 'ālīlerine ḡarām kılındı. Ravī Müslim ḡāle şallallahu 'aleyhi vesellem¹⁹⁸³ ene (16) lā ne'kulü's-şadaḡati

قال البلغيني عرضت على ذلك انه كان يجوز ان يوف

(17)

عليه عين الالف والوف صدقة تطوع قال في المحرمات للفقهاء ما يوتيه قال صدقة

(18)

¹⁹⁶⁷ Ve ... bī-ihtilāfdur : Olunur : İÜ

¹⁹⁶⁸ Ve zıkr-i ba'zū'l-ḡanefiyyeti inne fi 'ahdihi lā yesḡuḡu farzū'l-cenāzeti illā bi-şalātihi fe-yü'evvilü ilā enne şalāte'l-cenāzeti fi ḡaḡḡihi farz-ı 'ayn ve fi ḡaḡḡ-ı ḡayre farz-ı kifāyeti. (Bazı Hanefi mezhepliler diyorlar ki, onun zamanında cenaze namazını o kıldırılmayınca kadar namazın farziyeti kalkmazdı. Çünkü cenaze namazı onun hakkında farz-ı ayndı. Başkası için farz-ı kifayeydi.)

¹⁹⁶⁹ Fuḡahā-yı : - İÜ

¹⁹⁷⁰ Şalātı : Şalavat : İÜ

¹⁹⁷¹ Ol ḡazretin : Kendülerin : İÜ

¹⁹⁷² Şalāt-ı : Şalavat : İÜ

¹⁹⁷³ Bi'z-zāt : - İÜ

¹⁹⁷⁴ Kılınur : Olunur : İÜ

¹⁹⁷⁵ Cenāb-ı ... etemm : Ol ḡazret sertāc-ı inḡıyā ve sened-i asfiyā 'aleyhi efḡalü's-salavāt ve ekmeli't-taḡāyā : İÜ

¹⁹⁷⁶ Olmağa ā'id ve vābestedür : İÜ

¹⁹⁷⁷ Kifāye oldığı bi rayb ve meyn olur : Farz-ı kifāyedür : İÜ

¹⁹⁷⁸ Fimā iḡtaşşa bihi mine'l-muḡeremāt. (Ona has olan yasaklar)

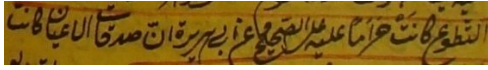
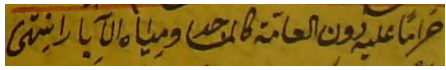
¹⁹⁷⁹ Ve mefḡar-ı mevcūdāt : İÜ

¹⁹⁸⁰ İḡtaşşa 'aleyhi vesellem bi-taḡrīmi ez-zekāti ve's-şadaḡati ve'l-keffāreti 'aleyhi ve'l-menżürāt. (O zekāt alamaz; ama sadaka, keffaret ve nezirleri ödemek zorundaydı.)

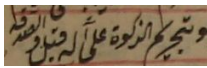
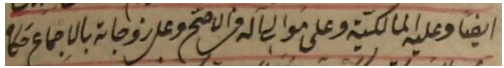
¹⁹⁸¹ Şavm ve yemīn : Yemīn ve şavm : İÜ

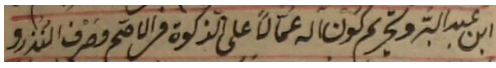
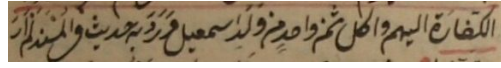
¹⁹⁸² Ve nezirāt : SL, Münzirāt : İÜ

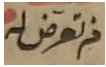
¹⁹⁸³ Ve nezirāt : 'Aleyhi's-şalātu ve's-selām : İÜ

 (19) 1984 Ya'nī

ķavle Bulķīnī bu (20) ma'nāya mübtenīdür ki ĥazret-i nebiyy-i emīne ĥaṣṣe-i vaķıf ta'yīn olunmak ĥürmeti (21) müstebindür zīrā vaķıf ve ĥabis ve tesbīl 'aynen ve ma'nen ṣadaķa-yı nāfile oldığı 58A (1) müstağni 'ani'd-delīdür demişler ve ķamūli cevāĥir inde irād eylediği nevādur ve nedir ki (2) mā sebaķı mü'eyyed olur ṣadaķa-ı nāfile ki vaķf-ı taṭavvu'dur 'alā's-ṣaĥīḥ 'ale'n-nebiyi'l-faṣīḥ (3) ĥarām oldığın taṣrīḥ ider ve ṣadaķāt-ı a'yān ĥazrete ĥarām ve 'āmmeye ibāĥati mā lā kelām (4) oldığı Ebi Hureyre'den ĥoş

āyende-i peyāmdur. 1985 (5) (6)

 (7) (8)

 1986 Ve daĥī ehl-i beyt nübüvvete zekāt verilmek ve hemķünān ṣadaķa-yı taṭavvu' (9) daĥī mezĥeb-ı mālikiyyede ĥarām kılınup 1987 mezāhib-i sā'irede ĥelāl olur. Ve kavli-i rast (10) ol 1988 üzere mevālī ya'nī memālīk ve 'utekā'i āl 1989 ĥazrete ve bi'l-icmā'i'l-küllī 1990 zevcāt-ı tāĥirat (11) ĥazretine 1991 zekāt taĥrīm kılındı. Ve daĥī 1992 āl-i

1984 Ķāle el- Belķīnī ve ĥarecet 'alā zalike ennehu kāne yaĥrumu ennehu yūķifu 'aleyhi mu'ayyine'l ennehü'l vaķfe ṣadaķatün teṭavvu' ve ķāle ve fi'l cevāĥir i li'l ķumūli mā'yu eyyidihu ķāle ṣadaķattı et-teṭavvu' kānet ĥarāmen 'aleyhi 'alā's-ṣaĥīḥi ve 'an Ebī Hüreyrete enne ṣadaķate'l-a'yāni kānet ĥarāmen 'aleyhi düne'l'āmmeti ke'l-mesācidi ve miyāhü'l-āyari intehā. (Ebū Hureyre buyurdu ki ķişıye has ve ṣaĥsi sadakalar ona yasaktı; ama cami, kuyu gibi genel vakıflar ona cāzdi.)

1985 Ya'nī ķavle Belķīnī bu ma'nāya mübtenīdür ki ĥazret-i nebiyy-i emīne ĥaṣṣe-i vaķıf ta'yīn olunmak ĥürmeti müstebindür zīrā vaķıf ve ĥabis ve tesbīl 'aynen ve ma'nen ṣadaķa-yı nāfile oldığı müstağni 'ani'd-delīdür demişler ve ķamūli cevāĥir inde irād eylediği nevādur ve nedir ki mā sebaķı mü'eyyed olur ṣadaķa-ı nāfile ki vaķf-ı taṭavvu'dur 'alā's-ṣaĥīḥ 'ale'n-nebiyi'l-faṣīḥ ĥarām oldığın taṣrīḥ ider ve ṣadaķāt-ı a'yān ĥazrete ĥarām ve 'āmmeye ibāĥati mā lā kelām oldığı Ebī Hüreyre'den ĥoş āyende-i peyāmdur : - İÜ

1986 Ve tecrīmü'z-zekāti 'alā ilāhi ķīle ve's-ṣadaķati eyzen ve 'aleyhi'l-mālīkiyyeti ve 'alā mevālī ālihi fi'l-eṣṣaĥi ve 'alā zevcātihi bi'l-icmā' ĥakken İbn 'Abdülbarri ve taĥrīmu kevnī ālihi 'ummālen 'ale'z-zekāti fi'l-eṣṣaĥi ve ṣarfe'n-nüzūri ve'l-keffāreti ileyhim ve ekli ṣemen vāhidin min veledi İsmā'ile ve rade bihi ĥadīşin fi'l-müsnedi lem ere min ta'arrużi leh. (Ailesine zekāt haram kılınmıştır. Bir görtüşe göre sadaka da haram kılınmıştır. Maliki mezhebi bu görüşü benimsiyor. Yani sadakanın aile mensupları için haram olduğunu kabul ediyor. Peygamberimizin eşlerinin de ittifak ettikleri saĥih görtüşe göre sadaka haram kılınmıştır. İbn 'Abdülbarri'nin aktarttığı saĥih görtüşe göre zekāt, nezir ve kefarete İsmail'in çocuklarına ve ailelerine haramdır. Müsneddeki ĥadise ihtiraza rastlanmamıştır.)

1987 Ĥarām kılınup : Ĥarāmdur : İÜ

1988 Rast ol : Şaĥīḥ : İÜ

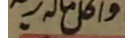
1989 Ya'nī memālīk ve 'utekā'i āl : - İÜ

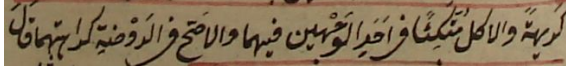
1990 Külli : - İÜ

1991 Ĥazretine : - İÜ

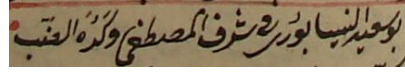
1992 Daĥī : - İÜ

resül ve evlād-ı Betül aḥz ve cem¹⁹⁹³ zekāt (12) üzere ‘āmil ve emīn naşib olunmaları¹⁹⁹⁴ ve anlara nüzür ve keffāret şarf ve i’tā (13) olunmak ḥarām oldu.¹⁹⁹⁵ Ve ‘İmrān bin Ḥaşīn raḍiyallahu ‘anh¹⁹⁹⁶ ḥadīşinde evlād-ı ḥazret-i¹⁹⁹⁷ İsmā‘īl’den (14) bir kimesneniñ fidāsı taleb olunmak ḥuşuşunda innehu lā yeşleḥu lenā āl-i Muhammedin ennehu (15) ne’külu minhü şümme¹⁹⁹⁸ aḥade min veled-i İsmā‘īl cevāb bā şavābıyla¹⁹⁹⁹ nehy buyurmuş olalar ve’l-ḥāşıl veled-i (16) İsmā‘īl’den²⁰⁰⁰ biriniñ şemeniñ ekli daḥī taḥrīm oluna²⁰⁰¹ deyu verur idin ḥadīş-i (17) mesned-i istādına i’tirāz ider kimesneyi müşāhede itmedüm deyu cenāb-ı muşannif şıḥhatine (18) zāhib oldılar lakin işbāt-ı

ḥüküm bi’d-delīl müctehid-i muṭlaḳ vazīfesüdür.²⁰⁰² (19)

(20)

²⁰⁰³ Ve

daḥī²⁰⁰⁴ her sâ‘at ser u şān (21) mükerrēmīn²⁰⁰⁵ ve vaḥīy rabbü’l-‘ālemīn cenāb-ı seyyidü’l-mürselīne iyāb ve²⁰⁰⁶ mucī’izden tevaḳḳu‘-i birle **58B** (1) rāyīḥa-i kerihesi nümāyān²⁰⁰⁷ olan sūm ve başal ve kürrās āsā şey’iñ ekli²⁰⁰⁸ (2) ve bedbulariñ tenāvüli ve ešnā-yı ekl-i ṭa‘āmda bir cānibe-yi²⁰⁰⁹ ittikā ve tavassüd ve entümā (3) muḥarrem kılınmuşdur.²⁰¹⁰ Ammā kemā fi’r-ravzati kelāhumā kerāhet üzere ibkāsı²⁰¹¹ peyveste-i

¹⁹⁹³ Ve evlād-ı Betül aḥz ve cem’ : Cem ve ‘aḥz : İÜ

¹⁹⁹⁴ Ve emīn naşib olunmaları : Olmaları : İÜ

¹⁹⁹⁵ Ḥarām oldu : Ḥarāmdur : İÜ

¹⁹⁹⁶ Raḍiyallahu ‘anh : - İÜ

¹⁹⁹⁷ Ḥazret-i : İÜ

¹⁹⁹⁸ Minhü şümme : ‘An : İÜ

¹⁹⁹⁹ Cevāb bā şavābıyla : Cevābıyla : İÜ

²⁰⁰⁰ İsmā‘il’den : İsmā‘il ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selāmdan : İÜ

²⁰⁰¹ Taḥrīm oluna : Ḥarām kılına : İÜ

²⁰⁰² Deyu verur idin ḥadīş-i mesned-i istādına i’tirāz ider kimesneyi müşāhede itmedüm deyu cenāb-ı muşannif şıḥhatine zāhib oldılar lakin işbāt-ı ḥüküm bi’d-delīl müctehid-i muṭlaḳ vazīfesüdür : - İÜ

²⁰⁰³ Ve eklu mālihi rāyīḥatı keriheten ve’l-ekli mütteki’en fi aḥadi’l-vecheyni fihimā ve’l-eşşah fi’r-ravzati kerāhethumā kāle Ebü Sa‘īd el-Nisābūrī fi Şerefi’l-Muştafā vekedühe’l-‘unneb. (İki görüşten birine göre ona iğrenç kokulu yiyeceklerin yenmesi yasaktı. Ravza kitabında sahih olan görüşe göre mekruhtu. Ebü Sa‘īd el-Nisābūrī Şerefi’l-Muştafā kitabında üzümün de ona mekruh olduğunu bildiriyor.)

²⁰⁰⁴ Ve daḥī : - İÜ

²⁰⁰⁵ Ser u şān mükerrēmīn : Melā’ike : İÜ

²⁰⁰⁶ Rabbü’l-‘ālemīn cenāb-ı seyyidü’l-mürselīne iyāb ve : Ḥudā-yı : İÜ

²⁰⁰⁷ Nümāyān : - İÜ

²⁰⁰⁸ Sūm ve başal ve kürrās āsā şey’iñ ekli : Şey’iñ ekli sūm ve başal ve kürrās āsā : İÜ

²⁰⁰⁹ Ešnā-yı ekl-i ṭa‘āmda bir cānibe-yi : Ekl-i ṭa‘ām ešnāsında : İÜ

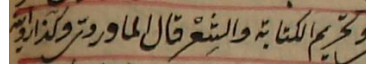
²⁰¹⁰ Ve tavassüd ve entümā muḥarrem kılınmuşdur : Ve tavassüdden taḥrīmdür : İÜ

²⁰¹¹ İbkāsı : Olmak : İÜ

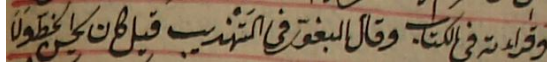
(4) derece-i²⁰¹² şihhatdur ve kavlı-i rāst Ebi Sa'd üzere sūsmār ya'nī kelere (5) ekli daḥī

ḥarām

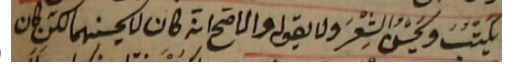
kılındı.²⁰¹³

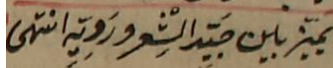
(6)

(7)

(8)

²⁰¹⁴

Ve mā kunte tetlū min kablihi min kitābin ve lā (9) teḥuṭṭuhu bi-yemiynike²⁰¹⁵ kerīmesi²⁰¹⁶ ve mā 'allemnāhu'ş-şī're ve mā yenbağī lehu²⁰¹⁷ temīmesi mā-şadaqınca²⁰¹⁸ (10) yazu yazmak ve şī'ir söylemek ve rivāyet-i eş'ār ve kitabdan tilāvet güzār (11) olmak taḥrīm-i 'ale'n-nebiyyi'l-kerīm kılındı.²⁰¹⁹ Be-kavli İmām²⁰²⁰ Beğavī cenāb-ı sulṭan-ı resūl (12) ve rāzdan cüz ve kül²⁰²¹ ḥüsn-i ḥaṭṭı a'lā olup²⁰²² deqāik ve nikāt-ı²⁰²³ şī'iri (13) daḥī²⁰²⁴ ra'nā bilürlerdi. Zīrā her ma'ārif ve 'ulūm²⁰²⁵ hüccet-i belāgamme dānā-yı 'āleme (14) baḥşende-yi cenāb-ı perverdegār rüz-ı dehende idi.²⁰²⁶ Lakin kitābetle ezmāyişi²⁰²⁷ (15) ve şī'riyle gūyā ve nümāyişi nā-yāb²⁰²⁸ ammā ki²⁰²⁹ ceyyid ve redī-i eş'ārı fark ve²⁰³⁰ temyīz (16) iderdi. Ve līkin icrā ve

²⁰¹² Derece-i : - İÜ

²⁰¹³ Ḥarām kılındı : - İÜ

²⁰¹⁴ Ve taḥrīmü'l-kitābete ve'ş-şī'ir kâle'l-māverddi ve kezā rivāyetihī ve kıra'atin fi'l-kitābi ve kâle el-Beğavī fi't-Tehzīb kile kâne yeḥsunü'l-ḥaṭṭu velā yektubu ve yeḥsinu'ş-şī're velā yeḥūluhu ve'l-eşāḥḥu innehu kâne lā-yaḥsünühüma lakin kâne yümeyyizu beyne ceyyidi'ş-şī'r ve reviyihī intehā. (Māverddi'nin görüşüne göre ona yazı veya şiir yazmak, yazı veya şiir kitapta olsa bile okumak haramdır. Beğavī Tehzīb'de der ki, Yazısı çok güzeldi; ama yazmazdı, şiiri çok iyi bilirdi; ama söylemezdi. Ama esah görüşüne göre yazı ve şiiri sadece iyiyi kötüden ayıracak kadar bilirdi.)

²⁰¹⁵ Ve mā ... bi-yemiynike : Sen şu Kur'an'dan önce hiçbir kitap okumuyor ve onu sağ elinle yazmıyordun. Ankebüt suresi 48. āyet

²⁰¹⁶ Kerīmesi : - İÜ

²⁰¹⁷ Ve mā 'allemnāhu'ş-şī're ve mā yenbağī lehu (Ve biz ona şiir öğretmedik ona şiir yakışmaz.) Yasin suresi 69. āyet

²⁰¹⁸ Temīmesi mā-şadaqınca : Kerīmesi fehvasınca : İÜ

²⁰¹⁹ Rivāyet-i ... kerīm kılındı : Rivāyet-i ve kıra'at-ı fi'l kitāb taḥrīm kılındı : İÜ

²⁰²⁰ İmām : - İÜ

²⁰²¹ Cenāb-ı ... ve kül : Denildi ki: İÜ

²⁰²² Olup : Ve : İÜ

²⁰²³ Ve nikāt-ı : - İÜ

²⁰²⁴ Daḥī : - İÜ

²⁰²⁵ Ma'ārif ve 'ulūm : 'Ulūm ve ma'ārif : İÜ

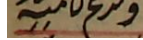
²⁰²⁶ Hüccet-i ... dehende idi : Kendülere baḥşende idi : İÜ

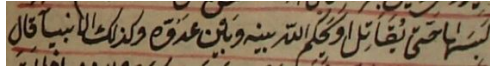
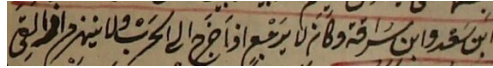
²⁰²⁷ Ezmāyişi : - İÜ

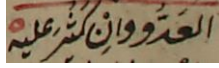
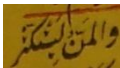
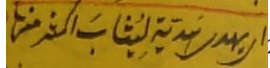
²⁰²⁸ Ve nümāyişi nā-yāb : Değil idi : İÜ

²⁰²⁹ Ammā ki : Pes : İÜ

²⁰³⁰ Fark ve : - İÜ

i'māl²⁰³¹ her dū icrāsı²⁰³² müstahsen değil idi. (17)

 (18) (19)

²⁰³³ Li-ümmeti mahmūzen dir'a ve zırhdur ve dađı²⁰³⁴ elbise-i ħurūbdan (20) zırh-²⁰³⁵puş olduklarında tā dūşmanān-ı dīn ve müşrikīn-i bed āyin ile (21) muķātele ve ħurūş veyā beynehumāda ħūkm-i ħüdā ne yüzden revnümā oluncaya degin zırh-ı **59A** (1) Dāvudīleri dürr-i pūş buyurulmak ve²⁰³⁶ enbiyā-yı 'izām 'aleyhümü'ş-şalātu ve's-selām ħazerātu²⁰³⁷ dađı bu vech üzere (2) fermān-ı ħüdāya²⁰³⁸ rām idilir. Ve cenk ve ħarbe²⁰³⁹ ħurūc buyurdıklarında bi-vechin mā (3) rücü' vülūc²⁰⁴⁰ itmeyüp keşret-i a'dādan bīm ve hirasla²⁰⁴¹ dūşmana mulākātda (4) izā ħami'ül-vaḫis ve iştedde'l-be'su²⁰⁴² şüret-i inhizām nümāyişi dađı ħarām kılındığı²⁰⁴³ (5) bi'l-iştirāki's-sevviy ma'a sā'iri'n-nebi ħaşā'işi mebnī olur.²⁰⁴⁴ (6) ²⁰⁴⁵ Kāle te'ālā ve lā temnun testekşirü'l-²⁰⁴⁶āyeti (7) ađire hediye ihdā idüp²⁰⁴⁷ mühdā ileyhden ziyāde-i pīşkeş ve 'aḫiyye²⁰⁴⁸ ümit (8) etme dimek ile menni tađrīm²⁰⁴⁹ ola.

²⁰³¹ İderdi ... i'māl : Buyurup : İÜ

²⁰³² İcrāsı : İÜ

²⁰³³ Ve nuze'a la-ümmetihi izā lebisehā ħattā yukātile ev yaĥkumallahu beynehu ve beyne 'aduvvihi ve kezalik el-enbiyā ve kāle İbn Sa'd ve İbn Sürāka ve kāne lā yerci'u izā ħarece ila'l-ħarbi ve lā yenhezimu iz alkā el-'adduv ve in keşure 'aleyhi. (Bir savaşa başlarsa Allah'ın ħūkmü gelinceye kadar savaşırdı. Bu bütün peygamberler için böyledir. Ama ümmetin üzerinden kaldırılmış. İbn Sa'd ve İbn Sürāka şöyle derler savaşa çıktığında dūşman ne kadar çok olursa olsun geri dönmez ve pes etmezdi.)

²⁰³⁴ Zırhdur ve dağı : Zırh ve : İÜ

²⁰³⁵ Zırh : Dir'a : İÜ

²⁰³⁶ Buyurulmak ve : İdi : İÜ

²⁰³⁷ 'Aleyhümü'ş-şalātu ve's-selām ħazerātu : İÜ

²⁰³⁸ Vech üzere fermān-ı ħüdāya : Fermāna : İÜ

²⁰³⁹ Ve cenk ve ħarbe : Ve ħarb ve cenge : İÜ

²⁰⁴⁰ Vülūc : - İÜ

²⁰⁴¹ A'dādan bīm ve hirasla : A'dā hirasıyla : İÜ

²⁰⁴² İzā ħami'ül-vaḫis ve iştedde'l-be'su : - İÜ

²⁰⁴³ Kılındığı : Kılındı : İÜ

²⁰⁴⁴ Bi'l-iştirāki's-sevviy ma'a sā'iri'n-nebi ħaşā'işi mebnī olur : - İÜ

²⁰⁴⁵ Ve'l-mennu liyuşekke ey yehd-i hediyyeti liyuşābe ekşere minhā. (Ve ona bir hediye ya da bağışlamada bulunulursa minnet etmek haramdır. Ve ondan daha çok karşılık beklenir.)

²⁰⁴⁶ Ve lā temnun testekşirü'l (İyiliği, daha fazlasını bekleyerek (bir kazanç elde etmek için) yapma.)

Muddessir suresi 6. āyet

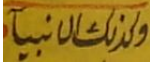
²⁰⁴⁷ İhdā idüp : Virüp : İÜ

²⁰⁴⁸ Ve 'aḫiyye : - İÜ

²⁰⁴⁹ Etme dimek ile menni tađrīm : Etmek : İÜ

Evlā²⁰⁵⁰ tu‘ti şey’en li-mücāzāti’d-dünyā ey a‘ti li-rabbike (9) yāhūd dünyādan ecr ve ‘avz-ı temennī²⁰⁵¹ ve me’mūliyle halka nübüvvetle imtinān itme (10) dimegi müş‘ir

ola.²⁰⁵² (11)

(12) ²⁰⁵³ Ve daḥī ve lā temeddune ‘ayneyke ilā mā metta‘nā bihi ezvācen minhum (13) Zehratü’l-ḥayati’d-dünyā²⁰⁵⁴ ḥiṭāb-ı şeref nişābıyla halka bahşāyiş-i mevlā²⁰⁵⁵ olan (14) metā‘ ve ḥuṭām-ı dünyā eşnāf ve iḥbāsdan²⁰⁵⁶ istiḥsānen ve temenniye eşkāl ve manendi²⁰⁵⁷ (15) kendülerinde daḥī mevcūd olmasına²⁰⁵⁸ müdde’in ‘ayn ve²⁰⁵⁹ ḥāhiş-keri²⁰⁶⁰ taḥrīm kılındığı (16) ḥāvaşdan ‘addi bilā reyndür.²⁰⁶¹ Ve zehra-i dünyā ḡazāret ve ḥüsn ve neffāsetdur (17) ve ḥā’inet-i ‘ayn ise²⁰⁶² ḡatli ve ḡarḃı emşālinden mubāḥ olan eşyādaki²⁰⁶³ (18) zāḥiren i‘māl ve emr-i muḡtezā iken setr ve iḥfā irādesiyle bugüne umürde²⁰⁶⁴ (19) ḥilāf-ı mā yeşā‘aru bihi’l ḥāl imā’ ve laḡz-ı çeşmle işāret-i māder ḥavāş-ı mezkūrede (20) şān-ı enbiyā hümçünāndur.²⁰⁶⁵ Ḥattā rivāyet olundu ki²⁰⁶⁶ aşḥāb-ı ḡüzīn ḥuzūr-ı seyyidü’l-mürselinde²⁰⁶⁷ (21) bir kimesneniñ ḡatli ḥuşūşında²⁰⁶⁸ ya resūlullah āniñ izālesi için²⁰⁶⁹ bizlere imā ve **59B** (1) işāret buyursañız dediklerinde mā yenbaḡi li-nebiyyi innehu yekūnu lehu ḥā’inetü’l-a‘yun

²⁰⁵⁰ Evlā : - İÜ

²⁰⁵¹ Temennī : - İÜ

²⁰⁵² Dimegi müş‘ir ola : - İÜ

²⁰⁵³ Ve medde’l-‘ayn ilā mā mutti‘a bihi’n-nāsi min zehrati’l-ḥayati’d-dünyā ve ḥā’inetü’l-‘ayuni ve hiye’l-imā’u ilā mubāḥin min ḡatlin ev ḡarḃin ilā ḥilāfi mā yezherehu ve kezalike’l-enbiyā. (Medde’l-‘ayn dünyā çiçeklerinden insanların zevk aldıkları şeylere bakmak ḥā’inetü’l-‘ayuni öldürülmesi ve vurulması mubāḥ olan şeylerin isimleridir. Açıkça aykırı olan görüşe göre bu diğere peygamberler için de geçerlidir.)

²⁰⁵⁴ Ezvācen minhum zehratü’l-ḥayati’d-dünyā : - İÜ

²⁰⁵⁵ Mevlā : Ḥudā : İÜ

²⁰⁵⁶ Eşnāf ve iḥbāsdan : Eşnāfdan : İÜ

²⁰⁵⁷ Ve manendi : İÜ

²⁰⁵⁸ Kendülerinde daḥī mevcūd olmasına : Kendülerde olmak ile : İÜ

²⁰⁵⁹ ‘Ayn ve : - İÜ

²⁰⁶⁰ Ḥāhişi : İÜ

²⁰⁶¹ Kılındığı ḥāvaşdan ‘addi bilā reyndür : Kılındı : İÜ

²⁰⁶² Neffāsetdur ve ḥā’inet-i ‘ayn ise : Neffāset ve ḥā’inet-i ‘ayn : İÜ

²⁰⁶³ Eşyādaki : Şey’de : İÜ

²⁰⁶⁴ Zāḥiren i‘māl ve emr-i muḡtezā iken setr ve iḥfā irādesiyle bugüne umürde : - İÜ

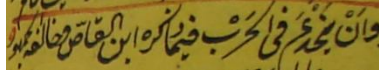
²⁰⁶⁵ ḥavāş-ı mezkūrede şān-ı enbiyā hümçünāndur : NP

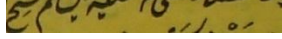
²⁰⁶⁶ Rivāyet olundu ki : - İÜ

²⁰⁶⁷ Aşḥāb-ı ḡüzīn ḥuzūr-ı seyyidü’l-mürselinde : Aşḥāb-ı kirām raḡiyallahu te‘ālā ‘anhum : İÜ

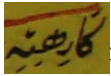
²⁰⁶⁸ Ḥatli ḥuşūşında : Ḥatlinde : İÜ

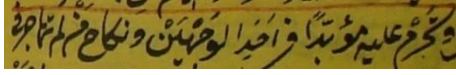
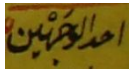
²⁰⁶⁹ Āniñ izālesi için : - İÜ

kelâmdurur (2) bârıyla cevâb dâde oldular. ²⁰⁷⁰ (3) El-
harbu hıd'ati haber-i şerîfiyle cemâhîr-i ²⁰⁷¹ 'ulemâ harbde hadî'a-i hüsn siyâsetdendir

deyü İbnü'l- (4) Kâss'a ²⁰⁷² muhâlefet nümâ oldular. ²⁰⁷³ ²⁰⁷⁴ Daḥî
(5) medyünen rû be-râh-ı âhîret olanlarıñ dînini gerçe vefâ ve edâyla me'mürîdiler (6)

Ammâ ²⁰⁷⁵ şalât-ı cenâzelerin ²⁰⁷⁶ kılmak taḥrîm kılınmış iken nesh olundu. (7)

 ²⁰⁷⁷ Ey taḥrîm imsâk min kerihnehu rivâyet-i ḥâzret-i ²⁰⁷⁸ 'Âiše-i şıddıka ²⁰⁷⁹
radıyallahu te'âlâ ²⁰⁸⁰ 'anha olan (8) haber-i Buḥârî'de duḡter ḥarş ḥuzûr-ı risâlet
penâha ²⁰⁸¹ dâḡile olup ol ²⁰⁸² ḥâzret (9) añâ ²⁰⁸³ taḡarrüb-i murâd eyledikde binti ḥarş ²⁰⁸⁴
e'uzu billahi minke ḡıḡâb-ı nâdir (10) berâberiyile mu'âmele eyledikde lekad 'izzet-i bi-
'azîmi'l-ḡaḡki bi-ehlike edâsiyle âni ²⁰⁸⁵ (11) rû be-râh eyledi.

 (12) ²⁰⁸⁶ Ya'nî ol melâ'ik-i enîs ile celîs
olmakdan istinkâf (13) ve istikrâh iden 'avratuñ 'alâ aḡadi'l-vecheyn ber vech-i te'bîde
nikâḡı taḡrîmle (14) te'yîd olunmak daḡi kendüleriyle hicret güzîn olmayan zevcâtın
nikâḡı 'alâ aḡadi'l- (15) vecheyn ḡarâm kılınmak ḡâşşalarındandır ḡâllallahu te'âlâ ²⁰⁸⁷

²⁰⁷⁰ Ve en yehda'a fi'l-ḡarbi fimâ zekerehu İbnü'l-Kâşş ve ḡâlefehü'l-Cumhür. (İbnü'l-Kâşş'ın rivayetine savaşı planlar ve gizlilikle uygulardı. Ama Cumhür bu görüše muhaliftir.)

²⁰⁷¹ Cemâhîr-i : Cumhür-ı : İÜ

²⁰⁷² Kâss'a : Kâss kuluna : İÜ

²⁰⁷³ Nümâ oldular : Eylediler : İÜ

²⁰⁷⁴ Ve'ş-şalâtü 'alâ men 'aleyhi dîn şümme nusiḡe. (Borcu olanlara salavat getirirdi sonra nesh edildi.)

²⁰⁷⁵ Dînini gerçe vefâ ve edâyla me'mürîdiler. Ammâ : - İÜ

²⁰⁷⁶ Cenâzelerin : Cenâzesini : İÜ

²⁰⁷⁷ Ve imsâki kârihetihî. (Ve sonra insanları tutmak da ona haramdı.)

²⁰⁷⁸ Ḥâzret-i : İÜ

²⁰⁷⁹ Şıddıka : İÜ

²⁰⁸⁰ Te'âlâ : İÜ

²⁰⁸¹ Ḥuzûr-ı risâlet penâha : Cenâb-ı ḡâzrete : İÜ

²⁰⁸² Ol : - İÜ

²⁰⁸³ Añâ : - İÜ

²⁰⁸⁴ Binti ḡarş : Medḡüle : İÜ

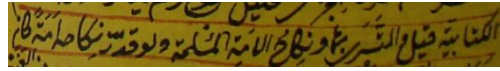
²⁰⁸⁵ Âni : - İÜ

²⁰⁸⁶ Ve taḡrîm-i 'aleyh mü'ebbeden fi aḡadi'l-vecheyn ve nikâḡı men lem tehâcîre fi aḡadi'l-vecheyn. (İki görüšten birine göre Allah yoluna cihat etmese nikâḡı ona ebediyen haram olurdu.)

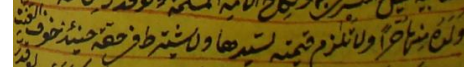
²⁰⁸⁷ Ya'nî ol melâ'ik-i enîs ile celîs olmakdan istinkâf ve istikrâh iden 'avratuñ 'alâ aḡadi'l-vecheyn ber vech-i te'bîde nikâḡı taḡrîmle te'yîd olunmak daḡi kendüleriyle hicret güzîn olmayan zevcâtın nikâḡı 'alâ aḡadi'l-vecheyn ḡarâm kılınmak ḡâşşalarındandır ḡâllallahu te'âlâ : - İÜ

yā eyyühe'n-nebiyyi inne²⁰⁸⁸ ahlalnāleke (16) ezvāceke ilā kavlihi'l lāti hācerne ma'ake ey ile'l-Medīne kālū el-murādu (17) hāceret kemā hācerete ve in lem tekun hicretuhā fī hāli hicret-i 'aleyhi's-selām²⁰⁸⁹ ve 'an ba'zi'l- (18) müfessirīn inne şerṭe'l-hicreti fī't-

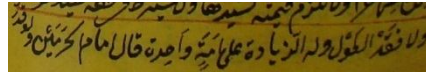
tahlīli mensūḥun ve lem yuzker nāsiḥuhu (19)

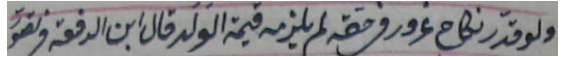
(20)

(21)

60A (1)

(2) (3) ²⁰⁹⁰

(4) Maḥsül-ü kelām Yahūdiyye ve Naşrāniyyeye 'aḳd-ı²⁰⁹¹ nikāḥ faḥrū'l-enām²⁰⁹² ḥarām kılındı. Zīrā (5) ezvāc-ı ḥazret-i²⁰⁹³ sultān risālet-i²⁰⁹⁴ ümmehāt-ı mü'minīn ve behişt-i berrīnde²⁰⁹⁵ (6) daḡi zevciyyet ve ünsiyyetleri²⁰⁹⁶ sübüt-ı qarīn olup²⁰⁹⁷ derece-i ḥazretde (7) hemnişīn olmalarıyla ke mübīnlerdür. Pes mäh-ı mübārekleri kāfire raḥmete²⁰⁹⁸ (8) nihāde kılınmaktan 'işmet-ı rehīndür.²⁰⁹⁹ Ammā teserrī-i kāfireniñ ḡill-i (9) hürmetinden rāciḥ oldığı²¹⁰⁰ ol ḥazretin cāriyesi²¹⁰¹ reyḫāneyi kabl-i islāmehā (10)

²⁰⁸⁸ Yā eyyühe'n-nebiyyi inne : SL, İÜ

²⁰⁸⁹ 'Aleyhi's-selām : Şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem : İÜ

²⁰⁹⁰ Ve nikāḡü'l- kitabiyeti kīle ve't-tesiri biḡa ve nikāḡü'l-ümmeti'l-müslimeti ve lev ḡaddere nikāḡe ümmeten kāne veleduhu minhā ḡurren ve lā telzimu ḡiyetuhu seyyiduhā ve lā yuşṭeraṡu fī ḡaḡḡihi ḡine'izin ḡavfe'l-ḡaysi ve lā feḡad et-tüle ve lehu'z-ziyādetu 'alā ümmetin vāḡidetin ḡāle İmāmü'l-ḡaremeyn ve lev ḡaddere nikāḡe ḡurüre fī ḡaḡḡihi lem yelzemhu ḡiyetü'l-veledi ḡāle İbnü'r-Rif'at fī taşavvuri zalike fī ḡaḡḡihi nazarun ve ḡāle el-Bulḡinī la yuteşşavveru fī ḡaḡḡihi ḡaṡṡu iztirāru'n ḡaḡḡi'l-ümmeti bel a'cebethu ümmetun vecebe 'alā mālīkihā bezlehā ileyhi hibeten ḡıyāsen 'ale't-ṡa'āmi. (ḡıristiyan ve Yahudi kadınlar ona haramdı; ama Müslüman köleler cāizdi. Müslüman kölelerden gelen çocuk hür olur ve sahibine ücret verilmez. Bunda süre kısıtlaması yoktur. Bu ümmetine ait özelliklerdendir. ḡaremeyn imamı diyor ki: Şayet o bir cariyeye nikāḡ ederse ondan doğan çocuḡa kıymet biçilemez. Yani hür olur. İbnü'r-Rif'at diyor ki: Onun hakkında böyle şeyler tasavvur etmek hatadır. Bulḡinī de diyor ki: Onun hakkında asla böyle tereddütler olamaz. Onun beḡendiḡi bir köle olursa sahibi tarafından yiyecek gibi peygambere hibe edilir.)

²⁰⁹¹ 'Aḡd-ı : - İÜ

²⁰⁹² Faḡrū'l-enām : - İÜ

²⁰⁹³ ḡazret-i : SL, İÜ

²⁰⁹⁴ Sultān risālet-i : - İÜ

²⁰⁹⁵ Behişt-i berrīnde : Aḡirette : İÜ

²⁰⁹⁶ Zevciyyet ve ünsiyyetleri : Zevciyyetleri : İÜ

²⁰⁹⁷ Olup : Ve behişte-i berrinde : İÜ

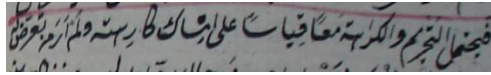
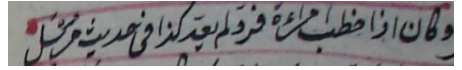
²⁰⁹⁸ Kāfire raḡmete : Raḡm-ı kāfireye vuzu' : İÜ

²⁰⁹⁹ 'İşmet-ı rehīndür : Şerefterindür : İÜ

²¹⁰⁰ Kāfireniñ ... oldığı : Kāfire ḡill rāciḡdür. Zīrā : İÜ

²¹⁰¹ Cāriyesi : Emesi : İÜ

istimtā‘ buyurmalarından²¹⁰² vech-i ruḥcān-i nümāyān olur ve daḥī²¹⁰³ bir cāriye-i (11) müslimeyi kendülere²¹⁰⁴ inkāḥ-ı muḥarrem kılındı. Eđer gayriñ emesini nikāḥ itmek²¹⁰⁵ (12) taq̄dīr ve farz²¹⁰⁶ olunsa ol²¹⁰⁷ emeden mütevellid olan²¹⁰⁸ veled ḥür olup (13) velediñ kıymeti seyyidine verilmek²¹⁰⁹ lāzım gelmez idi. Ve bu ḥuşūşda kendüler (14) şānında²¹¹⁰ ḥavf-ı ‘anet ve faq̄d-ı²¹¹¹ kıdret şart²¹¹² kılınmazdı. Ve hüve şallallahu ‘aleyni vesellem mine’l- (15) ‘aneti ma‘şūm ve inne men nekeha emeten kāne veleduhu minhā raq̄īkan ve manşībūhu (16) münezzehün ‘an zalike kezā fī’l-ḥaşāyişi’l-kübra bi-ḳavli İbnü’r-Rif‘a şān-ı ḥazretde (17) taşavvur-ı mā hūnalıkde nazār-ı pedīdār ehl-i başardur buyurmuşlar ḳavl-ı rāst ol (18) İmām Bulkīnī üzere ol ḥazret-i²¹¹³ āḥiriñ cāriye-i memlūkasını inkāḥda (19) ıztırār-ı ğayr-ı mutaşavvirdür. Zīrā ğayriñ milk-ı yemīninde²¹¹⁴ olan bir eme pesendīdeleri (20) olsa āniñ mālīk ve mevlāsı²¹¹⁵ ol cāriyeyi şehriyār-ı ‘ālem ḥazretlerine (21) bezl ve hediye itmek²¹¹⁶ kıyāsen ‘alā’ṭ-ṭa‘ām vācib olub pīşkeş-i bilā-menne **60B** (1) rām olurdu.²¹¹⁷

(2) ²¹¹⁸ (3) Ve yine cenāb-ı resūl eṣ-şakāleyn ḥazretleri ḥaḳḳında nikāḥ-ı ğurūr taq̄dīr olunsa kendülerden ḥāşıl olan veled-i mükerrerimiñ kıymeti seyyidine virilmek lāzım gelmez deyū İmāmü’l-Ḥarameyn’dan

²¹⁰² Buyurmalarından : Buyurmuşlar idi : İÜ

²¹⁰³ Vech-i ruḥcān-i nümāyān olur ve daḥī : İÜ

²¹⁰⁴ Kendülere : Daḥī : İÜ

²¹⁰⁵ Gayriñ emesini nikāḥ itmek : Nikāḥ-ı eme : İÜ

²¹⁰⁶ Ve farz : - İÜ

²¹⁰⁷ Ol : - İÜ

²¹⁰⁸ Mütevellid olan : Ḥāşıl : İÜ

²¹⁰⁹ Seyyidine verilmek : NP

²¹¹⁰ Ḥuşūşda kendüler şānında : Ḥālde hakkında : İÜ

²¹¹¹ Faq̄d-ı : Ve nikāḥına ‘adem-i : İÜ

²¹¹² Şart : Meşrūt : İÜ

²¹¹³ Ve hüve ... ol ḥazret-i : ‘Anet ve tül-ı kıdret lakin : İÜ

²¹¹⁴ Milk-ı yemīninde : Milkinde : İÜ

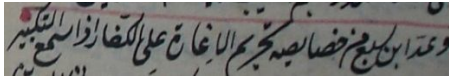
²¹¹⁵ Āniñ mālīk ve mevlāsı : Mālīki üzerine : İÜ

²¹¹⁶ Şehriyār-ı ... itmek : Ḥazrete hediye bezl vācib olurdu : İÜ

²¹¹⁷ Vācib ... olurdu : Ve hüve mine’l-‘anet ma‘şūm ve an min nikāḥ-ı eme kāne veledi minhā refīkā münezzeh ‘an zalik kiir : İÜ

²¹¹⁸ Ve kāne ızā ḥatebe imre’atu feredde lem ya’id kezā fī ḥadıṣ-i Mürsel fe-yehmalu’t-taḥrīm ve’l-kerāhet ma‘en kıyāsen ‘alā imsāki kārihete ve lem ere min ta’arrużin lehu. (Peygamber efendimiz bir kadını istediğinde red edilirse bir daha gitmezdi. Mürsel hadise göre gitmek isteyeniyi zorla tutmak hem haram hem mekruhtur. Bu görüşe karşı görüş görülmedi.)

menkûldur.²¹¹⁹ Ve bir hâtûna hıbbe hân²¹²⁰ olup²¹²¹ derhâl redd eyleseler bir daḥî nikâhlarına²¹²² (4) ‘avdet itmez idi. Hattâ bir zene hıbbe buyurup²¹²³ ol mer’e pederimiñ emr (5) ve iznini talebkârım²¹²⁴ deyu validenden²¹²⁵ istizân ve vâlidî daḥî²¹²⁶ rızâdade (6) olmuşiken²¹²⁷ mer’e-i ḥazret-i resûle²¹²⁸ mülâkâtta emr-i pederi yâd itmegin cenâb-ı (7) nâzenîn²¹²⁹ ins ve melik le-kad ilteḥafnâ lihâfen ğayriñ cevâbıyla def’ ve (8) redd eyledi. İmdi ḥuşuş-ı mezkûrada²¹³⁰ hem ‘illet-i²¹³¹ taḥrîm ve hem sebep-i²¹³² kerâhet (9) ihtimâli pedîdâr oldığı kârihe zevcenîñ imsâki mâddesine kıyâsla (10) âşikârdur ḥaber-i mezbûr-ı mürsel-i tâbi’î ile mezkûr olup isnâdında ta’arruz (11) olunmadığı cenâb-ı mü’ellif ‘ibâretinde meştûrdur. Lakin bi-vechi mâ ḥuşûşiyet (12) üzere delâleti revnümâ degildir recm-i bi’l-ğayb qabilinden oldığın Münâfî şerhinde (13) yâd ider.²¹³³

²¹³⁴ (14) Enes raḍiyallahu ‘anhdan mervî ḥaberde vârid oldı ki vaqtâ sultânü’l-mücâhidîn (15) ‘aleyhi selâmi’l-mu’in bir kavme ğaza birle ref’-i ‘alem ve maḥall-i muḥârebeye vaz’-ı qadem (16) buyurdıklarında tâbe şabâḥ nıkrân olup ğârete ruḥşat dâde olmazdı (17) ol kavmden şavt-ı ezân ve şadâ-yı tekbir-i ḥüdâ-yı mennân ğuş-zedi olursa muḥârebeden (18) keff-i yed buyurur ve illâ ğârete izin ve ruḥşat dâde olurdu. Ve ‘adde’l-każâ’ (19) ve ğayrihi min ḥaşâişî innehu lâ yaqbelu hediyete müşrikin ve lâ yesta’înu bihi²¹³⁵ innâ lâ naqbelu (20) şey’en mine’l-müşrikîne

²¹¹⁹ Ve yine cenâb-ı resûl eş-şakaleyn ḥazretleri hakkında nikâh-ı ğurûr taqdîr olursa kendilerden ḥâşıl olan veled-i mükerrerimiñ kıymeti seyyidine virilmek lâzım gelmez deyü İmamü’l-ḥarameynden menkûldur : İÜ

²¹²⁰ Hân : - İÜ

²¹²¹ Olup : Buyurup : İÜ

²¹²² Nikâhlarına : - İÜ

²¹²³ Hıbbe buyurup : Hıbbe hân olup : İÜ

²¹²⁴ Ol mer’e ... talebkârım : Hâtûn pederimin izn ve emrini isterim : İÜ

²¹²⁵ Validenden : Pederinden : İÜ

²¹²⁶ Vâlidî daḥî : Pederi : İÜ

²¹²⁷ Olmuşiken : Olup : İÜ

²¹²⁸ Ḥazrete : İÜ

²¹²⁹ İtmegin cenâb-ı nâzenîn : Eyledi ḥazret-i nâzenîn : İÜ

²¹³⁰ İmdi ḥuşuş-ı mezkûrada : Bu ḥuşuşda : İÜ

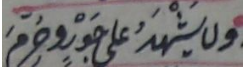
²¹³¹ ‘İllet-i : - İÜ

²¹³² Sebep-i : - İÜ

²¹³³ İhtimâli ... yâd ider : ‘İlleti muḥtemeldür : İÜ

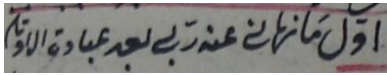
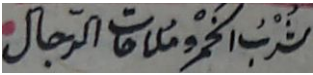
²¹³⁴ Ve ‘adde İbn Sebe’ min ḥaşâişe taḥrîm el-iġâret âlâ’l-küffâri izâ semi’a’t-tekbîra. (İbn Sebe’ diyor ki: Tekbir getiren kafirlere hücum haram kılınmıştı.)

²¹³⁵ Enes raḍiyallahu ‘anhdan mervî ḥaberde vârid oldı ki vaqtâ sultânü’l-mücâhidîn ‘aleyhi selâmi’l-mu’in bir kavme ğaza birle ref’-i ‘alem ve maḥall-i muḥârebeye vaz’-ı qadem buyurdıklarında tâbe şabâḥ nıkrân olup ğârete ruḥşat dâde olmazdı ol kavmden şavt-ı ezân ve şadâ-yı tekbir-i ḥüdâ-yı mennân ğuş-

revāhu²¹³⁶ Ḥakīm bin Ḥirām raḍiyallahu ‘anh ve fī ḥadīsin ‘Āiše (21) raḍiyallahu ‘anha²¹³⁷ innā lā nesta‘īnu bi-müşriki ve ol ḥazret-i şallallahu ‘aleyhi vesellem ehl-i küfrün hediyyesin qabul 61A (1) itmezdi. Ammā islāmı me’mul olanlarıñ veya te’elluf kılup murad buyurulan (2) kimesneniñ hedâyasını kabul revā-yäfte idi. Meşelâ hediye-i muqavves (3) ve gayriler mænendi ve umür-ı cihâdda qatl ve istilâ asâ ahvâlde anlardan taleb-i (4) mu’avenet itmezlerdi. Meğer istihdâm ola.²¹³⁸ (5)

 (6) ²¹³⁹ Revāhu²¹⁴⁰ eṭ-

Ṭaberānī ‘an Ebū’d-Derdā’ (7) ve Mu’āz raḍiyallahu te’ālā²¹⁴¹ ‘anhuma cāmi’ ve fī’l ḥadīṣ evvel-i minhānı ‘anh rabbi ba’d-ı ‘ibādetü’l evsān²¹⁴²

 (8) ²¹⁴³ Enes raḍiyallahu te’ālā

‘anhdan mervī haberde vārid oldı. Vaqtā sultānū’s-şakaleyn ve nürü’l-müşrikīn mücāhidīn ḥazretleri bir qavme gaza ile ref’-i ‘alem buyurdıklarında tābe şabāḥ nıkrān olup gārete izin dāde olmazlar idi. Ol qavmden ezān ve işitirlerse keff-i yed ve illā gārete ruḥşat buyururlardı. Kāfiriñ hediyyesin qabul itmezlerdi. Ammā İslām’ı me’mul olanlarıñ veya te’elluf kılup murad buyurulanın kabülü revā idi. Meşelâ hediye-i muqavves ve gayriler āsa ve umür-ı cihâdda qatl ve istilâ mænend ḥâlde anlardan mu’avenet taleb itmezlerdi. Meğer istihdâm ola²¹⁴⁴ ve daḥī²¹⁴⁵ cevr ve ḥayf ve meyl

zedi olursa muḥārebeden keff-i yed buyurur ve illā gārete izin ve ruḥşat dāde olurdu. Ve ‘adde’l-każā’ ve gayrihi min ḥaşāişi innehu lā yaqbelu hediyyete müşrikin ve lā yesta‘īnu bihi : - İÜ

²¹³⁶ Revāhu : - İÜ

²¹³⁷ Raḍiyallahu ‘anh ve fī ḥadīsin ‘Āiše raḍiyallahu ‘anha : - İÜ

²¹³⁸ Ve ol ... ola : ‘An ‘Āiše raḍiyallahu te’ālā ‘anha cāmi’ : İÜ

²¹³⁹ Ve lā yeşhedu ‘alā cevrin ve hurrime ‘aleyhi’l-ḥamri min evveli mā bu’işe qable en taḥrime ‘alā’-n-nāsi bi-naḥve ‘işrīne seneten felem tübeḥ lehu qaṭtu ve fī’l-ḥadīṣ. (Haksızlığa asla şehadet etmezdi. İçki insanlara yasaklandığından yirmi sene kadar önce ona yasaklanmıştı. Ona hiç helal olmadı.)

²¹⁴⁰ Revāhu : Ravī : İÜ

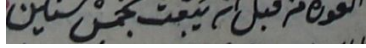
²¹⁴¹ Te’ālā : İÜ

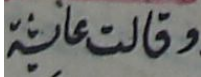
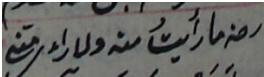
²¹⁴² Cāmi’ ve fī’l ḥadīṣ evvel-i minhānı ‘anh rabbi ba’d-ı ‘ibādetü’l evsān : İÜ

²¹⁴³ Evvelu mā nihānı ‘inde rabbī ba’de ‘ibādeti’l-evtāni şürbü’l-ḥamr ve mülāḥattü’r-ricāl. (Bir hadise göre peygamberimiz Allah bana ilk putlara tapmayı sonra içki içmeyi en son da süslenip böbürlenmeyi yasak etti, buyurmuştur.)

²¹⁴⁴ Enes raḍiyallahu te’ālā ‘anhdan mervī haberde vārid oldı. Vaqtā sultānū’s-şakaleyn ve nürü’l-müşrikīn mücāhidīn ḥazretleri bir qavme gaza ile ref’-i ‘alem buyurdıklarında tābe şabāḥ nıkrān olup gārete izin dāde olmazlar idi. Ol qavmden ezān ve işitirlerse keff-i yed ve illā gārete ruḥşat buyururlardı. Kāfiriñ hediyyesin qabul itmezlerdi. Ammā islāmı me’mul olanlarıñ veya te’elluf kılup murad buyurulanın kabülü revā idi. Meşelâ hediye-i muqavves ve gayriler āsa ve umür-ı cihâdda qatl ve istilâ mænend ḥâlde anlardan mu’avenet taleb itmezlerdi. Meğer istihdâm ola : İÜ

‘anhü’l-i’tidāl (9) ve nār ve ikāre²¹⁴⁶ hāzır ve şāhid²¹⁴⁷ olmazdı. Ve ibtidā-yı bi’setlerinden halka (10) hamr harām kılınmazdan²¹⁴⁸ yirmi sene miqdarı halka hamr harām kılınmazdan²¹⁴⁹ muqaddem cenāb-ı devlet-me’ablarına şürb-ü müdām²¹⁵⁰ (11) harām kılınup kaç’en ibāha olunmadığı hadīs-i şerīflerinde vürüd (12) itmişdür²¹⁵¹ ki rabbim te’ālā²¹⁵² beni fr’l-ezel perestiş-i²¹⁵³ evşāndan nehy buyurduğundan (13) soñra evvelen ve bi’z-zāt²¹⁵⁴ nehy eylediği şürb-i bāde²¹⁵⁵ ve isti’lā ve muğālebe²¹⁵⁶ (14) kaçdiyle halkla mücādele ve muhāşamadan nehy ve²¹⁵⁷ āzāde eyledi.²¹⁵⁸

(15) ²¹⁵⁹ Vücūd-ı nāzenin hāzret-i²¹⁶⁰ fahrü’l- (16) mürselīn ‘aleyh-i şalavātullah-i melikü’l-mu’in²¹⁶¹ ‘üryān olmakdan ve keşf-i cāy-ı²¹⁶² ‘avretten emr-i²¹⁶³ bi’set (17) ve risāletlerinden²¹⁶⁴ beş sene muqaddem nehy olundılar.

(18)   ²¹⁶⁵ Hālīle-i celīle-i cenāb-ı şıddıka (19) rivāyet ider ki edeb āmūz mekteb-i hikmet ‘aleyhi’l-selām ve’t-taḥiyye hāzretleriniñ (20) bi-ḥasbe’l-zevciyyeti ve’l-beşeriye cay-ı ‘avretine çeşmim düş olmadı ve onlar daḥī benim (21) maḥall-i sev’eme kaç’an nigāh²¹⁶⁶ itmeleri vuḳū’-yāfte olmadı.²¹⁶⁷

²¹⁴⁵ Daḥī : - İÜ

²¹⁴⁶ Ve meyl ... ikāre : Üzere : İÜ

²¹⁴⁷ Ve şāhid : - İÜ

²¹⁴⁸ Halka hamr harām kılınmazdan : - İÜ

²¹⁴⁹ Miqdarı halka hamr harām kılınmazdan : İÜ

²¹⁵⁰ Cenāb-ı ... müdām : Kendülere : İÜ

²¹⁵¹ Vürüd itmişdür : Rivāyet kerde Ebū’l Davud ve Mu’āz raḍiyallahu te’ālā ‘anhumā der : İÜ

²¹⁵² Te’ālā : - İÜ

²¹⁵³ Fr’l-ezel perestiş-i : ‘İbādet-i : İÜ

²¹⁵⁴ Ve bi’z-zāt : - İÜ

²¹⁵⁵ Bāde : Hamr : İÜ

²¹⁵⁶ Ve muğālebe : - İÜ

²¹⁵⁷ Nehy ve : İÜ

²¹⁵⁸ Eyledi : Kılındı : İÜ

²¹⁵⁹ Ve nehy ‘ani’t-ta’arrī ve keşfü’l-‘avrat min ḳable en yeb’āse bi-ḥams-ı sinin. (Üstüz ve elbisesiz yani çıplak kalmayı peygamberlikten beş yıl önce yasaklamıştı.)

²¹⁶⁰ Hāzret-i : İÜ

²¹⁶¹ ‘Aleyh-i şalavātullah-i melikü’l-mu’in : İÜ

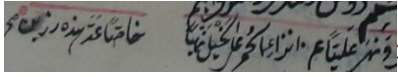
²¹⁶² Cāy-ı : - İÜ

²¹⁶³ Emr-i : - İÜ

²¹⁶⁴ Bi’set ve risāletlerinden : Bi’setlerinden : İÜ

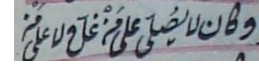
²¹⁶⁵ Ve ḳālet ‘Āiše raḍiyallahu ‘anh mā ra’aytu minhu velā re’ā minnī. (Hz. ‘Āiše buyurmuş: Ne o benim avretimi ne de ben onun avretini gördüm.)

²¹⁶⁶ Hālīle-i ... nigāh : Nigāh : SL

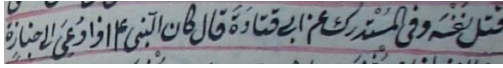

2168 **61B** (1) Ve bağla tevellüdü için himârı kırsrağa çekmegi nehy-i hâşla cenâb-ı ‘alî-i murtażâdan nehy buyurmaların daği (2) İmâm

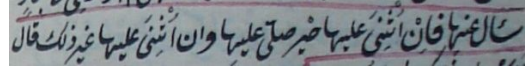
Rezzîn²¹⁶⁹ haşâişden ta‘dâd-ı rezîn buyurmuşlar.²¹⁷⁰

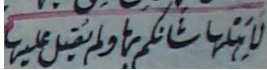
(3)

(4)

(5)

2171 Ve daği fe‘î müslimîn taqsîm olunmazdan (6) aqdem seriğa ve ihtifâya mübâderîn olanlardan fevt olan kimesne ve nefsinî katl idenler (7) üzerlerine²¹⁷² cenâze namâzı kılmazlardı.²¹⁷³ Ve müstedrek hâkimde²¹⁷⁴ mervî Ebi Qatâde der ki²¹⁷⁵ (8) vaqtâ imâmü’l-müttaqîn ‘aleyhi’s-selâm rabbü’l-‘âlemîn²¹⁷⁶ bir cenâze namâzına huzûrları²¹⁷⁷ istid‘â (9) ve iltimâs²¹⁷⁸ olursa meytiñ hâl ve şânından pürsân olup²¹⁷⁹ anı hayriyle yâd (10) iderler ise namâzın kılup hayriñ gayriyle haberdâr olurlar ise ehl-i meyyite (11) cenâzeñizi ne hâl iderseniz ediñ deyû buyurup²¹⁸⁰ şalâtına hâzır olmazlardı. Fi’l-vâkı‘ (12) entüm şühedâ’ullah fi arzihî haber-ı mu‘teberi bu ma’nâyı mü’eyyed olur. Ve hadîs-i Ebi Qatâde’de (13) vârid olan lafz-ı senâ azdâddan oldığı

²¹⁶⁷ Halîle-i celîle-i cenâb-ı şiddıka rivâyet ider ki edeb âmüz mekteb-i hikmet ‘aleyhi’l-selâm ve’t-taḥiyye hazretlerinin bi-ḥasbe’l-zevciyyeti ve’l-beşeriye cay-ı ‘avretine çeşmim düş olmadı ve onlar dağî benim maḥall-i sev’eme kat’an nigâh itmeleri vukû’-yâfte olmadı : - İÜ

²¹⁶⁸ Ve nehy-ı ‘Alîyyen ‘an inzâ’i’l-ḥamr ‘ale’l-ḥayl nehiyyen haşşen ‘adde hazihî Rezîn. (Hz. Ali’ye şöyle demiştir: Üstsüzler at ve katıra benzer. Bu da özel bir ikazdır.)

²¹⁶⁹ Ve bağla ... Rezîn : Rezîn : SL

²¹⁷⁰ Ve bağla tevellüdü için himârı kırsrağa çekmegi nehy-i hâşla cenâb-ı ‘alî-i murtażâdan nehy buyurmaların daği İmâm-ı Rezîn haşâişden ta‘dâd-ı rezîn buyurmuşlar. : - İÜ

²¹⁷¹ Ve kâne lâ yuşallî ‘alâ men galle ve lâ ‘alâ men Qatele nefsehu ve fi’l-Müstedreki ‘an Ebi Qatâde kâle kâne’n-nebî ‘aleyhisselatu vesselâm izâ du‘âyı ilâ cenâzetin se’ele ‘anhâ fe-in üşniye ‘aleyhâ haber-ı şallâ ‘aleyhâ ve in üşniye ‘aleyhâ gayru zalik kâle li-ehlihâ şâ’nikum bihâ ve lem yuşalli ‘aleyhâ. (Ve o kin ve gazezli olanın ve intihâr edenin cenaze namazını kıldırmazdı. Qatele Müstedrek kitabında şöyle aktarır: Peygamberimiz (SAV) cenazeye çağırıldığında ölen kişinin nasıl biri olduğunu sorar, iyi biri olduğu söylenirse namazını kıldırır. İyilikle anılmazsa akrabalarına siz nasıl isterseniz öyle yapın derdi ve namazını kıldırmazdı.)

²¹⁷² Olanlardan ... üzerlerine : Olanlar üzerine ve nefsi katl iden kimesne üzerine : İÜ

²¹⁷³ Cenâze namâzı kılmazlardı : Edâ-yı şalât-ı cenâze itmez idiler : İÜ

²¹⁷⁴ Ve müstedrek hâkimde : - İÜ

²¹⁷⁵ Mervî Ebi Qatâde der ki : Mervîdür ki : İÜ

²¹⁷⁶ İmâmü’l-müttaqîn ‘aleyhi’s-selâm rabbü’l-‘âlemîn : - İÜ

²¹⁷⁷ Huzûrları : Huzûr-ı sa‘âdet mefûrları : İÜ

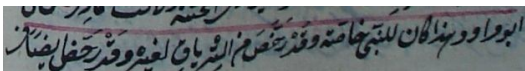
²¹⁷⁸ Ve iltimâs : - İÜ

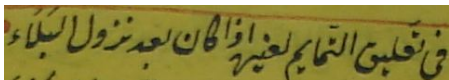
²¹⁷⁹ Olup : Olurlardı : İÜ

²¹⁸⁰ Buyurup : İÜ

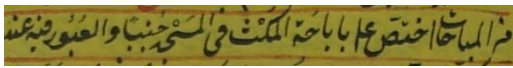
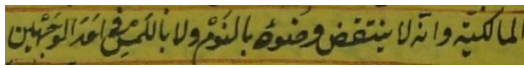
hüveydādūr.²¹⁸¹ (14) (15)

 ²¹⁸² Mā-i ebbālīde²¹⁸³ olan ḥarf-ı mānā fihi ve śāniye mevşūledür demek olur ki (16) ben şürb-i tiryāk eylesem veyā üzerime ḥamā'il āvīze kılsam veyā kendü ve zāde-i (17) ṭab'imden şî'ir söylesem ya'nī bunlardan birini fi'ile götürsem her şey' i 'mālde (18) mübālātım olmazdı. Velakin ba'zı eşyā-yı fi'le götürmekden ictināb ve ihtirāz (19) iderüm deyu buyurular İmām Zehebi ḥadīṣ-i mezkūruñ münker olmasına zāhib olmuşdur. (20) Velakin Ebū Dāvud sicistān-ı süneninde irād-ı şihḥatine delālet-

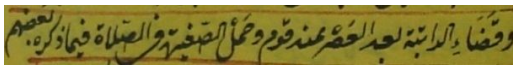
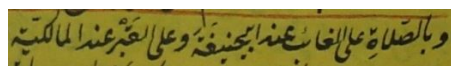
nümādūr.²¹⁸⁴ (21) 62A (1)

 ²¹⁸⁵ Yine Ebū Dāvud naḳli (2) üzere şürb-i tiryāk ve ta'lik-ı temīme ve şî'ir ile gūyā olmak nehyi cenāb-ı peygamber (3) pür ihtişāşa ḥāşş olup ḡayrilere isti'māl-i diryāk ile ruḥṣat-dāde oldukları (4) zāḥir ve ba'zına ba'de nüzülü'l-beliyye ta'lik-i 'azāim ve temayim ile izin ve müsā'adeleri (5) erzānı

buyurulduğu bāḥir dūr vallahu a'lam²¹⁸⁶ **El-faşlü's-şālīs** (6)

 (7) (8)

 (9) (10)

 (11) ²¹⁸⁷ (12)

²¹⁸¹ Fi'l-vāqī'... hüveydādūr : - İÜ

²¹⁸² Ve fi sünen-i Ebī Davud ḥadīṣ-i mā ābā lī mā ateytu in ene şeribtü tiryāken ev ta'allakat temīmeten ev ḳultü'ş-şî're min ḳabli nefsi. (Ebū Davud Sünen kitabındaki hadiste peygamberimiz şöyle diyor: Ben ömrüm boyunca içkiye ve putlara hiç yanaşmadım ve kendi kendime şiir de söylemedim.)

²¹⁸³ Ebbālīde : Evveli : İÜ

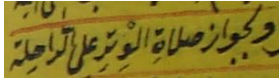
²¹⁸⁴ Dimek ... delālet-nümādūr. : - İÜ

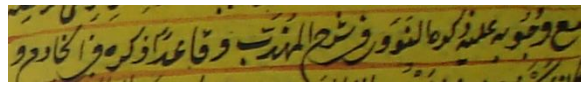
²¹⁸⁵ Ḳāle Ebū Dāvud ḥazā kāne li'n-nebī ḥaşṣetün ve ḳad rahḥaşe mine't-tiryāki li-ḡayrihi ve ḳad rahḥaşe eyzān fi ta'liki't-tāmāyim li-ḡayri izā kāne ba'de nüzülü'l-belā-i. (Ebū Davud diyor ki, bu özellikler peygamberlere hastır. Ama başkasına önceden ruhsat vardı. Ta'liki't-tāmāyim kitabının aktardığına göre bir musibete katlanma esnasında içkiye ruhsat vardı.)

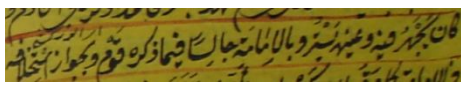
²¹⁸⁶ Yine ... a'lam : - İÜ

²¹⁸⁷ Fimā ihtāşşa bihi mine'l-mübāḥāt ihtāşşa 'aleyhisselām bi-ibāḥeti'l-mekşi fi'l-mescid cünüben ve'l-'ubūr-i fihi 'inde'l-mālikiyyeti ve innehu lā yentekīzu vuzūh'uhu bi'n-nevm velā bi'l-lemsi fi aḥadi'l-vecheyni ve hüve'l-eşāḥḥ ḳīle ve bi-ibāḥati istikbālül-ḳible ve istidbāriḥā ḥāl-i ḳazā'i'l-ḥāceti ḥekāhu İbn Daḳīḳ el-'abd fi şerḥi'l-'umdeti ve bi-ibāḥati'ş-şālāti lehu ba'de şālāti'l-'aşri ve ḳazā'i'r-rātibeti ba'de'l-'aşr 'inde ḳavm ve ḥamlü'ş-şāḡireti fi'ş-şālāti fimā zekerehu ba'zūhum ve bi'ş-şālāti 'ale'l-ḡā'ib 'inde Ebī

Mescid-i şerîfde cünüben mekṣ ve iḳāmet ve ‘ubūr ki ğayre yā vuzū’ veyā teyemmümle mürür (13) icāb ider be-ḳavli İmām Mālik bi’l-iḥtişāş ḫazretin ibāḫatine sālīkdür.²¹⁸⁸ (14) Ve nemv ki mażanne-i naḳz-ı vuzūdur. Bi-lā şurūṭin ḫazret için bi’l-izṭicā’ ve’l- (15) istilkā ibāḫatine menūḫdur. Ve aḫad vechiniñ şihḫatteri üzere²¹⁸⁹ lems ve (16) mess-i nisvah ile intiḳāz-ı vuzū lāzım gelmediği kemā sabāḳ taḫşīş-i ibāḫatla (17) muşaddıḳdur²¹⁹⁰ ve müstaḳbelen ilā’l-ḳible ve müstedbiren²¹⁹¹ ḳazā-yı ḫācet-i beşeriyeleri²¹⁹² (18) mübāḫ kılındığı taḫḳīḳ kerde-i İbn Daḳīḳ dūr. Kezalik ba’de şalāti’l-‘aşr (19) namāza ḳıyām²¹⁹³ ve hemçünān ḳazā’-yı rātibe ibāḫati berdevāmdur ve eṣnā-yı şalātda²¹⁹⁴ (20) küdek-i şağīri ḫaml mübāḫ kılındı. Nitekim kerīmezādeleri²¹⁹⁵ Ümāme binti (21) Zeyneb²¹⁹⁶ ‘anberin-i şemmāme gibi taḫammül ve namāz içre tezemmül²¹⁹⁷ buyurdıkları seyyid-i şerîfde **62B** (1) te’emmül buyurıyla ve²¹⁹⁸ ‘inde Ebi Ḥanīfe raḫiyallahu ‘anh²¹⁹⁹ mu‘teber olan şalāt²²⁰⁰ ‘ale’l-ġā’ibi’l-müteveffā (2) ve mālīkiyyede ḳabr-ı mevtā üzere şalāt cenāzeye ḳıyām melik-i Habeş’e Necāşī Eşḫame-i

(3) benām āsā seyyidü’l-enāma ibāḫa²²⁰¹ kılındı. (4)

(5) (6)

(7)

 (8)

Ḥanīfe ve ‘alā’l-ḳabri ‘inde’l-mālīkiyye. (Ona has cāiz olan özellikler. Cünüpkken mescidde duramaz Malikiiler sadece mescidden geçebilir. Uyumakla ya da ellemekle abdesti bozulmazdı. İki görüşten sahih olana göre istinca anında kibleye yüzünü ya da sırtını dönebilirdi. İbn Daḳīḳ anlattığına göre ikinci namazından sonra namaz kılabilmesi, ratibeleri kaza edebilmesi ona has özelliklerdendi. Başka bir cemaatin görüşüne göre çocukları namazda kaşiyabilirdi.)

²¹⁸⁸ Be-ḳavli ... sālīkdür : Ol ḫazrete ibāḫa kılındı : İÜ

²¹⁸⁹ Aḫad vechiniñ şihḫatteri üzere : İÜ

²¹⁹⁰ İle intiḳāz-ı ... muşaddıḳdur : Daḫī böyledür. Ve müstedbiren : İÜ

²¹⁹¹ Ve müstedbiren : - İÜ

²¹⁹² Ḥācet-i beşeriyeleri : Ḥācetleri : İÜ

²¹⁹³ Ba’de ... ḳıyām : Ba’de’l-‘aşr şalavat : İÜ

²¹⁹⁴ Berdevāmdur ve eṣnā-yı şalātda : Eṣnā-yı namāzda : İÜ

²¹⁹⁵ Kerīmezādeleri : Zadeleri : İÜ

²¹⁹⁶ Ümāme binti Zeyneb : Ümāme’yi : İÜ

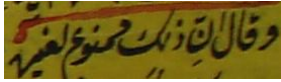
²¹⁹⁷ Ve namāz içre tezemmül : - İÜ

²¹⁹⁸ Seyyid-i şerîfde te’emmül buyurıyla ve : Sırada muḳarrerdür : İÜ

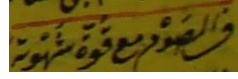
²¹⁹⁹ Raḫiyallahu ‘anh : - İÜ

²²⁰⁰ Şalāt : SL

²²⁰¹ Cenāzeye ... ibāḫa : Cenāze mübāḫ : İÜ

²²⁰² Ve zāt-ı ‘ālīşānlarına şalavat vitri-i vācib (9) müteḥattim iken merküb-ı ḥāşşaları üzere süvār oldıkları hālde ve cālisen (10) daḥī²²⁰³ edāları ve vitrde fī ḡayri’t-terāvīḥ ma’a’l-cemā’ati nāsa iḥfā ve isrār (11) lāzım iken kendülere her bār-ı idāde²²⁰⁴ ichār ve izhārları ve cālisen oldukları (12) hālde bilā ‘özü farzda edāları ve kâ’iden imāmet buyurmaları ve²²⁰⁵ imāmetde (13) cenāb-ı şıddıkı istiḥlāf itmeleri ve²²⁰⁶ miḥrāb-ı şeref-nişāblarından²²⁰⁷ kendüler (14) te’ahḥür ve teḥallüf²²⁰⁸ buyurup Ebi Bekr raḍiyallahu ‘anhı²²⁰⁹ taḥdīm itmekle²²¹⁰ teşrīf (15) buyurmaları ve namazın bir rek’atda ba’zen²²¹¹ kıyāmla ve ba’zen²²¹² ku’üden edāları ki (16) ḡayriñ ḥaḳḳında fī’l-farz-ı dūne’n-nefl-i²²¹³ memnū’iyyeti ḡayr-ı medfū’dur. Şān-ı (17) celālet nişān nebiyy-i

mennānda²²¹⁴ bi’l-cümle cā’iz ve ibāḥati ḥā’izdür. (18) ²²¹⁵ Ve fī ḥadīsi ‘Āişe raḍiyallahu ‘anha kāne resūlullah şallallahu ‘aleyhi vesellem (19) yuḳabbelu ba’zı ezvācihi ve hüve sā’imün ve kāne ehlekehüm li-irbih daḥī eşnā’-yi şavmda (20) şehvet-i nefsine mālİK olanlar için ḳableye cevāz ve var iken ol ḥazretin (21) kemāl-ı ḳuvvet-i şehvetiyle būsışı mübāḥ kılındı. Ve’l-vişāl²²¹⁶ ve fī rivāyeti’l-şeyḫan **63A** (1) iyyākum ve’l-vişāli ḳālū fe-inneke tevāşşulü yā resūlallah ḳāle innī (2)

²²⁰² Ve bi-cevāz-i şalāti’l-vitri ‘ale’r-raḥileti ma’a vucūbihi ‘aleyhi zekerehü en-nevevī fī Şerḥi’l-Mühezzeb ve kâ’iden zekerehu fī’l-Ḥādım ve kāne yeçeru fıhi ve ‘aynihi yesturu ve bi’l-imāmeti cālisen fimā zekerehu ḳavmi ve bi-cevāzi istiḥlāfihi fī’l-imāmeti kemā vaka’ li-Ebī Bekr Ḥüseyin te’ahḥare ve ḳaddemehu fimā ḳāle cemā’ati ve bi-enne yuşalli er-rek’ate’l-vāḥidete bi-vāziḥā min kıyāmin ve ba’zuhā min ku’üdin fimā zekerehu ba’zü’s-selefi ve ḳāle inne zalike memnū’ li-ḡayrihi. (Şerḥi’l-Mühezzeb’de vitir namazını binek üzerinde kılabilceği aktarılmıştır. Ḥādım’de oturarak namaz kılabilceği aktarılmıştır. Bir grubun görüşüne göre başkasının sessiz kılabilceği namazı o sesli kılabilirdi ve oturarak imamlık yapabilirdi. Bir kısım cemaatin içtihadına göre onun yerine Hz. Ebübekir’in yaptığı gibi imamlık yapılıbilirdi. Bazı sefilelerin görüşüne göre namazın bir kısmını ayakta bir kısmını oturarak kıldırabilirdi. Onun dışında hiç kimseye böyle bir ruhsat verilmedi, onun dışındaki herkese yasaktı.)

²²⁰³ Üzere ... daḥī : Üzerine süvāri hālinde : İÜ

²²⁰⁴ İdāde : - İÜ

²²⁰⁵ Ve cālisen ... buyurmaları ve : Cālisen imāmetleri : İÜ

²²⁰⁶ İstiḥlāf itmeleri ve : İstiḥlāfları : İÜ

²²⁰⁷ Şeref-nişāblarından : Şerāfet nişābdan : İÜ

²²⁰⁸ Ve teḥallüf : - İÜ

²²⁰⁹ Raḍiyallahu ‘anhı : Eş-şıddıkı : İÜ

²²¹⁰ İtmekle : Etmeleriyle : İÜ

²²¹¹ Ba’zen : - İÜ

²²¹² Ve ba’zen : - İÜ

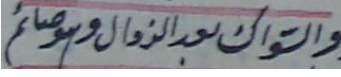

²²¹³ Fī’l-farz-ı dūne’n-nefl-i : - İÜ

²²¹⁴ Celālet ... mennānda Şeref me’abında : İÜ

²²¹⁵ Ve’l-ḳableti fī’ş-şavm ma’a ḳuvvet-i şehveti. (Şehveti çok olmasına karşın çok oruç tutması)

²²¹⁶ Ve fī ḥadīsi ... Ve’l-vişāl : - İÜ

lestu mişlükum innī ebeytu yu‘imunī rabbī ve yeskīnī imdi²²¹⁷ murād haqīqaten ta‘am ve (3) şarāb-ı cennet hażret-i faħr-ı ‘āleme²²¹⁸ ikrāmı bī-minnet olup ve ekl-i cennet ğayr-ı (4) muftıra oldığı ber şıhhat ve bu la‘ıfe münfehımdür ki şavm-ı²²¹⁹ vişāl-i küll-i ümmetden (5) medfū‘ ve aħad-ı ifrāda şümül ile memnū‘²²²⁰ olmaya. Zırā ekşer-i şulehā-i ümmetden²²²¹ (6) şavm-ı²²²² vişāl şöhet-yābdur. İbn Hıbbān buyurur ki kâ‘ilün ebeytu ‘anh rabbī (7) hażretleri²²²³ cū‘ ve ğürisnegi²²²⁴ hālinde şikem-i pür hüküm üzere vaz‘ hacr²²²⁵ ider diyenleriñ (8) buṭlān kavlı bu hadīs-i şerīf²²²⁶ ile istidlāl olunur.²²²⁷ Belā lafz-ı hadīsde hacr (9) bi‘r-rā‘i‘l-mühmele hacz-zāy-ı mu‘ceme ile fi‘l-‘aşl rivāyet olunmazdır ki²²²⁸ taraf-ı azār (10) ma‘nāsınadır. Rā‘-i mühmele ile taşhīf kılmuşlar. Ve fi hadīsı ‘Āişe rağiyallahu te‘ālā ‘anha kāne resūlullah şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem (19) yukabbelu ba‘zı ezvācihi ve hüve sâ‘imün ve kāne ehlekehüm li-irbih halet-i şavmda (20) şehvet-i nefesine mālİK olanlar için cevāz ve var iken hażretin (21) kemāl-ı kuvvet-i şehvetiyle büşişi mübāh²²²⁹ ve şavm-ı vişāl (11) āhirden menhī iken ol hażret²²³⁰ haqkında maħz-ı kırbet olmağla²²³¹ ibāhaten (12) vişāle bi‘t-taşşış²²³²

vuşlatdur. (13) (14)

²²³³ (15) Ve şā‘im ba‘de‘z-zevāl isti‘māl-i

²²¹⁷ İmdi : Ebū Hureyre : İÜ

²²¹⁸ Hażret-i faħr-ı ‘āleme : Hażrete : İÜ

²²¹⁹ Şavm-ı : - İÜ

²²²⁰ Şümül ile memnū‘ : Şümüli : İÜ

²²²¹ Ekşer-i şulehā-i ümmetden : Ekşer-i şulehādan : İÜ

²²²² Şavm-ı : - İÜ

²²²³ Kâ‘ilün ... hażretleri O hażret : İÜ

²²²⁴ Ve ğürisnegi : - İÜ

²²²⁵ Hacr : - İÜ

²²²⁶ Şerīf : İÜ

²²²⁷ İstidlāl olunur : Müstedelldür : İÜ

²²²⁸ Bi‘r-rā‘i‘l-mühmele ... olunmazdır ki : Ĥarf-i zāy ile hacz-ı irad olunmuştur ki : İÜ

²²²⁹ Ve fi hadīsı ... mübāh : - İÜ

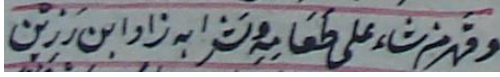
²²³⁰ Hażret : Kendülere : İÜ

²²³¹ Olmağla : Üzere : İÜ

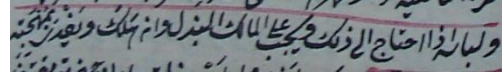
²²³² Bi‘t-taşşış : - İÜ

²²³³ Ve‘s-sivāk ba‘de‘z-zevāl ve hüve şā‘im zikerehu Rezzīn kīle ve‘ş-şavm cünüben bi-ğayri kerāhatin hakkahu eṭ-Ṭaħāvi ve ibāha duħül-i Mekke bi-ğayri iħrāmın ve istimrāri‘ṭ-ṭayyib fi‘l iħrām fīmā zekerehü‘l-mālikiyye. (Oruçluyken misvak kullanmak, Rezzīn‘in zikrettiğine göre cünüpkere kerehatsiz oruç tutmak, Ṭaħāvi‘nin aktardığına göre iħramsız Mekke‘ye girebilmek ona has özelliklerdendi. İħramda iken kokunun devamı ona mübahtı.)

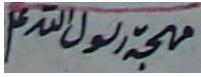
misvâkdan ma‘a‘l-kerâheti²²³⁴ memnû‘ iken kendülere (16) ibâha kılınup ve²²³⁵ cünüben el-ḥâmal-i²²³⁶ şiyâm dahî ol ḥazrete²²³⁷ mübâh idi ve iḥrâm (17) bend²²³⁸ olmaksızın Mekketullahı velev bilâ özü²²³⁹ duḥûl ve muḥrimen isti‘mâl ve istidame²²⁴⁰ istimrâr mu‘aṭarât-ı şümûl (18) ma‘a ḥürmet ‘alâ ğayri ol ḥazrete²²⁴¹ ibâha kılınmak ḥavâşş-ı²²⁴² ḥazretten olduğu yad (19) kerde-i mâlikiyyedür.²²⁴³

(20)

(21)

2244

Ve ta‘âm ve şerâb ve libâsda zât-ı hümâyün ḥazret-i muḳteżâ **63B** (1) olanı²²⁴⁵ mâlik-i muḥtâcdan aḥz itmek ve mâlikî anları cenâb-ı faḥrı- ‘âleme²²⁴⁶ bezl (2) eylemek ve lev şâhib-i eşya²²⁴⁷ helâke maḥrûn ise de ṭaraf-ı ‘âlî ḥazrete²²⁴⁸ bezl ve²²⁴⁹ îşâr (3) itmesi muḥtâr idi. Küş-i²²⁵⁰ rûḥ-ı revânımı ol nûr-i mücessem ve ruḥ-ı cesed-i ‘âlem²²⁵¹ rah-ı muḥabbet (4) ve ḥimâyetinde²²⁵² fidâ ve nişâr itmek icâb eylediği ol-ḥazrete teşrîfen ve tekrîmen²²⁵³ (5) ibâha kılındı.²²⁵⁴ Kâlallahu te‘âlâ el-nebiyyu²²⁵⁵ evla bi‘l-mü‘minîne min enfusihim el-âyet (6) cân-ı sipârân aşḥâb-ı zevi‘l-i‘tibârdan Ṭalḥa raḍiyallahu ‘anh cenâbının²²⁵⁶ rûz-i müşrik (7) sûz-i aḥadda şiyâne ve ḥimâye

²²³⁴ Ma‘a‘l-kerâheti : - İÜ

²²³⁵ İbâha kılınup ve : - İÜ

²²³⁶ El-ḥâmal-i : - İÜ

²²³⁷ Ol ḥazrete : - İÜ

²²³⁸ Ve iḥrâm bend : Denildi ve maḥrem : İÜ

²²³⁹ Velev bilâ özü : SL

²²⁴⁰ İstidame : İÜ

²²⁴¹ Mu‘aṭarât-ı ... ḥazrete : Tayyib dahî : İÜ

²²⁴² Ḥavâşş-ı : Ḥâşşa-i : İÜ

²²⁴³ Ḥazretten ... mâlikiyyedür : Ḥazret-i ḥabîb-i mucîbdür : İÜ

²²⁴⁴ Ve ḳahara men şâ‘e ‘alâ ta‘âmihi ve şerâbihi zâde İbn Rezîn ve libâsa izâ ihtâce ilâ zalike ve yecibu ‘alâ‘l-mâliki‘l-bezli ve inheleke ve yefde-i bi-muhaccete muḥacce-i resûlullah ‘aleyhisselâm. (İbn Rezzîn aktardığına göre yiyecek verecek insanlara kızabilirdi. İhtiyacı olan şeylerin karşılanması önceliklidir. Çünkü Allah’ın âyette buyurduğu gibi onun sevgisi ve değeri her şeyin üstünde olmalıdır.)

²²⁴⁵ Hümâyün ... olanı : Hümâyünlarına iḳtizâ ideni : İÜ

²²⁴⁶ Cenâb-ı faḥrı- ‘âleme : Ḥazrete : İÜ

²²⁴⁷ Eşya : - İÜ

²²⁴⁸ ‘Âlî ḥazrete : ‘Âlîlerine : İÜ

²²⁴⁹ Bezl ve : - İÜ

²²⁵⁰ Küş-i : SL

²²⁵¹ Nûr-i ... ‘âlem : Ruḥ-ı âlem ve nûr-ı mücessem : İÜ

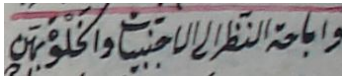

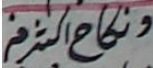
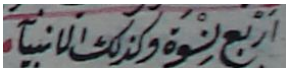
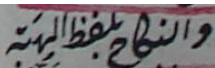
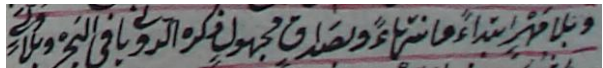
²²⁵² Ḥimâyetinde : ‘İnâyetinde : İÜ

²²⁵³ İcâb ... tekrîmen : Cümle : İÜ

²²⁵⁴ Kılındı : Buyuruldu : İÜ

²²⁵⁵ Te‘âlâ el-nebiyyu : Sübhane’n-nebiyyi : İÜ

²²⁵⁶ Cân-ı sipârân aşḥâb-ı zevi‘l-i‘tibârdan Ṭalḥa raḍiyallahu ‘anh cenâbının : - İÜ

faḥr-ı risāletde²²⁵⁷ zuhūra gelen bezl-ı naḫd-ı²²⁵⁸ cān mertebe-i (8) ḥizmet
güzârlıkları²²⁵⁹ pür iştihârdur. (9) ²²⁶⁰ Ve
ecnebiyye olan nisvāna²²⁶¹ nikāh ve iltifātı ve ānlarla emkine-i hāliyede (10) cülüs ve
şoḥbetleri²²⁶² ve süvâr oldukları dābbeleriniñ ḥalf-i²²⁶³ devrānisine ecnebiyyâtı²²⁶⁴ (11)
irdāf buyurulmaları ol ḥazrete²²⁶⁵ ibāḥa kılınmış idi.²²⁶⁶ Hatta Ümmü Ḥarām binti
Milḥān (12) raḍiyallahu ‘anhā el-mennān ile cenāb-ı peygamber ins ve canın²²⁶⁷
miyānelerinde zevciyyet (13) veyā²²⁶⁸ maḥremiyyet ve zevciyyet²²⁶⁹ nāyāb iken ḥāşşe-
i²²⁷⁰ ḥāne-i Ümmü Ḥarām’a ḥurām ve istirāḥat-ı birle idāre-i (14) kelām²²⁷¹ ve sırr-ı
sa‘ādetmendini tefliyet ve tesrīḥ vuḫū‘unu ehl-ı (15) seyr-ı taşrīḥ ittiler ve bī‘at-ı
rızvānda zenān ile taḫt-ı şevābdan muşāfaḥa (16) buyurdıkları rivāyet-ı Ṭaberānī üzere
rāygāndur.²²⁷² (17) ²²⁷³ Ve dört ‘aded²²⁷⁴ nisādan
ziyādeye ḥull-i bend-i²²⁷⁵ (18) nikāh olmak cenāb-ı faḥr-ı mevcūdāta²²⁷⁶ ve sâ‘ir enbiyā-
yı zī sa‘ādāta²²⁷⁷ mübāḥ idi. (19) Ve fi’z-ziyāde li-nebiyyinā ‘aleyhisselām ‘ale’t-
tis‘a²²⁷⁸ ḥilāf (20) (21)

²²⁵⁷ Şiyāne ... risāletde : Ṭalḥa raḍiyallahu te‘ālā ‘anhādan : İÜ

²²⁵⁸ Zuhūra gelen bezl-ı naḫd-ı : Zuhūr-yäfte : İÜ

²²⁵⁹ Cān ... güzârlıkları : Cān sipârlık : İÜ

²²⁶⁰ Ve ibāḥatı’n-nazar ilā’l-ecnebiyāt ve’l-ḥalvebihinne ve irvākıhinne. (Yabancı kadınlara bakmak onlarla yalnız kalmak ya da onların yanında oturmak ona cāizdir.)

²²⁶¹ Olan nisvāna : Zennāne : İÜ

²²⁶² Hāliyede ... şoḥbetleri : Ḥalvetī : İÜ

²²⁶³ Ḥalf-i : - İÜ

²²⁶⁴ Ecnebiyyātı : - İÜ

²²⁶⁵ Ol ḥazrete : - İÜ

²²⁶⁶ Kılınmış idi : Olundı : İÜ

²²⁶⁷ Raḍiyallahu ... canın : İle : İÜ

²²⁶⁸ Zevciyyet veyā : - İÜ

²²⁶⁹ Ve zevciyyet : İÜ

²²⁷⁰ Ḥāşşe-i : İÜ

²²⁷¹ İstirāḥat-ı birle idāre-i kelām : Nevm : İÜ

²²⁷² Sa‘ādetmendini ... rāygāndur : Sa‘ādetmendlerini tefliyet vuḫū‘ delāleti mā lā kelāmdur : İÜ

²²⁷³ Ve nikāḥ-u ekşere min erba‘i nisvetin ve kezalik el-enbiyā. (Ve diğere peygamberlere olduğu gibi ona da dört kadından fazlasıyla evlenmek cāizdir.)

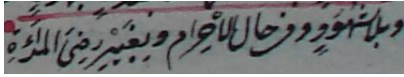
²²⁷⁴ ‘Aded : - İÜ

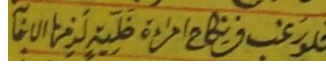
²²⁷⁵ Ḥull-i bend-i : - İÜ

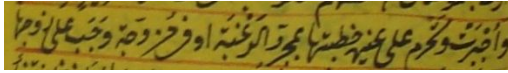
²²⁷⁶ Olmak cenāb-ı faḥr-ı mevcūdāta : Kendülere : İÜ

²²⁷⁷ Enbiyā-yı zī sa‘ādāta : Peygamberān ‘aleyhümüş-şalavātü’r-raḥman ḥazretine daḫī : İÜ

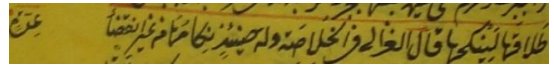
²²⁷⁸ ‘Aleyhisselām ‘ale’t-tis‘a : Şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem : İÜ

²²⁷⁹ Ve daği bir muktezâ-yı naşş-ı **64A** (1) celil ve imre'et-i mü'mine in vehebet nefsehâ li'n-nebiyyi in erâde en-nebiyyu en yestenkiha'l- (2) âyeti mer'e cihetinden bi-lafzi'l hibe nikâhıñ cevâzı tecvîz-kerde-i²²⁸⁰ Şâfi'î ve Âhmed bin (3) Hânel'dür amma min cihetin hâzretü'n-nebeviyye²²⁸¹ lafz-ı nikâh²²⁸² ve tecvîz-i tekellüm lâ-büdd (4) olmasını şihhatteñ-i aqvâldür²²⁸³ ve ibtidâ ve intihâ bilâ mehir 'ağd-ı²²⁸⁴ nikâh-ı vuķū²²⁸⁵ ve ğayr-ı ma'lûm (5) şadâķ ve kâbîn²²⁸⁶ ile mübâh buyuruldu.²²⁸⁷ Vech-i ma'hûd²²⁸⁸ üzere nikâh-ı ma'kûd-ı²²⁸⁹ vuķū²²⁹⁰ (6) zevcât-ı tâhîrâtdan Meymûne bintü'l-Hâriş ve Zeyneb binti Hüzeyme el-Enşâriyye (7) ve Ümmü Şerîk binti Câbir ve Havle binti Hâkîm rağiyallahu te'âlâ 'anh²²⁹¹ ile ma'düdâtdur. Ve 'an Ebi Hânîfe (8) rağiyallahu 'anh²²⁹² yen'akidü'n-nikâhu bi-lafzi'l-hibbeti li-ğayrihi şallallahu te'âlâ²²⁹³ 'aleyhi vesellem ve daği bilâ veliyyi'l-mer'eti ve bilâ şühüd (9) ve esnâ'i²²⁹⁴ iħrâmda iken²²⁹⁵ ve bilâ rağiye'l-mer'eti nikâh ol hâzrete²²⁹⁶ câ'iz ve mübâh idi. Li-enne (10) evlâ bi'l-mü'minîne min enfusihim²²⁹⁷ (11)

(12)

²²⁷⁹ Ve'n-nikâh bi-lafzi'l-hibeti ve bilâ mehirin ibtida'en ventiha'en ve bi-şadaķin mechulin zekerehu er-Runî yâ fi'l Bahri ve bilâ veliyyin ve bilâ şühüdün ve fi hâli'l-iħrâm ve bi-ğayri raği'l-mer'eti. (Hibeyle mehirsiz, meçhul mehirle evlenebilirdi. Runi'nin Baħr kitabında aktardığına göre velisiz, şahitsiz, iħramdayken ve bayanın rızası olmadan da evlenmek ona câizdi.)

²²⁸⁰ Mer'e ... kerde-i : Min ciheti'l-merrât bi-lafzi'l hibbeti cevâz-ı nikâhdur. Hazâ kavlı-i : İÜ

²²⁸¹ Ve Aħmed ... nebeviyye : Raħmetullah imâmen ciheti'l-hâzret felâ bed min : İÜ

²²⁸² Lafz-ı nikâh : Lafzi'l-inkâh : İÜ

²²⁸³ Tecvîz-i ... aqvâldür : Tecvîz 'alâ'l-eşah : İÜ

²²⁸⁴ 'Ağd-ı : - İÜ

²²⁸⁵ Vuķū : NP

²²⁸⁶ Ve kâbîn : - İÜ

²²⁸⁷ Buyuruldu : İdi : İÜ

²²⁸⁸ Ma'hûd : Mezkûr : İÜ

²²⁸⁹ Nikâh-ı ma'kûd-ı : - İÜ

²²⁹⁰ Vuķū ' SL, Vuķū' yâfte olan : İÜ

²²⁹¹ Rağiyallahu te'âlâ 'anh : - İÜ

²²⁹² Rağiyallahu 'anh : - İÜ

²²⁹³ Te'âlâ : İÜ

²²⁹⁴ Ešnâ'i : Hâl-i : İÜ

²²⁹⁵ İken : İÜ

²²⁹⁶ Ol hâzrete : - İÜ

²²⁹⁷ Li-enne evlâ bi'l-mü'minîne min enfusihim : - İÜ

²²⁹⁸ (13) Ve daḥī²²⁹⁹ zevc ve nikāḥdan ḥāliye bir²³⁰⁰ mer'eye raġbet buyursalar mer'e için icābet²³⁰¹ (14) lāzım gelüp daḥī²³⁰² icbār olunup mücerred ḥāzretin raġbetiyle ġayrı ol ḥātūnı²³⁰³ (15) ḥiṭbe ve nikāḥ harām olurdu veyahūd merġüb-ı lehā olan zen-i²³⁰⁴ zevc-i²³⁰⁵ āhiriyle müzevvece (16) veyā ḥod-ı²³⁰⁶ ġayrın taḥt-ı nikāḥında ma'küde²³⁰⁷ olsa zevciniñ üzerine ol mer'eniñ²³⁰⁸ (17) ṭalākı vācib olurdu. Tā ki ol ḥāzret ol zen-i metrūke ve muṭallakaya 'aḡd-ı nikāḥ (18) eyleye nitekim duḡter-i vālā-yı güher²³⁰⁹ 'ammeteleri²³¹⁰ Zeyneb binti Caḡş raḡiyallahu te'ālā²³¹¹ 'anh ile zevci Zeyd bin (19) Ḥāriṣe kıṣṣa-i pür ḥiṣsesi²³¹² ve iz teḡlū lillezi en'amellahu 'aleyh ey bi'l-islām ve (20) en'amte 'aleyh ey bi-i'tākihi ṣallallahu 'aleyhi vesellem²³¹³ iṣbu naṣṣ-ı 'azīz ile menṣūṣ-ı 'aleyḥādur el-ḥülāṣa (21) emr-i mezkūr vech-i meṣṭūr üzere cārī²³¹⁴ olduġı hālde 'iddet-i mer'e münkāziyye olmaksızın **64B** (1) faḡr-ı cihān 'aleyhi ṣalavāti'r-raḡman ḥāzretine²³¹⁵ nikāḥ-ı maḡṣūṣ ve mübāḥ²³¹⁶ olmak ḥülāṣada yād kerde-i (2) İmām

Ġazālī'dür.

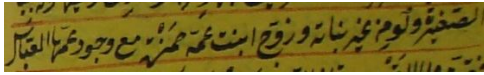
(3)

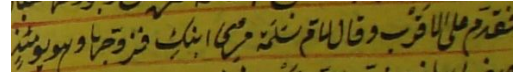
(4)

(5)

(6)

(7)

²²⁹⁸ Fe-lev raġabe fi nikāḥi imra'etin ḥāliyyetin lezimehā el-icābet ve ucıiret ve taḡrim 'alā ġayri ḥiṭbetihā bi-mücerredi'l-raġbeti ev fi müzevvecetin vecebe 'alā zevcihā ṭalakuḥā li-yenkiḡahā ḡāle'l-Ġazālī fi'l-Ḥülāṣa ve lehu ḡne'izin nikāḡuhā min ġayri inḡizā'i 'iddeten. (Evlı olmayan bir kadını nikāḡlamak isterse o kadına haber verilir. Kadın kabul etmese de nikāḡ vacıip olur ve o kadın baṣkasına haram olur. Evlı bir kadını arzularsa kadının kocası kadının nikāḡlanabilmesi için hemen o kadını bırakmalıdır. Ġazālī Ḥülāṣa'sında diyor ki, öyleyse peyġamberimizin iddeti bitmeden bir kadını nikāḡlama ruḡsatı vardır.)

²²⁹⁹ Ve daḡī : - İÜ

²³⁰⁰ Bir : - İÜ

²³⁰¹ Buyursalar mer'e için icābet : Buyurulsa mer'eye icābet : İÜ

²³⁰² Daḡī : - İÜ

²³⁰³ Ḥātūnı : Zeni : İÜ

²³⁰⁴ Harām ... zen-i : İdi. Veyā : İÜ

²³⁰⁵ Zevc-i : SL, İÜ

²³⁰⁶ Veyā ḡod-ı : Ve : İÜ

²³⁰⁷ Taḡt-ı nikāḡında ma'küde : Menküḡası : İÜ

²³⁰⁸ Zevciniñ üzerine ol mer'eniñ : Zevc üzere ol ḡātūnıñ : İÜ

²³⁰⁹ Tā ki ... güher : Ol ḡāzret ol mer'eye nikāḡ itmek için nitekim : İÜ

²³¹⁰ 'Ammeteleri : 'Ammetzādeleri : İÜ

²³¹¹ Te'ālā : İÜ

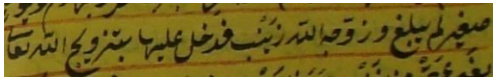
²³¹² Kıṣṣa-i pür ḡiṣsesi : Kıṣṣası : İÜ

²³¹³ Vesellem : - İÜ

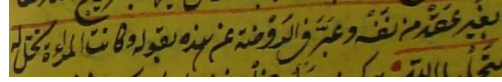
²³¹⁴ Emr-i ... cārī : Böyle : İÜ

²³¹⁵ Faḡr-ı ... ḡāzretine : ḡāzrete : İÜ

²³¹⁶ Ve mübāḡ : - İÜ

(8)

(9)

²³¹⁷ Bir kimesne bir mer'eye hiṭbe ḥān olmuşiken 'Azīz-i Mıṣri risālet (10) ḥāzretleri²³¹⁸ ānı ibtāl ve kendulere nikāḥ iderdi. Ve bir mer'eyi²³¹⁹ bilā iznihā (11) ve lā izni veliyyihā murād buyurdıkları²³²⁰ kimesneye 'aḳd ve tezvīc idüp nefis-i (12) nefisleri için daḥī tezvīc ve müzevvec ve müzevvece cāniblerine bi-ḡayri iznihā (13) ve izni veliyyihā tevelli ve ḳā'immaḳām velī idiler. Ve²³²¹ kendü benāt-ı mükerremātınıñ (14) ḡayr-ı duḡter-ı ḡuride sāle²³²² nikāḫla cebr iderdi. Ve 'amm-ı muḡterem Ḥamza raḡiyallahu te'ālā²³²³ 'anhuñ (15) duḡter-ı pākine aḡter-ı²³²⁴ 'ammāre-i 'ammileri Ḥāzret-i 'Abbās cenābları mevcūd iken Seleme (16) bin Ebi Seleme'ye tezvīc ile ṣānını tervīc eyledi.²³²⁵ Ve aḳreb-ı karībi olan (17) 'amm²³²⁶ üzere teḳaddüm eylediler. Ve zevcāt-ı ṭayyibātdan²³²⁷ Ümmü Seleme raḡiyallahu te'ālā²³²⁸ 'anhāyı (18) irāde-i²³²⁹ tezevvücede yā resulullah velīler ḥāzır degiller didikde küçük (19) oḡluna emr ile seni bize²³³⁰ inkāḫ eylesün buyurup ḥāzret-i vālidesin²³³¹ nā-bāliḡ küdek iken (20)

²³¹⁷ Ḳāle İbnü'ş-Şalāḫ ve hüve münkerun ḳāle'ş-şevābu ḫilāfuhu ve kāne lehu en yaḡṭibe 'alā hiṭbeti ḡayri ve tezvīcü'l-mer'eti mimmen ṣā'e bi-ḡayri iznihā ve lā izni veliyyihā ve tezvīcihā li-nefsihi ve tevelli't-ṭarafeyn bi-ḡayri iznihā ve lā izni veliyyihā ve lehu ecbārü'ş-şāḡireti ve lev min ḡayri benātın ve zevvece ibnete 'ammetin bi-ḡayri 'aḳdin min nefsihi ve 'abbere fi'r-Ravzati 'an hazıhi bi-ḳavlihi ve kānet el-mer'etü taḡalle lehu Ḥamza ma'a vücūd-ı 'ammehā'l-'abbāsi fe-ḳaddeme 'ale'l-aḳrebi ve kāle li-Ümmi Seleme mirşā ibnike fe-zevvechā ve hüve yevme'izin ṣāḡırun lem yeblaḡ ve zevvecehu Allahu Zeyneb fe-daḡale 'aleyhā bi-tezvīcillahı te'ālā bi-taḡlīlillah. (İbn Şalāḫ diyor ki, başkasının istediḡi bir kadını isteyebilmesi, istediḡi kadını kendisinden ve velisinden izin almadan istediḡi kişiye ya da kendisine iki tarafın da velisi olarak nikāḫlayabilmesi, küçük buluḡ çaḡına girmemiş kızları kendi kızları olmasa bile evlendirebilmesi ona cāiz olan özelliklerdendir. Kendi kızı olmasa bile amcası Hamza'nın kızını Abbas amcası hayattayken akrabalık olarak yakın olandan öne geçerek o evlendirdi. Ümmü Seleme'nin kızını peygamberimiz buluḡ çaḡına girmeden evlendirdi. Hz. Zeynep'i Allah'ın izniyle kendine nikāḫladı. Ravza'da diyor ki, Allah'ın helal etmesiyle kadın ona helal olur.)

²³¹⁸ 'Azīz-i Mıṣri risālet ḥāzretleri : - İÜ

²³¹⁹ Mer'eyi : Zeni : İÜ

²³²⁰ Murād buyurdıkları : Dilediḡi : İÜ

²³²¹ Nefs-i nefisleri için daḥī tezvīc ve müzevvec ve müzevvece cāniblerine bi-ḡayri iznihā ve izni veliyyihā tevelli ve ḳā'immaḳām velī idiler. Ve : - İÜ

²³²² Duḡter-ı ḡuride sāle : Binti Şāḡire : İÜ

²³²³ Te'ālā : İÜ

²³²⁴ Duḡter-ı pākine aḡter-ı : Kerīmesi : İÜ

²³²⁵ İle ṣānını tervīc eyledi : Buyurup : İÜ

²³²⁶ Olan 'amm : - İÜ

²³²⁷ Eylediler. Ve zevcāt-ı ṭayyibātdan : Eyledi. Ve : İÜ

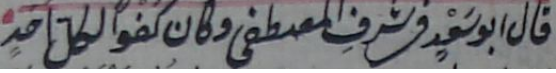
²³²⁸ Te'ālā : İÜ

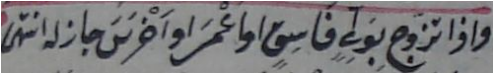
²³²⁹ İrāde-i : Esnā-yı : İÜ

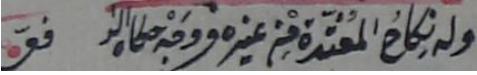
²³³⁰ Bize : - İÜ

²³³¹ Ḥāzret-i vālidesin : İÜ

vālidesini ḥazret-i resūl-i ekreme²³³² tezvīc eyledi. Ve hüdā-yı müte‘āl nebiyy-i²³³³ (21) zü'l-kemāle²³³⁴ Zeyneb'i²³³⁵ tezvīc idüp fe-lem mā қаза zeydün minhā vaṭeren zevc-i nāgihā nişan-ı 65A (1) ‘alışān ile қадр ve şān-ı Zeyneb'i tezvīc eyleyüp²³³⁶ min ğayr-ı ‘akid men nefse (2) cenāb-ı resūl Zeyneb'e duḥūl eyledi kitāb-ı ravzada taḥrīr buyurulan ḥüsn-ı (3) ta‘bīrdür ki taḥlīl-ı rabb-i celīl ile cenāb-ı habīb-i cemīle mer'e-i mu'tenān

bihā ḥalīle olur.²³³⁷ (4) ²³³⁸ Ḥuşūş-ı kifā'et (5) beyne'l-ümmeṭ cāriye ber şeri'atdur. Ammā²³³⁹ zāt-ı bühbūd ve²³⁴⁰ ḥazret her aḥadehu mine'l-'Arab ve'l-'Acem²³⁴¹ (6) vech-i kifāyetdür.

 ²³⁴² (7) Ve ümmeṭ-i miyānesinde şürūṭ-ı vilāyet şalāḥ ve diyānet ve sem' ve başar ile (8) tamāmi-i rezānet²³⁴³ iken farza²³⁴⁴ ol ḥazrete ğayr-ı mu'tenī bih veli-i mer'e bi'l-velāye²³⁴⁵ (9) tezvīc eylese fe-қад şerāiṭ velāyetle inkāḥ-ı²³⁴⁶ cevāzı şāyān oldıĝın Ebū (10) Sa'īd fezleke-i peyāmı beyān ider.²³⁴⁷

 ²³⁴⁸ (11) Ve daḥī zevc-ı āḥirden muṭlaқа veyā metrūke bir mer'eniñ müddet-i 'iddetinde berā-yı (12) ḥazret nikāḥı mücevvez oldıĝın 'alā vechin İmām Rāfi' Şāfi'ī²³⁴⁹ hikāyet ider.²³⁵⁰ (13) Ammā imtinā 'aleyh kat'ī

²³³² Vālidesini ḥazret-i resūl-i ekreme : - İÜ

²³³³ Nebiyy-i : Cell-i şāne ve amm-ı nevāle peygamber : İÜ

²³³⁴ Zü'l-kemāle : Zü'l-kemāl ḥazretine : İÜ

²³³⁵ Zeyneb'i : Zeyneb raḍiyallahu te'ālā 'anhāyı : İÜ

²³³⁶ İdüp ... eyleyüp : Tezvīc-i ḥaқ ile aña duḥūl ile : İÜ

²³³⁷ Cenāb-ı resūl ... olur : Zeynep ḥazretleri teşrif ve şānı tezvīc buyuruldı : İÜ

²³³⁸ Қале Ebū Sa'īdin fi Şerefi'l-Muştafā ve kāne küfven li-küllü aḥadin. (Ebū Sa'īd Şerefi'l-Muştafā'da o herkese eşittir, der.)

²³³⁹ Ammā : - İÜ

²³⁴⁰ Bühbūd ve : Bīhemāl : İÜ

²³⁴¹ Aḥadehu mine'l-'arab ve'l-'acem : Aḥada kifāyeti : İÜ

²³⁴² Ve izā tezevvece bi-veliyyin fāsikin ev a'mere ev āḥrese cazalehu intehā. (Evlendiği fāsık, kör ve saĝır da olsa ona cāizdi.)

²³⁴³ Diyānet ... rezānet : Beyyināt-ı ğuşenāyı : İÜ

²³⁴⁴ Farza : Ve bu : İÜ

²³⁴⁵ Bi'l-velāye : - İÜ

²³⁴⁶ Eylese ... inkāḥ-ı : Daḥī : İÜ

²³⁴⁷ Şāyān ... ider : Rāyigān idi : İÜ

²³⁴⁸ Ve lehu nikāḥü'l-mü'teddeti min ğayrihi fi vechin ḥekāhu er-Rāfi'ī. (Rāfi'nin bir ğörüşe dayanarak aktardıĝına göre iddeti bitmeyen bir kadınla evlenmek ona cāizdi.)

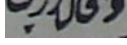
²³⁴⁹ İmām Rāfi' Şāfi'i : Şāfi'i : NP

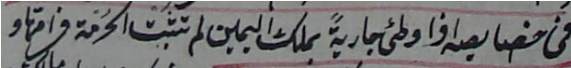
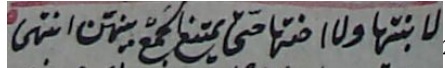
²³⁵⁰ Mücevvez ... hikāyet ider : Mücevvezdür : İÜ

şavabdide imām²³⁵¹ nevevi'dür. (14)

 ²³⁵² (15) Ve daḥī mer'eniñ ḥāher ve

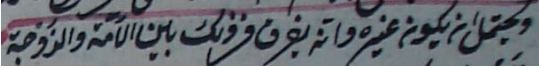
'ammeti ve ḥāletiyile cümlesi²³⁵³ taht-ı nikāḥ faḥr-ı mevcūda (16) olmalarınıñ fī aḥadi'l-kavleyn cevāz ve ibāḥati daḥī²³⁵⁴ ḥāher ve māder ve bint-i (17) mer'e ictimā'nıñ cevāz ve 'adem-i cevāz vechiniñ cevāzı kavlinde (18) ibāḥatı revā buyurulmak ḥavāşş-ı

ḥazretten ta'dādı revnümā²³⁵⁵ olur. (19)

 (20) ²³⁵⁶

Daḥī mülk-i yemin ile mālīk (21) oldukları²³⁵⁷ cāriye-i mevṭū'asınıñ māderi ve duḥteri²³⁵⁸ ve ḥāheri ḥaḳlarında²³⁵⁹ ḥürmet-i şābite **65B** (1) olmaz idi ki meyānelerinde²³⁶⁰ cemī' māni' ve mezāḥim ola deyu İmām Rezzīn ḥaşāişinde (2) irād

eyledi. ²³⁶¹ (3)

 ²³⁶² Ya'nī (4) naql-ı Rezzīn Kitāb-ı ravza şerḥinde ḥikāye olan vech olmak var veya ğayre (5) şarf olmak muḥtemeldür ki böyle olduĝı ḥalde eme ile ḥürre zevciñ beyn-i (6) fark olmak ma'nāsı murād oluna. ²³⁶³

²³⁵¹ İmām : - İÜ

²³⁵² Ve'l-cem'u beyne'l-mer'eti ve uḥtiḥā ve beyne 'ammetihā ve ḥaletiha fī aḥadi'l-vecheyn ve beyne'l-mer'eti ve ibnetihā fi vechin ḥekāhu er-Rāfi'ī. (Rāfi'nin aktardığına göre iki kız kardeşle, hala ve yeğenle, teyze ve yeğenle hatta iki görüşten birine göre ana ve kızıyla evlenmek ona cāizdi.)

²³⁵³ Cümlesi : - İÜ

²³⁵⁴ Nikāḥ ... daḥī : Nikāḥlarında mevcūd olmak cevāzı ve : İÜ

²³⁵⁵ Cevāz ... revnümā : Cevāzı bu iki veçhin birinde ḥavāşş-ı ḥazretten ma'dūd : İÜ

²³⁵⁶ Ve ḳāle Rezzīn fī Ḥaşāişi izā vaṭi'e cāriyeten bi-mülki'l-yemīn lem teşbetü'l-ḥürmetu fi ümmihā ve lā bintihā ve lā uḥtiḥā hatta yemteni'e'l-cem'u beynehunne intehā. (Rezzīn Ḥaşāiş adlı eserinde diyor ki, Bir cariye kölelik yoluyla yanına giderse anası, kızı ve kızkardeşi aynı zaman diliminde olmaksızın ona haram değildi.)

²³⁵⁷ Mālīk oldukları : - İÜ

²³⁵⁸ Duḥteri : Kızı : İÜ

²³⁵⁹ Ḥaḳlarında : Miyānelerinde : İÜ

²³⁶⁰ Olmaz idi ki meyānelerinde : Olmayup : İÜ

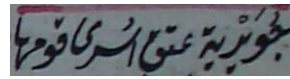
²³⁶¹ Ola ... eyledi : Deĝil idi : İÜ

²³⁶² Fe-yeḥtamilu en yekūne haza hüve'l-vechü'l-muḥakka fi'ş-şerḥ ve'r-Ravza ve yaḥtemilu en yekūne ğayrehu ve innehu bi-farḳi fi zalike beyne'l-ümme'ti ve'z-zevceti. (İhtimal var ki Ravza'nın şerḥinde olan vecih olabilir ve ihtimal var ki başka vecih de olabilir. Bununla hür ve köle kadınlar arasında fark olur.)

²³⁶³ Ya'nī naql-ı Rezzīn kitāb-ı ravza şerḥinde ḥikāye olan vech olmak var veya ğayre şarf olmak muḥtemeldür ki böyle olduĝı ḥalde eme ile ḥürre zevciñ beyn-i fark olmak ma'nāsı murād oluna : - İÜ

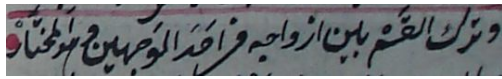
(7)

2364

Ve daḥī²³⁶⁵ Ḥayber

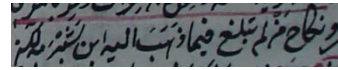
gâzasında sebi olunan Şafiyye (8) binti Ḥuyey radiyallahu te‘âlā ‘anhā²³⁶⁶ âzâdkerdeleri oldukda ‘itkânı şıdaḡına bedel buyurub (9) bilâ şıdaḡ²³⁶⁷ tezevvüc eylediler. Ve keزالik silk-i zevecât-ı tâḥirâta münselike-i (10) Cüveyriye el-Ḥuzâ‘iyye el-Muştalikîyye radiyallahu ‘anhâniñ daḥî şadaḡını kavmî (11) esirlerin azâd buyurmalarına muḡâbele ve bedel kılmaları ḥayṭa’i ibâḡata (12) münḡarîṭdur.²³⁶⁸

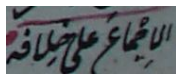
2369

(13) Ve zevcât-ı tâḥirâtı miyânelerinde

beytütete ta‘yîn buyurulmayup²³⁷⁰ (14) aḡad vecheyn muḡtar ki terk-i ta‘yîn-i kasemdür ibâḡa olundı.²³⁷¹ Zîrâ (15) vücûb-ı kašem levâzım-ı risâletden iştigâl²³⁷² kevne emr olduḡu fehm olunur.²³⁷³ (16) Ma‘a hazâ cümle-i nisânelerine²³⁷⁴ sâ‘at-ı vaḡidede

ṭavâf²³⁷⁵ve ḡurbânları (17) muḡaḡḡaḡ idi.²³⁷⁶

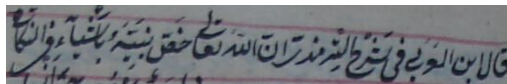
(18)

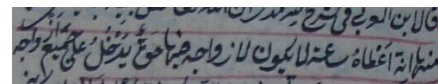
2377

Ve daḥî İbn Şübrüme zâhib olduḡu ma‘nâ-yı şâzza (19) üzere henüz

bûluḡa nâ- resîde olanı nikâḡın cevâz ve ibâḡasıdır. Lakin (20) icmâ‘-i ümmetiñ ḡilâfına mebnîdür ya‘nî ol ḡazrete bu ḡuşuş ḡâşş olmayup (21) ḡayriler daḥî bâliḡâ olmayanın nikâḡında cevâz üzere me‘zûnlardur.²³⁷⁸ **66A** (1)

(2)

(3)

²³⁶⁴ Ve ‘ataka emetehu ve ca‘ale ‘itkahâ şadâkihâ ev şadaḡ Cüveyriye ‘ataḡ-ı usrâ kavmuḡâ. (Ve kölesini azad etti. Azad olunması onun mehri oldu. Cüveyriye’nin mehri bütün ailesini azad etmek oldu.)

²³⁶⁵ Ve daḥî : - İÜ

²³⁶⁶ Radiyallahu te‘âlā ‘anhâ : İÜ

²³⁶⁷ Şıdaḡ : Mehr : İÜ

²³⁶⁸ Ve keزالik ... münḡarîṭdur : - İÜ

²³⁶⁹ Ve terkü’l-kašem beyne ezvâcihi fi aḡadi’l-vecheyni ve hüve’l-muḡtar. (Tercih edilen görüŖe göre eŖlerinin arasında ayırım yapmazdı.)

²³⁷⁰ Buyurulmayup : Buyurmaları ve terki : İÜ

²³⁷¹ Muḡtar ... olundı : Terk-i kasem muḡtar-ı ‘ulemâdur : İÜ

²³⁷² İştigâl : Ŗuḡl : İÜ

²³⁷³ Emr olduḡu fehm olunur : Emrdür : İÜ

²³⁷⁴ Cümle-i nisânelerine : Cümle nisâya : İÜ

²³⁷⁵ Ṭavâf : Ṭavâfları : İÜ

²³⁷⁶ Ve ḡurbânları muḡaḡḡaḡ idi : Muḡarrer idi : İÜ

²³⁷⁷ Ve nikâḡu men lem teblaḡ fimâ zehebe ileyhi İbn Şübrüme lakin el-icmâ‘a ‘alâ ḡilâfihi. (İbn Şübrüme’nin görüŖüne göre buluş çaḡına gelmeyenle evlenmek câizdi. Ama toplumun görüŖü Şübrüme’nin görüŖünün tersidir.)

²³⁷⁸ Ve daḥî ... me‘zûnlardur : - İÜ

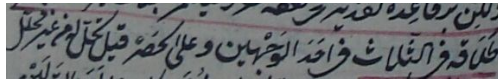

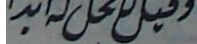
²³⁷⁹ Ebū Bekr bin (4) El-'Arabī el-Mālikī Cāmī'i Tirmizī şerhinde havz-ı irād ider ki hüdā-yı (5) mu'ayyin nebiyy-i emīn cenāblarını emr-i nikāhda nice haşāiş ile taḥşiş (6) buyurdu. Ez cümle bir vaqt ve zamān baḥş ve iḥsān eyledi ki ol sâ'atda (7) zevcāt-ı tāhīrātın ḥuḳūḳı ol ḥazret üzerine nümāyān deġildir. Meşelā cemī'i (8) ezvāca dāhīl olup murād-ı 'ālilerin icra ve meramlarına vāşıl (9) olduktan şoñra şāhibe-i nevbet ve devre duḥūl ḥāşıl olurdu dimişler.²³⁸⁰ (10)

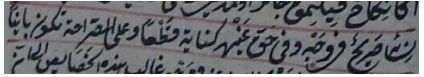

²³⁸¹ Mefḥar-ı (11) mevcūdāt 'aleyhi't-taḥiyāt²³⁸² üzere nafaḳāt-ı zevcāt mehrin²³⁸³ icāb itmedigi (12) gibi min vechi vācib degil idi. Ve vūcūb üzere daḥī kelām maḥşūl-i peyāmdur (13) velakin bir ḳā'ide-i taḳdīr-i nafaḳa

muḳarrer kılınmaz bi-ḥilāf-i ġayre²³⁸⁴ (14)

(15) ²³⁸⁵ Ve ṭalāḳ-ı şelāşede münḥaşır degildir. 'Alā aḥadi'l-kavleyn²³⁸⁶ (16) ve 'alā ḳavlin inḫşārī daḥī vech-i āḫīrdür.²³⁸⁷ Amma taḥlīl-i muḥallī icāb etmedigi²³⁸⁸ (17) meḳūl-ı 'ulemādur veyāḥud 'adem-i ḥillī te'bīd üzere cārī olmak ve ba'de ez īn (18) aña nikāḥ kılınmak cā'iz

olmadığı daḥī rivāyetkerde-i fukahādur.²³⁸⁹ (19)

²³⁷⁹ Ve ḳāle İbnü'l-'Arabī fī şerhi't-Tirmizī innallahe te'ālā ḥaşş-ı nebiyyi ve bi-eşyā-i fi'n-nikāḥ minhā innehu a'tāhu sâ'aten lā yekūnu li-ezvācihi fihā ḥaḳḳun yedḫulu ālā cemī'i ezvācih fe-yef'alu mā yu'īdu bihinne şümme yedḫulu 'indelleti bi-kevnihī'd-devri lehā. (İbnü'l-'Arabī Tirmizī şerhinde, Allah'ın peygamberine verdiği özelliklerden biri de nikāhtır. Eşlerine belirli saatler ayırmıştır. Eşlerinin hepsine sırayla gider, der.)

²³⁸⁰ Ebū Bekr ... dimişler : - İÜ

²³⁸¹ Ve lā yecibu 'aleyh nafaḳatuhunne fi vechin ke'l-mehri ve 'ale'l-vūcūbi lā yeteḳadderu. (Bir görüşe göre eşlerinin nafakaları mehirleri gibi vacip deġil, gerçek anlamda vaciptir.)

²³⁸² 'Aleyhi't-taḥiyāt : Şefi' yevm-i 'araşāt şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem ḥazretleri : İÜ

²³⁸³ Nafaḳāt-ı zevcāt mehrin : Nafaḳa-ı zevcāt mehr āsā : İÜ

²³⁸⁴ Min vechi ... ġayre : Vācib olmaz vūcūbuna daḥī kelām ḳā'il ḥāşıldur : İÜ

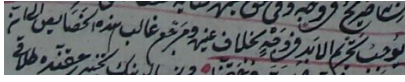
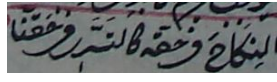
²³⁸⁵ Ve lā yaḥşuru ṭalāḳuhu fi's-şelās fi aḥadi'l-vecheyn ve 'ale'l-ḥaşr kıyle taḥalle lehu min ġayri muḥallī ve kıyle lā taḥalle lehu ebeden. (İki görüşten birine göre boşanması üç talak ile sınırlı deġildir, diğesine göre üç talakladır. İki görüşten birine göre boşandığı eşi nikāhlanmadan yine ona helaldir, diğesine göre ona artık asla helal olmaz.)

²³⁸⁶ Degildir. 'Alā aḥadi'l-kavleyn : Olmaz : İÜ

²³⁸⁷ Daḥī vech-i āḫīrdür : Pedidārdur : İÜ

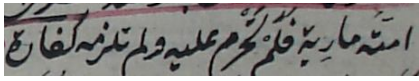
²³⁸⁸ Etmedigi : Etmez : İÜ

²³⁸⁹ Meḳūl-ı ... fukahādur : Veya ba'd vukū' ṭalāḳü'l-şelās te'bīd üzere ḫelāl kılınmaz denildi : İÜ

(20) (21) ²³⁹⁰ Ve nisâlarınıñ taḥyîri

ḥaḳḳında ṭalaḳı **66B** (1) şariḥdür. Vech-i za'îf üzere cārî oldığı ḥâlde ve ḥuşuş-ı cevâz²³⁹¹ ki (2) ğayrıñ şânında kinâyette ḳaṭ'î²³⁹² ve şarâḥatda bâyin oldukları gibi umûra (3) tevaḳḳuf itmeyüp²³⁹³ 'alâ ḳavlin ol ḥazrete²³⁹⁴ taḥrîm-i ebed icâb eylediği²³⁹⁵ ğayr-ı (4) müsteb'ad olub²³⁹⁶ ğayrilerin ḥâlî ise bu bâbda ol ḥazretin ḥilâf-ı (5) me'ali oldığı şüretnümadur.²³⁹⁷ Muḥaşşal-ı kelâm şihḥat-ı peyâm İbnü'l-'Arabî²³⁹⁸ zıkr (6) olunan ekşer-i²³⁹⁹ ḥaşâiş-i 'izâm me'al ve merci'i²⁴⁰⁰ cenâb-ı²⁴⁰¹ seyyidü'l-enâm şân-ı (7)

şerîfinde ḥuşuş-ı nikâḥ²⁴⁰² bizler ḥaḳḳında teserrî-i asâ mübâḥ kılınmışdur.²⁴⁰³ (8)

²⁴⁰⁴ Ve câriyeleri Mâriye-i Kıbtıyye²⁴⁰⁵ (9) kendülere taḥrîm itmişiken²⁴⁰⁶ yâ eyyuhe'n nebiyyu lime tuḥarrimu mâ eḥallallâhu leke²⁴⁰⁷ sûre-i taḥrîmde vuḳû' yafte²⁴⁰⁸ fermân-i (10) celâlet nişâniyla ol ḥazret üzerine²⁴⁰⁹ ḥürmet icâb

²³⁹⁰ Ve taḥbîr-i nisâ'a şariḥ fi vechi ve fi ḥaḳḳi ğayre kinâyeti ḳaṭ'en ve 'ale's-şerâḥati tekûnu bâyinen yücibu taḥrîmü'l-ebed fi vechin ḥilâf-ı ğayre ve merce'i ğalib hazîhi'l-ḥaşâiş ilâ inne'n- nikâḥa fi ḥaḳḳi ke't-teserrî fi ḥaḳḳinâ. (Eşlerinin serbest biçimde yemin etmesi açık talak, başkası için kinaye talaktır. İki görüntüden birine göre ona peygamberimiz edebiyen haram olur. Ama başkası için öyle değildir. Nikâḥ onun açısından özellik bizim için ödül gibidir.)

²³⁹¹ Ḥaḳḳında ... cevâz : Cevâzında : İÜ

²³⁹² Şânında kinâyette ḳaṭ'î : Ḥaḳḳında ḳaṭ'â kinâye : İÜ

²³⁹³ Umûra tevaḳḳuf itmeyüp : Olmayup : İÜ

²³⁹⁴ Ol ḥazrete : - İÜ

²³⁹⁵ İcâb eylediği : İktizâsı : İÜ

²³⁹⁶ Ğayr-ı müsteb'ad olub : Ğayr-ı müsteb'addur : İÜ

²³⁹⁷ İse bu ... şüretnümadur : Ḥilâf-ı ḥazret me'alidür : İÜ

²³⁹⁸ Şihḥat-ı peyâm İbnü'l-'Arabî : - İÜ

²³⁹⁹ Ekşer-i : Ğalib : İÜ

²⁴⁰⁰ Me'al ve merci'i : Merci' ve me'ali : İÜ

²⁴⁰¹ Cenâb-ı : - İÜ

²⁴⁰² Şân-ı ... nikâḥ : Nikâḥ : SL

²⁴⁰³ Şân-ı ... kılınmışdur : Ḥaḳḳında nikâḥ bizim ḥaḳḳımızda teserrî asâ mübâḥ kılındı : İÜ

²⁴⁰⁴ Ve ḥarem-i ümmet Mâriye felem taḥrem 'aleyhi ve lem telzemhu kefaretü. (Cariyesi Mâriye'nin üstüne yemin etti; fakat Allah onu haram kılmadı ve kefarete ödemesi de istenmedi.)

²⁴⁰⁵ Mâriye-i Kıbtıyye : Mâriye raḍi te'âlâ 'anhâyi : İÜ

²⁴⁰⁶ İtmişiken : Buyurup : İÜ

²⁴⁰⁷ Yâ eyyuhe'n nebiyyu lime tuḥarrimu mâ eḥallallâhu leke : (Ey nebi! Allah'ın sana helal kıldığı şeyi sen niçin kendine haram ediyorsun.) Taḥrîm sûresi 1. âyet

²⁴⁰⁸ Sûre-i taḥrîmde vuḳû' yafte : İÜ

²⁴⁰⁹ Celâlet ... üzerine : Kerîm ile üzerlerine : İÜ

etmeyüb keffārete (11) yemin daḥī lāzım gelmedi.

وكان له ان يستنى و كلامه بعد حان

2410

(12) Ve lā teḳūlenne li-şey'in innī fā'ilün zalike ğaden illā en yeşā'allahu vezkur (13) rabbeke izā nesīte²⁴¹¹ emr-i celīli zımnında dimek olur ki yādında istişnā (14) beder olursa der-ḥātır eylediğın vaḳit ve zamānda istişnā ile dimeğı (15) iş'ār ile taḥşış-i

bedīdārdur.²⁴¹²

واضحاً ما شاء من الغنيم قبل القتلة

(16)

من جارية وغيرها وكان له الانفال يفعل فيها ما يشاء

2413

(17) Ve ḳable taḳşimü'l-ġanımeti cāriye ve sār²⁴¹⁴ emvālden diledikleri şey' iştifā buyurmak²⁴¹⁵ (18) ve min şefāyāh-ı Şafiyye binti Ḥuyey bin Aḥṭab el-yahūdī min nesli Hārūn 'aleyhisselām (19) sabiyet fī Ḥayber fe-iştifāhā ve²⁴¹⁶ hemçünān küffārdan aḥz ve celb²⁴¹⁷ olunan ḥarāc (20) ve ġanāyim āsā emvālden evvel bi evveli keyfe mā yeşā'e ve yuḥtāru ictibā buyurmaları (21) ibāḥa kılındı.²⁴¹⁸ Ve daḥī mā efā'e allahu 'alā resūlihi min ehli'l-ḳurā fe-lillahi ve'r-resūli izin-i **67A** (1) humāyūnı ve kerīme²⁴¹⁹ va'lemū ennemā ġanimitum min şey'in fe enne lillāhi ḥumusehu ve lir resūli²⁴²⁰ (2) āyet-i şeref-maḳrūnı mefādınca²⁴²¹ ḥams-ı ḥamse ve erba'at-ı aḥmās fī ol ḥazrete²⁴²² ḥāşşa (3) şeydür. Ve enfāl-ı cem' nefl-i bi-fethateyn ġanımet ma'nāsına kuli'l-enfālillahi ve'r-resūl (4) emr-i ḥātırı ile emvāl-ı enfāl ḥazret-i nebiyy beşir-i baḥşāyiş-i ḥüdāvend lā-naẓırdür ki (5) diledüğü maḥalle şarfla me'zūn ve irādesine maḳrūndur ve fī ḥarāc ma'nāsınadır (6) murādif-i

²⁴¹⁰ Ve kāne leh en yesteşniye fī kelāmihı ba'de ḥımin münfāşilen. (Hamd ve senayı konuşmalarının üzerinden uzun zaman geçse bile onun senası geçerlidir ve muteberdir.)

²⁴¹¹ Ve lā teḳūlenne li-şey'in innī fā'ilün zalike ğaden illā en yeşā'allahu vezkur (13) rabbeke izā nesīte (Hiçbir şey hakkında sakın "yarın şunu yapacağım" deme! Ancak Allah'ın dilemesiyle (yapacağım de). Ve unuttuğın zaman Rabbini zikret) Keḥf süresi 23, 24. āyet

²⁴¹² Dimek ... bedīdārdur : İstişnā yādından beder oldukda der-ḥātırın olān vaḳt-i istişnā ile dimeğı iş'ārde kesb-i taḥşış nümāyandır : İÜ

²⁴¹³ Ve eştāfā mā şa'e mine'l-ġanımeti kable'l-ḳısmetihi min cāriyetin ve ğayrihā ve kezā mine'l-fehā'e ve kāne lehu el-enfālu yef'alu fiḥā mā yeşā'u. (Ve ganimetten istediğini alır. İsterse cariye alır isterse mal mülk alır. Çünkü ganimet onundur istediğini yapar.)

²⁴¹⁴ Sār'ir : - İÜ

²⁴¹⁵ Buyurmak : Buyurur idi : İÜ

²⁴¹⁶ Ve min ... fe-iştifāhā ve : - İÜ

²⁴¹⁷ Ve celb : - İÜ

²⁴¹⁸ Āsā ... kılındı : Böyle idi : İÜ

²⁴¹⁹ Ve kerīme : - İÜ

²⁴²⁰ Va'lemū ennemā ġanimitum min şey'in fe enne lillāhi ḥumusehu ve lir resūli (Bilin ki, ganimet olarak aldığımız herhangi bir şeyin beşte biri mutlaka Allah'a, Peygamber'e aittir.) Enfāl 41. āyet

²⁴²¹ Mefādınca : Mazmūnunca : İÜ

²⁴²² Ol ḥazrete : Kendülere : İÜ

naķıldür.²⁴²³

وذكر مالك من خصا بجه انه لم يكن بمالك المال انما كان له

(7)

التقرف والافذ بقدر كتابه وعندك افعى وعينه بمالك

²⁴²⁴

Ya'ni ol (8) ĥazret mülke mālİK olmaz hemān ĥadr-i kifāyet-i mü'ennesleri için aĥz ve taşarruf (9) buyurur ammā 'inde's-

şāfi'ī

mālİK

buyurulmaġa

sālİkdür.²⁴²⁵

وانه بكمالات

(10)

لنف ولا ينقض ما حماهه ومنه أخذ شئاً مما حماهه ضمنه فبئذ لا يصح كلف

(11)

ما حماهه عنونه الاثمة لو عناه ذو قوة فلا غرم عليه

²⁴²⁶ Mevāt ol (12) arazİdür ki mālİK ve şāĥibi²⁴²⁷ olmaya ve ĥİĥ kimesne²⁴²⁸ andan intifā' itmeye böyle bir (13) zemīni nefis-ı nefİsleri için İhyā ve ĥimāye²⁴²⁹ buyurmaları ve zīr-i ĥimāyetleriyle maşūn (14) ve muĥamī²⁴³⁰ olan zemīn-i vechen mine'l-vücuĥi²⁴³¹ naĥza ĥarīn olmamak üzere cümle-i (15) ĥāşşa-ı mübāĥatlerindendir. Ve bir kimesne ol ĥazretin ĥimāyet kerdeleri olan (16) maĥalden bir şey' aĥz ve ġazaba ictirā eylese eşşāĥ-ı rivāyet üzere kıymetini zamān İcāb (17) idüb selāṭīniñ ĥimāyesi olan zemīnden zī ĥudret bir kimesneniñ re'iyile (18) ġarāmet lāzım gelmez.

والعقال بكنة وحمل السلاح والفضل بها والفضل للعبة

²⁴³²

(19) Ve ĥarem-i şerīf-i Mekke'de ĥitāl-ı sā'at-i vāĥidede ve hamli silāĥ-ı sulṭānū'l-mücāhidīn (20) ĥazretlerine emr mübāĥ buyurulub İbn Ĥaṭal estār-ı Ka'be'ye sarılmış İken (21) ĥarīm-i Mekke'de ĥatline fermān itmeleri ve ba'de'l-emān ba'zı bed peymānı ĥatlı ile **67B** (1) āġušte-i ĥāk ve hüve enne buyurmaları gerĥe 'ibāre-i mü'ellife neĥlen nümāyāndur. Lakin (2) bu ĥuşuşı İmām

²⁴²³ Emvāl-ı ... naķıldür : Ĥazret-i beşīr ve nezīre baĥşende lā-nażīrdür. Dilediġi gibi taşarrufa nāķıd ve başīrdür : İÜ

²⁴²⁴ Ve zekere MālİK min ĥaşāş ennehu lem yekun bi-mülki'l-emvāl innemā kāne lehu'l taşarruf ve'l aĥz bi-ĥadri kifāyetin ve 'inde'l şāfi'ī ve ġayrihi yemliku. (MālİK diyor ki, Mala mülke saĥip olmamak ona ĥas özelliğlerdendi; ama lazım olan miktarda alması ve taşarruf etmesi ona cāizdi.)

²⁴²⁵ Ya'ni ol ... sālİkdür : Lakin rāfi'ī taĥṭı'e edip ĥā'ine ilā 'ayn olmak şānında ĥarām olan zād ba'de'l-te'mīn ĥatlı niĥe ruĥşat ve tecviz eyleye : İÜ

²⁴²⁶ Ve inne yaĥmure'l-mevāt li-nefsihi velā yenteķizū mā ĥemāhu ve men aĥaze şey'en mim mā ĥemāhu zīmni kımmetehu fi'l-aşāĥĥi bi-ĥilāfi mā ĥemāhu ġayrehu mine'l-e'immeti lev re'āhu zū-ķuvvetin felā ġareme 'aleyh. (Ve o kendisine ölü topraġı tahsis ederdi ve o topraktan birileri bir şeyler alırsa bedelini ödemek zorundaydı. Ama başkasının ĥimayesindekilere zarar verirse zararı ödetilmezdi.)

²⁴²⁷ MālİK ve şāĥibi : Şāĥib : İÜ

²⁴²⁸ Ĥİĥ kimesne : Bir kimse : İÜ

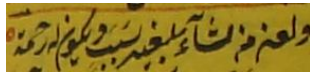
²⁴²⁹ İhyā ve ĥimāye : Ĥimāye ve İhyā : İÜ

²⁴³⁰ Maşūn ve muĥamī : - İÜ

²⁴³¹ Zemīn-i vechen mine'l-vücuĥi : Zemīn bir vecihle : İÜ

²⁴³² Ve'l-ķitāl bi-Mekke ve ĥamli's-silāĥ ve'l-ķatlı bihā ve'l-ķatlı ba'de'l-emān. (Mekke'de savaşmak, silah taşımak ve o silahla öldürmek, emniyetten sonra da öldürmek sadece ona ĥastır.)

Rāfi' fi'l-aşl hatâyı haml idüp şânında hâ'inetü'l 'ayn (3) olmaklık harâm olan zât-ı 'ālîmakâm ba'de't-te'mîn katl me'münene vechle (4) icāze ve ruḥşat-dāde ola dimişler.

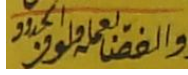

2433

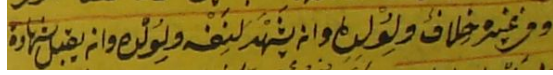
(5) Ve bilā sebab-i zāhir ba'zı kimesneye la'an idüp ve

la'ni ol kimesne hakkında maḥz-ı rahmet (6) ve 'avn olduğu hadīs-i şaḥihle Şübüti bilā

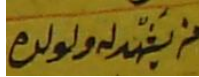
meyndür.

(7)

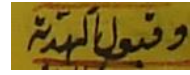
(8)

2434

Bālāda sebaḳ itdiği vech üzere sultān-ı dīn şallallahu 'aleyhi vesellem (9) ḥazretleriniñ²⁴³⁵ şerī'at-ı zāhire ve ḥaḳīkat-i bātına ile ḥükm ve ḳazāları müstebin olup²⁴³⁶ (10) 'ilm-i 'ālem-i ārāları ma'lūmu²⁴³⁷ olan ḳazā yāda ve lev fi'l-ḥudūd-ı ḥükm ve imzā-yı²⁴³⁸ ḳazāları (11) ḡayrin ḥilāfı zāt-ı bīhemtālarında²⁴³⁹ cā'iz ve nefsi nefisleri cevāzıyla bi't-tab'i (12) fūru²⁴⁴⁰ için daḥī cā'iz olmağın²⁴⁴¹ hemçünān kendü nefsi için şahādet ve evlādlar (13) için²⁴⁴² daḥī vetire-i mezkūre üzere cereyānı fā'izdür. Ve ol ḥazretin zāt-ı (14) şerīfi için ve evlādı için şāhedet iden kimesneniñ şahādetini ḳabūl (15) buyurmaları daḥī ḥaşışa-i 'āliye idi.²⁴⁴³ Nitekim zāt-ı melikü's-şifāt ḥazrete ḥayr-nūma (16) raḍiyallahu 'anhiñ ibtiyā'²⁴⁴⁴ feres māddesinde vuḳū'-yāfte

şahādeti kabūle (17) ḳarīn ve ibāḥat rehīn buldıği²⁴⁴⁵ bi iştibāhdur.

(18)

²⁴³³ Ve la'ane men şā'e bi-lağiyeti sebebin ve yekūnu lehu rahmetun. (Sebepsiz bile olsa istediği kişiye beddua eder; ama o kişi için rahmete dönüşür.)

²⁴³⁴ Ve'l-fezā li-'amelihī ve lev fi'l-ḥudūdi ve fi ḡayrihi ḥilāfun ve li vüldihī ve en yeşhede li-nefsihī ve li-vüldihī ve en yaḳbele şehādeten min yeşhedu lehu ve li vüldihī. [Hudud (ceza) bölümünden bile olsa kaza etmek onun için geçerlidir. Ona ve çocuklarına şehādet edenin şehādeti makbuldür. Kendisi (SAV) ederse isterse kendisi için etsin isterse başkası için etsin makbuldür.]

²⁴³⁵ Şallallahu 'aleyhi vesellem ḥazretleriniñ : - İÜ

²⁴³⁶ müstebīn olup : Olup : SL , Müstebīndür ma'lūm : İÜ

²⁴³⁷ Ma'lūmu : - İÜ

²⁴³⁸ İmzā-yı : - İÜ

²⁴³⁹ Zāt-ı bīhemtālarında : Kendülere : İÜ

²⁴⁴⁰ Fūru' : Veledi : İÜ

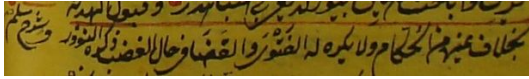
²⁴⁴¹ Cā'iz olmağın : Cā'izdür : İÜ

²⁴⁴² Kendü ... için : Ve evlādlar için : NP

²⁴⁴³ Daḥī vetire-i ... idi : Ve ol ḥazretin zāt-ı şerīfi için ve evlādı için şāhedet iden kimesneniñ şehādetini ḳabūl buyurmaları daḥī ḥaşışa-i 'āliye idi : NP

²⁴⁴⁴ Nitekim ... ibtiyā' : İbtiyā' : NP

²⁴⁴⁵ Feres ... buldıği : Şehādet li-nefse böyledür. Ve zāt-ı melikü's-şifātlarıyla ḥarīmeniñ feres ḳışşasında şehādeti āsā kabulleri manendī mübah buyuruldıği : İÜ

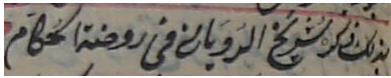
²⁴⁴⁶ (19) Ve hediyyeyi qabul buyurmalari ki

sā'ir umerā ve²⁴⁴⁷ hūkkām imāret ve hūkūmeti eşnāsında (20) nāsdan hedāyā qabūlünden memnū'alardur.²⁴⁴⁸ şehriyār-ı ekālīm risālet-i hāzretleriniñ (2) hediyye qabulü bi'l-ibāha revā buyuruldu.²⁴⁴⁹ Daḥi hālet-i gāzab ve diltengīde²⁴⁵⁰ fetvā 68A (1) ve hūkm-i qazālarınıñ şān-ı şeref-me'abına²⁴⁵¹ 'adem kerāhati birle ibāhatı²⁴⁵² yād-

kerde-i (2) Ebū Zekerıyyā en-nevevīdür.²⁴⁵³

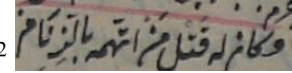
(3)

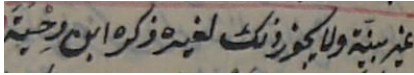
²⁴⁵⁴ Ve daḥi felān kimesnenin (4) falān kişi üzere²⁴⁵⁵ dad

ve dehşeti şu vecihledür deyu buyursalar ve an yusemu'l-iqrar menh²⁴⁵⁶ vecih²⁴⁵⁷ üzere²⁴⁵⁸ istimā' idenlere²⁴⁵⁹ la'şummetihi's-selam²⁴⁶⁰ şahādet icāb eylediği²⁴⁶¹

Rüveyāniden naql-ı (5) maqbūl oldığı ravzadan menkūldür.²⁴⁶²

(6)

²⁴⁶³ Ve daḥi zinā ile ithām (7) eylediği kimesneyi işbāt

ve beyyinesiz qatlı itmek ol hāzrete cā'iz olub (8) gayrihi 'adem-ı cevāz ile İbn Dihye zikreyledi ḥattā bir kimesne Ümmü İbrāhim (9) Māriye ile ithām olundukda ol hāzret

²⁴⁴⁶ Ve qabulü'l hediyyeti bi-hilāf-ı gayri mine'l-hūkkām ve lā yükrehu lehu'l-fetvā ve'l-qazā fi ḥālil-ğazabi zekerehu'n nevevi ve Şerḥ-i Müslim. (Şerḥ-i Müslim'in aktardığına göre peygamberimiz hediye kabul edebilirdi; ama diğer hakimler hediye kabul edemezdi. Kızginken fetva ve hüküm verebilir.)

²⁴⁴⁷ Umerā ve : - İÜ

²⁴⁴⁸ İmāret ... memnū'alardur : Andan memnū'dur : İÜ

²⁴⁴⁹ Şehriyār-ı ... buyuruldu : - İÜ

²⁴⁵⁰ Gāzab ve diltengīde : Gāzabda : İÜ

²⁴⁵¹ Şān-ı şeref-me'abına : Kendülere : İÜ

²⁴⁵² Birle ibāhatı : - İÜ

²⁴⁵³ Yād-kerde-i Ebū Zekerıyyā en-nevevīdür : Yād-kerde-i nevevīdür : İÜ

²⁴⁵⁴ Ve lev qāle li-fülān 'alā fülānin kezā cāze lisāmi'ihı en yeşhede bi-zalike zekerehu şureyh rūyanı fi Ravzati'l-Hūkkām. (Ravzati'l-Hūkkām'ın aktardığına göre şayet o falankesin filankese şu kadar borcu var dese o şahadet makbuldür. Çünkü o masumdur.)

²⁴⁵⁵ Felān kimesnenin falān kişi üzere : Felānıñ falān tizerinde : İÜ

²⁴⁵⁶ Deyu ... menh : Deseler : İÜ

²⁴⁵⁷ Vecih : Vech-i muqarrer : İÜ

²⁴⁵⁸ Dad ve dehşeti şu vecihledür deyu buyursalar ve an yusemu'l-iqrar menh vecih üzere : SL

²⁴⁵⁹ İstimā' idenlere : Gūšnā olanlara : İÜ

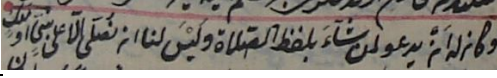
²⁴⁶⁰ La'şummetihi's-selam : SL

²⁴⁶¹ İcāb eylediği : Etmek cevāzı : İÜ

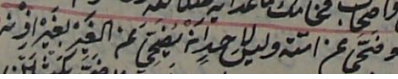
²⁴⁶² Naql-ı maqbūl oldığı ravzadan menkūldür : Qavl-i maqbūl ve mu'teberdür : İÜ

²⁴⁶³ Ve kāne lehu qatala men ittehome bi'z-zinā min gayri beyyineti velā yecūzu zalike li-gayrihi zekerehu İbn Dihye. (İbn Dihye'nin aktardığına göre onu zinayla itham edeni araştırma yapmadan ödürmek mübahdır. Bu başkası için mübah değildir.)

ben varup ol kimesneyi katl (10) iderim deyu²⁴⁶⁴ buyurdularında varup ānı maḥbūb oldıgım mu‘āyene eyledikde (11) katlınden fāriğ oldukları ḥaber-i müslim ile seyr-i şāmu

ve münādīde menḫūldür.²⁴⁶⁵ (12) ²⁴⁶⁶ (13) Ve

diledikleri kimesne için lafz-ı şalātla du‘ā buyururlardı mürselen mervī olan (14) ḥaberde²⁴⁶⁷ kāne resūlullahi²⁴⁶⁸ şallallahu ‘aleyhi vesellem²⁴⁶⁹ yuṣallī ‘ale’r-reculi yerāhu yaḥdumu aṣḥābehu ‘alā bin ribāḥ mürselen cāmi‘ enne resūlallahu şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem zaḥḥā bi-kebşeyni fe-zebḥe aḥadūhumā fe-ḳāle allahümme ‘an Muḥammed ve ümmeti men şehide leke bi’t-tevhīdi ve lī bi’l-belāgi²⁴⁷⁰ ya’nī aṣḥāb-ı (15) zū’l-iḥtirāmına ḥizmet-güzār olan kimesne çeşm-i düşleri buyuruldukda (16) hel caza’ü’l-iḥsānı illā’l-iḥsānu muḳtezāsınca aña şalāt ḥān olmaları de’b-i (17) nebiyy-i ‘ālīşān ider. Ḥatta allahümme şalli ‘alā āl-i Ebi Evfā kelāmiyle raḥbü’l-lisān (18) oldukları rivāyet-i şihḥat- dirāyetdür bizler ise peygamberān-ı ‘azām ve firişteğān-ı kirāma (19) ve bi’t-tab‘ āl ve aṣḥāb-ı feḥḥāmīñ mā‘adāya şalātla du‘ā hān olmağla

me’mūr (20) degillerüz.²⁴⁷¹ ²⁴⁷² (21) ‘An ‘Āişe ve Ebi Hureyre raḍiyallahu te‘ālā²⁴⁷³ ‘anhumā enne resūlallahu şallallahu ‘aleyhi vesellem zaḥḥā bi-kebşeyni **68B** (1) fe-zebḥe aḥadūhumā fe-ḳāle allahümme ‘an Muḥammed ve ümmeti men şehide leke bi’t-tevhīdi (2) ve lī bi’l-belāgi²⁴⁷⁴ kebir-i aṣḥāb-ı kirānına ḥizmet-güzār olana şalātla ikrām-ı de’b ḥazret-i seyyidü’l-enām ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām idi. Ḥatta allahümme şalli ‘alā āl-i Ebi Evfā vurūdi maḥal-i ḥafā değıldür. Bizler

²⁴⁶⁴ Deyu : SL

²⁴⁶⁵ Ve daḥī zinā ... menḫūldür : - İÜ

²⁴⁶⁶ Ve kāne lehu enne yed‘ū limen şā’e bi-lafzi’l-şalāti ve leyse lena en nüşalli illā ‘alā nebiyyin ev melekin. (Salat kelimesiyle istediğine dua edebilir; ama biz salat lafzı ile sadece peygamberlere ve meleklerle salavat getirebiliriz.)

²⁴⁶⁷ Ve diledikleri ... ḥaberde : - İÜ

²⁴⁶⁸ Resūlullahi : Resūlullahi : NP

²⁴⁶⁹ Şallallahu ‘aleyhi vesellem : - İÜ

²⁴⁷⁰ ‘Alā bin ribāḥ mürselen cāmi‘ enne resūlallahu şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem zaḥḥā bi-kebşeyni fe-zebḥe aḥadūhumā fe-ḳāle allahümme ‘an Muḥammed ve ümmeti men şehide leke bi’t-tevhīdi ve lī bi’l-belāgi : İÜ

²⁴⁷¹ Ya’nī aṣḥāb-ı ... degillerüz : - İÜ

²⁴⁷² Ve fe-ḥayye ‘an ümmetihī ve leyse li-aḥadin en yuzahhiye ‘ani’l-ğayri bi-ğayri iznihi. (Peygamberimiz ümmetinin yerine kurban kesmiş. Onun dışında hiçkimse izin almadan başkasının yerine kurban kesemez.)

²⁴⁷³ Te‘ālā : İÜ

²⁴⁷⁴ Enne resūlallahu ... bi’l-belāgi : - İÜ

ise peygamberān-ı kirām ve sürūşān-ı ‘azām hāzerātına ve bi’t-tab‘ āl ve aşhāb-ı zīşāndan mā‘adāya me‘mūr değıliz.²⁴⁷⁵ Hāzret-i destgīr-i ümmet ‘aleyhi’t-taḥiyye-i ümmet merḥūmesinden taḳarruben ilā (3) Allahi el-‘azīzü’l-mennān kebş-i emlaḥ ve aḳranı zebh-ı ḳurbān eyledi ma‘a hazā bi-lā iznin (4) ğayrīden taḍḥiye cā‘iz değıldür.²⁴⁷⁶

والكل من طعام الغنماء مع نهيته عنه

(5)

ذكره ابن القاصر واكثر ما يبيته وقال انه مباح للامة

(6)

والنهي لم يثبت

²⁴⁷⁷

Bir kişi āḥir kimesneleriñ ta‘āmını ekl ḳaşdıyle bilā (7) da‘vet veyā tetafful-i kevne vaḳt-ı ta‘āmda hücūm ve ref‘ ve dağdağa-i cū‘ (8) niyetiyle ansız ta‘ām-ı ḥāzıra dāniş ve bīnişi olmağla bağıteten nāgehān (9) eklden memnū‘ iken ḥāzrete min ta‘āmü’l-füc‘eh tenāvüli mübāḥ idi. Menḳūl-i Cābir‘den (10) haberde ol ḥāzret-i ḳaḳā‘ ḥāceti ‘aḳıbinde şı‘b cebelden iḳbāl idüp (11) bizim yanımızda ḥüzemā olmağla ḥāzreti da‘vet eyledik teşrīf idüp (12) tenāvül buyurdu ve mess-i āb ile destini şüyīde buyurmadı deyu mervūdür. (13) Hüve İbnü’l-Ḳāş ḳışşa-i perdāz oldu. Ammā İmām Beyḥāḳī inkār ile demsāz (14) olup tenāvül-i ta‘ām²⁴⁷⁸ füc‘eh ümmete ibāhat-sāzdır ve nehyiñ sübüti

nā-yābdur

(15)

dimişler.²⁴⁷⁹

ولا يجمع الضمير بينه وبين الله تعالى بخلاف غيره ذكره ابن

(16)

وقيل من سبته او جهاه عدده ابن سبع

(17)

بعضها فانه لا يرضى الا نفضه ولم يقتل من سبته او جهاه عدده ابن سبع

²⁴⁸⁰ (18) Ve ḥāşā ‘anh ḥāzret-i faḥr-ı risālet ‘aleyhi ezkā’l-ḥayye cenābına sebb ve hicv²⁴⁸¹ ile zebān (19) dirāz olanlarıñ ḳatli ol ḥāzrete ibāḥa²⁴⁸² kılındı. Zīrā men sebbe’l-

²⁴⁷⁵ Kebīr-i aşhāb-ı kirāmına ḥizmet-güzār olana şalātla ikrām-ı de‘b ḥāzret-i seyyidü’l-enām ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām idi. Hatta allahümme şalli ‘alā āl-i Ebī Evfā vurūdı maḥal-i ḥafā değıldür. Bizler ise peygamberān-ı kirām ve sürūşān-ı ‘azām hāzerātına ve bi’t-tab‘ āl ve aşhāb-ı zīşāndan mā‘adāya me‘mūr değıliz : İÜ

²⁴⁷⁶ Hāzret-i destgīr-i ... değıldür : - İÜ

²⁴⁷⁷ Ve eklu men ta‘āmi el-fücā‘et ma‘a nehyi ‘anh zikri ḥazihi İbnü’l-Ḳāş ve enkerahā el-Beyḥāḳī ve ḳāle innehu mübāḥu li’l-ümmeti ve’n-nehyu lem şibt. (Ani ve füceten gelen yemeğı yemeyi yasaklamıştır. Beyḥāḳī bu durum ispatlanmadığı için ani ve füceten gelen yemeğı yemek ümmetine cāizdir, der.)

²⁴⁷⁸ Tenāvül-i ta‘ām : Ta‘ām : NP

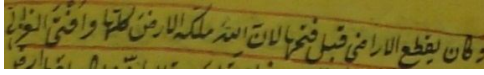
²⁴⁷⁹ Bir kişi ... dimişler : - İÜ

²⁴⁸⁰ Ve lehu en yecma‘a fi’z-zamīr beynehu ve beyne allahu te‘ālā bi-ḥilāf-ı gayri-i zekerehu İbn ‘Abdüsselām ve ğayrihi ke-kavlihi ‘aleyhisselām en yekūnallahu ve resūlih ahabbu ileyhi mim mā sivāhuma ve ḳavlihi ve min ba‘zihumā fe-innehu lā yeḍurru illā nefsehu ve lehu ḳatlün min sebbihi ev hecāhu ‘adde ḥazihi İbn Seb‘. (İbn ‘Abdüsselām zikrettiğine göre kalbinde Allah’la birleşmesi sadece ona has özelliklerdendi. İbn Seb‘nin söylediğine göre onu söven, hatalarını söyleyen, kusurlarını bulmaya çalışan kimseyi öldürmek ona cāizdir.)

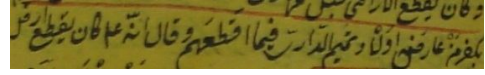
²⁴⁸¹ Hāzret-i ... hicv : Ol ḥāzrete : İÜ

²⁴⁸² Ol ḥāzrete ibāḥa : Kendüye mübāḥ : İÜ

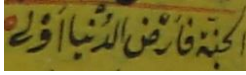
enbiyā²⁴⁸³ (20) faḫtulūhu emr-i²⁴⁸⁴ celīli ile ümmet-i merḫūmesi²⁴⁸⁵ daḫī me'mūrlardur. 'İnde'l-mālikiyye bilā istitābe (21) ve 'inde'l-ḫanefiyye ve'ş-şāfi'iyye hükm-i²⁴⁸⁶ irtidād ile istitābe ve illā ḫatlı lehu daḫī istibāḫa kılınur. **69A** (1)

(2)

(3)

²⁴⁸⁷

Ya'ni bir zemīni²⁴⁸⁸ ḫable'l-fethi iḫtā' ve bir vech-i (4) mālikāne te'bīd bir kimesneye baḫş ve tevcīḥ buyurur idi. Nitekim şaḫābī-ı kirāmdan²⁴⁸⁹ (5) Temīm-i Dārī raḫiyallahu 'anhū'l-bādīye²⁴⁹⁰ ve zürriyetine beyt-i maḫdis cevāzda²⁴⁹¹ ḫabl-i fetḫe'l-Ḳudūs (6) 'aynun nām²⁴⁹² bir karyeyi mālikāne buyurduḡu gibi zīr-i ahālīḫ-i arz (7) ve semā-i cell ve 'alā-yı rüy arzıñ cümlesini faḫr-ı enbiyā ḫazretlerine²⁴⁹³ temlīk (8) ve i'tā eyledi. Ḥattā²⁴⁹⁴ ḫüccetü'l-İslām²⁴⁹⁵ İmām Ğazālī ḫuddise siruhu²⁴⁹⁶ Temīm-i Dārī evladınıñ taşarrufuna (9) i'tirāz iden²⁴⁹⁷ ba'zı vülātıñ küfriyle iftā eyleyüp²⁴⁹⁸ cenāb-ı²⁴⁹⁹ seyyidü'l- (10) verā 'aleyhi't-taḫāyā²⁵⁰⁰ cennet-i a'lāyı iḫtā' ile ḫadr ve şānı²⁵⁰¹ a'lā buyurulmuş (11) iken felā cereme rüy-i zemīn dünyā-yı bi-mücāba dilediḡine i'tāsı evlādur (12) deyu buyurmuşlar.²⁵⁰²

²⁴⁸³ Sebbe'l-enbiyā : - İÜ

²⁴⁸⁴ Emr-i : Ḥaber : İÜ

²⁴⁸⁵ Ümmet-i merḫūmesi : Bu ümmet : İÜ

²⁴⁸⁶ 'İnde'l-ḫanefiyye ve'ş-şāfi'iyye hükm-i : 'İnde'ş-şāfi'iyye ve'l-ḫanefiyye : İÜ

²⁴⁸⁷ Ve kāne yaḫta'u el-arażi ḫable fetāḫa li-ennallahe melikeḫü'l-arze külleḫā ve eftā'l-Ğazālī bi-küfri men 'āraza evlād-ı Temīm ed-Dārī fimā aḫta'hum ve kāle innehu 'aleyhisselām kāne yaḫta'u erfele'l-cennete fāzū'd-dünyā evla. (Ve yerleri fetheder ve bölüştürürdü. Çünkü Allah bütün dünyayı onun emrine vermişti. Gazali şöyle fetva eder: Kim onunla mücadele edip kararlarına karşı gelirse dinden ya çıkar ya da çıkmaz. Temīm ed-Dārī fetvasında diyor ki, Ona deḡil dünyanın yerlerini bölme yetkisi cennetin yerlerini bölme yetkisi bile verilmiştir.)

²⁴⁸⁸ Ya'ni bir zemīni : Ve bir arzı : İÜ

²⁴⁸⁹ Te'bīd ... kirāmdan : Meşelā : İÜ

²⁴⁹⁰ Bādīye : İÜ

²⁴⁹¹ Maḫdis cevāzda : Maḫdisde : İÜ

²⁴⁹² Ḳudūs 'aynun nām : - İÜ

²⁴⁹³ Buyurduḡu ... ḫazretlerine : Eyledi. Baḫşāyişi āsā vukū' mübāḫ kılındı. Zīrā ḫazret-i ḫālīḫ arz ve semā külli zemini faḫr-ı enbiyā 'aleyh-i efḫalü'ş-şalavāt ve ekmelü't-taḫāyaya : İÜ

²⁴⁹⁴ Ḥattā : NP

²⁴⁹⁵ Ḥüccetü'l-İslām : İÜ

²⁴⁹⁶ Ḳuddise siruhu : - İÜ

²⁴⁹⁷ Evladınıñ taşarrufuna i'tirāz iden : Evladına iḫtā'de mu'ariz olan : İÜ

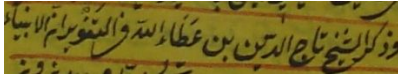
²⁴⁹⁸ Küfriyle iftā eyleyüp : Küfrine iftā eyledi : İÜ

²⁴⁹⁹ Cenāb-ı : Ḥuşūşā-i ḫazret-i : İÜ

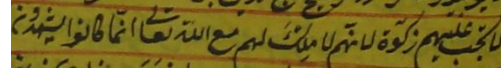
²⁵⁰⁰ 'Aleyhi't-taḫāyā : Ve sulṫān-ı enbiyā şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem : İÜ

²⁵⁰¹ Ḳadr ve şānı : - İÜ

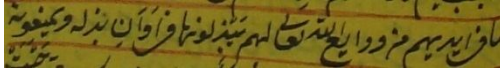
²⁵⁰² Buyurulmuş ... buyurmuşlar : Buyurıyla arz-ı dünyayı bī-muḫābā evlādur dediler : İÜ

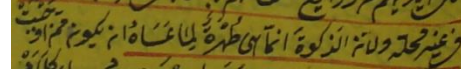
(13)

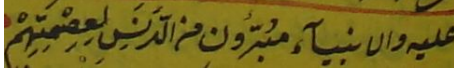
(14)

(15)

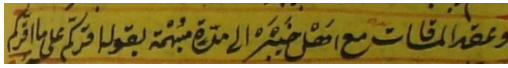
(16)

2503

Maḥşül-ı kelām (17) Şeyh Tacüddin Şāzelî

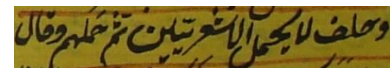
Kitabü't-tenvîr fî iskāḫi't-tedbîr'de (18) zekere mühimme-i peyâm ider ki enbiyâ 'aleyhimi't-taḫyâ üzerelerine zekât icâb itmez (19) zîrâ anlar için ma'a allah el-müte'âl mülkk ve māl mülâhaza kılınmaz pes ol (20) gürüh-ı me'âlî şükûhuñ yedlerinde olan emânetullahı bezl ve şarfı (21) evânında lâyıkı üzere bezl iderler ve nâ be-câ mahalle şarf ve 'aḫâyı men' iderler. **69B** (1) Zîrâ zekât-ı gayriñ emvâlinde ḥubṣ ve denes mezcini şâyed icâb iden (2) şeyden tenkîh ve teḫîr içündür enbiyâ ḫazreti 'işmet-i bārîde maḥfûz (3) ve ma'sûm olmalarıyla eyâde-i şerîfelerinde vedâyi'-i ḫaḫ olañ emvâl (4) ve eşyâda çirk ve denes vukû'undan 'ārî ve berilerdür dimişler banâ berîn (5) 'adem-i icâb-ı zekât-ı emvâl-i peygamberân şânlarında ḫâşşe-i pür iclâldendür.²⁵⁰⁴ (6)

(7)

²⁵⁰⁵ (8) Ve daḫî yehūd-ı Ḥayber ile müddet-i meçhüle birle 'aḫd-ı musâḫât buyurdılar. Ḥüdâ-yı (9) müte'âl ne zamâna dek taḫrîr-i taḫdîr etdiyse ben daḫî size ḫarâr-ı mezkûr üzere (10) taḫrîr iderem deyu gayr-ı ma'lûm müddete ḫavâle ve vâbeste kıldılar. Zîrâ emr-i merḫûm (11) neshle vaḫyiñ nüzüli muḫtemel ve mecâzdur ba'de zâ emr-i ma'hüd-

ı 'adem (12) vukû'yla mümtâzdır.²⁵⁰⁶

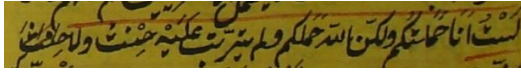
(13)

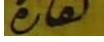
²⁵⁰³ Ve zikre's-Şeyḫ Tâcüddin bin 'Aḫa'ullah fî't-Tenvîr inne'l-enbiyâ'e la tecibu 'aleyhim zekâtün li ennehum lâ milke lehum ma'allah te'âlâ innemâ kânü yeşhedüne mâ fî eydihim min vedâyi' illahi te'âlâ lehum bi-bezlühnehâ fî evâni bezlehu ve yemna'üne fî gayri mahallihi ve li-enne'z-zekâte innemâ hiye tuḫreten limâ 'asâhu en yeküne mimmen ev cebbet 'aleyhi ve'l-enbiyâ'u müberrüne mine'd denesi li'işmetihim. (Şeyḫ Tâcüddin bin 'Aḫa'ullah Tenvîr'de şöyle kaydeder, Peygamberlere zekât vacip deḡil, çünkü onların malı yoktur. Onlar Allah'la beraberdir. Onların ellerindekiler Allah'ın emanetleridir. Allah'ın dilediḡi yerlere harcarlar ve yasakladığı yerlere harcanmasını men ederler. Ayrıca zekât Allah'a isyan edenlerin temizleyicisidir ve zekâta vacip olana verilir. Peygamberler kirlilikten münezzehtirler çünkü onlar masumdurlar.)

²⁵⁰⁴ Maḥşül-ı kelām ... iclâldendür : - İÜ

²⁵⁰⁵ Ve 'aḫdü'l-musâḫât ma'a ehl-i Ḥayber ilâ müddetin mübhemetin bi-ḫavli aḫarrekum 'alâ mâ aḫarrekum Allahu te'âlâ li-ennahu kâne yecûzu leh mücî'ü'l-vaḫy bi'n-neshḫ velâ yekûnu zâlike ba'dehu li-aḫadin. (Hayber ehliyle beklenmedik bir sürede anlaşma yapması, Allah'ın kabul ettiḡini ben de kabul ederim demesi kendisine vahiy gelmesiyle alakalıdır. Bu olayda peygamberimizden başka kimseye vahiy gelmemiştir.)

²⁵⁰⁶ Ve daḫî yehūd-ı ... mümtâzdır : - İÜ

(14) ²⁵⁰⁷ Sulṭān-ı resūl şallalahu

‘aleyhi vesellem²⁵⁰⁸ ğazve-i Tebük hırucları esnāsında eş‘ariyyin ki (15) Yemen’den bir kabiledür.²⁵⁰⁹ Bukkā’ün sab‘a ‘aşeriyle mu‘abberdür. Ānlar²⁵¹⁰ Sālim bin ‘Umeyr (16) ve ‘Uleyte bin Zeyd ve Ebū Leylā ‘Abdurrahman el-Māzinī ve ‘İrbāz bin Sāriye (17) ve Harem bin ‘Abdullah ve ‘Amr bin Ğaneme ve ‘Abdullah bin Muğaffel ve ‘Abdullah (18) bin ‘Amr el-Mūzenī ve ‘Amr bin el-Ḥumām ve Ma‘kil el-Mūzenī ve Ḥazremī bin Māzin (19) ve Nu‘man bin Süveyd ve Ma‘kil ve ‘Aķil ve Sinān ve ‘Abdurrahman ve (20) Hind Ben-i Muķarrin bunlar rüküb ve aḥmāl²⁵¹¹ iltimāsiyle ḥuzūr-ı (21) şehriyār-ı ‘ālem²⁵¹² şallalahu te‘ālā²⁵¹³ ‘aleyhi vesellem meşul eylediklerinde²⁵¹⁴ lā ecidu mā āḥmelekum ‘aleyhi²⁵¹⁵ kelāmiyle redd-i 70A (1) cevāb eyledikde²⁵¹⁶ anlar daḥī tevellev ve a‘yunuhum tefiḍu mine’d-dem‘i (2) ḥazanen ellā yecidū ve mā yünfiķüne²⁵¹⁷ naşş-ı celīli²⁵¹⁸ üzere tevellī itmişler idi. (3) Daḥī vallahi lā²⁵¹⁹ āḥmelekum ‘alā şey’in haberiyle yād-ı ķasem buyurmuşlar iken²⁵²⁰ yine (4) mesullerine müsā‘ade ve²⁵²¹ is‘āf buyurup²⁵²² ve lestu ene ḥamaltekum velakin (5) allahu ḥamalekum kelām-ı sürür encāmiyle²⁵²³ nāṭıķa perdāz ‘ināyet ve iltāf²⁵²⁴ (6) zuhūrunda ol ḥazrete ḥıuş ve küffāra

²⁵⁰⁷ Ve ḥalfe lā yehmelu illā şı‘riyyine şümme ḥamelehüm ve ķāle lestu ene ḥamaletkum velakinnallahe ḥamalekum ve lem yeteretteb ‘aleyhi ḥıuşi velā ḥılaş keffāretun. (İki kafes taşımam diye yemin eder, sonra taşır ve şöyle der: Ben taşımadım, Allah taşıttırdı. Ve ona ne yalan yazdırıldı ne de küfür.)

²⁵⁰⁸ Sulṭān-ı resūl şallalahu ‘aleyhi vesellem : - İÜ

²⁵⁰⁹ Yemenden bir kabiledür : - İÜ

²⁵¹⁰ ‘Aşeriyle mu‘abberdür. Ānlar : ‘Aşerdür : İÜ

²⁵¹¹ Bunlar rüküb ve aḥmāl : Aḥmāl ve rüküb : İÜ

²⁵¹² Ḥuzūr-ı şehriyār-ı ‘ālem : Ḥazret-i faḥrū’l-ālem : İÜ

²⁵¹³ Te‘ālā : İÜ

²⁵¹⁴ Meşul eylediklerinde : Geldiklerinde : İÜ

²⁵¹⁵ lā ecidu mā āḥmelekum ‘aleyhi (Kendilerini bindirip (cepheye) sevk edesin diye sana geldikleri zaman, senin, “**Sizi bindirebileceğim bir şey bulamıyorum**” dediğin; bu uğurda harcayacakları bir şey bulamadıklarından dolayı üzüntüden gözleri yaş döke döke geri dönen kimselere de bir sorumluluk yoktur.) Tevbe süresi 92. āyet

²⁵¹⁶ Kelāmiyle ... eyledikde : Reddiyle cevābdāde olduklarında : İÜ

²⁵¹⁷ Tevellev ve a‘yunuhum tefiḍu mine’d-dem‘i ḥazanen ellā yecidū ve mā yünfiķüne. Tevbe süresi 92.

āyet

²⁵¹⁸ Celīli : Kerīmi : İÜ

²⁵¹⁹ Lā : Mā : İÜ

²⁵²⁰ Buyurmuşlar iken : Edüp : İÜ

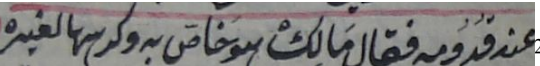
²⁵²¹ Müsā‘ade ve : - İÜ

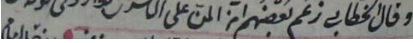
²⁵²² Buyurup : - İÜ

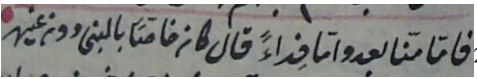
²⁵²³ Kelām-ı sürür encāmiyle : Kelāmıyla : İÜ

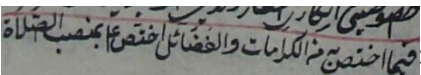
²⁵²⁴ ‘İnāyet ve iltāf : Ve iḥsān ve a‘ṭāf : İÜ

yemîn terettüb itmediği (7) hâşşa-i manşûşa qarîndür. Güzâfî'l-²⁵²⁵mevâhib

(8) ²⁵²⁶ Daḥî (9) Ḥabeş'e hicretinden Ca'fer bin Ebi Tâlib radıyallahu 'anh el-gâlib kudümşeref (10) lüzumlarında ḥazret-ı ḥabibullah 'aleyhi selâm el-ilâh Ca'fer muḥabbeten mu'ânağa birle (11) mülâtafa eyledi. İmâm-ı Mâlik gayre kerâhetine sâlik olmalarıyla ḥazrete (12) taḥşîşi icâb ider. Ammâ 'inde eş-şâfi'iyye gâ'ib seferden kudümunda (13) mu'ânağa her kişiye sünnetdür. Pes huşûşiyâtından olmadığı bî-minnetdür (14) didiler. Zîrâ ḥaşâş-ı delîl-i

ḥaş ile şâbit olur ve lâ delîl huna 'aleyhi²⁵²⁷ (15) (16)

²⁵²⁸ Bi-naqli İmâm (17) Ḥaṭṭâbî ba'zı müfessirîn âyet-i şerîfde şerefşudür iden üsârâ-i (18) Bedr şânlarında âzâd²⁵²⁹ mennle taḥyîr buyurdukları daḥî nebiyyi ekrem şallallahu 'aleyhi vesellem ḥazretlerine (19) ḥaş olup gayru ihtîşâşî nâ-yâb kılındı demişlerdir. Ammâ za'm-i ta'bîrinde (20) huşûşiyeti inkâr-ı eş'âr oldığı şavâbdîde şürâhdur.²⁵³⁰ **El-Faşlü'r-râbî'** (21)

²⁵³¹ Evvelen²⁵³² mefḥar-ı **70B** (1) mevcûdât 'aleyhişsalavât²⁵³³ ḥazretleri şân-ı şerefme'âblarına²⁵³⁴ ta'zîmen (2) manşib-ı şalât ve mertebe-i 'âliye-i taḥiyyat ile teşrîf ve²⁵³⁵ tekrîm ve zât-ı 'âlî (3) simâtları ḥaşîşe-i 'âliye ile ta'zîm buyuruldu. Kâlalallahu sübhâne ve te'âlâ²⁵³⁶ (4)

²⁵²⁵ Ol ḥazrete ... Güzâfî'l : Ne ḥıms ne kefareterettüb etmedi : İÜ

²⁵²⁶ Ve ânik Cağferen 'inde kudümühi fe-ḳâle mâlik hüve ḥaşşun bihi kerihēhâ li-gayrihi. (Cafer gelince ona sarıldı. Malik bu durumla ilgili der ki: Bu ona hastır, başkası için ikrah etmiştir.)

²⁵²⁷ Daḥî Ḥabeşe ... 'aleyhi : - İÜ

²⁵²⁸ Ve ḳâle el-Ḥaṭṭâbî za'me ba'zuhum inne'l menne 'alâ'l-esrâ el-vâridi fi ḳavlihi te'âlâ fe-immâ mennen ba'de ve immâ fidâ'en ḳâle kâne ḥaşşan bi'n-nebiyyi düne gayrihi. (Ḥaṭṭâbî âyete dayanarak der ki: Birtakım inandırıcı olmayan sözlere minnet etmek herkes için haramdır; ama peygamberimize haram değildir. Bu da peygamberimize has özelliklerdendir.)

²⁵²⁹ Âzâd : SL

²⁵³⁰ Bi-naqli ... şürâhdur : - İÜ

²⁵³¹ Fimâ ihtâşşe bihi mine'l-kerâmât ve'l-fezâ'il ihtâşşa 'aleyhisselâm bi-manşibi's-şalât. (Kerametlerinin bulunması ona has özelliklerdendir. Namazının yüksek derecesi ve makamı ilk iftihâr edilecek özelliktir.)

²⁵³² Evvelen : - İÜ

²⁵³³ 'Aleyhişsalavât : Şefi'i yevm-i 'arâşât 'aleyh-i efdalü's-şalavât ve ekmelü't-taḥiyyat : İÜ

²⁵³⁴ Şerefme'âblarına : Celîllerine : İÜ

²⁵³⁵ Şalât ... teşrîf ve : Şalâtla : İÜ

²⁵³⁶ Ve zât-ı ... te'âlâ : Ve taḥşîş buyuruldılar : İÜ

ان الله وملائكته يصلون على النبي يا ايها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليما

(5)

تسليما

2537

وبانه لا يورث وكونك الانبياء وحيد فلهم ان يورثوا

(6)

بكل ما لهم صدقة وبان ماله باق بعد موته على ملكه ينقض منه

(7)

على ائمة واصحابه وخبرين وصحبه ائمة احرمان

2538

Ḥaber-i merfū‘ (8) Zübeyr raḍiyallahu te‘ālā²⁵³⁹

‘anh olan ḥaber-i mu‘teberde²⁵⁴⁰ ene mu‘āşirü’l-enbiyā lā nevreş (9) muḳtezāsınca li-beḳā’i mālihi ‘alā mülkihi āhri irşen ta‘diye etmediği lāzım gelir.²⁵⁴¹ (10) Ve enbiyā-yı kirām²⁵⁴² ‘aleyhimü’t-taḥāyā şān-ı şerefnişānları hemçünān bu vetire üzere rāygān (11) olup cemī‘-i māl ve terekeleri şadaḳa olmak üzere vaşiyet buyururlar.²⁵⁴³ (12) Furḳān-ı celīl cenāb-ı²⁵⁴⁴ ma‘būd ve vereş-i Süleymān Dāvud ile vurūdı ve rabbi (13) heb lī min ledünke veliyyen yerişünī²⁵⁴⁵ kerīme-i behcet mürişī erşinden²⁵⁴⁶ murād hemān²⁵⁴⁷ (14) ‘ilm ve nübüvvet ile dād ve sitāddur. Ve daḥī ol ḥazretin mālī ba‘de-i rihlete (15) mülkinde bākī kılmağla²⁵⁴⁸ vereşe ve zürriyetine vaḳf ve andan infāḳ (16) olunmaları vech-i taşḫīḥ kerde-i imāmü’l-ḥaremeyndür. Ve ol ḥazretin²⁵⁴⁹ mülkünden (17) ba‘de’r-rihle²⁵⁵⁰ zā’il olup muṭlaḳa müslimīne şadaḳa olmak daḥī vech-i vecīḥ (18) ‘add olunmuşdur. Ve ‘adem-ı tevārüşe ḥikmet oldı ki zū’l-ḳarābesi olanlar mevt (19) ve rihletini temennā ve mālını tevārüş-i dā‘iyesiyle ḥüsrān ve helākı yād-ı evla (20) ve

²⁵³⁷ İnnallāhe ve melā’iketehu yuşallūne ‘ale’n-nebiyyi yā eyyuhāllezīne āmenū şallū ‘aleyhi ve sellimū teslīmen. (Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber’e salāt ediyorlar. Ey iman edenler! Siz de ona salāt edin, selām edin.) Ahzap suresi 56. āyet

²⁵³⁸ Ve bi-ennahu lā yüreşu ve kezālike el-enbiyā’ ve ḥiyne’izin felehum en yūsū bi-küllü mālihim şadaḳat ve bi-enne mālehu bāḳin ba‘de mevtin ‘alā mülkihi yenfaḳu minhu ‘alā ehlihi fī aḥadi’l-vecheyni ve şahḥaḥahu imāmü’l-ḥaremeyn. (İki görüşten birine göre peygamberlerin hiçbirini miras bırakamazdı. Miras bıraksalar bile vefatlarından sonra miras sadaka olarak dağıtılır, ehline harcanırdı. Bu görüşü Harameyn imamı da teyit etmiştir.)

²⁵³⁹ Te‘ālā : İÜ

²⁵⁴⁰ Olan ḥaber-i mu‘teberde : - İÜ

²⁵⁴¹ Etmediği lāzım gelir : Etmez : İÜ

²⁵⁴² Kirām : İÜ

²⁵⁴³ Şān-ı ... buyururlar : Ḥazerāti daḥī böyledür. Cemī‘-i mālını şadaḳa olmak ile vaşiyet eylediler : İÜ

²⁵⁴⁴ Celīl cenāb-ı : Ḥudā-yı : İÜ

²⁵⁴⁵ Rabbi heb lī min ledünke veliyyen yerişünī (Gerçek şu ki ben, benden sonra gelecek akrabalarım(ın isyankār olmaların)dan korkuyorum. Karım ise kırsıdır. **Bana kendi tarafından;** bana ve Yakub hanedanına **varis olacak bir çocuk başısla** ve onu hoşnutluğuna ulaşmış bir kimse kıl!) Meryem süresi 5, 6. āyet

²⁵⁴⁶ Kerīme-i behcet mürişī erşinden : Ḳavl-i cemīlinden : İÜ

²⁵⁴⁷ Hemān : - İÜ

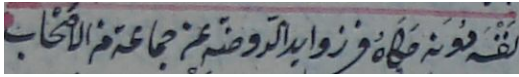
²⁵⁴⁸ Kılmağla : Olup : İÜ

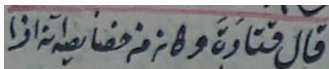
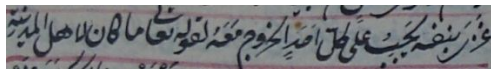
²⁵⁴⁹ Ol ḥazretin : - İÜ

²⁵⁵⁰ Ba‘de’r-rihle : - İÜ

sāniyyen peygamberān-ı ‘ālī himem zehārif ve huṭām-ı dünyāya raġbet ve iddiḥāre (21) sa‘y-ı etemm itmeleri ḡann ve gümāna²⁵⁵¹ mü’edda ola sāniyyen enbiyā’-i kirām zinde ve ihyā 71A (1) oldıklar sebebden mälları vereselerine intikāl etmeyüp terekeleri (2) mīraş-ı ḥārāna helāl olmaya ve’l-ḥāşıl emvāl-ı enbiyā ġayre mīraş olmamak ḥaşāiş-i (3)

behiyyelerinden olduğu revnümādur.²⁵⁵² (4)

 ²⁵⁵³ Ve bir²⁵⁵⁴ düşman-ı dīn (5) ve zālime-i müşrikīnden biri²⁵⁵⁵ nefs-ı nefis ḥāzret-i nebiyy-i emīne hecme-i kaşt-ı su’-y²⁵⁵⁶ murād (6) eylese ḥuzūrunda²⁵⁵⁷ bulunan kimesne²⁵⁵⁸ uğur-ı hümāyūnunda kendü naqd-ı²⁵⁵⁹ cānını bezl ve ḥāzrete (7) fidā ve bedel²⁵⁶⁰ itmek vācib olurdu.²⁵⁶¹ Nitekim ba‘zı gazavātda cānsiperān aşḥāb (8) kirāmdan vuḳū’-ı müstaġin ‘ani’l-beyāndur.²⁵⁶²

 (9) (10)

 (11) ²⁵⁶³ İmām Qatāde’i müfessir

ol ḥāzretin cümle-i ḥaşāişden (12) mu’abberdür ki cenāb-ı sipeh-salār ḥayl-i enbiyā ‘aleyhi’t-taḥyā gazavātdan bir ġazāya bi’z-zāt (13) qādime-i cünbān ḥurūc buyursalar

²⁵⁵¹ Daḥī vech-i ... gümāna : Vechiyledür. Ḥikmet-i ‘adem tevārūş oldılar ki qarīb olan anların serāy-ı bekāya irtihāllerini ḥāhiş ile helāk ve ḥüsrāna : İÜ

²⁵⁵² Zinde ... revnümādur : ‘Aleyhümü’ş-şalātu ve’s-selām ḥāzretātınıñ dünyaya raġbetleri gümān oluna şālīşen anlar zinde olup ihyānıñ mīraşı olmamak : İÜ

²⁵⁵³ Ve innehu lev qaşadehu zālīm vecebe ‘alā men ḥāzre en yübezzile nefsehu düne ḥekāhu fī zevāyidi’r-ravzati ‘an cemā’tin mine’l-aşḥābi. (Ve öyle bir zat ki, bir zalim huzuruna çıksa hemen ona sevdalanır ve onu gören kendi canını bile ona bahşetmek ister. Peygamberimize bir grup sahabi ravzanın fazlalıklarından buyurdular.)

²⁵⁵⁴ Bir : İÜ

²⁵⁵⁵ Ve zālime-i müşrikīnden biri : - İÜ

²⁵⁵⁶ Su’-y¹ : - İÜ

²⁵⁵⁷ Ḥuzūrunda : Ḥuzūr sa‘ādetlerinde : İÜ

²⁵⁵⁸ Kimesne : Kimse : İÜ

²⁵⁵⁹ Naqd-ı : - İÜ

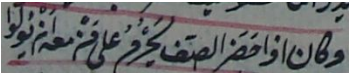

²⁵⁶⁰ Ve ḥāzrete fidā ve bedel : - İÜ

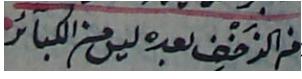
²⁵⁶¹ Olurdu : İdi : İÜ

²⁵⁶² Müstaġin ‘ani’l-beyāndur : Bī-irtiyābdur : İÜ

²⁵⁶³ Qāle Qatāde ve kāne min ḥaşāiş ennehu izā ġaza-i bi-nefsihi yecibu ‘alā külli aḥadin el-ḥurūcu ma’ahu li-ḳavlihi te‘alā **mā kāne li-ehli’l-Medīneti ve men ḥavleḥüm mine’l-a’rābi en yeteḥallefū ‘an resūlillahi** ve lem yebḳa ḥāze’l-ḥükmu ma’a ġayri mine’l-ḥülefā’-i intehā. (Qatāde der ki, Herhangi bir savaşa gitmek istediğinde herkesin onunla gitmek istemesi ona has özelliklerdendir. Ayette Araplara, Medine ehline ve etrafındakilere Resullallah’la savaşa gitmeleri emredilmiştir. Bu hüküm sahabiler için de geçerlidir. **Medine (şehir) halkı ve bedevī Araplar’dan onun çevresinde olanlar için Allah’ın Resül’ünden geri kalmamalıdır.**) Tevbe suresi 120. āyet

her ihdāniñ ma'iyyetiyle rū-be-rāh-i gāzā ve cihāda (14) vülūcları vācib olduğu ehl-i Medīne ve havālīsinde olan A'rāb-ı bādiyeniñ (15) ma'iyyet-i ḥazretten 'adem-i taḥāllüflerine tenbīh-ı yezdāni şudūriyla manşuş buyurulduğu (16) 'ālī-ḥazret şānına maḥşuşdur ve ḥükm-i mezbūr-ı ḥulefā' ve salāṭiniñ birinde (17) bākī kalmadığı hüveydādur. Belī ḥālife re'āyāsına ḳitāl-ı küffāra ḥurūcların emr (18) etse emrine imtişāl icāb ider. Ammā ḥuşūşiyet-i ḥazret bilā-emre fermān-ı (19) sübhānī ile vüçüb-ı kesb

ider.²⁵⁶⁴ (20) (21)

 ²⁵⁶⁵ Cenāb-ı seyyidü'l-beşer şallallahu 'aleyhi vesellem²⁵⁶⁶ şaf-ı beste-i ḳitāl-ı küffār **71B** (1) olduklarında ma'iyyetlerinde²⁵⁶⁷ olan cünd-i ebrār ve²⁵⁶⁸ ḥużzāra-i vely-i edbār ve cāy-ı muḥarebeden (2) firār²⁵⁶⁹ ḥaram olurdu ki ol izdiḥāmda bā'is-i²⁵⁷⁰ inhizām olmayup faḥrū'l-enām-ı (3) tenhā²⁵⁷¹ terk itmeyeler deyu İmām²⁵⁷² Ḳatāde ve Ḥasan'dan vech-i taḥşīşde bir²⁵⁷³ kavlı müstahşendür. (4) Ammā her dü imām ba'de'n-nebi 'aleyhisselām²⁵⁷⁴ firār 'ani'z-zaḥfi (başar)²⁵⁷⁵ günāh-ı²⁵⁷⁶ kebā'irden 'add ve şumār (5) itmedikleri²⁵⁷⁷ maḥall-ı inzārdur. Zīrā firāru 'ani'z-zaḥfi mübiḳātdan 'add olduğu (6) ḥaberde variddur. Böyle olacak ḥuşūşiyet iḳtizā etmez denildi.²⁵⁷⁸

 (7) (8) ²⁵⁷⁹ Ve cihād-ı küffār²⁵⁸⁰

²⁵⁶⁴ İmām Ḳatāde'i ... kesb ider : - İÜ

²⁵⁶⁵ Ve kāne izā ḥazare's-şaffi yaḥrumu 'alā men ma'a en yuvellū'd-dübüre li'ellā yenhezimū ve yetrükühu ḳāle Ḳatāde ve'l-Ḥasan ve zehebā ilā enne'l-firāre mine'z-zaḥfi ba'dehu leyse mine'l-kebā'iri (Ḳatāde ve Ḥasan'ın aktardığı hadise göre savaştan kaçmak haramdır.)

²⁵⁶⁶ Cenāb-ı seyyidü'l-beşer şallallahu 'aleyhi vesellem : Sipeh-salār enbiyā 'aleyh-i efdalü's-şalavāt ve ecmelü't-taḥāyā ḥazretleri : İÜ

²⁵⁶⁷ Ma'iyyetlerinde : Ma'iyyet sa'adetlerinde : İÜ

²⁵⁶⁸ Cünd-i ebrār ve : - İÜ

²⁵⁶⁹ Ve cāy-ı muḥarebeden firār : - İÜ

²⁵⁷⁰ Bā'is-i : Sebeb-i : İÜ

²⁵⁷¹ Faḥrū'l-enām-ı tenhā : Ḥazret-i seyyidü'l-enām 'aleyhi's-şalātü ve's-selāmı : İÜ

²⁵⁷² İmām : - İÜ

²⁵⁷³ Vech-i taḥşīşde bir : Emr-i taḥşīş : İÜ

²⁵⁷⁴ 'Aleyhisselām : Şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem : İÜ

²⁵⁷⁵ (Başar) : NP

²⁵⁷⁶ Günāh-ı : - İÜ

²⁵⁷⁷ Şumār itmedikleri : Şumāre ve zehābları : İÜ

²⁵⁷⁸ Zīrā firāru ... denildi : - İÜ

²⁵⁷⁹ Ve kāne el-cihādu fī 'ahdihi farzu 'ayn fī aḥadi'l-vecheyn 'indenā ve hüve ba'dehu min furūzi'l-kifāyeti. (Ve onun döneminde cihad farz-ı ayn idi, ondan sonra farz-ı kifaye oldu)

²⁵⁸⁰ Cihād-ı küffār : İÜ

‘aşr ve ‘ahd ḥazret-i²⁵⁸¹ seyyidi’l-ebrārda²⁵⁸² cihād ma‘a’l-küffār aḥad-ı²⁵⁸³ vecheyn üzere farz-ı (9) ‘ayn olup ba‘de’n-nebiyi’l-muhtār furūz-ı kifāyeden ‘add ve şümār

kılındı.²⁵⁸⁴

(10)

وَأَبَتْ فَرِيعُ الْمَجَامِيعِ عَمَّ التَّكْرِيبِ أَمَّ الْمَثَلِ لَا يَصْطَوِرُ وَأَسْبَلَانَهُ

(11)

لَا مِثْلَ الْحَاوِ حَسَنٌ بِالْبَعْضِ وَالْحَسَنُ

²⁵⁸⁵

Cenāb-ı muşannef ‘aleyhi’r-raḥme buyurur ki (12) ba‘zı

mecmū‘a-i mensūbet el-ḥaṭṭda Tikrītī’den mervī bālīgan mā beleḡe bir naql-ı müstaḥsen (13) gördüm ki dürr-i yetīm-i şadefe kevneyn-i ḥazretleriniñ duḡter-i dürdāneleri Zehrā-yı (14) Betül²⁵⁸⁶ nikāhında mehr-i mü‘eccel mişl-i taḡvīm ve taşavvur²⁵⁸⁷ olunmaz. Zīrā onlar bez‘atün minh (15) resūlullah²⁵⁸⁸ olmak şerefiyle²⁵⁸⁹ bī mişl ve bī- manenddürler.

Ve Allah dürrre²⁵⁹⁰

وَجِيمٌ

(16)

رُؤْيُهَا بِأَخْطَابِ زَوْجِهِ وَالْأَزْرُوحَ بِهَا الْعَاضُ عِيَاضَ وَعَيْرُهَا

(17)

وَجِيمٌ هِيَ وَالْأَخْرَاقُ شَهَادَةٌ أَوْ عَيْرُهَا وَسُؤَالُهَا مَشَافَهَةٌ وَأَنْ تَطْمِئِنَّ عَلَى

(18)

ظُهُورِ الْبُيُوتِ

²⁵⁹¹

Ve zevecāt-ı

tāḡhiratınıñ taḡt-ı izārda iken daḡī cism ve cüşelerine²⁵⁹² (19) nikāh ve nazār²⁵⁹³ ḥarām olup ve²⁵⁹⁴ rüy-ı pür nurların ve evclerin berā-yı şahādet ve ḡayri (20) sebebden keşf ve nigerān ve²⁵⁹⁵ iltifāt²⁵⁹⁶dan ictināb lāzım ve sevāb idi. Ve onlara bi’l-müşāfehe-i (21) su’ālden nās memnū‘ ve onlar sütre ve ḡicābla mestüre olup ve vaṡy-i ḡademleri 72A (1) kendü ḡānelerinden ḡāric olmamak ile me’müre idiler. Nitekim tenzīl-i (2)

²⁵⁸¹ Ḥazret-i : İÜ

²⁵⁸² Seyyidi’l-ebrārda : Seyyidü’l-ebrārda ‘aleyhi’ş-şalavātullah-ı melikü’l-cebbārda : İÜ

²⁵⁸³ Cihād ma‘a’l-küffār aḥad-ı : - İÜ

²⁵⁸⁴ Olup ... kılındı : Ve ba‘de furūz-ı kifāyenddür : İÜ

²⁵⁸⁵ Ve re‘eytu fi ba‘zı’l-mecāmī‘ āni’t-Tikrītī en mehre’l-mişli lā yuteşevvaru fī enbiyatıhi li-enne lā mişle lehā ve hüve ḡesenün bālīḡi fi’-hüsn. (Tikrītī’nin rivayet ettiḡine göre bazı topluluklarda ay yüzlü kızların bile peygamberlerin yanında hükmü yoktur. Çünkü onların benzeri yoktur ve onlar güzellikte had safhaya ulaşmışlardır.)

²⁵⁸⁶ Duḡter-i ... Betül : Dürdāne-i benāt mükerreremātı : İÜ

²⁵⁸⁷ Taḡvīm ve taşavvur : Taşavvur ve taḡvīm : İÜ

²⁵⁸⁸ Resūlullah : - İÜ

²⁵⁸⁹ Şerefiyle : Teşrifıyla : İÜ

²⁵⁹⁰ Ve Allah dürrre : - İÜ

²⁵⁹¹ Ve taḡrīm-i rü’yet-i eşḡāş-ı ezvāca fi’l-üzru kemā şarraḡa bihi’l-Ḡāḡī ‘İyāz ve ḡayrihi ve keşf-i vüćühinne ve ekfahinne şahādet-i ev ḡayrihā vesü’ālihinne müşāfehēt ve en seṡi’ne ‘ale zühürü’l-büyüt. (Ve yabancı erkeklerin peygamberimizin hanımlarını görmeleri günahlardandır. Ḡāḡī ‘İyāz açıkḡa buyurur ki, hanımları başkalarının yanında yanında yüzlerini açmazlardı; ancak onlardan bir şey istenirse, şehadetleri gerekirse kimseye görünmeden o işi hallederlerdi.)

²⁵⁹² Cism ve cüşelerine : Cüşse ve eşḡāşına : İÜ

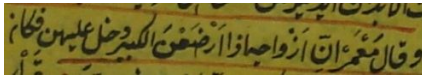
²⁵⁹³ Nazār : İltifāt : İÜ

²⁵⁹⁴ Olup ve : - İÜ

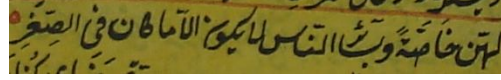
²⁵⁹⁵ Nigerān ve : Nigerāndan : İÜ

²⁵⁹⁶ İltifāt²⁵⁹⁶dan : - İÜ

celilede²⁵⁹⁷ ve izā se'eltumūhunne metā'en fes'telūhunne min verā'i hicābin tenbīh-i (3) cemīli bu ma'nāya delīldür.²⁵⁹⁸ Hattā Hafsa binti Ömer raḍiyallahu 'anhumāyı eṣnā-yı fevt (4) peder-i 'ālī-i güherde²⁵⁹⁹ şahşı görülmemek için nisve-i akrānı²⁶⁰⁰ ānı setr itmişler idi. (5) Ve ezvāc-ı pür ibtihāc-ı ḥazretten²⁶⁰¹ Zeyneb binti Caḥş raḍiyallahu 'anha vefātlarında²⁶⁰² (6) şahşını tesettür birle²⁶⁰³ na'aşı üzere āyīn-i ehl-i Mekke asā-yı kubb-i sūtre (7) nihāde kılmışlar idi.²⁶⁰⁴ Ammā İbn Ḥacer 'Askalānī bu ma'nāya rızādāde²⁶⁰⁵ olmayup (8) zevecāt-ı muḥteremāt ḥazerātı ba'de'n-nebi 'aleyhi't-tahāyāt²⁶⁰⁶ Ḥacc ve tavāfa sa'y iderler ve aḣḣāb-ı (9) kirām ve tābi'in-i fiḥām²⁶⁰⁷ anlardan naql ḥadīs ve semā' kelām²⁶⁰⁸ iderdi. Gerçi (10) anlar müstetirātü'l-ebdān idiler. Lakin²⁶⁰⁹ eḣḣāş-ı mer'iyye ve²⁶¹⁰ nümāyān idi (11) dimişlerdir.²⁶¹¹

(12)

2612 Ve

ḳavl-ı (13) ma'mer üzere zevecāt-ı 'işmet penāhdan²⁶¹³ biri müddet-i reḍā'ī güzērānde (14) bir kebir-i ḡulāmı irzā' eylese meclis-i ālīleri²⁶¹⁴ kiberi ḥālinde ol puser-i merzā'i velā güher (15) ḥuzūrına²⁶¹⁵ duḣūl itmek anlarıñ ḥāşşe-i şerīfelerinden²⁶¹⁶ idi. Ammā sā'ir (16) nāsa nazaran ḥālet-i şaḡirinde irzā' itmekle²⁶¹⁷ maḣrem olup kiberde irzā'la

²⁵⁹⁷ Bi'l-müşāfehe-i su'alden nās memnū' ve onlar sūtre ve hicābla mestüre olup ve vaṭy-i ḳademleri kendü ḥānelerinden ḥāric olmamak ile me'müre idiler nitekim tenzīl-i celilede : - İÜ

²⁵⁹⁸ Hicābin ... delīldür : Hicābü'l-ālāya bi'l-müşāfehe-i su'alden nās memnū' ve anlar hicābla mestüre ve namāzları ḥānelerinde edāyla me'müre idiler : İÜ

²⁵⁹⁹ Peder-i 'ālī-i güherde : Pederde : İÜ

²⁶⁰⁰ Nisve-i akrānı : Nisvān : İÜ

²⁶⁰¹ Ve ezvāc-ı pür ibtihāc-ı ḥazretten : - İÜ

²⁶⁰² Raḍiyallahu 'anha vefātlarında : Ḥazretleri vefātında : İÜ

²⁶⁰³ Birle : İçün : İÜ

²⁶⁰⁴ Kılmışlar idi : Olunmuşdı : İÜ

²⁶⁰⁵ Rızādāde : Rāzı : İÜ

²⁶⁰⁶ 'Aleyhi't-tahāyāt : 'Aleyhi'ş-şalavāt ve't-taḣıyyāt : İÜ

²⁶⁰⁷ Aḣḣāb-ı kirām ve tābi'in-i fiḥām : Şāḣābe-i kirām ve min ba'dehüm : İÜ

²⁶⁰⁸ Naql ḥadīs ve semā' kelām : Ḥadīs-i şerīf naql ve simā' : İÜ

²⁶⁰⁹ Lakin : Ancak : İÜ

²⁶¹⁰ Mer'iyye ve : - İÜ

²⁶¹¹ Dimişlerdir : - İÜ

²⁶¹² Ve ḳāle Mu'ammer inne ezvācihi izā arza'ne el-kebir daḣale 'aleyhinne fēkāne lehunne ḥāşşeten ve bi-sa'irü'n-nās lā yekūnu illā mā kane fi'ş-şāḡari. (Mu'ammer diyor ki, Onun eşleri büyük insanları emzirseler bile artık evlatları olur; ama onlar dışında sütü emenin küçük yaşta olması gerekir.)

²⁶¹³ Penāhdan : Simātdan : İÜ

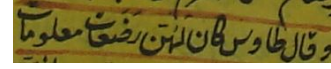
²⁶¹⁴ Meclis-i ālīleri : İÜ

²⁶¹⁵ Ol puser-i merzā'i velā güher ḥuzūrına : - İÜ

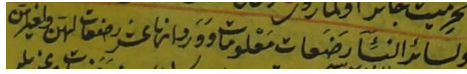
²⁶¹⁶ Ḥāşşe-i şerīfelerinden : Ḥāşşelerinden : İÜ

²⁶¹⁷ İrzā' itmekle : İrzā'yla : İÜ

(17) maḥremiyyet cā'iz olmazdı.²⁶¹⁸

(18)

(19)

²⁶¹⁹

Ve be-ḳavli Ṭāvus zevecāt-ı t̄ahīrāt

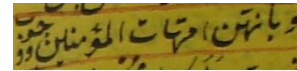
içün 'aşere reza'āt ve ğayriler (20) içün ḥamsu reza'āt-ı ma'lūmāt oldığı ḥavāşş-ı bâḥir atlarındanur. Ve rezā'-i bi-fethi'r- (21) rā'i ve kesrihā yeşbütü bi-ḳalīlihi ve keşīrihi fī müddetin 'inde'l-Ḥanīfiyye ve 'inde'ş-Şāfi'īyye **72B** (1) ve fīmā enzele fī'l-Ḳur'āni 'aşere reza'āt-ı ma'lūmāt yuḥarremne fe-nusneḥunne bi-ḥamsi reza'ātin (2) limā revā

'an

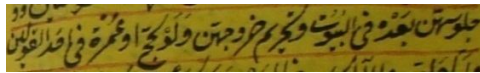
'Āişe

raḍiyallahu

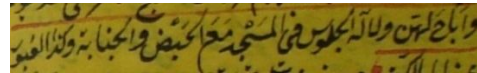
'anha

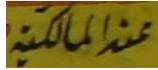
(3)

(4)

(5)

²⁶²⁰

Ve daḥī zevecāt-ı tayyibāt ta'zīm ve tevfir ve müberrāt cihetinden (6)

validāt-ı²⁶²¹ mü'minin ve mü'mināt oldukları ve ezvācuhu ümmühātukum²⁶²² naşş-ı şerāfet (7) faşile menşüş efḥār ḥuşuşdur. Ve aḥade ḳavleyni cevāz ve 'adem cevāz-ı 'ulemā (8) üzere ba'de irtihālī'l-ḥazra²⁶²³ zevecāt-ı t̄ahīrāt²⁶²⁴ ḥāne-i sa'ādet lānelerinde (9) cālise ve muḳīme olup²⁶²⁵ ve lev li-ḥacc ve 'umre taḥrīm-i ḥurūcları birle vüçüben muḥaşşaşa (10) buyurulmuşlardur. Ve fī'l-āyeti'l-kerīme²⁶²⁶ ve ḳarne fī buyütukunne zevecāt-ı şānlarında (11) tenbīh-i feḥīmedür.²⁶²⁷ Zīrā mu'tedāt ma'nāsında olan lüzüm-ı beyt ve süknādur. (12) Lākin ānifen zikri sebaḳ iden ḥālet-i mebnī²⁶²⁸ üzere emr-i vüçüb 'adem-ı ḥuruca²⁶²⁹ (13) mumān'at-ı revnumādur. Ez cümle Şiddīḳa raḍiyallahu

²⁶¹⁸ Olup kiberde irzā'la maḥremiyyet cā'iz olmazdı : Olurdu : İÜ

²⁶¹⁹ Ve ḳale Ṭāvus lehunne rıza'ātün ma'lūmāt ve li sa'iri'n-nisā'i reza'ātün ma'lūmātun ve verede ennehā 'aşere reza'ātun lehunne ve li-ğayrihinne ḥums. (Ṭāvus diyor ki, Peygamberin eşleri için emzirane başka eşler için emzirme tabiri kullanılır. Onların emzirme sayısı on diğer kadınların beştir.)

²⁶²⁰ Ve bi-innehünne ümmehāti'l-mü'minīn ve vüçübu cülūsuhunne ba'de fī'l-buyüti ve taḥrīmu ḥarre vechunne ve lev bi-ḥacci ev 'umretin fī aḥadi'l-ḳavleyni ve ebāḥe lehünne velā leḥü'l cülüsü fī'l-mescidi ma'a'l-ḥayzi ve'l-cenābeti ve kezā'l-'uburu 'inde'l-mālikiyyeti. (Peygamberimizin eşleri bütün müminlerin anneleridir. Peygamberimizden sonra evlerinde oturmaları vaciptir. Evlerinden çıkmak onlara yasaktır.)

²⁶²¹ Validāt-ı : Ümmehāt-ı : İÜ

²⁶²² Ve ezvācuhu ümmühātukum : Ve ezvāc-ı t̄ahīrāta ümmehāti'l-mü'minīn : İÜ

²⁶²³ Ba'de irtihālī'l-ḥazra : Ba'de'l-ḥazra : İÜ

²⁶²⁴ Zevecāt-ı t̄ahīrāt : Anlar : İÜ

²⁶²⁵ Cālise ve muḳīme olup : Cülüsları : İÜ

²⁶²⁶ Kerīme : - İÜ

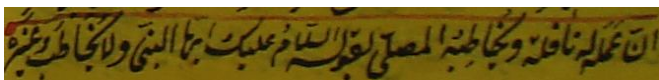
²⁶²⁷ Zevecāt-ı şānlarında tenbīh-i feḥīmedür : - İÜ

²⁶²⁸ Mebnī : - İÜ

²⁶²⁹ Vüçüb 'adem-ı ḥuruca : Vüçüba : İÜ

‘anhanî²⁶³⁰ Şıffîn’e revâne (14) olmaları gibi ve sâ’ir ezvâc-ı tâhîrâtdan ba’zıları ba’de ‘aşri’n-nübüvve ziyâret-i (15) beytü’l-ḥaram için Medîne’den şedd-i rahl itmeleri âsâ vukû’i râyikândur.²⁶³¹ Ve yine (16) ezvâc-ı muṭahhare ve âl-i beyt-i muḥazzariyye mescid-i şerîfde²⁶³² hâyzen ve cünüben câlis (17) olmaları ve bilâ tahâret mescidden mürûr ve ‘ubûrları²⁶³³ ibâḥa kılınmış idi. Ve İmâm Mâlik (18) bu mesleğe sâlikdür ve ibâḥat-i ḥuşûş-ı mezkûre²⁶³⁴ âsâr-ı mu‘teberde daḥî²⁶³⁵ muḳarrereder. Bâ²⁶³⁶ ḥuşûş (19) cenâb-ı ‘Alîyyi²⁶³⁷ murtaẓâ ve ḥâzret-i²⁶³⁸ Zehrâ ve reyḥâneteyn-i mükerremat pîr-i şânlarında (20) ibâḥat-ı²⁶³⁹ bî-muraddur.

(21) ²⁶⁴⁰ 73A (1) İmâmü’l-Muttaḳîn ‘aleyh-i selâm allahü’l-mu‘în²⁶⁴¹ ḥâzretleriniñ şalât-ı nâfilelerinde²⁶⁴² (2) bilâ ‘özlü kıâ’iden²⁶⁴³ edâları kıâ’imen kıyâmları gibidür. Ve ‘amel-i mâsivâ el-mektûbeti naḳl (3) olur. Zîrâ mâ teḳaddeme min zenbihi ve mâ te’âḥḥere maḡfuriyetleri muḳarredür. Ve her²⁶⁴⁴ (4) namâz güzârân ḥâl-ı²⁶⁴⁵ teşehhüdde güyâ bi’l-müvecehe ve’l-müşâhede muḥâtabına ḥiṭâbı²⁶⁴⁶ (5) âsâ cenâb-ı nebiyyi muḥtereme selâm ve ta’zîm ile ḥiṭâb-ı tefḥîm ider ma‘a hazâ²⁶⁴⁷ (6) gâ’ibiñ ḥiṭâb-ı mezkûrî ḡayre cüsbân ve²⁶⁴⁸ şâyân degildir.

²⁶³⁰ ‘Anhanî : ‘Anha cenâblarınıñ : İÜ

²⁶³¹ Ve sâ’ir ... râyikândur : - İÜ

²⁶³² Şerîfde : Münîfde : İÜ

²⁶³³ Mürûr ve ‘ubûrları : Mürûrları : İÜ

²⁶³⁴ İmâm Mâlik ... mezkûre : İbâḥati : İÜ

²⁶³⁵ Daḥî : - İÜ

²⁶³⁶ Bâ : - İÜ

²⁶³⁷ ‘Alîyyi : - İÜ

²⁶³⁸ Ḥâzret-i : - İÜ

²⁶³⁹ Mükerremat pîr-i şânlarında ibâḥat-ı : Raḡiyallahu te‘âlâ ‘anhum ḥâḳlarında : İÜ

²⁶⁴⁰ Ve inne taṭavva‘a fi’ş-şalâti kıâ’iden ketaṭavvu‘ihi kıâ’imen bilâ ‘özlü ve enne ‘amele lehu nâfiletün ve yuḥâṭibuhu el-muṣallî bi-kavlihi’s-selâmu ‘aleyke eyyühe’n-nebiyyu ve lâ yuḥâṭibu ḡayrihi. (Ve sünnet namazları özürsüz bir şekilde oturarak kılmak tıpkı ayakta kılmak gibidir. Allah namazda ona hitaben şöyle diyor: Selam olsun sana ey nebi. Bu hitap peygamberimizin dışında hiç kimseye yapılmamıştır.)

²⁶⁴¹ Allahü’l-mu‘în : Allahü’l-melik el-mu‘în : İÜ

²⁶⁴² Şalât-ı nâfilelerinde : Şalavat-ı nâfilede : İÜ

²⁶⁴³ Bilâ ‘özlü kıâ’iden : Kıâ’iden bilâ ‘özlü : İÜ

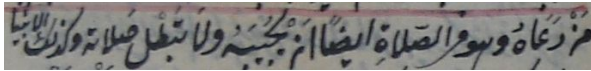
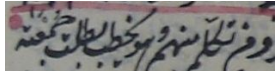
²⁶⁴⁴ Maḡfuriyetleri muḳarredür. Ve her : Maḡfurdur ve : İÜ

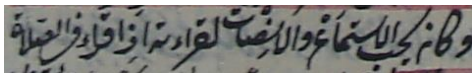
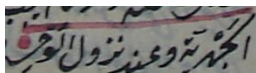
²⁶⁴⁵ Ḥâl-ı : - İÜ

²⁶⁴⁶ Güyâ ... ḥiṭâbı : Muḥâtabına güyâ bi’l-müşâhede ve’l-müvecehe ḥiṭâbı : İÜ

²⁶⁴⁷ Cenâb-ı ... ma‘a hazâ : Ḥâzrete ḥiṭâb ider : İÜ

²⁶⁴⁸ Cüsbân ve : - İÜ

(7) (8) ²⁶⁴⁹ (8) Daḥī bir kimesne namāz kılarken ḥazret-i faḥr-ı risālet ānı da‘vet eylese²⁶⁵⁰ (9) derḥāl ḥuzūr-ı²⁶⁵¹ ḥazrete icābet farz ve vācib olup med‘uvvūñ namazına (10) butlān ve ḥalel taḥarruk itmezdi. Ve sâ‘ir peygamberān şānları²⁶⁵² hemçünāndur. (11) Ve kerīme-i yā eyyuhāllezīne āmenūstecībū lillahi ve lir resūli izā de‘ākum²⁶⁵³ temīmesi (12) emr-i merķūma delīl ve burhān olur.²⁶⁵⁴ ²⁶⁵⁵ (13) Cum‘a günü ḥaṭīb minber-i siyādet ‘aleyhi ecmeli‘t-taḥiyyat ḥazretleri²⁶⁵⁶ ḥuṭbe ḥān oldukları (14) ḥilālde²⁶⁵⁷ cema‘atdan biri tekellūme āgāz itse ol kimesneniñ²⁶⁵⁸ cum‘ası lağv (15) olurdu. Veyā kemāl-ı şevāb-ı cum‘ayı cālib olmak ma‘nasına ḥaberde vārid²⁶⁵⁹ (16) izā ḳulte li-şāhibiñ yevmü‘l-cum‘ati anşit²⁶⁶⁰ ve‘l İmām Yaḥṭabu fe ḳad lağavte (17) el-ḥadīs lağviñ²⁶⁶¹ ma‘nāsında cum‘aniñ zūhre-i munḳalibe²⁶⁶² ve daḥī olması veyā ecrinde (18) noḳşān tertibi şer‘inde bākī ve ‘aşr-ı sa‘ādetinde vukū‘i muṭlaḳa cum‘a butlānına (19) mü‘eddī olmağladur.²⁶⁶³

(20) ²⁶⁶⁴ Daḥī şalāt-ı²⁶⁶⁵

²⁶⁴⁹ Ve kāne yuḥibbu ‘alā men de‘āhu ve hüve fi’ş-şalati eyzen en yecību velā tabṭule şalātihi ve kezālike el-enbiyā. (Ve namazdayken onunla konuşulduğunda cevap verse namazı bozulmazdı. Bu durum bütün peygamberler için de geçerlidir.)

²⁶⁵⁰ Daḥī bir ... eylese : Daḥī cenāb-ı faḥr-ı risālet şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem ḥazretleri bir kimseyi namāz kılarken da‘vet eyleseler : İÜ

²⁶⁵¹ Ḥuzūr-ı : - İÜ

²⁶⁵² Sâ‘ir peygamberān şānları : Şān-ı peygamberān ‘aleyhimü’ş-şalavātü’r-rahman daḥī : İÜ

²⁶⁵³ Yā eyyuhāllezīne āmenūstecībū lillahi ve lir resūli izā de‘ākum [Ey āmenū olanlar (Allah'a ulaşmayı dileyenler), Allah ve Resül'ü sizi, size hayat verecek şeylere davet ettiği zaman (davete) icabet edin! Ve Allah'ın kişi ile kalbi arasına girdiğini ve muhakkak sizin O'na haşrolunacağınızı bilin! (Hepinizin ruhu Allah'ta toplanacak ve Allah, ruhlarınıza meab olacak.)] Enfāl sūresi 24. āyet

²⁶⁵⁴ Temīmesi ... olur : Sa‘īdü’l-mu‘allī ḥadīsi bu ḥuşuşa şāhid ve kendünñ meşḥūdudur : İÜ

²⁶⁵⁵ Ve men tekelleme minhum ve hüve ḥaṭīb-i baṭalet cum‘atuhu. (Herhangi bir peygamber hutbe okurken konuşursa cuması iptal olur.)

²⁶⁵⁶ Ḥazretleri : İÜ

²⁶⁵⁷ Oldukları ḥilālde : İken : İÜ

²⁶⁵⁸ İtse ol kimesneniñ : Eylese : İÜ

²⁶⁵⁹ Veyā kemāl-ı ... vārid : Ḥatta ümmete emri şübüt yaftedür ki : İÜ

²⁶⁶⁰ Yevmü‘l-cum‘ati anşit : - İÜ

²⁶⁶¹ Fe ḳad lağavte el-ḥadīs lağviñ : Anşit evşad fe ḳad luğaliğñ : İÜ

²⁶⁶² Ma‘nāsında cum‘aniñ zūhre-i munḳalibe : Ma‘nāsında cum‘ası zūhre-i munḳalibe : İÜ

²⁶⁶³ Ve daḥī ... olmağladur : Veyā kemāl-ı şevāb-ı cum‘ayı cālib olmaz murād oluna : İÜ

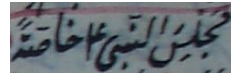
²⁶⁶⁴ Ve kāne yecībū’l-istimā‘ ve’l-inşāt li-ḳurā‘āti izā ḳara‘e fi’ş-şalāti el-cehriyye ve ‘inde nüzülü’l-vahy. (Ve o Kur’an okuduğu zaman insanlar sessiz durup onu dinlemek isterler. Özellikle sesli namazlarda ve vahiy esnasında.)

²⁶⁶⁵ Şalāt-ı : Şalavat-ı : İÜ

cehriyyede ol hâzretin²⁶⁶⁶ kırâ'âtlarının (21) semâ'ı ve sükût ve²⁶⁶⁷ ıŝgâ birle istimâ'ı hużzara²⁶⁶⁸ vâcib olurdu. Nitekim nazm-ı kerimde²⁶⁶⁹ 73B (1) ve izâ kıri'e'l-Ķur'ânu festemi'û lehu ve enŝitü²⁶⁷⁰ emr-i 'azîmî-i huşuşu mezkûre delâlet (2) ider.²⁶⁷¹

(3)

2672

İmâm Mücâhid Tefsîr-i 'ayeti tefsîh fi'l-meclis' de²⁶⁷³ murâd-ı²⁶⁷⁴ meclis-i (4) melâ'ike Enîs hâzretleriniñ hâşşa-i meclis-i nefyisine²⁶⁷⁵ vüs'at ve fuşat (5) virmeleriyle ümmete²⁶⁷⁶ emridür deyu

buyurmuşlar.²⁶⁷⁷

(6)

(7)

2678

Câbir rağiyallahu 'anh el-gâfir buyurur ki namâz içre hânde (8) idenler hâkķında i'âde-i ŝalât²⁶⁷⁹ ve tecdîd vuzû'u ma'hûde degil idi. Vaķtâ²⁶⁸⁰ (9) hâlfe seyyidü'l-enbiyâ²⁶⁸¹ ba'zılardan bu emr-ı nâ-bercâ ŝudûr²⁶⁸² yâfte oldukda muhallî-i (10) edeb hâreketi sebeb olup berâ-yı te'dîb-ı zecr ve tevbîh-i birle i'âde-i vuzû dâhî

(11) lazım geldi didiler.²⁶⁸³

(12)

²⁶⁶⁶ Ol hâzretin : Ve nüzul-ı vahiy-i ilahiyede : İÜ

²⁶⁶⁷ Sükût ve : - İÜ

²⁶⁶⁸ İstimâ'ı hużzara : Sükût-ı hâzirine : İÜ

²⁶⁶⁹ Nitekim nazm-ı kerimde : - İÜ

²⁶⁷⁰ Ve izâ kıri'e'l-Ķur'ânu festemi'û lehu ve enşitü (Kur'ân okunduğu zaman artık onu dinleyin! Ve susun ki; böylece rahmete kavuşturulursunuz.) A'raf süresi 204. âyet

²⁶⁷¹ Ve izâ kıri'e'l-Ķur'ânu festemi'û lehu ve enşitü emr-i 'azîmî-i huşuşu mezkûre delâlet ider : - İÜ

²⁶⁷² Ve ħâle Mücâhidu fi ħavlihi te'âlâ izâ kıle lekum tefessehü fi'l-mecalisi fefsehu meclise'n-nebiyyi şallallahu 'aleyhi vesellem hâşşeten. (Mücâhid buyurur ki, Allah şöyle der: Size mescidlerde yer açın denildiği zaman o takdirde yer açın. Mescidlerin nebisine has yer açın.) Mücadele suresi 11. âyet

²⁶⁷³ Meclisde : Mecâlisde : İÜ

²⁶⁷⁴ Murâd-ı : - İÜ

²⁶⁷⁵ Meclis-i nefyisine : Meclisinde : İÜ

²⁶⁷⁶ Virmeleriyle ümmete : Dâde olmalarıyla : İÜ

²⁶⁷⁷ Deyu buyurmuşlar : Dedi : İÜ

²⁶⁷⁸ Ve ħâle Câbir bin 'Abdullah leyse 'alâ men zâhike fi'ş-şalâti i'âdetu vuzû'in innemâ kâne zâlike lehüm hîne zâhikü hâlfe resûlullah şallallahu 'aleyhi vesellem. ('Abdullah oğlu Câbir diyor ki namazda gülenin ne namazı ne de abdesti bozulmaz; ama peygamberimizin arkasında namaz kılıyorken gülenlerin namazı da abdesti de bozulur.)

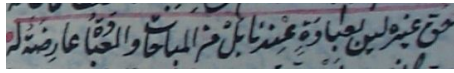
²⁶⁷⁹ İ'âde-i şalât : İ'âde : İÜ

²⁶⁸⁰ Vaķtâ : Tâ kim : İÜ

²⁶⁸¹ Seyyidü'l-enbiyâ : İmamü'l-enbiyâ 'aleyh-i efdalü'ş-şalavât ve ecmelü't-tahâyâda : İÜ

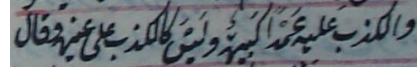
²⁶⁸² Bu emr-ı nâ-bercâ şudûr : Vukû' : İÜ

²⁶⁸³ Muhallî-i ... didiler : Terk edip birle berâ-yı zecr ve tevbîh i'âde-i vuzû lazım geldi : İÜ

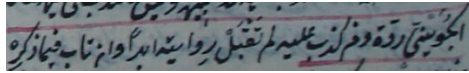

²⁶⁸⁴ Ve daḥī (13) seyyid-i kā'ināt 'aleyhi enmā et-taḥiyyāt-ı²⁶⁸⁵ şânında²⁶⁸⁶ nikāh-ı mutlakā maḥz-ı²⁶⁸⁷ 'ibādetden 'add (14) olunup gayriñ ḥaḳḳında ise²⁶⁸⁸ 'inde'l-'ulemā mubāhātten şümārīdedür. Li-ḳavlihi te'ālā (15) fe-inkahū ammā ṭābe lekum kaldı ki²⁶⁸⁹ ibādet şu'un nikāha 'arıza²⁶⁹⁰ ve ri'āyete²⁶⁹¹

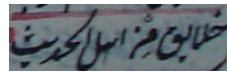
şürütiyla (16) lāhiḳa ve fā'izedür.²⁶⁹²

(17)

(18)

²⁶⁹³

Sa'id bin Cübeyr raḍiyallahu 'anh²⁶⁹⁴ ḥaber-i rāst eṣerī mazmündür ki (19) bir kimesne²⁶⁹⁵ peygamber-i 'işmet penāh²⁶⁹⁶ üzere durūğ-ı küy oldukta 'Alī ve Zübeyr raḍiyallahu te'ālā²⁶⁹⁷ (20) 'anhumayı ḥazret-i faḥr-ı dū-cihān 'aleyh-i şalavātü'l-mennān ol bādiye peymāy (21) rāh-ı ḍalālet ba's ve irsāl buyurup²⁶⁹⁸ idrāk iderseñiz bilā imān anı²⁶⁹⁹ **74A** (1) ḳatlı deḳ deyu fermān eylediler.²⁷⁰⁰ Ve daḥī²⁷⁰¹ men kezbi 'aleyye müte'ammiden felyetebbū (2) maḳ'adehu mine'n-nāri va'id-ı şedīdi emr-i merkūmuñ²⁷⁰² mevbiḳe-ı kebir oldıgım (3) müfid olur.²⁷⁰³ Gerçi İmām²⁷⁰⁴ Cüveynī 'aleyhi'r-raḥme²⁷⁰⁵ müte'ammid-i kizb 'ale'n-

²⁶⁸⁴ Ve'n-nikāhu fī ḥaḳḳihi 'ibādetün mutlakān kemā ḳāle es-Sübki vez ḥaḳḳ-ı gayrihi leyse ib'ādetin 'indenā bel mine'l-mubāhāt ve'l-'ibādetü 'arızatun lehu. (Sübki'nin şartsız dediğine göre, nikāh onun hakkında ibadettir. Ama başkası için cāizlerden ibadete aracıdır.)

²⁶⁸⁵ 'Aleyhi enmā et-taḥiyyāt-ı : Ve şürü-ı mevcūdāt 'aleyh-i ekmeli't-taḥiyyāt ḥazretleriniñ : İÜ

²⁶⁸⁶ Şânında : Şân-ı sa'adet nişānlarında : İÜ

²⁶⁸⁷ Maḥz-ı : - İÜ

²⁶⁸⁸ İse : - İÜ

²⁶⁸⁹ Li-ḳavlihi ... kaldı ki : Ve : İÜ

²⁶⁹⁰ 'Arızadır : İÜ

²⁶⁹¹ Ve ri'āyete : Ğāyet : İÜ

²⁶⁹² Lāhiḳa ve fā'izedür : Lāhiḳadır : İÜ

²⁶⁹³ Ve'l-kezbü 'aleyhi 'ameden kabīhatün ve leyse ke'l-kizbi 'alā ḡaynihi ve ḳāle el-Cüveynī reddetün ve min kizbi 'aleyhi lem taḳbel rivāyeti ebeden ve en ṭābe fīmā-zekerehu ḥālāike min ehli'l-ḥadīş. (Onun üzerine yalan söylemek büyük günah sayılır. Başkası için böyle bir özellik yoktur. Cüveynī diyor ki, kim ona yalan atarsa o kişi red olunur, yalanı kabul edilmez ve tövbe etse bile onun hiçbir sözüne inanılmaz. Bazı hadis ehli olanlar böyle kaydetmişler.)

²⁶⁹⁴ Raḍiyallahu 'anh : - İÜ

²⁶⁹⁵ Kimesne : Kimse : İÜ

²⁶⁹⁶ 'İşmet penāh : Zī-şān 'aleyh-i şalavātü'r-raḥmān-ı 'işmet : İÜ

²⁶⁹⁷ Te'ālā : İÜ

²⁶⁹⁸ Ḥazret-i faḥr-ı ... buyurup : İki ba's idüp eğer ol güm-rāhī : İÜ

²⁶⁹⁹ Bilā imān anı : - İÜ

²⁷⁰⁰ Eylediler : Buyurdılar : İÜ

²⁷⁰¹ Daḥī : - İÜ

²⁷⁰² Emr-i merkūmuñ : - İÜ

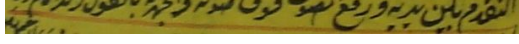
²⁷⁰³ Müfid olur : - İÜ

²⁷⁰⁴ İmām : - İÜ

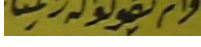
nebiyyi²⁷⁰⁶ hakkında küfr (4) ve reddetle iftā²⁷⁰⁷ eyledi. Lakin lem yuvāfikhu aḥadun mine'l-e'immeti 'alā zālike deyu mevāhibde 'alā²⁷⁰⁸ (5) māhünālik muḥarrerdür. Ve kizb-i 'ale'n-nebiyyiye ictirā ve ictisār ideniñ ebeden (6) rivāyeti²⁷⁰⁹ maḳbūle olmayup tevbekār bile olsa ma'mül-i bih²⁷¹⁰ olmadığı ehl-i ḥadīşden (7) cem'-i keşir zıkr ve yād itdiler. Ammā icmā'-i ehl-i fenn bir kimesne²⁷¹¹ kāfir iken İslām'la (8) müşerref oldukda ḥālet-i evvelisinde²⁷¹² şihḥat-ı rivāyeti mu'tebere ve şahādetiniñ maḳbūliyeti

(9) hemçünān²⁷¹³ muḳarreredür. Velā fark-ı beyne's-şahādeti ve'r-rivāyeti fī haza

(10)

(11)

(12) ²⁷¹⁴ Sulṭān-ı rusül ve hādī-i sübül şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem²⁷¹⁵ ḥāzretleriniñ ḥuzūr-ı (13) 'ālilerinde²⁷¹⁶ emr ve nehy ve izin ve taşarrufda teḳaddüm ve reftār ve reviş-i ḥarām (14) ve bā'is-i²⁷¹⁷ serzeniş olduğu mā-lā kelāmdur. Ḥuşuşen²⁷¹⁸ yā eyyuhallezīne āmenū lā (15) tuḳaddimū beyne yedeyillahe ve resūlehu ve't-teḳüllāhe²⁷¹⁹ āyetun te'dīb-i nişānı²⁷²⁰ lā terfa'ū (16) eşvātekum fevka şavti'n-nebiyy ve lā techerū lehu bi'l-ḳavli ke-cehri ba'zukum ba'zen āyet-i beyyināti²⁷²¹ ve ḳavlihi te'ālā (17) innellezīne yunādūneke min verā'i'l-ḥucurāti ekşerehum lā

²⁷⁰⁵ 'Aleyhi'r-raḥme : - İÜ

²⁷⁰⁶ 'Ale'n-nebiyyi : 'Alā resüllullah şallallahu te'ālā 'aleyh-i vesellem : İÜ

²⁷⁰⁷ Reddetle iftā : Reddini ḥikāye : İÜ

²⁷⁰⁸ 'Alā : - İÜ

²⁷⁰⁹ Kizb-i ... rivāyeti : Ve kāzib 'aleyh olanın 'alem-i ḥadīşde rivāyet-i ebeden : İÜ

²⁷¹⁰ Bih : - İÜ

²⁷¹¹ Kimesne : Kimse : İÜ

²⁷¹² Ḥālet-i evvelisinde : - İÜ

²⁷¹³ Hemçünān : - İÜ

²⁷¹⁴ Ve yahrumu et-taḳaddüm-i beyne yedeyhi ve ref'ü's-şavti fevka şavtihi ve'l-cehdle bi'l-ḳavl ve nidā min verā'i'l-hucurāt ve's-şibāhu bihi min ba'd ve nidā bā nisme ve en yukāle fīhi Ebū Nāfi aḥadu'l vecheyni ve en yakūlü lehu rā'inā (Onun çok yakınında oturmak, bağırarak, yüksek sesle onunla konuşmak, uzaktan duvar arkasından çağırarak, uzaktan günaydın demek, adıyla çağırarak haramdır. Onu babamız diye çağırırlardı. İki görtüştən birine göre ona çobanımız diye hitap ederlerdi.)

²⁷¹⁵ Şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellem : İÜ

²⁷¹⁶ 'Ālilerinde : Sa'ādetlerinde : İÜ

²⁷¹⁷ Ḥarām ve bā'is-i : Ḥürmetiyle : İÜ

²⁷¹⁸ Oldığı mā-lā kelāmdur ḥuşuşen : Kılmup : İÜ

²⁷¹⁹ Yā eyyuhallezīne āmenū lā tuḳaddimū beyne yedeyillahe ve resūlehu ve't-teḳüllāhe (Ey iman edenler! Allah'ın ve Peygamberinin önüne geçmeyin. Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz, Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.) Hucurāt süresi 1. āyet

²⁷²⁰ Te'dīb-i nişānı : NP

²⁷²¹ Āyet-i beyyināti : İÜ

ya'aqilüne āyetu tahzīrin ġāyātī (18) bi'l-cümle hüsn-i edeb ve mürā'āt-ı haşmet seyyidü'l-'Acem ve'l-'Arab hazretlerini icāb eylediği (19) fermān-ı hazret-i mennān ile delil-i kavī ve burhān-ı celīdür.²⁷²² Ya'ni şavt-ı 'ālileri (20) fevkinde ref'-i şavt ve cehr-i kaville güftārda yekdigere āvāz-ı bülend ile āġāz-ı kelāmınız (21) āsā peyām-ı bī nizāmdan ihtirāz idüp ve²⁷²³ ism-i sāmī ve nām-ı nāmileriyle hitāb **74B** (1) ve nidādan ictināb itmek ile emr buyurulup hilāf-ı harām ve bā'is-i hasārāt-ı encām (2) olması bī şā'ibe-i kelāmdur.²⁷²⁴ Qālallahu te'ālā lā tec'alū du'ā er-resūli beynekum ke-du'ā'i (3) ba'zikum ba'zen yā lā teca'lū nidā'ehu ve tesmiyetehu ke-nidā'i ba'zikum ba'zen bismihi velakinne (4) kŭlŭ yā resŭlullah yā nebiyyullah ma'a't-tevķir ve't-tavāzu' ve daķi mā kāne Muhammedun ebā (5) aķadin min ricālikum āyetu celālet fermāsiyle ol hazrete²⁷²⁵ eb-i iķlāķi harām kılındı. (6) Velakin²⁷²⁶ ve ezvācihi ūmmehātikum āyet-i²⁷²⁷ 'icāz²⁷²⁸ temīmesinde şāzzeten İbn-i 'Abbas²⁷²⁹ rağiyallahu te'ālā²⁷³⁰ 'anhumādan vehhab (7) lekum kırā'at-i vāride ve pedere ta'zīm ve tevkīr olunmakda resŭl-i kibriyā²⁷³¹ ecl ve eķaķķ²⁷³² (8) ve āķiri resŭl-i kibriyā²⁷³³ olduğı cihetle ekrem-i makām-ı nübŭvvetle ta'bīr-i ihtirām 'alā aķadŭ'l-vecheyn²⁷³⁴ (9) 'adem iķlāķi revnŭmā olur. Veyahŭd 'anŭd-ı kaşd-ı izdirā ve lafz-ı bī sŭd ile yā Muķammed (10)²⁷³⁵ rā'inā hitāb-ı nārevā telmiķ ve²⁷³⁶ kināyelerinden tahzīr ve tahrīm ile nŭzŭl (11) yāfte lā tekŭlŭ rā'inā ve kŭlŭ enzernā tenbīh-ı celīli ūzere hitāb-ı cemīli (12) lābud olup hilāfı bilā hilāf²⁷³⁷

muħarrem

olduğı

ġayr-ı

mŭbhemdŭr.

(13)

²⁷²² Delil-i kavī ve burhān-ı celīdür : Kavī burhāndur : İÜ

²⁷²³ Ya'ni şavt-ı ... idüp ve : - İÜ

²⁷²⁴ Sāmī ... kelāmdur : Sāmileriyle nidā daķi harām-ı dehşet resādur : İÜ

²⁷²⁵ Hazrete : Hazret-i sultān enbiyā-yı şallallahu te'ālā 'aleyh-i veselleme : İÜ

²⁷²⁶ Kılındı. Velakin : Lakin āyet : İÜ

²⁷²⁷ Āyet-i : SL

²⁷²⁸ Āyet-i 'icāz : - İÜ

²⁷²⁹ Abbas : SL

²⁷³⁰ Te'ālā : İÜ

²⁷³¹ Resŭl-i kibriyā : - İÜ

²⁷³² Ve eķaķķ : - İÜ

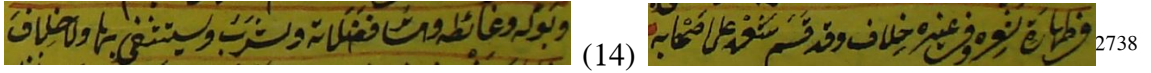
²⁷³³ Resŭl-i kibriyā : İÜ

²⁷³⁴ Ūbŭvvetle ... vecheyn : Ūbŭvvetde ta'bīrde aķad-ı vecheyn : İÜ

²⁷³⁵ İzdirā ve lafz-ı bī sŭd ile yā Muķammed : Ezrā ile : İÜ

²⁷³⁶ Hitāb-ı nārevā telmiķ ve : - İÜ

²⁷³⁷ Bilā hilāf : Lācerem : İÜ

Vücüd-ı nāzenīn (15) sulṭān-ı dīn ‘aleyhi’ş-şalavātullahu’l-melikü’l-mu‘īn²⁷³⁹ ḥazretlerinden zühür iden dem ve bevl ve sâ’ir fazla beden (16) naķī²⁷⁴⁰ ve ṭāhīr olduğı emr-ı zāhīr olup şürb ve tedāvī birle²⁷⁴¹ istişfā olunurdu. (17) Nitekim ‘Abdullah bin²⁷⁴² Ez-Zübeyr rağiyallahu te‘ālā²⁷⁴³ ‘anhuma ol ḥazretin ḥūn-ı²⁷⁴⁴ ḥacāmatını nūş ve Ümmü (18) Eymen rağiyallahu te‘ālā²⁷⁴⁵ ‘anha bevlini şürbledür ve ‘aṭeşini²⁷⁴⁶ ferāmūş eyledikleri vefā ve şifāda (19) muşarraḥdur.²⁷⁴⁷ Ve em-i Yūsuf rağiyallahu te‘ālā ‘anhā ber ki daḥī nūş edüp ol ḥazretde şaḥiten em-i Yūsuf buyurup her marazı ferāmūş idi.²⁷⁴⁸ Ve daḥī²⁷⁴⁹ mūy-i ‘anber bunuñ ṭahāretinde ḥilāf-ı nāyābdur. Ve ‘andañ²⁷⁵⁰ (20) neķāvetinde ihtilāf nümāyāndur.²⁷⁵¹ Ve sürür-ı²⁷⁵² ‘ālem şallallahu te‘ālā²⁷⁵³ ‘aleyhi vesellem ser-i sa‘ādetmendini ve mahāsin-i (21) mübārekesin ḥīn-i ḥalīķ ve tesrihde²⁷⁵⁴ şer‘āt ‘ıtr-ı nākini ḥīn-i taḥlīf ve ve tesriḥde²⁷⁵⁵ aşāb-ı bā aşfāya **75A** (1) ‘aṭā ve²⁷⁵⁶ taķsīm buyurup²⁷⁵⁷ anlar daḥī ķālānis ve ‘imāmelerinde ḥırz-ı cān (2) birle teberrük ve hıfz ve tekrīm²⁷⁵⁸ iderlerdi. Ḥattā Ḥālīd bin El-Velīd rağiyallahu ‘anh el-mecīdiñ (3) bir ğazāda Yermuk destārı düşüp aḥzine iķtiḥām ve hücum eyledikte rüfeķāsı (4) nā-pesend ‘add (yermuk) etdiklerinde benim ‘amāme ķaşdına cüstucüyem nār ve efhem

²⁷³⁸ Ve ṭahāret-i demihı ve bevlıhi ve ğā’iṭhi ve sa’ir fezālāte ve şarabu ve yesteşfi bihā velā ḥilāfe fi ṭahāreti şa’rihi ve fi ğayrihi ḥilāf ve ķad kasem şı’ru ‘alā aşābihu. (Kanı, dışkısı, çışı ve diğer atklarının hepsi temizdir; içilir ve şifa kaynağıdır. Kollarının temiz olduğuna ihtilaf yoktur. Ama başkası hakkında ihtilaf vardır. Kollarını aşhabına bölüştürmüştür.)

²⁷³⁹ ‘Aleyhi’ş-şalavātullahu’l-melikü’l-mu‘īn : İÜ

²⁷⁴⁰ Naķī : Pāk : İÜ

²⁷⁴¹ Emr-ı ... birle : Bilā ḥilāf teşrif ve : İÜ

²⁷⁴² Nitekim ‘Abdullah bin : İbn : İÜ

²⁷⁴³ Te‘ālā : İÜ

²⁷⁴⁴ Ḥūn-ı : - İÜ

²⁷⁴⁵ Te‘ālā : İÜ

²⁷⁴⁶ Şürbledür ve ‘aṭeşini : Şürble ‘aṭeşin : İÜ

²⁷⁴⁷ Muşarraḥdur : Mervīdür : İÜ

²⁷⁴⁸ Ve em-i Yūsuf rađiyallahu te‘ālā ‘anhā ber ki daḥī nūş edüp ol ḥazretde şaḥiten em-i Yūsuf buyurup her marazı ferāmūş idi : İÜ

²⁷⁴⁹ Daḥī : - İÜ

²⁷⁵⁰ Nāyābdur. Ve ‘andañ : Nāyāb ve ğayriñ şu‘arātı : İÜ

²⁷⁵¹ Nümāyāndur : Bedidārdur : İÜ

²⁷⁵² Sürür-ı : Ol ḥazret-i faḥr-ı : İÜ

²⁷⁵³ Te‘ālā : İÜ

²⁷⁵⁴ Mübārekesin ḥīn-i ḥalīķ ve tesrihde : - İÜ

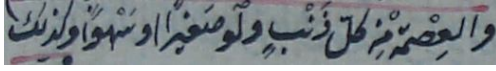
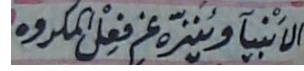
²⁷⁵⁵ Ḥīn-i taḥlīf ve ve tesriḥde : İÜ

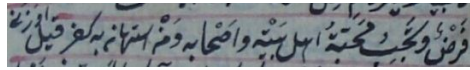
²⁷⁵⁶ Aṭā ve : - İÜ

²⁷⁵⁷ Buyurup : - İÜ

²⁷⁵⁸ Hıfz ve tekrīm : Ta‘zīm : İÜ

etmeyiñiz bu ‘amāmem (5) içre çend mūy-ı dilāvīz ḥāzret-i faḥr-ı ‘ālemi beste-i ḥamā’ il kılımış idim. Her çend (6) ‘azm-ı peygār eylesem ‘avn ve nuşret bu cūd-ı şe‘rāti şallallahu ‘aleyhi vesellem bekā yaverdür kār (7) idi. Şāyed dest-i düşmana giriftār ola deyu tefakḫuda cān-sipar oldum deyu (8) buyurmuşlardır.²⁷⁵⁹

 (9) ²⁷⁶⁰ Sabaḫa beyānuhu

fī bābi’l-evvel (10) (11)

 (12) ²⁷⁶¹

Cenāb-ı (13) faḥrū’l-mürselīn ‘aleyhi şalavatullah el-mu‘īn²⁷⁶² ḥāzretlerine kemāl-i²⁷⁶³ muḥabbet (14) ve cemāl-i²⁷⁶⁴ meveddet bilā raybe ve mübin-i²⁷⁶⁵ ümmetine farz-ı ‘ayndur. Esbāb ve şürūṭ (15) ve envā‘-i muḥabbet-i beşer eşirhā-i kitābi vefā ve şifā ve mevāhib ve istişfā-yı ḥāvyā (16) ve rāviye olmağın²⁷⁶⁶ serd-i eḳāşış ve beyān ve tenşişe bu mecellede tekāpū-yı (17) ḳaleme ruḫşat verilmedi. Ve ehl-ı beyt-i ḥāzret-i²⁷⁶⁷ resūlullah aleyhim selāmi’l-ilāhi²⁷⁶⁸ ki āl-i (18) ‘abā ve zevcāt-ı muḫteremāt-i²⁷⁶⁹ ḥāzret-i²⁷⁷⁰ nebiyy müctebādur. Ve aşḫāb-ı kirām-ı zū’l-iḫtirām on iki (19) ṭabaḫa üzere ta‘dād-ı şihḫat encāmıdır. Evvelā sebbāḳ-ı müslimīn ki ol bi‘şetde (20) İslām’la zātların tezyīn şāniyen aşḫāb-ı dārū’n-nedve min ehl-i Mekke şālisen (21) diyār-ı Ḥabeş-i’yi

²⁷⁵⁹ Ḥattā Ḥalid bin El-Velīd ... buyurmuşlardır : - İÜ

²⁷⁶⁰ Ve’l-‘işmetu min külli zenbin ev lev şāğiren ve sehven ve kezalik el-enbiyā’ ve yunezzehu ‘in fi’li’l-mekrūh. (Ve bütün günahlardan masumdur. Küçük ya da sehven yapılmış olsa da bütün peygamberler naḫş fillerden masumdur.)

²⁷⁶¹ Ve muḥabbete farzun ve tecibu muḥabbetu ehl-i beyte ve aşḫāba ve men istihāne bihi küfrün ḳıyle evzenī bi-ḥāzretihī ve men temennā mevtehu kefere ve kezalike el-enbiyā’ zekeru’l-muḥammeli fi’l-evsaṭi ve rüttibe ‘aleyhi taḥrīmu irşihim li’ellā yetemmenāhu ve reştehüm feyekferū. (Onu sevmek farz, ehli beytini ve sahabilerini sevmek vaciptir. Onu hafife alan önemsemeyen ve küçümseyen küfre girer. Bir görüşe göre onun zamanında zina eden ya da onun ölümünü isteyen de küfre girer. Diğer peygamberler de onu muhalli evsatta yazmıştır. Bunun üzerine varisleri arzulayıp küfre girmesinler diye miras bırakmaları haram kılındı.)

²⁷⁶² Cenāb-ı ... el-mu‘īn : Raḫmete’l-ālemin : İÜ

²⁷⁶³ Kemāl-i : - İÜ

²⁷⁶⁴ Cemāl-i : - İÜ

²⁷⁶⁵ Mübin-i : Şeyn : İÜ

²⁷⁶⁶ Rāviye olmağın : Rāviyedür : İÜ

²⁷⁶⁷ Ḥāzret-i : İÜ

²⁷⁶⁸ ‘Aleyhim selāmi’l-ilāhi : Ekremü’ş-şallallahu te‘ālā ‘aleyh-i vesellem : İÜ

²⁷⁶⁹ Muḫteremāt-ı : Ṭāhirāt İÜ

²⁷⁷⁰ Ḥāzret-i : İÜ

muhâceret iden zevât-ı me‘ânî-i semât²⁷⁷¹ râbi‘an aşhab-ı ‘akabe-i evveli **75B** (1) ve sâniye hâmisen ‘akabe-i sâlisede olan yetmiş ‘aded zevât-ı hüceste-i şıfatdur²⁷⁷² sadisen (2) ba‘de’l-hicret ilâ’l-medîne²⁷⁷³ menzil-i fenâda cenâb-ı resûl-i muhtereme²⁷⁷⁴ vaşl olan şâhabe-i mükerrerem (3) sâbi‘an ehl-i Bedr-i kübrâ ve sâminen beyn-i²⁷⁷⁵ Bedr ve’l- Hudeybiye muhâceret-i pîrâ (4) tâsi‘an ehl-i bey‘atü’r-rıdvân ‘aşiren kabl-i feth-i Mekke hicret-i ile pür ‘ünvân hâdî ‘aşer-i (5) yevm-i fetihde İslâm’la müşerref ve âmânla mübeşşer sâni ‘aşer ol şıbyân-ı ‘âlî-i (6) nişândur²⁷⁷⁶ ki hâzreti idrak ve yevmü’l-feth ve fî haccti’l-vedâ‘ şeref-i rü’yet-i (7) cenâb-ı fahr-ı²⁷⁷⁷ risâletle feraḥ-nâk oldılar. Ve’l-hâşıl cümleliñ muḥabbeti ehl-i imân (8) ve ikâne²⁷⁷⁸ ḳalben ve kâliben²⁷⁷⁹ farz-ı ‘ayn oldığı rivâyet-i Tirmizî ile²⁷⁸⁰ ‘Abdullah bin (9) Muḡaffel raḡiyallahu ‘anhdan²⁷⁸¹ mervî haber-i şıḫḫat eşerde²⁷⁸² Allah Allah fî aşḫâb-ı lâ teneḫḫuzuhum (10) ġarezen ba‘de-i femen aḫabbelum fe biḫubbî aḫabbelum el-ḫadîs ve nice şân-ı şeref-i ‘ünvân (11) aşḫâbda²⁷⁸³ sudür bulân aḫbâr-ı²⁷⁸⁴ şâḫiḫe müstaġinin ‘ani’l-beyândur.²⁷⁸⁵ Ve daḫî²⁷⁸⁶ cenâb-ı ‘âlî hâzrete (12) istihâne ve ḫâşâ ḫuzûr-ı hâzretde fi’l-i zinâya ictirâ ve mevtini²⁷⁸⁷ temennî küfr-ı şarîḫ (13) oldığı mervî-i şâḫiḫi yâd-kerde-i muḫâmilidür. Ve keza fî şân²⁷⁸⁸ sâ’irü’l-enbiyâ-yı ‘aleyhim (14) et-taḫâyâ²⁷⁸⁹ imdi taḫrîm-i²⁷⁹⁰ irs enbiyâyâ sebep-i vereşe-i peygamberân²⁷⁹¹ anlarıñ irsini temennî (15) ile küfür ve

²⁷⁷¹ Zevât-ı me‘ânî-i semât : Erbâb-ı : İÜ

²⁷⁷² Zevât-ı hüceste-i şıfatdur : Zât-ı muhterem : İÜ

²⁷⁷³ İlä’l-medîne : - İÜ

²⁷⁷⁴ Cenâb-ı resûl-i muhtereme : Hâzrete : İÜ

²⁷⁷⁵ Beyn-i : - İÜ

²⁷⁷⁶ ‘Âlî-i nişândur : ‘Âlîşândur ki : İÜ

²⁷⁷⁷ Faḫr-ı : Hâzret-i : İÜ

²⁷⁷⁸ İkâne : İtkânî : İÜ

²⁷⁷⁹ Ḳalben ve kâliben : - İÜ

²⁷⁸⁰ Rivâyet-i Tirmizî ile : Tirmizî rivâyetiyle : İÜ

²⁷⁸¹ Raḡiyallahu ‘anhdan : - İÜ

²⁷⁸² Mervî haber-i şıḫḫat eşerde : Ḥadîsî : İÜ

²⁷⁸³ ‘Ünvân aşḫâbda : ‘Ünvânlarında : İÜ

²⁷⁸⁴ Aḫbâr-ı : Eḫadîs-i : İÜ

²⁷⁸⁵ Müstaġinin ‘ani’l-beyândur : Beyândan müstaġnidür : İÜ

²⁷⁸⁶ Daḫî : - İÜ

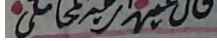
²⁷⁸⁷ Ve ḫâşâ ... mevtini : Ve saray-ı bekâya rıḫletini : İÜ

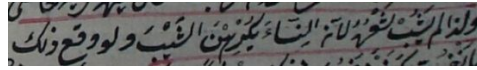
²⁷⁸⁸ Şân : Ḥaḫḫ : İÜ

²⁷⁸⁹ ‘Aleyhim et-taḫâyâ : ‘Aleyhimü’ş-şalatü’ve’s-selâm : İÜ

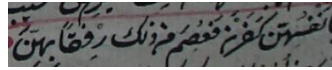
²⁷⁹⁰ Taḫrîm-i : - İÜ

²⁷⁹¹ Enbiyâyâ sebep-i vereşe-i peygamberân : Enbiyâ-yı kirâm taḫrîmi vereşe-i enbiyâ-yı ‘azâm : İÜ

hüsrāna²⁷⁹² mü'eddī olmakdan²⁷⁹³ mürettebdür. (16)

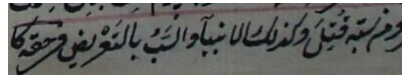

(17)

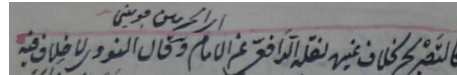

²⁷⁹⁴ Velizā şa'r-ı

şerîf-i hâzret-i²⁷⁹⁵ nebevîde (18) şeyb zühür itmedi. Meğer yegirmi 'aded müy-ı 'anber bûyine ancak şeyb 'arız (19) olmuşdu.²⁷⁹⁶ Zîrā t̄ā'ife-i zenān²⁷⁹⁷ şeybi 'ayb ve noqşān gümān itmeleri²⁷⁹⁸ hâıırlarına (20) nefret ve²⁷⁹⁹ kerāhet vukū'-ı²⁸⁰⁰ küfre resîde olmasun²⁸⁰¹ için rıfkan bihinne 'işmet (21) ve himāye kılındı.

76A (1)

²⁸⁰² (2) Ve

dağī men sebbe el-enbiyā-i kütile haber-i celīli müfādınca sâbık katl-i bāy vechi kâne²⁸⁰³ (3) icāb ider. Sebb ve hicv²⁸⁰⁴ ve şetm-i peygamberān'aleyhümü's-şalavātü'r-rahmān²⁸⁰⁵ dağī hemçünāndur.²⁸⁰⁶ Ve şān-ı 'ālilerine (4) ta'rizen ve telvīhen düşnām taşrīhen sebbe-i ikdām gibidür. Ammā sâ'ire şetm²⁸⁰⁷ (5) bunuñ hilāfı²⁸⁰⁸ oldığı²⁸⁰⁹ rāfi'iden menkūl İmāmü'l Haremeyn ve huşuş-ı merķūmda (6) 'adem-ı hilāf imām-ı nebevîden

²⁷⁹² Küfür ve hüsrāna : Küfüre : İÜ

²⁷⁹³ Olmakdan : Olmak ile : İÜ

²⁷⁹⁴ Kāle gayri ey gayri'l-Meḥāmili ve lizā lem yeşub şa'ruhu li-enne'n-nisā'e yükrihne eş-şeybe ve lev vaka'a zalike bi-enfusihinne keferne fe'uşame min zalike rıfkan bihinne. (Meḥāmili'de başka. Bundan dolayı kılları beyazlamadı, çünkü insanlar beyazlayan kıllardan tiksiniirler. İnsanlar içlerinden tiksiniip küfre girmemeleri için Allah onun kıllarını beyazlatmadı. Allah uyumluluk olsun diye onları bu durumdan korudu.)

²⁷⁹⁵ Hâzret-i : İÜ

²⁷⁹⁶ Meğer yegirmi 'aded müy-ı 'anber bûyine ancak şeyb 'arız olmuşdu : - İÜ

²⁷⁹⁷ Zenān : Nisvān : İÜ

²⁷⁹⁸ 'Ayb ve noqşān gümān itmeleri : Menfūr 'add idüp : İÜ

²⁷⁹⁹ Nefret ve : - İÜ

²⁸⁰⁰ Vukū'-ı : Vukū'ıyla : İÜ

²⁸⁰¹ Olmasun : Olmamaları : İÜ

²⁸⁰² Ve min sebbe kütile ve kezlike'l-enbiyā ve's-sEbū bi't-ta'rız fi ḥaḳkihi ke't-taşrīhi bi-hilāfi gayri naḳalehu er-Rāfi'ī 'ani'l-imām ve ḳāle en-nevevī lā hilāfe fihi. (Ona ve diğer peygamberlere hakaret eden öldürülür. Ve onun hakkında olumsuz şeyler düşündürüp ona karşı kışkırtanlar hakkında da ölüm gereklidir. Rāfi't'nin Haremeyn imamından naklettiğine göre o hilafsız ve tartışmasızdır. Başkası için geçerli olan hilaf onun için geçerli değildir.)

²⁸⁰³ Bāy vechi kâne : - İÜ

²⁸⁰⁴ Ve hicv : NP

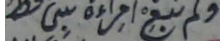
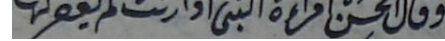
²⁸⁰⁵ 'Aleyhümü's-şalavātü'r-rahmān : İÜ

²⁸⁰⁶ Hemçünāndur : Hemçünān : İÜ

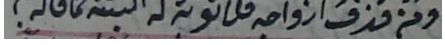
²⁸⁰⁷ Sā'ire şetm : Sā'ir edv-i şettām : İÜ

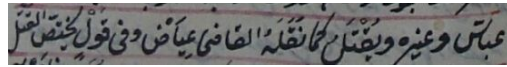
²⁸⁰⁸ Hilāfı : Hilāfidur : İÜ

²⁸⁰⁹ Oldığı : NP

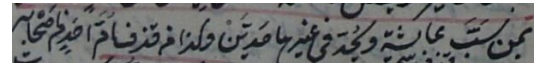
menķül-i makbûldür.²⁸¹⁰ (7) ²⁸¹¹ Ve

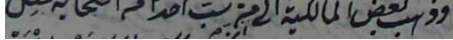
daḥī şān-ı celālet-i nişān (8) enbiyāya tefhīmen kâṭınāt-ı ḥāne-i devlet ve muķīmāt-ı ḥarīm-i sa‘ādetleri olan (9) zenān-ı ḥalā’ilden aşlen ve kaṭ‘en bağıyy ve zinā vukū‘ yäfte olmadı imdi (10) ümerā’i Nūḥ ve Lūt ‘aleyhüme’s-selām ḥaḳlarında kā’inata taḥt-ı ‘abdīne min (11) ‘ibādinā şāliḥayni feḥānetāhumā āyet-i kerīmesi ol zenānıñ cināyet (12) ve ḥıyānetleri bi-gāvi-i zinā cihetiyle olmayup vech-ı āḫiriyle bedīdār olmak (13) üzeredür ḥattā Ḥasan Başrı dimişler ki farzen ve taḳdiren ḥalīle-i nebiden (14) zinā şudür itse mağfıret-i cenāb-ı ğaffārdan şad merḥale devr ve ‘afv kird-ġārdan (15) maṭrūd

ve mehcürdur.²⁸¹² (16)

(17)

(18) ²⁸¹³ Ve daḥī zevecāt-ı (19) ṭāḫirāt-ı ḥazreti²⁸¹⁴

Ḳazefe ve anlara fesāda ve nārevā emr-i nisbet ve şarf²⁸¹⁵ ideniñ (20) tevbesi maḳbüle olmayup²⁸¹⁶ elbette merdūdudur.²⁸¹⁷ Ve İbn ‘Abbās raḫiyallahu te‘ālā ‘anhuma²⁸¹⁸ fezā’il-i istīnās²⁸¹⁹ (21) ḳavliyle ḳatl olunması imzākerde-i Ḳāzī ‘İyāz’dur. Ḳavli-digerde ḳāzifeñ ḳatl-i sebbi ‘Āişe²⁸²⁰ **76B** (1) şıddıka raḫiyallahu te‘ālā ‘anhā²⁸²¹ ile vābeste olup ezvāc-ı²⁸²² ṭāḫirāt ve²⁸²³ ümmehāt-ı aşḫāb²⁸²⁴ ḥaḳlarında (2) berā-yı ḳazf-ı

²⁸¹⁰ Oldığı ... makbûldür : - İÜ

²⁸¹¹ Ve lem tebiğ imre’etu nebiyyin ḳaṭtu ve ḳāle’l-Ḥasan imre’etu’n-nebyyi izā renet lem yağfir lehā. [Peygamber eşleri asla hata (zina) yapmazlar. Ḥasan diyor ki, Peygamber eşi hata (zina) yaparsa affedilmez.]

²⁸¹² Ve daḥī şān-ı ... mehcürdur : - İÜ

²⁸¹³ Ve men ḳazefe ezvācehu felā tevbet leh elbettete kemā ḳāle İbn ‘Abbās ve ğayrihi ve yuḳtelu kemā naḳalehu el-Ḳāzī ‘İyāz ve fi ḳavlin yaḫtaşşu el-ḳatle bi-men sebbe ‘Āişe ve yaḫuddu fī ğayrihā ḥaddeyni velizā men ḳazefe ümme aḫadin men aşḫabih ve zehebe ba‘zū’l-mālikiyyeti ilā men sebbe aḫaden men aşḫabihi ḳutile. (İbn ‘Abbās ve başkaları buyurur ki, Kim onun eşlerine töhmet ederse onun tövbesi bile kabul edilmez. Ḳāzī ‘İyāz’ın görüşüne göre öldürülür. Bir başka görüğe göre de ölüm sadece Āişe’ye töhmet eden içindi. Onun dışındakilere iki kat ceza verilirdi. Sahabelerin annelerine töhmet edene de iki kat ceza verilirdi. Bazı Maliki nezhebi ālimlerine göre kim sahabelerden birini söverse öldürülür.)

²⁸¹⁴ Ḥazreti : - İÜ

²⁸¹⁵ Ve anlara fesāda ve nārevā emr-i nisbet ve şarf : - İÜ

²⁸¹⁶ Maḳbüle olmayup : - İÜ

²⁸¹⁷ Merdūdudur : Merdūda : İÜ

²⁸¹⁸ Raḫiyallahu te‘ālā ‘anhuma : İÜ

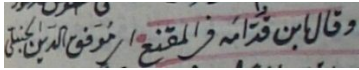
²⁸¹⁹ Fezā’il-i istīnās : Ve ğayri : İÜ

²⁸²⁰ ‘Āişe : - İÜ

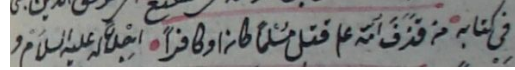
²⁸²¹ Raḫiyallahu te‘ālā ‘anhā : İÜ

²⁸²² Ezvāc-ı : Zevecāt : İÜ

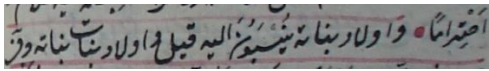
muḥşināt iki ḥad ile ta'zīr ve mecāzāt olunur. Li-ḳavlihi te'ālā (3) yā nisā'e'n-nebiyyi men ye'ti minkunne bi-fāḫiṣetin el-āyeti²⁸²⁵ zīrā berā'et-i ḥazret-i²⁸²⁶ 'Āiṣe raḍiyallahu (4) 'anha²⁸²⁷ naṣṣ-ı āyātla ṣābitedür. Ve mezheb-i²⁸²⁸ mālikiyyeden ba'zılar aṣḫābdan²⁸²⁹ birine sebb (5) iden maḥmūr-ı meygede-i zelālīñ ḳatline²⁸³⁰ zāhiblerdür. Amma men sebbe²⁸³¹ el-enbiyā'-i²⁸³² ḳutile (6) ve men sebbe aṣḫābi Ḥulide ḥaber-i şihḫat eṣeriyle ḳavl-i mezbūr²⁸³³ mu'teber olmadığı 'alī ḳārī (7) merḫūmuñ²⁸³⁴ selāleti'r-risāle ve şemmü'l-'avārız resā'ili ḫuṣūş-ı mezkūrede²⁸³⁵ (8) ra'nā ve sā'ıldür.

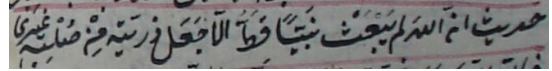
(9)

(10)

(11)

(12) ²⁸³⁶ Ez-zürriyetü mine'z-zürri bi-ma'nā't-tefriḳ (13) li-
innallahe zürrehum fi'l-arzi ev mine'z-zerre'i bi- ma'nā'l-ḫalkı ve hiye neslü'r-reculi ve
ḳad (14) evḳa'at 'ale'n-nesā'i ḳale ez-Zemaḫşerī reyḫāne-i aḫsen²⁸³⁷ İmām Ḥasan
raḍiyallahu te'ālā²⁸³⁸ 'anh (15) şānında inne ebnā hazā seyyid ḫüsn ta'birleri kerīme-i
mükerreme²⁸³⁹ zādeleri iken bi'z-zāt (16) nübüvvetle taḳrīrdür. İmdi kerīmezādeleri ol

²⁸²³ Tāḫirāt ve : - İÜ

²⁸²⁴ Aṣḫāb : Aṣḫāb-ı kirām rıdvān te'ālā 'aleyhim ecma'in : İÜ

²⁸²⁵ Li-ḳavlihi te'ālā yā nisā'e'n-nebiyyi men ye'ti minkunne bi-fāḫiṣetin el-āyeti : - İÜ

²⁸²⁶ Ḥazret-i : İÜ

²⁸²⁷ Raḍiyallahu 'anha : Şiddīḳa : İÜ

²⁸²⁸ Mezheb-i : - İÜ

²⁸²⁹ Aṣḫābdan : Aṣḫāb-ı ḥazretten : İÜ

²⁸³⁰ İden maḥmūr-ı meygede-i zelālīñ ḳatline : İle ḳatlı sāye : İÜ

²⁸³¹ Sebbe : - İÜ

²⁸³² El-enbiyā' : El-enbiyā'-i 'aleyhimü's-şalātu've's-selām : İÜ

²⁸³³ Mezbūr : Mezbūr-ı mercūḫ ve : İÜ

²⁸³⁴ 'Alī ḳārī merḫūmuñ : Merḫūm-ı 'alī ḳārīniñ : İÜ

²⁸³⁵ Mezkūrede : Merkūmede : İÜ

²⁸³⁶ Ve ḳale İbn Ḳuddāme fi'l-Muḡnī'-i muvaffaḳu'd-dīn el-Ḥanbellī fi kitābihi men Ḳazefe ümmetehu 'aleyhisselām ḳutile müslimen kāne ev kāfiren iclāluhu 'aleyhi's-selām ve ihtirāmen ve evlādu benātu yunsebüne ileyhi ḳıyle ve velād-ı benāt-ı nebāta ve fi ḥadīşi innallahe lem yeb'aş nebiyyen ḳaṭtu illā ca'ale zürriyetehu min şulbiti ğayrī fe-innallahe ca'ale zürriyetü men şulbi 'Alıyyin. (İbn Ḳuddāme Muḡnī' kitabında diyor ki, İster Müslüman ister kafir olsun kim onun annesini söverse öldürülür. Kız çocukları ve kızların çocukları ona nisbet edilir. Bir hadite: Allah bütün peygamberlerin neseblerini ne nesillerini erkek çocuklarla vermiştir. Allah benim neslimin de Ali'nin soyundan olmasını istemiştir.)

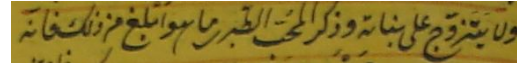
²⁸³⁷ Ez-zürriyetü ... aḫsen : - İÜ

²⁸³⁸ Te'ālā : İÜ

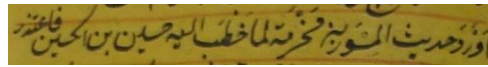
²⁸³⁹ Mükerreme : İÜ

hazrete²⁸⁴⁰ min ciheti'l-'uṣūbeti (17) ve'z-zürriyeti mensūbları ve duhterān-ı benāt-ı iḥterānı evlād-ı nisbetleri daḥī (18) ṣāyān ve cüsbān²⁸⁴¹ denildi. Ve bir haber-i mu'teberde vürudı muḳarrerdür ki²⁸⁴² hazret-i (19) mevlā cellā ve 'alā enbiyādan²⁸⁴³ hiç birine sadefçe-i kevne²⁸⁴⁴ ba's itmedi. İllā (20) dürdāne-i²⁸⁴⁵ zürriyetini ol peygamber-i 'ālī nejadīn²⁸⁴⁶ sulb-i pākinden²⁸⁴⁷ izhār eyledi.²⁸⁴⁸ (21) Benden ğayri ki benim zürriyetimi şıhr-ı²⁸⁴⁹ celīlim²⁸⁵⁰ aliyi murtażā şulbünden ḥalk ve icād eylediler 77A (1) deyu buyurmuşlar revāhu eṭ-Ṭaberānī ve'l-ḥaṭīb bi-isnād-ı za'īf-i cedden 'an İbn 'Abbās

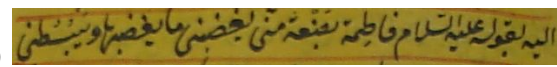
(2) raḍiyallahu 'anhumā²⁸⁵¹

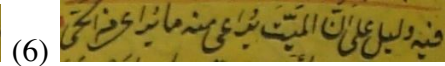
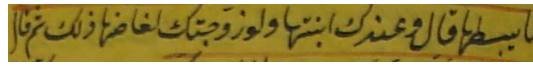
(3)

(4)

(5)

(6)

Ve daḥī²⁸⁵² benāt-ı mükerremātı²⁸⁵³ (7) üzerine zevce-i uḥrāyı tezevvüc itmek aṣḥār-ı ebrāre²⁸⁵⁴ ḥarām²⁸⁵⁵ idi. Hatta (8) sıhr-ı 'ālī tebāre 'Alīyyi kerrār hazret-i Zehrā raḍiyallahu te'ālā 'anhā²⁸⁵⁶ üzerine duhter-i Ebū Cehil ḥıṭbesin²⁸⁵⁷ (9) murād eylediği mesmū' cenāb-ı²⁸⁵⁸

²⁸⁴⁰ Ol hazrete : Kendülere : İÜ

²⁸⁴¹ Ve cüsbān : - İÜ

²⁸⁴² Ve bir haber-i mu'teberde vürudı muḳarrerdür ki : Bir haberde vārid oldı : İÜ

²⁸⁴³ Enbiyādan : Enbiyā-yı kirāmdan : İÜ

²⁸⁴⁴ Sadefçe-i kevne : - İÜ

²⁸⁴⁵ Dürdāne-i : - İÜ

²⁸⁴⁶ 'Ālī nejadīn : Ḥazretiniñ : İÜ

²⁸⁴⁷ Sulb-i pākinden : Sulbinden : İÜ

²⁸⁴⁸ İzhār eyledi : Kıldı : İÜ

²⁸⁴⁹ Şıhr-ı : Şulb-ı : İÜ

²⁸⁵⁰ Celīlim : - İÜ

²⁸⁵¹ Şulbünden ... 'anhumā : Ḥalk eyledi : İÜ

²⁸⁵² Velā yetezevvecü 'alā benāti ve zikrū'l-muḥibb eṭ-Ṭabirī mā hüve eblaġu min zālike fe-innehu evrede ḥadıṣi'l-Misvār bin Maḥreme li-mā ḥaṭabe ileyhi Ḥüseyn bin El-Ḥüseyn fe'tezere ileyhi bi-ḳavli 'aleyhi's-selām Fāṭımatu biza'tun minnī yaġzebnī mā yaġzeEbühā ve yabsuṭnī mā yebsetehā ḳāle ve 'indeke ibnetihā ve lev zevvectüke luġāzihā zalike şümme ḳāle fihi delilü 'alī enne'l-meyyite yurā'ī minhu mā yurā'ī mine'l-ḥayyi. (Onun kızlarının üzerine evlenilmez. Sevecen Ṭaberī bundan daha iyisini Misvār bin Maḥreme aktarmıştır: Ḥüseyn bin El-Ḥüseyn Hz. Fatıma'yı isterken peygamberimiz beni mazur gör, Fatıma benim parçamdır. Onu kızdıran şeyler beni de üzer, onu sevindiren şeyler beni de sevindirir. Ayrıca eskiden Fatıma'nın soyundan bir kız vardı, bu onu üzer. Sonra ekliyordu: Diriye nasıl davranmak gerekiyorsa ölüye de öyle davranmak gerekir.)

²⁸⁵³ Mükerremātı : Muḥteramātı : İÜ

²⁸⁵⁴ Zevce-i uḥrāyı tezevvüc itmek aṣḥār-ı ebrāre : Zevī'l-ebṛāra : İÜ

²⁸⁵⁵ Ḥarām : Maḥrem : İÜ

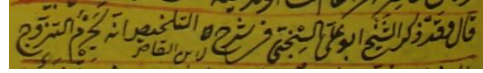
²⁸⁵⁶ Raḍiyallahu te'ālā 'anhā : İÜ

²⁸⁵⁷ Duhter-i Ebū Cehil ḥıṭbesin : Ebū Cehil duhterin ḥıṭbesin : İÜ

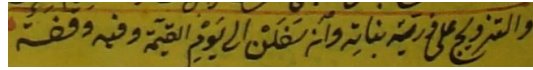
²⁸⁵⁸ Cenāb-ı : Ḥazret-i : İÜ

seyyidü'l-aḫyār olıcak 'adem-i izinle leb-i (10) cenābān güftār oldukları mervī-i²⁸⁵⁹ āsārdur. Muḫibb-i Ṭaberī Zāḫāiri'l-'uḫbā (11) fī menākibi zevī'l-ḫurbā kitābında eyü²⁸⁶⁰ rengīn ḫaberi irād buyurur ki (12) cenāb-ı Ḥüseyin Misvar bin Mihrime duḫteriñ²⁸⁶¹ ḫıṭbesine ṭalebkār oldukda²⁸⁶² (13) bu eṣer-i mu'teber ile i'tizar iylediler ki faḫrū'l-enbiyā 'aleyh-i ekmelü'ş-şalavāt ve ecmelü't-taḫāyā²⁸⁶³ ḫāzretleri sa'ādetle kūyā olup (14) Fāṭimatü'z-z-zehrā benüm vücūdumdan²⁸⁶⁴ bir kıṭ'adur. Āniñ neḫbāz ve inbisāṭı baña 'ā'id (15) ve²⁸⁶⁵ rāci'dür deyu buyurmuşlar. Siziñ ḫālā ḫıbāle-i²⁸⁶⁶ nikāhıñıza bend olan kerīme-i zāde-i²⁸⁶⁷_(16) muḫteremeleri mevcūde²⁸⁶⁸ iken ben duḫterimi āniñ üzerine size²⁸⁶⁹ tezvīc idersem (17) inḫibāz-ı cenāb-ı²⁸⁷⁰ Betül'i tervīc etmiş olurum deyü 'özür-hāh²⁸⁷¹ olmasıyla (18) terk olundu. İmdi 'ālem-i²⁸⁷² memātda olanın ri'āyet-i²⁸⁷³ ḫāṭırı tefakḫud-ı²⁸⁷⁴ ḫayātda (19) olanın ḫāṭırına mürā'āt²⁸⁷⁵ āsā olduğına delālet revnümādur

deyü buyurmuşlardır.²⁸⁷⁶ (20)

(21)

²⁸⁷⁷ 77B (1) Şeyḫ Sincī Muḫaddis telḫiṣ-i

ḫadīs şerḫinde taḫdīs ider ki (2) be-dürüstü duḫterān-ı mehr-i tābān risālet üzere zevce-i uḫrā tezvīc (3) ḫarām olur. Şāyed bu ma'nā ile murādı ancak benāt-ı şulbiye-i cenāb-ı nübüvete (4) nisbet-i 'ariḫāsı olan zāt-ı zīşānāna ḫāşşa delīl ola. Eger 'umümī (5) üzere aḫz ve naḫl olunursa muḫtezā-yı kelām bi'l-cümle zürriyet-i benāt-ı seyidi'l- (6) enām

²⁸⁵⁹ Mervī-i : Meşhūd-ı : İÜ

²⁸⁶⁰ Zāḫāiri'l-'uḫbā ... eyü : Bir : İÜ

²⁸⁶¹ Cenāb-ı ... duḫteriñ : Misvar-ı duḫteriñ cenāb-ı Ḥüseyin bin Ḥüseyin : İÜ

²⁸⁶² ḫıṭbesine ṭalebkār oldukda : ḫıṭbe ṭalebinde : İÜ

²⁸⁶³ 'Aleyh-i ekmelü'ş-şalavāt ve ecmelü't-taḫāyā : İÜ

²⁸⁶⁴ Sa'ādetle ... vücūdumdan : Cenāb-ı Zehrā benden : İÜ

²⁸⁶⁵ Āniñ neḫbāz ve inbisāṭı baña 'ā'id ve : Āni iğzāb baña 'ā'id ve āni dilşād bize : İÜ

²⁸⁶⁶ ḫālā ḫıbāle-i : Taḫt-ı : İÜ

²⁸⁶⁷ Bend olan kerīme-i zāde-i : Zāde-i : NP

²⁸⁶⁸ Muḫteremeleri mevcūde : Kerīme-i mükerreremeleri var : İÜ

²⁸⁶⁹ Size : Cenāb-ı : İÜ

²⁸⁷⁰ İnḫibāz-ı cenāb-ı : Ğāzab-ı : İÜ

²⁸⁷¹ 'Özür-hāh : Ma'zeret-hāh : İÜ

²⁸⁷² 'Ālem-i : - İÜ

²⁸⁷³ Ri'āyet-i : Mürā'āt-ı : İÜ

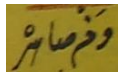
²⁸⁷⁴ Tefakḫud-ı : - İÜ

²⁸⁷⁵ ḫāṭırına mürā'āt : Ri'āyetine : İÜ

²⁸⁷⁶ Revnümādur deyü buyurmuşlardır : Hüveydādur : İÜ

²⁸⁷⁷ Ḳāle ve ḳad zekere'ş-şeyḫ Ebū 'Alīyyü'l-Sincī fī şerḫi't-Telḫiṣ innehu yahremu't-tezvīc ve't-tezvīci 'alī zürriyet-i benātihi ve en sefelne ilā yevmi'l-ḳiyāmeti ve fihi vaḳfetü. (Ebū 'Alīyyü'l-Sincī Telḫiṣ şerḫinde diyor ki, Ne onun kızlarının üstüne kuma gelir ne de onun kızları kuma olarak gider. Bu durum torunları için de geçerlidir. Onlar kıyamete kadar nesil olarak kalacaklar.)

üzerlerine tezevvüc-i zevc hakkında haram kılınmak mü'eddâ-yı merâm (7) olur. İsterse tâ-be rûz-ı kıyâm zürriyetleri mu'an'ânen peyveste dahî (8) olursa dimişler amma mebnîen ve ma'nen bu rivâyet vakfegîr inzâr-ı 'ulemâ (9) olmağla şâride ve nâdiredür. Ve'l-hâşıl hürmet-i mezkûra benât-ı erba' (10) hâzret-ı haklarında olmak veyâ hâşşa-ı cenâb-ı Zehrâ ve evlâdını (11) şânında vurûd-ı 'ulemâ fî hadîs-i miyânesinde ihtilâf yâftedir. (12) Zirâ be-ğavli İbn 'Allân cenâb-ı 'Osmân kerîme-i hâzret-i²⁸⁷⁸ nebiyy-i mennân nikâhında (13) iken teserrî eyleyüp takrîr-i hâzret vukû'-ı muhakkakdur.²⁸⁷⁹

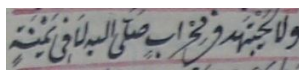
(14)

2880

Ya'nî²⁸⁸¹ tarafından kesb-ı sermâye-i devlet²⁸⁸²

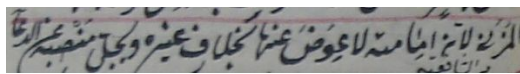
(15) müşâheret iden zevât-ı sa'âdet qarîn ki çehâr yâr-ı güzîndir. Ez-cümle (16) cenâb-ı şiddîk duhter-i vâlâ-yı ahteri 'Âişe-i şiddîkayı ve Fârûk (17) menî'ü'l cenâb 'Ömer bin El-Hattâb kerîmeleri Hâşşa radıyallahu 'anhayı (18) hürşidsemâ-yı risâlet taht-ı nikâhına bend eyleyüp hatneyn-i mükerrremeynden (19) Zî'n-nüreyn Ruqiyye ve Ümmü Gülşüm ibnetey-i resûlullah-ı 'aleyh-i selâm el-ilâh hâzerâtını (20) tezevvüc ve 'alî murtażâ hâzret-i Fâtımatü'z-zehrâ'ya hullyy-i bend-i nikâh buyurulmuş (21) idi. Ve Ebû'l-'Âş Haşim bin Er-rebi' Zeyneb radıyallahu 'anhayı ba'de'l-İslâm nikâh 78A (1) evvelî üzere kesb-ı 'izzet müşâhere itmişler idi. Maşaşsal-ı kelâm (2) ve fezleke-i merâm müşâheret-ı cânibeyn ile şerefmen ve pür kâm (3) şeyheyne ve hatneyn âsâ-yı mübeşşir-i bâli cenânlardur. İmdi zürriyete ve'l-ensabdan (4) tezevvüc ve tezvîce mazhar olanlara büşrâ-yı 'azîmeniñ şümülü şerîf ve şerîfe (5) müşâheretiyle hüveydâdur.²⁸⁸³

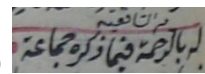
(6)

(7)

(8)

2884

İmâm mihrâb-ı melekût

²⁸⁷⁸ Hâzret-i : SL

²⁸⁷⁹ Şeyh Sincî ... muhakkakdur : - İÜ

²⁸⁸⁰ Ve men şâhere mine'l-cânibeyni lem yedhulî'n-nâre. (Kim onunla iki taraftan birinde akrabalık kurarsa cehenneme girmez.)

²⁸⁸¹ Ya'nî : Dahî : İÜ

²⁸⁸² Sermâye-i devlet : - İÜ

²⁸⁸³ İden zevât-ı sa'âdet ... hüveydâdur : İdenler ya'nî hâzret-i sultân enbiyâ 'aleyh-i ekmeli't-tahâyâ kerîmesin 'akd ve ol hâzretin kerîme-i mükerrremelerin tezvîc eden zevât-ı kirâm dahîl olmazlar : İÜ

²⁸⁸⁴ Ve lâ yectehidu fî mihrâbin şallâ ileyhi lâ fî yemnetin ve lâ fî yesretin ve tahtaşşu şalâte'l-havfi bi-'ahdihi fî kavli Ebû Yûsuf ve el-Müzenî li-ennehu imâmetuhu lâ 'ivaže anhâ bi-hilâfî gayrihi ve yecillu mensibehu 'ani'l-du'â lehu be'r-rahmeti fimâ zekerehu cemâ'atün. (Hiçbir mihrap saygıdan şehadet etmese de savaş namazı onun dönemine hastır. Ebû Yûsuf ve Müzenî'nin söylediklerine göre, onun

hazretleriniñ (9) namāz-güzār oldukları mihrāb-ı ‘ālileri şānında yemīnen veyā yesāren inhirāf (10) ve meyelān lāzım ve muḳtezādur deyū re’y ve ictihād olunmaz. Zīrā mihrāb-ı celīl (11) Medīne-i kıble-i Ka’be gibi olup ictihād ile ‘udūl mā cā’iz degildir.²⁸⁸⁵ Ammā²⁸⁸⁶ (12) sār bilādīñ²⁸⁸⁷ kıble ve mihrābı emrinde²⁸⁸⁸ taḥarrī ve ictihād olunur. Ve daḥī²⁸⁸⁹ şalāt-ı (13) ḥavf-ı ḥanifiyyeden İmām Ebi Yūsuf ve İmām Müzenī kavlinde ‘ahd ve ‘aşr-ı hümāyūn (14) nübüvvete²⁸⁹⁰ muhtaşşa ve maḳrūn²⁸⁹¹ idi. Zīrā faḥr-ı rüsül ve muḳtedā-yı küll hazretleriniñ (15) imāmetlerine²⁸⁹² ‘adl ve ‘avz yoğidi.²⁸⁹³ Fe-izā kunte fihim fe-eḳamte lehumuş-şalāte²⁸⁹⁴ (16) ayet-i şerīfesinde münderic buyurulan²⁸⁹⁵ fihim lafzı ifāde-i taḳyīd icāb ider didiler.²⁸⁹⁶ (17) Ve şalat-ı ḥavfīñ meşrū’iyyeti bi-ḥilāfi’l kıyās ḥalf-i nebevide ihraz-ı fażilet-i (18) şalat için idi.²⁸⁹⁷ Ba’de’l-ḥazra bu ma’nā mün’adimdur. Ve daḥī māhitāb-ı siyehri nübüvvet-i (19) ‘aleyh elf-i şalāt ve elf-i taḥiyyeti hazretlerine şalāt-ı şalāt ve tuhfe-ı teslimātdan²⁸⁹⁸ (20) ḡayri edā-yı tekrīmātda²⁸⁹⁹ rahmet ile yād ve du’ādan manşib-ı cemīli berter ve (21) celīl ve ‘ālīdür.²⁹⁰⁰ Kemā zekerehu İbn ‘Abdülber ve İbnü’l-‘Arabī ve’ş-Şaydalānī fe-lā

yaptığı imamlık başkasının yaptığı imamlığa benzemez, çünkü onun imamlığının bedeli yoktur. Başka bir cema’at da böyle rivayet etmiştir.)

²⁸⁸⁵ Mihrāb-ı ... degildir : Mihrābı ve mihrāb-ı Medīne-i münevvereye Ka’be-i şerīf āsā bi’l-ictihād ‘udūl cā’iz degildir : İÜ

²⁸⁸⁶ Ammā : Haḳḳında şāḡ cānibi bā-şol canibine inhirāf lāzım deyū rāy ve ictihād olunmaz : İÜ

²⁸⁸⁷ Bilādīñ : Bilādda : İÜ

²⁸⁸⁸ Kıble ve mihrābı emrinde : - İÜ

²⁸⁸⁹ Ve daḥī : - İÜ

²⁸⁹⁰ Hümāyūn nübüvvete : Nübüvvetlerine : İÜ

²⁸⁹¹ Ve maḳrūn : - İÜ

²⁸⁹² Faḥr-ı rüsül ve muḳtedā-yı küll hazretleriniñ imāmetlerine : Hazret-i imāmü’l-mürselīn ve resul-i rabbi’l ālemin ‘aleyh-i şalavātullahü’l-melikü’l-mu’tin imāmetinde : İÜ

²⁸⁹³ Yoğidi : Nā-yāb idi : İÜ

²⁸⁹⁴ Fe-izā kunte fihim fe-eḳamte lehumuş-şalāte (Ve sen onların arasında olduğun zaman, onlara namazı ikame ettiğin (kaldırдың) taktirde, öyle ki onların bir kısmı seninle beraber ayakta (namaza) dursun ve silāhlarını da alsınlar, böylece diğerleri secde ettikleri zaman, sizin arkanızda olsunlar. Ve namaz kılmamış olan grup da gelsin, bu şekilde seninle beraber namazlarını kılsınlar, koruma tedbirlerini ve silāhlarını da alsınlar. Kāfirler silāhlarınızdan ve mühimmatınızdan (savaş techizatınızdan) gaflette olmanızı ve böylece sizin üzerinize “tek bir hamle ile baskın yapmayı” isterler. Ve yağmur sebebiyle size bir güçlük oldu ise veya hāsta olduysanız, silāhlarınızı çıkarmanızda size bir günah yoktur. Ve korunma tedbirlerinizi de alın. Muhakkak ki Allah kāfirler için “alçaltıcı azap” hazırlamıştır.) Nisā süresi 102. ayet

²⁸⁹⁵ Münderic buyurulan : - İÜ

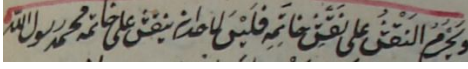
²⁸⁹⁶ Lafzı ifāde-i taḳyīd icāb ider didiler : Lafzıyla taḳyīd-i ifāde ider dedi : İÜ

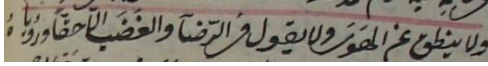
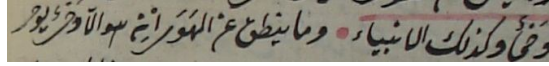
²⁸⁹⁷ İdi : SL

²⁸⁹⁸ Ve daḥī māhitāb-ı ... teslimātdan : Ve ol hazrete şalāt ve selāmīñ : İÜ

²⁸⁹⁹ Tekrīmātda : Ta’zīmde : İÜ

²⁹⁰⁰ Celīl ve ‘ālīdür : ‘Ālī ve celīldür : İÜ

yuḳālu rahimehullah²⁹⁰¹ **78B** (1) ²⁹⁰² (2) Ve kişi kendü hâteminkisine²⁹⁰³ naḳş-ı hâtem hâtimi'r-risāleyi yazdurmak ḥarām (3) kılındı. Bir ferde şāyān degildür ki faşş-ı hâtem ve mührine Muḥammed resūlullah lafz-ı (4) cemīlini²⁹⁰⁴ naḳş eyleye. Ḳāle İbn 'Allān inne'n-nehye innemā hiye 'alā vaż'i'l-ḥaṭṭi 'alā şūretihi (5) fi hâtemihi 'aleyhi's-selām Muḥammed-i setr ve resūl-i setr ve Allahu fe-lev ketebehā fī setr-i vāhid felā men' lehu²⁹⁰⁵ (6)

 (7) ²⁹⁰⁶

(8) Nişān-ı 'ālīşāniyla şān-ı şerīfi²⁹⁰⁷ mu'anven buyurulup nāṭıka perdāz-ı (9) hevā olmakdan maşūndur.²⁹⁰⁸ Belki mūmā-ileyh²⁹⁰⁹ olan maḥz-ı vaḥy ḥaḳ ve feyzi-i (10) feyyāz muṭlaḳdur²⁹¹⁰ denildi. Ve ketebe-i vaḥiyden 'Abdullah bin 'Amr ve ol²⁹¹¹ ḥazrete (11) pürsān oldı ki yā resūlullah cenāb-i devletiñden²⁹¹² her ne ki mesmū'am olursa²⁹¹³ (12) emriñle ānı setr-ı kitābete keşide²⁹¹⁴ ideyimmi dedikde cevāb-ı ne'am ile (13) küşāde-fem olduklarında yā²⁹¹⁵ saḥṭ ve ḡaḳab²⁹¹⁶ ve rızāñız ḥāletinde daḥī şudūr-yāfte (14) güftarıñızı reftār-ı taḥrīre²⁹¹⁷ izin ve ruḥşat buyurulur mı dedi.²⁹¹⁸ Belā (15) fi'l-rızā ve'l-ḡaḳab velā aḳval illa ḥaḳḳen kelām dūrer bāriyle ḥatm-ı (16) peyām mu'ciz-i niżām buyurdular.²⁹¹⁹ Ve daḥī tenām-ı 'ayni velā yenām-ı ḳalb-i ḥaber-i mu'teberiyle²⁹²⁰ (17)

²⁹⁰¹ Kemā zekerehu İbn 'Abdülber ve İbnü'l-'Arabī ve'ş-Şaydalāni fe-lā yuḳālu rahimehullah : - İÜ

²⁹⁰² Ve yaḥrumu'n-naḳşu 'alā naḳşin hâtemihi feleyse li-aḥadi en yenḳişe 'alā hâtemihi Muḥammed resūlullah. (Yüzüğüñün kaşı gibi yüzükler naḳş etmek haramdır. Yani hiç kimse kendi yüzüğüne Muḥammed Resullullah yazamaz.)

²⁹⁰³ Kendü hâteminkisine : Hâtemine : İÜ

²⁹⁰⁴ Lafz-ı cemīlini : Lafzını : İÜ

²⁹⁰⁵ Ḳāle İbn 'Allān ... men' lehu : - İÜ

²⁹⁰⁶ Velā yentaḳu 'ani'l-hevā velā yeḳūlu fi'r-rızā' ve'l-ḡaḳab illā ḥaḳḳen ve rü'yāhu deḥ'i ve kezalik el-enbiyā' ve mā yentaḳu 'ani'l-hevā inni hüve illā'l deḥ'i yevm. (Hiç boş konuşmazdı, kızgın olsa da olmasa da hep hakkı konuşurdu. Onun ve diğere peygamberlerin rüyaları vahiydi.)

²⁹⁰⁷ Şerīfi : - İÜ

²⁹⁰⁸ Olmakdan maşūndur : Değildür : İÜ

²⁹⁰⁹ Mūmā-ileyh : NP, İÜ

²⁹¹⁰ Ḥaḳ ve feyzi-i feyyāz muṭlaḳdur : Hüdādur : İÜ

²⁹¹¹ 'Abdullah bin 'Amr ve ol : Biri : İÜ

²⁹¹² Cenāb-i devletiñden : - İÜ

²⁹¹³ Mesmū'am olursa : Ḥazretiñden işidirsem : İÜ

²⁹¹⁴ Setr-ı kitābete keşide : Keşide setr-ı kitābet : İÜ

²⁹¹⁵ Dedikde cevāb-ı ne'am ile küşāde-fem olduklarında yā : İle diyüp veya : İÜ

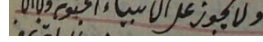
²⁹¹⁶ Ve ḡaḳab : İÜ

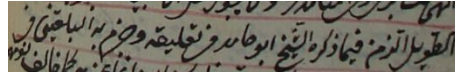
²⁹¹⁷ Şudūr-yāfte güftarıñızı reftār-ı taḥrīre : İstiktāba : İÜ

²⁹¹⁸ Ruḥşat buyurulur mı dedi : Rızā var mı didikde : İÜ

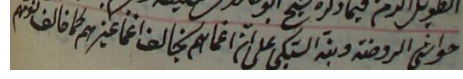
²⁹¹⁹ Kelām ... buyurdular : Buyurmuşlar idi : İÜ

her ne seyyidü's-sādāt²⁹²¹ 'ālemi rü'yāda müşāhidātu olan hālāt daḥī cenāb-ı (18)
ḥālīkū'l-beriyyātdur sâ'ir peygamberān daḥī hemçünāndur.²⁹²² Zīrā aqsām-ı vaḥy-i (19)

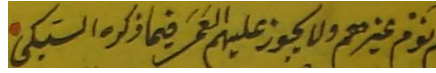
ilāhīnī²⁹²³ biri daḥī menāmdur. (20)

(21)

79A

2924

(1) Enbiyā-yı 'aleyhimü't-taḥaya ḥazerātınī²⁹²⁵
şān-ı²⁹²⁶ (2) nebāhat nişānlarına i'trā'i cünün bi-vechi mā cā'iz olmāz. Zīrā cünün (3)
naqş-ı ḥāl oldığı bī-kıyl ve ḳāldur ve²⁹²⁷ iğmā'i ṭavīl ve müzmin²⁹²⁸ ile muğammi 'aleyh
ve (4) 'alīl²⁹²⁹ olmak daḥī²⁹³⁰ olmaz pes ḥavāss zāḥirelerine ğalebe-i evcā' ve emrāz²⁹³¹
ile (5) iğmāındañ medār-ı²⁹³² 'arız olsa bile²⁹³³ dil-i āgāhlarına nev'an mā²⁹³⁴ teşīr itmez.
Ve ğayriñ (6) iğmā ve ğişālarına mübāyin ve²⁹³⁵ muḥālif olur.²⁹³⁶ Ez cümle²⁹³⁷ ḥāb-ı²⁹³⁸
iğmādan aḥaff (7) ve dūn²⁹³⁹ iken kulüb-ı şafā meşḥūn²⁹⁴⁰ enbiyā 'aleyhimü't-taḥāyā
maḥfūz olmağla ḳasvet ḥābdan²⁹⁴¹ (8) işmet-yāb²⁹⁴² ve sâ'irlerin nevmine muğāyiretleri

²⁹²⁰ Mu'teberiyle : Muḳarreri ile : İÜ

²⁹²¹ Seyyidü's-sādāt : Ki : İÜ

²⁹²² Müşāhidātu ... hemçünāndur : Müşāhede buyuralar vaḥy-ḥüdādur. Kezalik el-enbiyā-yı 'aleyhimü'ş-şalātu ve's-selām : İÜ

²⁹²³ Vaḥy-i ilāhīnī : Vaḥyiñ : İÜ

²⁹²⁴ Ve lā yecūzu 'alā'l- enbiyā' el-cünün velā el-ağmā' eṭ-ṭavīlū'z-zaman fimā zekerehu eş-Şeyh Ebū Ḥāmid fī Ta'likihī ve cezm bihi el-Bulḳīnī fī ḥavāşī er-Ravza ve bennehū es-Sübki 'alā ennehu ağmāehüm bi-ḥālifi ağmā'i ğayrihim kemā ḥālifi nevmehüm nevmu ğayrihim velā yecūzu 'aleyhime'l 'amā fimā zekerehu es-Sübki. (Peygamberlere delilik sarhoşluk ve baygınlık cāiz değildi. Şeyh Ebū Ḥāmid'in Ta'likihī'sinde Bulḳīnī bunu kesin olarak kabul eder. Ravza'nın ḥaşiyelerinde ise Sübki şuna dikkat çeker peygamberlerin baygınlığı başkasının baygınlığına benzemez, tıpkı uykuları gibi.)

²⁹²⁵ Ḥazerātınī : İÜ

²⁹²⁶ Şān-ı : SL, İÜ

²⁹²⁷ Ḥāl oldığı bī-kıyl ve ḳāldur ve : Ḥāldür : İÜ

²⁹²⁸ Müzmin : Zemin : İÜ

²⁹²⁹ Ve 'alīl : - İÜ

²⁹³⁰ Daḥī : - İÜ

²⁹³¹ Ve emrāz : - İÜ

²⁹³² İğmāındañ medār-ı : - İÜ

²⁹³³ Bile : - İÜ

²⁹³⁴ Nev'an mā : - İÜ

²⁹³⁵ Mübāyin ve : - İÜ

²⁹³⁶ Muḥālif olur : Muḥālifdür : İÜ

²⁹³⁷ Ez cümle : Çün : İÜ

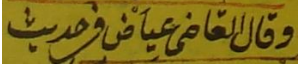
²⁹³⁸ Ḥāb-ı : Ḥāb ki : İÜ

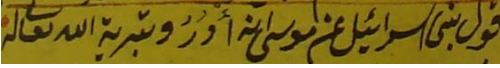
²⁹³⁹ Ve dūn : - İÜ

²⁹⁴⁰ Şafā meşḥūn : SL

²⁹⁴¹ Ḳasvet ḥābdan : Nevmden : İÜ

²⁹⁴² İşmet-yāb : İşmet-yābdur : İÜ

bī-irtiyāb olmağın beher (9) hāl²⁹⁴³ bi-ṭarīki'l-evlā iğmādan maşūnlardur deyu Ğazālī ve Bulķīnī ve İmām Sübkī (10) yegān yegān tevcīh ve beyān buyurmuşlardur. Ve yine Taķıyyüddin Sübkī'den muhkīdür ki²⁹⁴⁴ (11) enbiyā-yı kirām ḥazreti 'ārıza-ı 'amā²⁹⁴⁵ ile nā-bīnā olmak cā'iz degıldür. Zīrā i'mā naķş (12) āver nebiyyān²⁹⁴⁶ sīmādur. Kaṭ'en bir peygamber 'ārıza-ı 'amāyla²⁹⁴⁷ mu'abber²⁹⁴⁸ olmadı. Cenāb-ı²⁹⁴⁹ Şua'yb (13) 'aleyhisselāma²⁹⁵⁰ ḍarīriyyet ve 'ayb²⁹⁵¹ isnād-ı ğayri²⁹⁵² şābit oldığı lā-raybdür.²⁹⁵³ (14) Amma ḥazret-i²⁹⁵⁴ Ya'ķūb 'aleyhisselāma²⁹⁵⁵ ğışāvet-i 'ayn işābet idüp²⁹⁵⁶ yine zā'ile (15) oldığı İmām Sübkī'den ḳavl-ı ma'ķūl ve naķl-ı maķbūldür.²⁹⁵⁷ İmdi enbiyā-yı 'izām²⁹⁵⁸ (16) ḥalķen ve ḥulķen nekāişden mu'arrā²⁹⁵⁹ ve 'āhāt ve ma'āyibden sālīm ve müberrālardur²⁹⁶⁰ (17) şalavātullah 'aleyhim ecma'in²⁹⁶¹ (18)

²⁹⁶² Kitāb-ı (19) şifā'da vürūd-yāfte bir ḥadīş-i mu'teberde Ḳāzī 'İyāz 'aleyh rahmetü'l-feyyāz (20) Mūsā bin 'İmrān 'aleyhisselāmü'l-mennān şānında benī İsrā'īliñ 'illet-i (21) üdre ile ta'bīrleri ve ḥüdā-yı kerīm-i cenāb-ı kelīmī tebri'e ve tenziye buyurduđuñ **79B** (1) bu vechle ta'bīr ve taķrīr etdiler ki ḥazret-i Mūsā zātında bi'l-ğāye şāhib-ı (2) ḥayā olup vücūd-i nūr siriştini rü'yet-i ecānibden tesettür iderdi. (3) Beni İsrā'īlden ba'zı nādān ve bī-ḥayā cenāb-ı Mūsā'da maraz-ı üdre (4) ya'ni debelik 'illeti vārdur. Anıñķün bedenini dā'imā setre derkārdur didiler. (5) Pes

²⁹⁴³ Ve sā'irlerin nevmine muğāyiretleri bī-irtiyāb olmağın beher hāl : - İÜ

²⁹⁴⁴ Deyu Ğazzālī ... muhkīdür ki : - İÜ

²⁹⁴⁵ 'Amā : Mu'ammā : İÜ

²⁹⁴⁶ Nebiyyān : - İÜ

²⁹⁴⁷ Peygamber 'ārıza-ı 'amāyla : Nebiyy-i ḥazret-i 'amāya : İÜ

²⁹⁴⁸ Mu'abber : Müntemī : İÜ

²⁹⁴⁹ Cenāb-ı : Ḥazret-i : İÜ

²⁹⁵⁰ 'Aleyhisselāma : 'Aleyhi's-şalātu ve's-selāma : İÜ

²⁹⁵¹ Zārīr : İÜ

²⁹⁵² Ğayri : - İÜ

²⁹⁵³ Oldığı lā-raybdür : Değıldür : İÜ

²⁹⁵⁴ Ḥazret-i : İÜ

²⁹⁵⁵ 'Aleyhisselāma : 'Aleyhi's-şalātu ve's-selāma : İÜ

²⁹⁵⁶ İşābet idüp : Ḥāşıla olup : İÜ

²⁹⁵⁷ Ma'ķūl ve naķl-ı maķbūldür : Ma'ķūldür : İÜ

²⁹⁵⁸ Enbiyā-yı 'izām : Peygamberān-ı ḥazerātı : İÜ

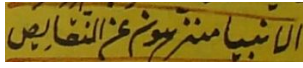

²⁹⁵⁹ Mu'arrā : Müberrā : İÜ

²⁹⁶⁰ Müberrālardur : Mu'arrādur : İÜ

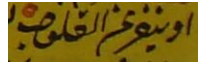
²⁹⁶¹ Şalavātullah 'aleyhim ecma'in : - İÜ

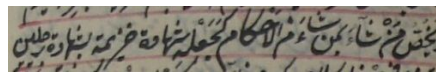
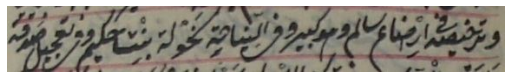
²⁹⁶² Ve ḳāle'l-Ḳāzī 'İyāz fī ḥadīş-i ḳavl-ı benī isrā'īl 'an Mūsā ennehu evuru ve tebriyetullah-ı te'ālā lehu. (Ḳāzī 'İyāz bir hadiste diyor ki, Beni İsraililer Musa için deli, kendinde değil v.b şeyler söylediler, ama Allah Musa'yı onlardan korudu.)

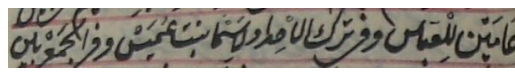
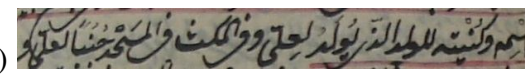
rabb-ı ğayūr ol zāt-ı cemīli ve vakūrı ‘ayb ve ‘illetden berī (6) olduğın anlara irā’e murād buyurup bir gün ħazret-i Mūsā ber cāy-ı (7) ħālīde iġtisāle mübāşeret buyurup ħabā ve libāsını bir ħacere üzere (8) nihāde ve ba‘de’l-ġusul cāmesin kim ki irāde eşnāsında ħacer-i mezkūr (9) şevble revān olup Mūsā ‘aleyhisselām yā ħacer-i şevbi diyerek (10) verā-yı seng ve şevbe devan ve nidā-künān beni İsrā’ıl-i ħādime (11) cünbān oldıkdā isnād-ı ‘ayb ve nakīsa idenler beden-i nūr-ı efken (12) Mūsā’yı aĥsen-ı māĥluĥullah mu‘āyene ve üdre ve me‘āyibden mu‘arra ve müberrā (13) olduğını müşāhede

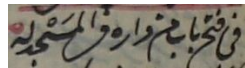
eylediler.²⁹⁶³ (14) (15)

 (16) (17)

 ²⁹⁶⁴ Ya‘ni enbiyā-yı zü’l-iĥtirām nihād ve sirişterleri ‘azimet-i (18) perverdegārı ile vaşmet-i neħāızden müberrā ve āfāt ve ‘āhātđan sālīm (19) ve mu‘arrālardur ba‘zısına ba‘zı ‘āhet-i ŧayranān ve izāfesiyle erbāb-ı (20) tārīĥiñ ğūyān olduklarına i‘tinā ve iltifāt olunmaz meşelā ħaŧīb el-enbiyā Şu‘ayb aleyhi’t-taĥyāyā ve Ya‘ħūb ‘aleyhisselāma isnād nā-bīnāyī ve Eyyūb 80A (1) cenābına dā’-i ‘uzāl ve ğüftüġü-i bī-me‘āl āsā belki²⁹⁶⁵ anları ħudā-yı bi-mişāl ‘uyūn (2) ve ħulūba naħş ve nefret irāş iden her ‘uyūbdan tenzīĥ ve tebri’e eyledi.²⁹⁶⁶ (3)

 (4) (5)

 (6) (7)

 ²⁹⁶⁷ Faĥr-ı kā’ināt ‘aleyhi’s-şalavāt²⁹⁶⁸ ħazretleri (8) ‘aĥkam-ı ‘ālī

²⁹⁶³ Kitāb-ı şifāda ... eylediler : - İÜ

²⁹⁶⁴ El-enbiyā-yı münezzehünne ‘ani’n-neħāisi fi’l-ĥalħ ve’l-ĥulħ-ı sālīmüne mine’l-‘āhāt (ilā ba‘zuhum) ve’l-me‘āyib velā iltifāte ilā mā yeka’u fi’t-tārīĥi min izāfeti ba‘zi’l-‘āhāt ilā ba‘zuhum bel nezzehehum min külli ‘aybin ve küllu mā yenħuşu mine’l-‘uyūb ev yenferi ‘ani’l-ħulūbi. (Peygamberler yaratılışta kusurlardan münezzehdirler. Ahlakta da mükemmeldirler. Onlar insanlardaki noksanlardan, ayıplardan nefsanî arzu ve hatalardan münezzehdirler.)

²⁹⁶⁵ Belki :SL

²⁹⁶⁶ Ya‘ni enbiyā-yı zü’l-iĥtirām ... eyledi : - İÜ

²⁹⁶⁷ Ve yeĥuşşu men şā’e bi-men şā’e mine’l-aĥkāmī ke-ca’lihi şehādet-i Ĥuzeyme bi-şehādeti reculeyn ve terĥişe fi irzā’i Sālīme ve hüve kebirun ve fi’n-niyāĥati Ĥavlete bint Ĥükeym ve fi ta’cili şadaħa ‘āmeyn li’l-‘Abbās ve fi terki’l-iĥdādi li-Esmā bint ‘Ümeys ve fi’l-cem’i beyne ismihi ve künyetihi’l-veledi’l-lezi yüledu li’allī ve fi’l-mekşi fi’l-mescidi cünübēn li’allī ve fi fetĥi bābin min dārihi fi’l-mescidi leh. (İsteddiği şeyi istediği kişiye verebilmesi ona has özelliklerdendi. Ĥuzeyme’nin iki adam yerine şehadet etmesi gibi, yaşı büyük olduğu halde emzirilen Sālīm gibi, Ĥükeym’in kızı Ĥavlete’nin feryatları,

tebārinden²⁹⁶⁹ keyfe mā yeṣā'e ve yehtāru 'aḥkam-ı 'ālī tebārinden²⁹⁷⁰ diledikleri şey' ile murād (9) eyledikleri kimesneleri terḥiṣ-i birle muhtār buyururdu.²⁹⁷¹ Ez cümle ser ḥayal-i (10) enbiyā 'aleyhi't-taḥāyā²⁹⁷² bir Ā'rābi'den bir Feres ibtiyā'ında ol bedevi²⁹⁷³ cāfi bahā-yı (11) esb istiḡāsını²⁹⁷⁴ münker ve nāfi olacak. Yalnız Hüzeyme bin Şābit raḍiyallahu 'anh²⁹⁷⁵ (12) şahādete k̄ā'im ve s̄ābit olmağla²⁹⁷⁶ şahideyn maḳāmında kılmaları gibi ve sālīm (13) mevlā Hüzeyfeyi zevce-i Hüzeyfe Sehle bint Süheyl²⁹⁷⁷ müddet-i rıdā'ī (14) güzār ve ḡazve-i²⁹⁷⁸ Bedr'e ḡāzır olmağla²⁹⁷⁹ kebiri'ş-şān olmuşiken²⁹⁸⁰ kemā kāne kebiren²⁹⁸¹ (15) irzā'ına ruḡṣatdāde oldukları ve daḡī²⁹⁸² nevha ve yās nehy kerde-i²⁹⁸³ (16) ḡāzret-i seyyidü'n-nās iken Ḥavle bint Hūkeyme niyāḡa ve zārī ile mātemine izin-i (17) erzānı buyurmuşlardır. 'An Ümmü 'Aṭiyye li-mā nezelet āyet-i yübāyi'neke (18) 'alā en lā yuṣrikīne billahi şey'en ve lā ya'şīneke fī ma'rūfin el-āyeti (19) k̄ālet minhü'n-niyāḡa fe-ḡultu yā resūl illā āli fülān fe-k̄āle illā āli fülān (20) el-ḡadīṣ ve daḡī²⁹⁸⁴ edā-yı zekāte cenāb-i²⁹⁸⁵ 'Abbās'da ḡabl-ı ḡulūli't-te'cīl dū sāle (21) şadaḡa-i emvālın²⁹⁸⁶ pīṣīn edāsiyle ta'cīl buyurmaları daḡī²⁹⁸⁷ Esmā binti **80B** (1) 'Umeys'in zevci Ca'fer bin Ebi Ṭālib ḡāzāda²⁹⁸⁸ ba'de'ş-şahādet zevcesine (2) icāb iden ḡuṣūṣ ḡıdād ki müddet-i 'iddetde terk-i zīnet ile mu'taddur. (3) Ve terk-i iḡdād-ı

aḡlamaları ve baḡırmaları gibi, iki yıllık sadakada amcası Abbas için acele etmesi gibi, 'Ümeys'in kızı Esmā'ya ceza uygulaması gibi, yeni doğanı isim ve künyesiyle çağırması gibi, camide cüntip olarak kalabilmesi gibi ve caminin arkasında kendi evine kapı açabilmesi gibi özelliklerin hepsi Hz. Peygambere has özellik ve hareketlerdir.)

²⁹⁶⁸ Faḡr-ı kā'ināt 'aleyhi's-şalavāt : Mefḡar mevcūdāt 'aleyhi ekmeli'ş-şalavāt : İÜ

²⁹⁶⁹ 'Aḡkam-ı 'ālī tebārinden : - İÜ

²⁹⁷⁰ 'Aḡkam-ı 'ālī tebārinden : İÜ

²⁹⁷¹ Diledikleri ... buyururdu : Dilediḡi kimesneye ruḡṣat ile muhtār kılandı : İÜ

²⁹⁷² Ser ... taḡāyā : Ol ḡāzret : İÜ

²⁹⁷³ Ol bedevi : Ā'rābi : İÜ

²⁹⁷⁴ Bahā-yı esb istiḡāsını : - İÜ

²⁹⁷⁵ Raḍiyallahu 'anh : - İÜ

²⁹⁷⁶ Şahādete k̄ā'im ve s̄ābit olmağla : Şehādet etmekle : İÜ

²⁹⁷⁷ Mevlā Hüzeyfeyi zevce-i Hüzeyfe Sehle bint Süheyl : - İÜ

²⁹⁷⁸ Güzār ve ḡazve-i : Güzārān : İÜ

²⁹⁷⁹ ḡāzır olmağla : ḡuzūr ile : İÜ

²⁹⁸⁰ Olmuşiken : Etmüşken : İÜ

²⁹⁸¹ Kebiren : - İÜ

²⁹⁸² Oldıkları ve daḡī : Ve : İÜ

²⁹⁸³ Nehy kerde-i : Menhī : İÜ

²⁹⁸⁴ 'An ümmīn 'Aṭiyye ... ve daḡī : - İÜ

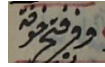
²⁹⁸⁵ Cenāb-ı : - İÜ

²⁹⁸⁶ Şadaḡa-i emvālın : Şadaḡasın : İÜ

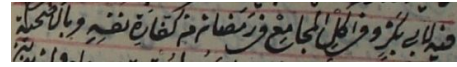
²⁹⁸⁷ Daḡī : - İÜ

²⁹⁸⁸ Ca'fer bin Ebi Ṭālib ḡāzāda : Zevce-i ḡāzāda Ca'fer bin Ebi Ṭālib : İÜ

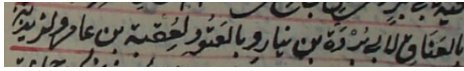
birle²⁹⁸⁹ ruḥṣat dāde oldılar. Daḥī²⁹⁹⁰ kendü hem²⁹⁹¹ nām-ı nāmī ve künyeleri (4) miyānesin cem'iyile ya'nī Ebü'l-Ḳaṣım Muḥammed birle²⁹⁹² tesmiyyeye damād-ı muḥteremi²⁹⁹³ (5) 'Alīyyü'l velīniñ ba'de ḥazreti'n-nebiyy tevellüd idecek veled-i emcedine ki İbnü'l- (6) Ḥanīfiyye'dür²⁹⁹⁴ nām-ı nihāde olmalarına bi't-teberrük²⁹⁹⁵ izin ve ruḥṣat buyurdıkları (7) ve yine²⁹⁹⁶ 'Alīyy-i Murtaẓā'nıñ cenābeti ḥālinde²⁹⁹⁷ mescid-i şerīfde mekṣ ve iḳāmetine (8) izin ve rızāları ve cidār-ı²⁹⁹⁸ mescid-i münīfden dār-ı²⁹⁹⁹ İmām 'Alīyy ḥazretlerine³⁰⁰⁰ küşāyiş (9) bāb-ı laṭife ruḥṣat-ı 'āliyeri şeref-şudür bulduḡu āsā ḥavāṣṣ-ı (10) şemāniye-i mezḳūra terḥiṣat celīle-i mefḥar-ı mevcūdātür.³⁰⁰¹

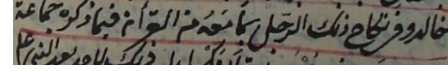
(11)

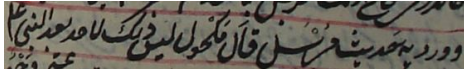
(12)

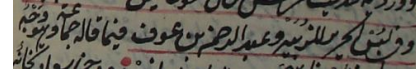
(13)

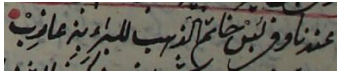
(14)

(15)

(16)

³⁰⁰²

Ve daḥī su'ād teḡāni-i (17) şiddīḳdan derün-i³⁰⁰³ mescid-i şerīfe pencere-i keşāyişine izin-i hümāyūnları (18) ve ramazānda şā'im iken

²⁹⁸⁹ Ve terk-i ihdād-ı birle : İhdād-ı terk ile : İÜ

²⁹⁹⁰ Oldılar. Daḥī : Oldıkları : İÜ

²⁹⁹¹ Hem : İÜ

²⁹⁹² Birle : İle : İÜ

²⁹⁹³ Tesmiyyeye damād-ı muḥteremi : İmām : İÜ

²⁹⁹⁴ Veled-i emcedine ki İbnü'l-Ḥanīfiyye'dür : Veledine : İÜ

²⁹⁹⁵ Bi't-teberrük : - İÜ

²⁹⁹⁶ Ruḥṣat buyurdıkları ve yine : Daḥī : İÜ

²⁹⁹⁷ Cenābeti ḥālinde : Cünüben : İÜ

²⁹⁹⁸ Mekṣ ve iḳāmetine izin ve rızāları ve cidār-ı : Mekṣine rızā ve ruḥṣatları gibi ve dār-ı : İÜ

²⁹⁹⁹ Dār-ı : - İÜ

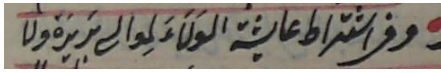
³⁰⁰⁰ Ḥazretlerine : Keremullah vecheye : İÜ

³⁰⁰¹ Küşāyiş ... mevcūdātür : Küşāyiş-i düre ruḥṣat ber olmaları gibi : İÜ

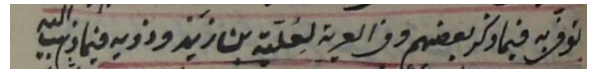
³⁰⁰² Ve fi fetḥ-i ḥavfe fihi li-Ebī Bekrin ve fi ekli'l-mecāmi' fi ramazān min keffāreti nefsihi ve bi-lā ṣaḡiḥa bi'l-'anāki li-Ebī Bürde bin Niyār ve bi'l-'atüd li-'Uḳbe bin 'Āmir ve li-Zeyd bin Ḥālid ve fi nikāhi zālike'r-reculi bimā ma'a mine'l-Ḳur'āni fimā zekerehu cemā'atun ve verede bihi ḥadīṣun mürselün ḳāle Mekḥül leyse zālike li-aḥadin ba'de'n-nebiyyi 'aleyhisselām ve fi lübsi'l-ḥarir li'z-Zübeyr ve 'Abdurrahman bin 'Avf fimā ḳāle cemā'atu ve hüve vechün 'indenā ve fi lübsi ḥātimü'z-zehab li'l-Berā'e bin 'Āzib. (Hz. Ebübekir'e mescitte bir pencere açmasını ve bu pencereden ramazandaki ilişkilerin kefareti toplamasını emreder. 'Uḳbe bin 'Āmir Ebī Bürde bin Niyār'ın yerine dişi bir oğlak vermek istemesine karşın peygamberimiz engel olur. Zeyd bin Ḥālid'i Kur'an'ı delil göstererek o nikāhtan men eder. Bunu bir cema'at söylemiştir. Mürsel bir hadiste Mekḥül diyor ki, bu saydıklarımın hepsi Hz. Peygambere has olan özelliklerdir. Bir cema'atın aktardığına göre 'Abdurrahman bin 'Avf ipek elbise giymiş, Berā'e bin 'Āzib de altın yüzük takmıştır.)

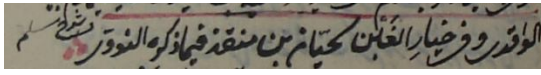
³⁰⁰³ Daḥī su'ād teḡāni-i şiddīḳdan derün-i : - İÜ

mücāma‘ata icrā iden bir A‘rābīye kefareti (19) şavminde imzā-yı kefareteninden³⁰⁰⁴ ‘iyāliyle tenāvüle ve me‘kūlāt-ı ramazānda A‘rābīniñ ekline³⁰⁰⁵ ruḥṣat buyurmaları daḥī³⁰⁰⁶ ‘ıyd-ı ‘aḍhada Ebi Bürde (20) raḍiyallahu ‘anha bir cez’a ya‘ni ünsā-i³⁰⁰⁷ veledi i mağzī ya‘ni cez’a oğlāğı kurbān³⁰⁰⁸ itmekle icāzet³⁰⁰⁹ (21) ve terḥīşi ve ‘Ukbe bin ‘Āmr ile Zeyd bin Ḥālid’e birer büzgāle ya‘ni keçi ve 81A (1) oğlağını ki henüz ḥavli temām itmemiş idi. Berā-yı teẓhiye taḥṣīş buyurdılar. (2) Sehl bin Sa‘d’dan mervī seyeḥāndur ki bir mer’e nefsinı ol ḥazrete ‘arz(3) eyledikde mālı bi’n-nisā’ ḥācet-i kelāmiyla reddi eṣnāsında bir recül yā resulullah(4) bu faḳīri tezvīc buyuruñ deyu iltimāsda zevvectukehā bimā ma‘ake mine’l-Ḳur‘ān(5) buyurub ol ḥātūni³⁰¹⁰ ‘alā suretin mine’l-Ḳur‘āni recül-i mezkūre ‘akd ve³⁰¹¹ tezvīc idüp³⁰¹² (6) lā yekūnu li-aḥadin ba‘deke mihren ḥiṭāb-ı leṭāfet me‘abıyla³⁰¹³ şānını tezvīc (7) buyurdılar. Ve mübeşşirān-ı bi-ḥüzn ve ḥavf³⁰¹⁴ Zübeyr bin El-‘Avvām ve İbn ‘Avfe³⁰¹⁵ (8) li-‘illeti’l-ḥillet-i libas-ı ḥariri terḥīş ve berā’ bin ‘āzibe altūn ḥātem isti‘mālını (9) taḥṣīş eylediler.³⁰¹⁶

(10)

(11) ³⁰¹⁷ (12) Mevlāsından bir merre-i sıdıka-i şerāfet arā-i dergāh-ı ḥazretten iştirāyı (13) istizān eyledikde ḥaḳḳ-ı³⁰¹⁸ velā mālik-i evvelde ibḳā olunmak şartıyla şadvār (14) izne müdāni olmuşlar idi. Velakin şart-ı

³⁰⁰⁴ Pencere-i ... kefareteninden : İmzā-yı kefareteninden : SL

³⁰⁰⁵ ‘İyāliyle ... ekline : Ve me‘kūlāt-ı ramazānda A‘rābīniñ ekline : SL

³⁰⁰⁶ Pencere-i ... buyurmaları daḥī : Pencere keşāde etmesine cenāb-ı şiddīḳ raḍiyallahu te‘ālā ‘anhaya izin dāde olmaları ve : İÜ

³⁰⁰⁷ Ebi Bürde raḍiyallahu ‘anha bir cez’a ya‘ni ünsā-i : Ebi Bürde’ye : İÜ

³⁰⁰⁸ Ya‘ni cez’a oğlāğı kurbān : İÜ

³⁰⁰⁹ İcāzet : Tecvīz : İÜ

³⁰¹⁰ Ve ‘Ukbe bin ‘Āmr ... ḥātūni : ‘Utūvi tazhiye ile ‘Uḳbe ve Zeyd’e ḥuşūşiyyeti daḥī bir mer’eyi : İÜ

³⁰¹¹ ‘Akd ve : İÜ

³⁰¹² İdüp : Buyurup : İÜ

³⁰¹³ Ḥiṭāb-ı leṭāfet me‘abıyla : Ḥiṭāb : İÜ

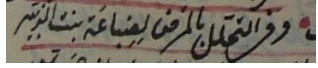
³⁰¹⁴ Ve mübeşşirān-ı bi-ḥüzn ve ḥavf : - İÜ

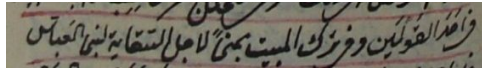
³⁰¹⁵ İbn ‘Avfe : ‘Abdurrahmān bin ‘Avfe : İÜ

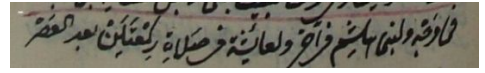
³⁰¹⁶ Ḥātem isti‘mālını taḥṣīş eylediler : Yüzük ṭakınmağı taḥṣīş buyurdılar : İÜ

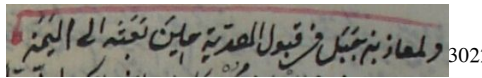
³⁰¹⁷ Ve fi iştirāṭ-ı ‘Āişe el-velā’e li-mevālī berire velā tevaffā bihi fimā zekere ba‘zuhum ve fi’l-‘arabi li-‘Ulliye bin Zeyd ve zürriye fimā Zehebe ileyi el-vāḳidī ve fi hiyāri’l-ḡabni Ḥayyān bin Menḳūz fimā zekerehu’n-nevevi fi şerḥi Müslim. (Hz. Aişe’nin beridesinin ailesine sahip çıkılmasını, velayet yapılmasını istemesi bir kısım dedikleri gibi o vefanın da tamamlanmaması. Zeyd’in oğlu ‘Ulliye’nin çıplak kalması Zehebe’nin durumu aktarmak için peygamberimizin yanına gitmesi, Ḥayyān bin Menḳūz’ı aldatıldığından ötürü bedel almak için serbest bırakması. Nevevi şerhinde Müslim böyle aktarmıştır.)

³⁰¹⁸ Ḥaḳḳ-ı : - İÜ

muḳarrer üzere³⁰¹⁹ vefā kılınmadığı (15) mezkūr ve ḳāziyye-i iştirāt-ı ve lā³⁰²⁰ haber-ı mü'zāl ile meşhūrdur. Ve 'ariyye şedd-i (16) müşennāt ile vāhidedü'l-arāyā 'ariyyetü'n-naḥle bi-arrabiha şāhibuhā reculen muḥtācen (17) fe-yec'alu lehu semerehā 'āmmehā fe-yu'ridihā ve fī'l-ḥadīsi innehu rahḥase fī'l-'arāyā ba'de (18) nehye 'ani'l-müzānibe li-ennehu rūbbemā teaddā bi-duḥūlihi 'aleyh fe-yeḥtācu ilā en yeşterāhā (19) minhu bi-semenin fe-rahḥase lehu fī zālīke³⁰²¹ (20)

 (21)

 81B (1)

 ³⁰²²

Daḥī Ḍubā'a (2) binti Zübeyr raḍiyallahu 'anhuma iḥrāmla müḥrime olmak lāzım iken li-'illeti mā taḥlīle izin (3) 'ālileri erzāni buyurulup muḥallele buyurıldı. Ve³⁰²³ mināda beytūte(t) muḳteżā³⁰²⁴ iken (4) Mekke-i mükerrermede³⁰²⁵ ḥidmet-i sıḳāya eclinden fī vechin³⁰²⁶ benī 'Abbās'a ve 'alā rivāyeti benī Hāşim'e³⁰²⁷ (5) terk-i mebid ile izn ve ruḥşat buyurmaları ve daḥī zāt-ı sa'ādetmendlerine³⁰²⁸ (6) muḥtaşşa buyurulan³⁰²⁹ ba'de'l-'aşr dū³⁰³⁰ rek'at namāz ḳıyām ve muvāzabetine şıddıḳa-i³⁰³¹ (7) semāḥat ārāya³⁰³² ruḥşat dāde oldukları³⁰³³ daḥī el-hediyeti'l-umerā'i ḡulūl-ı ḥadīs-i (8) şerefiyle vulāt ve umerā ḳabūl-i hedāyādan³⁰³⁴ memnū'lar³⁰³⁵ iken cenāb-ı³⁰³⁶ Mu'āz'ı Yemen'e (9) vālī kıldıklarında³⁰³⁷ ḳabūl-i

³⁰¹⁹ Muḳarrer üzere : Mezküre : İÜ

³⁰²⁰ Mezkūr ve ḳāziyye-i iştirāt-ı ve lā : Mezkūrdur : İÜ

³⁰²¹ Ve 'ariyye ... zālīke : - İÜ

³⁰²² Ve fī't-taḥallül bi-merāzi li-Zibā'ati bint ez-Zübeyr fī aḥadi'l-ḳavleyn ve fī terki'l-mübeyyit bi-minen li-eclit-teḳāyeti İbnü'l 'Abbās fī vechi ve li-Beni Hāşim fī aḥiri ve li-'Aişe fī şalat rek'ateyn ba'de'l-'aşr ve li-Mu'āz bin Cebel fī ḳabūli'l- maḳdiyyeti hīne ba'aşehu ile'l-yemen. (Zübeyr'in kızı Zibā'ati'nin ona helal olunması iki görüşten biridir. Minada yatmayı terk etmek. İbnü'l 'Abbās bir götüşe, Beni Hāşim başka bir götüşe göre bildirmişlerdir: Aişe'ye ikindiden sonra iki rekat namaz kılma ruhsatı verilmesi ve Mu'āz bin Cebel'i Yemen'e gönderirken hediyesini kabul etmesi.)

³⁰²³ Daḥī Ḍubā'a ... buyurıldı ve : - İÜ

³⁰²⁴ Muḳteżā : Lāzım : İÜ

³⁰²⁵ Mekke-i mükerrermede : Mekke'de : İÜ

³⁰²⁶ Fī vechin : - İÜ

³⁰²⁷ Ve 'alā rivāyeti benī Hāşim'e : - İÜ

³⁰²⁸ Ve ruḥşat buyurmaları ve daḥī zāt-ı sa'ādetmendlerine : Buyurdıkları ve kendülere : İÜ

³⁰²⁹ Buyurulan : - İÜ

³⁰³⁰ Dū : İki: İÜ

³⁰³¹ Namāz ḳıyām ve muvāzabetine şıddıḳa-i : Namāza cenāb-ı şıddıḳaya : İÜ

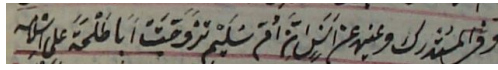
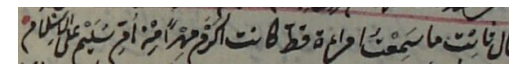
³⁰³² Semāḥat ārāya : SL

³⁰³³ Dāde oldukları : Erzanı buyurmaları : İÜ

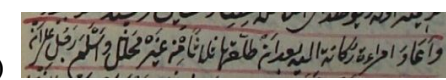
³⁰³⁴ Hedāyādan : Hediyeden : İÜ

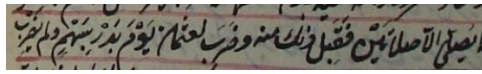

³⁰³⁵ Memnū'lar : Menāhi : İÜ

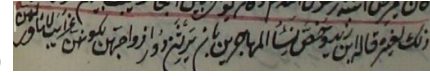
hedāyā-yı ahālī birle³⁰³⁸ me'zūn ve muraḥḥaş buyurıldı.³⁰³⁹ (10)

 (11) ³⁰⁴⁰

(12) Ve müstedrek-i ḥākimden³⁰⁴¹ derk olındığı ma'nā³⁰⁴² üzere Enes bin Mālik raḍiyallahu 'anh (13) ve ğayrīden mervi ḥaberde³⁰⁴³ Ümmü Süleym cenāb-ı³⁰⁴⁴ Ebi Ṭalḥa'ya tezvīc olundukda mihrine³⁰⁴⁵ bedel (14) hemān Ebi Ṭalḥa'nıñ islāmıyla iktifā buyurulduğu bā'ış sitāyiş-i cenāb-ı s̄ābit (15) enşārı olup bir ḥātūn³⁰⁴⁶ ğüş-zedem olmadı ki Ümmü Süleym'iñ mihrinden (16) kerīmter³⁰⁴⁷ ola deyū şadā-yı³⁰⁴⁸ selāmla³⁰⁴⁹ i'tinā

ve taḥsīn ve pesende sezā buyurıldı.³⁰⁵⁰ (17) (18)

 (19) (20)

 (21) ³⁰⁵¹ 82A (1)

Pehlivānān aşḥābdan³⁰⁵² rukāne zevcesin şelāşen taḥlīkde ḥatta tenkih-i zevcen ğayre³⁰⁵³

³⁰³⁶ Cenāb-ı : - İÜ

³⁰³⁷ Vālī kıldıklarında : İrsāl ve imāretle ba's buyurdıklarında : İÜ

³⁰³⁸ Qabūl-i hedāyā-yı ahālī birle : Pişkeş ve hedāya kabulüyle : İÜ

³⁰³⁹ Ve muraḥḥaş buyurıldı : Kılındı : İÜ

³⁰⁴⁰ Ve fi'l-Müstedrek ve 'anhu 'an Enesin inne Ümmi Süleym tezevvecet Ebā Ṭalḥate 'alā islāmihī kāle şābit mā semi'tu imrā'eten qaṭtu kānet ekrem-i mihren min Ümmi Süleym 'alā'l-islām. (Müstedrek ve diğerkitapta Enes şöyle rivayet eder: Ümmi Süleym Ebā Ṭalḥa ile İslamı benimsediği için evlendi. Ve diyor ki, Ben İslam'da Ümmi Süleym'den daha kerem sahibi bir kadın görmedim.)

³⁰⁴¹ Müstedrek-i ḥākimden : Müstedrekde : İÜ

³⁰⁴² Ma'nā : - İÜ

³⁰⁴³ Enes bin Mālik raḍiyallahu 'anh ve ğayrīden mervi ḥaberde : - İÜ

³⁰⁴⁴ Cenāb-ı : - İÜ

³⁰⁴⁵ Ebi Ṭalḥa'ya tezvīc olundukda mihrine : Ebi Ṭalḥa cenābına tezvīcde mihre : İÜ

³⁰⁴⁶ Buyurulduğu ... ḥātūn : Buyurulup sitāyiş-i Şābit birle bir mer'e : İÜ

³⁰⁴⁷ Kerīmter : İkrām : İÜ

³⁰⁴⁸ Şadā-yı : - İÜ

³⁰⁴⁹ Selāmla : İslāmla : İÜ

³⁰⁵⁰ Taḥsīn ve pesende sezā buyurıldı : Ve pesend eylediler : İÜ

³⁰⁵¹ Ve e'āde imre't Rūkānete ileyh ba'de en ṭallaḥaha şelāşen min ğayrı maḥall esleme reculu 'alā en lā yuşallī illā şalāteyni fe-ḳabile zālīke minhu ve żarabe li-'Osmān yevme bedr bi-sehmin ve lem yeżrib li-aḥādīn ğābe ğayre revāhu Ebū Dāvud 'an İbn 'Ömer raḍiyallahu 'anh kāle'l-ḥaṭṭābī ḥaẓa ḥālīşun li-'Osmān li-ennahu kāne yemriẓu inbetehu resūlullah 'aleyhisselātu vesselām ve kāne yuāḥīru beyne aşḥābihī ve yeşbutu beynehum et-tevāruşu ve leyse zālīke li-ğayrihi kālehu İbn Zeyd ve ḥaşşa nīsā'e'l-muhācīrīn bi-en yerişne dūr ezvācühunne yekūnehunne ğarābetun lā ma'vāluhunne. (Tahallül etmeden üç talak getirerek eşini bırakan Rūkānete'nin eşini ona iade etti. Ve Müslüman olmak için iki namaz kılarım şartı koşan bir adamın şartını kabul etti. Hz. Osman Bedr savaşında bulunmamasına karşın ona pay vermiş, başkasına vermemiştir. Çünkü peygamberin hāsta olan kızına bakıyordu.)

³⁰⁵² Pehlivānān aşḥābdan : - İÜ

³⁰⁵³ Ḥatta tenkih-i zevcen ğayre : - İÜ

(2) taḥlīl olunmaksızın ya'nī zevc-ı āḥire inkāh ve ihlā kılınmaksızın (3) rükāneye³⁰⁵⁴ i'āde buyurdılar.³⁰⁵⁵ Ve bir kimesne ya'nī fezāleti'l-lebsi³⁰⁵⁶ penç³⁰⁵⁷ vaḳt namāzdan hemān iki vaḳte (4) kıyām ve³⁰⁵⁸ edā itmek üzere müşerref-i bi'l-İslām oldukda seyyidü'l-enām 'aleyhi's-şalātu ve's-selām³⁰⁵⁹ ḥāzretleri andan (5) vech-i muḳarrer üzere³⁰⁶⁰ ḳabūl ve is'āf merāmına mevşūl³⁰⁶¹ buyurdılar. Ve duḫter-i ferḥunde-i (6) aḫter-i risālet³⁰⁶² Ruḳiyye raḍiyallahu 'anha³⁰⁶³ eşnā-yi ḡazve-i Bedr-i kübrāda³⁰⁶⁴ şikeste (7) mizāc olmaḡla zevc-i mihrībānları 'Osmān raḍiyallahu 'anh el-ḥannān ḡazādan³⁰⁶⁵ taḡallūf (8) ve Medīne'de³⁰⁶⁶ ibḳā ile tevāḳḳuf itmişler idi.³⁰⁶⁷ Sehm-i ḡanāimle ḥāşşeten³⁰⁶⁸ şihri mükerrerlerin (9) ḥişşedār³⁰⁶⁹ ecr ve emvāl³⁰⁷⁰ eylediler deyū Ebū Dāvud sicistānī 'Abdullah bin 'Ömer (10) raḍiyallahu 'anhumādan ḡaberber olup İmām Ḥaṭṭābī Cenāb-ı 'Osmān raḍiyallahu 'anh³⁰⁷¹ taḡşişini (11) zıkr ider.³⁰⁷² Amma³⁰⁷³ 'adem-i ḥuzūr ḡazve-i Bedr³⁰⁷⁴ ile bile ba'zılara 'aṭā-pāş-ı³⁰⁷⁵ siḡām (12) oldukların³⁰⁷⁶ ve semāniyete lem yaḡzurūhā innemā żarabe lehum bi-sehmihim ve ecirihim fekānū (13) ke-men ḡazerehā 'ibāreti mevāhibde taḡḳīḳ³⁰⁷⁷ kerde-i Şihāb Ḳaşṭālānī'dür. Böyle (14) olıcak kesb-ı taḡşiş-i zi'n-nüreynde nażar-ı tavaḳḳuf rü-nümādur.³⁰⁷⁸ Ve daḡī muḡāciireyn (15) ve enşār miyanelerinde³⁰⁷⁹ muvāḡāt ve

³⁰⁵⁴ Ya'nī zevc-ı āḥire inkāh ve ihlā kılınmaksızın rükāneye : - İÜ

³⁰⁵⁵ Buyurdılar : Eylediler : İÜ

³⁰⁵⁶ Ya'nī fezāleti'l-lebsi : SL

³⁰⁵⁷ Penç : Beş : İÜ

³⁰⁵⁸ Vaḳte kıyām ve : Reḳ'atı : İÜ

³⁰⁵⁹ 'Aleyhi's-şalātu ve's-selām : İÜ

³⁰⁶⁰ Vech-i muḳarrer üzere : - İÜ

³⁰⁶¹ Ve is'āf merāmına mevşūl : İle müsā'ade kelām : İÜ

³⁰⁶² Duḫter-i ferḥunde-i aḫter-i risālet : Ḥāzret-i : İÜ

³⁰⁶³ Raḍiyallahu 'anha : Binti resūllallah 'aleyhümü's-selām : İÜ

³⁰⁶⁴ Bedr-i kübrāda : Bedr'de : İÜ

³⁰⁶⁵ Zevc-i ... ḡazādan : Zü'l-nürin raḍiyallahu te'ālā 'anh : İÜ

³⁰⁶⁶ Medīne'de : - İÜ

³⁰⁶⁷ Tavaḳḳuf itmişler idi : Me'mūr buyurulmuş idi : İÜ

³⁰⁶⁸ Ḥāşşeten : SL, İÜ

³⁰⁶⁹ Ḥişşedār : Ḥişşe-mend : İÜ

³⁰⁷⁰ Emvāl : Māl : İÜ

³⁰⁷¹ Raḍiyallahu 'anh : NP

³⁰⁷² Deyū Ebū Davud ... zıkr ider : - İÜ

³⁰⁷³ Amma : Lakin : İÜ

³⁰⁷⁴ Ḡazve-i Bedr : - İÜ

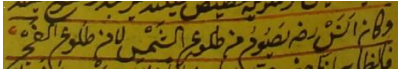
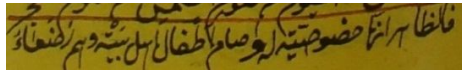
³⁰⁷⁵ 'Aṭā-pāş-ı : - İÜ

³⁰⁷⁶ Siḡām oldukların : Sehm derlediḡi : İÜ

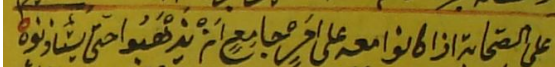
³⁰⁷⁷ Taḡḳīḳ : Yād : İÜ

³⁰⁷⁸ Zi'n-nüreynde nażar-ı tavaḳḳuf rü-nümādur : Ḥāzret-i semānda nażar vardur : İÜ

birbirlerinden³⁰⁸⁰ sübüt aḥz-ı mīrāsa mūrā'āt (16) üzere mükāfāt buyurulmayup ba'dehu nesh olındı. Daḥī muhācireynden biri (17) fevt oldukda mālīk oldığı süknāsı zevcesinde irsen ibkā olunmak (18) ile terḥiṣ buyuruldı. Zīrā zevcāt-ı muhācireyn erāmil ve bī-ḥānmān ve (19) 'ināyete ṣāyān olmalarıyla taḥṣiṣ kılındılar. Ba'de zā mensūh kılındı.³⁰⁸¹

(20) (21) ³⁰⁸² 82B

(1) Ve Enes bin Mālīk raḍiyallahu te'ālā³⁰⁸³ 'anh cenabına ṭulū'-ı āfītābdan şavma niyet ile ruḥṣat buyurup³⁰⁸⁴ ṭulū'-ı (2) fecirden bedenī mu'āf buyurdıklarını zāhiren Enes raḍiyallahu 'anha³⁰⁸⁵ taḥṣiṣle musā'ade ve is'āfdur (3) ve la'alle ḥīne kāne İbn 'Aşur ve fehū muḳayyed bi-şuḡrā³⁰⁸⁶ ve ehl-i beyti devletlerinde³⁰⁸⁷ olan güdekān-ı şīr (4) ḥevārān-ı leb beste-i şehr-i³⁰⁸⁸ ramazān veya yevm-i 'āşūra olmalarına emr ve fermān buyuruldı. (5) Ve eṭfāle zücret ve elem-i lā ḥoḳḳa olmadığı mu'cize-i

bāhiresindendir.³⁰⁸⁹ (6) ³⁰⁹⁰ (7)

Mazmūn-ı kerīme-i lem yezḥebū ḥattā yeste'zenūhda ol sulṭān-ı din 'aleyh-i şalavātullahü'l-melikü'l-mu'in ḥazretleri³⁰⁹¹ ile şaḥābe-i (8) pür-temkīn berām-ı mühim ve lāzım üzere cem' ve tevāṭu'ları ḥālīnde³⁰⁹² ba'de eda'i'l-ḥizmeti (9) mülāzemet³⁰⁹³ ḥazretten istizān itmedikçe münfekk olmamaları üzere tenbīh buyurulup³⁰⁹⁴ (10) bilā

³⁰⁷⁹ Miyanelerinde : Miyanesinde yekdiğerle : İÜ

³⁰⁸⁰ Muvāḥāt ve birbirlerinden : Muvāḥāt beynlerinde birbirinden : İÜ

³⁰⁸¹ Üzere ... kılındı : Buyuruldı ve zevcāt-ı muhācirin ezvācı vefātlarında erleri ḥānelerin tevāsüṣ etmeleriyle taḥṣiṣ olundılar. Zīrā anlar bī-ḥānmān erāmil olduklarından ṣāyān 'ināyet buyurıldı : İÜ

³⁰⁸² Ve kāne Enes raḍiyallahu 'anh yeşümü min ṭulū'i'ş-şemsi lā min ṭulū'i'l-fecri fe'z-zāhiru ennehā ḥuşūşiyetun lehu ve şāme eṭfāl-i ehl-i beyte ve hümm reze'a'u. (Enes raḍiyallahu 'anh buyuruyor: O fecirden değil güneşin doğuşundan oruç tutardı. Bunun da ona has özelliklerden olması gerekir. Ehl-i Beyt'i de cılız olmalarına rağmen oruç tutardı.)

³⁰⁸³ Te'ālā : İÜ

³⁰⁸⁴ Ṭulū'-ı āfītābdan şavma niyet ile ruḥṣat buyurup : İÜ

³⁰⁸⁵ Enes raḍiyallahu 'anha : Enes'e : İÜ

³⁰⁸⁶ Taḥṣiṣle ... bi-şuḡrā : Ḥaṣṣe bāhirdür : İÜ

³⁰⁸⁷ Ehl-i beyti devletlerinde : Devletlerinde : İÜ

³⁰⁸⁸ Şehr-i : Māh-ı : İÜ

³⁰⁸⁹ Ramazān ... bāhiresindendir : Ramazān-ı şerīf olmaları : İÜ

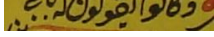
³⁰⁹⁰ Ve kāne yaḥrumu 'ale'ş-şāḥābe izā kānū ma'a 'alā emrin cāmi'in en yezḥebū ḥattā yeste'zenūhu. (Ve o sahabeler arasında eşitliğe riayet ediyordu. Ama Hz. Osman'da bu eşitliğe riayet etmezdi. Muhacirlerin eşlerini yabancı oldukları için onlara varis kılmak ona has özelliklerdendir.)

³⁰⁹¹ 'Aleyh-i şalavātullahü'l-melikü'l-mu'in ḥazretleri : İÜ

³⁰⁹² Cem' ve tevāṭu'ları ḥālīnde : Bulundıkları ḥālde : İÜ

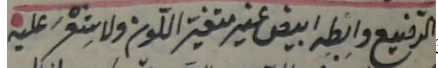
³⁰⁹³ Ba'de eda'i'l-ḥizmeti mülāzemet : Ba'de edā'i mülzim : İÜ

³⁰⁹⁴ Münfekk olmamaları üzere tenbīh buyurulup : Ketmiyeler deyu : İÜ

izin veliyyü'l-emr rû-be-râh olmaları haram kılındı. (11)

 ³⁰⁹⁵ (13)

Ashâb-ı bā-şafâ cenâb-ı hâzret-i³⁰⁹⁶ resûl-i müctebâya tefdiye idüp peder ve mâderim râh-ı müctebânda saña (14) fedâ olsunlar ma'nâsına kaçd-ı tevķîr ve ta'zîm³⁰⁹⁷ ile³⁰⁹⁸ lebb-i cünbân-ı tekrîm idiler. Bu mertebe³⁰⁹⁹ (15) ta'zîm ile ğayre tefhîm sezâvâr³¹⁰⁰ olmadığı menķûl ba'zı ahyârdur.³¹⁰¹ Ve dahî verâ'-yı hîlafında (16) olanı önlerinde olana nikâh buyurdıkları gibi görürlerdi. İmâm-i Rezzîn 'ibârete (17) zeyn verip ce'b ve râstında dahî minvâl-ı muharrer³¹⁰² üzere mukarrerdür³¹⁰³ didiler. 'Arabiyye³¹⁰⁴ (18) kad kıyle enne resûlullah kâne yerâ min halfihi ke-emâmî ve hüve meşhûr (19) el-'ayn bi's-şevri li'l-eşyâ'-yı müdrike fe-lâ ta'accebe mimmen küllehu nurun. (20) Ve rüye's-şeyhân mâ yahfa 'aleyye rükû'ekum ve sücûdekum innî lâ erâkum min verâ-yı zâhri (21) el-ĥadîs³¹⁰⁵ ve men ĥalfehu lafzında ĥarf-i³¹⁰⁶ min cäre veyâ mevşüle olup ĥalfe menşüb **83A** (1) kılınur. Ve dahî şebb-i muzlim ve târda ol nûr-i çeşm-i 'âlem şallallahu 'aleyhi vesellem hâzretleriniñ (2) rü'yet-i bā-şahirleri rûz-ı rüşen ve pür ziyâda rü'yetleri gibi oldığı ĥavâşş-ı (3) maĥşuşalarından ma'düdedür.³¹⁰⁷

 ³¹⁰⁸ Ol mâh-ı tâb (5) evc

³⁰⁹⁵ Ve kânü yekûlüne lehu bi-ebî ente ve ümmî ve lâ yukâlu li-ğayri fimâ zekere ba'zuhum ve kâne yerâ min ĥalfihi kemâ yenzuru emâmehu zâd-ı rezzîn ve 'an yemînihi ve 'an şimâlihi ve yerâ fî'l-leyli ve fî'z-zulmeti kemâ yerâ bi'n-nehâri ve fî'z-zav'i. (Ve sahabeler işteyken ondan izin almadan işten ayrılamazlardı. Ve sahabeler ona sen hem anamız hem de babamızsın diye hitap ederlerdi. Bu hitabı başka hiç kimseye söylemezlerdi. Ve o yürürken arkasından, sağından ve solundan yürürlerdi; ama önünden asla yürümezlerdi. Peygamberimiz karanlıkta bile gündüz ve aydınlıkmiş gibi yürürdü.)

³⁰⁹⁶ Cenâb-ı hâzret-i : İÜ

³⁰⁹⁷ Ve ta'zîm : NP

³⁰⁹⁸ Ma'nâsına kaçd-ı tevķîr ve ta'zîm ile : - İÜ

³⁰⁹⁹ Mertebe : Rütbe-i : İÜ

³¹⁰⁰ Sezâvâr : Şâyeste : İÜ

³¹⁰¹ Ahyârdur : 'Ulemâdur : İÜ

³¹⁰² Muharrer : Mukarrer : İÜ

³¹⁰³ Mukarrerdür : Muharrerdür : İÜ

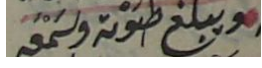
³¹⁰⁴ 'Arabiyye : Kıt'a : İÜ

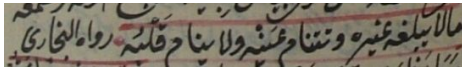
³¹⁰⁵ El-ĥadîs : - İÜ

³¹⁰⁶ Ĥarf-i : - İÜ

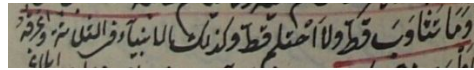
³¹⁰⁷ Mevşüle ... ma'düdedür : Fethle mevşüle ola ve şebb-i târikde rivayetleri dahî şü-yı venharda olan rivayetleri gibi idi : İÜ

³¹⁰⁸ Ve rîķuhu yaĝdîbü el-mâ'ü'l-miyah ve yeczî'r-razî' ve ibta ebyaz 'anîr müteĝayyirü'l-levn velâ şî're 'aleyh. (Tükürüğü tuzlu suyu tatlı yapardı. Emzirenlere mükâfat verirdi. Onun koltuk altları beyazdı ve kıl yoktu. Rengi de hiç deĝişmezdi.)

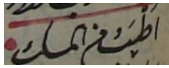
risālet-i ‘aleyhisselām-ı ve’t-taḥiyye ḥazretleriniñ³¹⁰⁹ lu‘āb ve rīk-i dihen (6) ‘anber şikeni miyāh-ı³¹¹⁰ nemgini mā’i³¹¹¹ fūrāt gibi şīrīn eylediği āb-ı zülāl asā (7) mecrā-yı rivāyet Ebi Nu‘aym’dan cārīdür ve³¹¹² maşş-i pistān-ı māder iden tıfl-ı ḥurde (8) sālī³¹¹³ şīrden seyr etdiği şīrḥar-i mā’ī naql-i İmām Beyḥaḳī’den mervidür (9) ve mübārek ibṭa-ı şerīfleri ğayr-i mütelevvin sipid ve mü’eyyedden eşer nā pedīd idi.³¹¹⁴ (10) Ve beyāzī-i ibṭa ḥāşşe-i ḥazrete³¹¹⁵ rabṭı Cemālüddin³¹¹⁶ Esnevī’niñ Kitāb-ı mühimmātı’nda (11) zabṭı üzeredür.³¹¹⁷ Amma şerḥ-i taḳrīb-i³¹¹⁸ ḥaşāişden olmakda³¹¹⁹ nazār-vār ider.³¹²⁰ (12) Ez cümle kütüb-i mu‘temide’de rivāyeti³¹²¹ vürüd itmeyüp el-ḥaşāiş-i (13) lā teşbit bi’l-iḥtimāl maḳāl rāst-i me‘ālī ile kıyl ve ḳāl olundu. Belā (14) bed būy olmayup hoşbūd³¹²² dilāvīz oldığı kitāb-ı³¹²³ şaḥīhde Şübūti (15) şarīḥdür. Kezā³¹²⁴ kāle eṭ-Ṭaberī ve’l-Ḳurṭubī³¹²⁵ ve ‘an Enes raḍiyallahu te‘ālā³¹²⁶ ‘anh ennehu ‘aleyhi’s-selām³¹²⁷ kāne yerfa’u yedeyhi (16) fi’l-istiskā’i ḥatta terā beyāze ibṭayhen (17)

(18)

(19)

³¹²⁸ Ol ḥazretin³¹²⁹ āvāz ve sadā ve sem‘-i ğayrilerin (20) iblāğ ve resānīde

³¹⁰⁹ Ol māh-ı tāb evc risālet-i ‘aleyhisselām-ı ve’t-taḥiyye ḥazretleriniñ : - İÜ

³¹¹⁰ Miyāh-ı : Ab-ı : İÜ

³¹¹¹ Mā’-i : - İÜ

³¹¹² Gibi şīrīn ... cārīdür ve : Veş ‘azb ve sekrīn idüp : İÜ

³¹¹³ Ḥurde sālī : - İÜ

³¹¹⁴ Etdiği ... pedīd idi : İderdi. Ve ḳulteḳu elleti ğayri müteğayyirü’l-levn sipīd ve mü’eyyedden eşer nā yāb idi : İÜ

³¹¹⁵ Ḥāşşe-i ḥazrete : Ḥavāşş-ı ḥazretten : İÜ

³¹¹⁶ Cemālüddin : Cemāl : İÜ

³¹¹⁷ Zabṭı üzeredür : Zabṭıdur : İÜ

³¹¹⁸ Taḳrīb-i : Taḳrībde : İÜ

³¹¹⁹ Olmakda : Olmasına : İÜ

³¹²⁰ Nazār-vār ider : Nazār vüçüh ile revnümādur denildi : İÜ

³¹²¹ Rivāyeti : - İÜ

³¹²² Maḳāl ... hoşbūd : Ḳavliyle i’tirāz ider ni‘me nazīf ve buy-ı : İÜ

³¹²³ Kitāb-ı : - İÜ

³¹²⁴ Kezā : SL

³¹²⁵ Kezā kāle eṭ-Ṭaberī ve’l-Ḳurṭubī : - İÜ

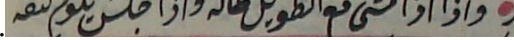
³¹²⁶ Te‘ālā : İÜ

³¹²⁷ ‘Aleyhi’s-selām : Şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem : İÜ

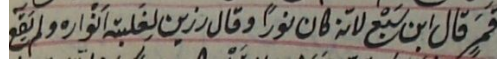
³¹²⁸ Ve yeblağu şavtuḥu ve sem’uḥu mā lā yebluğuḥu ğayreḥu ve tetenāmu ‘aynuḥu ve lā yenāmu ḳalbuḥu revāḥu el-Buḥārī ve mā teşāvebe ḳaṭṭu velā aḥteleme ḳaṭṭu ve kezalike el-enbiya’u fi’s-selāseti ve a’refuḥu etyebū mine’l-miski. (Onun sesinin gittiği yere hiç kimsenin sesi gitmezdi ve onun duyduğu kadar kimse duymazdı. Onun gözleri uyurdu ama kalbi uyanıktı. Asla hiç esnememiş, diğēr peygamberler gibi asla hiç ihtilam olmamıştır. Onun teri miskten daha hoş kokardı.)

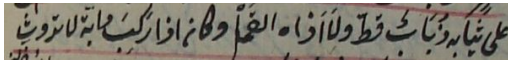
³¹²⁹ Ol ḥazretin : - İÜ

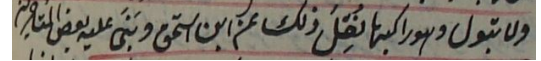
kılınmadığı³¹³⁰ mahall-i bālīg ve vāşıl³¹³¹ olurdu. Ve çeşm-i ḥaḳāyık beynlerini (21) zāhiren ḥafte ve ber ḳarār amma³¹³² dil-i āgāhları bīdār olduğı Buḫārī'de³¹³³ mervī-i yādigārdur. **83B** (1) Ve ḳat'en esnemek ve iḥtilām olmak aşlā³¹³⁴ zāt-ı ālīşānında vākī olmadı.³¹³⁵ (2) Ve bu³¹³⁶ ḥavāşş-ı selāse enbiyā-yı zīşānānda³¹³⁷ daḫī mevcūde idi.³¹³⁸ Zīrā ḥaber-i şīḥḥat nişān (3) et-teşā'ubu mine'ş-Şeyṭān vārid olmuştur.³¹³⁹ Ve daḫī araḳ-ı anber būları misk-i (4) ezferden eṭyab ve dil-cū idiği³¹⁴⁰ rivāyeti Ebū Nu'aym ile

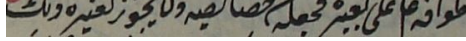
hilyede rengīn³¹⁴¹ (5) dirāyetdür. (6)

 (7)

 (8)

 (9)

(10) ³¹⁴² Server-i enbiyā (11) 'aleyhi't-taḥāyā ḥāzretleri bir³¹⁴³ bālā-ı ḳad kimesne³¹⁴⁴ ile mūmāşāt itseler daḫī vālāter (12) ve vakten cālīs olsalar dūş-i mūbārekleri sā'ir nişeste-gān üzere a'lā (13) ve berter idiğın İmām³¹⁴⁵ Beyḥaḳī rivāyet ider. Ve sāyeleri zemīne dūşmez ve zıll-ı (14) hūmāyuni āfitāb ve

³¹³⁰ Sem'-i ... kılınmadığı : Sem'leri ḡayriñ resānīde ve iblāğ etmediği : İÜ

³¹³¹ Ve vāşıl : - İÜ

³¹³² Amma : - İÜ

³¹³³ Buḫārī'de : İÜ

³¹³⁴ Olmak aşlā : Ḳat'en : İÜ

³¹³⁵ Vākī olmadı : - İÜ

³¹³⁶ Bu : - İÜ

³¹³⁷ Enbiyā-yı zīşānānda : Peyḡamberān-ı zīşānān ḥāzerātında : İÜ

³¹³⁸ Daḫī mevcūde idi : Ḳat'en vukū' yāfte değıldür : İÜ

³¹³⁹ Vārid olmuştur : Vurūdı nūmāyāndur : İÜ

³¹⁴⁰ İdiği : İdi : SL

³¹⁴¹ Rengīn : Ra'nā : İÜ

³¹⁴² Ve izā izā meşā ma't-tavīli ṭāle ve izā celese yekūnu kenfuhu a'lā min cemī'i'l-cālīsīn ve lem yeka' zılluhu ale'l-arzi velā rū'a lehu zıllūn fī şemsīn velā ḳamerīn ḳāle İbn Seb' li-ennehu kāne nūren ve ḳāle Rezzīnu li-ḡalebeti envārihu ve lem yeka' alā şiyābihi zübābūn ḳaṭtu ve lā ezāhu el-ḳamlu ve kāne izā rakibe dābbeten lā terūşī velā tebūlu ve hüve rākibuhā nuḳile zalike an İbn İşḫāḳ ve nebiy aleyh ba'zū'l-müte'ahhirīne ṭavāfihi 'aleyhisselām 'alā bi-ḡayrihi fe-ca'alehu min ḥaşāşi ve lā yucevvizu bi-ḡayrihi zalike. (Ve uzun boyuyla yürüdüğü zaman boyu uzardı. Ve oturduğu zaman onun omzu herkesten yüksek olurdu. Onun gölgesi hiç yere düşmezdi. Ne Güneş'ten ne de Ay'dan kimse onun gölgesini görmemiş. İbn Seb' diyor ki, çünkü o nurdu. Rezzīn ise nurları daha çoktu diyor. O bineğe bindiğinde binek ne dışkısı ne de çişini yapardı. O hayvanın üzerinde olduğu sürece elbisesinin üzerine asla sinek konmazdı, bitler onu incitmezdi. Bu İbn-i İşḫāḳ tarafından nakledilmiştir. Bunu bazı müte'ahhirler de teyit etmiştir. Ve bineğin üstünde tavaf etme sadece peyḡamberimize has özelliklerdendir. Başka kimseye cāiz değıldir.)

³¹⁴³ 'Aleyhi't-taḥāyā ḥāzretleri bir : 'Aleyhi efdālū'ş-şalavāt ve ekmelü't-taḥāyā ḥāzretleri : İÜ

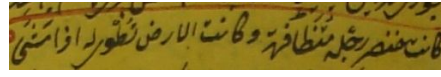
³¹⁴⁴ Kimesne : Kimse : İÜ

³¹⁴⁵ İmām : - İÜ

māhitābda³¹⁴⁶ hiç görünmez idi. Zīrā cism-i şerīf-i³¹⁴⁷ ‘ālem-tābı maḥz-ı (15) nūr olduğu İbn Seb‘den naql-i meşhurdur. Veyā galebe-i envārından nāşī sâ’y-yı (16) leṭāfet māyeleri fark olunmaz ola deyū İmām Rezzīn peyām-ı rezīn rivāyet (17) etdiler.³¹⁴⁸ Ve libās-ı münif³¹⁴⁹ bī iltibāslarına kaç‘an meks³¹⁵⁰ konmadığı faḥr-ı rāzīden (18) menkul-i müftehirdür. Ve ezā-yı kühmel-i adem-i vukū‘ adem-i vukū‘i İbn Sa‘īd‘den naql-ı (19) mükemmeldür. Ve merkūb-ı ḥaşşaları olan ve āyetden süvārīde revş ve çemīn birüz³¹⁵¹ (20) itmediği İbn İshāq‘dan mervī-i şıḥḥat rehīndür.³¹⁵² Velizā ‘ulemā-yı müte‘ehhirīnden bazıları (21) ol şehvār-ı lā mekān peymānīn³¹⁵³ rākib-i nāḳe iken Ka‘be‘yi ṭavāf³¹⁵⁴ eylediklerin bu 84A (1) müdde‘aya delīl binā idüp³¹⁵⁵ cümle-i ḥaşāiş-ı ḥazretten ‘add ile ğayruhu ‘adem-ı (2) cevāz-ı³¹⁵⁶ tezyīl etdiler.

(3)

³¹⁵⁷ Nāzenīn (4)

mehd-i vücūd-i şallī ‘aleyhi‘l-ma‘būd ḥazretleriniñ rüy-ı şerīf³¹⁵⁸ pürnürunda güyā āfitāb (5) cereyān eder gibi pür³¹⁵⁹ leme‘ān iderdi. Allah dürr-i mevlānā el-cāmī bame enne ruḥ-i çerākınım teşbih-i (6) terk-ı teşbīh-i nā müveccehi bihi velakin³¹⁶⁰ müşebbih-i müşebbehün-bihden bilāter olmak lāzım gelmediği (7) rüşendür.³¹⁶¹ Ve daḥī³¹⁶² zīr-i pāy-ı muḳaddeslerinde aḥmasiyyet ya‘nī³¹⁶³ çukurluk pedīdār (8) olmayup ḳadem-i ‘arş peymāları hemvār idi.³¹⁶⁴ Ve ricl-i mübārekiniñ³¹⁶⁵ engüş-t-i (9) ḥınşırı ya‘nī ışbı‘-ı

³¹⁴⁶ Zıll-ı hümāyuni āfitāb ve māhitābda : Āfitāb ve māhitābda zıll-ı hümāyuni : İÜ

³¹⁴⁷ Şerīf-i : İÜ

³¹⁴⁸ Veyā galebe-i ... rivāyet etdiler : - İÜ

³¹⁴⁹ Münif : İÜ

³¹⁵⁰ Meks : Siñek : İÜ

³¹⁵¹ Birüz : Şudür : İÜ

³¹⁵² Mervī-i şıḥḥat rehīndür : Menküldür : İÜ

³¹⁵³ ‘Ulemā-yı ... peymānīn : Ba‘zı müte‘ehhirīn cenāb-ı şehsüvār ālā tebār ḥazretleriniñ : İÜ

³¹⁵⁴ Ka‘be‘yi ṭavāf : Ṭavāf-ı Ka‘be : İÜ

³¹⁵⁵ İdüp : Eyleyüp : İÜ

³¹⁵⁶ Ḥaşāiş-ı ... cevāz-ı : Ḥaşāişden kılup ğayre ‘adem-ı tecvīz ile kelāmı : İÜ

³¹⁵⁷ Ve kāne vechi ke-enne‘ş-şemse tecrī fihi ve lem yekun li-ḳademihī aḥmes ve kānet ḥazru riclihi müteẓāfetun ve kānet el-arzu taṭvi lehu izā meşā. (Ve onun yüzü güneş gibi parlardı. Ve o düztaban değildi. Ve ayağının küçük parmağı tırnaklıydı. O yürümek istediği zaman yer onun için katlanır ve kısalırdı.)

³¹⁵⁸ Şerīf : - İÜ

³¹⁵⁹ Pür : İÜ

³¹⁶⁰ Velakin : Gerçe : İÜ

³¹⁶¹ Gelmediği rüşendür : Gelmez : İÜ

³¹⁶² Daḥī : - İÜ

³¹⁶³ Aḥmasiyyet ya‘nī : - İÜ

³¹⁶⁴ Pedīdār olmayup ḳadem-i ‘arş peymāları hemvār idi : Nā-yāb idi : İÜ

şuğrāsı nāḥundār ve nümāyān ve ‘āliye olup ba‘zı (10) kimesnede zaferānımla zāhir ve pedīdār diğildir. Ve daḥī bi’s-sa‘āde bir maḥalle ḳadem nihāde (11) itseler³¹⁶⁶ rüy-ı zemīn zīr-i pāyende ṭayy olunur. Ya‘nī³¹⁶⁷ devr bulur idi.

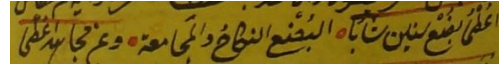
Yüzünü etmiş idi pāyine ferş

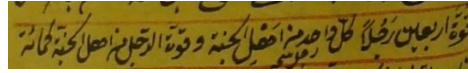
Bu ḳudret-i ‘izzet ve iclāl-i ‘arş³¹⁶⁸

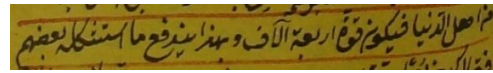
İmdi (12) hilye-i pāk-ı muḥaṭab-ı levlāke ḫazretlerine dā’ir ḫavāşş-ı kelimāt-ı ‘ıtr-nāk (13) vāşf-ı nebevī ve nā‘at-ı Muḥammedī³¹⁶⁹ Ḥaḳānī merḫumuñ te’lif-i laṭīfi (14)

pesendīde-i ‘urefādur şükrullah sa‘ye³¹⁷⁰ (15)

 (16)

 (17)

 (18)

 (19)

 (20)

 ³¹⁷¹ Fahr-

ı kā’ināt ‘aleyhesselām mādāret (21) es-semevāt ḫuşuş-ı cima³¹⁷² ve saṭvet-i ḳirbānda kırḳ recul ḳuvvet ve ḳudreti itā buyuruldu. **84B** (1) Bā rivāyet-i İmām Muḳātil yetmiş tenū-mend şābbın ḳuvvet-i miḳdārı nikāh ve mucāme‘at (2) emrinde ol ḫazrete miknet ve³¹⁷³ saṭvet ve miknet³¹⁷⁴ i’tā olundu. Mücāhid’den mervī-i mu‘teberdür ki (3) kırk recul ḳuvveti ki her biri ehl-i cennetden ola. Zīrā ricāl-ı bihiştīñ biri ehl-i (4) dünya

³¹⁶⁵ Mübārekiniñ : Mükerreremesiniñ : İÜ

³¹⁶⁶ Ya‘nī işbi‘-ı ... itseler : Nāḥun firāz olup bi’l-sa‘ādet bir cāye ḳadem nihād buyursalar : İÜ

³¹⁶⁷ Zīr-i pāyende ṭayy olunur. Ya‘nī : - İÜ

³¹⁶⁸ Yüzünü etmiş idi pāyine ferş / Bu ḳudret-i ‘izzet ve iclāl-i ‘arş : İÜ

³¹⁶⁹ Pāk-ı ... Muḥammedī : Cemīleler ḫuşuşunda : İÜ

³¹⁷⁰ Te’lif-i ... sa‘ye : Eylediği ḫidmet-i celilesi meşkürdur : İÜ

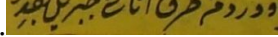
³¹⁷¹ Ve ūti ḳuvvet-i erba‘in fi’l-cemā’ ve’l-baṭşı ey el-saṭveti ve’l-aḫz-ı bi’l-unfi ve fi rivāyetin ‘an Muḳātil a’tā buz‘a sinin şābā el-buz‘a el-nikāḫu ve’l-mücāme‘atu ve ‘an Mücāhid a’tā ḳuvvetu erba‘ine reculen külle ve ahade min ehli’l-cenneti ve ḳuvvetü’r-reculi min ehli’l-cenneti ke-mi’etin min ehli’d-dünyā fe- yekünü ḳuvvetu erba‘ati alāfin ve bi-haza yedzifu’ mā istiškāle ba’zūhum fe-ḳāle keyfe yu’tī ḳuvvetu erba‘ine fe-ḳaṭ ve ḳadāveti Süleymān ḳuvvet-i mi’ete reculin ve elfe reculin ‘alā mā verede ve ihtāce ilā tekellüfin el-cebābu ‘an zalike. (Cimada ona kırk kişinin kuvveti verilmişti. Muḳātil’in rivayetine göre peygamberimize ömrünün çoğu kısmı genç olarak verilmiştir. Mücāhid’in rivayetine göre ona kırk kişinin gücü verilmişti. Bu güç cennet ehlinin gücüdür. Cenneteki bir kişinin gücü dünyadakinden yüz kat fazladır. Bundan ötürü onun gücü dört bin kişinin gücü kadardı. Süleyman peygambere bin yüz kişinin gücüne karşılık peygamberimize sadece kırk kişinin gücünün verilmesi kafalarda soru işareti uyandırmıştı. Bundan dolayı bir cevap verme ihtiyacı duyulmuştu.)

³¹⁷² Fahr-ı ... cima’ : Sulṭān-ı serīr levlāke ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām mādāretü’l-eflāk ḫazretlerine ḫuşuş : İÜ

³¹⁷³ Mucāme‘at emrinde ol ḫazrete miknet ve : Mucāme‘atde : İÜ

³¹⁷⁴ Ve miknet : - İÜ

ricālınıñ yüz miqdārıdır. Pes bu hesāb üzere dört biñ merdiñ (5) kuvveti i'tā olunmuş olur. Bundan böyle faқаt³¹⁷⁵ kırk merd-i diliriñ³¹⁷⁶ kuvveti verilmek (6) ne vecihle şāyān-ı tafđil³¹⁷⁷ olur ki cenāb-ı hāzret-i³¹⁷⁸ Süleymān 'aleyhissilām el-mennāna³¹⁷⁹ yüz (7) veyā hezār kuvvet-i merdān verilmişdi. İmdi³¹⁸⁰ istiškāl-ı merķūm minvāl üzere³¹⁸¹

(8) mā-sebaķ birle indifā'ı ma'lūm³¹⁸² olur. (9)

 (10) ³¹⁸³ Ve hadīs-i

mürsel Şafvān rağiyallahu 'anhü'r- (11) raħmānda³¹⁸⁴ beyān buyurulduğı üzere³¹⁸⁵

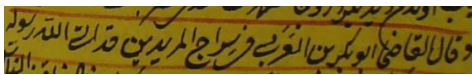
Cibril-i emīn 'aleyhisselāmü'l-mu'in³¹⁸⁶ baña bir kıdre (12) ile memlu ta'am cenāndan

lahm ve heriseyi götürüp andan tenāvül eyledüm emr-i nikāh (13) ve cimā'da³¹⁸⁷ kırk

merd-ı dilāveriñ³¹⁸⁸ batş ve kuvveti baña i'tā olundu buyurmuşlardır. (14) Ve 'ibāret-i

uħrāda bir sā'at zarfında bi'l-cümle halā'ilim³¹⁸⁹ devr ve tavāfa miknet- (15) yāb oldum

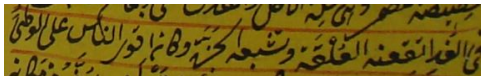
dediler.³¹⁹⁰ Ve zavecāt-ı muṭahhirāt-ı aħad-ı 'aşere belāgāt idiler.³¹⁹¹ (16)

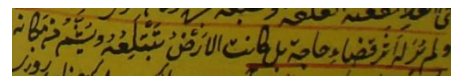
(17)

(18)

(19)

(20)

³¹⁷⁵ Faқаt : İÜ

³¹⁷⁶ Merd-i diliriñ : Erk-i : İÜ

³¹⁷⁷ Şāyān-ı tafđil : Tafđile şāyān : İÜ

³¹⁷⁸ Hāzret-i : İÜ

³¹⁷⁹ 'Aleyhissilām el-mennāna : 'Aleyh-i şalavātü'r-raħman ve's-selāma : İÜ

³¹⁸⁰ İmdi : - İÜ

³¹⁸¹ Merķūm minvāl üzere : Menkūl : İÜ

³¹⁸² İndifā'ı ma'lūm : Mündefi' : İÜ

³¹⁸³ Ve verede min ṭuruķin etānī Cibrile bi-ķadri fe-ekeltu minhā fe-u'tītu kuvvete erba'ine reculen fi'l-cimā'i ve fi lafzi femā uride enne ete'n-nisā'e sā'aten illā fa'altu. (Birçok rivayete göre peygamberimiz şöyle buyurmuş: Cebrail'in bana cennetten çömleğın içinde getirdiği yemekten yedim ve cennetteki kırk kişinin gücüne sahip oldum. Eşlerini bir saat bile görse cima yaparmış.)

³¹⁸⁴ Şafvān rağiyallahu 'anhü'r-raħmānda : Şafvānda : İÜ

³¹⁸⁵ Buyurulduğı üzere : Buyurulan haberde : İÜ

³¹⁸⁶ 'Aleyhisselāmü'l-mu'in : 'Aleyhisselāmü'l-melekü'l-mu'in : İÜ

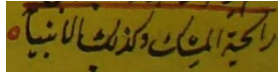
³¹⁸⁷ Cimā'da : Mücāme'atda : İÜ

³¹⁸⁸ Merd-i dilāveriñ : Merdiñ : İÜ

³¹⁸⁹ Sā'at zarfında bi'l-cümle halā'ilim : Sā'atde cümle nisālarımı : İÜ

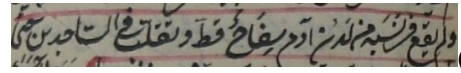
³¹⁹⁰ Yāb oldum dediler : Yābım buyurdular : İÜ

³¹⁹¹ Ve zavecāt-ı muṭahhirāt-ı aħad-ı 'aşere belāgāt idiler : Vehn aħad-ı 'aşere : İÜ

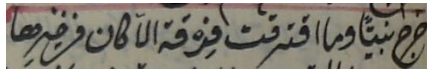

³¹⁹² Kāzī³¹⁹³ Ebū Bekr Mālikī dediler ki cenāb-ı rūz-i (21) dehende-i ‘ālem ḥazret-i ḥabīb-i muḥteremine ḥaṣṣa-i ‘uzmā ile bahşende-i na‘mā seyyiddür ki **85A** (1) kılllet-i ekl ve lezā’iz-i dünyeviyeden nedret-i istimtā’ ile zıkr olunan mertebe-i keşre (2) kuvvet-i kırbān ve cimā’ revnümā ola ma‘a haza ünāsiñ min ciheti’l-ğıza³¹⁹⁴ kani‘ter idiler ki (3) şey’-i yesir-i tenāvüli kendülerin iknā’ ve bir ciza ki loğma-i za‘ife anı işbā’ iderdi. (4) Bā in heme cihet vati’ ve mübāşeretde bī pervā ve cümleden aqvā idi. Ve daḥī kazā-i (5) ḥacet-i beşeriyete zühürında eser-i nā peydā ve ibtilā’-ı arzla maḥallinde būy-ı misk (6) hüveydā olurdu. Ve aḥvāl-ı sâ’ir enbiyā daḥī bu

güne şüret nümā idi.³¹⁹⁵ (7)

(8)

³¹⁹⁶ Ve nesebe ve’l-aḥseb (9) ḥayrū’l-beriyye ‘aleyhi’t-taḥiyyede³¹⁹⁷ Ebi’l beşer ḥazretlerinden³¹⁹⁸ beru kaṭ’an fuḥş ve³¹⁹⁹ zinā (10) vāki’ olmadığı İbn ‘Abbas fezā’il istināsdan rivāyet kerde-i Beyḥakī’dür ki³²⁰⁰ (11) kâle resullullah şallallahu te‘ālā³²⁰¹ ‘aleyhi vesellem mā veledini min sifāhi’l-cāhiliyet şey’ün mā veledini el-inkāhi (12) es-selām el-ḥadīs³²⁰² ve kerīme’i ve taḥallibāñ fi’s-sācidin

³¹⁹² Ve kâle el-kāzī Ebū Bekir bin El-‘Arabī fī sirāci’l-mürīdīn ḳad atāullah resūlihi ḥaṣṣetü’n-uzma ve hiye kıllletü’l-ekli ve’l-ḳudretu ‘ale’l-cimā’ fe-kāne eḳnā’ü’n nāsi fi’l-ğuddi ittaka’nehü’l-‘ulḳati ve teşbe’uhü’l-cennete ve kâne aqvā’n-nāsi ‘ale’l-vati’i ve lem yura lehu eser-ü ḳazā’ ḥacetin bel kānet el-arzu tebteli’uhu ve yuşemmu min mekāni rāyihātü’l-miski ve kezalike’l-enbiyā. (‘Arabī Sirāci’l-mürīdīn’de Hz. Ebūbekirden aktarmıştır: Allah’ın peygamberine büyük özellikler vermiştir. Bunlardan biri de az yemesine karşın cimada güçlü olmasıydı. Ve o insanların en kanāatkarıydı. Yemekte onu cennet doyurmuştur. O, insanların en güçlüsüydü. Abdest aldıktan sonra cimadan hiçbir iz kalmazdı. Yemeğini hemen yutardı ve onun yemek yediği yerden misk kokusu gelirdi.)

³¹⁹³ Kāzī : İÜ

³¹⁹⁴ Dediler ... ciheti’l-ğıza : Sirāc-ı merīdinde naḳl ider ki ḥadā-yı celīl ḥabīb-i cemīline bahşende-i ḥaṣṣe ‘uzmādur ki kılllet-i ekl ile keşret-i kuvvet-i cimā’ ve nāsiñ ğıdā cihetinden : İÜ

³¹⁹⁵ Şey’-i ... nümā idi : ‘Alḳa ekl-i iknā’ ve bir ciza işbā’ iderdi ma‘a haza vati’ ve cimā’da nāsdan aqvā idiler. Ve ḳazā ḥacet-i eşeri nā-peydā ve zemīn anı ibtilā’ maḥallinde būy-ı misk hüveydā ve iltimā’ iderdi. Ve ḥāl-ı sâ’ir enbiyā-yı ‘azām ‘aleyhimü’ş-şalātu ve’s-selām daḥī böyle idi : İÜ

³¹⁹⁶ Ve lem yaḳa’ fi nesebbihi min ledün ādem-i sifāḥ ḳaṭtu ve teḳallebe fi’s-sācidine ḥatta ḥarece nebiyyen ve mā iḳtaraḳat fırḳati illā kāne fi ḥayrihā. (Ādem’in neslinde o dünyaya gelinceye kadar nikāhsız ilişki olmamış. Ve onlar hep secde edenler olmuşlar ve hiçbir ayrışma olmamış. O hep doğru, en hayırlı fırkada yer alırdı.)

³¹⁹⁷ ‘Aleyhi’t-taḥiyyede : ‘Aleyh-i efdālü’ş-şalavāt ve ekmeli’t-taḥiyyede cenāb-ı ḥazret : İÜ

³¹⁹⁸ Ḥazretlerinden : ‘Aleyhi’ş-şalātu ve’s-selāmdan : İÜ

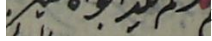
³¹⁹⁹ Fuḥş ve : - İÜ

³²⁰⁰ İbn ‘Abbas ... Beyḥakī’dür ki : İbn Beyḥakī sünnetinde ibn ‘Abbas fezā’il istināsdan rivāyet kerdeler olur ki : İÜ

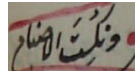
³²⁰¹ Te‘ālā : İÜ

³²⁰² El-ḥadīs : - İÜ

tefsirinde sultān-ı müfessirin (13) İbn ‘Abbās raḍiyallahu ‘anhumā rabbü’n-nāsi³²⁰³ buyurur ki min nebiyyin ilā nebiyyin hattā ecrahtuke nebiyyen (14) revāhü’l-bezzār ve yine ḥaber-i şerīfde mūnderic lā teteşā’abu şa’betān illā kuntu (15) fī ḥayrihuma dürr-i aḥbār ḥayrun şey’un şāhidun mā sabaḫ oldığı muḥaḫkaḫdur. İmdi³²⁰⁴ (16) bu mādde-i celīle-i³²⁰⁵ mütezammime āsar-ı şaḥīḥa ve aḥbār-ı faşiḥa ile kütüb-ı eḥādiş (17) ve sīr-

i³²⁰⁶ meşḥūna ve şihḥate maḫrūndur. Vallahu’l-a’lem³²⁰⁷ ³²⁰⁸ Peder (18) ve māderiniñ seyyid-i veled-i Ādem şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem³²⁰⁹ ḥazretleri için intihā’en şafvetleri zāhire ve nesebleriniñ³²¹⁰ (19) ol ḥazrete ḥaşr ve ḫaşrı bāhire olup nübüvete gāyet ve itmām-ı³²¹¹ şeref nihāyet (20) nesebe-i nisbet-i ihtişāş için ol dürr-i yetīm şıdk-ı kevneyn ve bā’is-i icād-ı (21) dāreyn³²¹² ḥazretten gāyri birāder ve ḥāher³²¹³ ile hemzād olmayup sülāle-i **85B** (1) abā’-i kirām olmalarıyla is‘ād ve

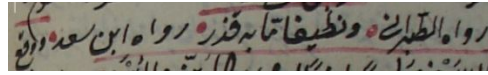
ikrām³²¹⁴ olındı.

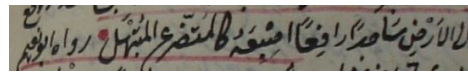
(2)

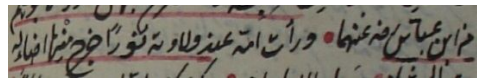
(3)

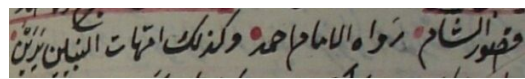
(4)

(5)

(6)

(7)³²¹⁵

Hāşıl-ı kelām mu‘ciz-i peyām ve ḥazreti bergüzide-i enām ‘aleyhi şalavāti’l- (8)

³²⁰³ Raḍiyallahu ‘anhumā rabbü’n-nāsi : - İÜ

³²⁰⁴ Mā sabaḫ oldığı muḥaḫkaḫdur. İmdi : Mā-sabaḫdur : İÜ

³²⁰⁵ Mādde-i celīle-i : Ma’nā-yı : İÜ

³²⁰⁶ Ve sīr-i : NP, İÜ

³²⁰⁷ Vallahu’l-a’lem : - İÜ

³²⁰⁸ Ve lem yelid ebevāhu gāyrehu. (Babasının ondan başka çocuğu olmamış.)

³²⁰⁹ Şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem : İÜ

³²¹⁰ Nesebleriniñ : Neseb ve’l-aḥsebleriñ : İÜ

³²¹¹ İtmām-ı : Tamām-ı : İÜ

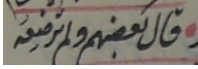
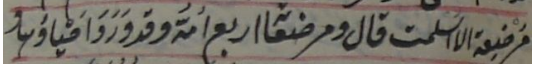
³²¹² Ve bā’is-i icād-ı dāreyn : - İÜ

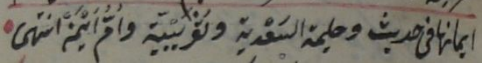
³²¹³ Birāder ve ḥāher : Hāher ve birāder : İÜ

³²¹⁴ Ve ikrām : - İÜ

³²¹⁵ Ve nukite el-eşnām li-mevlūdihi revāhu inḥarā’i fi’l-havātifi ve veledē maḫtūna ve maḫtū’ü’ş-şerre revāhu eṭ-Ṭaberānī ve nazīfen mā bihi ḫazerun revāhu İbn Sa’d ve vaḫa’a ile’l-arzi sāciden rāfi’en işbi’ehu ke’l-mütezzarai’l-mübtehel revāhu Ebū Nu’aym min İbn ‘Abbās raḍiyallahu ‘anhumā ve re’et ümmühu ‘inde velādetihi nūren ḥarace minhā izā’e lehu ḫuşürü’ş-şām revāhu el-İmām Aḥmed ve ke-zalike ümmehātü’n-nebiyyine yereyne. (Onun doğumuyla putlar çizilip düşürülmüştür. Ve o sünnetli ve göbeği kesilmiş şekilde doğdu. O doğduğunda tertemizdi hiçbir kir yoktu. Şehadet parmağını kaldırıp yalvarır yakarır gibi, yüzü secdedeymiş gibi doğdu. Ve o doğduğunda annesinden bir nur çıkarak Şam’ın bütün köşlerini aydınlatmıştır. Diğer peygamberler de annelerinden doğduğunda bir nur çıkmıştır.)

enām³²¹⁶ el-melikü'l-'allām maḥd-ı vüçüda bi's-sa'āde ḳadem nihād oldukları (9) ezānda³²¹⁷ cümle-i putān ve eşnām fürü-berde ve menkūsatü'l-ecsām ma'küsetü'l- (10) endām oldılar. Ve ol ḫāzret-i dest-i ḳudretü'l-hayy ile maḫtunen (11) ya'nī sünnetli ve nāfe-i münīfeleri ki sürreleriydi. Sütire-i ḳudret (12) ile maḫtū'a ve sütrede ve dem ve rīm ve 'azre ve ḳazreden naḫī (13) ve tāhire olduğu ḫālde 'ālem-ı keвне zāhir olup rüy-i zemīne şeref (14) vuḳu'unda sırr-ı sa'ādetmendini berā-yı secde fürü-berde ve inkişabeten (15) nūr-ı sirişt şahādeti tazarru'-ı kenān ve ibtihāldür kāh cenāb-ı rahmān (16) ider gibi ber āverde buyurdılar. Ve daḫī māder-i mihrībānī cenābları (17) eşnā-yı velādetlerinde bir nūr-i mübīn pertev endāz rüy-i zemin olduğın (18) rāyi'l-'ayn mu'āyene ve müşāhede eylediler ki ol nūr-ı sātī' ez-zuhūr-ı (19) leme'ānından Aḳşā-yı Şām'da ḳuşūr-ı baṣrā-yı bī-ḳusūr ve nümāyan-ı seyr (20) ve temāşāsına nigerān oldılar. Hemḫünān ümmehāt-ı enbiyā-yı 'azām daḫī eşnā-yı (21) velādetlerinde rü'yet-i nūr ile ḳarīretü'l-'ayn ve pür sürür olurlar. Ma'lüm **86A** (1) 'izzet olsun ki ḫuşūş-ı ḫitānda ba'zı peygamberān daḫī müşāreket ve ḫaşışede (2) muvāfıḳları menḳül-i mu'teberāt-ı 'āliyātdur. Zu'm-ı Arab üzere bir velūd leyle-i (3) ḳamrāda mevlūd olup ḳulfe-i zekerine nūr-i ḳamer işābet ve mümāsiyla maḫall-ı (4) ḫitān olan cildeni nesh idüp añā ḫitān el-ḳamer ıtlāḳ iderler fi'l-vāki' (5) kudretten sünnetlü vukū'ı ba'zen³²¹⁸ meşhūd

ve rāygāndur.³²¹⁹ (6) (7)

 ³²²⁰ (8) Erbāb-ı seyr naḳlı üzere tıfl iken dāyesi ḳucāğında (9) gül idi bitmedik budağında nāz-ı perver gehvāre-i vüçüd 'aleyh-i şalavātullahu'l-meliku'l-ma'būd³²²¹ ḫāzretlerine (10) şirdāde olan murzı'a³²²² cümle İslām'la selāmet-i selāmet³²²³ güzīn olmuşlardır ki (11) onlar dört nefer zevāt-ı³²²⁴

³²¹⁶ Enām : NP

³²¹⁷ Avanda : SL

³²¹⁸ Ba'zen : SL

³²¹⁹ Ḫāşıl-ı kelām ... rāygāndur : - İÜ

³²²⁰ Ḳāle ba'zuhum ve lem terzi'hu merzi'āti'l-islāmet ḳāle ve merzi'ānihi erba'an ümmühü ve ḳad verede iḫyā'uhā ve imānihā fī ḫadīşi ve Ḫalīmetü's-Sa'diye ve Şevbiye ve Ümmü Eymen intehā. (Bir kısım der ki, onu emzirenlerin hepsi iman ettiler. Ḫalīmetü's-Sa'diye, Şevbiye ve Ümmü Eymen gibi onu emziren dört annesi vardı.)

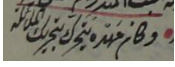
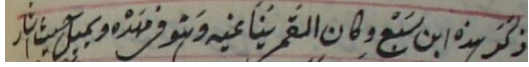
³²²¹ 'Aleyh-i şalavātullahu'l-meliku'l-ma'būd : İÜ

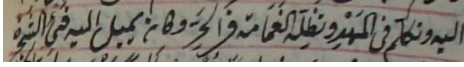
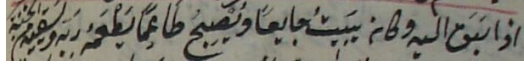
³²²² Murzı'a : Murzı'aları : SL, İÜ

³²²³ selāmet : NP

³²²⁴ Nefer zevāt-ı : Zāt : İÜ

sa'adet qarındır. Evvelā der-i³²²⁵ mihrībānları (12) ḥazret-i³²²⁶ Amine raḍiyallahu te'ālā³²²⁷ 'anha üç gün veya heft-i rüz irzā' itmişlerdi ki (13) ba'de'l-vefāt-i³²²⁸ ihyā ve mü'mine olduğu haber-i şihhat eserde³²²⁹ vārid olmuştur. (14) Ve Ḥalīme-i Sa'diye ve 'Atike Ebi Leheb Süveybe ve dāye-i sa'adet māye (15) Ümmü Eymen bereketi'l-ḥabeşiyye³²³⁰ dür.³²³¹ Ammā rivāyet-ı Süheylī³²³² üzere ene İbnü'l-'Avāik min süleym (16) haber-i vifaḫınca (birle el-ḥabeşiye) 'Āvāik-i şelāşdan daḥī³²³³ seyr-ı şīr oldukları ma'nāsına olmayup (17) murād-ı ceddī 'Abd-i Menāf vālidesi 'Ātike bint Hilāl ve biri Ümmü Hāşim olan (18) 'Ātike binti Ḳurre ve biri vālideleri peder-i vehbin māder-i 'Ātike binti el-Evkaş' dür (19) ki cümle-i benī Süleym ḳabilesindendir ve evveli şāniye 'ammetesi ve şāniyen şālisenin (20) 'ammetesi olur.³²³⁴ Ve mervī-i İbn Seyyidü'n-Nās olan Ḥavle binti el-Münzir'den maşş-ı şīre (21) ve pistānından seyr oldukları keşīde-i

silk-i taḥrīrdür.³²³⁵ 86B (1) (2)

 (3) (4)³²³⁶

Yegāne-i kehvāre-i³²³⁷ 'ālem şühūd 'aleyh-i şalavātullahu'l-melikü'l-ma'būd³²³⁸ ḥazretleriniñ mehr-ı pür sa'diñ³²³⁹ sürüşān-ı kirām ḥidmet-i (5) taḥrikiye kıyām idiğün

³²²⁵ Der-i : Māder : SL, İÜ

³²²⁶ Ḥazret-i : İÜ

³²²⁷ Te'ālā : İÜ

³²²⁸ Ki ba'de'l-vefāt-ı : Āḫirete irtihāllerinden soñra : İÜ

³²²⁹ Ḥaber-i şihhat eserde : Ḥaberde : İÜ

³²³⁰ Ve Ḥalīme-i Sa'diye ... bereketi'l-ḥabeşiyye : Bereketi'l-ḥabeşiyye : SL

³²³¹ Ve Ḥalīme-i Sa'diye ve 'Atike-i Ebi Leheb Süveybe ve dāye-i sa'adet māye Ümmü Eymen bereketi'l-ḥabeşiyye' dür : - İÜ

³²³² Süheylī : Beyhākī : İÜ

³²³³ Daḥī : - İÜ

³²³⁴ Ma'nāsına ... olur : Şehīrdür : İÜ

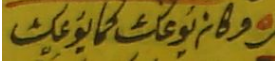
³²³⁵ Ve pistānından ... taḥrīrdür : Buyurdıkları şihhat mümāsdur : İÜ

³²³⁶ Ve kāne mahdehu yeteḥarreku bi-taḥriki'l-melā'ike zekere hazihī İbn Seb' ve kāne el-ḳameru yunāğihī ve hüve fī mehdihi ve yemiylü ḥayṣu eşāre ileyhi ve tekellemu fī'l-mehdi ve teẓilluhu el-ğamāme fī'l-ḥarri ve kāne yemiylü ileyhi fī'ş-şecereti izā sabāḳa ileyhi ve kāne yebītu cāyi'en ve yuşbiḫu ṭā'imen yeṭ'amuhu rabbehu ve saḳiyyihī mine'l-cenneti. (Onun beşiği meleklerin sallamasıyla sallanırdı. İbn Seb' şöyle kaydetmiştir: Beşikteyken Ay onunla sohbet ederdi ve hangi tarafa işaret etse Ay da dönerdi, beşikteyken konuşmuştu, bulut sıcak havalarda ona gölge yapardı, ağaçlara yaklaşınca ağaçlar ona doğru eğilirdi ve o aç yatar tok kalkardı, çünkü Allah onu cennetteki yiyecek ve içeceklerle doyururdu.)

³²³⁷ Kehvāre-i : Mehd-i : İÜ

³²³⁸ 'Aleyh-i şalavātullahu'l-meliku'l-ma'būd : İÜ

³²³⁹ Mehr-ı pür sa'diñ : Kehvāresin : İÜ

İbn Seb' zikr eyledi. Ve cevvi-i semāda³²⁴⁰ māhtāb-ı 'ālemtāb (6) goftār-ı³²⁴¹ ferah bahşiyle ol āfitāb-ı tal'ate hitāb-ı³²⁴² münāgātla şitāb (7) ve işāret buyurdıkları mahalle-i meyelān ve cevelān eylediği nuḡ-ı mefhūmda (8) mantūḡ-ı İbn Tuḡrīl ile ma'lūmdur.³²⁴³ Ve tıfl-ı şīr-i hār ve kehvāre dār (9) iken āgāz-ı goftār-ı ḡikmet reftār itdiği³²⁴⁴ naḡlin nāḡidi İmām Vāḡidi'dir. (10) Men tekelleme fī'l-mehdi şabiyyen olanları cenāb-ı mü'ellif silki nazma keşide (11) ve zevāt-ı ihda 'aşereye reside buyurdıkları nazm (12) Tekelleme fī'l-mehdi'n-nebiyyi Muḡammed ve Yaḡyā ve 'İsā ve'l-Ḥalil ve Meryem (13) ve müberri ḡüreyḡ şümme şāhede Yūsuf ve tıflun lizā el-uhdūde berviye Müslim (14) ve tıflūn 'aleyhi merre bi'l-ümme'ti'l-leti yuḡalu leha tezni vela tetekellemu (15) ve mā şitātūn fī 'ahd Firavni tıfluha ve fī zamani'l-hādī el-mübāreke'l-ḡaytem (16) Nübe'a-yı berrin tekellüm fī'l-Mehdi ḡaşıḡa-i ḡarīn olmak tevaḡḡuf rehīndur ve (17) dehān-ı nebiy Enes ve cāndan ibtidā şudūr yāfte kelām-ı menī' celāl-i rebbī'r-refī' (18) Ve fī rivāyeti uḡrā Allahu ekber kebiren ve'l-ḡamdullahi keşīran.³²⁴⁵ Ve daḡī³²⁴⁶ rivāyet-i Ebi (19) Nu'aym üzere ḡürr-i şemsde bir pāre-i saḡāb-ı şehriyār-ı 'ālī nişābe ḡazretlerine³²⁴⁷ sāye bār olurdu. (20) Naḡl-ı Beyḡakī birle zīlāl-ı³²⁴⁸ dirāḡt ol sulṡān ve'l-aḡbeḡe³²⁴⁹ sevḡ olunan ḡāl (21) üzere³²⁵⁰ meyl ve rükūn iderdi. Ve daḡī ḡālet-i ḡürisnegide beytūte idüp ṡā'amā³²⁵¹ seyr **87A** (1) oldukları ḡālde dāḡl-ı şabāḡ olurlardu. Zīrā lestu ke-ḡey'etikum innī ebeytu (2) 'inde rabbī yeṡma'uni ve yesḡıyni ḡaber-i şīḡḡat eḡeri mifādınca ṡā'am ve şarāb bahşetle rezzāḡ-ı (3) 'ālem o sulṡān-ı muḡtaremi³²⁵² pür seyr-i na'am ederdi.³²⁵³ (4)

³²⁴⁰ İdigün İbn Seb' zikr eyledi. Ve cevvi-i semāda : Edüp : İÜ

³²⁴¹ 'Alemtāb goftār-ı : Kelām : İÜ

³²⁴² Ol āfitāb-ı tal'ate hitāb-ı : - İÜ

³²⁴³ Mantūḡ-ı İbn Tuḡrīl ile ma'lūmdur : Mersūmdur : İÜ

³²⁴⁴ İtdiği : Eylediği : İÜ

³²⁴⁵ Men tekelleme ... keşīran : - İÜ

³²⁴⁶ Ve daḡī : 'Aleyhi'r-raḡmedür : İÜ

³²⁴⁷ ḡazretlerine : İÜ

³²⁴⁸ Beyḡakī birle zīlāl-i : Beyḡakī'dür ki sāye : İÜ

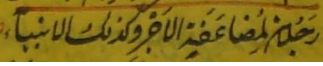
³²⁴⁹ Ve'l-aḡbeḡe : Ālā baḡta : İÜ

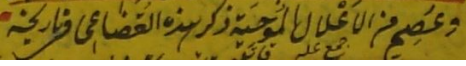
³²⁵⁰ Olunan ḡāl üzere : Olundığı ḡālde : İÜ

³²⁵¹ ṡā'amā : İÜ

³²⁵² Bahşetle rezzāḡ-ı 'ālem o sulṡān-ı muḡtaremi : O sulṡān-ı muḡtaremi : NP

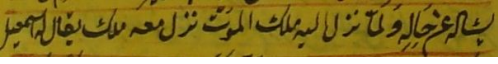
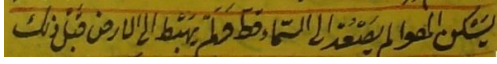
³²⁵³ Bahşetle ... ederdi Bahşetden anı ḡazret-i rezzāḡ ve başīr pür seyr ederdi : İÜ

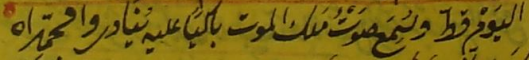
 ³²⁵⁴ Ve daḥī ³²⁵⁵ iki kimesneniñ maḳt-ı (5) hammāde bī tāb oldığı gibi ecr-ı Cibril ve şevāb-ı cemil ³²⁵⁶ olmaḳ için va‘ke (6) şaḳil-i ³²⁵⁷ tārī olurdu. Hemçünān ḥāl-ı peygamberān daḥī bu seyr üzere güzerāndur. ³²⁵⁸ (7)

 ³²⁵⁹ Daḥī zāt-ı (8) behbūd-i nebiyy-i cenāb (cem‘i ‘aleyh) ³²⁶⁰ ve vedūd ‘alel-i ḳātle (ḳātile) ve emrāz-ı muż‘afe-i tāḳat-ı şikenden (9) maḥfūz ve maşūn ve ma‘şūm ve me‘mūn buyurulduğın ḳuzā‘ī tārīhinde (10) yād

buyurmuşlar. ³²⁶¹ (11)

 (12) (13)

 (14) (15)

 ³²⁶² (16) Şallalahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem ³²⁶³

kerīme-i inneke meyyitun ve innehum meyyitūne muḳtezāsınca rūḥ-ı şerīf-i nebiyy laṭīf-ı (17) ḥaṭıra-ı ḳuds ‘ālemine dā‘vet buyuruldukda ³²⁶⁴ bade’l ḳabz yine cesed-i münifelerine ³²⁶⁵ (18) red olunup ālem-i dünyāda beḳā veyā rücū‘ ilā müşāhedeti’l-

³²⁵⁴ Ve kāne yū‘aku ke-mā yū‘aku reculāni li mużā‘afati’l-ecr ve kezalik el-enbiyā. (Ve büyük iki adamın ateşi kadar ateşi yükseliyordu sevabı katlansın diye. Bu durum bütün peygamberlerde aynıydı.)

³²⁵⁵ Ve daḥī : - İÜ

³²⁵⁶ Ve şevāb-ı cemil : - İÜ

³²⁵⁷ Şaḳil-i : - İÜ

³²⁵⁸ Hemçünān ... güzerāndur : - İÜ

³²⁵⁹ Ve ‘uşime mine’l-‘ālī’l-müvehḥiye zekere hazih el-Ḳuzā‘ī fi Tārīhi. (Ḳuzā‘ī Tārīhi’ne göre o; ağır, feci ve yıpratıcı hāstalıklardan korunmuştu.)

³²⁶⁰ (cem‘i ‘aleyh) : NP

³²⁶¹ Daḥī zāt-ı ... buyurmuşlar : - İÜ

³²⁶² Ve revvet ileyhi’r-rūhi ba‘de mā ḳubize sümme ḥuyyire beyne el-beḳā fi’l-dünyā ve’r-rücū‘ ilā Allah u te‘ālā fehtāre’r-rücū‘ ileyhi ve kezalike el-enbiyā’ ve ersele ileyh rabbuhu Cibril şelāsete eyyāmin fi marāzihi yes‘eluhu ‘an ḥālihi ve lemmā nezele ileyhi melekü’l-mevt nezele ma‘ahu meleku yuḳālu lehu İsmā‘ile yeskunü’l-‘avālim yaş‘gudu ile’s-semā’ ḳaṭtu ve lem yahbaṭ ilā’l-arzi ḳable zalike el-yevme ḳaṭtu ve sumi‘a şavtu meleki’l-mevt bāliyen ‘aleyhi yunādī ve efhemmede. (Ve alındıktan sonra tekrar ona verilir. Ve ona dünyayı mı uhrayı mı istersin diye sorulduğunda o, bütün peygamberler gibi uhrayı seçmiştir. Allah o hāstayken üç kez Cebrail’i ona gönderip halini hatrını sorarmış. Azrail onun yanına geldiğinde yanında İsmail adında bir melek daha vardı. Rüzgarı durdursaydı bir daha esip gökyüzüne yükselmezdi ve oradan bir daha yeryüzüne inmezdi. Azrail’in peygamberimizin ölümüne ne kadar çok hayıflandığını ifade eden sesi duyulmuştur.)

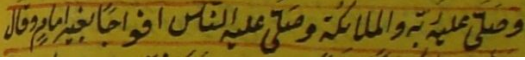
³²⁶³ Şallalahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem : İÜ

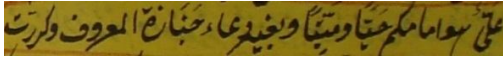
³²⁶⁴ Şerīf-i ... buyuruldukda : Şerīfleri : İÜ

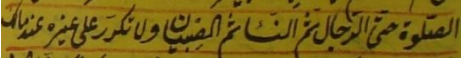
³²⁶⁵ Münifelerine : Mübāreklerine : İÜ

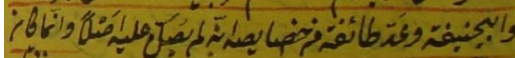
likā³²⁶⁶ ile taḥyīr buyuruldukda (19) vuṣūl-ı cemālullāh i'tibār ve³²⁶⁷ rüçü' ilallahī³²⁶⁸ iḥtiyār eylediler.³²⁶⁹ Taḳiyyüddin Sübkī taḥkiki (20) üzere zalike'l-mevtu ḡayru müstemir olup ba'de'l-mevt ol ḥazretine iḥya buyuruldu. (21) Ve bu ḥayāt-ı ṣābite ki ḥayāt-ı uḥreviyyetdür ḥayāt-ı şühedādan ecell³²⁷⁰ ve ekmel olduḡu naql-ı ecmeldür.³²⁷¹

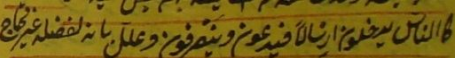
87B (1) El-enbiyā'-yı aḥya' fī ḳubūrihim ḥaber-i celīli vefḳince sā'ir enbiyā kirām ḥazerātī³²⁷² daḡı bu kerāmeti iḥyā ile³²⁷³ (2) ḥaşışe nümādur. Daḡı³²⁷⁴ Cibril-i emīniñ³²⁷⁵ üç gün ṭaraf-ı ḥazret-i³²⁷⁶ girdigārdan 'iyāde (3) ve mizāc-ı leṭāfet istimzacların su'al içün firistāde buyurulup³²⁷⁷ (4) melekü'l-mevt ḥazretleri³²⁷⁸ nüzülünde sükkān-ı hevādan İsmā'il nām bir firişte-i nūr sirişte yetmiş biñ³²⁷⁹ (5) bāl ḡüşāyı iclāl olup ḳabl-i zalike'l-yevm ne semāya su'ūdı ve ne arza (6) ḥübūṭı vukū' yāfte degil idi. Ve melekü'l-mevtin³²⁸⁰ girye ve zārı ile vā- (7) Muḥammed-i ah-ı³²⁸¹ şadası zemīne ṭanīn

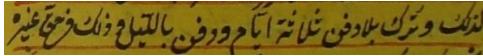
endāz olduḡı şübūt yāfte ta'yīndür. (8) (9)

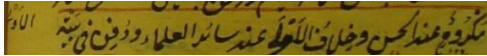

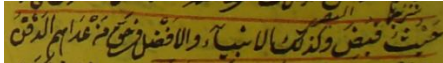
(10) (11)

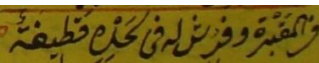

(12) (13)

(14) (15)

(16) ³²⁸² Cenāb-ı ḥudā-yı

³²⁶⁶ İlä müşāhedeti'l-likā : İlä'l-likā : İÜ

³²⁶⁷ Vuṣūl-ı cemālullāh i'tibār ve : Ḥaḳḳa : İÜ

³²⁶⁸ İlallahī : - İÜ

³²⁶⁹ Eylediler : Buyurdular : İÜ

³²⁷⁰ Ecell : A'lā : İÜ

³²⁷¹ Naql-ı ecmeldür : Bī-raybi ve şekkdür : İÜ

³²⁷² Kirām ḥazerātı : - İÜ

³²⁷³ Bu kerāmeti iḥyā ile : Kerāmetle : İÜ

³²⁷⁴ Nümādur. Daḡı : Fermādur ve : İÜ

³²⁷⁵ Emīniñ : Emin 'aleyhi'l-selām ḥazretleriniñ : İÜ

³²⁷⁶ Ḥazret-i : İÜ

³²⁷⁷ Ve mizāc-ı ... buyurulup : İstimzac-ı mizāc-ı sa'ādetlerin pürsişe irsāl olunup : İÜ

³²⁷⁸ Ḥazretleri : İÜ

³²⁷⁹ Yetmiş biñ : - İÜ

³²⁸⁰ Melekü'l-mevtin : Melekü'l-mevt ḥazretleriniñ : İÜ

³²⁸¹ Ah-ı : - İÜ

³²⁸² Ve şalla 'aleyhi rabbuhu ve'l-melā'iketü ve şalla 'aleyhi'n-nās efvācen bi-ḡayri imāmin ve kāle 'Alīyy hüve imāmüküm ḥayyen ve meyyiten ve bi-ḡayri du'ā-yı cenāzeti'l-ma'rūf ve kerreti's- şalatu ḥatta er-ricālu şümme en-nisā' şümme eş-şıbyān velā tükerreru 'alā ḡayrihi 'inde mālik ve Ebī Ḥanīfe ve 'adde ṭā'ifetün min ḥaşaīši innehu lem yuşalli 'aleyhi aşlen ve innemā kāne ke'n-nāsi yedḡulüne irsālen fe-yed'üne yenşarifüne ve 'illele bi-ennehu li-fazlihi ḡayre muḥṭācin li-zalike ve tereke bilā defni selāseti

zül-celâl (17) ve süruşân bâ-kemâli nebiyyi bihemâl³²⁸³ üzerine şalât eyleyüp nâs³²⁸⁴ ise (18) fevcen fevcen bilâ imâm ve bilâ du‘âi‘l-cenâzeti şalatına kıyâm eylediler ve namazı³²⁸⁵ (19) tekerrür³²⁸⁶ kılınup ğayrın üzerine tekrârı ise İmâm-ı A‘zâm ve İmâm Mâliki rahîmihullahi³²⁸⁷ (20) mezheplerinde tekerrür itmeyüp³²⁸⁸ ‘inde’ş-şâfi‘î şalat-ı³²⁸⁹ ğâ‘ib ve cevâz-ı ta‘addüd ve tekerrür³²⁹⁰ (21) re‘yi şâbitdür. Ve ba‘zılar aşlâ³²⁹¹ muġtedâ-yı resul ħâzretleri³²⁹² üzerine şalât-ı cenazenin **88A** (1) aşlen³²⁹³ ‘adem-i vukū‘unu ħaşâşinden ‘add itdiler. Ve ol sirâc-ı vehhâc (2) ħâzretleriniñ fażl ve şerefinden nâşî sâ‘ir-i nâs gibi şalât-ı cenâzeyeye (3) ğayr-ı muġtâc olduğundan ta‘lîl kılındı.³²⁹⁴ Ve üç gün li-kerâmeti ve fażîleti (4) defn³²⁹⁵ olunmayup dördüncü gıce defn olundılar. Yevm-i işneyn ħabz-ı (5) rûĥ ve yevm-i erba‘â defn-i cesed pür fütûĥ kılındı.³²⁹⁶ Bu ise ğayrıñ (6) ħaġġında ‘inde’l-İmâm Ħasan ğayr-ı müstaĥsindür. Ve ‘inde’l-ğayri ħilâf-ı evlâ (7) olduğı menġül-ı ‘ulemâdur. Daĥî ħâne-i sa‘âdet lâneleri olan beyt-i şadîġada (8) ve ħabz-ı rûĥ olunan³²⁹⁷ maĥall-ı sa‘âdet fütûĥlarında medfün kılındılar. (9) Sâ‘ir peyġamberân-ı ħâşşa-i mezkûrede müşârik ve hem-‘inândur. Efzâl

eyyâmin ve defnin bi‘l-leyli ve zalike fi ħaġġi ğayrihi mekrûhun ‘inde’l-Ħasen ve ħilâfu‘l-evveli ‘inde sâ‘irü‘l-‘ulemâ’ ve dufine fi beyti‘l-evlâ ħayşu feyzu ve kezâlike‘l-enbiyâ‘ı ve‘l-efzalu fi ħaġġi men ‘adâhum ed-defne fi‘l-maġbereti ve fereşe lehu fi‘l-ĥalihi ħatîfetün. (Allah, melekler ve insanlar grup grup imamsız cenaze namazı kıldılar. Hz. Ali buyurur ki, O hem ölü hem diri sizin imamınızdır. Namazı duasız tekrar tekrar kılındı. Erkekler, kadınlar ve hatta çocuklar cenaze namazı kıldı. Maliki ve Hanefi mezheplerine göre başkası için cenaze namazı tekrarlanmaz. Kimsenin onun namazını kıldırılmaması ona has özelliklerdendir. İnsanlar onun yanına ona dua edip onu yüceltmek için giriyorlardı. Ama bu görüşte yanlışlık var. Çünkü onun yüceltmeye ihtiyacı yoktu. Cenazesi üç gün bekletildi ve gece defnedildi. Bu başkası için mekrûhtur. Bu Ħasan Basri‘ye ve başka âlimlere göreyse tercih edilmeyendir. Bütün peyġamberler ve insanlar kabristana defnedilirdi, ama peyġamberimiz vefat ettiġi yere defnedildi. Ve kabrinin içine kadife bir bez serildi.)

³²⁸³ Nebiyyi bihemâl : Ol ħâzret-i sūr-ı ka‘inât ve mefĥâr-ı mevcudât ‘aleyh-i efdali‘ş-şalavât ve ekmeli‘t-taĥiyyât : İÜ

³²⁸⁴ Nâs : Ħalk : İÜ

³²⁸⁵ Namazı : Şalât : İÜ

³²⁸⁶ Tekerrür : Tekrâr : İÜ

³²⁸⁷ Raĥimihullahi : - İÜ

³²⁸⁸ İtmeyüp : İtmez : İÜ

³²⁸⁹ Şalat-ı : Şalavat-ı : İÜ

³²⁹⁰ Ve tekerrürü : - İÜ

³²⁹¹ Aşlâ : İÜ

³²⁹² Ħâzretleri : - İÜ

³²⁹³ Aşlen : - İÜ

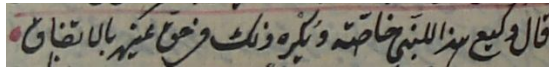
³²⁹⁴ Ve ol sirâc-ı ... kılındı : - İÜ

³²⁹⁵ Li-kerâmeti ve fażîleti defn : Lafzıyla ve kerâmet-i defn : İÜ

³²⁹⁶ Yevm-i işneyn ħabz-ı rûĥ ve yevm-i erba‘â defn-i cesed pür fütûĥ kılındı : - İÜ

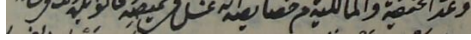
³²⁹⁷ Olunan : Eyledikleri : İÜ

(10) olan mā'adā şanında maḥalle-i ḥāmūşın ḳabre defn olunmaktadır.³²⁹⁸ (11) Ve hemser-i 'arş olan laḥid-i ḳabrine³²⁹⁹ ḳaṭife-i hamra āferiş olundu.³³⁰⁰ (12)

³³⁰¹ (13) Ḳavl-ı rāst ol vekī' üzere ferş-i

ḳaṭife cenāb-ı nübüvvet me'āba ḥāşşe-i (14) münife laṭifedür. Ğayriñ ḥaḳḳında bi'l-

ittifaḳ kerāheti muḥaḳḳaḳdur.³³⁰² (15)

³³⁰³ (16) Ve ol

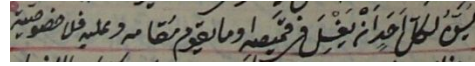
ḥazretin ğasli eşnāsında bir ḳā'ide-i pīrāhen-i mübārekiyle ğasl olunduğunu (17)

'ulema'-yı ḥanifiyye ve fuḳahā-yı mālikiyye cümle-i ḥaşşīşe-i ṭāhirelerinden ta'dād

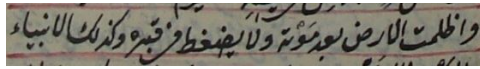
idiler. (18) Ve ğayrin şanında kerāhete ḥaml ile fetvā-dād oldılar. Ve mezḥebü's-şāfi'a

innehu³³⁰⁴

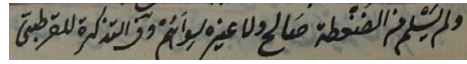
(19)

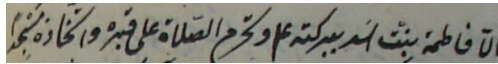
(20)

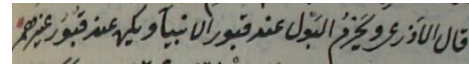
(21)

88B (1)

(2)

³³⁰⁵ (3)

Ve 'ālem-i ḳuddüse bi'l-sa'ādeti teveccüh³³⁰⁶ ve rıḫletleri 'aḳabinde cevvi-hevā ve rüy-

ı (4) arz bi't-ṭül³³⁰⁷ ve'l-'arz tārık ve zulumet endāz ve bārık olup (5) güya arz ve semā

libās-ı mātem ile revnümā oldu. Ve kabr-ı şerif-i³³⁰⁸ münevverinde (6) zağta ya'ni der

āġüşü'l ḥadle varṭa³³⁰⁹ vākī' olmadı. Ma'a haza (7) sivā'l-enbiyā³³¹⁰ şālih ve tālih andan

³²⁹⁸ Ḥāşşa-i ... olunmaktadır : Ḥazerātu daḥī hemçināndur : İÜ

³²⁹⁹ Ḳabrine : Mübāreklerine : İÜ

³³⁰⁰ Hamra āferiş olundu : Ferş kılındı : İÜ

³³⁰¹ Ḳāle vekī' hazalī'n-nebiyyi ḥāşşetün ve yukrahu zalike fi ḥaḳḳi 'ġayrihi bi'l-ittifaḳi. (Ve diyor ki, bu peygambere has bir özelliiktir, başkası için mekruhtur, yapılmaması gerekir.)

³³⁰² Ḳavl-ı rāst ... muḥaḳḳaḳdur : - İÜ

³³⁰³ Ve 'adde'l ḥanifiyyetü ve'l-mālikiyyetü min ḥaşāşī innehu ğasele fi ḳamīşīhi ve ḳālū ebkī zalike fi ḥaḳḳi ġayrihi. (Hanefi ve Maliki mezhepleri ateliyle yıkanması hususunda, bu peygamberimize has bir özelliiktir, başka cenazeler için mekruhtur diyorlar.)

³³⁰⁴ Ve ol ḥazretin ... innehu : - İÜ

³³⁰⁵ Yusennu li-küllü aḥadin en yağsile fi kamīşīhi ev mā yeḳümü maḳāmehu ve 'aleyh felā ḥuşuşīyyeten ve ezlemtü'l-arze ba'de mevṭihi ve lā yazğutu fi ḳabrihi ve kezalike'l-enbiyā' ve lem yeslem mine'z-zağṭeti şālih ve lā ġayrihi sivāhum ve fi't-tezkireti li'l-Ḳurṭubī illā Fāṭıma bint esr bi-bereketi 'aleyhi's-selām ve taḥrumu eş-şalātu 'alā ḳabrihi ve ittiḥāze-i mesciden ḳāle el-ezra'ī ve yaḥrumu el-bevli 'inde ḳuburi'l-enbiyā' ve yekruhu 'inde ḳubūri ġayrihim. (Ḳurṭubī Tezkire kitabında vefatından sonra dünyaya karanlık çöktüğünü ve diğer peygamberler gibi kabrine sıkıştırılmadan konduğunu söylemiştir.)

³³⁰⁶ Ve 'ālem-i ḳuddüse bi'l-sa'ādeti teveccüh : - İÜ

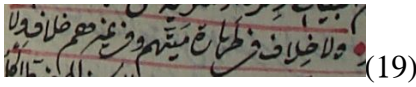
³³⁰⁷ Cevvi-hevā ve rüy-ı arz bi't-ṭül : Rüy-ı arz ve cevvi-hevā bi't-ṭül : İÜ

³³⁰⁸ Şerif-i : İÜ

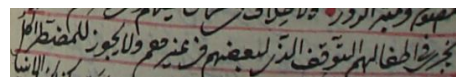
³³⁰⁹ Ya'ni der āġüşü'l ḥadle varṭa : - İÜ

³³¹⁰ Sivā'l-enbiyā : - İÜ

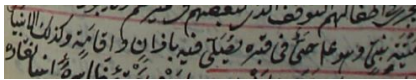
müsellim³³¹¹ ve rehāyāb olmadı.³³¹² Ve enbiyā hazerātı (8) varṭa-ı zağteden müselleme ve me'münelerdür. İmām Kırṭubī tezkiresinde yād (9) buyurmuşlar ki hemān Fāṭıma bint Esed'e raḍıyallahu anhā el-vāhıdu bi-bereketi'n-nebi (10) illā mescide füşürde-i kabirden sālime oldı.³³¹³ Ve daḥī³³¹⁴ kabır-i şerīf ve merḳad-ı (11) münifi³³¹⁵ üzere şalāt ve kabır-ı laṭıfı ittiḥāz-ı mescīd kılmak ḥarām oldıḡı³³¹⁶ (12) eḥādīs-i şaḥīḥa ile nehy³³¹⁷ mervīdür. Ve ḳubūr-ı enbiyā 'indinde tebevvel ḥarām ve ğayriñ (13) meḳābiri yanında mekrūh ve bā'is-i düşnāmdur. Ve lā yubelli cesede ve kezalike (14) el-enbiyā lā yekülü luḥumehüm el-arz ve lā es-sibā' ve hiye ḥayāt-ı ebedī ve sermedi. (15) Ve daḥī³³¹⁸ ḥayat-ı ebedi ve sermedi³³¹⁹ ile ḥay olan cesed-i³³²⁰ rūḥ cesedü'l-kevneyn ve 'ayn-ı ḥayātü'd-dāreyn³³²¹ ve ecsād-ı (16) sā'ir³³²² enbiyā-yı aleyhimü't-taḥāyā³³²³ bāliye ve fāniye³³²⁴ olmakdan münezzehlerdür.³³²⁵ Ve ḥāşā (17) arz ve sebā' luḥum-ı enbiyāyı zinde olmalarıyle ekl ve ibtilā'dan³³²⁶ anlar (18) maşūn ve müberrālardur.

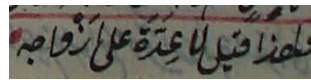
(19)

(20)

(21)

3327

Ve ecsādi meyyite-i

³³¹¹ Müsellim : SL, İÜ

³³¹² Olmadı : Olmaz : İÜ

³³¹³ Ve enbiyā ... sālime oldı : - İÜ

³³¹⁴ Daḥī : - İÜ

³³¹⁵ Ve merḳad-ı münifi : - İÜ

³³¹⁶ Kabır-ı ... oldıḡı : Anı mescīd-i ittiḥāzı ḥarām kılındıḡı nice : İÜ

³³¹⁷ Nehy : İÜ

³³¹⁸ Daḥī : - İÜ

³³¹⁹ Ve sermedi : - İÜ

³³²⁰ Cesed-i İÜ

³³²¹ Ve 'ayn-ı ḥayātü'd-dāreyn : - İÜ

³³²² Sā'ir : - İÜ

³³²³ 'Aleyhimü't-taḥāyā : Kirām : İÜ

³³²⁴ Ve fāniye : - İÜ

³³²⁵ Münezzehlerdür : Münezzeh olduḡı el-arz lā-tekulu ecsadü'l-enbiyā vurūd ile rivayet kerde Ebi Davud'dur : İÜ

³³²⁶ Luḥum-ı ... ibtilā'dan : Luḥum-ı şerīfelerini ekl ve ibtilā'dan zinde olmalarıyla : İÜ

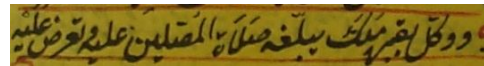
³³²⁷ Ve lā ḥılāfe fī taḥāreti meyyitihim ve fī ğayrihim ḥılāf ve lā yeczi fī eḫfālihimü't-tevaḳḳufu ellezī li-ba'zihim fī ğayrihim ve lā yeczu li'l-mużṭarri eklü meyyetin nebiyyin ve hüve aleyhisselām ḥattā fī ḳabrihi yuşallı fīhi bi-ezānin ve ikāmetin ve kezalike'l-enbiya ve li-hazā kile lā iddete alā ezvācihi. (Peygamberlerin cenazelerinin temiz oluşu hilafsızdır. Ama bu durum sadece peygamberler için geçerlidir. Ve onların çocuklarında diğeri gibi bekleyiş yoktur. Zorunlu bile olsa peygamber eti yenmez. Çünkü peygamberler kabirde bile ezanlı, ikametli namaz kılarlar. Bundan böyle eşlerinin üzerine iddet yoktur.)

zāhire-i enbiyā nekāvet **89A** (1) ve tahāretlerinde³³²⁸ hilāf nā peydādur. Ammā gayriñ cesed-i mürdesi tahāret (2) ve ‘ademinde³³²⁹ ihtilāf hüveydādur. Daḥī ḳable’l-bülūğ cināne ṭayrān iden ṭıfl (3) nā-resideleri şānında sâ’ir müslimīn eṭfālī ḥaḳlarında ba’zı ulemānıñ (4) ḳaṭ’an bihişte duḥūllerinde tevaḳḳufları asā eṭfāl enbiyāda sekte-i (5) tevaḳḳuf cereyān itmez ve lā iltifāte li-haze’t-tevaḳḳufi fī eṭfālī’l-müslimīn ve muḫṭariñ (6) ḥālet-i maḥmaşa ve ıztırārında ekl-i meyte cevāzı şāyi’ iken fe-ḥāşā anhum meyyit-i (7) nebiyyi tenāvüli sâ’ig degildür. Ḥāzret-ı nebiyy-i ins ve cān aleyhi şalavātü’r-raḥmān³³³⁰ (8) lā şekk velā şübhe cenāb-ı ḥāzret-i faḫr-ı reşul şallalahu te’ālā ‘aleyhi vesellem³³³¹ ḳabr-i münīfnde³³³² zinde olup ezān ve iḳāmetle şalāta (9) ḳā’im olurlar. Kezalike el-enbiyā aleyhümü’s-selam ve li-zā zevecāt-ı ṭāhirātına ‘iddet-i (10) vefāt teveccüh etmez. Zırā³³³³ ‘ālem-ı berzaḥ üzere hükm-i dünya münsehib olmağla min gayri teklif (11) ‘alā sebili’t- telezzüz taḫşil-i a’ māl ile şalāt ve Ḥacc ve telbiye a’ mālne

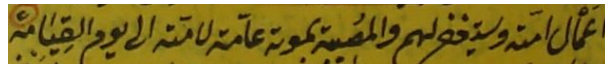
der-kār

(12)

olurlar.

(13)

³³³⁴ (14) Taḫric kerde İmām³³³⁵ Aḫmed

ve nesā’i olan ḥaberde³³³⁶ innelillāhi melā’iketün seyyāḥine fi’l-arzi (15) yubelligūnī an ümmeti’s-selām vürüdü ḥüceste peyāmdur³³³⁷ ve Sa’id bin El-Müseyyeb rivāyeti (16) mefhūmunca³³³⁸ günlerden bir gün yokdur illā ol ḥāzrete behre rüz-ı³³³⁹ a’ māl-ı ümmete (17) icābeti³³⁴⁰ ğudveten ve ‘aşıyyān ‘arz ve inhā olunup³³⁴¹ anlar ḥaḳḳında istiğfār-ı künān (18) a’ māl ve simālarıyla dānā-yı ‘ālem-i şallalahu ‘aleyhi vesellem ḥāzretlerine

³³²⁸ Ve ecsādi ... tahāretlerinde : Ve meyyiteleri ṭahirat ve nekāvetinde : İÜ

³³²⁹ Peydādur. Ammā ... ‘ademinde : Peydā ve gayrilerin şānında : İÜ

³³³⁰ Daḥī ḳable’l-bülūğ ... şalavātü’r-raḥmān : - İÜ

³³³¹ Cenāb-ı ḥāzret-i faḫr-ı reşul şallalahu te’ālā ‘aleyhi vesellem : İÜ

³³³² Münīfnde : Şerīf nur-ı eliflerinde : İÜ

³³³³ Zırā : Çün : İÜ

³³³⁴ Ve küll-i baḳiretin melekın yubelliguḫu şalātü’l-muşallīn aleyh ve ta’arruz-ı aleyh a’ māl-ı ümmete ve yestağfiru lehüm ve’l-müşibetü bi-mevti āmmetin li-ümmeti ilā yevmi’l-ḳiyāmeti. (Namaz kılanların namazlarını ve ümmetin amellerini peygamberimize iletmesi için bir meleğe vekalet verilmişti. Peygamberimiz ümmeti için istiğfar ederdi. Onun ölümüyle gelen felāket bütün ümmeti kapsar ve bu felāket kıyamete kadar devam edecektir.)

³³³⁵ Taḫric kerde İmām : Taḫriḫ kerdān : İÜ

³³³⁶ Olan ḥaberde : Ve ḥākem üzere : İÜ

³³³⁷ Vürüdü ḥüceste peyāmdur : Lafz-ı şerīfi ile ḥaberde vürüdü mā lā kelāmdur : İÜ

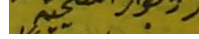
³³³⁸ Mefhūmunca : Mefhūmu üzere : İÜ

³³³⁹ Behre rüz-ı : - İÜ

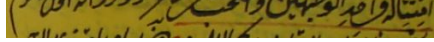
³³⁴⁰ İcābeti : - İÜ

³³⁴¹ Ve inhā olunup : Olunur : İÜ

‘irfān nümāyān kılunur.³³⁴² Ve daḥī³³⁴³ (19) likā’i ḥaḳḳa teveccühleri ile ba‘zı a‘yāndan devr olmaları mâtem ve muşîbeti tâ-be rüz (20) kıyām-ı ümmet icābet-i merḥūma

nebiyyi āḥiri’z-zamān-ı³³⁴⁴ ‘āmdur. (21)

 89B (1)

(2) (3) ³³⁴⁵ Daḥī İmām³³⁴⁶

Bulḳīnī ‘aleyhi’r-rahme zıkr ve³³⁴⁷ (4) telḳīnī üzere ol ḥazretin ‘alem-ı ḥazā’iri ḳuddise irtihāllerinden³³⁴⁸ soñra (5) ümmetinden bi-taḥşîşi server-i ‘ālem ḥazretleri³³⁴⁹ için tazḥiyye ve taḳrīb-i ḳurbān-ı cevāzı (6) şāyān ve rāygāndur.³³⁵⁰ Ve daḥī ol nūr-ı çeşm-i cihānı³³⁵¹ ‘ālem-ı mişālede (7) şeref-i rü’yet cemāliyle müşerref olan bi-taḥḳīki zāt-ı münif³³⁵² bī-mişālini (8) ḥaḳḳen ve şıdḳen mu‘āyene eyledi.³³⁵³ Zırā deyū racīm o sulṫān-ı kerīmiñ³³⁵⁴ şüret-i (9) bī-hemāline temesşüle bi-taḥḳīki aşlen ve³³⁵⁵ ḳaṫ‘en miknet-yāb ve ḥaḳīḳa degildür. (10) Verāya’ya rü’yāsında her ne emr ve tenbīh buyursalar emrine rām ve³³⁵⁶ fermānber (11) olup iki vechiñ birinde imtişāli vācib ve diğeri de müstaḥab ve lāzibdür.³³⁵⁷ (12) İmdi menāmen rü’yetleri ḥaḳḳaniyyetine dā’ir eḥādīs-i şaḥīḥa el-esānīd (13) mütekāşirdür. Ve mervī-i Cābir raḍiyallahu ‘anh olan

³³⁴² A‘māl ve ... kılunur : Simā anlara a‘māliyle ‘irfān nümāyān olur : İÜ

³³⁴³ Daḥī : - İÜ

³³⁴⁴ Ümmet icābet-i merḥūma nebiyyi āḥiri’z-zamān-ı : - İÜ

³³⁴⁵ Ve cevāzü’l-tazḥiyeti ‘an ba‘de vefātihi fimā zekerehu el-Bulḳīnī ve men re’āhu fi’l-menām fe-ḳadre’ahu ḥaḳḳan ve inne’ş-şeyṫāne lā yetemessīlu fi şüretihi ve men emerehu bi-emrin fi’l-menāmi veccebe ‘aleyhi imtişālühü fi aḥadi’l-vecheyni vesteḥabbe fi’l-āḥeri ve verede ennehu evvelu mā turfe’u rü’yetuhu fi’l-menāmi ve’l-Ḳur’āni ve’l-Ḥaceri’l-esvedī. (Ve şeytan onun şekline giremez. Rüyada kime bir şey söylemişse onu harfiyen yerine getirmesi gerekir. İki görüşten birine göre sünnettir. Rivayet edildiği gibi ilk olarak peygamberimizi sonra Kur’an’ı sonra da Ḥaceri’l-esvedī insanların rüyada görmesi kaldırılacak.)

³³⁴⁶ Daḥī İmām : - İÜ

³³⁴⁷ Zıkr ve : İÜ

³³⁴⁸ Ol ḥazretin ‘alem-ı ḥazā’iri ḳuddise irtihāllerinden : Rıḥlet-i ḥazretten : İÜ

³³⁴⁹ Ḥazretleri İÜ

³³⁵⁰ Şāyān ve rāygāndur : ‘Ayāndur : İÜ

³³⁵¹ Cihānı : ‘Ālem şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem ḥazretlerini : İÜ

³³⁵² Münif : Şerif : İÜ

³³⁵³ Mu‘āyene eyledi : Gördi : İÜ

³³⁵⁴ Kerīmiñ : Anıñ : İÜ

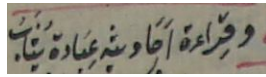
³³⁵⁵ Bi-taḥḳīki aşlen ve : - İÜ

³³⁵⁶ Rām ve : - İÜ

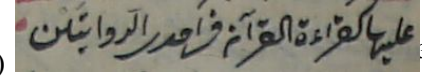
³³⁵⁷ Olup ... lāzibdür : İmtişāli eylemek iki vechiñ birinde vācib olup diğerde müstaḥab ve lāzibdür : İÜ

haber-ı rā'ik-i³³⁵⁸ men re'āni fī'l-menām (14) fe-ḳadre ani innehu lā yenbağī li'ş-Şeytāni en yetemeşsele fī şüretü vāk'a müṭābıḳ ve muvāfıḳdur.³³⁵⁹ (15) Ve ma'lüm-ı erbāb-ı basā'irdür ki ḫāzret-i sulṭān-ı kevneyn şallallahu 'aleyhi vesellem min³³⁶⁰ 'ālemi yaḳāzāda ol ḫāzreti³³⁶¹ müşāhede (16) ve nefs-ı hümāyūniyla³³⁶² mülākāt ve mükāleme-i ḫavāşş-ı³³⁶³ ümmet-i kāmilesine³³⁶⁴ zuhūr ve³³⁶⁵ vukū'-i (17) meşhūd dil-i āğāhān³³⁶⁶ ve ma'hūd-ı erbāb itkān oldığı mevāhibü'l-ledünniye ve (18) kevākibü'z-zāhiri fī ictimā'i'l-evliyā yaḳāzetten bi-seyyidi'd-dünyā (19) ve'l-āḫire nām-ı³³⁶⁷ kitāb ve'l-enşābda meşṭūr ve mufaşşalan mezkūrdur.³³⁶⁸ (20) Rezzekānallahu te'ālā bi-mā neḳūlu bi-cāhi'r-resūl³³⁶⁹ ve eşer-i mu'teberde vürūd eylediği (21) 'ālem-i dünyāda³³⁷⁰ evvel-i ref' olunan menāmda rü'yet-i nebiyyi āhirü'z-zamān ve ḫāzret-i³³⁷¹ 90A (1) Ḳur'ān ve

Hacer-i esved es'ad³³⁷² ola.

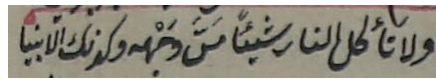

(2)

³³⁷³

Şadır-i meşekkāt-ı nübüvvetden³³⁷⁴ sudūr (3) iden envār-ı eḫādīs-i ḫasene ve cemilesini tilāvet-i maḫz-ı ḳurbet ve 'ibādet (4) olup ḳırā'at-i Ḳur'ān-ı 'azīmü'ş-şān mānend-i kārī ve tālīsine³³⁷⁵ ecr-i cezīl ve tevvāb-ı (5) cemīl-i³³⁷⁶ ihsān olunur.

³³⁷⁷

(6) Ve daḫī rüy-i münevverini mess ve lems iden

şey' ateş-i ekl ve ifnā itmez şān-ı (7) peygamberān daḫī bu vechle oldığı rāyigāndur

³³⁵⁸ Haber-ı rā'ik-i : Haberde : İÜ

³³⁵⁹ Müṭābıḳ ve muvāfıḳdur : Müṭābıḳdur : İÜ

³³⁶⁰ ḫāzret-i sulṭān-ı kevneyn şallallahu 'aleyhi vesellem min : - İÜ

³³⁶¹ Ol ḫāzreti : İÜ

³³⁶² Nefs-ı hümāyūniyla : - İÜ

³³⁶³ Mükāleme-i ḫavāşş-ı : Mükāleme bu : İÜ

³³⁶⁴ Kāmilesine : Kāmile için : İÜ

³³⁶⁵ Zuhūr ve : - İÜ

³³⁶⁶ Dil-i āğāhān : Ehl-i 'irfān : İÜ

³³⁶⁷ Nām-ı : - İÜ

³³⁶⁸ Meşṭūr ve mufaşşalan mezkūrdur : Mezkūr ve meşṭūrdur : İÜ

³³⁶⁹ Bi-cāhi'r-resūl : Bi-cāh-ı ḫāzret-i resūl : İÜ

³³⁷⁰ 'Ālem-i dünyāda : NP

³³⁷¹ Rü'yet-i nebiyyi āhirü'z-zamān ve ḫāzret-i : Ol ḫāzret-i rü'yet ve : İÜ

³³⁷² Es'ad : - İÜ

³³⁷³ Ve ḳırā'atü eḫādīsü 'ibādetü'n-yuşābu 'aleyhā ke-ḳırā'atü'l-Ḳur'ān fī aḫādī'r-rivāyeteyn. (Hadislerini okurken tıpkı Kur'an okunuyormuş gibi sevap kazanılır.)

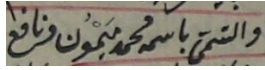
³³⁷⁴ Nübüvvetden : Nübüvvet ḫāzretlerinden : İÜ

³³⁷⁵ Envār-ı ... tālīsine : Ebūzer-i eḫādīs cemilesin Ḳur'ān-ı maḫz-ı 'ibādet olup tilāvet-i Ḳur'ān āsā kārīne : İÜ

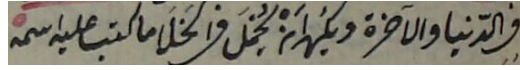
³³⁷⁶ Celīl : İÜ

³³⁷⁷ Ve lā te'külü'n-nāre şey'en messe veche ve kezalike'l-enbiyā. (O da diğeri peygamberler gibi ateşe birebir temas eden hiçbir şeyi yemezdi.)

Enes bin Mālik raḍiyallahu anhdā (8) menādīl-ı ḥazretten bir mendīl-i mübārek li'l-teberrük-i ḥızāne-i ḥimāyetlerinde (9) iken mürur-ı ezmine ile bir miḳdar vesāḥ ālūd olmuştı. Derḥāl āteş-i bi-nüre (10) nihāde ve ba'de zā iḥrāc idüp peydā-yı şīr-i āsā müşāhede ve 'adem-i (11) mess-i nārı cümle mu'āyene eylediler.³³⁷⁸

(12)

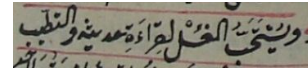
3379

Mervī-i Ebi (13)

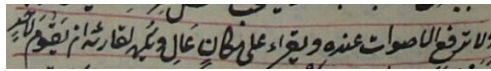
Nu'aym olan ḥaber-ı Nebīḫ bin³³⁸⁰ Şüreyḫ raḍiyallahu 'anh³³⁸¹ ḳāle resūlullah şallallahu te'ālā³³⁸² 'aleyhi vesellem ḳāle Allahu (14) te'ālā ve 'izzeti ve celāli lā 'uzbet aḥaden tesemmā bi-ismike fī'n-nāri kezā fī'l- (15) mevāhibi daḥī³³⁸³ ism-i sāmī-i nebiyyi tehāmi ile tesemmī dūnyā ve 'ukbāda hemnām ve semīne (16) bā'iş-i meymenet ve sebeb-i menfa'at olduḡı nice āşār ile müşbeddür. Ve nām-ı³³⁸⁴ nāmileri³³⁸⁵ (17) mersūm ve müntakış-ı³³⁸⁶ ḥātem ve sār şey' ḥelāya götürmek eşedd-i kerāhete (18) sebeb ve³³⁸⁷

muḥall-i

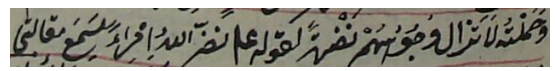
de'b-i

edebdür.³³⁸⁸

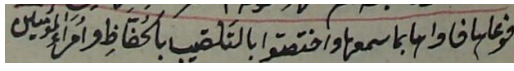
(19)

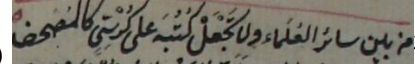
(20)

(21)

90B (1)

3389

³³⁷⁸ Ve daḥī rūy-i ... eylediler : - İÜ

³³⁷⁹ Ve's-semiyyu bi-ismihi Muḥammedun meymūn ve nāfi' fī'd-dünyā ve'l-āḥire ve yekūhu en yuḥmele fī'l-ḥelā mā kütibe 'aleyhi ismuhu. (Onun adıyla isimlendirmek dünyada ve ahirette hem faydalı hem de memnun edicidir. Kim onun ismiyle tuvalete girerse helak olur.)

³³⁸⁰ Nebīḫ bin : - İÜ

³³⁸¹ Raḍiyallahu 'anh : - İÜ

³³⁸² Te'ālā : İÜ

³³⁸³ Kezā fī'l-mevāhibi daḥī : - İÜ

³³⁸⁴ Nebiyyi ... nām-ı : Nām-ı : SL

³³⁸⁵ Nāmileri : Sāmileri : İÜ

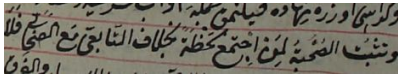
³³⁸⁶ Ve müntakış-ı : Olan : İÜ

³³⁸⁷ Eşedd-i kerāhete sebeb ve : - İÜ

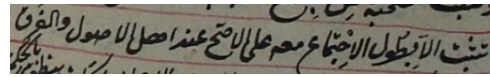
³³⁸⁸ De'b-i edebdür : Edeb ve mekrūtur : İÜ

³³⁸⁹ Ve yusteḥabbu el-ḡuslü li-ḳıra'ati ḥadışi ve't-taṭayyubi ve lā terfaü'l eşvāte 'indehu ve yaḳra'u 'alā mekānin 'ālin ve yükrehu li-ḳāri'hi en yaḳūme li-aḥadin ve ḥameltu lā tezālu vücuhuhum nazreten li-ḳavlihi 'aleyhisselām nazẓere Allahu imrā'en semi'a meḳāleti fü'āhāfā ve ahā bimā semi'aha ve iḥtaşşü bi't-talkībi bi'l-ḥuffāzi ve umerā'ü'l-mü'mineyn min beyni sāriri'l-'ulemā ve lā tec'al kütübuhu 'alā kürsiyyin ke'l-muşḥafī. (Hadis okumak için yıkanmak, güzel koku sürmek sünnettir. Okunurken sesinizi ona yükseltmeyin, yüksek bir yerde oturun, Hadis okuyan birinin önünden kalkılırsa günah işlenmiş olur. Hadis ezberleyip de onları hayatlarında tatbik etmeyenlerin yüzleri nefretlidir. Çünkü peygamberimiz kim benim sözlerimi duyup da kendi halinde bırakırsa Allah ondan tiksindirir buyurur. Ve ezberleyenler hafız diye isimlendirilirler ve onlara Müslümanların amirleri diye hitap edilir. Bütün ālimler arasında onun kitapları Kur'an-ı Kerim gibi rahlenin üzerine konmaz.)

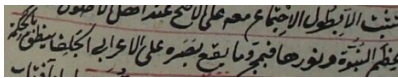
Ve erbāb-ı³³⁹⁰ (2) ḥadīs-i ṭahāretin³³⁹¹ kāmile ve tebahḥur bi'l-'anberi ve'l-'avdi³³⁹² müsteḥab ve mevdüddur.³³⁹³ Ve 'inde (3) kırā'ati'l-ḥadīsi'ş-şerīfi ol meclis-i münifde³³⁹⁴ ref'-i şādā ve nidāya taşaddı³³⁹⁵ (4) olunmayup bir mekân-ı 'ālīde tālī ola. Ve esnā'-ı kırā'atda bir ferde kıyām itmemek (5) şāyān-ı şān-ı muḥaddiṣeyn ve kāmileyndendür³³⁹⁶ ve fi'l-ḥaḳīka³³⁹⁷ cümle eḥādīs-i celīli³³⁹⁸ (6) olanlarıñ rüy ve meḥāsini pürnür ve neẓāret ve server ile meşhud ve³³⁹⁹ meşhurdur. (7) Nitekim ḥaber-ı teḃşīr eşerde buyurmuşlar ki ḥüdā-yı müte'āl o kimesnenin rüy ve meḥāsini (8) ṭal'at server ve behcet-i ḥubūr ile pür-nür eylesün ki benüm ḳavl-ı rāst (9) evvelimi istimā' eyleyüp ḳalben ve³⁴⁰⁰ ḳalben kemā hüve ḥaḳḳuhu va'z ve ḥıfz ile ve (10) muḳteẓā-yı semā' olan mevādd-ı ḥaḳḳ-ı edabirle eda eyleye. Ve beyne'l-'ulemā' (11) fuẓalā'-yı muḥaddiṣīn ḥuffāz ve umerā'-yı mü'minīn³⁴⁰¹ telḳibi ile taḥşīş-i bi'z-zikr³⁴⁰² (12) kılındılar. Ve kütüb-i eḥādīs-i laṭīfe³⁴⁰³ meşāḥif-i şerīfe āsā raḥlāt (13) ve kürāsi üzere nihāde kılınmak cümle-i ādāb-ı şer'iyye ve mu'tādedendür.³⁴⁰⁴ (14)

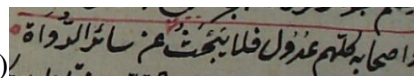
(15)

(16)

(17)

3405

Ol āfītāb (18)

³³⁹⁰ Ve erbāb-ı : - İÜ

³³⁹¹ Ḥadīs-i ṭahāretin : Muḥadīs-i ṭahāret : İÜ

³³⁹² Bi'l-'anberi ve'l-'avdi : Bi'l-'avdi ve'l-'anberi : İÜ

³³⁹³ Mevdüddur : Müstaḥsendür : İÜ

³³⁹⁴ 'İnde ... münifde : 'İnde'l-kırā'at : İÜ

³³⁹⁵ Ve nidāya taşaddı : - İÜ

³³⁹⁶ İtmemek şāyān-ı şān-ı muḥaddiṣeyn ve kāmileyndendür : Etmeye : İÜ

³³⁹⁷ Ḥaḳīka : Vaki' : İÜ

³³⁹⁸ Celīli : Şerīf : İÜ

³³⁹⁹ Meşhud ve : İÜ

³⁴⁰⁰ Ḳalben ve : NP

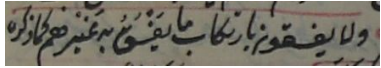
³⁴⁰¹ Mü'minīn : - İÜ

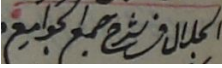
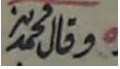
³⁴⁰² Bi'z-zikr : - İÜ

³⁴⁰³ Laṭīfe : Münife : İÜ

³⁴⁰⁴ Āsā raḥlāt ... mu'tādedendür : İkrām olduğu gibi raḥle ve kürāsi-i laṭīfe üzere istāde kılınmak cümle ādābandur : İÜ

³⁴⁰⁵ Ve teḃtütü eş-şuḥbetu li-men ictema'a laḥẓeten bi-ḥilāfi't-tābi'ī ma'a eş-şihābī felā teḃbete illā bi-ṭlī'l-ictimā'i ma'ahu 'alā'l-eşahḥi 'inde ehli'l-uşul ve'l-farḳi 'izmen-nübüvveti ve nūruhā fe bi-mücerredī mā yaḳa'u başarihi 'alā'l-a'rābī califā yentiḳu bi'l-ḥikmeti ve aşābihi küllühüm 'udülün felā yebḥaşu 'an sā'iri'r-ruvāti. (Usulcülerin sahiḡ görüşüne göre sahabilik peygamberimizi bir an bile görmekle olur; ama tabilik ise sahabilerle uzun zaman kalkıp oturmakla, yanlarında kalmakla olur. Aradaki fark peygamberliğin büyüklüğü ve nurluluğudur. Peygamberin gözü bir Arap'a ilişirse hemen hikmetlerle donatılıp müthiş insan olur. Bütün sahabiler adālet sahipleriydi. Onlar hiç çirkin şeylerden söz etmezdi ve çirkin şeyleri asla yapmazlardı.)

ceva asmān-ı risālet ‘aleyhi’ş-şalāt ve’t-taḥiyyet³⁴⁰⁶ ḥazretleriyle bir laḥzā ve bir ān (19) cem‘ olan mü‘minin-i³⁴⁰⁷ sa‘ādetmendān için şeref-i sohbet-i s̄ābite ve şaḥābiniñ (20) itlāk ve nisbeti³⁴⁰⁸ mürtebedür. Ammā tābi‘i ma‘a eş-şāḥābī ḥilāfe zālike ‘ammā hunālike (21) birle irāsete ve³⁴⁰⁹ ṭūl-ı ictimā‘ale s̄übūti vābestedür. Beynehumāda fark-ı celī ancak **91A** (1) ‘izām-ı menşib-ı nübüvvet ve nūr-ı risālet olduğu ğayr-ı ḥafidür ve çeşm-ı (2) ḥudā beyne ḥazret-i³⁴¹⁰ nebiyy-i muḥtār şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem³⁴¹¹ bir Ā‘rabī cefā’-i bedeviye mücerred laḥza endāz olmasıyla (3) ol califi güftār-ı ḥikmet ile nāṭıka perdāz olurdu. Ve aşḥāb-ı (4) bā şafāniñ cümlesi erbāb-ı vefā ve ‘ādilīn ve şādıḳīn olup (5) ruvāt-ı s̄ā’ire ‘adaletinden bahş olunduğu gibi anlarıñ birisiniñ (6) şıdḳ ve ‘adāletinden teftiş olunmaz. Zīrā mevcūdeyn ve³⁴¹² kezālike ca‘alnākum (7) ümmeten vesāten ey ‘udūlen³⁴¹³ ḥiṭāb-ı celīline maẓhariyyet ile ḥaşr-ı iktizā ider. (8) Ve³⁴¹⁴ ḥadīs-i şerīf³⁴¹⁵ lā tesübbū aşḥābī fe-vellezī nefsi bi-yedihi lev enfeḳa aḥadekum mişle (9) uḥudīn zeheben mā belağa mudde³⁴¹⁶ aḥadihim ve lā naşīfihu ḳavl-i cemili şaḥāb-ı kirāmıñ³⁴¹⁷ (10) ta‘addiline delıldür. (11)

³⁴¹⁸ Ve dahī aşḥāb-ı sa‘ādet-i ḳarīn-ı ğayriler (12) tafsīḳ ve tōhmet-ı rehīn oldukları emri irtikābla anlar fısḳa nisbet (13) olunmadıkları cem‘ü’l-cevāmī’ şerḥinde yād kerde-i celāli’l-muḥallī³⁴¹⁹ şāriḥdür.³⁴²⁰ (14)

³⁴⁰⁶ Ol āfitāb ceva asmān-ı risālet ‘aleyhi’ş-şalāt ve’t-taḥiyyet : Cenāb-ı sultān-ı resul ve ğüzide-i ğül : İÜ

³⁴⁰⁷ Mü‘minin-i : Müslīmin-i : SL , Mü‘minin-i : - İÜ

³⁴⁰⁸ İtlāk ve nisbeti : Nisbet ve itlākı : İÜ

³⁴⁰⁹ Ve : Olup : İÜ

³⁴¹⁰ Ḥazret-i : İÜ

³⁴¹¹ Şallallahu te‘ālā ‘aleyhi vesellem : İÜ

³⁴¹² Ve : ‘Aşr : İÜ

³⁴¹³ Ey ‘udūlen : - İÜ

³⁴¹⁴ İder. Ve Edip vesāten ey ‘udūlen ile tefsir olunup : İÜ

³⁴¹⁵ Şerīf : İÜ

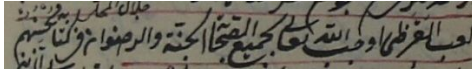
³⁴¹⁶ Mudde : - İÜ

³⁴¹⁷ Şaḥāb-ı kirāmıñ : Şaḥāb-ı kirām raḍiyallahu ‘anhum ḥazretimüñ : İÜ

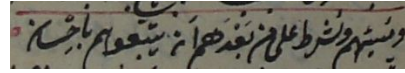
³⁴¹⁸ Ve lā yefsuḳüne bi-irtikābi mā yafseḳu bihi ğayrihim kemā zekerehu el-Celāli fī şerḥi Cemī’i’l-cevāmī’. (Celāli Cemī’i’l-cevāmī’de zikrettiğine göre başkasının fasık olmasına sebep olan fiiller onları fasık yapmaz.)

³⁴¹⁹ Celāli’l-muḥallī : SL

³⁴²⁰ Ve dahī aşḥāb-ı ... şāriḥdür : - İÜ

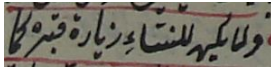
(15)

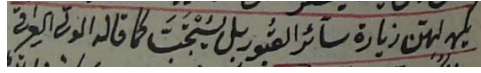
3421

Li-ḳavlihi

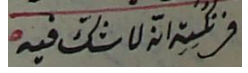
te‘ālā ve’l-lezīne (16) ittebe‘ūhum bi-iḥsānin raḍiyallahu ‘anhum ve raḍū ‘anhu el-āyeti³⁴²² fī’l-vākı‘ furḳān-ı³⁴²³ celīlü’l- (17) burhānda aṣḫāb-ı kerāmet nişānıñ erbāb-ı iḥsān ve isā’etine behişt (18) ve rıḍvān icābıyla va’d ve kerem-i bī pāyān eyledi.³⁴²⁴ Deyū müfessir-i Celīl Muḥammed Ḳurażı (19) naḳl-ı cemīl irad eylemişler tedvire³⁴²⁵

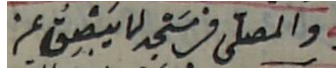
(20)

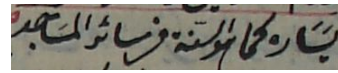
(21)

³⁴²⁶ Ḳabr-ı mükerrem-i faḫr-ı ‘ālemi şallallahu ‘aleyhi vesellem nisā için ziyāretde³⁴²⁷ 91B (1) kerāhet nāyābdur. Ama³⁴²⁸ sā’ir meḳābiri berā-yı nisvān kerāhet-i ziyāret (2) nümāyān oldığı gibi degildir. Belki ziyāretleri müstaḫabbi ve şāyān (3) olmak ‘ālemü’d-dīn ‘iraḳı nüketinde beyān idüp bunda rayb (4) ve gümān olduğın ‘ayān ider.³⁴²⁹

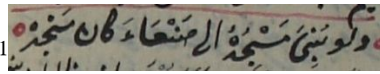
(5)

3430

Ve daḫı mescid-i

resūlullah (6) ‘aleyhisselāmü’l-ilāhda namāzgüzār olan kimesne cānib-i yesārine ilkā’ (7) buzāḳ itmez. Nitekim mesācid-i sā’irede daḫı bu vechle edebe ri’āyet-i (8) sünnetdür.³⁴³¹

3432

(9) Eḡer mescid-i münīfi farzan ve

³⁴²¹ Ve ḳāle Muḥammed bin Ḳa’be’l-Ḳurażı evcebellahu te‘ālā bi-cemī’i’l-şāḫabeti el-cenneti ve’r-rıḍvāni fī kitābihı ve muḥsinehum ve müsebbbi’uhum ve şarḫu ‘alā min ba’dihim en yetba’ūhum bi-iḥsāni. (Muḥammed bin Ḳa’be’l-Ḳurażı diyor ki, Allah bütün sahabilere iyi ve günahkār olan bütün sahabilere cenneti bahşetmiştir. Sahabelerden sonra gelen insanların onlara uymaları vacip kılınmıştır.)

³⁴²² El-āyeti : İÜ

³⁴²³ Furḳān-ı : Kitāb-ı : İÜ

³⁴²⁴ Aṣḫāb-ı ... pāyān eyledi : Anlarıñ muḥsin ve mü’sīne behişt-i rıḍvān luḫf ve kerem ve iḥsān bī-payān idi : İÜ

³⁴²⁵ Deyū müfessir-i ... tedvire : - İÜ

³⁴²⁶ Ve lā yekrahu li’n-nisā’i ziyāretu ḳabrihi ke-mā yekrahu lehunne ziyāretu sā’iri’l-kubūri bel yustacebbe kemā ḳāle ‘el veliyyü’l-‘iraḳı fī Nüketihi innehu lā şekke fihi. (‘iraḳı’nın Nüketi kitabına göre bayanların peygamberimizin kabristanını ziyaret etmeleri mekruh değildir, aksine sünnettir. Ama onun kabristanının dışındaki kabristanları bayanların ziyaret etmesi mekruhtur ve bunda şüphe yoktur.)

³⁴²⁷ Ḳabr-ı ... ziyāretde : Ve ḳabr-ı şerif ve mükerrem ve ravza-i laḫıf ve muḫteremiñ ziyāretinde nisā için : İÜ

³⁴²⁸ Ama : İÜ

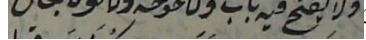
³⁴²⁹ Berā-yı ... ‘ayān ider : Anların ziyāretinde şā’ibe-i kerāhat mevcūd demişler : İÜ

³⁴³⁰ Ve’l-muşallı fī mescidi lā yebşiḳu ‘an yesārihi kemā hüve’s-sünnetü fī sā’iri’l-mesācidi. (Onun mescidinde namaz kılan sol tarafa dönerek tüküremez; ama diğeri mescidlerde sola dönerek tükürmek sünnettir.)

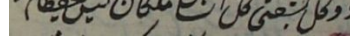
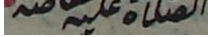
³⁴³¹ Ve daḫı mescid-i ... sünnetdür : - İÜ

³⁴³² Ve lev büniyye mesciduhu ilā şan‘ā’e kāne mesciduhu

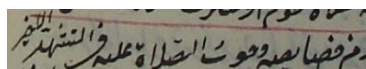
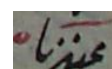
taḳdiren³⁴³³ san‘ā’-i Yemen’e mümted olunca binā olunsa yine³⁴³⁴ (10) cümlesi mescid-i

şerîf ve muşallā-yı laṭîfinden mu‘addid³⁴³⁵ olurdu. (11) ³⁴³⁶

Ve ol mescid-i mu‘allāya (12) ne bāb ve ne pencere ve ne mīzāt-ı küşāde kılmak bir

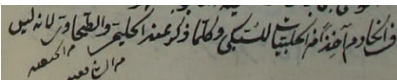
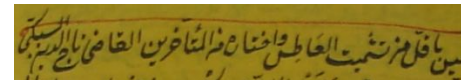
vechle ca‘iz ve (13) sezā degildir.³⁴³⁷ (14)

³⁴³⁸ Ve daḥî her insānîñ iki dudağı üzere (15) iki firişte mü‘ekkel kılındı. Ol iki melek bir şey’ muḥāfazasıyla (16) me‘mūrān değıllerdür. Hemān ḥāşşa-i ḥāzret-ı nebiyy-i ins u cān ‘aleyhi (17) şalavātü’r-rahmāna şalāt ḥān olanlarıñ şalāt ve selāmı ḥıfz (18) ile

müvekkilāndur.³⁴³⁹ (19) ³⁴⁴⁰ Ve cümle-yi ḥaşışa-

ı³⁴⁴¹ ḥāzretten ma‘dūde namāzîñ teşehhüd-i āḥirinde (20) şalavat-ı ‘ale’-n-nebiyyi bezm

‘āşir-i şāfi‘iyyede ‘indinde³⁴⁴² vüçüben meşhūdedür. (21)

 ³⁴⁴³ 92A (1) (2)

Teşehhüd-i āḥîr-i şalatda şalat ‘ale’-n-nebiyyi ‘aleyh islamiñ vucūbu ḥaşışiden şümarını (3) şaḥîb-i kitāb-ı ḥādîm³⁴⁴⁴ aleyhi’r-raḥme İmām Sübkî’niñ Celliyatnam-ı müellif’inden aḥzla (4) naḳl ve ‘add eyledi. Ve daḥî ol ‘andelîb-i gülistānı risālet aleyhi ezka et-taḥiyye (5) ḥāzretleri herbar ism-i şerîfi yād ve tekrār olundukça salātu tezkār (6) ve işār eylemek inde’l ḥālîmi ve’ṭ-ṭaḥāvi vüçüben mu‘adid olduğı cümle-i (7) ḥaşış-i nebiyyi muḥtardandır. Zirā şalāt-ı nebiyyi ekmel-i teşmiyet-i āṭîs (8) icabından aḳall

³⁴³³ Münîfi farzan ve taḳdiren : Münîfleri : İÜ

³⁴³⁴ Yine : - İÜ

³⁴³⁵ Şerîf ve muşallā-yı laṭîfinden mu‘addid : Şerîflerinden ma‘dūd : İÜ

³⁴³⁶ Ve lâ yeftaḥu fihi bāb ve lâ ḥavḥatu velâ küvvetu biḥālîn. (Ve onun mescidinde asla ne kapı ne dam penceresi ne de menfez açıları.)

³⁴³⁷ Ve ol mescid-i ... sezā degildir : - İÜ

³⁴³⁸ Ve küllü yeşeftā küllü insānun melekāni leyse yaḥfızāni illā ş-şalāte ‘aleyhi ḥāşşaten. (Ve her insanın dudaklarına sadece ona salat getirsin diye vekalet verilmiştir.)

³⁴³⁹ Ve daḥî her ... müvekkilāndur : - İÜ

³⁴⁴⁰ Ve min ḥaşış-i vüçübü’ş-şalāti ‘aleyhi fi’t-teşehhüdi illā ḥayre ‘indenā. (İkinci ettehiyyatta ona salat getirilmesinin vacip olması ona ait özelliklerdendir.)

³⁴⁴¹ Ḥaşışa-ı : Ḥaşış-i : İÜ

³⁴⁴² ‘İndinde : İÜ

³⁴⁴³ ‘Addehā ez-zerkeşi fi’l-ḥādîm āḥîzen mine’l-ḥalebiyyāt li-sübkî ve küllēmā zekere ‘inde’l-ḥālîmmî ve’ṭ-ṭaḥāvvî li-ennahu leyse bi aḳallîn min tesmiyeti’l-‘aṭîsi veḥtarehu mine’l mütāḥḥîrin el-ḳāzî Tacuddîn es-Sübkî. (Tacuddîn es-Sübkî’nin aktardığına göre o salavatlar en azından hapsîranın rahmetle cevap vermesinden az olmamalıdır.)

³⁴⁴⁴ Ḥādîm : SL

degildir. Belki efdal ve ecell olduğu ulemā-yi müteahhīrinden (9) ihtiyār kerde-i tāk-ı

Sübki-i Şafi'dir.³⁴⁴⁵

ومصلى عليه السلام

(10)

استغفر او يصفى من عاونه او جعل الصلاة عليه ثابته

(11)

العكره ذكره اكله ونقله في اخاوم ومن حكم عليه فكان من قلبه

(12)

من حكمه صرح كفره خلفه في غير من الحكم ذكره الاستغفر واراد العضا

3446

(13) Ve daḥī bir emr müsteḥbiş ve müstenkir veya muḍḥak müstaḳzır veyā ḡayrı sebb

(14) ve şetimden kinaye vechle şalatı ale'n nebiyyiye ictirā eylese küfr-i şarīḥ olduğun

(15) ḡālīm-i ḡadimde taşrīḥ idüp daḥī bir kimesne üzerine hükmü 'ālileri cārī (16) olup

ḡüküm ve ḡazā ḡazrete 'adem-i rızā ile ol kimesneniñ ḡalbinde zıyyıḡ (17) ve ḡerc vāḡi'

olsa kāfir olur. Amma sa'ir ḡükkāmıñ emr-i ḡazāsında bu ma'nā (18) melḡuz degildir

deyu iştahra aleyhi'r-rahme edeb ḡazā-nam kitābda taḡrīr (19) buyurmuşlar ki āyet-i

furḡāniyede ḡattā yuḡakkemuke fi mā şecere beynehüm şümme lā yecidune fī (20)

enfusihim ḡarecān mimmā ḡazāite ve yesellimū tesliman vürudunuñ ḡilāfiyla küfrüne

ḡüküm 92B (1) ve iftā itmüşlerdür.³⁴⁴⁷

ومعضا يصلة الامام بعينه لا يكون الا واحدا

(2)

ولم يكن الا نبيا قبله كذلك قال ابن سراقه في الاغداد

3448

(3) Ve daḥī silk-ı ḡaşāşe münselik şehriyār-

ı memālik risālet-i 'aleyhisselām (4) ve't-taḡiyye ḡazretlerinden soñra imāmet-i 'uzmā

ve ḡilāfet-ı kübrā zāt-ı vāḡide inḡišāriyet (5) ile müknetyāb olup ta'addudı icāb itmez

taḡt-ḡāḡ-ı nübüvvetde mekīn (6) olan enbiyā-yı bīşīn 'aşr-ı devletlerinde böyle cereyān

itmediḡi a'dād-ı İbn-i (7) Sürāḡa'da ḡāşşa-i Muḡammediyeden ma'düddür.³⁴⁴⁹

ووجواز الوصية لآله مطلقا

(8)

وفي غيره وجه انما لا تصح الابرهام للفظ وروين القراءة والدين

(9)

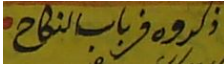
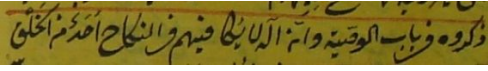
³⁴⁴⁵ Teşehhüd-i āḡīr-i şalatda ... Sübki-i Şafi'dir : - İÜ

³⁴⁴⁶ Ve men şalla aleyhi 'inde'l emri ellezi yuştefziru ev yeşḡaku minhu 'ādetun evc'al ale's şalate aleyhi kinayetün 'an şetmi'l-ḡayrı küfrün zekereḡü'l-ḡālīmi ve naḡalehu fi'l ḡādīmi ve men ḡakeme aleyhi fe kāne fi ḡalbihi min ḡükmihi cereḡün küfrün bi ḡilāfi ḡayrihi mine'l ḡükkāmi zekerehu el İştahri fi edabil ḡuzā. (Kim hoşnut olmadan, gülerек ya da birine küfür niyetiyle ona salavat ederse küfre girer. ḡālīm ḡādīm'de şöyle zikretmiştir: Onunla ilgili ḡükümde bulunurken kimin kalbinden zerre kadar şüphe geçerse küfre girer; ama diḡer peygamberimiz dışındaki hususlarda böyle bir ḡüküm yoktur. ḡükkāmi de İştahri eserinde yazmıştır.)

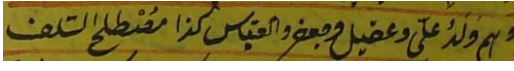

³⁴⁴⁷ Ve daḡī bir emr ... iftā itmüşlerdür : - İÜ

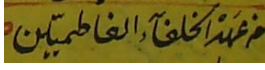
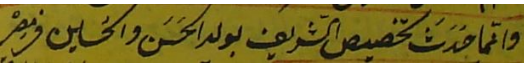
³⁴⁴⁸ Ve min ḡaşāşi inne'l-imāme ba'dehu lā yeküne illā vāḡiden ve lem yekun el-enbiyā' ḡablehu kazalike ḡāle İbn Sürāḡa fi'l-a'dād. (Ve ondan sonraki zamanlarda imamın sadece bir kişi olması ona has özelliklerdendir.)

³⁴⁴⁹ Ve daḡī silk-ı ... ma'düddür : Ve kendülerden soñra imāber olur enbiyā-yı müteḡaddimīn 'aleyhümü's-şalavātullahu'l-melikü'l mu'tin böyle deḡiller idi : İÜ

3450 (10) Daḥī ḥuṣuṣ-i nikāhda

āl-i resūlullah ṣallallahu ‘aleyhi vesellem hiç (11) kimesne kefā’ete cüsbān olmadığıñ ‘ulemā-i ümmet nikāh bābında taḫrīr tenşīşe (12) riḳḳat ve himmet eylediler.³⁴⁵¹

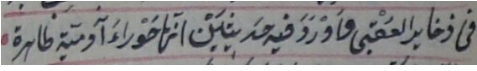
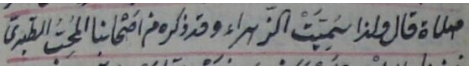
3452 (14) (13)

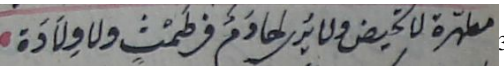
3452 (15) Ve daḥī āl-i beyt-

i nübüvvet-i edāt-ı cem‘le³⁴⁵³ eṣrāf-ı iṭlāk (16) olunur ki vāḥid-i şerīfdür bi-ma‘nā’l-‘uluvv ve cem‘i şürefā ve eṣrāfdur. (17) Ve ol silsile-i celile ve ensāb-ı nebile evlād-ı Ḥaydar-ı Kerrār ve biraderānı (18) ‘Aḳıl ve Ca‘fer-i Ṭayyār ve veled-i ‘amm-i ḥayrū’n-nās cenāb-ı ‘Abbās oldığı (19) e’imme-i eslāf-ı iştīlāḥ şāf-ı selāfīdür ve şerīf-i şerāfet (20) ile taḥşīş-i bi’z-zıkr ḥāşşeten iklīm-ı Mısrır’da ‘aşr-ı hulefā-i Fāṭimiyye ki āl-i ‘ubeyddür. 93A (1) Ḥudūs ve zuhūr eyleyüp hemān evlād-ı sibṭeyn-i mükerreremīn

Haseneyne (2) telḳīb ve taḥşīş olunup sâ’iri şöhret-yāb olmadı.³⁴⁵⁴ (3)

3454 (5) (4)

3455 (7) (6)

3455 (8) Ve daḥī (8) Zāḥirüddin el-Ḥanefī fetāvāsında

³⁴⁵⁰ Ve cevāzü’l-vaşiyye li-ilāhi muṭlaḳen ve fī ḡayrihi vechi ‘anhā lā taşihhi’l-ihāmü’l-lafzi ve tereddü beyne’l-kurābeti ve’d-dīn zekerühu fī bābi’l-vaşiyye ve innehu ilahun lā yukāfihim fī’n-nikāhi aḥadun mine’l-ḥalkı zekerühu fī bābi’n-nikāh. (Aile fertlerine şartsız vasiyet ona has özelliklerdendir. Bir görüşe göre başkaları için açık şekilde telaffuz etmekle olur. O vasiyet neslini ve dine yakın olanları kapsar. Bu vasiyet bölümünde kaydedilmiştir. Nikāhta hiç kimse onun ailesinin seviyesine ulaşamaz. Nikāh bölümünde kaydetmiştir.)

³⁴⁵¹ Daḥī ḥuṣuṣ-i nikāhda ... eylediler : - İÜ

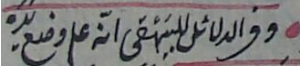
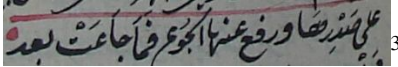
³⁴⁵² Ve yetluḳu ‘aleyhim el-eṣrāfi ve’l-vāhd-i şerīf ve hümm veledü ‘Alī ve ‘Uḳayl ve Ca‘fer ve’l-Abbās kezā muştaliḥü’s-selef ve innemā ḥadese taḥşīşü’ş-şerīf bi-veledi’l-Ḥasan ve’l-Hüseyn fī Mısr min ‘ahdi’l-hulefā el-Fāṭimiyyin. (Onlara şerefli deniyordu. Şerif Hz. ‘Alī, Hz. ‘Uḳayl, Hz. Ca‘fer ve Hz. Abbās’ın çocuklarıdır. Bu selefın içtihadıdır, ama şerifliği Ḥasan ve Hüseyin’e tahsis eden söylenti Fatimi halifelerin dönemindedir.)

³⁴⁵³ Edāt-ı cem‘le : SL

³⁴⁵⁴ Ve daḥī āl-i beyt-i ... şöhret-yāb olmadı : - İÜ

³⁴⁵⁵ Ve zıkr-ı şāḥibü’l-fetāvā ez-Züheyriyye mine’l-ḥanefiyye innehu min ḥaşāşehu inne ibnetuhu Fāṭıma raḍiyallahu te‘ālā ‘anhā lem taḥyız ve lemmā veledet ṭahuret min nifāsihā ba‘de sâ’atin ḥattā lā tafütuhā şalātu ḳāle ve-lizā sumiyyet ez-zehrā ve ḳad zekerehu min aşḥābinā El-Muḥibbu eṭ-Ṭaberī fī Zehāiri’l-‘uḳbī ve evrade fihi ḥadıṣeyni inneḥā havrā’e Ādemiyetun ṭahiretun muṭahhıretün lā taḥyize ve lā yurā ḥādemun fī ṭamşin ve-lā vilādeten. (Ḥanefi mezhebinden fetva sahibi Züheyriyye ona has özellikler arasında kızı Fatıma’nın hiç hayz olmadığını, doğumdan bir saat sonra nifas kanının kesildiğini ve bu

yād buyururlar ki mefhar-i ‘ālem-i şallallahu ‘aleyhi vesellem (9) hazretleriniñ haşāiş-i kübrālarındandır³⁴⁵⁶ kerīme-i muhteremeleri Fāṭimatü’z Zehrā (10) raḍiyallahu te‘ālā³⁴⁵⁷ ‘anhā nisāya ‘arīza-i³⁴⁵⁸ hayzla mübteliye olmayup vaqten eşnā-yı³⁴⁵⁹ vilādet-ı (11) veledde sâ‘at-i vāhıde müruruyla³⁴⁶⁰ nifāsdan tãhire olurdu. Tã ki bir vaqit (12) şalâtı terk itmedi.³⁴⁶¹ Ve lizã Zehrâ-i telkîbine sezã buyuruldu.³⁴⁶² Ve zehrâ luğatta seyyide (13) levn ve müşriķü’l-vecih ma’nâsınadır cenâb-ı mü’ellif buyurmuşlar ki biz mu‘aşer-i (14) şâfi‘iyye aşhâbımızdan Muḥıbbüddin Ṭaberî Zehâyir-ı ‘uķbâ-ı nâm-ı mü’ellif’inde zıkr ve yād (15) ve havâşş-ı Zehrâ’dan iki ‘aded haber-i mu‘teber irād eyledi ki bi-taḥķıķi cenâb-ı Zehrâ hüve Havvâ-i (16) Âdemiyye oldığı revnümâdur ki denes-i hayz ve nifāsdan tãhire ve naķiyye oldukları (17) zãhire ve infizãz-ı bekãret ve velâdetlerinde zât-ı mülkiyetü’ş-şifâtlarında (18) rîm ve dem nümâyân olmadığı

bãhirdür.³⁴⁶³ (19) ³⁴⁶⁴ Cenâb-ı

Zehrâ’-yı Betül (20) meclis-i sãmî-i hazret-i resüle ‘aleyhüme’s-selâm meşül eyleyüp elem-i gürisnegiden (21) beşş-i şekvã eyledikde dest-ı kerem peyvestini sîne-i duḡter vālã-yı aḡterine nihãde **93B** (1) eyleyüp Allahu³⁴⁶⁵ innehu lâ yecî’uha du‘âsın cenâb-ı kibriyãya firistãde buyurdıklarında teşekkür (2) günân ol hür-i zamân fe-mã cu’tu ba‘de kelãmiyle nãṭıķa cünbân oldukları haşîşelerinden (3) ta‘dãda edille-i delã’ildir.

 (4) ³⁴⁶⁶

Müsned-i İmâm Aḡmed (5) müstenid-i naķl-ı ġarîbdür ki vaķtã Zehrâ Havrãmeniş serã-

yiüzden ona Zehra lakabının verildiğini zikretmiştir. Bizim âlimlerimizden El-Muḥıbbu eṭ-Ṭaberî, Zehâiri’l-‘uķbî’de şöyle demiştir, Onun hakkında iki hadis vardır: İns-i huri emin ve temizdir, o ne adette ne de doğumda hayza girmez ve kan görmez.)

³⁴⁵⁶ Ve daḡı Zãhîrüddin el-Ḥanefî ... kübrālarındandır : Ve cümle-i haşāişlerindendir ki : İÜ

³⁴⁵⁷ Te‘ālã : İÜ

³⁴⁵⁸ Nisāya ‘arīza-ı : Ḥazretleri : İÜ

³⁴⁵⁹ Eşnã-yı : - İÜ

³⁴⁶⁰ Sã‘at-i vãhıde müruruyla : Yek sã‘at mürürında : İÜ

³⁴⁶¹ Tã ki bir vaqit şalâtı terk itmedi : Namazı fevt itmezdi : İÜ

³⁴⁶² Buyuruldu : Buyurulduġu fetãvã-i zuhuriyeden menküldür : İÜ

³⁴⁶³ Ve zehrã ... bãhirdür : - İÜ

³⁴⁶⁴ Ve fi’ d-Delã’il li’l-Beyḡakî innehu ‘aleyhisselãm veze’a yedehu ‘alã şadrihã ve refa’a ‘anhã’l-cu’a femã cã’et ba‘de. (Ve Beyḡakî’nin Delã’il’ine göre peygamber efendimiz elini onun göġsünün üstüne koymuş ve açlıġı ondan almıştır. Ondandır Hz. Fatıma acıkmamıştır.)

³⁴⁶⁵ Allahu : SL

³⁴⁶⁶ Ve fi mesned-i Aḡmed ve ġayrihi enneḡa lemmã iḡtezeret ġasalet nefsihã ve evşati en lâ yek-şifeḡa aḡadı fe-defeneḡa ‘aleyye bi-ġasliḡa zalike. (Ahmetin ve başkalarının rivayet ettiğine göre vefat zamanı gelince kendini örttü ve kimse açmasın diye vasiyet etti. Onu eşi Hz. Ali yıkadı ve defnetti.)

yı servere reftâr ve revîş (6) ešnâsında kendülerin şüst ve şevâ eylemeyüp hâlet-i ihtizârlarında (7) vaşiiyet buyurdılar ki kimesne vücūd-ı ‘itrnâk ve ‘anber-i âlūdını keşf itmiye (8) ba‘de’l-intikâl-ı zevc muhteremi İmâm ‘Alîyyü’l-Veli ğasl-i evveli ile defin-i

hâk-i (9) pāk eyledi.³⁴⁶⁷

وذكر الامام علم الدين العراقي امه فاطمة واما الرقيم

(10)

افضل من خلفاء الاربعة باتفاق ونقل عن مالك انه قال

(11)

افضل على بضعة من النبي علم احدا

³⁴⁶⁸

‘Alemü’ d-dîn ‘Irākî i’lāmı üzere (12) hâzret-i zehrâ pür tekrîm ve birâderi cenâb-ı³⁴⁶⁹ İbrâhîm rağiyallahu te‘âlâ ‘anhâ hâzretleri³⁴⁷⁰ hulefâ’-yı erba‘a-i çihâr- (13) yâr-ı güzînden bi’l-ittifâk efzâl ve şerefterîndürler.³⁴⁷¹ Hattâ İmâm Mâlik’den³⁴⁷² (14) menkûl-i maqbûldür ki buyurmuşlar cenâb-ı vücūd pür cūd-ı nebiyyi mevdüddan (15)

bir³⁴⁷³ kıt‘a üzere hiç kes³⁴⁷⁴ fâzîleter ve ‘âlî olmaz didiler.³⁴⁷⁵

ورمىك النار

للظهور قال ابوحنيفة كان الناس اجارته محرم ما فتح ابهم ساق

(17)

مقدس فرست مع محرم دوليس الناس لغبر صامه انت كذبت

³⁴⁷⁶

(18) Me‘ânî âşâr-ı taḥâvîden³⁴⁷⁷ menkûl eşerdür ki cenâb-ı³⁴⁷⁸ ‘Âişe şiddîka rağiyallahu te‘âlâ³⁴⁷⁹ ‘anhâya (19) nâs-ı³⁴⁸⁰ mahremlerdür. Her kiminle seferber olsalar mahremiyle müsâferet itmiş olurlardı. (20) Ammâ nâs anlarıñ ğayri nisâya bu vecihle mahrem olmaz deyu İmâm-ı A‘zam Ebü Ḥanîfe (21) rağiyallahu ‘anh bu hâşşa-i pür ihtişâsı yâd

³⁴⁶⁷ Müsned-i İmâm Aḥmed ... pāk eyledi : Daḥî ihtizârı hâlinde kendülerin şüst ve şevâ eyleyüp bir kimesne beni keşf etmeye deyu ba‘de’l-tavşie zevc-i mükerreremi imâm ‘Alîyy-i veli kerimullah-i vecih hâzretleri muḳaddem eyledikleri ğasl ile defn idüp tekrâr ğasle mübâşeret etmediği kavli-i müsned İmâm Aḥmed’e müstenidür : İÜ

³⁴⁶⁸ Ve zereke’l imâm ‘Alîmü’ d-din el-‘Irākî inne fâtimate ve eḥâhâ İbrâhîm efzalu mine’l-hulefâ’i’l-erba‘ate bi-ittifâk ve naḳle ‘an Mâlik innehu kâle lâ efzalu ‘alâ bez‘atin mine’n-nebiyyi ‘aleyhisselâm aḥâden. (‘Irākî ittifakla diyor ki, Hz. Fatîma ve kardeşi İbrâhîm dört büyük halifeden üstündür; ama Mâlik kimsenin peygamberin halifelerinden üstün olamayacağını ifade ediyor.)

³⁴⁶⁹ Cenâb-ı : Âla güheri : İÜ

³⁴⁷⁰ Rağiyallahu te‘âlâ ‘anhâ hâzretleri : İÜ

³⁴⁷¹ Hulefâ’-yı ... şerefterîndürler : Hulefâ’-yı erba‘dan bi’l-ittifâk efzaldür : İÜ

³⁴⁷² İmâm Mâlik’den : İmâm Mâlik cenâb-ı hâzret-i resüllallah şallallahu te‘âlâ ‘aleyhi vesellemden : İÜ

³⁴⁷³ Menkûl-i maqbûldür ki buyurmuşlar cenâb-ı vücūd pür cūd-ı nebiyyi mevdüddan bir : - İÜ

³⁴⁷⁴ Hiç kes : Bir kimse : İÜ

³⁴⁷⁵ ve ‘âlî olmaz didiler : Olmamağa sâlikdür : İÜ

³⁴⁷⁶ Ve fi Me‘ânî el-aşâr li’ṭ-Taḥâvî kâle Ebü Ḥanîfe kâne en-nâsu li-‘Âişete mahremen fe-ma‘a eyyühüm sâferet fe-ḳad sâferet ma‘a mahremin ve leyse’n-nâsu li-ğayrihâ mine’n-nisâ’i kezalike. (Taḥâvî’nin Me‘ânî adlı eserine göre insanların hepsi Hz. Aişe için namahrem idi. İsteddiği kişiyle gider gelirdi. Bu diğerkadınlar için geçerli değildi.)

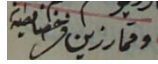
³⁴⁷⁷ Me‘ânî âşâr-ı taḥâvîden : Ve Ebü Ḥanîfeden me‘ânî âşârda : İÜ

³⁴⁷⁸ Cenâb-ı : Nâs-ı hâzret : İÜ

³⁴⁷⁹ Te‘âlâ : İÜ

³⁴⁸⁰ Nâs-ı : - İÜ

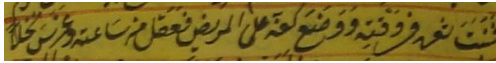
buyurdılar.³⁴⁸¹

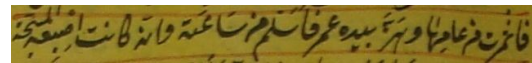
94A (1)

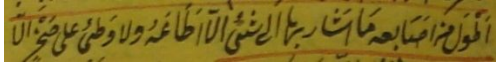
(2)

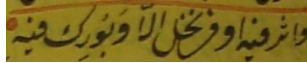
(3)

(4)

(5)

³⁴⁸² Ve yine haşāş-i

hazretten İmām Rezzīn irād buyurdıkları naql-i³⁴⁸³ İmām (5) Rezzīn'den dūr ki mūy-ı dilāviz hazretten bir şa're nāre sākıta olup āteş anı (6) sūhte itmedi ve dest-i cihān peyvesteni bir akra'īn-i sürebi sūdını nihāde ve meshiyle (7) derhāl³⁴⁸⁴ mūy-ı seri demīde oldu. Ve bir derd-mendi 'alīlīn şikemi üzere keff-i kerīmını (8) vaż' itmekle der ān 'aqla yāb ve dermān buldı. Ve bir şāh-ı hūzemāyı zemīne(9) nişānda ve ğares buyurmağla ol sālde pūr berek ve semere perver ve şāhsār (10) oldu. Nitekim Selmān-ı Fārisī'niñ kat' emr-i kitābeti içün velisi olan Yahūdi ile (11) çend dıraht-ı hūzemā bārder olmak każiyyesinde yāver olan mu'cizelerinde zuhūrı (12) taḥrīr-kerde-i ehl-i seydūr ve 'Ömer bin El-Ḥattāb raḍiyallahu 'anh et-tevvāb arzū-yı İslām'la dār (13) ḥayrzāne meşūl ve meclis-i ḥazrete duḥūl eyledikde mecāmi'-i sevbini hezz ve cebz (14) ile eslim yā 'Ömer ḥiṭābına mażhar olup der ān sā'at-ı İslāmi ile müşerref oldu. (15) Ve daḥī destgīr-ı ümmetān 'aleyhi şalavātü'l-mennāniñ engüşt-i müsecc-i dest-i (16) nūr-ı sirişti sā'ir asābi'-i şerīfelerinden ṭulanı idi ki ne şey'e āniñla işāret (17) buyursalar iṭā'at ve serfūrü bürde-i inḳiyād olurdu. Lakin rivāyet-i mezkūre (18) elsine-i ḥuffāz-ı muḥaddişeynde bī i'tibār ve sākıta olup ricl-i şerīfeleri işba'nda (20) şubutla taḥrīk-i nāṭıka buyurmuşlar. Ammā eṭvāliyet engüşt-i şahādet işāret-i 'aleyhleriyle emr (21) ve fermānlarına inḳiyāddan kināye olursa mecāzen ıtlākı şāḥiḥ olur ve daḥī bir şāhra-yı şammāya 94B (1) ḳadem nihād buyurdıklarında āna te'sīr-i belīğ zāhir veya bir

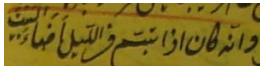
³⁴⁸¹ Vecihle ... yād buyurdılar . Kevnī maḥrem olamaz didiler : İÜ

³⁴⁸² Ve mimmā Rezzīn fī haşāş-i inne şey'en min şa'rihi saḳāte fī'n-nāri fe-lem yaḥterik ve ennehu mesaḥa bi-yedihi ra'se aḳra'e fe-nebbete şa'rahu fī vaḳtihi ve veza'a keffehu 'alā'l-merīzi fe-'aḳale min sā'atili ve 'azaze maḥlen fe-eşmeret min 'āmihā ve hezze biyedihī 'Ömer fe-esleme min sā'ati ve innehu kānet işba'ihī'l musaḥḥatu eṭvelū min ešābi'ihī mā ešāre rabbihā ilā şey'en illā eṭā'ahu ve lā vaṭ'i 'alā şāḥrīn illā ve ešere fihi ev fi naḥlin illā vebürike fihi. (Rezzīn onun özelliklerini sıralarken diyor ki, Onun kılları ateşe düşse yanmazdı, bir keçelin başını okşasa hemen saçı çıkardı, elini bir hāstanın üstüne koysa hāsta iyileşirdi. Bir hurma fidanı dikti, hemen hurma tuttu. Eliyle Hz.Ömer'i silkeledi, hemen Hz. Ömer Müslüman oldu. Ve onun şehadet parmağı diğer parmaklarından daha uzundu. Onunla neye işāret etse hemen ona itaat ederdi. Hangi taşa bassa ona tesir etmiş, o taşa bir hurma ağacı bereketlenmiştir.)

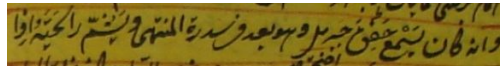
³⁴⁸³ İmām Rezzīn irād buyurdıkları naql-i : SL

³⁴⁸⁴ Der : NP

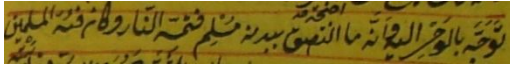
taḥayyül-i ḥüzemāya pā-nihād olsalar (2) hemān bereketi nümāyān ve bāhir olurdu.³⁴⁸⁵

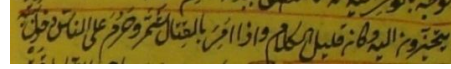
(3)

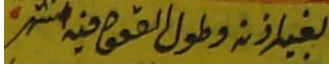
(4)

(5)

(6)

³⁴⁸⁶

Server-ı eşfiyā ‘aleyhi ecmeli’t-taḥāya vaḫt-ı (7) şeb hengām-ı lebrīz-i tebessüm olsalardur ve dervāze-i devleḥānelerin nürpāş (8) ve ziyā dār iderdi. Ve kuvve-i sām‘aları ol rutbe idi ki sidretü’l-müntehā olan (9) mesāfe ba‘de intehādan ḥafaḫ ve tabetāb cenāḥ-ı cenāb-ı Cibrīl ‘aleyhi selāmü’l-celīl gūş-zedleri (10) olurdu daḫī vaḫy-i ḥudā ile nāmūs-i ekber küşāyiş-i bāl ve per eyledikde teveccühlerine (11) rāyiḥa-i fāyiḥalarından bī kāst ve kem şemm iderdi. Ve daḫī cism-i enver ve beden-i münevverlerine (12) bir müslim temās ve iltisāk itmezdi ki nār ānı mess eyleye ve daḫī āteş-i ḥarb vaḫtā (13) firūzān eylediği ḥalde fi’e-i ehl-i imān ol şehsuvār-ı meydān-ı lāhūt ḥazretlerine (14) tevessül ve kila’et ve ḥimāyetine teveşşül-i birle taḥayyuz iderlerdi. Ve daḫī edeb-i āmūz (15) mekteb-i ḥikmet ‘aleyhi ennema’t-taḫiyye ḥazretleri nāḫıka-yı cenbān-ı tekellüm olmaları kılllet üzere (16) idi. Daḫī ‘azm-ı meydān-ı rezme emr ve cezm itseler evvelen teşmīr-i sâ’id zafer-i müsâ’idleriyle (17) ihtimām-ı tām buyururlar idi. Ve izn-i ‘ālileri erzānı buyurulmadıkca ḥāne-i sa’ādet-i (18) āşiyānlarına nāsīñ duḫūli ve ḫül-ı ku’ūdı felā tedḫulūhā ḫatta yū’zen leküm (19) āyāt-ı edeb fermāsiyla ḥarām kılındığı ḥaşāiş-i mezkūre-yi pür zīb ve rezīn İmām (20) Rezzīn bu

maḥalle

resīde

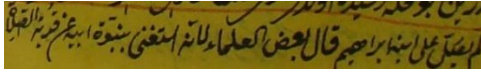
oldı.³⁴⁸⁷

(21)

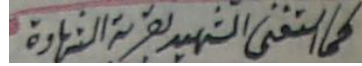
³⁴⁸⁵ Ve yine ḥaşāiş-i ... bāhir olurdu : - İÜ

³⁴⁸⁶ Ve innehu kāne izā tebesseme fi’l-leyli ezā’e elestu ve inne kāne yesma’u ḥaḫıka cibrīl ve hüve ba‘du fi-sidreti’l-müntehā ve yeşummu rāyiḥata izā teveccehe bi’l-vaḫyi ileyhi ve innehu mā inteşakka bi-yedinehu müslim fe-temessehü’n-nāru ve kāne fihi el-müslimīn yeteḥayyezüne ileyhi ve kāne kalülü’l-kelemlü ve izā umire bi’l-ḫitāli şemmere ve ḥarume ‘ale’n-nāsi duḫūle beytihi ba ḡayri iznihi ve ḫülü’l ku’ūdı fihi intehā. (O tebessüm edince karanlığın aydınlanması ve Sidretü’l Müntehā’da Cebrail’in hisşirtlarını duyması ve kokusunu alması ona has özelliklerdendir. Vahiy getirdiği zaman peygamberimizi kucaklayan ateş peygamberimizi yakmazdı. Ve o Müslümanların ağzıydı. Müslümanlar hep ona yönelirlerdi. Peygamberimiz hep az konuşurdu. Savaşta emrolunursa kolları sıvardı. Ve o insanlara izin vermeden insanlar içeri giremezlerdi. Bütün mekânlar onunla nurlanıp yayıldılar.)

³⁴⁸⁷ Server-ı eşfiyā ... resīde oldı : - İÜ

95A (1)

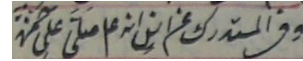
3488

Hāvī-i

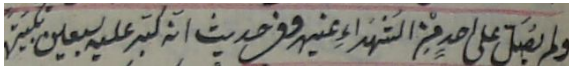
nāşir-i yümni³⁴⁸⁹ ihtivā ve izāhında³⁴⁹⁰ neşri üzere³⁴⁹¹ (2) hāzret-i imām el-enbiyā ‘aleyhi’t-tahāyā³⁴⁹² puser-i ‘ālī güher-i İbrāhim ‘aleyhi’s-selām er-raḥīm (3) rihletinde³⁴⁹³ şalāt-ı cenāzelerine kıyām itmedi³⁴⁹⁴ maḳūl-ı ba’z-ı i’lām-ı hikmet (4) peyāmdur ki şühedā-yı ‘ālīmaḳām kurbet-i a’lāy derece-i şahādetle şalāt-ı cenāzeden (5) istiğnāları gibi cenāb-ı İbrāhīm daḫī vālid-ı büzürg-vārları³⁴⁹⁵ nübüvvetle kurbet-i (6)

şalātdan

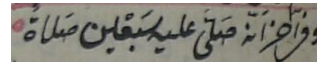
müstağnī

buyurıyla³⁴⁹⁶

(7)

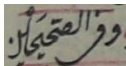

(8)

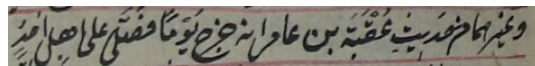

3497

Müstedrek-i ḫākimde Enes raḍiyallahu ‘anhdan (9) mervī eşerdür hāzret-i seyyidü’l-enbiyā ‘aleyhi’ş-şalavāt ve’t-tahāyā Uḫud gāzāsında ‘amm-ı mükerrremi (10) seyyidü’ş-şühedā Ḥamza raḍiyallahu ‘anh üzere ma’a şahādet-i cenāzesi üzerine şalātı kıyām (11) buyurdılar sâ’ir şühedā-yı kirāmdan bir şehīd-i ḫaḳīkī üzere şalāta derkār oldılar (12) daḫī bir haber-i mu’teberde vürūd eyledi ki nebiyy-i beşir ve nezīr-i bi-taḫşīş-i ‘amm-i mihribānları (13) Ḥamza üzere yetmiş kerre tekbīr eyleyüp rivāyet-ı diğerde yetmiş şalātla cenāb-ı (14) Ḥamza raḍiyallahu ‘anhayı şilāt-ı şalāta³⁴⁹⁸ kıyām buyurdılar.³⁴⁹⁹

(15)

(16)

³⁴⁸⁸ Ve fī nūketi’l-Hāvī li’n-Nāşiri revā innehu ‘aleyhi’s-selām lem yuşalli ‘alā ibnihi İbrāhīm kāle ba’ze’l-‘ulemā-i li-ennahu isteğnī nübüvveti ebihī ‘an kurbetü’ş-şalāt kemā istağnī eş-şehīd bi-kurbeti’ş-şehāde. (Hāvī’nin kitabında Nāşiri’nin rivayetine göre Peygamberimiz (SAV) oğlu İbrahim’in cenaze namazını kıldırılmamıştır. Bazı âlimler diyorlar ki, Babasının peygamberliğiyle cenaze namazına ihtiyaç kalmamıştır. Şehitlerin şehadetleriyle yakınlaşması gibi.)

³⁴⁸⁹ Hāvī-i nāşir-i yümni : Yümni : SL

³⁴⁹⁰ Hāvī-i nāşir-i yümni ihtivā ve izāhında : İzāhında : SL

³⁴⁹¹ Neşri üzere : Meşhur-ı nūket nāşiridür ki : İÜ

³⁴⁹² ‘Aleyhi’t-tahāyā : ‘Aleyhi efḍali’ş-şalavāt ve ekmeli’t-tahāyā : İÜ

³⁴⁹³ Güher-i ... rihletinde : Güheri üzere : İÜ

³⁴⁹⁴ Cenāzelerine kıyām itmedi : Cenāzeye kıyām buyurmadılar : İÜ

³⁴⁹⁵ İ’lām-ı hikmet ... büzürg-vārları : İ’lāmdur ki İbrāhīm ‘alā ebiyye ve ‘aleyhi’s-selām er-raḥīm peder-i büzürg-vār tebārları : İÜ

³⁴⁹⁶ Buyurıyla : İdiler. Nitekim şehidin kurbet-i şehādetle şalātdan istiğnāları gibi : İÜ

³⁴⁹⁷ Ve fī’l-Müstedrek ‘an Enes’in ennehu ‘aleyhi şalla ‘alā Ḥamzete ve lem yuşalli ‘alā aḫadın mine’ş-şühedā’i gayrihi ve fī ḫadīş-i innehu kebbere ‘aleyhi seb’ine tekbireten ve fī āḫire ennehu şallī ‘aleyh seb’ine şalāten. (Müstedrek’te Enes’in rivayetine göre Peygamberimiz Hz. Hamza’nın cenaze namazını kıldırıldıktan sonra başka hiçbir şehidin namazını kıldırılmamıştır. Bir hadise göre onun üzerine yetmiş tekbir getirmiş, başka bir hadise göre onun üzerine yetmiş namaz kılmıştır.)

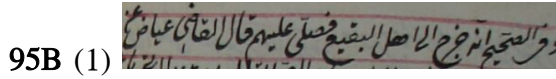
³⁴⁹⁸ Şalāvata : SL

³⁴⁹⁹ Müstedrek-i ḫākimde ... kıyām buyurdılar : - İÜ

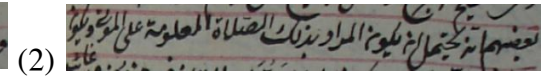

³⁵⁰⁰ Kitāb-ı (17) şaḥīḥ-i Buḥārī ve

Müslim ve ğayri hümā ḥāviyān oldukları ‘Ukbe bin ‘Āmir raḍiyallahu ‘anh el-ġāfir (18) ḥadīs-i şerīfindendir. Ḥazret-i seyyidü’l-‘ālemin imāmü’l-müttaḳīn yevmen mā şühedā-yı Uḥud (19) ziyāretiyle cebel-i Uḥud’a kādime-i cünbānı teşrīf olup anlar üzerine (20) şalāt-ı ‘alā’l-meyyite kıyāmla şehīdān-ı kirāmı talṭif eyledi. Bu ḥālet ḳurb-ı rihlet-i (21) ḥazretde vakū’ yāfte ve şühedānıñ sekiz sene defni mürürundan soñra zuḥūr itmişidi.³⁵⁰¹

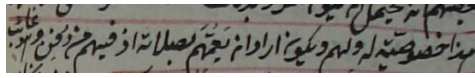

95B (1)

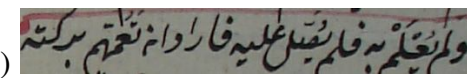

(2)

(3)

(4)

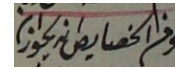

³⁵⁰²

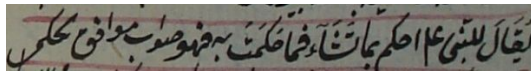
Ve daḥī

ḥaber-ı şaḥīḥi Buḥārī’de (5) vürüd eyledi ki ḥazret-i nebiyy-i şefi’ Medīne’de meḳābir-i ehl-i baḳī’ ziyāretinde (6) ḥaṭve-i cünbān olduklarında üzerlerine namāzla ḳā’im oldılar. Ḳāzī ‘İyāz (7) ‘aleyhi raḥme el-feyyāz ba’zı ‘ulemādan naḳl ider ki şalāt-ı ḥazret muḥtemeldür ki (8) mevtāya kılınan şalāt-ı cenāze-i ma’hūde olup bu ḥuşuş ḥazrete (9) maḥşuşa ola ve murād-ı ‘ālileri kendüler Medīne’de nā mevcūd iken anlar defn (10) olup üzerlerine şalāt-ı ḥazret-i güzerān itmediğinden nāsī anlara vukūf (11) olmamağla şalāta kıyāmlarıyla ta’mīm ve bereketi cümleye ām ve şāmile olmak niyetiyle (12) şalat-

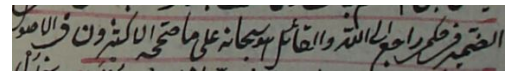
ı kāmile edāsıyla mücāmele buyurmuş olalar.³⁵⁰³

(13)

(14)

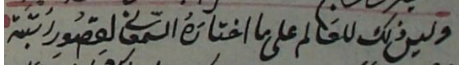

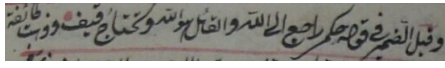
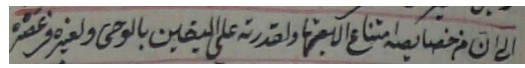
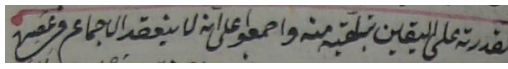
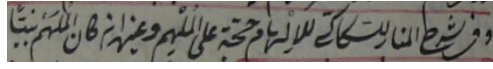
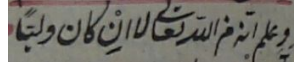
³⁵⁰⁰ Ve fi’ş-şahīḥayn ve ğayr-ı işmām-ı ḥadīs ‘Uḳbe bin ‘Āmir ennehu ḥarece yevmen feşallī ‘alā ehli Uḥudin şalātun ‘alā’l-meyyiti ve zalike ḳurbu mevtihi ba’de semān-ı sinini min defnihim. (Başkağının ve ‘Uḳbe bin ‘Āmir’in iki sahih hadise göre Peyğamberimiz bir gün çıkar ve Uḥut şehitlerinin üzerine namaz kılar. Bu olay onun vefatına yakın bir zamanda gerçekleşir. Uḥut’takilerin şehādetlerinin üzerinden sekiz yıl geçmiştir.)

³⁵⁰¹ Kitāb-ı şaḥīḥ-i ... itmişidi : - İÜ

³⁵⁰² Ve fi’ş-şahīḥ innehu ḥarece ilā ehli’l-baḳī’ fe-şallī ‘aleyhim ḳāle el-Ḳāzī ‘İyāz ‘an ba’zihim innehu yaḥtemilu en yekūne el-murādu bi-zalike’ş-şalātu el-ma’lūmeti ‘alā’l-mevtā ve yekūnu hazā ḥuşuşiyetun lehu ve lehum ve yekūnu erāde en ye’ummehum bi-şalāti iz fihim min defni ve hüve ġā’ibün ve lem yu’lem bihi fe-lem yeşulli ‘aleyhi fe-erāde ene ye’ummehum bereketihi. (Ve Sahiḥe’de bir gün Peyğamberimiz Cennetü’l Bakia’ya gider ve orada yatanların üzerine namaz kılar. Ḳāzī ‘İyāz diyor ki, Bazıların görüşüne göre o kıldığı namaz bildiğimiz namazdır. O da onun özelliklerinden olur. Bu namazla hepsini kucaklamak istemiştir. Çünkü bazıları defnedilirken kendisi orada yoktu. Bu yüzden onların üzerine namaz kılmamıştı. Bu namazla hepsini bereketiyle kucaklamak istemiştir.)

³⁵⁰³ Ve daḥī ḥaber-ı şaḥīḥi ... buyurmuş olalar : - İÜ

(15) ³⁵⁰⁴ Ve daḥī ol (16) ḥazretin ḥaṣāṣından ma'dūddur ki ol ḥākim muḥallime-i 'adil ve dār 'aleyhisselām (17) rabbū'l-'ibād kendu ṣān-ı 'adālet i'tiyādlarında dimek cā'iz olur ki (18) biz dilediğimiz şey ile ḥükm ideriz. Her ne ki ānīla ḳazā olundu ise ḥükmüme muvāfıq-ı 'ayn (19) ṣevāb ve ṣer'ime muṭābıḳ olduğu bī irtiyādur dimeleri taṣḥīḥ kerde-i fuḥūl-i 'ulemā (20) fi'l-uşūli revā ve ³⁵⁰⁵ sezādur. Bu ma'nā ise Muḥtar İmām Sem'ānī üzere bir ḥākim ve 'ālim (21) için ḳuşūr-ı mertebelerinden nāṣī tefuvve ve tekellüm-i revād-ı cesbān degildir. ³⁵⁰⁶

96A (1) (2)
 (3) ³⁵⁰⁷ (4) Ve daḥī ṣāri' ṣer'-i mübeyyine 'aleyhisselāmullah el-mu'tin ḥazretleri vaḥy-ı sübhānī birle emr-ı (5) yaḳīn üzere ḳudret-yāb olduklarından ānuñcūn kendulere ictihād-ı mümteni'dür ve 'aṣr-ı (6) risāletlerinde daḥī mu'āşırınıñ ol ḥazretten 'iyānen yaḳīn ³⁵⁰⁸ üzere telāḳḳī-i (7) iḳānlarından ötürü ictihādın imtinā'-i cümle-i ḥaṣṣīşelerinden olduğına bir ṭā'ife zāhiblerdür. (8) Ve daḥī ictimā'-i 'ulemā üzere 'aṣr ve eyyām-ı seyyidü'l-enāmda bāb-ı in'ikād-ı icmā' küşāde kılınmadı. ³⁵⁰⁹ (9) (10) ³⁵¹⁰

Şerḥ-i menār uşūl-i pür vüşūlde menküldür ki ³⁵¹¹ ilhām-ı (11) rabbānī mülhem olan

³⁵⁰⁴ Ve fi'l-ḥaṣāṣi innehu yecūzu en yukāle li'n-nebiyyi 'aleyhisselām aḥkeme bi-mā teṣā'e femā ḥakemet bihi fe-hüve ṣevābun muvāfıḳun yaḥkimü'z-zamīri fi ḥükmi rāci'in ilā Allahu ve'l-ḳā'ili hüve subḥāne 'alā mā ṣaḥḥaḥa el-ekṣerüne fi'l-uşūli ve leyse zalike li'l-ālemi 'alā mā eḥtārehu es-sem'ānī li-ḳuşūri rütbe. (Ve istediği gibi hükmetmenin ona cāiz olması Peygamberimize has özelliklerdendir. O neye hükmederse doğrudur, uygundur. Çoğunun doğruladığı fıkıh usulüne göre hükümdeki zamir Allah'a aittir, söyleyende odur.)

³⁵⁰⁵ Revā ve : SL

³⁵⁰⁶ Ve daḥī ol ḥazretin ... degildir : - İÜ

³⁵⁰⁷ Ve ḳīle'z-zamīri fi ḳavlihi ḥükmi rāci'u ilāllahi ve'l-ḳā'ili hüve allahu ve taḥtācu ḳayfu ve zehebet ṭā'ifetin ilā enne min ḥaṣāṣi imtinā'i'l-ibtihādi li-ḳudretihi 'alā'l-yaḳīn bi'l-vaḥyi ve li-ḡayrihi fi 'aṣrihi li-ḳudretihi ale'l yaḳīn bi-talaḳḳubihī minhu ve ecma'u alā ennehu la yen'akidu el icma' fi 'aṣrihi. (Bir grup insan diyor ki, O sadece doğruyla olurdu ve doğruları yaptırmak için de vahiyden güç alırdı. Onun doğruya gücü yeterdi. Bunlar ona has özelliklerdir. İttifak edilen bir görüşe göre onun döneminde icma olmazdı.)

³⁵⁰⁸ Yaḳīn : SL

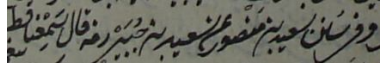
³⁵⁰⁹ Ve daḥī ṣāri' ... kılınmadı : - İÜ

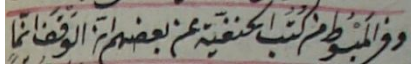
³⁵¹⁰ Ve fi Şerḥi'l-Menār li's-Sekākkī li'l-ilhāmi ḥüccetün 'ale'l-mülhemi ve ḡayruhu en kāne el-mülhemu nebiyyen ve 'Alīme innehu min allahi te'ālā lā in kāne veliyyen. (Sekākkī'nin Şerḥi'l-Menār'ında ilham alan peygamber oluşu ilham sahibi için delildir. Ve bilir ki, bu ilham Allah'tandır. Veli değildir ama söylenmiştir.)

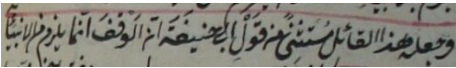
³⁵¹¹ Menküldür ki : SL

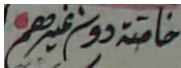
haqqında ve ğayrīde hüccet-i kavīyye ve müstenide vefīyyedür ammā bi-şarṭi (12) ān ki mülhem olān peygamber ise ve ilhām olunan kıbel-i bārīden teveccühüne dānā (13) ve ‘ālim olduĝu hālde cenāb-ı risālet me’āba hāş olup evliyāya hāşş olmaz demişlerdir.³⁵¹²

(14) (15) Müfessir-i

bīhamāl İbn Münzır Pür kemāl tefsīrinde ‘Amr bin Dinār (16) raḍiyallahu ‘anhdan rivāyet ider ki bir kimesne ‘Ömer bin El-Ḥaṭṭāb raḍiyallahu ‘anh et-tevvāba ḥiṭāb idüp (17) ḥüdāniñ saña erā’e eylediĝi vechle ḥükm ve қаzā ile didikde keff-i lisān-ı it (18) bu ḥuşūş kelām-ı peygamber ‘aleyhisselām cenāblarına maḥşūşdur deyu serzeniş ve ‘itāb (19) eyledi. Ya’nī taḥakkum-ı beyne’n-nās bimā erāke allahu āyet-i celīlesiyle nebiyyi muḥtereme hāş olur. (20) dimeĝi murād eyledi.³⁵¹⁴ (21)

 ³⁵¹⁵ Sünen-i sa’īd’de Sa’īd bin Cübeyr raḍiyallahu ‘anhdan mervīdür ki hiçbir peygamber **96B** (1) harb ve kıtāl eşnāsında maḳtül olduĝı ĝuş-zedimiz olmadı deyu buyurdıkları daḥī (2) ḥavāşşdan ‘add olunur.³⁵¹⁶

(3) (4) (5)

 ³⁵¹⁷ Kütüb-i mezheb-i Ḥanefiyye’den mabsūtda ba’zı fuḳahā’yı Ḥanefiyye baş-ı (6) kelām itmüşdür ki vaḳf ve tesbīl-i enbiyā-yı kirāma hāşş bir emr lāzım-ı celīldür. (7) Ğayrı kimesneler vaḳf itmeĝe şāyān ve ‘adīl degüldür deyüb ḥadīs-i şerīfde

³⁵¹² Şerḥ-i menār ... demişlerdir : - İÜ

³⁵¹³ Ve fi tefsīri İbnehü’l-Münziru ‘an ‘Amr bin Dinār enne reculen ḳāle li-‘Ömer aḥkem bi-mā erākallahu fe-ḳāle ma innemā hazīhi li’n-nebiyyi hāşşaten. (İbnehü’l-Münzır tefsirinde Amr bin Dinār’ın rivāyet ettiĝine göre bir ĝün adamın biri Hz. Ömer’e Allah’ın sana gösterdiĝi gibi ḥükm, der. Hz. Ömer sen ne diyorsun bu özellik peygamberime aittir, diye cevap verir.)

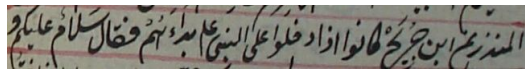
³⁵¹⁴ Müfessir-i ... murād eyledi : - İÜ

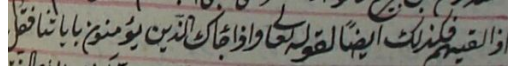
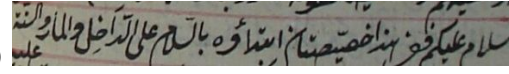
³⁵¹⁵ Ve fi Sünen-i Sa’īd bin Maşşūr ‘an Sa’īd bin Cübeyr raḍī ḳāle semi’nā ḳaṭtu enne ḳatele fi’l-ḳitāl. (Sa’īd bin Maşşūr’un Sünen adlı eserinde Sa’īd bin Cübeyr’den aktardığına göre hiçbir peygamberin savaştta maktul olduĝu kulaĝımıza çalınmadı, demiştir.)

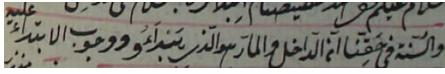
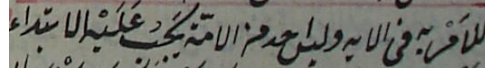
³⁵¹⁶ Sünen-i Sa’īd’de ... ‘add olunur : - İÜ

³⁵¹⁷ Ve fi’l-mabsūt min kütüb-i’l-Ḥanefiyye ‘an ba’zihim inne’l-vaḳfe innemā yelzemu bi’l-enbiyā’i hāşşaten dūne ğayrihim ve ḥamele ‘aleyhi ḥadīs lā-nürişe mā tereknā şadaḳaten ve ca’alehu hazā’l-ḳā’ile müsteşnā min ḳavli Ebī Ḥanīfe inne’l-vaḳfe innemā yelzemu mine’l-enbiya’i hāşşeten dūne ğayrihim. (Hanifi kitaplarında Mabsut’ta bazıların dediĝine göre vaḳf etmek peygamberlere has bir özelliktir. Başkaları için geçerli deĝildir. Bu görüşe peygamberlerin bıraktığı mal ve sadaka kalır hadisiyle varmışlardır. Bu görüş İmam-ı Ebū Hanife’nin görüşünden ayrı tutulmuştur. Ve İmam-ı Ebū Hanife diyor ki, Vakıf sadece peygamberler hastır başkası için geçerli deĝildir.)

(8) biz mu‘āşir-i enbiyā terk-i mīraş eylemez bizim terekemiz şadaqadır. Ya‘nī vaqf olur. (9) Haber-i münifī üzere haml eyleyüp kâ‘il-i mezkūr Ebi Hanīfe rađiyallahu ‘anhū inne‘l-vaqfe (10) innemā yelzemu mine‘l-enbiyā hāşşaten dūne ğayrihim

ķavlınden müsteşnā kılındı.³⁵¹⁸ (11)

(12) (13)

(14) (15) ³⁵¹⁹

Ve daħī İbn-i Münzir (16) Tefsīr-i celīl’inde³⁵²⁰ bu nādire ile müfessirdür ki aşhāb-ı³⁵²¹ kirām ħazret-i³⁵²² peyġamber-i ‘ālī-makām meclis-ı pür (17) ihtirāmına duġul eylediklerinde ol ħazret³⁵²³ anlara selāmun ‘aleykum ile taħıyyat-ı kelāma (18) ibtidā iderdi. Ve her çend anlara mülākātında daħī bed’ islāmı³⁵²⁴ ser-āġāz buyururdu. (19) Zīrā Ķur‘ān-ı ħakīmde fermān-ı rabb-ı kerīm vech-i mezkūr üzere ta‘līm buyurulmaġın emri- (20) ħüdāya imtişāllerinden³⁵²⁵ nāşī idi. İmdi ħuşūş-ı mezbūrda³⁵²⁶ iki ħāşşa pertev-i (21) nemayı zühürdur ki³⁵²⁷ biri daħil ve mārri üzerlerine selāmıla ibtidārdur.³⁵²⁸ Bizler ħaġķında mārri 97A (1) ve daħil-i bed’ selāmıla me‘mūriyyet ve mesnūniyyeti ħāşıl olur.³⁵²⁹ Ve biri daħī āyet-i (2) mezkūra ile cenāb-ı ‘ālileri me‘mūr buyurulduġı

³⁵¹⁸ Kütüb-i mezheb-i ... müsteşnā kılındı : - İÜ

³⁵¹⁹ Ve fī tefsīru innehu el-Münezzar ‘an İbn-i Cüreyc kânü izā daħalü a‘lā‘n-nebiyyi ‘aleyhisselam bedā‘ehum fe-ķāle selāmun ‘aleykum ve izā likāyhüm fe-ķezalike izān li-ķavlihi te‘ālā ve izā cā‘ekeellezine yu‘minūne bi-āyātina fe-ķul selāmun ‘aleykum fe-fi haza ħaşşiyşetan ibtidā‘uhu bi’s-selām ‘alā‘d-daħili ve‘l-māru ve’s-sünneti ve’s-sünneti fi ħaġķinā inne‘d-daħilu ve‘l-mārre hüvellezi yebdā‘u ve vüçübü‘l-ibtidā‘u ‘aleyh li‘l-emri bih fi‘l-āyeti ve leyse aħadun mine‘l-ümmeți yecibu ‘aleyhi‘l-ibtidā‘u. (Münezzar’ın tefsirinde İbn-i Cüreyc’in görüşüne göre sahabiler Peygamberimizin yanına geldiklerinde ya da karşılaştıkları yerlerde selāmun ‘aleykum lafzıyla selama ilk Peygamberimiz (SAV) başlarmış. Çünkü ayette emredilmiş, **Āyetlerimize inanan kimseler sana geldiği zaman, onlara şöyle de: “Selām üzerinize olsun.** Bu āyetten sonra rastladığı insanlara selamı ilk peygamberimiz verirdi. Bu ona has özelliklerdendir. Ama bizler için sünnettir ve selamda önce söyleyişin önemi yoktur.) En‘ām suresi 54. āyet

³⁵²⁰ Tefsīr-i celīlinde : Tefsīrinde : İÜ

³⁵²¹ Aşhāb-ı : Şahabe-i : İÜ

³⁵²² Ĥazret-i İÜ

³⁵²³ Ĥazret : Ĥazret-i risalet penah ‘aleyh-i şalavātü‘l-ilah : İÜ

³⁵²⁴ Bed’ islāmıla : Selāmıla : SL, İÜ

³⁵²⁵ Bed’ islāmıla ... imtişāllerinden : Selāmıla bed’ ve āġāz ederdi. Kelām-ı bārīde emr olındığı üzere me‘mūriyyetlerinden : İÜ

³⁵²⁶ Ĥuşūş-ı mezbūrda : Pes bunda : İÜ

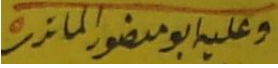
³⁵²⁷ Pertev-i nemayı zühürdur ki : Revnümā olup : İÜ

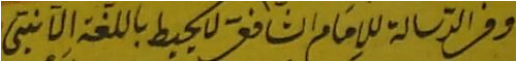
³⁵²⁸ Üzerlerine selāmıla ibtidārdur : Üzere ibtidā-i selāmıla : İÜ

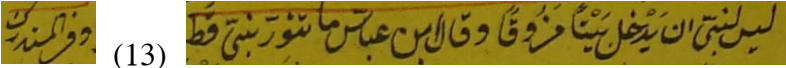
³⁵²⁹ Me‘mūriyyet ve mesnūniyyeti ħāşıl olur : Me‘mūriyyetleri mesnūndur : İÜ

huşuşdan vücüb bed'-i bi's-selām (3) taqarurı mā-lā kelāmdur. Pes ümmetden bir aḥad üzerine fī külli ḥālin ibtidā'-i selām (4) icāp itmediği İbn-i Cüreyh 'aleyhi'r-raḥmeden

menkūl-i mākāldür.³⁵³⁰ (5) (6)

 ³⁵³¹ Daḥī cümle-i³⁵³² ḥaşşîşe-i ḥazret-ı ḥabībullahdur³⁵³³ ki 'ālem-i³⁵³⁴ menāmda (7) daḥī rū'yetullah teşrifî cā'iz ve ol şerefü'l-ḥā'iz³⁵³⁵ olur. Bu sa'adet gayriyle³⁵³⁶ fī aḥadi'l- (8) kavleyn terettüb itmez.³⁵³⁷ Muşannef-i kuddüsullah ruḥa buyurmuşlar³⁵³⁸ ki 'adem-ı cevāz (9) rū'yet-i ḡayri benüm daḥī muḥtārım ve iḥtiyārkerde-i Ebi Manşūr³⁵³⁹ Māturīdi'dür didiler.³⁵⁴⁰ (10)

 ³⁵⁴¹ Muḥammed bin İdrīs (11) eş-Şāfi'î raḍiyallahu 'anha mensūbe risāle-i cemīlede cemī'ü's-sünnet-i 'Arab³⁵⁴² ve luḡatı iḥāṭa (12) itmez illā peygamber her dile dānā ve her zebāna āşinālardur deyu buyurmuşlar.³⁵⁴³

 ³⁵⁴⁴ (14) Müstedrek ḥāvī olduğu üzere enbiyā-yı 'izām cenābları münakkaş ve müzahref (15) ḥāne ve kāşāneye pā nihāde-i duḥūl olmayup İbn 'Abbās fezā'il-i istinās (16) rivāyetinde peygamberān-ı 'ālī şiyemān-ı vücūd-ı nūr-ı ālūdlarına zirnīḥ ile ma'mūl-ı (17) nevre ki müy-ı vücūdı

³⁵³⁰ Buyurulduğu ... mākāldür : Olduğu vecihle üzerlerine vücüb-ı ibtidā' taqarurı meşhurdur : İÜ

³⁵³¹ Ve min ḥaşşāşi innehu tecūzzu lehu rū'yetullah-ı te'ālā fī'l-menām ve lā yecūzu zalike li-ḡayri fī aḥadi'l-kavleyni ve hüve iḥtiyārī ve 'aleyhi Ebū Manşūr el-Māturīdī. (İki görüşten birine göre, benim ve Ebū Manşūr el-Māturīdī'nin görüşü de budur ki, Peygamberimizin Allah'ı rüyasında görmesi ona has özelliklerdendir ve cāizdir.)

³⁵³² Cümle-i : - İÜ

³⁵³³ Ḥabībullahdur : Ḥabīb-i ilah şallallahu te'ālā 'aleyhi vesellemdür : İÜ

³⁵³⁴ 'Ālem-i : - İÜ

³⁵³⁵ Ve ol şerefü'l-ḥā'iz : - İÜ

³⁵³⁶ Bu sa'adet gayriyle : Ḡayriler bu sa'adeti : İÜ

³⁵³⁷ Terettüb itmez : Cā'iz olmaz : İÜ

³⁵³⁸ Kuddüsullah ruḥa buyurmuşlar : Ḳuddise sirrihu buyurur : İÜ

³⁵³⁹ Ebi Manşūr : - İÜ

³⁵⁴⁰ Didiler : - İÜ

³⁵⁴¹ Ve fī'r-risāleti li'l-İmām eş-Şāfi'î lā yaḥbiṭu bi'l-luḡati illā nebiyyi. (İmām Şāfi'î'nin risalesine göre hiç kimse luḡata tam anlamıyla onun kadar hakīm değildir.)

³⁵⁴² 'Arab : NP

³⁵⁴³ Muḥammed bin İdrīs ... buyurmuşlar : - İÜ

³⁵⁴⁴ Ve fī'l-Müstedrek leyse li-nebiyyi en yedḥule beyten mezūken ve kāle İbn-i 'Abbās mā tenevvüre nebiyyi kaṭṭu. (Müstedrek'te hiçbir harābe ev yoktur ki peygamber içine girip de ıslah olmasın, İbn-i 'Abbās da Allah nuruyla nurlandırılmamış hiçbir peygamberin olmadığını ifade ediyor.)

berkende ve derīde ider. Țilā ve ma‘cūndur isti‘māl nūmūd³⁵⁴⁵ (18) olmadılar deyu

mervī-i meşhurdur.³⁵⁴⁶

وقال قاتادة انما عبارة الرؤيا بالظن صحيح

(19)

اللهم انما ما بيننا وبينك ما بيننا قال ابن جرير هو كذبت وعلم الانبياء

(20)

واما الانبياء فما عتبهوه كما نزل في الاحكام

³⁵⁴⁷

Ḳatāde

tefsīrinde bu vechle hüsn-i tekrīr ve ta‘bīr (21) buyurur ki ‘ālem-i menāmda müşāhede olunan rū’yānīñ zāhiren ta‘bīri zann ve gümān üzere mu‘abber 97B (1) olduğu nūmāyāndur pes mevlā-yı müte‘āl celle ‘ani’ş-şebbih ve’l-miṣāl andan dilediğini (2) rū’yā-yı şādıka ve rahmānı kılınmağla mir’āt-ı zuhūrda taḥkīk buyurup ve keyfe (3) mā yeşā’u kimini adğās ve ahlām kılınmağla izhār-ı vukū’dan iskāt ve baṭṭāla (4) terkīk ider. Ta‘bīr ve taḥrīr İbn Cüreyr’dür ki ḥālet-ı mezkūra enbiyā ‘aleyhimü’t-taḥāyānīñ (5) gayride cāriye olup peygamberān ḥāzerātı her ne kim ḥāl-ı rū’yāda ta‘bīr buyursa (6) lā-

raybe velā mirye vukū’-ı zuhūrı vāqı’a ve sāriyedür.³⁵⁴⁸

وكذب تغلبت بن

(7)

فانتم من اخذ الزهراء فتمنعوا له فلم يصيبها منه ابو بكر ولا عمر ولا عثمان حتى مات

(8)

في شرافة

³⁵⁴⁹

Şa‘lebe irtikāb-ı dūrūğla

debdebe itmeğın zecren lehu mālınıñ zekātını (9) aḥz ve ḳabūl buyurmayup ḥulefā’-i şelāse daḥī zamān-ı ḥilāfetlerinde ittībā‘en (10) li’l-ḥāzre ahdi zī’n-nüreynde Şa‘lebe

vefāt idinceye dek aḥz ve kabūl itmediler.³⁵⁵⁰ (11)

وكذبت كذبت وهب فانتم من ردوا الاطراف فاعة فلم

(12) Ve temim-i ḥātūn (13) daḥī kizbih-i ictirā

itmekle ‘uḳubeten lehā zevc-i rufā‘anıñ muṭallikası olmağın mürāca‘atı (14) murād olundukda redd ve rücū‘a ruḥşatdan ol ḥāzret imtinā‘ ve şeyḫayn-i mükerrēmīn(15)

³⁵⁴⁵ Nūmūd : NP

³⁵⁴⁶ Müstedrek ... meşhurdur : - İÜ

³⁵⁴⁷ Ve ḳāle Ḳatāde innemā ‘ibāretü’r-rü’yā bi’z-zan fe-yaḥiḳkullahu te‘ālā minhā mā yeşā’u ve yebtulü mā yeşā’u ḳāle İbn-i Cerīr hüve kezālike fi gayri’l-enbiyā’ ve ammā’l-enbiyā fe-mā ‘aberruhu ke’en lā muḥāletun. (Ḳatāde diyor ki, Rüyalar kesin değıldir. Allah istediğı kısmını gerçekleştirir istediğı kısmını da iptal eder. İbn-i Cerīr bunun doğru olduğunu ve peygamberlerin gördükleri rüyaların doğru ve gerçek olduğunu ifade ediyor.)

³⁵⁴⁸ Ḳatāde tefsīrinde ... sāriyedür : - İÜ

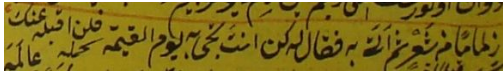
³⁵⁴⁹ Ve kezebe Şa‘lebe bin Ḥātīb femtene‘a men uḫize’z-zekātü minhu ‘uḳubetün lehu fe-lem yaḳbilhā minhu Ebū Bekr velā ‘Ömer velā ‘Oşman hatta mäte fi ḥilāfeti. (Şa‘lebe bin Ḥātīb’tan ceza olarak zekāt alınmamıştır. Hz. Ebübekr, Hz. ‘Ömer ve Hz. ‘Oşman o adam ölünceye kadar ondan zekāt almamışlar.)

³⁵⁵⁰ Şa‘lebe ... kabūl itmediler : - İÜ

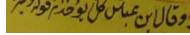
³⁵⁵¹ Ve kezzebet Temīme bint Vehb femtene‘a men reddehā ilā muṭallaḳiha Rufā‘a fe-lem yerḥaḳahā ileyhi Ebū Bekr velā ‘Ömer kāle ihā ‘Ömer le’in istinā ba‘de hazihi la- recminneke. (Vehb kızı Temīme yalan söyleyince kocası Rufā‘a geri döndürülmedi. Hem Hz. Ebübekr, hem Hz. ‘Ömer ve hem de Hz. ‘Oşman böyle biriyle bir daha karşılaşırsam onu recm ederim dediler.)

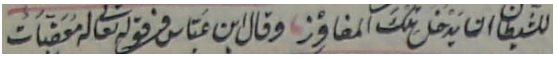
rađiyallahu ‘anhumā dahī imtinā‘ idüp redā dāde olmadılar. Hattā cenāb-ı Fārūḫ (16) ol zene tağrīr-i kevne ḥiṭāb idüp bundan soñra berā-yı istīzān ḥuzūruma (17) devān olursañ

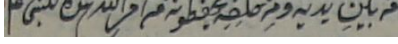
seni recm iderim deyu tevbīḥ ve ‘itāb eyledi.³⁵⁵² (18)

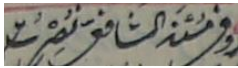
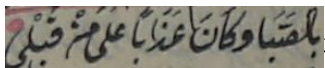
 ³⁵⁵³ (19) Ve bir kimesne ḳibeli’l-ḳısmete³⁵⁵⁴ māl-

ı ḡanāimden ‘ameli şūfile ma‘mūle yuları seriḳa idüp ḥuzūr-ı server-i ‘āleme (20) ityān olundukda ḡayzen ‘aleyhi sen bunuñla rüz-i ḳıyāmete kellā ḥiṭāb-ı ‘itāb (21) emyez ile

redd idüp kabūl buyurmadılar.³⁵⁵⁵ **98A** (1)

(3) ³⁵⁵⁶ Sulṭānū’l-müfessirīn İbn-i (4) ‘Abbas rađiyallahu ‘anhumā tefsīr-i tenzīl-ı celīl-i mezkūrdeyle zamīr-i faḡr-ı ‘ālem ḥazretlerine (5) ‘ā’id olup āniñ pīş ve bende-i viḳāye-i ḥıfz ve şamedāni vükelāt-ı ‘avn-ı sübhānī (6) ile peyderpey melā’ike-i mu‘aḳḳibāt ḥuşūl-ı pezīrdür deyu vurūd yāfte-i emr-i rabbānī nebiyy-i (7) muḫtereme ikrām olunan ḥavāşdandur deyu buyurmuşlar.³⁵⁵⁷

 (8) ³⁵⁵⁸ Bād-ı şaba maṭla’-ı şemsden hübüb iden rüzgārdur ki (9) ḳabūle dahī denilür ve dahī müsned-ı İmām Şāfi’ī rağiyallahu ‘anhda vürūd iden eḡādīs-i celīledendür. (10) Sulṭān-ı manşürü’l-livā ve maşdüḳ ve mā yentiḳu ‘ani’l-hevā şallallahu ‘aleyhi vesellem buyurur ki düşmenān-ı dīn (11) üzere

³⁵⁵² Ve temim-i ḥātūn ... ‘itāb eyledi : - İÜ

³⁵⁵³ Ve ḡalle raculūn zilmāmen min şa’rin şümme atā bihi fe-ḳāle lehu kūn ente necā bihi yevme’l-ḳıyameti fe-len aḳbelehu ‘anke. (Bir gün adamın biri kıllarından nefret eder, sonra pişman olup kıyamete kadar benimle canlı olarak kalırmısınız der. Ama onun bu isteḡi reddedilmiştir.)

³⁵⁵⁴ Ḳıbeli’l-ḳısmeti : SL

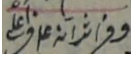
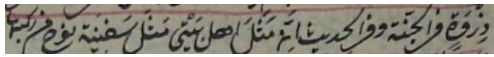
³⁵⁵⁵ Ve bir kimesne ... kabūl buyurmadılar : - İÜ

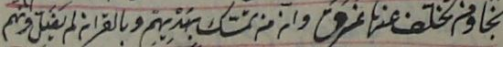
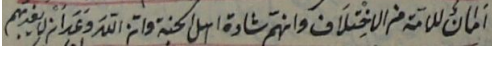
³⁵⁵⁶ Ve ḳāle İbn-i ‘Abbās külle yu’ḥazdan kavlihi ve yeşruke illā en-nebiyyi ve mişlihi fī zalike el-enbiyā’i ḳāle et-Tirmīzī el-enbiyā fī mefāveze el-melekūt ve leyse li’ş-Şeyṭāni en yedḡule tilke’l-mufāvizi ve ḳāle İbn ‘Abbās fī kavlihi te’ālā **lehu mu‘aḳḳibātūn min beyni yedeyhi ve min ḡalfihi yaḥfezūnehu min emrillahi** hazihī li’n-nebiyyi ‘aleyhisselām. (İbn-i ‘Abbās diyor ki, Peygamberlerin dışındaki her şey dinlendikten sonra terk edilir. İbn-i ‘Abbās, **insanı önünden ve ardından takip eden melekler vardır. Allah’ın emriyle onu korurlar** āyetindeki korunan kişinin Peygamberimiz olduğunu söylüyor.) Ra’d suresi 11. āyet

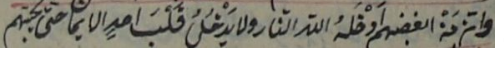
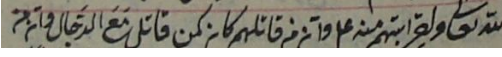
³⁵⁵⁷ Sulṭānū’l-müfessirīn ... buyurmuşlar : - İÜ

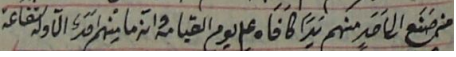
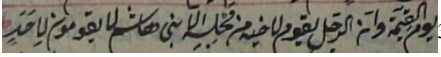
³⁵⁵⁸ Ve fī Müsnedi’ş-Şāfi’ī nuşirtu bi’ş-şabā ve kāne ‘azaben ‘alā men ḳabli. (Şāfi’ī’nin Müsned’inde Peygamber diyor ki, Ben temeyyüle karşı zaferlendirildim. Ama temeyyül benden öncekiler için azaptı.)

yevmü'l-aḥzāb ben rīḥ-ı şabā ile³⁵⁵⁹ zafer-kārīn kılındım. Benden evvel 'ālem-ı kevne ḳadem-nihād olanlara (12) ol rüzgār rüzgār-ı kā'd ve ṣemūd³⁵⁶⁰ 'azāb-ı mūhīn idi

dimişler.³⁵⁶¹ (13) (14)

 (15) (16)

 (17) (18)

 (19) (20) İmdi

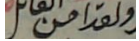
zürriyet-i resül-i ekrem şallallahu 'aleyhi vesellem elfāzu erba'a ile vaşf ve isti'māli müştahiredür. (21) Ūlā āl-i ḥazret-i 'Ālī menḳıbet ki ehl-i beyt daḥī itlāk olunan 'Alīyy-i velī ve zehrā **98B** (1) ve reyḥāniteyn ḥazerātıdır. Ve 'alā ḳavli'l-ba'zı min ḥarūmet 'aleyhümü'ş-şiddīḳadur (2) ve sāniye-i ehl-i beyt ki cedd-i ednāya nisbeti ola veyāḥūd men ictima' ma'ahu fī raḥmin (3) veyā ḥazrete neseben ev sebeben kesb-i ittışāl idenlerdür. Lafza-ı ṣālīse zü ve'l- (4) kurābıdır ki Tefsīr-i vāḥidī'de ḳul lā es'elüküm ecren illā el-müveddete fi'l-kurbī temīmesiyle (5) yine 'Alīyy-i murtażā ve cenāb-ı Fāṭımatü'z-zehrā ve ebnāhumā murād olunduğı İbn 'Abbās'dan (6) mervī ve müfessirdür. Ve lafza-ı rābi'a 'itra ḥazretdür ki 'aşīre ya'nī ehl-i ednūn (7) veyā zürriyetdür ki nesl-ı reculdür. Fe-evlādı bint er-recul zürriyete pes bu zürriyet-i tāhire ki (8) mezāyā-yı teşrīf ile pūşān ridā-yı şerefdürler vesātet-i zehrā'yı Betül (9) fazl-ı

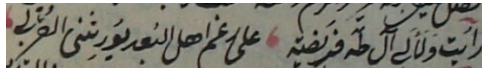
³⁵⁵⁹ İle : SL

³⁵⁶⁰ Kā'd ve ṣemūd : SL

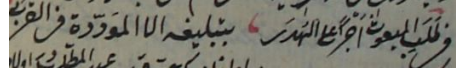
³⁵⁶¹ Bād-ı şaba ... dimişler : - İÜ

³⁵⁶² Ve fī eşeri innehu 'aleyhisselām fī a'lā zirvetin fi'l-cenneti ve fi'l-ḥadısi innehu meşeale ehl-i beyti meşel-i sefīne-i nūḥ men rakibehā necā ve men taḥallefe 'anhā ḡaraḳa ve inne men temesseke bi-hedyihim ve bi'l-Ḳur'āni lem yezeelli ve innehum āmānün li'l-ümmeti mine'l-iḥtilāfi ve innehum şāddetü ehli'l-cenneti ve innallahe va'ade en lā yaḡdīmeḥüm ve inne men ebḡāzehüm edḥalahullahu en-nāre ve lā yedḥulu ḳalbe aḥadin el-īmāne ḥattā yuḥibbehümullahu te'ālā ve li-ḳirābetihum minhu 'aleyhisselām ve inne men ḳātelehum kāne ke-men ḳātele ma'a er-reculi ve enne men şana'a ilā aḥadin minhum yeden kāfāhu 'aleyhisselām yevme'l-ḳıyāmeti ve innehu mā minhum aḥadün illā ve lehu şefā'atün yevme'l-ḳıyāmeti ve innehu er-recule yeḳūmu li-aḥīhi min meclisihi illā benī ḥāşim lā yaḳūmüne li-aḥadin. (Bir eserde Peygamberimiz (SAV) diyor ki, Ben cennette en zirvedeyim. Hadiste ise Peygamberimiz diyor ki, Benim ailemin durumu tıpkı Nuh'un gemisine benzer; binen kurtulur, binmeyen boğulur. Ve onların hediyeleri Kur'an'a sarılırlarsa şaşmaz. Kur'an ihtilafa karşı ümmetime emniyettir. Ve onlar cennet ehlinin alāmetleridir. Allah ehl-i beyte azap olmadığını va'd etmiştir. Allah ehl-i beyte buḡz edeni cehenneme atar ve onları sevmeyenin kalbine iman koymaz. Çünkü onlar peygamber yakınlarıdır. Kim onlarla savaşırsa Deccal'le beraber olmuş gibidir. Ve kim onları korursa Peygamberimiz kıyamet günü ona yeter. Ve onların şefā'at hakları vardır. Kıyamet günü kardeş kardeşe endişeyle bakarken bu özelliklere haiz olan insanlar hiç kimseden tedirgin olmazlar.)

münifi birle mezīd-ı ikrām ve taḥfe-i menḥat-yāb oldılar.³⁵⁶³ (10)

(11)

3564

(12)

Ve'l-ḥāşıl qarābetle murād-ı cedd-i akraba mensub olanlardır ki cedd-i qarīb 'Abdü'l-Muṭṭalib'dür evlād-ı (13) zükür ve ināşından şihḥat ve rü'yete faḥr-ı 'ālem şallalahu 'aleyhi vesellem ile³⁵⁶⁵ kesb-i şeref iden 'Alī bin Ebi Ṭalīb (14) ve evlād-ı ḥasaneyn ve muḥassin ve Ümmü Gülşüm'dür ve Ca'fer bin Ebi Ṭalīb ki evlād-ı 'Abdullah Cevad (15) ve 'avn ve Muḥammed ve Āḥmed nām zevāt-ı kirāmdur. ve 'Ukayl bin Ebi Ṭalīb ki veled-i (16) müslim nāmdur. Ve Ḥamza bin 'Abdü'l-Muṭṭalib ve evlād-ı ya'ī ve 'ammār ve imāmet ile müsem mā infār-ı (17) feḥāmdır. Ve 'Abbās bin 'Abdülmuṭṭalib ve evlād-ı zükür 'aşeresi faẓl ve 'Abdullah (18) ve Kaşım ve 'Ubeydullah ve'l-ḥarş ve ma'bed ve 'Abdurrahman ve keşir ve 'avn (19) ve temām ile bi-nām ve evlād-ı ināşı Ümmü Ḥübeyle ve Ümeyye ve Şafiyye'dür ve Muğiş (20) bin Ebi Leheb ve 'Abbās bin Ebi Leheb ve 'Abdullah bin³⁵⁶⁶ Ez-Zübeyr bin 'Abdülmuṭṭalib (21) ve Zübā'a binti Ez-Zübeyr zevcü'l-Miḫdād bin El-Esved ve Ebü Süfyān bin El-Ḥarş 99A (1) bin 'Abdülmuṭṭalib ve ebnāhu el-Muğire ve'l-Ḥarş ve Ümeyme varid-i 'Ātike (2) ve Şafiyye benāt-ı 'Abdülmuṭṭalib şafiyyedār İslām'a duḥül ve bākiyātda ḥilāf-ı fuḥül (3) revnümādur. Keza fi'l-mevāhib-i maḥşül-i kelām-ı mü'ellif rāst peyāmdur ki cenāb-ı faḥr-ı 'ālem şallalahu 'aleyhi vesellem (4) vesile ile benām-ı bahşet vālāniñ derece-i bālā ve a'lāsında mekīn olmaları eşer-i (5) şihḥat rehīndür. Ve ḥaber-i mu'teberde vārid oldı ki ehl-i beytim sefīne-i Nūḥ-ı neciy mānenddür. (6) Her kim rüküb etdiyse rehāyāb oldı. Ve kim taḥallüf etdiyse tūfān-ı celāl ile ğark (7) oldı. Bi-taḥḫīk-i āl-i beytim hedī ve tarīkine ve Qur'an-ı münif hükm-ı eniḳine tesanüd ve i'tişām (8) ve temessük eyleyen rāh-ı zālālete rāhī olmaz. Zīrā anlar³⁵⁶⁷ iḥtilāfdan ümmet-i merḥūme (9) için 'urve-i vuşkā-ı demāndur. Ve ehl-i beytim ahāli-i bihiştin sādāt ve eşrafı (10) oldukları nümāyāndur deyu sitāyiş buyurdılar. Ve hüdā-yı celil anları ta'zīb itmemeğe (11) iḥsān ve 'add-ı cemīl eyledi. Ve anlara ba'zı vā'dvānla nigerān eyleyenlere va'īd-i şedīd (12)

³⁵⁶³ İmdi zürriyet-i ... menḥat-yāb oldılar : - İÜ

³⁵⁶⁴ Ve le-ḳad aḥsene el-ḳā'ilu re'eytu velālī āl-i ṭaha farīzeyten 'alā raġm-i ehlü'l-bu'd yūrişini el-kurbī fi ṭalabi'l-meb'ūs ecren 'alā'l-hüdā bi-tebliġihi ilā el-meveddede fi'l-kurbī.

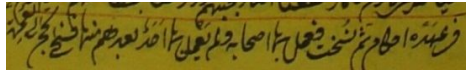
³⁵⁶⁵ İle : SL

³⁵⁶⁶ Bin : SL

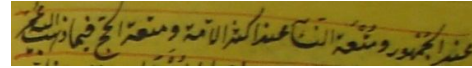
³⁵⁶⁷ Anlar : SL

duhül-i nîrân ve hicrân ile mücâzâtı beyân eyledi. Ve bir ferdiñ dilinde ve albinde (13) îmân cāy-gîr olmaz tâ kim Allahu te‘âlâ ve’l-arâbet-i seyyidü’l-verâ âl-i ‘abāya meveddet ve (14) muabbet revnümâ olmaya ve anlarla muâtele iden Deccâl-ı la‘în ile³⁵⁶⁸ ma‘iyyetle³⁵⁶⁹ muârebe ve mücâdele (15) etmiş gibidir. Ve ehl-i beytden birine ma‘rûfla ‘atâ pāş ihsân ve kerem-i birle (16) me’lûf olsa rûz-ı vâpesin-i mahşerde nebiyy-i emîn ‘aleyhi selâm el-mu‘in ol (17) kimesneye cezâ‘en vifâken mükâfât eyleye. Ve âl-i azretten bir aad yokdur ki rûz-i cezâda (18) herbiri şâhîb-i şefâ‘at olmaya ve kişi birâderân ve ullânine tekrîmen meclisinden (19) kıyâm-ı kâ‘ide-i asene avāşş ve ‘avâm iken sādât-ı benî hāşim hiç kimesneye (20) kıyâmları lâzım

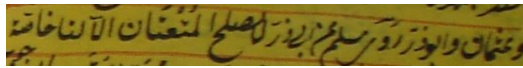
gelmez. Nef‘an Allahu bi-muabbatihim ve razaknâ bi-şefâ‘atehum³⁵⁷⁰ (21)

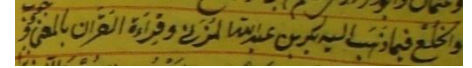
99B (1)

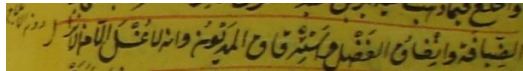
(2)

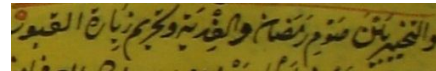
(3)

(4)

(5)

³⁵⁷¹

Ve

daı ‘aır-ı sa‘âdet-i (6) sulân-ı risâletde nice akâm-ı meşrû‘a buyurulup ba‘de zâ mensûa ve memnû‘a (7) kılınmış idi ki anlarla aşâb-ı kirâm ‘amele kıyâm idüp ba‘dehüm bir aad ‘amel etmemekle (8) devâm bulmadı ez cümle feshü’l-acc ile’l-‘umreti ve nikâ-ı müt‘a ki bir kimesne bir ‘avratı bir ‘avratı³⁵⁷² (9) bir midar aceyle

³⁵⁶⁸ İle : SL

³⁵⁶⁹ Ma‘iyyetle : NP

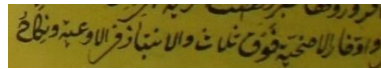
³⁵⁷⁰ Ve’l-aşıl ... bi-şefâ‘atehum : - İÜ

³⁵⁷¹ Ve şer‘i fî ahdihî akâmi şümme nusihat fe-‘amile bihâ eşâbuhu ve lem ya‘mel bihâ aadun ba‘dehum minhâ fasaa’l-accu ile’l-‘umreti ‘inde’l-cumhür ve müt‘atü’n-nisâ’ ‘inde ekşeri’l-ümmeti ve müt‘atü’l-acci fimâ zehebe ileyhi ‘Ömer ve ‘Oşmân ve Ebü Zerr ravî Müslim ‘an Ebî Zerr lâ yeşlahu el-müta‘tâni illâ lenâ aşşaten ve’l-hul’ fimâ zehebe ileyhi Bekr bin ‘Abdullah el-Müzenî ve kıra‘atü’l-ur‘ân bi’l-ma‘nâ ve vücübü’z-ziyâfeti ve infâkû’l-fazl ve istirkâ el-medyüne ve innehu lâ-usle illâ mine’l-inzâl ve’t-tayîri beyne şavmi ramazân ve’l-fidyê ve tarîm-i ziyâreti’l-ubür. (Onun döneminde bazı hükümler vardı ve onları uygulardı. Sonra nesh edilince sahabeler onlarla amel ederlerdi. Ve onlardan sonra kimse uygulamadı. Onlarda hac nesh edilmiş umre değil. Halkın çouna, Hz. ‘Ömer ve Hz. ‘Oşmân’a göre mute nikâı haccı eğlence olarak görmedir. Ebü Zerr, Müslim ‘an Ebî Zerr’den rivâyet eder: Mute nikâı haccın eğlence sayılması ve kadını bir anlaşmaya balı olarak boşamaktır. Yani kadından bir bedel almaktır. Bekr bin ‘Abdullah el-Müzenî diyor ki, Kur’an-ı Kerim’i anlamını bilerek okumak, ikramda bulunmak ve ihtiyacı dışındaki malı dağıtmak vaciptir. Borçlunun köleleştirilmemesi gerekir. Akıntı olmayınca yıkanmak zorunlu değildir. Oruçla fidyê arasında serbestlik vardır. Mezarlıı ziyaret etmenin yasak olması.)

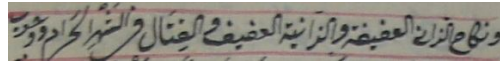
³⁵⁷² Bir ‘avratı : NP

nice müddet istimtā' iderdi. Ğazve-i Ğayber'de nehy ve taħrīm vākī'(10) oldu 'inde'l-ekserü'l-ümmeti ħürmeti bilā ğumme ve 'inde'l-ba'z ve's-ş-şī'a ibāhatiyle menķüldür. (11) Kezalik müt'a-yı Ğacc ki beyānı kütübe-i fıķhiyyede 'ayāndur rivāyet-i Ebi Zerr rağiyallahu (12) 'anh üzere müt'atān bizlere ħaş olup ğayriyle şāyān degildür dimişler ve daħī (13) Ķur'ān-ı 'azīm elfāz-ı müterādifesi olur. Ma'nā ile tilāvet daħī mensuħa kılındı. (14) Ve ħāşş ve 'amma ziyāfet birle iṭ'ām-ı ta'ām mertebe-i vücūbda kıyāmdan soñra fesh olındı. (15) Ve kişi malınıñ fazla ve ziyādesini infāk ve bezlile 'amelden men' olındı. (16) ve medyūn olan kimesne dāyini zīr ħükmünde istiħdām ve istirkāk olunurken ref'(17) oldu ve daħī ğusl itmek hemān inzāl-ı menī ile mūcib ve sā'ir ħālātta (18) iġtisāl icāb itmez iken bu daħī def' olındı ve şehir-ı ramažānda şavmile fide beyninde (19) muħayyer kılınmış idi. Ve ziyāret-i ħubūr daħī nehy olunmuşdur. İnnī neheytüküm 'an ziyāreti'l- (20) kubūri elā fezūrūhā ħaber-ı ruħşat eşeriyle nehy-i izān

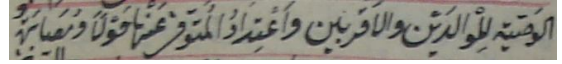
ve vus'ata taħvīl (21) buyuruldu.³⁵⁷³

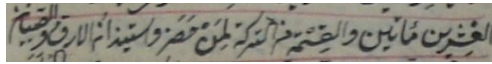
100A (1)

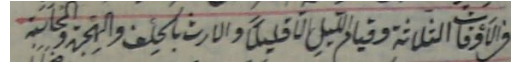
(2)

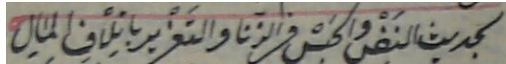
(3)

(4)

(5)

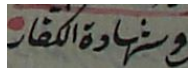
³⁵⁷⁴

Ve daħī lühūm-ı daħayayı (6) fevķa selāsi eyyām iddiħār olunmak üzere karār virilmişiken fesh olunup ħuşuş-ı (7) mezbūr-i istiķrār itmedi. Ve her edānī ve ev'iyede ittiħāz nebyiz menhī iken hemān askiyede (8) ittiħāz olunurdu. Pes cem'inde ittiħāzı ibāhe kılındı. Ve bir müttehim bi'z-zinā kimesne (9) bir 'afife ħātūna nikāhı ve bir zāniye mer'eniñ recul-ı 'iffet kāre zivāc ve (10) enkāhı'z-zānī lā yenkaħu illā zāniyeten ev müşriketen ve'z-zāniyetü lā yenkaħaha illā zānin (11) o müşrik āyet-ı ħürmet fermāsiyla memnū' iken fe enkaħū'l-eyyāma minkum

³⁵⁷³ Ve daħī 'aşr-ı sa'ādet-i ... vus'ata taħvīl buyuruldu : - İÜ

³⁵⁷⁴ Ve iddiħārü'l-uzħıyye fevķa selās ve'l-intibāze fi'l-ev'aba ve nikāh ez-zānī el-'afifeti ve'z-zāniyeti'l-'afife ve'l-ķitālī fi's-şehri'l-ħarāmi ve vücūbü'l-vaşıyyeti'l-vālideyni ve'l-aķrabıne ve a'tidādü'l-mütevařfā 'anha ħavlen ve muşābehet ve'l-işrine mi'eteyni ve'l-ķısmeti mine't-tereketi li-men ħazara ve istizānū'l-arķi ve's-şıbyān fi'l-evfāti's-selāşeti ve kıyāmi'l-leyli illā ħalīlen ve'l-irşi bi'l-ħılfı ve'l-ħicceti ve'l-muħāsebeti bi-ħadışi'n-nefsi ve'l-ħabsi fi'z-zinā ve't-taġrıri bi-itlāfi'l-mālī. (Temiz olan zina etmiş kadınlarla ya da erkeklerle evlenilmesi, muharrem ayında savaşılmaması, anne babaya vasiyet, kocası ölen kadının bir yıl iddet beklemesi, yirmiyi iki yüze bölmek, hazır olana terekeden pay vermek, kölelerden izin almak, üç vakitte oruç tutmak, gecenin çoğunu ibadetle geçirmek, yemin ve hicretle irsten pay alma, kendi içinde hayal ettiklerinden dolayı kendini hesaba çekme, zina edeni hapse atma ve mallarını dağıtarak azarlama vacipti.

temîmesiyle (12) neshî³⁵⁷⁵ vürüd itmişidi ve daḥî eşhur-ı ḥaremde muḳâtele ḳul-ı ḳitālün fihi küber-i (13) nazm-ı nezâret ihtivâsıyla şadd olunmuşiken faḳtülü'l-müşrikîne ḥayṣu vecedtumūhum (14) izin-ı hümâyüniyle emr-ı evvel fesh olındı ve daḥî vālideyn ve aḳrabîne vücüb-ı (15) vaşiyetü'l-vaşiyye lil vālideyn ve'l-aḳrabîn emr-i celîli ile müşbet iken âyet-ı (16) mevārîs ile men'ine ruḥşat buyuruldu. Daḥî zevci vefât iden 'avrat (17) ḥavlen kāmilen mu'tedde olmak vaşiyeten li ezvācihim metā'en ilā'l-ḥavli âyet-i (18) şerîfesiyle mūcibe iken yeterabbeşne bi-enfusihinne erba'ate eşhurin ve 'aşren âyet-i (19) münîfesi birle nesh kılındı ve daḥî emr-i ḳitâlde yigirmi nefer-i müslimîn iki yüz (20) 'aded müşrikîne muḥārebe-i birle şabr ve şekîb ve taḥammülleri in yekun minkum 'işrüne şābirüne (21) nazm-ı dilferîbi ile muḳannen ve mu'ayyen iken el-ân ḥafefallahu 'ankum ve 'ālime ennehu fikum **100B** (1) zaf'en âyet-ı şefḳat risālesiyle 'afv-ı müberhen ve mübeyyin buyuruldu. (2) Ve daḥî tereke-i meyyitden ḳısmet-ı mîrās-ı ḥāzîrîne iḳtisām-ı 'îrās etmesi (3) ve izā ḥāzare'l-ḳısmete âyetiyle icāb iderken yūşikumullahu fî evlādikum emr-i celîli (4) ile neshî mūcib oldı ve ḳişiniñ memlūki ve şıbyānı evḳāt-ı şelāse de bi-ğayr-i (5) istizān-ı maḥdūmları ḥalvetine duḥūlden memnū'lar iken ruḥşat kılındı. (6) Ve daḥî ḳammü'l-leylu illā ḳalilen emr-ı cihānmetā' olmağından soñra iḳşār ve ziyāde (7) ile terḥîş buyuruldu. Yāḥūd teheccüd-i şadr-ı İslām'da ümmete vācib iken (8) vücūbi nesh olındı. Ve ḳişi āḥîr-ı mîrāşı işābet etmeğe muvāḥāt ve muḥācir (9) sebebiyle 'ahd ve peymānları fesh olundu.³⁵⁷⁶ Daḥî havācis ve ḥavātır ki bilā fi'lin ve 'amel-i ḳalb-i (10) insāna efkār-ı fāsîde birle ḥalal viren umūrdan daḥî ve innehu tübd ve ammā fî (11) enfusikum ev taḥfūhu yuḥāsikum bihi Allahu ḥiṭāb-ı 'izzetiyle mu'āḥaza ve min 'indillah (12) muḥāsebeyi iḳtizā itmişiken lā yukellifullahu nefsen illā vūs'ahā cemîlesi yurīdullahu (13) bikümü'l yūsre velā yurīdu biküm'l-'usr âyet-i celîlesi ḥadîş-i nefisle icāb iden muḥāsebātu (14) ref' ve fesh eyledi ve daḥî emr-i fi'l-ı zināda zāniye ḥabs ve nikāl ve itlāf (15) ve surf ve tebzîr-

i māl ideni ta'zîre istihāl-ı icrā olunurken terkle (16) i'māl buyuruldu.³⁵⁷⁷

³⁵⁷⁸ Ve küffār-ı³⁵⁷⁹ füccārîñ ehl-ı İslām üzere (17) şahādetleri mesmū'a ve mu'teber

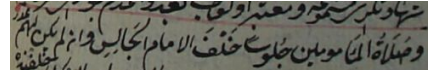
³⁵⁷⁵ Neshî : NP

³⁵⁷⁶ Fesh olındı : SL

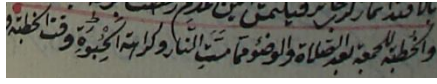
³⁵⁷⁷ Ve daḥî lühüm-ı ḍaḥayayı ... terkle i'māl buyuruldu : - İÜ

³⁵⁷⁸ Ve şehādetü'l-küffār. (Kāfirlerin şehādeti)

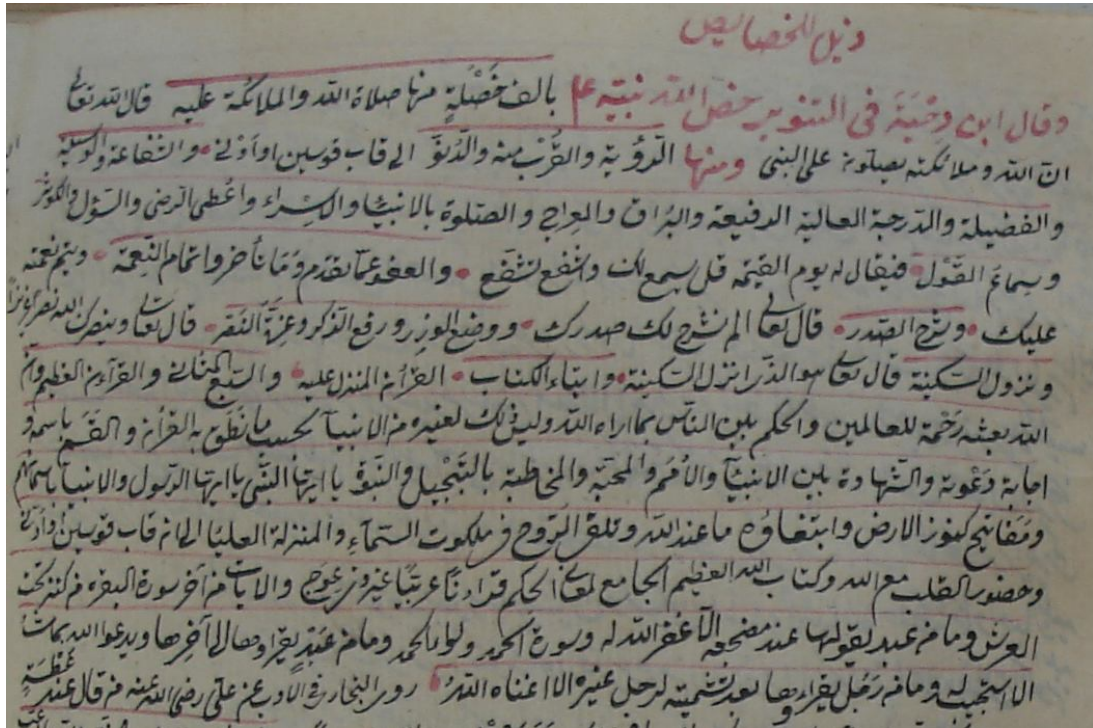
olup ba'de zā 'adem-i cevāzı muḳarrere kılındı. (18)

³⁵⁸⁰ (19) Ve muḳtedī olanlar bilā 'özü cālīs oldukları ḫālde imām cālīs'İN ḫalfinde (20) bi'l-iḳtidā namāzları cā'iz kılınmış iken 'adem-ı ruḫṣat birle mübeddel olundu.³⁵⁸¹ (21)

³⁵⁸² Ve daḫī 101A (1) Zeyli'l-ḫaṣāīs

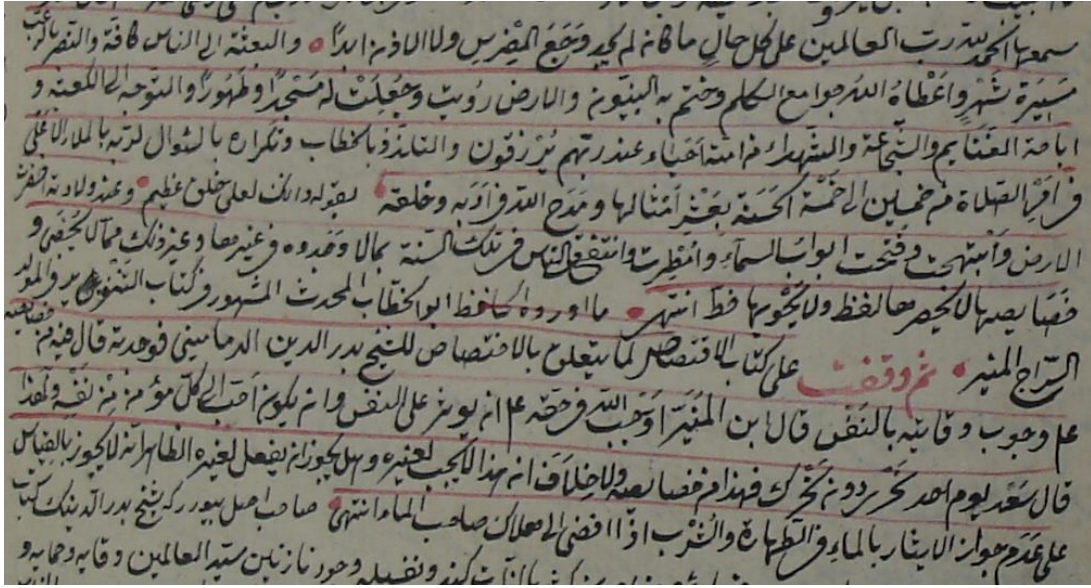

³⁵⁷⁹ Küffār-ı : NP

³⁵⁸⁰ Ve ṣalātü'l-me'mümīn cülūsen ḫalfe'l-imām- el-cālīsı ve en lem yekun lehum 'özü. (Müslümanların oturarak namaz kıldırının arkasında özürsüz olsalar bile oturarak namaz kılabilmeleri.)

³⁵⁸¹ Ve küffār-ı ... mübeddel olundu : Āl-i resul ṣallallahu 'aleyhi vesellem ve evlād-ı ḫazret-i Betül beḫiṣt biriniñ derece-i a'lāsında mekīn olmaları eṣer-i ṣiḫḫat rehındır. Ehl-i beyt ḫazret-i seyyidü'l-sādāt 'aleyh-i ekmeli'ş-ṣalavāt ve ecmelü't-taḫiyānıñ her biri için rüz-ı maḫşerde şefā't-ı maḫşüṣa amāde ve kiṣi birāder ḫilāfına mecalisinden kıyām-ı fa'ide ḫavāṣ ve 'avām iken sādāt beni ḫāṣim bir ferde kıyām etmeleri lāzımdır. Ve aṣḫāb-ı ālā niṣābından Sa'id bin Mu'āz raḫiyallahu te'ālā 'anḫ rü-be rāḫ 'uḫbā olduklarında 'arṣ a'lā liḫā-yı rüḫ pür fütüḫuna ma'lāsına ferḫā lerziṣ ve ihtiraza aḫāz ve yetmiş biñ melā'ike cenazesine ṣaf endāz oldılar ki bundan muḫaddem rüy-ı zemīne vaḫ'-ı ḫadem etmişlerdi. Ve ṣüḫedā-yı aṣḫābdan cenābına ḫable'l-ṣḫādet cenābet vuḫū'i mesmū' ḫümāyunları oldukda ḫasletü'l-melā'ike aṣāriyetle anı süürüṣān iḫtisālīne devān olmuşlardı : İÜ

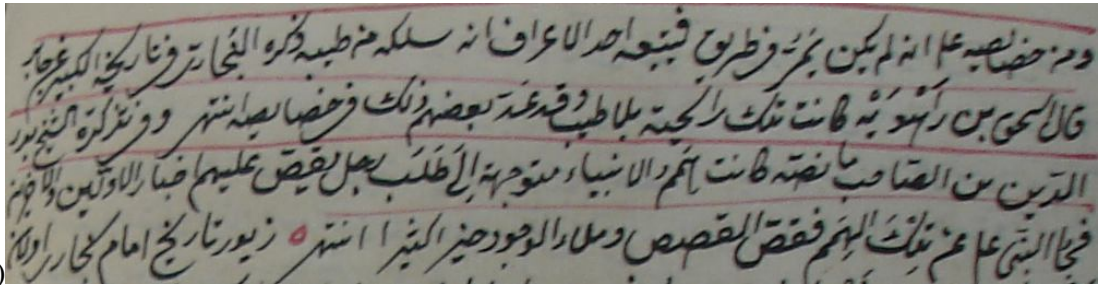
³⁵⁸² Ve'l-ḫuṫbetu li'l-cum'a ba'de'ş-ṣalāt ve'l-vuzū' mimmā messet en-nāru ve kerāḫete'l-ḫibūti vaḫte'l-ḫuṫbeti. (Cumadan sonraki hutbe esnasında nāḫoṣ oturmamak ve öncesinde insanların ihtiyacına bırakılan sudan abdest almak.)

3583 İnnallahe ve melâ'iketu yuşallüne 'ale'n-nebiyyi ve minha er-rü'yetü ve'l-ķurbü minhi ve'd-dunu ilā Ķābe ħavseyn ev ednā ve'ş-şefā'atu ve'l-vesiletü ve'l-faziletü ve'd-derecetü'l-'āliyetü'r-rafi'atu ve'l-burāķu ve'l-mi'rācu ve'l-şalavātu bi'l-enbiyā' ve'l-isrā' ve u'ti er-rizā ve'l-su'al ve'l-ķevşer ve simā'u'l-ķavli fe-yuķālu lehu yevme'l-ķiyāmeti kul yesme'u leke ve işfā' teşfā' ve'l-'afvu 'emmā teķaddeme ve mā te'aħşere ve itmāmü'n-ni'meti ve yetimmu ni'metehu 'aleyke ve şerħu'ş-şadri ķāle te'ālā **elem neşrah leke şadreke** ve vaż' el-vizr ve ref'ü'l zıkr ve 'izzetü'l naşr ķāle te'ālā yanşarekullah naşren ğayren ve nüzul el-sekineti ķāle te'ālā hüvellezī enzele's-sekīnete ve'l-ebnā'e'l-ķitābe el-Ķur'ānū'l-münezzilu 'aleyhi **ve's-seb'ü'l-meşānī ve'l-Ķur'āne'l-'azīmi** ve innehu icābetun da'vetun ve'ş-şehādetu beyne'l-enbiyā'i ve'l-ümemi ve'l-muħabbeti ve'l ħaṭibeti bi't-tebcīli ve'n-nübüvveti yā eyyuhe'n-nebiyye yā eyyuhā'r-resüle ve'l-enbiyā' bi-esmānihim icābeti da'veti ve'ş-şehādeti beyne'l enbiyā ve'l ümem ve'l muħabbeti ve'l ħaṭibeti bi't tebcil ve'n nübüvveti yā eyyühe'n-nasī yā eyyühe'r-rüsül ve'l enbiyā bi-esmā'ihim ve muzātiha kūnūze'l-arzi ve ibtiġā'uhā mā 'indallahi ve teleķķā er-rüħa fī-meleküti's-semā'i ve'l-menzileti'l-'ulyā'i ilā en Ķābe ħavseyni ev ednā ve ħuzürü'l-ķalb ma'a allahi ve ķitābullahi el-'azīmi'l-cāmi'i'l-me'ānī el-ħükmu Ķur'ānen 'Arabiyyen ğayre zī 'ivecin ve'l-āyāti min āħiri sūreti'l-baķara min kenzi taħte'l-'arşi ve mā min 'abde yaķūluhā 'inde meżci'a illā ğaferallahu lehu ve sūretü'l-ħamdī ve livā'i'l-ħamdī ve mā min 'abdin yaķra'uhā ilā āħirihā ve yed'ü allahu bi-mā şā'e illā istecībe lehu ve mā min reculin yaķra'uhā ba'de teşmiyeti li-reculin ğayrihi illā aġnāhullahu ravī el-Buħārī fī'l-edebi 'an 'Alī raḍiyallahu 'anh men ķāle 'inde ğatsetin semī'ahā el-ħamdulillahi rabbü'l-'ālemīn 'alā külli ħālīn mā kāne lem yecid veca'a'l-mizresi velā el-izni ebeden ve'l-ba'şetu ilā'n-nāsī kāffeten ve'n-nāşru bi'r-raba'i mesīretu şehrīn ve a'tāhullahu cevām'ü'l-ķelimi ve ħateme bihi el-beniyyüne ve'l-arzi rü'iyet ve cu'ilet lehu mesciden ve taħüren ve't-teveccuhu ilā'l-Ka'beti ve ibāħetü'l-ġanāyimi ve'ş-şecā'atu ve'ş-şühedā'u min ümmetihi aħbā'e 'inde rabbihim yürzüķüne ve't-tāzzezu bi'l-ħiṭābi ve tekrāruhu bi's-sü'ālī li-rabbihī bi'l-mele'i'l-'alā fī emri'ş-şalāti min ħamsīne ilā ħamseti'l-ħasaneti bi-'aşri emşālīhā ve

medehallahu fi edebihî ve halkihî bi-kavlihi zâlike li-'Alî halkun 'azîmun ve inde vülâdatetihi el-hazretü'l-arzî vebtehecetü ve fütihat ebvâbü's-semâ'i ve umtîret ve enteķa' ve'n-nâsu fi tilke's-seneti bi-mâlâ vecedüh fi ğayrihâ ve ğayri zâlik mimmâ lâ yuħassâ ve ħaşâšihâ lâ-yahzuruhâ lafzi ve lâ yahvîhâ ħaṭṭun intehâ mâ evredehü'l-Ĥâfîz Ebü'l-Ĥaṭṭâb el-muħaddisü'l-meşhür fi kitâbi's-şemvîr fi'l-mevlidi's-sirâcü'l-münîr. **Şümme vaķafet** 'alâ kitâbi'l-iķtişâş li-mâ yete'allaku bi'l-iķtişâşi li's-Şeyḫ Bedreddîn ed-Demâmîni fe-vaḫteti ķâle fihi min ħaşâšihî 'aleyhisselam vücûbu viķâyetihî bi'n-nefsi ķâle İbnü'l-Müneyyir evcibellahu fi ħaķķihî 'aleyhisselâm innehu yü'eşseru 'ale'n-nefsi ve en yeküne âḫabbe ilâ külli mü'minin min nefsihi ve leķad ķâle Sa'd yevme Uḫudın taḫrî-i düne taḫrîk fe-haza min ħaşâşi velâ ħilâfe inne haza lâ yecibu li-ğayrihi ve hel yecüzu en yef'ale li-ğayrihi ez-zâhiru innehu lâ yecüzü bi'l-kıyâsi 'alâ 'ademi cevâzü'l-işâr bi'l-mâ'i fi't-tahareti ve's-şürbi izâ efzâ ilâ helâki şâhibü'l-mâ'i intehâ. [Özelliklerin kanıtı: İbn-i Dihye diyor ki, Allah peygamberimize bin tane özellik vermiş. Allah'ın ve meleklerin Peygamberimize salavat getirmeleri, Allah'ın onu Kab-ı Kavsey'n'e çağırması, Allah'ın yanına yaklaşp Allah'ı görmesi, şefâatçi olması(vesile), yardımı Allah'tan dileyen olması (fadile), mükemmel olması, yüksek makam sahibi olması (derece ter refi atel aliye), burak sahibi olması, gökyüzüne yükselmesi, peygamberlere imamlık yapması, Mescid-i Haram'dan Mescid'i Aksa'ya götürülmesi (İsra), Ona rızanın verilmesi, Allah'a soru sorabilmesi, kevserde sesinin duyulması, mahşerde geçmiş ve gelecek bütün günahlarının bağışlanması, **yedi mesâni'nin ona sevdirmesi** [şerh-i sadr-(**Ey Muhammed!**) **Senin göğsünü açıp genişletmedik mi?**], hatasının bağışlanıp zikrinin artırılması, onun muzaffer kılınması ona sükûnetin bahşedilmesi, Kur'an-ı Kerim'in ona gönderilmesi, Fatiha'nın ve kendisinin âlemlere rahmet olarak gönderilmesi, insanlara Allah'ın ona öğrettiği gibi hükmetmesi diğer peygamberlerde olmayan, Kur'an'da olduğu gibi onun adıyla yemin edilmesi, duasının kabul edilmesi, diğer peygamberlerin ve ümmetlerin ona şahitlik etmesi, özellikler sahibi diye hitab edilmesi, diğer peygamberler isimleriyle çağırılırken onun nebi ve resul olarak çağırılması, yeryüzü hazinelerinin anahtarı ona verilmesine karşın Allah'ın yanında olmayı tercih etmesi, ruhların gökyüzünde Kab-ı Kavsey'n'e gidişini görebilmesi, Allah'la kalpte buluşması, yüce, adâletli ve eksiksiz olması, Arapça yazılmış olan Kur'an-ı Kerim'in ona verilmesi peygamberimize has özelliklerdir. Bakara suresinin arşın altındaki hazinelerdendir. Kim yatarken okursa bütün günahları bağışlanır. Kim Hamd (Fatiha) suresini hamdı kastederek sonuna kadar okuyup dua ederse duası kabul olur. Onun adını kim zikrederse Allah onu zengin eder. Onun bütün âleme gönderilmesi, savaşta zafere ulaşması ve uzun mesafelere gidebilmesi, bütün ilmin ona verilmesi, son peygamber olması, bütün temiz yerlerin ona mescid olması, Kâbe'ye yönelmesi, koyunların helal olması, cesur olması, ümmetinde şehit olanların hayatta kalmaları ve Allah tarafından mükafatlandırılmaları, Allah'ı çağırırken onun hitabıyla tat alınması, namazın elliden beşe indirildiğini, kılındığında bire on sevap verileceğini haber vermesi. Allah'ın onu edep ve ahlakından dolayı övmesi, o doğduğunda yerin sevinip yeşillenmesi, gökyüzünün kapılarının açılması, yağmur yağması, insanların daha önce onun doğduğu sene kadar bereketli bir seneye tanık olmaması, onun bereketinin ölçüsünün olmaması peygamberimize has özelliklerdendir. Onun özelliklerini anlatmaya söz ve yazı kâfi gelmez. Sonra Şeyḫ

Sāhib-i aṣl buyurur ki Şeyh Bedreddin'in kitāb-ı (23) ihtişāşında vukūfyāfte olduğum nādire-i ḥavāşdan³⁵⁸⁴ kişi bi'z-zāt kendü nefsiyle vücūd-ı nāzenīn-i seyyidü'l-'ālemīn viḳāye ve ḥimāye ve (24) siḥām-ı pūr ḥaṭar-ı a'dāya vücūdiyeti seyr-endāz Enes raḍiyallahu 'anhudan mervī olan lā yū'minu aḥadukum ḥatta ekūne eḥabbe ileyhi min veledihi ve vālidihī ve'n-nāsi (25) ecma'īn ḥaber-ı mu'teberi mefādınca ḥubb-ı ḥaḳīki ile ḥazret-ı faḥr-ı risāleti dildāde ve muḥabbet eyleyüp rāh ve dād-ı muḥabbetinde rūh ve revānın (26) iṣār ve neṣār eylemek ile 'ibād-ı cenāb-ı mevlā vācib buyurmağla rūz-i şirk sūz aḥadda sa'd sa'ādetmend zıkr-ı cüz ve irāde-i küll murād (27) idüp naḥrem naḥrene ya'ni vücūdum zāt-ı hümayūnuña fedādur dedi. Ma'a haza cānib-i a'dādan zuhūr iden tīr ve tebere daraḳa ve şiper ile müdāfa'a (28) çār-ı imkānda iken bi'z-zāt sīnelerin seyr-i nişāne düşmanān iderlerdi. Bu ma'nā ḡayre icāb itmediği ḥafā degildir. Nitekim helāk-i maḳzī (29) kimesne āb-ı mevcūdını ḡayre iṣārīñ şürb ve ṭahāret ḥuşuşunda kıyās-ı 'adem cevāz-ı birle zāhiren nebiyyi zīşān 'aleyhisselām el-mennān ḥazretlerinden (30) ḡayriye bir vecihle şāyān olmadığı ḥaṣāşden şümāride kılındı. 101B

(1)

³⁵⁸⁵ Zīver-i tāriḥ İmām Buḥārī olan (5) mervī Cābir-i Enṣārī mefhūm-i şerāfet

Bedreddīn ed-Demāmīnī'nin kitabında gördüğüm özelliklere göre herkes onu kendi nefisinden daha çok sevip korumalı. Allah bütün nefislere onu sevip korumayı emretmiş. Sa'd Uhud savaşında onun için peygamberi koruyun, koruyun diye seslenmiştir. Bunlar onun özelliklerindedir, hilaf yoktur ve başkası için geçerli değildir. Zahiri olarak bu özellikler başkasına verilemez. Çünkü suyu kullanmak cāizdir; ama suyu içerken ya da temizlik yaparken israf etmek su sahibine zarar verecekse cāiz değildir.) İnşirah suresi 1. āyet, Hicr suresi 87. āyet

³⁵⁸⁴ Ḥavāşdandır : SL

³⁵⁸⁵ Ve min ḥaṣāşī şallallahu 'aleyhi vesellem ennehu lem yekun yemurru fi ṭarīḳin fe-yetba'uhu aḥadu'l 'arāfi innehu selekuh min ṭayyibin zekerehu el-Buḥārī fi tāriḥi'l-kebīri 'an Cābir kāle'l-ḥaḳku bin rāhveye kānet tilke rāyihatun bilā ṭayyibin ve ḳad 'adde ba'zuhum zalike fi ḥaṣāşī intehā ve fi tezkireti'ş-Şeyh Bedreddin bin Eş-Şāhib mā naşşe kānet ümemü'l-enbiyā' müteveccihetun ilā ṭalebi reculin yaḳuşşu 'aleyhim aḥbārü'l-evvelīne ve'l-āḥirīne fe-cārü'n-nebiyyi 'aleyhisselām 'an tilke ilāhuhum fe-ḳaşşe'l-ḳaşşe ve melā'ü'l-vücūdi ḥayrun keşīretün intehā. (Neccar'ın Büyük Tarih Kitabı'nda Cabir'in rivayetine göre o ne kadar yola çıktıysa mutlaka biri onu takip ederdi. Bu vesileyle onun hoşnutluğunu

mevsūmunca mürür-ı resul-ı aḥabb ile şerāfet mükteseb olan ʔarīḫden mārrīn (6) nūkhet-i şafā-āgīn nebiyy-i güzīnden mürür-ı seyyidü'l-mürselīni istidlāl iderlerdi. Keyfe lā ʔayyibe vücūd-ı nebevī bilā ʔayyīb (7) muḫtezā-yı aḫl-ı ḫilḫat-ı behiyye iken³⁵⁸⁶ inbā ile İshāk bin Rāhūye nūkhet baḫḫ muḫām-ı maḫāl behcet-i rehīndür. Daḫī (8) Şeyḫ Bedreddin'in tanşış eylediği nuşūş ḫuşūşdandır. Peygamberān-ı kirāmīn ḫimmeti mālā kelāmıları idi ki (9) 'ālem-i kevn bir zāt ḫüccete simāt-ı teveccüh buyurup pīşīn ve pesīn enbā'-i kā'inātı ḫalaḫa innehā ve aḫbār eyleye. (10) Pes dānā-yı 'ālem-i şallalahu 'aleyhi vesellem teşrif-sāz-ı serīr-i nübüvvet olduklarında min ledün-ı ādeme ilā'l-ḫātemi a'lām-ı ḫālikü'l-kevn ile (11) mükevvenāt-ı dehrīn ḫaḫāyık ve deḫāḫīni ve bi'l-cümle mācerā-yı enbiyā-yı sābıḫa ve maḫbāt ve muḫayyibāt-ı lā ḫaḫḫaya 'ilm-i (12) 'ālem şümūlleri vücūd-ı kevnī ḫayr ve berre mālī olmadan ḫālī olmadığı ḫaşāşinden ma'dūddur.

kazanırdı. Bu da ona has özelliklerdendir. İbn-i İshak Dehrevi diyor ki, O koku hoş değildi. Bazı ālimler de o kokuyu onun özelliklerinden saymışlar. Şeyḫ Bedreddin bin Eş-Şāḫib tezkiresinde duyduğum kadarıyla diyor ki, O koku peygamberlerin merak ettikleri şeydi. Peygamberimizden öncekiler de sonrakiler de o kokunun izahatının yapılmasını arzuluyorlardı ve bekliyorlardı. Peygamberimiz geldi ve onlara anlattı. Her taraf hayr ve bereketle doldu.

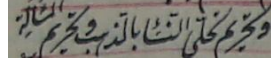
³⁵⁸⁶ İdiğın : SL

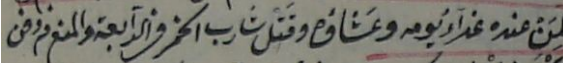
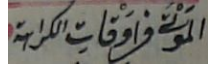
عالم شمولي وجود كون خبير وبره ملا والمدرم خاليا والمدبر غضا لصنعه معود ور. قال الله تعالى
 وربك يخلق ما يشاء ويختار لما خلق الله المخلوق قسمه قسامين جمادى واوصياة
 فاختار ذاك الحيوة عمل الجهاد وفضلته عليه ثم قسم ذاك الحيات قسامين حيوانا ونباتا فاختار الحيوانا
 على النبات وفضلته ثم قسم الحيوان قسامين ناطقا وصامتا فاختار الناطق على الصامت
 وفضلته عليه ثم قسم الناطق قسامين آدميا وغميرا فاختار الادمي وفضلته ثم قسم الادمي
 قسامين عاقلا وغميرا فاختار العاقل على الغمير وفضلته عليه ثم قسم العاقل قسامين
 مؤمنا وغميرا فاختار المؤمن على الغمير وفضلته عليه ثم قسم المؤمن قسامين عالما وغميرا فاختار
 العالم على الغمير وفضلته عليه ثم قسم العالم قسامين انبياء وغميرهم فاختار الانبياء عليهم
 وفضلهم عليه وهم مائة الف نبي واربعه وعشرون الف نبي منهم خير من خلقه ثم قسم
 الانبياء قسامين رسلا وغميرهم فاختار الرسل على غميرهم وفضلهم عليهم وهم ثلثمائة وثلثون
 رسولا منهم خير من الانبياء عليهم الصلوة والسلام ثم قسم الرسل قسامين اولادهم وغميرهم فاختار
 اولادهم على غميرهم وفضلهم عليهم وهم ابراهيم وموسى وعيسى وحمود صلوات الله عليهم
 ثم اختارهم اولادهم ابراهيم وحمود فاختارهم اولادهم وفضلهم عليهم ثم اختارهم
 احببهم اعم ومن المفضل المصطفى من جميع المخلوق. من لوازم الشريعة على كمالها.

³⁵⁸⁷ 103A (1) Ve daḥī cum‘a ḥuṭbesi şalāt-ı cum‘a edāsından soñra olmak ve daḥī her
 âteş-i mess ve nār ile taḥḥ olunan (2) ta‘ām ‘aḳibinde âbdest almak zamm ve ūla vuzū’

³⁵⁸⁷ Kālallahu te‘ālā ve rabbuke yaḥluḳu mā yeş‘u ve yeḥtāru lemmā ḥalaḳallahu‘l-ḥalka ḳasemehu
 ḳismeyni cemāden ve zā ḥayātın feḥtāre zā‘l-hayati ‘alā‘l-cemād ve faẓzalehu ‘aleyhi şümme ḳaseme
 zā‘l-ḥayāti ḳismeyni ḥayvānen ve nebāten feḥtāre‘l ḥayvane ‘alā‘n-nebāti ve faẓzalehü şümme ḳaseme‘l-
 ḥayvāne ḳismeyni nāṭıḳan ve şāmıten fāḥtāre‘l-nāṭıken ‘alā‘ş-şāmıten ve faẓzalehu ‘aleyhi şümme ḳaseme‘l-
 nāṭıken ḳismeyni âdemoyyen ve ğayrihi feḥtāri‘l-âdemo ‘alā ğayrihi ve faẓzalehu şümme ḳaseme‘l-âdemo
 ḳismeyni ‘âḳılen ve ğayre ‘âḳılin feḥtāre‘l-‘âḳıli ‘alā ğayrihi ve faẓzala ‘aleyhi şümme ḳaseme‘l-‘âkile
 ḳismeyni mü‘minen ve ğayrihi feḥtāri‘l-mü‘mine ‘alā ğayrihi ve faẓzala ‘aleyhi şümme ḳaseme‘l-
 mü‘mine ḳismeyni ‘âlimen ve ğayrihi feḥtāre‘l-‘âlemi ‘alā ğayrihi ve faẓzale ‘aleyhi şümme ḳaseme‘l-
 ‘âlime ḳismeyni enbiyā‘e ve ğayrihim feḥtāri‘l-enbiyā ‘alā ğayrihim ve faẓzalehum ‘aleyhi ve hüm
 mi‘ete elfe nebiyyin ve erba‘ate ve ‘işrüne elfe nebiyyin fehum ḥayretihi min ḥalkıhi şümme ḳaseme el-
 enbiyā ḳismeyni ruselen ve ğayrihim feḥtāre er-rüsüle ‘alā ğayrihim ve faẓzalehüm ‘aleyhim ve hum
 şelase mi‘ete ve şelāsetü ‘aşere resülen fehum ḥayriyyeti mine‘l-enbiya ‘aleyhim eş-şalātu ve‘ş-selām
 şümme ḳaseme‘r-rüsüle ḳismeyni ūlī ‘azmin ve ğayrihim feḥtāre ūlī‘l-‘azmi ‘alā ğayrihim faẓzalehum
 ‘aleyhim ve hiye ḥamsetün Nüh ve İbrāhim ve Mūsā ve ‘İsā ve Muḥammed şalavatullahı ‘aleyhim şümme
 ihtāre min ūlī‘l-‘azmi el-ḥalīleyn İbrāhim ve Muḥammeden fe-hüma ḥayriyyetun min ūlī‘l-‘azmi mine‘r-
 rüsülü şümme ihtāre minhumā el-ḥabīb Muḥammeden ‘aleyhisselām veterel-muḥtāru‘l-muştafa min
 cemī‘i‘l-ḥalkı min levāmī‘i‘l-tenviri ‘alā‘l-ḥaşāşi li‘l-İşāḳı (Allahu te‘ālā canlıları cansızlara;
 canlılardan hayvanları bitkilere; hayvanlardan düşünebilenleri düşünemeyenlere; insanlardan ilim sahibi
 olanları ilim sahibi olmayanlara; ilim sahibi olanlardan inananları inanmayanlara; inananlardan üç yüz on
 üç peygamberi yüz yirmi dört bin nebiye; üç yüz on üç peygamberden Hz Nüh, Hz İbrāhim, Hz Mūsā, Hz
 ‘İsā ve Hz Muḥammed‘i; Hz Muḥammed‘i diğere beş peygamberden üstün kılarak yarattı.)

ise veyā feth-i vāv ile vuzū' gusulden kināye (3) el-ān mesnūndur ammā evvelen kellā el-vecheyn vüçübla mü'ekked idi. Ve daḥī ḥuṭbe-i vaḳt ve (4) eṣnāsında sāḳīni baṭnına bir şey ile ma'a zuhra zamm idüp oturmak bi'l-kerāhete et-tahrīmiyete (5) memnū'a idi.

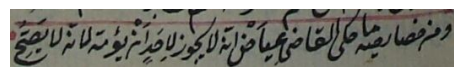
Bunlar daḥī ḥālā merfū' adur. (6)

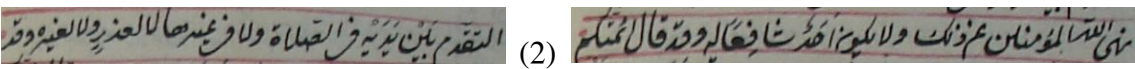
 (7) ³⁵⁸⁸ Ve daḥī nisvānın

altūn ile taḥallī ve vüçūduna bend-i zeheb (8) ve ḥulliyīy ḥarām-ı ḳaṭ'ī olup daḥī rüz ve 'aṣā ğidāsı mevcūd kimesnenin deryüze (9) ve su'ālī ḥarām kılındığı emr-i celī idi. Ve ṣāribü'l-ḥamr olan dördüncü def'a töhmet-i (10) şürble aḥz olundıkda müsteḥaḳ ḳatlı olurdu evḳāt-ı mekrūhede daḥī defn-i (11) mevṭā memnū' ve ğayr-ı meşrū' idi pes bunların daḥī a'māl ve icrāsı merfū' kılındı. (12)

 (13) ³⁵⁸⁹ Ve daḥī

'ulemā'-yı mālikiyye (14) zāhib oldılar ki ḥadīṣ-i şerīfde vürüd iden kelām-ı münīf ki ḥaddiñ ğayr-ı (15) te'āzīr ve te'dībde on kamçıdan ziyāde celd ve zarb olunmaz buyurdıkları ḥuṣūṣ (16) 'aṣr-ı sa'ādet-ı ḥazrete muḥṣūṣ idi. Zīrā erbāb-ı cināyete bu miḳdār ile kifāyet (17) iderdi dimişler. Ma'lūm-ı izzet ola ki bālādan bu maḥalle resīde olunca otuz 'adedden (18) ziyāde ḥaṣāṣ-i mezkūre aḥkām-ı mensūḥadan yād olunub bi-tefaşīlehā (19) esbāb-ı terk ve nesh-ī kütüb-i ḥadīṣiyye ve fiḳhiyye ve nāsiḥ ve mensūḥ³⁵⁹⁰ ḥāviye olmağla (20) taḥṣīl-i bī-ḥāṣıl ḳalem sūtüde raḳamıñ cevelānına ruḥṣat

virilmedi. (21) 103B (1)

 (2)

(3) (4) ³⁵⁹¹ Hikāyet kerde Ḳāzī

³⁵⁸⁸ Ve taḥrīm-i taḥallī en-nisā' bi'z-zeheb ve taḥrīmi'l-mes'eleti limen 'inde ğidā'u yevmihi ve 'aṣāfe ve ḳatlı-ı ṣāribü'l-ḥamr fī'r-rābi'a ve'l-men' min defni'l-mevṭā fī evḳāti'l-kerāhete. (Kadınların altınla süslenmesi haramdı. Kin ve dedikoduya kulak misafirligi de haramdı. İçki içen dördüncü günün öldürülmeliydi. Cenazelerin kerahet vaktinde defnedilmesi yasaklanmıştı.)

³⁵⁸⁹ Ve zehebü'l-mālikiyye ilā inne ḥadīṣe lā yeclidu fevḳa 'aṣere asvāt-ı illā fī ḥaddin kāne muḥtaṣṣen bezmine 'aleyhisselām li-ennahu kān yekfī el-cāfi minhum haza'l-ḳadr. (Malikiler hiç kimseyi on sopadan başka cezalandırmamışlar. Bu sadece onun zamanına has olan bir cezadır. Çünkü onun zamanında kime on sopa vurulursa o kişi yere yığılıp kalırdı.)

³⁵⁹⁰ Nāsiḥ ve mensūḥ : NP

³⁵⁹¹ Ve min ḥaṣāṣe mā ḥakā'l-Ḳāzī 'İyāz ennehu lā yecūzu li-aḥadin en ye'ümmehu li-ennahu lā yeşihḥu et-teḳaddemu beyne yedeyhi fī's-şalāti ve lā fī ğayrihā lā li-uzrin velā li-ğayrihi ve ḳad nehāllahu el-

‘İyâz ‘aleyhi rahme el-feyyâz üzere (5) hâzret-i fahr-ı mevcûdâtın riyâz-ı haşâişinden ma’dûd ve mürtâzdur ki bir (6) ferdiñ cenâb-ı muhtedâ-yı resul hâzretine imâmeti câ’iz ve revâ degildir. Zîrâ huzûr-ı (7) devletinde gerek namâz ve gerek sâ’ir umûrda li’uzrin velâ li gayri ğudrin vechen mine’l-vücûh (8) ve sebeben mine’l-esbâbi taqaddem ve taşaddur-ı sezâ ve şâhih olmadığı bî-irtiyâbdur. Bi-taḥḳîḳ-i (9) hüdâ-yı lâ yezâl mü’minî ol hâzrete taqaddemden ve ân lâ takaddemû beyn-i yüdi emri pür celâliyle (10) nehy ve men’ olundu.³⁵⁹² Ve bir aḥd ol şefî’i müşaffah şâfi’ olamaz. Zîrâ siziñ imâmlarınıñ (11) sizlere şefî’lardur deyu nâṭîkâ-i cünbân olmuşlardı. Ve li-zalike cenâb-ı şıddîḳ raḳıyallahu (12) ‘anha istiḥlâfı taḥḳîḳ eylediklerinde İbn Ebi Ḳahâfe’de beyne yedey resûlullah taqaddüm (13) ve imâmete yârâ-yı müknet ve liyâḳat-ı ḳudret yokdur deyu

i’tizâr ve te’eddüb itmişlerdi. (14) ³⁵⁹³ (15)

Ve daḥî ğazâ-yı Bedr’e hâzır olan aşḫâb-ı kirâma ihtirâmen hîn-i vefâtlarında çâr tekbîr üzere (16) şalât-ı cenâzelerine tekbîrât ziyâde kılınmak şeref ve fazîletlerin eş’âr için

(17) taḥşîş buyuruldu. (18)

(19)

(20) ³⁵⁹⁴ (21) Velâ nişâbından Sa’d bin Mu’âz

raḳıyallahu anh mecrûḥan rû be-râh-ı ‘uḳbâ olduklarında ‘arş-ı 104A (1) a’lâ rûh-ı pür fütûḥ ve mu’allâsına ferḥan lerziş ve ihtizâza âġâz eyleyüp (2) yetmiş biñ melâ’ike-i kirâm cenâzesine şaf endâz ḳıyâm oldılar ki bi-mişl-i (3) ezîn ḳadem nihâde-i rûy-ı

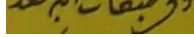
mü’minîne ‘an zalike velâ yekûnu aḥadun şâfi’ en lehu ve ḳad ḳâle e’immetüküm şefe’â’ukum ve li-zalike ḳâle Ebû Bekr mâ kâne li-İbni Ebî Ḳahâfe en yetekaddeme beyne yedey resûlullah ‘aleyhisselâm. (Ḳâzî ‘İyâz’ın anlattığına göre hiç kimse onun önünde imamlık yapamazdı. Çünkü onların namazı peygamberin önünde geçersiz olurdu. Namazda veya namaz dışında, özürülü veya özürsüz onun önüne geçilmez. Çünkü Allah bunu yasaklamış. Ve kimse ona şefâatçi olamaz.)

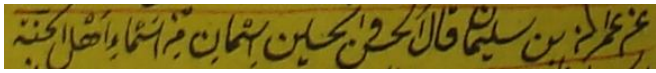
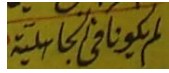
³⁵⁹² Eyledi : SL

³⁵⁹³ Ve haşş ehl-i Bedr min aşḫâbihi bi-en yezâdü fi’l cenâzeti alâ erba’i tekbîrâtın temyîzen li-fazlihim. (Bedr şehidlerinin cenaze namazlarını dört tekbirden fazla kıldırmamış. Çünkü onların ikramları çoktu. Bu onlara has bir özellikti.)

³⁵⁹⁴ Ve min haşâiş innehu min aşḫâbihi men ehtezze’l-’arşe ‘inde mevte ferâhen bi-liḳâ’i revḥe ve hâzır cenâzeti seb’ün elfan mine’l melâ’iketi lem yeṭâ’u el-arz ḳabl-ı mevte ve men ğasseletü’l-melâ’iketi ve men yeşbaha bi-Cibrîl ve bi-İbrâhîm bi-Nûh ve bi-Müsâ ve bi-İsâ bi-Yûsuf ve bi-Lokmân el-ḥakîm ve bi-şâhibi yâsîn. (Onun sahabelerinden bazıları öldüğünde, arş o sahabenin ruhuyla karşılaşmak için sevincinden titremiş. Onun cenazesine daha önce dünyaya hiç gelmemiş yetmiş bin melek katılırdı. Bazı sahabeleri melekler yıkar bazıları da Cebrail, İbrahim, Nuh, Musa, İsa, Lokman Hekim yıkar. Ve onlar yasinin sahibine benzerler.)

zemīn itmişler idi. Ve daḥī şühedā-yı ğazve-i Uḥud'dan (4) Ḥamza bin 'Abdülmuṭṭalib raḍiyallahu 'anh veyāḥūd³⁵⁹⁵ Ḥanzala bin Er-Rāhib cünüben seyr-i (5) cināne zāhib oldukda ğasselethu el-melā'iketu kelām-ı mu'ciz peyāmıyla raṭbū'l- (6) lisān olmuşlardı. Zevcinden istinbā olundukda 'ucāle el-vaḳt cünüben (7) pā der rikāb ve naḳl-ı raḫat itmişidi deyū cevāb vermiş idi. Ḥaşıl-ı (8) sürüşan 'ālī şānān-ı Ḥanzala-i şehīdīñ iġtisāline devān oldığı ḥāşşe-i (9) ḫazreti beyān olur. İmdi ümmetiniñ daḥī şühedā'-yı ḫaḳīḳī senden biri (10) cünüben şerbet-i şahādeti nüş eyleyüp cenābeti ma'lūm olsa ānı (11) daḥī ğasl-ı lāzımdur kezā fī'l-mevāhib ve daḥī aşḫāb-ı zevī'l-emcāddan şeyheyn-i (12) mükerremātın Cenāb-ı İbrāhīm ve Nūḥ ve Mūsā ve 'İsā-yı pür fütūḫa teşbīḥ (13) buyurdıkları ğalebe-i evşāf-ı cemāl ve celāl ile Ebūzer ve cerīr-i (14) bi-cellā ve diḫyeti'l kelbī cebriyle ve Ḥüzeyfe bin El-Yemān ve 'Urve bin Mes'ūd (15) Eş-Şaḫafī 'İsā'ya ve 'Alīyy-i murtażā ḫüsn ve cemālde Yūsuf 'aleyhisselama ve ğayriler (16) 'alā mā naḳalethu es-siyer-i ḫüsn ve kemāl ve mücāhedāt ve 'ibādāt ve ḫikmet (17) ve kemālātda kimi Yūsuf-ı emīn ve kimi Loḳmān ve kimi ḫabīb-i şalavātullah-ı (18)

'aleyhim ecma'in ḫazerātına şebih buyurulmuşdur. (19)

 (20) ³⁵⁹⁶ Ya'nī

reyḫāneteyn-i muḫarremīn nāmları ehl-i behişt (21) esmāsındandır. Eyyām-ı fetret ve cāhiliyyetde isti'māl olunmadılar deyū ṭabaḳāt 104B (1) İbn Sa'd'da mūnderic-i

mervārīd-ı kelām ḫāşş-ı peyāmdandır. (2)

³⁵⁹⁷ Sādāt-ı (3) tābi'inden İbnü'l-Müseyyeb mühezzeb-i peyġamber-i 'ālī meşreb cenāblarına ḫoş āyende (4) oldı ki veled-i kerīmine peyġamberān-ı 'azām isimleriyle nām nihād ola şāyed nidā (5) ve idāde ta'zīmi mü'ebbedi³⁵⁹⁸ ḫareket revnümā ola deyū³⁵⁹⁹ istiḫsān etdikleri yine (6) yād kerde-i İbn

³⁵⁹⁵ Yāḥūd : NP

³⁵⁹⁶ Ve fī Ṭabaḳāti İbn Sa'd 'an 'İmrān bin Süleymān ḳāle el-Ḥasan ve'l Ḥüseyn ismān-ı min esmā'i ehli'l-cenneti lem yekūnā fī'l-cāhiliyyeti. (İbn Sa'd'ın Ṭabaḳāt kitabında 'İmrān bin Süleymān'ın rivayetine göre diyor ki, Ḥasan ve Ḥüseyn cennet ehlinin isimleridir. Cahiliye döneminde böyle adlar yoktu.)

³⁵⁹⁷ Ve fihā 'an Sa'id bin El-Müseyyeb ennehu kāne yūsteḫabbu en yusammā veleduhu bi-esmā'i'l-enbiyā'. (İbn Sa'd'ın Ṭabaḳāt kitabında çocukları peyġamber isimleriyle adlandırmak sünnettir.)

³⁵⁹⁸ Cedd-i emcedī : SL

Sa'd yādīgārīdır. Ve fī nuşhatin en kân lā yūsteḥabbu en yusemmā veledu (7) vukū'-ı cenāb-ı sa'īd-i evlādına esmā'-yı enbiyā ile tesmiye itmeği şāyān görmezdi dimek (8)

ola vallahi a'lem.

(9)

(10)

³⁶⁰⁰

Sa'īd bin El-

Müseyyeb rağiyallahu 'anh er-rabbu (11) bir kavmiñ ravza-i muḳaddesede ḳabre server-ı enbiyā üzere selām ḥān (12) oldukların müşāhede eyledikde buyurdılar ki bir peygamber-i ḳabr-ı şerifinde (13) kırk günden ziyāde meḳş itmez hemān 'ālem-ı melā'-yı a'lāya ref' olunur (14) dedikleri cāmi'-i süveri ve muşannef-i 'Abdürrezzāk'da müşār

ileyhimā cenāblarından (15) mervīdür.

(16)

³⁶⁰¹

(17) İmāmü'l-ḥaremeyn şaf āreste-i

cāmi'ü'r-rivāyeti fi'n-nihāye ve rāfi'i kezalik (18) taḥdīs-i rivāyet-i birle irād buyururlar ki nebiyy-i muḫterem şallallahu 'aleyhi vesellem taḥdīşen li'n-ni'am (19) buyurmuşlar ki rihletimden üç gün soñra rabb-ı müte'āl beni ḳabrimde ibḳā (20) ve terk itmekden dūr ve müberrāyım deyū buyurdıkları beni ḥāliyen 'ani'l-şalāt ve'l-'ibādet (21) terk itmez li't-telezzüzü'l-ḳurbā ve'z-ziyāde tā'at güzār ḥazret-ı perverdegārım 105A (1) dimek ola veyāḥūd 'ālem-i berzāḥ ḳabrimde cesed terk olunmayup (2) 'avālim-i selāse de seyr ve temāşā-yı sun'-i kird-gār ile meşḡul veyā maḳām-ı 'ulv-i 'āliye (3) ref' ve ış'ād ile

ikrām-ı is'ād-ı ḳalīnem dimeği murād buyuriyle

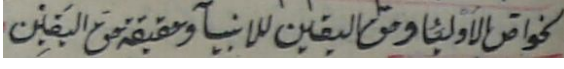
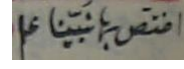
(4)

(5)

³⁵⁹⁹ Deyū : NP

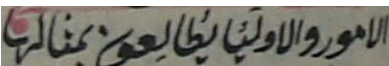
³⁶⁰⁰ Ve fī Cāmi'ü's-Süverī ve muşannef-i 'Abdürrezzak 'an Sa'īd bin El-Müseyyeb innehu re'ā kavmen yusellimūne 'ale'n-nebiyyi 'aleyhisselām fe-ḳāle mā yemḳūşu nebiyyi fi ḳabrihi ekşere min erba'ine yevmen ḥattā yerfa'u. (Cāmi'ü's-Süverī'de 'Abdürrezzak'ın tasnif ettiği Sa'īd bin El-Müseyyeb'in görüşüne göre Müminlerden biri bir grubun peygambere selam verdiğini gördü. Ve onlara dediği: Peygamberler mezarlarından kalkacakları güne kadar mezarlarında kırk günden fazla kalmazlar.)

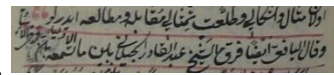
³⁶⁰¹ Ve evrade İmāmü'l-Ḥaremeyn fi'n-Nihāye ve'r-Rāfi'i fi'ş-Şerḫi ḥadīs-i innehu 'aleyhisselām ḳāle ene ekremun 'alā rabbī min en yetrukenī fi ḳabrī ba'de selāseti. (İmāmü'l-Ḥaremeyn, Nihāye ve Rāfi'i fi'ş-Şerḫi hadis kitaplarında Peygamberimiz (SAV): Allah'ın bana bir ikramı olarak beni üç günden fazla kabristanda bırakmamış.)

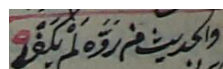
(6) (7) ³⁶⁰² Ḥaḳḳen İmām

Yāfi‘ī-yi Şāfi‘ī ḳuddise sirrühü’s-seri (8) şecere-i yaḳīni pesendide-i dil-i ekhān erbāb kılub üzere taḳsīm ve kışr-i (9) ism ve resm-i ‘avāma ta’yīn ve şemeresin evliyāya ‘ilmü’l-yaḳīn ve lebini havāşş-ı (10) evliyāya tebyīn ve lübb-ü lübābını enbiyā için telkīn idüp ḥaḳīḳat-ı (11) maḳşūd-ı aşlī bī-maḳşūd āferīniş-i zamān ve zemīn olan rüsül-ı rabb-i ‘ayn (12) Muḥammedü’l-emīn ‘aleyhi şalavāt-ı āle’l-‘ālemīn ḥazretlerine taḥşiş

buyurulduğuna (13) ‘ayān eyledi. (14)

³⁶⁰³ Şāḥib-i leṭāyifü’l-minen ḳuddise sırruhu (15) dimişler ki enbiyā ḥaḳāyik-i umūr-i secencel-i ḥaḳīḳinde ‘ayānen muṭālī‘a ve mu‘āyene (16) iderler ve evliyā mir‘āt-ı müşāhedelerinde āniñ in‘ikāsından şüretnüma (17) olan mişāl

ve eşkālī ve ṭal‘at-ı timşālī muḳābele ve muṭālā‘a iderler. (18)

 (19) ³⁶⁰⁴ Ve yine İmām

Yāfi‘ī buyurmuşdur ki cenāb-ı Şeyḫ (20) Geylānī şufiyāne refṭār ve reviş ile kabl-i kibriyādan enbiyāniñ simā-yı ‘aleyh evliyā (21) istimā‘ını fark ve temyīzde izhār-ı verziş buyurup ve ḥayy-ı enbiyāya kelām-ı tesmiye 105B (1) olunub ilhām-i evliyāya ḥadīş-i itlāḳ ve ta‘bīr olunur pes kelāmīñ (2) taşdıḳi lāzım kılup redd ve tekzibe ḳā’il ve mülāzım olanın küfrini icāb (3) ider ammā ḥadīş-i reddiyle küfr lāzım gelmez

buyurmuşlardır. (4) (5)

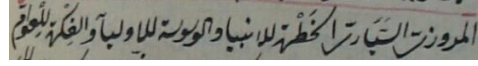
³⁶⁰² Ve fi Kifāyet el-Mu‘naḳid li’l-Yāfi‘ī ḳāle ba‘zuhum li’l-baḳiyyin ismün ve resmün ve ‘alemün ve ‘aynün ve ḥaḳḳun fe’l-ismu ve’r-resmu li’l-‘avāmi ve’l-‘ilm-i ‘ilmü’l-yaḳīn li’l-evliyā’ ve ‘aynü’l-yaḳīn ḥavvāşşü’l-evliyā’ ve ḥaḳḳü’l-yaḳīn li’l-enbiyā’ ve ḥaḳīḳat-ı ḥaḳḳü’l-yaḳīn iḥṭaşşa bihā nebiyyinā ‘aleyhisselām. (Yāfi‘ī’nin Kifāyet el-Mu‘naḳid’de bazıları şöyle der, Hakikat isim, resim, ilim, ayn ve haktır. İsim ve resim avamlar için İlme’l- yakin ilmi evliyaların, ayne’l-yakin üstün dereceli evliyalara, hakku’l- yakin peygamberlere ve hakikatü hakke’l-yakin bizim peygamberimize hastır.)

³⁶⁰³ Ve ḳāle eş-Şeyḫ Tācüddin bin ‘Aṭā’ullah el-enbiyā’ yuṭālī‘üne bi-ḥaḳāyiki’l- umūr ve’l-evliyā yuṭālī‘üne bi-mişālīhā. (Şeyḫ Tācüddin bin ‘Aṭā’ullah diyor ki, Peygamberler işlere hakikatlarıyla vakıf olurlar; ama evliyalarda şekil ve görünüşle vakıf olurlar.)

³⁶⁰⁴ Ve ḳāle El-Yāfi‘ī Eyzen farḳu’s-Şeyḫ ‘Abdülkādir Ceylānī beyne mā tesmi‘a bi-enne’l-evliyā daḥī el-enbiyā yüsemma kelāmen ve ilhāmü’l-evliyā’i yüsemma ḥadīşen fe’l-ḳelāmü (yelzeme) taşdıḳa ve men reddehu kefer ve’l-ḥadīşu men reddehu lem yekfer. (El-Yāfi‘ī Eyzen’in duyduğu kadarıyla ‘Abdülkādir Ceylānī kelamla hadisi şöyle ayırt eder. Diğer peygamberlerden duyulan habere kelam, evliyalardan duyulan habere hadis denir. İkisini de tasdik etmek gerekir; ama hadisi inkar etmek küfürdür, kelamı inkar etmek küfür değildir.)

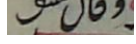

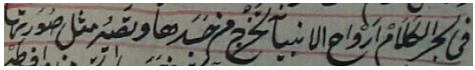
(6)

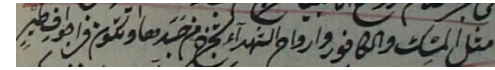
3605 (7)

Ebū ‘Ömer eş-Şūfî şafvet-i rûhāniyyet ile keşf-i kânûn-ı sübhāniye itmişler ki hâzret-i mevlâ-yı (8) kâdir-i enbiyâ ‘aleyhimi’t-tahâyâ hâzerâtına izhâr-ı mu‘cizâtla emr ve taqdîr buyurdı ki (9) ol umûr-ı hârikayı bi’t-tahaddi mu‘âyene idenler imân ve ikân ideler ve evliyâyâ (10) setr ve kitmân-ı kerâmetle farz ve takrîr eyledi ki ânı müşâhede idenler ve edâ-ı (11) iftitâna nefislerin endâhte etmeyeler didi. Ve Ebû’l-‘Abbâs Mervezî dahî (12) buyurmuşlar ki³⁶⁰⁶ hatar-ı bâl-i insâna duhûl iden hâcise ve hâtıradur enbiyâ (13) içündür ve hadîs-i nefisden kinâye vesvese-i evliyâyâ i‘tirâ ider ve fikret

(14) ve te‘emmül-i ‘avâm-i nâs kûlûbine ‘arîza ve sâriyedür dimişler. (15)

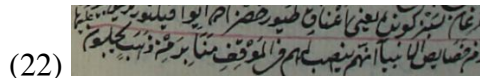

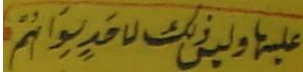
(16)

(17)

 ³⁶⁰⁷ ‘Akâ’id-ı nesfiyyeden baħr-ı kelâmda peyâm-ı dürrî en-nizâm İmâm Nesefî’dür ki (18) ervâh-ı tayyibe-i enbiyâ ecsâd-ı tâhirelerinden ħurûc idüp misk-i ezfer (19) ve kâfûr-i enver mânend-i eşkâl ve şuver-i aşliyyeleri âsâ şekle temesşül ider. (20) Ve rûh-ı pür fütûh-ı şühedâ ise cesed-ı mübareklerinden perrân oldukda ecvâf-ı (21) murġân sebz-i kevnde ya’nî a’nâķ-ı tıyûr-ı ħazrâda İvâ kılınurlar deyû buyururlar.

(22) ³⁶⁰⁸ Ya’ni cümle-

i³⁶⁰⁹ ħaşşîşe-i enbiyâ-yı ‘azâmdandır ki (2) mevķif-i maħşerde ol zevât-ı ‘âlîşânâna ikrâmen zerrîn taħt ve vâlâ-yı (3) minber ve nişîmenleri naşb ve âmâde ve cülûs buyurmalar ħûn nihâde buyurulur (4) ve anlardan mâ‘adâ bir ferd içün böyle menâşsa-i

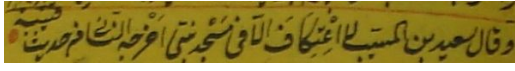
³⁶⁰⁵ Allah dürr-e-i mâ edekķa fikruhu kâli Ebû ‘Ömer ed-Dımeşkî eş-şūfî farâza Allahu te‘âlâ ‘ale’l-enbiyâ izhârü’l-mu‘cizât li-yü’minü bihâ ve farâza ‘ale’l-evliyâ’i kitmânü’l-kerâmat li’ellâ yestetnü bihâ ve kâle Ebû’l-‘Abbâs el-Mervezî es-seyyârî el-ħaħrati li’l-enbiyâ ve’l-vusûseti li’l-evliyâ’ ve’l-fikreti li’l-‘avâm. (Sufi olan Ebû ‘Ömer ed-Dımeşkî diyor ki, Allah mucizeleri peygamberlere, insanlar onlara inansınlar diye vermiş, fitneye sebep olmasınlar diye evliyalara mucizelerini gizlemelerini emretmiştir. Ebû’l-‘Abbâs el-Mervezî diyor ki, Düşünce peygamberlerin, vesvese evliyalarıdır.)

³⁶⁰⁶ Buyurmuşlar ki : NP

³⁶⁰⁷ Ve kâle en-Nesefî fi Bahri’l-Kelâm ervâhü’l-enbiyâ’ taħrucu min cesedihâ ve taşîru mişl-i şüretihâ mişlü’l-misk ve’l-kâfûr ve ervâhü’ş-şühedâ’ -taħrucu min cesedihâ ve teküne fi ecvâfi tayrin ħuzrin. (Nesefî Bahri’l-Kelâm’da diyor ki, Peygamberlerin ruhları vücutlarından çıkar ve onların yüzleri şeklinde misk ve kâfur gibi olur. Şehitlerin ruhları vücutlarından çıkar ve yeşil kuşların karnına konur.)

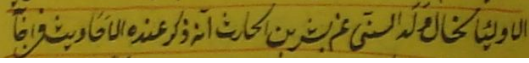
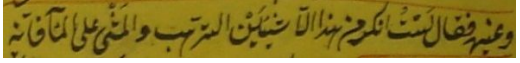
³⁶⁰⁸ Ve min ħaşşîşü’l-enbiyâ innehum yenşEbû lehum fi’l-mevķifi menâbire min zehebin tecellüne ‘aleyhâ ve leyse zalike li-aħadin sivâhum. (Mekânlarda peygamberlerin altlarına minberler kurulurdu ve onlar üstüne otururdu. Bu özellik peygamberler dışında kimseye verilmemiştir.)

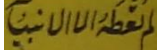
³⁶⁰⁹ Cümle-i : SL

‘āliyye nihāde ve istāde kılınmaz. (5) ³⁶¹⁰ (6)

Ya’nī mescid-i peygamberīniñ ğayrīde i’tikāf cā’iz ve revā degildür deyü haber-i sa’īdi

(7) mü’eyyed İmām Nesā’i dahī taḥrīc kerde-i ḥadīṣ-i Ḳuteybe bin Sa’īd’dür. (8)

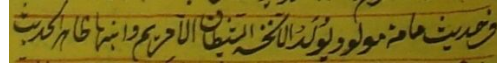
 (9)

(10) ³⁶¹¹ Bişr bin El-Ḥāriş ḳaddesallahu sırrahu meclisinde icābet-ı (11) du‘ā ve ğayrihi müte‘alliḳa āḫbār yād olundukda buyurmuşlar ki bin kerāmāt-ı evliyādan (12) ḫavārik-ı ‘ādāt zuhūrunu inkār itmem hemān mādde-i revsin cibālde terehhüb (13) itmelerin ve āb üzere revān olmaların inkār iderimki bu ḫuşuş-ı meşy ‘alā’l- (14) mā enbiyaya³⁶¹² maḫşuş olup evliyāya i’tā kılınmadı deyü buyurdıkların ibnū’s-senā (15) ḫāl-ı mükerrem-i kerāmāt-ı evliyāda yād itdiler Ve fī nuşat-ı şaḫīḫatin ez-zehebū bi’z-zālī’l- (16) mü‘cemmeti ve’l-muhār ve’l yā’il el-muvaḫḫade ya’nī turābī’t-tūn itmeleri te’eddüben bi-ḫazretü’l- (17) enbiyā-yı kerāmet vukū’ yäfte degildür deyü inkāra

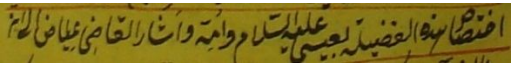
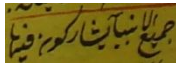
mübāderet ideler.³⁶¹³

(18)

(19)

 (20) ³⁶¹⁴ Ve imām-ı nevevī

‘aleyhi’r-raḫme bir mevlūd yokdur ki (21) vilādeti eşnāsında div-ı recīm-ı ānī dürtmeye illā Meryem ve püser-i muḫteremi ‘İsā ‘aleyhüme’s-selāmı **106B** (1) naḫsa miknet yāb olmadı deyü buyurulan ḥadīṣ-i nefsiñ ma’nā-yı zāhiri bu faẓilet-i (2) maḫşuşa cenāb-ı

³⁶¹⁰ Ve ḳāle Sa’id bin El-Müseyyeb lā i’tikāfe illā fī mescid-i nebī āḫrechu en-Nesā’i min ḥadīṣ-i Ḳuteybe. (Sa’id bin El-Müseyyeb diyor ki, İ’tikāf sadece Peygamberimizin mescidinde olur. Nesā’i Ḳuteybe’nin rivayetinden çıkarmıştır.)

³⁶¹¹ Ve fī kerāmeti’l-evliyā ḫāl-i veledü’s-seniyy ‘an Bişr bin El-Ḥāriş innehu zekere ‘indehu el-eḫādīsi fī icābe ve ğayrihi fe-ḳāle lestu inkare min hazā illā şubeynü’t-terehhüb ve’l-meşā ‘alā’l mā’l fe-innehu lem taḡṭahu illā el-enbiyā’u. (Bişr bin El-Ḥāriş’in çocukluk döneminde evliyaların kerametleriyle ilgili hadisler onun yanında okunduğunda hepsini doğrulamıştır. Sadece huşu ve suyun üzerinde yürümenin peygambere ait olduğunu söylemiştir.)

³⁶¹² Enbiyaya : SL

³⁶¹³ Ve fī nuşat-ı şaḫīḫatin ez-zehEbü bi’z-zālī’l-mü‘cemmeti ve’l-muhār ve’l yā’il el-muvaḫḫade ya’nī turābī’t-tūn itmeleri te’eddüben bi-ḫazretü’l-enbiyā-yı kerāmet vukū’ yäfte degildür deyü inkāra mübāderet ideler : NP

³⁶¹⁴ Ve ḳāle en-nevevī fī ḥadīṣu mā min mevlüdi yüledü’l-inḫassa eş-Şeyṭānu illā Meryem ve ibnühā ṭāhirü’l-ḥadīṣ-i iḫtişāş hazihi el-faẓiletu bi- İsā ‘aleyhisselām ve ümmihi ve işāre’l-Ḳāzī ‘İyāz ilā enne cemī’ü’l-enbiyā yuşāriküne fihā. (Nevevi bir hadis-i şerifte buyuruyor ki, dünyaya ne kadar canlı gelmişse illā şeytan onlara parmak atmıştır. Sadece Hz. İsa ve Hz. Meryem’le uğraşamamıştır. Hadise göre bu özellik sadece Hz. İsa’ya ve annesine hastır. Ḳāzī ‘İyāz işaret ediyor ki, bu özellik bütün peygamberlerde ortaktır.)

rūhullah ile vālide-i mükerrereleri Meryem ümmetullaha muhtaşsa olsa (3) amma Kāzī ‘İyāz rahme Allahu te‘ālā işāret buyurur ki cemī‘-i enbiyā ‘aleyhimi’t-tahāyā bu

huşuşda (4) müşareket buyurmuşlardır.

و فرحانية الك في للطبي في قوله الآن

(5)

عنكم زور السائر النفا باذر هذا التخفيف لمان اللامة دون الرسول مادم

(6)

لانضفة على امانة النبوة كيف نجاب بخصيف اللضاء للاعدا وكيف

(7)

به وسواله يقول بك اصول ريبك اتول ومن فان به كيف تخفف غدا

(8)

سيف على

³⁶¹⁵

Muḥaşşi-i keşşāf tayyibī

‘aleyhi’r-rahme furkân-ı kerimde ve en yekun min-kum ‘işrüne (9) şābirüne āyet-i celīlesin nāsiḥa olan el-ān ḥaffefallahu ‘ankum temīmesinden taḥfifile (10) murād hemān ümmetdür. Resūlullah sāllallahu ‘aleyh el-ālihi müstefād degildir. Ol zāt-ı ‘ālī simāti haml-ı (11) emānet-i nübüvvet zücret ve şiklet virmeye ne keyfiyet ile taḥfif-i likā’-yı ā‘dā ile (12) muḥāṭab buyurıla keyfe lā kā’ile bek aḥvāl ve bek uşul olan ḥazret-i resūl (13) bu ḥiṭāba şāyān ola ve derece-i uşul-i vuşulī vābeste zāt-ı nebiyyi ḥüccet-i şifāt (14) taḥfif ve taşkilē cüsban kılına. İmdi haffefallahu ‘ankum cem‘inden bi-tāḥşiş-i (15) şāḥibü’t-tāc ve’l-mi‘rāc ḥazretleri bi’l-ımtiyāz iḥrāc buyurulduḡu ḥavāşş-ı ḥazrete (16)

delil vehhāc olur.

و فر تاريخ ابن عم كرمه الجاسم الدر لم يكن وامة

(17)

قال الامام في خطبة انما نبوتهم عن نبوة اللامة فقبل له رجا وواحد من ال

(18)

قال علماء وم يعرفون التعيم السقيم ووايتهم حديث الواصي للمعوض بن

(19)

من بعدهم انهم نبوة والا انار في خطبة و قال السبكي في صلي الله و

(20)

قام مع ال خامسة عاملا و ستم نيت ابن عامر لم يتصل صلا لانه يكون

(21)

بطلت صلاته و ذكر كذا في العرا و فر من مع خصا بعد الانعرا و السع

107A (1)

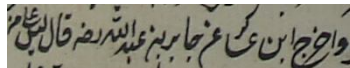
بطلت صلاته و ذكر كذا في العرا و فر من مع خصا بعد الانعرا و السع

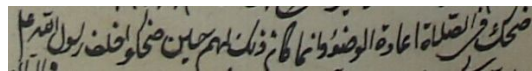
(2) ³⁶¹⁶ Tārīḥ-i İbn ‘Asākīr’den Ebi Ḥātīm’den menkūl (3)

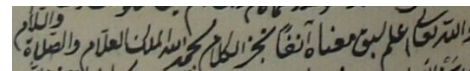
³⁶¹⁵ Ve fī Ḥāşiyeti’l-Keşşāf li’t-Taybī fī kavlihi te‘ālā el-ān ḥaffefallahu ‘ankum revīye es-Sülemī ‘an en-Naşrābāzī haza et-taḥfifu kān li’l-ümmetihi düne’r-resūli ‘aleyhisselām ve men lā teşfeluhu ḥaml emānete’n-nübüvveti keyfe bi-ḥātib-i bi-taḥfifi’l-likā’i li’l-a‘dād ve keyfe bi-ḥātib-e bihi ve hüvellezi bi-ḳavli bek uşulī ve bek aḥval ve men kāne bihi keyfe yuḥaffefu ‘anhu ev yeşkalu ‘aleyh. (Taybī’nin Keşşaf’ının ḥaşiyesinde diyor ki, Allah sizin yükünüzü hafifletmiştir. Sülemī Naşrābāzī’den naklettiğine göre bu hafifletme ümmete hastır, peygamberlere değil. Peygamberliğin ağırlık yapmadığına hafifletmekten nasıl söz edilebilir. Ālemi seninle başlayıp seninle bitiririm hitabına nail olan birine nasıl yükünü hafifletir ya da ağırlaştırırım denir.)

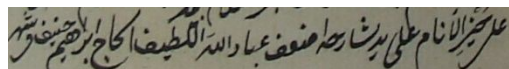
³⁶¹⁶ Ve fī Tārīḥi İbn ‘Asākīr ‘an Ebī Ḥātīm er-rāzī lem yekün fī ümmetin mine’l-ümemi ene yaḥfeṭüne āşare nübüvvetehum ḡayre ḥazīhi’l-ümmeti faḳile lehu rabbema rū ve eḥadīşü’l-aşl ḳāle ‘ulemā’uhum ya’refüne eş-şāḥiḥ mine’s-saḳīmi feravatihim el-ḥādīşü’l-vāḥi li’l-ma’rifeti li’t-tebyīni li-men ba’dehum innehum meyyizü el-āşare fihi ve ḥafezühā ve ḳāle es-Sübki men şallā ma’a’n-nebi ve ḳāme ma’ahu ilā ḥāmmeten ‘āmiden ev selleme min şinteyni ‘āmiden lem tebtul şalāten li-ennehu yecüzü en yevmü ileyhi bi’z-ziyāde ve’n-nuḳşān ammā ba’dehu fe-metā tābi’ü’l-me’ümümi’l-imām fī zalike ‘amden baṭalet şalāte

naql-ı maqbüldür ki min ledün-i Âdem-i ümemden bir ümmet ümmet-i Muhammediyeden mâ'adâ peygamberleri (4) eşerlerin hıfz itmiş nâyâbdur. Ümmet-i merhûme ise ol hazretin velâdet ve neseb (5) ve hâseb ve menşe' ve meb'aş ve kemâl-i zuhûrını ta-be rihlet³⁶¹⁷ hafz ve zabt ve mümâresetlerine (6) bir ümmet-ı müdânî olmadı. Hatta ümmetden yüzbiñ hadîs-i şerîf-i bi-esânîdhâ (7) hıfz ve rivâyet şâhib-i zevât 'adîde-i teşrîf sâz-ı meyâne-i ümmet olmuşdur. (8) Ebû Hâtîme su'al olundu ki gâhî hadîs-i bî-aşl ve vâhy rivâyeti vukû' yâftedir. (9) Anlar cevâbdade oldı ki belî ve lakin 'alemâ'yı ümmet-i haber-i saķimden eşer-ı şâhîhi dânalardur. Ve haber-i vâhy (10) rivâyet iderlerse de kendüden soñra gelen 'ulemâ-yı âsâr-ı şâhîhaya dâna ve hıfzla fark (11) ve temyîze iktidârların beyân ideceklerine 'irfânları olmağla rivâyete ictirâ eylediler (12) dedi. Ve İmâm Sübkî buyurmuşlar ki farazâ bir kimesne hazret-ı imâmü'l-enbiyâya iktidâ ile (13) şalâtı hâlinde 'âmden namâz-ı rübâ'ide rek'at-ı hâmiseye kıyâm eylese veyâ rubâ'ide (14) ikinci rek'atda selâm virseler muķtedaniñ namâzına buñlân-ı terettüb itmez. Zîrâ Hazret Âdem'i³⁶¹⁸ (15) şânında ziyâde ve noķşân ile vaħy olunmak câ'izdür ammâ ba'de'l-hazra³⁶¹⁹ mādām-ı me'mûm (16) imâma tâbi'dür. 'Amden bu hâlât zuhûriyle fesâd iktizâ ider. Ve Hâfız 'Irâķî haşâişden (17) ta'dâd iden. Ol hazret münferiden seferber olmaları li-emnihi mine's-şeytâni câ'izün

ammâ ğayre (18) 'adem-i cevâzı câ'izdür didiler. (19)

 (20)

 (21)

 ³⁶²⁰

107B (1) Muħarremü'l-ħarâm sene semânîne

ve zikrül-Hâfız el-'Irâķî fî şerhi min haşâiş el-infirâd fî's-seferi vahdehu li-emnihi mine's-şeytâni bi-ħilâfi ğayrihi. (İbn 'Asâkir ve Ebî Hâtîm'in Târîh kitabında bu ümmetin dışında hiĉbir ümmet peygamberliĉin eserlerini gizlemez. Ona cevap olarak şöyle dediler: Çok hadis rivayet edilmiş; ama hepsinin aslı yoktur. Bu ümmetin âlimleri doĉruyu ayıklayarak muhafaza altına almışlar. Sübkî diyor ki, Peygamber namaz kılariken bilerek beşinci rek'ata kalkarsa ya da iki rek'atte bilerek selamlarsa namazı bozulmaz. Peygamber için câizdir. Başkası bilerek yaparsa namazı bozulur. Hâfız el-'Irâķî şerhinde onun özelliklerinden söz ederken şeytan'dan emin olduĉu için sefere yalnız ĉıkmasından söz etmektedir.)

³⁶¹⁷ Zuhûrını ta-be rihlet : NP

³⁶¹⁸ Âdem'i NP

³⁶¹⁹ Ba'de'l-hazra : Ba'de'l-ħuşuş : SL

³⁶²⁰ Ve aħrece İbn 'Asâkir 'an Câbir bin 'Abdullah rağiyallahu anh kâle leyse 'alâ men zaħake fî's-şalâti i'âdetü'l-vuzû' ve innemâ kâne zâlike lehum ģine zaħakü ģalefe resûlullah 'aleyhisselâm ve Allahu te'âlâ a'leme sabaķa ma'nâhu ânifen baħzü'l-kelâm bi-ħamdullah el-melikü'l-'allâm ve's-şalât ve's-selâm 'alâ ģayri'l-enâm 'alâ yed-ı şâriħe iz'af-u 'ibâdullah el-laťif el-ħâc İbrâhîm Ĥanîf ve şerh (İbn 'Asâkir 'an

ve mi'ete ve elf tamme min yed-i Hüseyn (2) bin Āhmed bihi 'Alīyy ğafere lehum 'alā
nuşhatin şāriḥatun li-sene ḥamse ve şemānīne (3) ve mi'e ba'de'l-elf sālise 'aşere
rebi'ü'l-āḥir kavīl ve şaḥḥa mehmā emkene bi-ḳadri vüs'i³⁶²¹

108A

El-i'dād fī i'dādü'z-zād

ismiyle müsem mā mecmū'a-i meşhūne-i

bi'l-luli'i ve'l-mercān

Ḥanīf efendi

Şükrüllahi sa'yehu

Cābir bin 'Abdullah abdestin güllünce sadece peygamber efendimizin arkasında namaz kılarken bozulacağını aktarmışlardır. İnsanların en zayıfı olan Hacı İbrahim'in yazısıyla bitti)

³⁶²¹ Muḥarremü'l-ḥarām sene ... bi-ḳadri vüs'i : Mecezel kelām bi-ḥamdı lehil melikil ellām ve şalatu ve selamu 'alā ḥayrri'l-enām 'alā yedi şāriḥi adafu 'ibadillahi'l-lāḫif el-ḥacı İbrahim Ḥanīf fī şahri muḥarremü'l-ḥarām seneti şemānīne ve mi'eti ve elfin. (En büyük ilim sahibi ve melik olan Allah'ın adıyla ve salat, selamların sahibi varlıkların en hayırlısı olan Peygamberin adıyla insanların en zayıfı Hacı İbrahim'in yazısıyla 1180 Muḥarrem ayında söz bitti. Allah onun sevabını yazsın.) : SL

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ

İbrâhim Hanîf'in Menhecü'l-edîb fî Şerhi Enmûzecü'l-Lebib adlı eserinin tenkitli metnini bitirmiş bulunuyoruz. Araştırmaya göre eserin üç yazma nüshası vardır. Bunlar 1180 yılında yazılan Süleymaniye Kütüphanesi nüshası, 1185'te yazılan Tire (İzmir) Necip Paşa Kütüphanesi nüshası ve 1196'da yazılan İstanbul Üniversitesi nüshasıdır. Süleymaniye Kütüphanesi ve İstanbul Üniversitesi nüshalarında şârih ismi İbrâhim Hanîf'dir. Ancak şârih 1190 yılında vefat ettiğinden İstanbul Üniversitesi nüshasının şârihi İbrâhim Hanîf değildir. Necip Paşa Kütüphanesi nüshasının müstensihi Hüseyin bin Ahmed'dir.

İki bölümden oluşan eserde her bölüm dört kısma ayrılmıştır. Hz. Peygambere has olan, herhangi bir peygambere verilmeyen özellikler başlığını taşıyan birinci bölümün birinci kısmında Hz. Âdem çamurla balçık arasında bir kıvamdayken onun peygamber olması, Allah'ın bütün varlıkları ve Hz. Adem'i onun hatırı için yaratması, Cennet'te, arşın yedi katında ve yeryüzünde bulunan her şeyde onun isminin yazılı olması, diğer peygamberlere mucizelerin bir kısmı verilmişken ona mucizelerin tamamının verilmesi gibi diğer kitaplarda da tekrarlanan özelliklerle; Allah'ın *ben sizin rabbiniz değil miyim* sorusuna ilk cevap verenin Hz. Muhammed olması, isminin Hz. Adem'in ezanında ve ruhlar meclisinde anılması, Allah'ın onun doğumuyla gökyüzünü cinlere ve şeytana kapatmak için yıldızları yaratması, İsrâfil'in Hz. Peygambere misafirliğe gitmesi, meleklerin ölüyü kabirde sorgulamadan önce ona sorması, onun avret yerlerini kimsenin görmemesi gibi aşinası olmadığımız Hz. Peygamberin dünyadaki zâtına has özellikler sıralanmıştır. İkinci kısımda Allah'ın ümmet-i Muhammed'in günahlarını abdest almalarıyla silmesi, dağların ve taşların bu ümmetin geçişleri sırasında tesbih ve takdislerinin müjdelenmesi, diğer ümmetlerin sadece mabetlerde ibadet etmelerine karşın Müslümanların yeryüzünde temiz her yerde namaz kılabilmesi, bu ümmetin açlıktan ve kusurlarından ötürü helak olmayacaklarının vaad edilmesi gibi diğer kitaplarda da tekrarlanan özelliklerle; iki ölünün (balık ve çekirge) ve iki kanlının (dalak ve ciğer) Müslümanlara helal olması, diğer ümmetlerin bayram namazından önce bir şey yiyip içememesine karşın ümmet-i Muhammed'in yiyip içebilmesi, kenar üzerine secde eden ve namazı gözü kapalı kılan diğer ümmetlere karşın bu ümmetin cepe üzerine secde etmesi ve namazda gözlerinin açık olması,

Yahudiler el açıp sadaka isteyen birini geri çeviremezken Müslümanların geri çevirebilmesi, Hz. Âdem'in tövbesinin sadece Mekke'de kabul edilmesine karşın bu ümmetin tövbesinin her yerde kabul edilmesi gibi diğer kitaplarda nadir karşılaşılabilecek ya da karşılaşılamayacak Hz. Muhammed'in şeri'atına ve ümmetine has dünyadaki özellikler sıralanmıştır. Üçüncü kısımda Sur'a üflendiğinde üstündeki toprağın yarılabileceği ve şimşekten kurtulacak ilk insanın Hz. Peygamber olacağı, mahşere yetmiş bin melek ile Burak üstünde geleceği, haşire gelirken elinde hamd ve şükür bayrağı bulunacağı ve Hz. Âdem'in Hz. Muhammed'in biraz gerisinde bu sancağın altında bulunacağı, Sırat'ı ilk geçenin, Cennet'e ilk girenin, Kevser'e ilk ulaşanının Hz. Peygamber olacağı ve Cennet'teki en yüksek makamda oturacağı gibi diğer kitaplarda da karşılaşılabileceğimiz Hz. Muhammed'in zâtına has ahiretteki özellikler sıralanmıştır. Birinci bölümün son kısmında yerin ilk, abdestten derileri benekli ve parlak olan ümmet-i Muhammed'e yarılabileceği, onun ümmetinin mahşerde yüksek bir yerde bulunacağı ve onlardan saçan nurun peygamberlerden saçan nur gibi olacağı, Cennet'e ilk onun ümmetinin gireceği gibi diğer kitaplarda da tekrarlanan özelliklerle; yüz yirmi saf olan Cennet ehlinin seksen safını Müslümanların oluşturacağı, Müslümanlara kendilerine Cehennem'de bedel olsun diye bir Yahudi ve bir Hristiyan verileceği gibi nadir kitaplarda bulunabilecek Hz. Muhammed'in ümmetine has ahiretteki özellikler sıralanmıştır.

Diğer peygamberlerin bazılarında bulunan, bazılarında bulunmayan, Hz. Muhammed'e ve onun ümmetine has özellikler başlığını taşıyan ikinci bölümün ilk kısmında bulunan kuşluk ve gece namazı kılmak, kurban kesmek, danışmak, sinirlenmemek, düşmana sabretmek, sayıları çok olsa bile öldürülünceye kadar mücadele etmek, tebliğ etmek, iyi arkadaşlık etmek, kini terk etmek gibi derecesinin yükseltilmesi için gerekli olan Hz. Muhammed'e has vaciplerle ikinci kısımda bulunan iğrenç ve kokulu şeyleri yiyememek, Hristiyan ve Yahudi kadınlarla evlenememek, tekbir getiren kafirlere hücum edememek, zekat alamamak gibi Hz. Peygambere has yasaklar diğer kitaplarda da bulunabilecek özelliklerdir. Ona has yasaklardan şiir okuyamamak ve yazı yazamamak aşina olmadığımız bir yasaktır. Üçüncü kısımda diğer peygamberlerde olduğu gibi dört kadından fazlasıyla evlenebilmesi, fâsık, kör ve sağır bayanlarla evlenebilmesi, Mekke'de silah taşıyabilmesi, savaşabilmesi ve silahla birini öldürebilmesi, ganimetlerden istediğini alabilmesi gibi diğer kitaplarda da tekrarlanan câizlerle; başkasının sessiz kılabilmesi namazı onun sesli kılabilmesi, oturarak imamlık

yapabilmesi, namazın bir kısmını oturarak bir kısmını ayakta kıldırabilmesi, hibeyle mehirsiz, velisiz, şahitsiz, ihramdayken ve bayanın rızası olmadan evlenebilmesi gibi Hz. Muhammed'e has nadir karşılaşılabilecek câizler sıralanmıştır. Eserin son kısmında ona ait bütün atıkların şifa kaynağı olması, tükürüğünün tuzlu suyu tatlı yapması, terinin miskten hoş kokması, koltuk altlarının beyaz ve tüysüz olması, Cennet'teki kırk kişinin kuvvetine sahip olması, şeytanın onun şekline girememesi gibi aşina olduğumuz kerametlerle; nikahsız ilişkiye girebilmesi (cariye usûlü), Allah'ın meleklerin ve insanların grup grup onun cenaze namazını imamsız kılması gibi Hz. Peygambere has daha önce duymadığımız kerametler sıralanmıştır.³⁶²²

Eser Hz. Peygambere ait daha önce bilmediğimiz özellikleri aktarması bakımından oldukça önemlidir. Hz. Muhammed'e isnâd edilen bu özelliklerin muhaddislerin rivâyetlerine dayandığını, sahih olan hadîsler olduğu gibi sahih olmayan hadîsler de olduğunu unutmamak gerekir. Ayrıca kendisine geniş yetkiler verilmesine karşın bu yetkilerin sadece bir kısmını kullanması Hz. Peygamberin tartışmasız insanlığın efendisi olduğu gerçeğini bir kez daha gözler önüne sermektedir. Eserin Hz. Muhammed'in beşeri özellikleriyle birlikte kerametlerini ve manevi özelliklerini de aktarması; Hz. Peygamberin sünnetleri gerçekleştirilemeyecek efsanevi bir kişilik olmadığı gibi kutsalıktan uzak, normal bir insan da olmadığını açıkça belirtmek içindir. Eser bu amaca hizmet etmek amacıyla oluşturulmuş bir eserdir.

Edebiyatın disiplinlerinden yararlanılarak Türkçeye aktarılan, Hz. Muhammed'i ve ümmetini kapsamlı bir şekilde ele alan bu çalışma siyer, fıkıh gibi dinî ilimler başta olmak üzere bütün ilimlere kaynaklık edebilecek bir çalışmadır. Ayrıca klasik edebiyatımızda kullanılan ayet ve hadîslerin büyük çoğunluğunu toplu olarak bu eserde bulmak mümkündür.

³⁶²² Bkz. Metin

KAYNAKLAR

- Akpınar Cemil, (1997), “Hanîf İbrâhim Efendi”, *TDVİA*, C.16, İstanbul, s.39-42
- Akpınar Cemil, (1997), “Süyûtî”, *TDVİA*, C.38, İstanbul, s.188-204
- Aslan Recep, (2007), *Süyûtî'nin Hadis İlmindeki Yeri*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ateş Ahmed, (1942), “Metin Tenkidi Hakkında”, *Türkiyat Mecmuası*, C.VII-VIII, Cüz I, İstanbul.
- Develioğlu Ferid, (2012), *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi, Ankara.
- Göksun Erkan, (2007), “Celâleddin es-Süyûtî ve Tarihçiliği”, *Nüsha*, S. 25, s. 40-41.
- Hanîf İbrâhim, (1180), *Menhecü'l-edîb fî Şerhi Enmûzecü'l-Lebib*, Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi koleksiyonu, nr. 418/1.
- Hanîf İbrâhim, (1185), *Menhecü'l-edîb fî Şerhi Enmûzecü'l-Lebib*, Müstensih: Hüseyin bin Ahmed, Tire (İzmir) Necip Paşa Kütüphanesi, NP 370.
- Hanîf İbrâhim, (1196), *Menhecü'l-edîb fî Şerhi Enmûzecü'l-Lebib*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T 1662.
- Kaplan Yıldırım, (2006), *Erzurumlu Kadı Mustafa Darîr'in Kitâb-ı Siyer-i Nebisi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Keleş Emel, (2007), *Münâvî'nin Süyûtî'ye İtirazları*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özcan Nurgül, (2011), “Seyyid İbrâhim Hanîf in Siyer-i Nebisi”, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Isparta, S. 23, s.171-186.
- Özkat Mustafa, (2011), *Münîrî (ö. 1521?)'nin Manzum Siyer-i Nebisi C. IV - V*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul.
- Pala İskender, (1995), *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Parlatır İsmail, (2007), *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara.

Poyraz Yakup - Tergip Ayhan, (2010), “Bâkî'nin Me'âlimü'l-Yakîn Adlı Mensur Eseri”, C. 1, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, Ordu, S. 1, s.124- 133.

Sami Şemsettin, (1992), *Kamus-ı Türki*, Çağrı Yayınları, İstanbul.

Süreyyâ Mehmed, (1996), “İbrâhim Hanîf”, *Sicill-i Osmânî*, Haz. Nuri Akbayar, Eski Yazıdan Aktaran: Seyit Ali Kahraman, C. 2, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, s. 605.

Türk Muammer, (2011), *Gökteki En Parlak Yıldız Hz. Ebûbekir Sıddık (R.A.)*, Color Ofset Matbaacılık, Hatay, s. 139.

Yazıcıoğlu Mehmet, (1980), *Muhammediye*, Haz. Dr. Âmil Çelebioğlu, Tercüman Yayınları, İstanbul, C. 1.

D İ Z İ N

- Şāhib, 23, 120, 180, 268
 Şābir, 23
 Şādık, 23
 Şafiyye, 176, 261
 Şafiyye binti Hüyey bin Aḥṭab, 179
 Şafvān, 227
 Şiddīka, 60, 194, 206
 Şıffīn, 195
 Şa'lebe, 258
 Sübūti, 181
 'Azīm, 23
 'Akīl, 55, 187, 247
 'Abbās, 17, 20, 34, 44, 45, 51, 71, 72, 76, 79, 97, 130, 137, 173, 200, 205, 214, 218, 228, 229, 247, 257, 259, 276
 'Abbās bin 'Abdülmuttalib, 261
 'Abbās bin Ebī Leheb, 261
 'Abd-i Menāf, 231
 'Abdulah bin Selām, 19
 'Abdullah, 50, 60, 66, 80, 84, 96, 128, 136, 197, 201, 211, 261, 262, 279, 280
 'Abdullah bin 'Abbās, 128
 'Abdullah bin 'Amr, 45, 211
 'Abdullah bin 'Amr el-Müzenī, 187
 'Abdullah bin 'Ömer, 50, 96
 'Abdullah bin Ez-Zübeyr, 201
 'Abdullah bin Ez-Zübeyr bin 'Abdülmuttalib, 261
 'Abdullah bin Muğaffel, 187, 203
 'Abdullah Cevad, 261
 'Abdullah İbn Ebī Cemre, 136
 'Abdülazîz b. Muhammed el-Mikâtî, 5
 'Abdurrahman, 13, 187, 216, 261
 'Abdurrahman el-Māzinī, 187
 'Abdülmuttalib, 28, 128, 261
 'Abdürrezzāk, 274
 'Abdülvehhâb b. Ahmed Berekât el-Ahmedî et-Tantâvî, 4
 'Aden, 123, 124
 'Adl, 23
 'Afüvv, 23
 'Aişe, 1, 10, 21, 60, 76, 95, 162, 163, 205, 217, 249
 'Alī, 18, 23, 82, 101, 112, 206, 247, 260, 266
 'Alī Ğalib, 23
 'Ali bin Ebī Tālib, 44, 261
 'Alīm, 23, 96
 'Aliyyü'l-Murtażā, 17, 121, 216
 'Allām, 23
 'Ammār, 55
 'Amr bin Dinār, 255
 'Amr bin El-'Āş, 19
 'Amr bin el-Ḥumām, 187
 'Arab Şāfi' bin Küleyb, 26
 'Ātike, 231
 'Ātike bint Hilāl, 231
 'Ātike binti Kurre, 231
 'Ātike binti el-Evkaş, 231
 'Atike Ebī Leheb, 231
 'Azîz, 23, 173
 'Azîz-i Mışri, 173
 'İrākî, 249, 279
 'İbâret-i mü'ellifde, 57
 'İkrime, 111, 132
 'İmrân bin Ḥaşin, 154
 'İmrân bin Ḥuşayn, 56, 121
 'İrbâz bin Sâriye, 15, 187
 'İsâ, 9, 20, 42, 89, 102, 104, 114, 137, 232, 270, 273, 277
 'Osmân, 1, 55, 209, 219, 221, 262
 'Osmân bin Huneyf, 63
 'Ömer, 5, 48, 49, 52, 55, 58, 64, 80, 81, 88, 91, 96, 134, 136, 137, 219, 250, 255, 258, 262, 276
 'Ömer bin El-Ḥattâb, 99, 255
 'Ubeydullah, 261
 'Ukayl bin Ebī Tālib, 261
 'Ukbe bin 'Amr, 217, 253
 'Uleyte bin Zeyd, 187
 Zaḥâiri'l-'uqbâ fî menākibi zevî'l-kurbâ, 208
 Zehâir-ül-'uqbâ, 141
 Zehâyir-ı 'uqbâ-ı nâm-ı mü'ellif, 248
 Ḥabeş, 18
 Ḥabîr Zü'l-kuvv, 23
 Ḥadice, 24
 Ḥalid bin El-Velid, 201, 202
 Ḥalife, 23
 Ḥalil, 232
 Ḥanâfir-i Vâfi'î Necran, 26
 Ḥavle bint Hükeyme, 215

- Havle binti Hākīm, 171
 Havle binti el-Münzir, 231
 Hayber, 176, 186, 263
 Hendek, 144
 Hızır, 24, 47
 Hudrī, 57
 Hüzeyme bin Şābit, 215
 Ğafūr, 23
 Ğanī, 23
 Ğazālī, 15, 50, 172, 185, 213
 Zübā'a binti Ez-Zübeyr, 261
 Hāzremī bin Māzin, 187
 Haşāyis-i kübrā, 13
 Hākū'l-mübīn, 23
 Habeş, 32, 188
 Habīb, 23, 66, 257
 Hacc, 72, 93, 108
 Hafşa, 193
 Hafşa binti Ömer, 193
 Hāfız, 25, 13, 103, 279
 Hāfız Şehābeddīn, 128
 Hāfız Şemseddin Nāsır ed-Dımaşķī, 27
 Hafız, 23
 Hākīm, 23
 Hākīm bin Hīrām, 162
 Hālīm, 23
 Hālīme-i Sa'diye, 231
 Hāmīd, 23, 31
 Hāmza, 55, 96, 173, 252
 Hāmza bin 'Abdülmuttalib, 261, 273
 Hanzala bin Er-Rāhib, 273
 Harş, 261
 Hārişe, 123
 Hasan, 23, 55, 121, 191, 205, 247, 273
 Hasan Başri, 205
 Hāşir, 23
 Havva, 56, 248
 Haydar-ı Kerrār, 247
 Hayy, 23
 Hilye, 15
 Hīrā, 21
 Hüzeyfe bin Esīd, 53
 Hudeybiye, 37, 203
 Hülide, 206
 Huneyn, 108
 Hüzeyfe bin El-Yemān, 273
 Hüseyin, 1, 25, 55, 121, 167, 207, 208, 247
 Hüseyin bin Aḥmed, 11, 280
 Hüseyin Misvar bin Mihrime, 208
 Kaşım, 62, 261
 Ka'b bin Mālīk, 116
 Kā'im, 23
 Kāzī 'İyāz, 10, 16, 23, 24, 205, 213, 253, 271, 272, 277, 278
 Kāzī Ebū Bekr, 228
 Kāzī Mecdüddinü'l Şirazi, 138
 Karīb, 23
 Kaşalānī, 1, 20, 61, 71, 72, 103, 120, 137
 Kātāde, 37, 75, 101, 102, 164, 190, 191, 258
 Kavīyun, 23
 Kazefe, 205
 Konevi, 73, 75, 102, 103
 Kudūs, 23
 Kudüs, 185
 Kur'an, 5, 8, 18, 23, 32, 33, 34, 35, 43, 62, 66, 70, 79, 80, 106, 128, 155, 196, 216, 239, 240, 241, 260, 262, 267
 Kurtubī, 223, 236
 Kuteybe bin Sa'id, 277
 Kütü'l-muğtezī 'alā Cāmi'i't-Tirmizī, 7
 Taberānī, 10, 70, 116, 162, 229
 Taberī, 10, 27, 115, 207, 247
 Taha, 23
 Tāhir, 23
 Talḥa, 55, 169, 170, 219
 Tāvus, 194
 Tayyār, 247
 Tayyib, 23, 169
 Dubā'a binti Zübeyr, 218
 A'lā, 23, 234
 Aḥad, 23, 166
 Aḥmed, 15, 22, 25, 26, 86, 126, 171, 248, 249, 261
 Aḥmed bin Ḥanbel, 171
 Aḥmed bin Ömer, 24
 Aḥmed-i Muḥtār, 19
 Aḥsen, 23, 145
 Zāhīrüddin el-Ḥanefī, 247, 248
 Abacı Hüseyin Efendi, 3
 Adem, 8, 13, 15, 16, 17, 18, 40, 54, 56, 64, 68, 97, 98, 117, 120, 127, 228, 279, 281, 282
 Zehra, 30
 Ahmet Bey, 3
 Ahmet Tahir Efendi, 4
 Allah, 8, 10, 16, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 28, 29, 33, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 51, 52, 53, 54, 63, 66, 67, 69, 73, 76, 83, 90,

- 93, 94, 96, 97, 102, 105, 107, 108, 109, 111, 118, 120, 127, 129, 136, 137, 143, 146, 147, 148, 150, 156, 158, 162, 169, 173, 177, 178, 179, 184, 185, 186, 187, 189, 190, 192, 195, 196, 197, 199, 204, 206, 210, 213, 228, 231, 233, 235, 241, 244, 254, 255, 257, 258, 259, 260, 267, 272, 274, 276, 278, 280, 281, 283
- Amine, 231
 Āmir, 23, 216, 253
 Amr bin Ğaneme, 187
 Asyût, 5
 Başrâ, 24
 Bâtin, 23
 Babü'l-Kerâfe, 6
 Bağdat, 3, 5
 Bâkî, 2, 283
 Balat, 3
 Baybarsiyye, 6
 Bedir, 30, 108, 140, 219, 220, 272
 Berkuk, 5
 Berr, 23
 Betül, 121, 154, 192, 208, 248, 260, 265
 Beyhaķî, 10, 15, 16, 25, 42, 88, 184, 224, 228, 232, 248
 Beğavvi, 117, 155
 Bilâl-i Hâbeşî, 116
 Bişr bin El-Hâris, 277
 Buĥârî, 10, 15, 99, 104, 115, 135, 223, 224, 253, 266, 268
 Bulķinî, 10, 153, 160, 212, 213, 239
 Burhân, 23
 Bursa, 3
 Bündüķa, 22
 Ca'fer, 16, 188, 215, 247
 Ca'fer bin Ebî Tâlib, 188, 215, 261
 Cābir, 37, 117, 118, 131, 184, 197, 239, 268, 279
 Cābir-i Enşārî, 268
 Cāmi'i Tirmīzî, 177
 Cami'ü'l-Şaĝir, 120
 Cezl bin Cezl el-Kindî, 26
 Cebbār, 23
 Cebrail, 10, 25, 55, 59, 129, 227, 233, 251, 272
 Celîl Muĥammed Ķurazî, 244
 Cem'u'l-cevāmi, 7
 Cemālüddin Esnevî, 223
 Cennet, 9, 17, 28, 97, 103, 120, 136, 281, 282, 283
 Cibrîl, 18, 25, 31, 37, 50, 55, 61, 129, 227, 233, 272
 Cühfe, 59
 Cürcānî, 141, 151
 Cüreyh, 67, 89, 90, 257
 Cüveynî, 10, 198
 Cüveyriye el-Ĥuzā'iyye el-Muştalikîyye, 176
 Dā'î, 23
 Dāvud, 20, 50, 68, 163, 165, 189, 219, 220, 237
 Daye Hatun, 4
 Deccāl, 51, 104
 Dürrü's-sehābe fî fezā'ili'l-ĥat ve'l-kitābe, 4, 11
 Eban, 1
 Ebî Ĥanîfe, 166, 171, 255, 256
 Ebî Ĥatim, 111, 278
 Ebî Bürde, 216, 217
 Ebî Cehil, 207
 Ebî Evfā, 107, 183, 184
 Ebî Hureyre, 18, 40, 64, 76, 82, 116, 124, 153
 Ebî Manşür Māturîdi, 257
 Ebî Nu'aym, 15, 21, 50, 103, 130, 224, 229, 232, 241
 Ebî Sa'd, 24, 147, 155, 156, 229, 273
 Ebî Sa'id, 51, 53, 57, 60, 71, 117, 154, 174, 225
 Ebî Sa'id Ĥudrî, 51
 Ebî Sehl el Ķaţān, 16
 Ebî Zerr, 262, 263
 Ebî'l-Ĥamrā, 17
 Ebü 'Ömer eş-Şüfî, 276
 Ebü 'Useyb, 92
 Ebü Ĥatime, 279
 Ebü Ķubeyse, 27
 Ebü Bekir, 55, 96, 101, 167, 177, 258, 272
 Ebü Bekir bin El-'Arabî, 74, 228
 Ebü Bekir bin El-'Arabî el-Mālikî, 177
 Ebü Ca'fer Muĥammed bin 'Alî, 16
 Ebü Emāme, 47
 Ebü Leylā, 187
 Ebü Süfyān bin El-Ĥarş bin 'Abdülmuttalib, 261
 Ebü Şeyĥ, 26
 Ebü Ūmāme, 93
 Ebü Zekeriyā, 182
 Ebü'd-Derdā, 162
 Ebü'l-'Āş Haşim bin Er-rebî', 209

- Ebū'l-Fadl, 5
 Ebū'l-Hüseyn bin El-Mühtedi, 136
 Ebubekir Âhmed bin el Hüseyn, 25
 Ebū'l-Kaşım, 62
 Ebū'l-Kaşım bin Bişrân, 121
 Ebū'l-Ferec Nüreddîn Alî b. Burhâneddin
 İbrâhîm b. Ahmed el-Halebî, 2
 Ecved, 23
 Ed-Dîbâc 'alâ Şahîhi Müslim b. el-Haccâc,
 7
 Ed-Dürerü'l-müntesire fi'l ehadîsi'l-
 müştehire, 7
 Ed-Dürretü'l-asmâ' fi beyâni ebhe'l-esmâ',
 4, 11
 Ed-Dürrü's-şemîn fi şerhi'l-erba'in, 4, 11
 Ed-Dürrü's-şemîn, 3
 Ekrem, 23
 El-'Irâki, 139
 El-Ĥaṭîb, 27
 El-Ĥâfîz Celâlî'd-dünyâ ve'd-dîn
 'Abdurrahman es-Süyûtî eş-Şâfi'î, 13
 El-Ĥâvî li'l-fetâvî, 8
 El-Kavlü'l-ḥasen fi'z-zebbi 'ani's-Sünen, 7
 El-A'dâd fi i'dâdi'z-zâd li'l-meâd, 4, 11
 El-Asl ve'l-fer' fi şerhi hadîsi Ümmi Zer', 4
 El-Câmi'u's-şağîr, 7
 El-Ehâdisü'l-Hisân fi Fazl't-Taylasân, 6
 El-Eşbâh ve'n-nezâ'ir, 8
 El-Ezhârü'l-mütenâsire fi'l-aḥbâri'l-
 mütevätre, 7
 El-Hemedânî, 16
 El-La'lü'l-musaffâ, 3
 El-La'lü'l-musaffâ fi ziyâreti'l-Mustafâ, 4
 El-Le'âlî'l-maşnû'a fi'l-aḥbâri ehadîsi'l-
 mevzû'a, 7
 El-Muğîre, 261
 Enderunlu Pazarbaşızade Osman bin Sâlih,
 3
 Enes, 60, 96, 97, 117, 118, 161, 162, 219,
 221, 232, 252, 268
 Enes bin Mâlik, 219, 241
 Enîs, 197
 Enmüzecü'l-Lebîb fi ḥa'sâisi'l-Ĥabîb, 7, 8,
 13, 14
 En-Nüketü'l-bedî'ât 'ale'l-Mevzû'ât, 7
 Erba'üne hadisen bi-lafza-teyn, 4
 Erzurumlu Kadı Mustafa Darîr, 2
 Esbâbü vürüdi'l-ḥadîs, 8
 Esdağ, 23
 Esmâ binti 'Umeys, 215
 Esmâ binti Yezid, 77
 Esmâ'ü Ehli Bedr, 4
 Es-Siretü'n-Nebeviye, 2
 Es-Süheyli, 27
 Et-Ṭıbbü'n-nebevî, 7
 Et-Tenbîh bi-men yeb'aşühullâhü 'alâ re'si
 külli mi'e, 7
 Et-Tevşîḥ 'ale'l-Câmi'i's-şahîḥ, 7
 Eyyüb, 214
 Ez-Züheri, 27
 Fâtıma, 122, 236
 Fâtıma bint Esed, 237
 Fâtıma binti en-Nu'mân, 26
 Fâtımatü'z-zehrâ, 121, 209, 248, 260
 Fârûk, 209, 259
 Fettâh, 23
 Ft't-Târîḥ, 15
 Galata, 3
 Gâyetü'l-merâm fi taḥrîci ehadîsi Şir'ati'l-
 İslâm, 4, 11
 George Bernard Shaw, 1
 Habeş, 166
 Hâdî, 23
 Harem bin 'Abdullah, 187
 Haremeyn, 3, 204
 Harûn, 69, 179
 Hilvetü'l-evliyâ, 4
 Hind, 17, 18, 187
 Hudayrî, 5
 Hulâsatü'l-vefâ fi şerhi's-Şifâ, 4
 Hümâmüddin, 5
 İblîse, 27
 İbn-i 'Â'iz, 22
 İbn-i 'Atıyye, 32
 İbn-i 'Abdülber, 210, 211
 İbn-i 'Allân, 21, 46, 209, 211
 İbn-i 'Asâkir, 10, 17, 22, 24, 278, 279
 İbn-i 'Aşur, 221
 İbn-i 'Avfe, 217
 İbn-i Ĥaṭṭâb, 52, 53
 İbn-i Ĥaṭal, 180
 İbn-i Ĥayseme, 22
 İbn-i Ĥabbân, 86
 İbn-i Ĥacer, 5, 28, 128, 193
 İbn-i Ĥıbbân, 168
 İbn-i Tuğrîl, 232
 İbn-i Cerîr, 128
 İbn-i Cevzî, 39, 114
 İbn-i Cüreyr, 258

- İbn-i Daķık, 165, 166
 İbn-i Diħye, 24, 182
 İbn-i Eşir, 91
 İbn-i Ebî Ħalaşā ed-Devsī, 26
 İbn-i Ebî Ħātem er-Rāzī, 130
 İbn-i Ebî Ħahāfe, 272
 İbn-i Hişām, 1
 İbn-i İşhak, 1, 224, 225
 İbn-i Mes'ūd, 26, 45, 57, 113
 İbn-i Münzir, 255
 İbn-i Seb', 26, 49, 145, 146, 184, 224, 231, 232
 İbn-i Sellām, 96
 İbn-i Seyyidünnâs, 2
 İbn-i Sürāka, 68, 123
 İbn-i Şübrüme, 176
 İbn-i 'Abdüsselām, 49
 İbn-i Ebi Ħātem, 26
 İbn-i el-Naķīb, 31
 İbn-i Hişām, 1
 İbn-i Münzir, 256
 İbn-i Sürāka, 55, 71, 246
 İbnü'l-'Acüz, 38
 İbnü'l-'Arabī, 73, 101, 177, 178, 211
 İbnü'l-'Arabī ve's-Şaydalānī, 210
 İbnü'l-'Avāik min süleym, 231
 İbnü'l-Ķāş, 145, 146, 158, 184
 İbnü'l-Muhtedī, 137
 İbnü'l-Müseyyeb, 140, 273
 İbnü'r-Rif'a, 160
 İbrāhīm, 2, 36, 43, 249, 252, 270, 272, 273, 279
 İbrāhim Hanīf, 2, 3, 4, 8, 11, 12, 14, 23, 279, 280, 281, 283
 İbrahim Paşa, 3
 İdrīs, 36, 257
 İmām 'Ali, 64
 İmām 'Aliyyü'l-Veli, 249
 İmām 'İkrime, 133
 İmām Zehebī, 165
 İmām Ħattābī, 188
 İmām Ħasan, 206, 235
 İmām Ħurṭubī, 237
 İmam Aħmed,
 İmām Aħmed, 15, 26, 229, 238, 248, 249
 İmām Bāzarī, 41
 İmām Bedreddin el-Ķarafī, 101
 İmām Bezzār, 70, 118
 İmām Ebī Yūsuf, 210
 İmām Ebū Zekerıyyā, 64
 İmām Mālik, 58, 166, 188, 195, 235, 249
 İmām Māverdī, 64
 İmām Muķātil, 226
 İmām Mücāhid, 197
 İmām Müzenī, 210
 İmām Nesā'ī, 137, 277
 İmām Nesefī, 276
 İmām Sem'anī, 254
 İmām Vāķidi, 232
 İmām Yaħtabu, 196
 İmām Yahyā, 62
 İmām Yāfī'ī, 275
 İmām Zerkeşī, 110
 İmam-ı Ķuşeyrī, 24
 İmām-ı A'zam, 235, 249
 İmāmü'l Ħaremeyn, 204
 İmāmü'l- Müttakīn, 147, 195
 İncil, 19, 105
 İnsânül-Uyûn fî Sîreti'l-Emîni'l-Me'mûn, 2
 İs'āfü'l-mübeṭṭa' bi-ricāli'l- Muvatta', 7
 İşhak bin Rāhūye, 269
 İşhak, 68
 İslam Ansiklopedisi, 3, 282
 İsmā'ıl, 19, 154, 234
 İsrā'ıl, 9, 65, 70, 77, 80, 81, 89, 90, 98, 104, 109, 111
 İsrāfıl, 48, 49, 281
 İstanbul, 3, 10, 12, 281, 282, 283
 İzzedin el-Kinânî, 5
 Ka'ab el- Aħbār, 115
 Ka'b, 45, 131
 Ka'b bin Mālik, 45
 Ka'be, 180, 210, 225
 Ka'bü'l-Aħbār, 17
 Kadı'l-Kudat İzzeddîn Ahmed b. İbrahim, 5
 Kāhin Umūri, 26
 Kahire, 5, 6
 Kâtipzâde Mehmed Refi' Efendi, 3
 Kemâleddin Ebū Bekir, 5
 Kerīm, 23, 178
 Keşfü'l-muğattā fî şerhi'l-Muvattā, 7
 Kitāb-ı aħvazide, 74
 Kitāb-ı mühimmâtı, 223
 Kitāb-ı ravza, 175
 Kitāb-ı şifā, 17, 213
 Kitābü'r-risāle, 16
 Kitābü't-ta'rîf fi't taşavufi, 73
 Kitābü't-tenvîr fî isķāṭi't-tedbîr, 186
 Künüz-i Münāvī, 137

- Loḳmān, 273
 Lūt, 205
 Mâ Revâhü'l-Esâtîn fi Ademi'l-Meci'i İle's-Selâtin, 6
 Ma'kıl, 187
 Ma'kıl el-Müzenî, 187
 Mâcid, 23
 Mâriye-i Kıbtıyye, 178
 Meâlimü'l-Yakîn fi Sîreti Seyyidi'l-Mürselîn, 2
 Mecmua-i Letaif, 11
 Medîne, 46, 50, 59, 60, 190, 191, 210, 220, 253
 Megaribü'z-Zamân, 2
 Mehdi, 232
 Mekke, 3, 19, 50, 58, 59, 60, 97, 98, 168, 180, 218
 Melik, 117
 Menâhilü's-şafâ' fi taḥrîci eḥādîsi's-Şifâ', 7
 Menhecü'l-edîb fi Şerḥi Enmüzeccü'l-Lebîb, 4, 11, 14, 281
 Mervezî, 276
 Meryem, 1, 10, 56, 102, 104, 189, 232, 277
 Mescidi'l-ḥarâm, 28, 46
 Mescidi'l-aḳşâ, 28
 Mesîḥullah, 102
 Mesîḥ, 51
 Mevlâ, 23, 157, 215
 Meymüne bintü'l-Ḥâriş, 171
 Meyseretü'z-Zabbî, 15
 Mışır, 5, 247
 Mişbâhu'z-züccâce 'alâ Süneni İbn Mâce, 7
 Miḳdâd, 55
 Miḳdâd bin El-Esved, 261
 Miftâhu'l-cenne fi'l-i'tişâm bi's-sünne, 7
 Mîkâ'il, 55
 Mirḳatü's-şu'ud ilâ Süneni Ebi Dâvud, 7
 Mu'kıl bin Yesâr, 34
 Mu'âz, 162, 163
 Mu'âviye, 84, 112
 Mu'âviye bin Ebi Süfyân, 112
 Mu'âviye bin Haydet, 84
 Mu'âz, 218, 265
 Mu'tî, 23
 Muḫtaşaru Mu'arrebâti'l-Cevâlîki, 4
 Muḫaddiş telḫîş-i ḥadîş, 208
 Muḫammed, 1, 5, 8, 9, 16, 18, 23, 35, 43, 61, 62, 63, 64, 65, 92, 93, 94, 96, 97, 98, 112, 113, 126, 127, 128, 129, 134, 136, 138, 183, 200, 211, 232, 244, 257, 267, 270, 281, 282, 283
 Muḫammed bin İdrîs eş-Şâfi'î, 257
 Muḫammed Taḳî Muşliḫ, 17
 Muḫibbüddin Ṭaberi, 208, 248
 Muşafâ, 16, 52, 61, 68, 154, 174
 Muḫarrin, 187
 Muhammed b. Mûsâ el-Hanefî, 5
 Muhammed b. Yûsuf eş-Şâmî, 2
 Mûsâ, 5, 20, 38, 39, 45, 46, 47, 75, 76, 89, 92, 93, 108, 109, 110, 111, 114, 213, 270, 272, 273
 Mûsâ bin 'İmrân, 69, 114
 Muḡîş bin Ebi Leheb, 261
 Mü'min, 23
 Mücâhid, 89, 197, 226
 Müheymin, 23
 Münâvî, 5, 102, 103, 104, 138, 161, 282
 Müslim, 7, 10, 21, 22, 62, 64, 65, 75, 76, 99, 134, 143, 182, 217, 232, 262
 Müsned-i Âḫmed, 139
 Müstekfi-Billâh, 5
 Naẓmü'd-dürer fi 'ilmi'l-eşer, 7
 Nâhî, 23
 Nebîṭ bin Şüreyy, 241
 Necâşî, 166
 Neccâr, 148
 Nefise bint Münibbe, 24
 Nestûra, 24
 Nîşâbur, 25, 68
 Nu'man bin Süveyd, 187
 Nûḫ, 36, 114, 205, 261, 270, 273
 Nûr, 23, 123, 169
 Nureddîn 'Alî el-Ḳari, 82
 Osmanlı Müelliferi, 3
 Pür kemâl, 255
 Ra'uf, 23
 Raḫîm, 23
 Râfî', 23, 174, 181
 Ravzatü'l-asfiyâ, 4
 Rezzîn, 10, 98, 148, 150, 222, 224, 250, 251
 Risaletü'l-gasb, 4
 Ruḳıyye, 209
 Sa'd bin Mu'âz, 272
 Sa'id bin Cübeyr, 255
 Sa'id bin El-Müseyyeb, 238, 273, 274
 Sa'id binti Küreyz, 26
 Sâ'ib bin Yezîd, 47
 Sa'id bin Cübeyr, 198

- Sâlih b. Ömer el-Bulkînî, 5
 Sâlim bin 'Umeyr, 187
 Sehl bin Şâlih, 16
 Sehl bin Sa'd, 217
 Sehle bint Süheyl, 215
 Sehmü'l-isâbe fî fezâilî'r-remy ve's-sihâm,
 4
 Selâm, 23, 256
 Seleme bin Ebî Seleme, 173
 Selmân, 55, 96
 Selmân-ı Fârisî, 250
 Semûre, 123
 Sevâd bin Kârib, 26
 Seyfeddin İbn Kutluboğa, 5
 Seyyid, 3, 17, 103, 121, 166, 283
 Seyyid 'İsâ eş-Şafevî, 137
 Seyyid Cürcânî, 103
 Seyyid Emin, 17
 Sicill-i Osmânî, 3, 282
 Sînâ, 46
 Sinân, 187
 Siyer-i Erbaa, 1
 Siyer-i Nebî, 1, 2, 282, 283
 Sultan Kansu Gavri, 6
 Sultan Kayıtbay, 6
 Sübkî, 10, 40, 64, 119, 120, 134, 135, 198,
 212, 213, 234, 245, 278, 279
 Sübülü'l-Hüdâ ve'r-Reşâd fî Sîreti Hayri'l-
 İbâd, 2
 Süfyân, 96
 Süheylî, 231
 Süleymân, 36, 189, 226, 227, 273
 Süleyman Çelebi, 2
 Süleyman Vecdi b. İbrahim Hanîf er-Rûmî,
 4
 Sünen-i sa'îd, 255
 Süruri, 103
 Süveybe, 231
 Süyûtî, 5, 6, 8, 11, 13, 27, 102, 282, 283
 Şâfi'î, 25, 44, 141, 151, 171, 257, 259, 275
 Şâkir, 23
 Şâm, 28, 59, 124, 230
 Şeddâd b. Evs, 80
 Şehîd, 23
 Şekûr, 23
 Şemseddin es-Sîrâmî, 5
 Şerhu Elfiyyeti'l-'Irâkî, 7
 Şerhu's-şudûr bi-şerhi hâli'l-müteveffâ fi'l-
 kubûr, 7
 Şeyh Bedreddin, 268
 Şeyh Geylânî, 275
 Şeyhü'l-islâm İbn Abdüsselâm, 38, 63
 Şeyh Sincî, 208, 209
 Şeytân, 10, 20, 21, 56, 239, 277, 279, 281,
 283
 Şeyh Şehâbeddin eş-Şârimisâhî, 5
 Şeyh Tacüddin Şâzelî, 186
 Şeyhûniyye, 5, 6
 Şifâ'i 'Iyâz, 20
 Şifâ-i Şerîf, 3
 Şihâbüddin el-Ĥafacî, 137
 Şu'ayb, 213, 214
 Şümünnî, 5
 Tahzîrî'l-ĥavâş min ekâzîbi'l-kuşşâs, 7
 Târîh-i Kazâ'i, 22
 Târîh-i Buĥârî, 63
 Târîh-i İbn 'Asâkir, 278
 Târîh-i Nisâbü'r, 22
 Tatar Ahmed Efendi, 3
 Te'yîdü'l-ĥaĥîkâti'l-'aliyye ve teşyîdü't-
 tarîkati's-Şâzeliyye, 8
 Tebük, 187
 Tedrîbü'r-râvî fî şerhi Takrîbi'n-Nevevî, 7
 Tefsîr-i Şa'alîbî, 137
 Tefsîr-i 'ayeti tefsîh fi'l-meclis, 197
 Tefsîr-i celîl, 256
 Tefsîr-i vâhidî, 260
 Temîm-i Dârî, 185
 Tenvirü'l-ĥavâlik 'alâ Muvatta'i Mâlik, 7
 Tercüme-i Mecâmi' fi'l-usûl, 4
 Tevrât, 19, 76, 105, 106
 Thomas Carlyle, 1
 Tikrîti, 192
 Tirmizî, 1, 10, 22, 99, 101, 112, 116, 123,
 124, 177, 203, 259
 Tolstoy, 1
 Uĥud, 252, 273
 Ubeyy bin Ĥalef, 140
 Urve b. Zübeyr, 1
 Urve bin Mes'ûd Es-Şâkafî, 273
 Uyûnül-Eser fi Fünûni'l-Megâzî ve's-
 Şemâ'il ve's-Siyer, 2
 Ümâme binti Zeyneb, 166
 Ümeyme, 261
 Ümeyye, 261
 Ümmü Feş'ami, 27
 Ümmü Müldem, 59
 Ümmü 'Atiyye, 215
 Ümmü Ĥarâm, 170
 Ümmü Ĥarâm binti Milĥân, 170

- Ümmü Hübeybe, 261
 Ümmü Eymen, 201, 230, 231
 Ümmü Gülşüm, 209, 261
 Ümmü Hâşim, 231
 Ümmü İbrâhim Mâriye, 182
 Ümmü Seleme, 173
 Ümmü Süleym, 219
 Ümmü Şerîk binti Câbir, 171
 Üskübî Mustafa Efendi, 3
 Vâsilet bin El-Eskâ, 139
 Vehb b. Münebbih, 24
 Velî, 23
 Ya'küb, 213, 214
 Yahyâ, 42, 62, 74, 232
 Yasin, 23, 155
 Yazıcıoğlu Mehmed, 2
 Yemâme, 38
 Yemen, 32, 218, 245
 Yermuk, 201
 Yûsuf, 2, 25, 201, 209, 232, 272, 273
 Zehrâ, 121, 122, 208, 248
 Zehrü'r-rübâ 'ale'l-Müctebâ, 7
 Zekeriya, 42
 Zemaşşerî, 206
 Zeyd bin Hâlid, 216, 217
 Zeyd bin Hârişe, 172
 Zeyneb, 166, 171, 173, 174
 Zeyneb binti Hüzeyme el-Enşâriyye, 171
 Zeyneb binti Caşş, 172, 193
 Zîver-i târih, 268
 Ziyâeddin Muhammed'i Şümünî, 5
 Zübeyr, 55, 189, 216, 218
 Zübeyr bin El-'Avvâm, 217

ÖZGEÇMİŞ

10.08.1977 Bitlis'in Ahlat ilçesinde doğdum ilk, orta ve lise öğrenimimi Bitlis'in Tatvan ilçesinde tamamladım. 2002 yılında Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdim. 2009 yılında Pamukkale Üniversitesi Eski Türk Edebiyatı programında yüksek lisans yapmaya hak kazandım. 2002'den sonra yurdun değişik yerlerinde dersane öğretmenliği yapmaya başladım. Halen özel bir dershanede öğretmenlik yapmaktayım. Evli ve bir kız çocuğu babasıyım.

Bilal Erkoç
Temmuz 2013